

מגזין מיוחד המאגד
עבורכם את מבחר
עלוני השבוע

שנה שישית
גיליון מספר 533

פסח
תשפ"ד

מזנוחה

להרשמה לקבלת החוברת
במייל, מידי שבוע.

לחצו כאן

זמני קניית וזיאת הספר

ר"ת	מוצ"ש	ער"ש	
8:31	7:52	6:38	ירושלים
8:29	7:55	6:53	בני ברק
8:31	7:55	6:45	חיפה
8:29	7:55	6:53	אשדוד
8:30	7:53	6:37	בית שמש
8:30	7:54	6:54	קרית גת
8:31	7:54	6:48	נוף הגליל

פנים מאירות 8 ירושלים
טל' 02-500-4569
So25004569@Gmail.com

שפיד
דפוס
מהיר
ומתקדם

מבצעי בדיקות

דור ישרים

יתקיימו בס"ד מיד לאחר הפסח

ירושלים

יום חמישי כ"ד בניסן

אולמי בית יעקב הישן

רחוב בית ישראל 12 (מול ישיבת מיר)

בנות מהשעה 13:30 עד 16:00

בנים מהשעה 18:00 עד 21:00

בני ברק

יום רביעי כ"ג בניסן

אולם מרום

רחוב הרב יעקב לנדא 2

בנות מהשעה 13:30 עד 16:00

בנים מהשעה 18:00 עד 21:00

פססססס את הבדיקות
בישיבה/ בסמינר?

15 ההצדנות שלכם!

בואו להיבדק!

מודיעין עילית

יום ראשון כ"ז בניסן

אולם בית אבא (אולם ב')

רחוב אור החיים 27

בנים בלבד

מהשעה 12:00 עד 14:00

אשדוד

יום חמישי כ"ד בניסן

אולם בית דוד שאול

רחוב רבי חנינא בן דוסא 4

בנים בלבד

מהשעה 13:00 עד 15:00

אלעד

יום רביעי כ"ג בניסן

אולם ויז'ניץ

רחוב יונתן בן עוזיאל 34

בנים בלבד

מהשעה 14:00 עד 15:30

חיפה

ימים רביעי ושני כ"ג וכ"ח בניסן

בתיאום מראש בטלפון:

04-8331385

תחנת דור ישרים בחיפה

רחוב מיכאל 43

מהשעה 19:00 עד 21:00

ביתר

יום ראשון כ"ז בניסן

אולם עטרת גיטל - באיאן

רחוב רבי עקיבא 31

בנים בלבד

מהשעה 21:00 עד 22:30

בית שמש

יום ראשון כ"ז בניסן

אולם שערי תורה

רחוב שפת אמת 24

בנים בלבד

מהשעה 17:00 עד 19:00

חיות!

ניתן להצטרף לפאנל השמיעה החדש

(מיועד לכלל העדות)

שאלו את הנציגים

טלפון: 02-6499888 | פקס: 02-6499889

מספרי טלפון נוספים במיוחד לימי המבצעים: 050-4107681 | 050-4107682

מייל: info@doryes.com

דור ישרים

האגודה למניעת מחלות גנטיות

לפרטים על אופן מימוש הסבסוד של קופות החולים, אנא פנו למשרדנו.

(חברי קופ"ח מאוחדת שיא או עדיף יביאו איתם לבדיקה התחייבות ממזכירות הקופה)

לקוטים וספורים נפלאים

פסח תשפ"ד

בשנינות אופיינית

ואמר, ואני לומד כאן ממש להפך, שהרי אותו יהודי הצליח לפעול בתפילתו על אתר, לזכות במצות המהודרות שעליהן טרח הרבי...

"מצה זו שאנו אוכלים"

שנה אחת, בשעת אפיית המצות של הגר"ז מבריסק בירושלים, פנה אליו אחד הנוכחים וסיפר לו סיפור נפלא בענין אפיית מצות.

מעשה באחד מצדיקי החסידות הראשונים, שהיה נוהג לאפות את מצותיו בהידור רב ובדקדוק גדול.

עמד שם יהודי תמים ופשוט, וכשראה את הוזהירות הגדולה של הצדיק באפיית מצותיו והידורו הגדול, הצטער מאד על שלא יכול להגיע לכך מחוסר ממון ויכולת.

עמד האיש בקרן זוית והתפלל לה' מקירות לבו, ריבונו של עולם!

יהודי פשוט אני, ואיני יכול להדר ולדקדק בעסק המצות כמו הרבי, ולכן מבקש ומתחנן אני לפניך שתערה עלי רוח ממרום ותזכני להוציא מתחת ידי מצות מהודרות ומדוקדקות.

שמע הצדיק את תפלתו, ומיד פנה אליו וביקש להחליף עמו את המצות. האיש סיים לספר את

הדבר באזני הרב מבריסק, והיה ניכר כי כונתו להוציא מסיפור זה מוסר השכל כמה גדולה היא התפילה, וכמה עדיפות הן המצות שהעתירו עליהן שתהינה בהידור רב, יותר מאשר מצות כשרות ומהודרות שעמלו עליהן בחומרות יתרות, אולם הרב מבריסק נענה מיד

"ביום חג המצות הזה"

ישנה פליאה גדולה שעמד עליה המהר"ל מפראג זצ"ל, כידוע קוראים לחג הפסח, חג המצות וכפי שנאמר בתורה את חג המצות תשמור.

כל זאת משום שלא הספיק בצקם של עם ישראל להחמיץ

מרוב החיפזון כשהוציאים הקב"ה ממצרים.

צריך להבין וכי על החמש דקות האלו שלא הספיק הבצק להחמיץ, נקבע שמו של החג בשם "חג המצות", והרי היו הרבה ניסים לעם ישראל במצרים, עשרת המכות, קריעת ים סוף ועוד, א"כ מה ראתה התורה לקרוא לחג זה דווקא בשם "חג המצות" ולא חג יציאת מצרים או חג עשרת המכות וכדומה?

תירץ המהר"ל מפראג שכאשר עם ישראל נצטוו להזדרז כשיצאו ממצרים, באותם רגעים הוכיחו את ביטחונם הגדול בשם יתברך, ולא אמרו, רבש"ע! מאתיים ועשר שנים אנו נמצאים כאן, תן לנו עוד חמש

דקות כדי להתכונן ולקחת צידה לדרך, אף אחד לא ביקש זאת ולמעשה זה גולת הכותרת, וגם צידה לא עשו להם, עם ישראל נהגו בתמימות ובאמונה עם השם יתברך ואמרו, מה שהוא גזור עלינו אנו מקיימים, אף שאין לנו אוכל לקחת לדרך, שהרי לא ידעו שהקב"ה ייתן

מצה זו שאנו אוכלים...

פעם הצדיק הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק זכותו יגן עלינו אמר לבנו, שהוא כבר מבגר וקשה לו לאכול, יש רק מאכל אחד שהוא יכול לעכל, סוג מסים של מרק שהוא אכל פעם באיזה פנדק.

מאד התפלאו, איך יכול להיות שצדיק שגבוה יותר מלזכר טעם של אכל, יזכר מרק של פנדק... מיד הלכו לשם, בקשו מהאשה העניה אם היא יכולה להכין את המרק הזה "טיגל יוף".

אחרי שהכינה את המרק שאלו אותה אם היא רוצה לגלות את הסוד איך היא מכינה מרק טעים כל כך.

אמרה האשה: אני עניה, אין לי מה להכניס במרק, אני מעמידה סיר, מכניסה מים וקצת קלפות גזר, ואומרת לשם יתברך, השם הגדול, יש לך כל כך הרבה גן עדן למעלה בשמים, אני מבקשת ממך, תכניס בתוך הסיר קצת טעם גן עדן, זה המתכון לי.

אזי הבינו למה הצדיק הקדוש שלח אותם לשם והוא זכר את המרק והוא דבר על המרק; הוא רצה ללמד את ילדיו שהם יבקשו כל דבר מהשם יתברך, ואיך מבקשים, ומה שמרגישים אחרי שמבקשים - מרגישים חיי גן עדן.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל
כ"ו בניסן תשע"ז

להם מן.

הרי שהאמונה והתמימות הם יסוד גדול בעבודת ה'.
לכן ה' אמר לעם ישראל תציינו את שם החג הזה בשם
(פניני בית לוי)
"חג המצות".

"השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל"

המגיד מישרים מזלאזיץ זי"ע כותב בפירוש "באר מים"
להגדה של פסח, כי לכאורה קשה, איך בני ישראל
הדרים בארץ ישראל אומרים פיסקא זו, הלא כבר דרים
הם בארץ ישראל?

אף הוא חוזר ומיישב באופן נפלא, שהרי כבר אמרו חז"ל
שעתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם כולו, ואם
כן כוונת האומרים כן עתה בארץ ישראל היא כך: "השתא
הכא" - שנה זו רק כאן הוא ארץ ישראל, אבל "לשנה
הבאה" בכל מקום שיעמוד יהודי הרי הוא "בארעא
דישראל", שהרי תתפשט קדושתה בכל העולם...

הרה"ק בעל ה'יטיב לב' היה אומר, כל שנה ביום כיפור
מתוודים אנו, על חטא שחטאנו לפניך וכו', ומבטיחים
שבשנה הבאה לא נחזור שוב על חטאים אלו.

אלא שבהגיע יום כיפור הבא מתברר ששוב חטאנו,
והמלאכים אומרים: מעתה, כשיאמרו שלא יחטאו עוד -
לא ניתן להאמין להם...

עונים עם ישראל: גם אנו מתפללים כל שנה בסוף תפלת
נעילה וכן בליל הסדר: "לשנה הבאה בירושלים",
ומאמינים לקדוש ברוך הוא שאכן כך יקרה, למרות
שעדיין הננו בגלות... אנו ממשיכים להאמין בו שאכן
השנה יגאל אותנו. אם כך, תאמינו לנו גם אתם...

ועל זה נאמר: "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך"
(תהלים לג, כב) - כפי שאנו מצפים ומייחלים לגאולתנו
ואיננו מתייאשים הימנה - כך גם אתה, ריבונו של עולם,
אל תסיר חסדך מעמנו.

"צא ולמד מה בקש לבן הארמי... ולבן בקש לעקור את הכל"

הגאון רבי יצחק אליהו לנדא זצ"ל, מגיד מישרים בק"ק
וילנא, עמד אף הוא על השאלה, היכן מרומז בתורה
שלבן ביקש לעקור את הכל, הלוא אדרבה, בתורה אנו
מוצאים כי יעקב הוא שנקט בתחבולת המקלות נגד לבן?
ומיישב במשל נפלא, שני אנשים, האחד פיקח והאחד
עיור, קנו אגוזים בשותפות והחליטו לחלקם ביניהם.
אמר העיור, הבה נחלק בינינו את האגוזים ביושר, אגוז
אחד לי ואגוז אחד לך, וכך הלאה.

ישבו השנים משני צידי השולחן ופתחו בחלוקה.

אחד - אמר הפיקח ולקח אגוז.

אחד - אמר גם העיור ולקח אגוז.

שנים - אמר הפיקח ולקח עוד אגוז.

שנים - אמר גם העיור ולקח אגוז נוסף.

כך המשיכו בחלוקה, עד שהבזיקה במוחו של העיור
מחשבה מטרידה, הרי אינני רואה את מה

שמתרחש, ומנין לי שהפיקח אינו מרמה אותי, מכריז
אחד - ונוטל חמישה או עשרה?

משום כך, החליט לבדוק את חבירו בתרגיל מחוכם.

כאשר הגיע תורו, נטל שתי אגוזים, וכך אמר בליבו, אם
חברי יזעק חמס, הרי אות הוא כי הוא עצמו ישר והגון,
אבל אם ימלא פיו מים, הרי זו הוכחה ניצחת שהוא עצמו
רימה אותי עד כה, ומשום כך הוא שותק, כי חושש פן
יעלה על דעתי שגם הוא מרמה כך...

כך גם בעניינינו, יעקב אבינו, שהתורה הקדושה מעידה
עליו כי היה איש תם ומושלם במידת האמת, היו זרים לו
דרכי המרמה, אולם כדי לנסות את לבן ולבדוק האם הוא
נוהג עמו באמונה, החליט לנסותו בתחבולת המקלות,
ואם לא יזעק לבן מרה נגד עשיית המקלות - אות וסימן
הוא כי זומם הוא ממילא לקחת מיד יעקב הכל, ועל כן
אינו חושש מכך שיעקב נוקט בתחבולות המרבות את
צאנו, ואדרבה, הוא חושש שאם יזכיר תחבולות
ורמאויות, יבין יעקב שעליו להישמר ממנו.

ואכן, לבן שתק ובכך גילה את קלונו.

דוקא מתחבולת המקלות של יעקב, שלבן לא מחה
כנגדה, למדנו ש"לבן ביקש לעקור את הכל"!

(כמוצא שלל רב - פסח)

"ואחד רשע"

בעל ההגדה מלמדנו כי צורת השאלה המאפיינת את
הרשע הינה, מה העבודה הזאת לכם, כאשר בדבריו
אלו הוא מוציא את עצמו מכלל ישראל, ומדגיש כי
עבודת ה', הזכות הגדולה בה זכינו לעמוד לפני מלך
מלכי המלכים ולשרתו - עול הוא לגביו.

אלא שכאן עלינו לעצור ולשאול, מנין לנו כי כה רשע הוא
הבן הלזה? אולי אינו כופר בעיקר, ואינו חפץ להוציא
עצמו מהכלל, ורק העצלות היא זו המדברת בתוך גרונו
וגורמת לו לשאול את שאלתו בצורה בה היא נשאלת?

אכן התשובה היא פשוטה... שכן אילו היה קם הבן
הרשע הלזה בליל תשעה באב, פונה אל אביו ואומר לו,
אבא, מה העבודה הזאת לכם, מדוע צריכים אתם לחלוץ
נעליכם, ולצום, ולבכות ולהתאבל, מדוע אינכם יכולים
לחיות חיים רגועים של שמחה, אזי אמנם יכולים היינו
לטעון כי מטען המצוות מכביד על כתפיו, ועצלותו או
תאוותו היא המדברת מתוך גרונו.

אולם מתי שואל הרשע את שאלתו, הרשע שואל את
שאלתו המחוצפת בליל הסדר, בלילה המרומם ביותר,
בלילה בו יושבים להם כל היהודים כשהם מסובים סביב
שולחנות ערוכים בבשר ודגים - כבני מלכים, בלילה בו
ערוך שולחנו של האיש הישראלי בפאר והדר כאילו היה
משועי-ארץ!

בדיוק בלילה הזה - מוצא לו הרשע מקום לבוא
ולחקות: מדוע עובדים אתם כל כך קשה... לפיכך ברור
כי לא עצלות היא המניעה אותו לבעוט ולמרוד, ואף לא
תאוה, אלא רשעות לשמה! שכן איזו 'עבודה' בדיוק

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

האדם עולה למרום למסור דין וחשבון ולקבל שכר ועונש, או שאין נשמה, ומותר האדם מן הבהמה אין. אם אין נשמה, למה מביאים פרחים, הרי כלום לא נשאר, ואם יש נשמה, האם פרחים היא צריכה?! הרי ביד מוקיריה להקל על ענשיה ולהרבות שכרה במרום, אם יאמרו קדיש, אם יקראו מזמור תהלים או ילמדו משנה!

למה הדבר דומה, לעני אשר לשונו נדבקת לחיכה, מתחנן לגימט מים, ומציעים לו... זר פרחים!

לא כנס זכרון הוא, אלא כנס התעלמות! תרומה לא קבלתי, אבל כעבור שנה וחצי אמר לי אותו עובד החברה קדישא, לא תאמין, אבל השנה הם הביאו זרי פרחים, ואמרו תהלים, וחתמו בקדיש... (והגדת)

"ועבדום ועינו אותם... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

דורשת הגמרא בברכות (דף ט.) דבר נא באוונני העם וישאלו... כלי כסף וכלי זהב... אמר ליה הקב"ה למשה, בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק 'ועבדום ועינו אותם' - קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם וכו'.

הגאון רבי שלמה דוב הכהן שפרינץ זצ"ל, אב"ד מעזריטש ובעל שו"ת "לשד השמן" (חלק יו"ד, בהקדמת "מנחת תודה"),

הקשה את קושיית המפרשים, על שנראה שהקב"ה חשש רק ממה שיאמר אברהם, והלא אף אם אברהם לא יאמר, על הקב"ה לקיים את הבטחתו? עוד תמה על לשון "אותו צדיק", הרי הסברה נותנת שדוקא מפני שהוא צדיק, לא יאמר ולא יתלונן על בוראו! וקושיא נוספת: הלא הבטחת הרכוש הגדול שהובטחה לאברהם, תתקיים ממילא בביזת הים? הוא מיישב את כל אלו, במשל נפלא.

מטרידה אותו? באיזה קושי הוא מואס? הלא לילה זה רצוף הוא תענוג רוחני וגשמי!

אם דוחה הוא הבן הלזה את מצוותיו של יום, את המצוות הללו אשר אינן עומדת כלל בסתירה לתאוותיו ולעצלותו - אות היא ומופת גמור לכך שאינו מדבר דברים של טעם, ואף אין הוא מוצא כל קושי בקיום המצוות, אלא כל רצונו רק למרוד באלוקיו ולהוציא את עצמו מן הכלל!

מעשה, ישנה תשובה אחת ויחידה: "הקהה את שיניו!" (דרשות המגיד)

"ואפילו כולנו חכמים" ארבעה בנים הם, כל בן ותשובתו, ואף הקהיית השניים תשובה היא. ואספר לכם מעשה שהיה.

ידוע שאני נושא בנטל החזקת מוסדות תורה. פנה אלי אחד מעובדי החברא קדישא, סיפר שלמחרת היום, בארבע אחר הצהרים, תתקיים אזכרה ליהודי עשיר הטמון שם.

המשפחה מבקשת אדם שישא דברים במעמד, וישלמו בעין יפה. הוא היה שומר תורה ומצוות - שאלתי. ענה - אינו קבור בחלקת שומרי שבת...

למחרת באתי, היתה זו הפעם הראשונה שהשתתפתי בטקס שכוה, וגם האחרונה. הגיעו קבוצות קבוצות. המשפחה, החברים, השותפים, העובדים.

כל קבוצה הביאה זר, עטור בסרט שחור, הניחה בטקסיות על המצבה וחזרה לאחוריה לשלב ידיים. כבוד הרב, בבקשה. לא משניות, לא תהלים, לא קדיש. החלטתי, כסף להחזקת מוסדות תורה כבר לא יצא מכן, כפרה על הכסף, כאן יש להקהות שניים! פתחתי ואמרתי, חשבת לומר דברים בשם בני המשפחה, והחלטתי לומר דברים בשם הנפטר. אחד מן השניים, או שיש נשמה נצחית, שבפטירת

בְּרָהּ, הַלֵּל, נִרְצָה

אָמְרוּ חַז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה כ"א, ה'): בְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם וְהָיוּ מְשַׁעֲבָדִים בְּהֵם, הִתְחִילוּ צוֹעֲקִים וְתוֹלִין עֵינֵיהֶם לִקְב"ה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ב', כ"ג) וַיְהִי בְיָמֵים הָרַבִּים הָהֵם... וַיִּזְעַקוּ, מִיָּד וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הִתְחִיל הַקְּב"ה מוֹצִיאָן מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזוֹרֵעַ נְטוּיָה, וְהָיָה הַקְּב"ה מְבַקֵּשׁ לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלָם פְּעַם אַחֲרָת, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים, מָה עֲשֵׂה? גְּרָה לְפָרְעָה לְרַדֵּף אַחֲרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר וּפְרָעָה הִקְרִיב, מִיָּד וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר הַקְּב"ה, לְכֹךְ הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ לִשְׁמֹעַ קוֹלְכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב', י"ד) יוֹנְתִי בַחֲגוּי הַסֵּלַע הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ, הָרִי שְׁכַל הַצְּרָה הַיְתָה רַק כְּדִי לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלָם בַּתְּפִלָּה וּבַתְּחִנּוּנִים.

יוֹצֵא לָנוּ לְמוֹד גְּדוֹל וְהַתְּחַזְּקוֹת עֲצוּמָה מִן הַסּוּד שֶׁל קְרִיעַת יָם סוּף, שֶׁהַצְּרוֹת וְהִיסוּרִין שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם הֵם רַק כְּדִי לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ וְכְדִי שְׁלֹא יִשְׁכַּח מְעַבְדוֹת הַתְּפִלָּה, וּמִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁכַל וַיִּשׁוּב הַדַּעַת, אֵינּוּ מְחַכֵּה שֶׁתְּבֹא עֲלָיו צָרָה כְּדִי לְהַתְּפַלֵּל אֶל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲלֵא מְקַדִּים תְּפִלָּה לְצָרָה, וְעַל יָדֵי זֶה מְמַתִּיק מֵעַל עֲצָמוֹ כָּל מִינֵי יִסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, חֵס וְשְׁלוֹם. נִמְצָא, שֶׁקְרִיעַת יָם סוּף הִיא הַגִּמְרָה וְהַהִשְׁלָמָה לְנֶס שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי אֲזַרְאֵנוּ, שֶׁאֲסוּר לִשְׁכַּח אֵף פְּעַם מְעַבְדוֹת הַתְּפִלָּה, וְגַם כְּשֶׁרוֹאֶה אִיזָה רוּחַ וְהַצְּלָה, וְאֲדַרְבָּה! מֵתוֹךְ הַרוּחַ וְהַהִצְלָה יֵשׁ לוֹ לְהַתְּחַזֵּק עוֹד יוֹתֵר בַּתְּפִלָּה, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד עַכְשָׁו, וּלְהַמְשִׁיךְ לְהַתְּפַלֵּל עַל הַעֲתִיד לְבֹא, שְׂיוֹסִיף לְעֲשׂוֹת עִמּוֹ נְסִים וְנִפְלְאוֹת לְנִצָּח.

וְלֹאֵי וַיִּתְּפַלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם (בְּרִכּוֹת כ"א ע"א)

לעי"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי
יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

דעתו להתרעם על חסרון ההענקתה?
לא כן אברהם אבינו, ראש המאמינים המלומד בניסים,
שכבר הכיר וידע את כוח ה', את רוב חילו ועוצם תקפו
וגבורתו בכל הניסים והנפלאות שעשה עמו, משום כך נס
יציאת מצרים אינו בעיניו פלא ותמהון.
הוא יתמה דוקא על חסרון קיום נתינת הרכוש
כהבטחתו, ואף שעוד מצפה להם ביותם הים - מכל מקום
דוקא מפני מעלתו כ"צדיק" לחסרון קיום ייחשב.
לכן הוגדר כאן אברהם כ"צדיק" - כי דוקא משום צדקתו
ומעלתו יכול היה להתרעם על אי-קיום הבטחת הרכוש
הגדול לאלתר, מיד עם צאתם ממצרים...

"וימרו את חייהם"

מה מלמדת אותנו הלשון וימרו?
החפץ חיים רגיל היה לומר, שאם ארע דבר מה לאדם,
אסור לו לומר שקרה לו דבר רע, אלא שקרה דבר מר.
מה ההבדל? עלינו לדעת שכל מה שה' עושה הוא לטובה
- "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד", ולכן אסור לומר
שקרה דבר רע, אולם מותר לומר שקרה דבר מר, שהרי
גם דבר שהוא לטובה, עשוי להיות מר, כפי שתרופה
המרפאת את האדם, טעמה מר.
פעם פגש החפץ חיים יהודי אשר פניו מודאגות.
שאלו החפץ חיים, מה שלומך, ר' יהודי?
ענה לו האישי - אם היה יותר טוב, לא היה מזיק!
ענה לו החפץ חיים, מנין לך שלא היה מזיק? הרי הבורא
יתברך שמו, יודע יותר טוב ממך מה טוב לך, ואם ה',
ק-ל רחום וחנון, אינו מייטיב לך יותר, הרי שמצבך
הנוכחי הוא הטוב ביותר בשבילך! (הגש"פ - חפץ חיים)

"מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי"

ביאור נפלא כל כך מופיע בספר ראשי בשמים.
מעשה בבן חכם המשמח אב, ברוך כשרונות ושוקד על
תלמודו בהתמדה, מידותיו אצילות וכיבוד הוריו
לדוגמא. כמה נחת רוו ממנו, והיה מקור לאושר וגאווה.
יום אחד שב מבית ספרו, ובידו תעודת הוקרה מתפעמת
ממלמדו.

אורו פני האב ושאל, אמור, מה תרצה כמתנה?
התרגש הבן ואמר, אבא, עולם הפוך אני רואה כאן! הלא
אני הוא שצריך להביא בלי סוף מתנות הוקרה! שהרי
אתה נתת לי את החיים, ודואג עבורי לקורת גג ולמחיה,
מעניק לי ביגוד ודואג לשכר הלימוד. הלא כל מה שיש
לי, הוא ממך, ואתה מבקש עוד לתת לי מתנות משום
שאני משייב את רצונך?
זה שנאמר, מה אשיב לה', מה אענה לו כשיבקש לתת לי
שכר, הרי כל תגמולוהי, כל מה שהוא גומל עימי, עלי -
אני הוא שצריך הייתי לגמול עימו, להביא לפניו תשורות
הוקרה בלי סוף! (מעייני המועד)

ונודה לך שיר חדש על גאולתנו

ועל פרות נפשנו... בב"א

משל לגביר גדול, איש נכבד וחשוב ממקורבי המלך,
שכרת ברית עם קרובו, והבטיח לעמוד לימינו וימין זרעו
אחריו בכל צרותיהם, ככל שיוכל להושיט את עזרתו.
חלפו שנים, ואחד מצאצאי קרוב המשפחה, איש עני
מדלת העם, הסתבך קשות בעלילה שהעלילו עליו.
הגיע עניינו בפני שופטי המלך, וגורו עליו עונש מוות.
לאסונו ולשברו, לא היה הגביר, מקורבו של המלך
באותה שעה בביתו, כי יצא לדרך רחוקה.
ותהום כל העיר בבכי תמרורים ובאבל גדול ומר על נפש
נקי וצדיק שתאבד תיכף מן העולם, ואין עוזר ומושיע.
כך עברו עליהם הימים בבכי תמרורים, עד ליום גזר הדין.
העם הוועק לכיכר העיר, שם כבר הוכן עץ התליה.

התליין ועוזריו הלבישו את הנידון למוות בבגד האדום,
מזכיר בית המשפט קרא בקול גדול מן הכתב את נוסח
פסק דינם של השופטים, האומלל הועלה אל העץ, עניבת
החנק נקשרה סביב צוארו, רגליו עוד עמדו על בול עץ
קטן, כאשר התליין שלח את ידו כדי למשוך את בול העץ
ולהפיל את הנידון, למען ייחנק.

אולם בדיוק ברגע זה, נשמעה צעקה ממרחק. כרכרה
רתומה לצמד סוסים התקרבה אל הכיכר, ממנה ירד
העשיר מקורבו של המלך, אשר קרא לעבר התליין,
עצור! אל תהרגוהו! - ומיד רץ אל ארמון המלך, נפל על
לרגליו וביקש לחון את צאצאי של ידידו הותיק.

המלך נעתר. היהודי הורד מעץ התליה, חפשי לנפשו.
מי יוכל לתאר את גודל השמחה שפשטה בקרב העומדים
מסביב על הישועה הגדולה שבאה בפתע פתאום, עד כי
מרוב חדוה הביאו כולם כסף מתנות לאותו יהודי עני
ואומלל, שכעת גם נחלץ בזכות זאת מענייו.

כמובן שגם שמו של הגביר ממקורבי המלך יצא
לתהילתו ושמו התפאר בפי כל כמלאך מושיע.
הגיעו הדברים לאוזנו של ידידו הותיק והישיש, בעל
בריתו משכבר הימים, ולמרבה ההשתוממות, כאשר
סיפרו לו את כל המעשה והיחילו בפניו את הגביר, לא
התפעל כלל - אלא התלונן על הגביר באומרו כי לא נהג
כפי שצריך וראוי היה לנהוג כלפי אותו עני מצאצאי.
מדוע ולמה? תמהו השומעים ובליבם סברו כי שכלו
נשתבש מרוב השנים שעבר עליו.

הסביר להם הישיש בטוב טעם ודעת, אכן, בצדק הנכם
מתפעלים שאותו גביר הצליח להציל נפש משיני הטורף
ולחלצה מעמוד התליה, אולם אני, שכבר ראיתי בשנותי
הארוכות את מעשיו הכבירים של אותו גביר, יודע אני כי
רב חילו וכוחו, על כן מתפלא אני עליו, איך זה לא העניק
בעצמו לאותו ניצול מתת כסף הגונה, למען ייחלץ מעוניו
ולא יזדקק למתנות מאחרים, והלא הבטיח לי בשעתו,
כאשר כרתנו את הברית בינינו, כי יושיע את זרעי עד סוף
כל הדורות?

כך גם - אמר בעל "לשד השמן" - בענין אברהם והרכוש
הגדול, כל מי שראה או שמע את גודל הניסים שעשה
הקב"ה בהוציאו את בני ישראל ממצרים, עמד נפעם
ומשתומם, וכמובן שלבני ישראל די בנס ובתשועה
הגדולה שעשה עמהם, ומי הוא שיעלה על

אגוט שבת

לקבלה במייל: LikutinNiflaim@gmail.com

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכונת "עין חמד" - מכללת ציון

שבת חל המועד פסח - השגחת ה' יתברך

"המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים" (ויקרא כ"ב, ל"ג)

שמות ח', י"ח - אני משגיח בארץ ולא רק קיים אי שם בשמיים.

כנגד הכת השלישית באו המכות ברד, ארבה, חושך, בכורות (באח"ב) - הקב"ה הוכיח בזה את יכולתו לפעול כנגד חוקי הטבע, כפי שנאמר: "בַעֲבוּר תִּדְעַ כִּי אֲנִי קָמְנִי בְּכָל הָאָרֶץ" (שמות ט', י"ד).

יציאת מצרים היא יסוד לאמונה בחידוש העולם ובהשגחתו של ה' יתברך. אנחנו מאמינים שהקב"ה ברא את העולם ואת הטבע. הקב"ה הוא בעל הבית בעולמו. הוא משגיח ובידו לשנות את הטבע כרצונו.

עניין יציאת מצרים הוא חשוב ביותר כי עיקרי האמונה נכללו בו. התורה חוזרת ומדגישה זכר ליצירת מצריים במצוות רבות כדי לבסס את האמונה ולעקור את הדיעות הכוזבות.

לכן כשהשם יתברך הוציא את בני ישראל ממצרים הוא עשה זאת בניסים ונפלאות לא בדרך הטבע. בזה הראה שהוא השולט על הטבע והוא ברא את העולם. זאת תכלית עשר המכות, שנאמר: "בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה' (שמות ז', י"ז) עד שפרעה הודה ואמר: "אֲצַבֵּעַ אֶלְקִים הֵיא" (שמות ח', ט"ו).

בברכת שבת שלום וחג פסח כשר ושמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות מברשת ציון

צמני לבת

שעה	כניסת לבת צאת לבת	ריבון תפ
18:40	19:53	20:44
18:59	19:51	20:41
19:01	19:54	20:43
18:59	19:52	20:41

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ"י שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית אשורת בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחא- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רותי בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

אנחנו צריכים להבין מדוע יציאת מצרים הזכרה כחמישים פעם בתורה. הרבה מצוות יש בהן זכר ליציאת מצרים, כגון: קידוש, תפילין, ציצית, סוכות, מזוזה, קריאת שמע ועוד.

אנחנו אומרים בהגדה: "ר' יהודה היה נותן בהם סימנים: דצ"ך עד"ש באח"ב". צריך להבין מה ר' יהודה חידש בדבריו וכי אנחנו לא יודעים לעשות ראשי תיבות לבד?

רבינו האברבנאל כותב שהיו שלושה סוגי כפירה באלוקים בזמן מלכות מצרים.

א. היו שטענו שחלילה אין מציאות של ה' יתברך ושהעולם הוא קדמון.

ב. היו שטענו שאומנם הבורא קיים, אבל הוא לא משגיח על הנעשה בארץ כי אין זה מענייניו.

ג. היו שטענו שאכן הוא קיים ומשגיח, אבל הניח את העולם לטבע ואין ביכולתו לפעול מאומה בקרב הארץ.

אלו היו התאוריות המוטעות של המצרים. כנגד זה באו עשרת המכות לסתור תיאוריות אלו ולהוכיח את מציאות ה' והשגחתו. לפני שבאו ג' מכות ראשונות דם, צפרדע, כינים (דצ"ך) משה אמר לפרעה: "בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה' (שמות ז', י"ז). מטרת שלושת המכות הראשונות היא להוכיח כי אכן ה' קיים, כנגד הכת הראשונה.

כנגד הכת השניה באו המכות ערוב, דבר, שחין (עד"ש)- להוכיח שה' משגיח על בוראיו, כפי שהקב"ה אמר: "וְהַפְּלִיטִי בְיָוִם הַהוּא אֶת אֶרֶץ גִּשְׁן... כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבְּ הָאָרֶץ"

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלהיו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – ספירת העמר

מה דינו של אדם כשהוא יודע מראש שלא יצליח לספור את כל הימים, האם יספור בברכה או לא?
האם מותר להסתפר בימים אלו או לשמוע מוזיקה?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

אדם שיודע שיהיה אנוס ויצטרך לדלג יום אחד בימי הספירה, כגון: שצריך לעבור ל"ע ניתוח וירדימו אותו למשך כל הלילה והיום למחרת, יכול להתחיל ולספור עם ברכה, מכיוון שכעת עושה את המוטל עליו, וגם אולי המצב ישתנה או שהניתוח ידחה ויוכל לספור כל יום.

ימי ספירת העומר, שבהם אנחנו נמצאים, חל בהם אבל לאומי על אותם עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שנפטרו בקיצור ימים ושנים. לכן אנחנו מחמירים על עצמנו ונוהגים דיני אבלות: לא מתחתנים, לא שומעים מוזיקה ולא מסתפרים. עד היום שבו פסקו מלמות שהוא ל"ג בעומר. הספרדים מחמירים עד ליום ל"ד בעומר לעניין נישואים ותספורת.

אם יש סעודת מצווה, כגון: ברית מילה או בר-מצווה, שהוא היום שבו לנער מלאו שלוש-עשרה שנה, מותר להשמיע מוזיקה. לעניין תספורת הראש וכן גילוח הזקן - יש להחמיר על הגברים שלא לגלח כלל. נשים מותרות בתספורת וכן ילדים קטנים. אדם שמוכרח להתגלח מכל סיבה שהיא מוטב שיתגלח בערב שבת לכבוד השבת. **בכל מקרה יעשה שאלת רב.**

הבלגה והשגה

להלן סיפור המעובד מתוך 'באר הפרשה' שהמשיפע רבי אברהם אלימלך בידרמן סיפר. מסיפור זה ניתן ללמוד מה באמת חשוב למעלה בשמיים בליל הסדר. הרה"ק ה'בית אהרון' מקארלין זי"ע סיפר שאצל אביו, הרה"ק האדמו"ר רבי אשר פרלוב מסטולין זיע"א היה איש חסיד מורם מעם ושמו רבי בערצ'י. בכל ענייני חג הפסח היה ר' בערצ'י מחמיר בחומרות שונות. בפרט באפיית המצות שהיה הוא בעצמו שומר על החיטים משעת קצירה.

גם בהכנת היין ר' בערצ'י היה משגיח על הענבים משעת בצירה שלא יגע בהם שום ספק ספיקא של חמץ. אחר כל היגיעות הרבות הצליח לאפות כמה מצות שמורה כדי צורכו ויין לארבע כוסות. כך יצא מביתו בערב החג שמח וטוב לב, כאשר היין והמצות היו ערוכים על השולחן.

בשעה שהיה רבי בערצ'י בבית המדרש, זוגתו עברה (היתה אשה קשת רוח) ליד השולחן ונתפס השירצ"ל (סינר שלה במפה). היא בטעות גררה אחריה את המפה שעל השולחן. כתוצאה מכך כל מה שהיה מונח על השולחן נפל. המצות נשברו, היין נשפך וגם הכלים היוקרתיים נשברו. האשה לא ידעה את נפשה מרוב צער. מתוך מרירות עלתה על יצועה בלב כבד כשהיא חוששת מה בעלה יעשה כשיגלה מה קרה.

כאשר רבי בערצ'י לאחר התפילה שהיתה בהתרוממות רוח-מופלאה הוא חזר מבית הכנסת. ברגע שנכנס לבית אשתו שפכה עליו את זעמה. היא התחילה לצעוק עליו בכעסה והיא האשימה אותו בכל התקלה שנגרמה. היא טענה שהוא לא הניח את המצות והיין על מקומם הנכון ואיך עשה כדבר הזה?

היא הגדילה לעשות ואף אמרה כי מיד חג הפסח היא רוצה שיתן לה גט פיטורין וישלח אותה לחופשי מכיוון שהיא לא רוצה להמשיך ולגור עם אדם שכזה. כל אותו הזמן החסיד שמע את חרפתו ואת כל הטענות שאשתו טענה כנגדו ולא השיב כנגדה מאומה.

אדרבה, הוא פייס אותה בדברים ואמר: "מה זה משנה אם האשם תלוי בי או בך, הרי הכל מאתו יתברך. כך רצה הבורא ולכן עלינו לקבל את הכל באהבה". הוא הרים את המצות השבורות והיין שנותר בניחותא זאת למרות שנהג מפאת חומרותיו שלא לאכול בפסח ממה שנפל על הארץ.

כעת הוא לא שם ליבו לזאת. כרגע לא עת היה עתה להרבות בחומרות מכיוון שרצה למנוע מריבה מתוך ביתו. הוא התחיל לערוך את הסדר בשמחה. למחר הרה"ק מקארלין נכנס לבית המדרש ואמר בפני התלמידים: "סדר של צדיק פלוני האיר ופעל בכל העולמות ומעשיו של צדיק פלוני בעולמות אחרים. אבל הסדר של רבי בערצ'י עלה על כולנה, אף איש לא השיג את מה שהוא השיג".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב ישראל יצחק קאליש זצ"ל

האדמו"ר הרב ישראל יצחק קאליש זצ"ל - נולד בשנת ה'תרל"ט (1779) בעיירה זלושין כילד שמיני לאחר שבע בנות. רבינו נולד מברכתו של ר' דוד בידרמן מלעלוב שהתארח אצל אביו וראה עד כמה הוא אוהב את ישראל וברך אותו בבן שיאיר את העולם ושיהיה בעל נשמה גבוהה ואהבת ישראל עצומה ושיקדיש את חייו לעזרת הזולת. משפחתו מצאצאי רבי מרדכי יפה המכונה 'בעל הלבושים'. נקרא על שם זקנו הגאון מו"ה ר' יצחק זצ"ל מקאליש. עוד כשהיה ילד קטן היתה ניכרת אהבתו ללימוד התורה. שקידתו היתה עצומה וקלט הכל במהירות יחד עם עיונו העמוק ומידותיו המלאות יראת ה'. התייתם בגיל צעיר ור' דוד בידרמן גידל אותו. לאחר חתונתו ישב על שולחן חותנו בזאריק, שם התקרב לחסידות על ידי האדמו"ר ר' דוד בידרמן מלעלוב. הלה קירבו אל ה'חזזה מלובלין'. הוא הושפע גם מ'היהודי הקדוש מפשיסחה'. בשנת ה'תקע"ה (1815) נפטרו שלושת רבותיו והוא פנה לאדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחה. בשנת ה'תקפ"ז (1827) נפטר האדמו"ר ר' שמחה בונים. חלק מחסידיו פנו לרבינו וביקשו ממנו לשמש כאדמו"ר.

רבינו סירב ותמך בר' אברהם משה מפשיסחה (בנו של רבי שמחה בונים). באותה תקופה רבינו התקבל לרב בעיירה גוברטשוב. בהמשך עבר לכפר רודה. שנתיים לאחר מכן נפטר גם ר' אברהם משה. רבינו ניסה לשכנע את החסידים לקבל את מנהיגות רבי מנחם מנדל מורגנשטרן מקוצק (השרף מקוצק). חסידיו סירבו ודרשו שהוא יכהן באדמו"רות וכך היה. רבינו עבר לוורקא והתחיל לשמש כאדמו"ר. הוא פתח בית מדרש והעמיד אלפי תלמידים וחסידים. התפרסם במידת אהבת ישראל שיקדה בקרבו. כל ימי חייו מסר את נפשו עבור הכלל והפרט. החדיר בחסידיו ובתלמידיו ענווה, אחדות ואהבת רעים. חלק ניכר מפעילותו הקדיש לענייני המאבק בהשכלה. כאשר חלה רבינו הוסיפו לו את השם ישראל. נפטר בשביעי של פסח, כ"ב ניסן ה'תר"ח (1848) בספירת מלכות שבחסד. חי כ-69 שנים. ציונו בוורקא שבפולין. לאחר פטירתו רבי שרגא פייבל מגריצא מילא את מקומו.

סבא (מצד האב): הגאון הגדול רבי יצחק מקאליש. **אביו:** ר' שמעון (התפרנס כסוחר סדקית. כונה 'בעל הרחמנות'. משכורתו שהיתה דלה היה מחלק לשניים. חציה עבור בני משפחתו ואת החצי השני חילק לעניים). **אמו:** מרת יוטא. **נשותיו:** מרת רחל (זיווג ראשון - בת ר' מאיר מזאריק), נכדת הרה"ק רבי נתק'ע ממאקאווא (זיווג שני - התחתן שנית לעת זקנותו).

בניו: האדמו"ר רבי יעקב דוד (הראשון) מאמשינוב, האדמו"ר רבי מנחם מנדל מוורקא. **בנותיו:** מרת בלומה (נישאה לר' אברהם מאיר מושקט מביאלוברזיג), מרת דבורה (נישאה לר' אהרן הכהן זקהיים מנדרזין), מרת ציפורה (נישאה לר' צבי מרדכי בונהרד), מרת שרה חוה (נישאה לר' ישראל צבי). **מרבותיו:** האדמו"רים רבי דוד בידרמן מלעלוב, ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ (ה'חזזה מלובלין'), ר' יעקב יצחק רבינוביץ (ה'יהודי הקדוש' מפשיסחה), האדמו"ר ר' שמחה בונים בונהרד מפשיסחה.

מתלמידיו: האדמו"רים רבי יחיאל דנציגר מאלכסנדר, ר' יעקב אריה מרדזימין, ר' שרגא פייבל מגריצא.

מעשה ביהודי שהיה חוכר אצל הממשלה והתפרנס בהרווחה וגם צבר הון. הערלים יושבי המקום התקנאו בו. הם החליטו להוציא מידיו את החכירה. כשהגיע סוף מועד החכירה היהודי ראה ששכניו מתכוונים להשתתף במכרז. הם גם סיפרו לו שביחד הם יציעו סכום גדול עבור החכירה שהוא לא יוכל לעמוד בו.

הוא הבין כי הם עומדים לקפח את פרנסתו והוא צפוי להישאר ח"ו בלי פת לחם. האיש מיד נסע לווארקא לבקש מרבינו עצה וברכה. הוא הגיע לשם באמצע הלילה ונכנס לבית מדרשו של הרבי. שם מצא לו מקום ליד אחד השולחנות והתחיל ללמוד בין שאר החסידים עד שיוכל להיכנס לרבי. לפתע דלתו של הרבי נפתחה. הצדיק יצא וקרא בקול: "האם יש כאן מישהו שמוכן להתנדב מאה רובל?".

האורח לא היסס, הוא הוציא מיד מאה רובל ומסר אותם לרבינו. הצדיק לקח את הכסף ונכנס לחדרו. לא עברו רגעים מועטים ושוב הרבי יצא מחדרו ושאל אם יש מישהו שמוכן לתרום מאה רובל. מיודעו נישא ושוב נתן לרבי מאה רובל. הצדיק הודה לו וחזר לחדרו. המעשה חזר גם בפעם השלישית ושוב היהודי מסר לידי הרבי מאה רובל נוספים. הרבי אמר לו: "מי שנותן צדקה מעבר לגדר הטבע, מובטח לו שיושע מהשמיים גם כן מחוץ לדרך הטבע".

החסיד בו ברגע עזב את בית-המדרש וחזר לביתו. כשהגיע היום המבוקש לחידוש החוזה, הוא השכים קום, התפלל והרבה בבכי וביקש מאת בורא עולם שיזכה שוב במכרז ומיהר לצאת לדרכו שלא יקדימו אותו המתחרים שלו. כשהגיע למקום, התפלא מאוד שכן הוא היה היחידי שם. הוא כמובן זכה במכרז. בדרכו חזרה פגש את הערלים שביקשו לקחת ממנו את פרנסתו. הם סיפרו לו שהם תעו בדרך למרות שהיתה הדרך ישרה ולכן איחרו את המועד. כך נושע החוכר היהודי, החוזה נשאר בידו, ודברי הצדיק מווארקא התקיימו ויהי למופת. (מעובד מתוך 'באהלי צדיקים')

הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זיע"א אמר על רבינו שהוא 'מרכבה לשכינה'.

פעם כשהיה רבינו בעיר טשנסטחוב הוא עבר דרך טומאה. באותו הזמן הערלים התעסקו באמצע בניין שעדיין לא היה גמור. אחד מהנוכרים זרק על רבינו אבן. הרה"ק מווארקא הסתכל למעלה ואמר: "שלא יצליחו לעולם לבנות את הבניין". מאז אי אפשר לגמור את הבניין ובמשך כל השנים הבניין שלא הושלם כראוי עמד באותו המצב ומכוסה עם קרשים.

לְצֵאת מִן הַמִּצְרִים

שמשפחתו בחוץ לארץ. הוא התכונן לטוס אליהם לפסח. גם הוא 'הצליח' לשבור את רגלו ממש לפני פסח. בני המשפחה לא הצליחו להגיע לפני החג. נזמין אותו להסב עימנו. פניתי אליו ואמרתי לו: "יהודי יקר, קוראים לי מוישי. אני נכדו של שכנך. יש לנו בעיה", הוספתי, "קיבלנו יותר מדי אוכל. אולי תעשה לנו טובה ותשב איתנו יחד?". הוא חיך קלות לאות הסכמה. קירבתי את מיטתו לעבר השולחן שלנו. "קדש, ורחץ... מוציא מצה..." הסדר התנהל אני ושני אנשים מבוגרים שהאזינו מרותקים בקשב רב להסברים שקלחו מפי.

בד"כ אני לא מדבר הרבה ליד השולחן. אני ביישן ושקט. אבל שני הקשישים הכאובים המתינו למוצא פי. אני, כמו משהו שנפתח בי. הסברתי שיציאת מצרים זה לא היה רק בזמן אבותינו, אלא מצרים מלשון מיצרים. לכל אדם יש מיצר והגבלה הן ברוחניות והן בגשמיות. זה הלילה שבו כל אדם מסוגל לצאת ממצרו הרוחני והגשמי. לילה שיוצאים לחירות מיצר הרע. בסתר ליבי הרהרתי, אולי אני כבר אצא מהמצרים שלי. אולי סוף סוף אזכה לקריעת ים סוף הפרטית שלי.

הגענו לשולחן עורך. סידרתי את האוכל. עזרתי לקשיש לאכול והשתדלתי למלא את כל בקשותיו ולהקל עליו כמיטב יכולתי. הסדר הסתיים. גיליתי שעלי לנמנם על כורסא לא נוחה, אבל חשתי סיפוק. למחרת היהודי השתתף בסעודה כבר ללא הזמנה... הוא התעניין לדעת היכן משפחתי.

סיפרתי לו מבוש שאני עדיין מצפה אני למוצא את זיווגי. זה גורלו של רווק. כך חלף החג. סבי הודה לי נרגשות והאיש הכביר תודות על החג הנפלא שזכה לו בין כותלי בית החולים. הוא לא תיאר לעצמו שיצליח לחגוג את החג במקום שבו החג הוא כיום חול. נסעתי הביתה. בחול המועד כבר הגיעו כולם לבקר את סבא ושהותי בחג כאילו נשכחה. בסיום בין הזמנים חזרתי לישיבה. ממשיך את המסלול של הרווקות. חלפו שבועות אחדים. יום אחד מתקשר יהודי קשיש לביתנו ומבקש לשוחח עם אימי.

בפיו הצעה. נכדתי שוהה בארץ והוא רוצה להציע אותה כשידוך לבנה. כשאימי שאלה אותו מניין הוא מכיר אותי, הוא סיפר על הסדר שערכתי בטוב טעם ואיך התרשם ממידותי הטובות. הוא החליט שאני מתאים לנכדתי, שבלי שום סיבה נראית לעין התעכב שידוכה...

גם נס קריעת ים סוף הפרטית שלי הגיע. קריעת ים סוף שהתחילה בפסח. מגלות הציפייה הממושכת לגאולה הפרטית. מאפלת הציפייה לאור הגדול. השנה מרגגנו כל המשפחה עם רעייתי הטריה את ליל הסדר בביתו של הסב.

להלן סיפור המעובד מתוך 'כיכר השבת'. יש בו כדי להראות לנו כי נס קריעת ים סוף מתרחש בכל שנה ושנה. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: שבועיים לפני חג הפסח בזמן הניקיונות התקבלה שיחת טלפון. סבא נפל והוא נמצא בחדר מיון. הוא סובל מכאבים ומחכה לרופא שיאבחן מה מצבו. סבא חשב שהוא יכול לנקות את הבית לבדו ודחה את ההצעות לקבלת עזרה מנכדיו. הוא טיפס על הסולם להוריד את ספריו וצנח.

טסנו לבית החולים, בלב הולם ובשפתיים ממללות תפילה. מי יודע כמה הפציעה חמורה. עד מהרה התברר: שבר באגן הירכיים. בגילו המתקדם מדובר בעניין לא פשוט. סבא הוכנס לניתוח. פסח נשכח מלב. רק התפללנו שיצא בשלום. הניתוח ב"ה הצליח מעבר למצופה. ההתאוששות ארוכה וגם צריך שיקום ממושך. כל המשפחה התגייסה. נקבעו תורנויות. כל אחד עזב את משפחתו לכמה שעות כדי שסבא לא יישאר לבד. כך היה עד ליל בדיקת חמץ.

השאלה שריחפה היתה מי יהיה עם סבא בחג. האחים התקשרו לאבי והסבירו מדוע הם לא יכולים לעזוב את המשפחה. לכל אחד היו סיבות טובות. אף אחד לא התחמק סתם. האם בליל הסדר לא יהיה מישהו ליד סבי? איזו הרגשה נוראה. נזכרתי איך נראו לילות הסדר כשסבתי הייתה בחיים. כל המשפחה הייתה מסיבה יחדיו וסבי הנהיג את הסדר. האם עכשיו הוא יאלץ להיות בבית החולים בודד? אבי לא יכל היה לצאת לבית החולים מתוקף תפקידו כרב השכונה והוא היה אובד עצות.

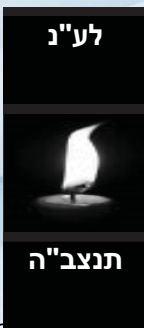
הרעיון התבשל במוחי. פניתי לאבי: "אני רוצה לנסוע לסבא". אבי הסתכל אלי בחשש ובשמחה. "לא אכפת לך לנסוע בליל הסדר? תישן על זה לילה ונדבר מחר". אבא ידע היטב את תחושותיי. מצד אחד אני היחיד בבית שלצערי אין לו התחייבות למשפחה. מצד שני, אני אוהב את ליל הסדר בבית.

על פי רוב אני מעדיף להיות בבית ולא בישיבה. שם אני בחור מבוגר יושב בין הבחורים הצעירים, מרגיש כנטע זר. הבית הזה הוא הקן החמים הזמני שלי עד שאנשא. לא התחשק לי להתגלגל בלילה הזה במחלקה האורטופדית.

אבל מה שווה אם סבא יישאר לבד. כשקמתי אמרתי לאבי: "אני נוסע". אמא הכינה לי המון אוכל, ליוותה אותי בברכה, כשדמעה מנצנצת, שבזכות שאני גולה מביתי בלילה זה, שבשנה הבאה כבר אתחתן ואגיע אל המנוחה.

הגעתי לבית החולים. אירגנתי את 'שולחן הסדר' שלנו. השמש שקעה והחג נכנס. התפללתי עם סבא. מזווית עיני הבחנתי ביהודי מבוגר ששוכב במיטה הסמוכה. דוק של עצב על פניו. שאלתי את סבי והוא אמר כי מדובר ביהודי

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ילד יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
פיבי מלכה בת שמזלי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעמה ע"ה
נעמי בת כתום ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
סעדה בת בסה ע"ה	כל נשמות עם ישראל	

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
שמואל בן רבקה ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זיזי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיטו ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חמוטל בן רינה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	שפרה בת פסייה ע"ה

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ליל הסדר

חג הפסח

בס"ד | גליון מס' 477

כיצד צמד מילים חולל מהפך בנפש קשיש בגיל גבורות?

בראש כל מועדות נישאת פסח! (מפיטי ההגדה)

כשאדם חש את התחושות הללו - אווירה רגועה ושליו, אצילית וחגיגית, ממלאת את כל יישותו. גם אם דבר משתבש - הוא יודע שזה חלק מהסדר, גם אם משהו לא בדיוק כפי שרצה - בטוח הוא שזה הסדר הנכון עבורו. כי בעומק נפשו הוא חש את האושר להסב בשולחנו של מלך המלכים, ואין מאושר ממנו בעולם!

אחים יקרים! ליל הסדר תיכף פורש את כנפיו עלינו. הבה ניכנס אליו מתוך התחושות הנכונות, מתוך הבנה שבליילה הזה אנו אורחים אצל אבינו האוהב שעורך עבורנו את הסדר, מקרב אותנו אליו ומשפיע עלינו שפע ברכה באמצעותו. זו התחושה שאמורה לשרור בליבנו, וזו ההרגשה המרגשת שצריכה לרחף בחלל בו נערוך את הסדר. כך נזכה לקבל את אותן השפעות נעלות, במלוא חופנינו!

גם אם משהו ישתבש חלילה - הבה לא נשכח את היותנו אורחים, הבה לא ניתן לתחושת החבוקה ודבוקה בך לחמוק מאיתנו. הבה נקבל את הסדר שקבע לנו הבורא בהכנעה ובביטול, מתוך הבנה שזה הסדר הטוב עבורנו. וככל שנחוה את ליל הסדר בצורה כזו - כך נזכה לנצל את הלילה הזה במיטבו, להתקרב בו לאבינו שבשמים ולזכות להשפעותיו הברוכות!

המילים שהציתו את הניצוץ...

היה זה לפני למעלה מעשרים שנה, במוצאי שבת חורפית, בבית ירושלמי קטן וחמים. אל הבית הגיע יהודי זקן למדי, כבן 85, נתמך בנכדו יקירו שהביאו עד הלום. הוא הגיע לסעודת 'מלווה מלכה' שהוכנה לכבודו, אף שלא באמת ידע מי היא המלכה ומי מלווה אותה...

הסיפור מתחיל בכך שהרה"ג רבי אליהו דיסקין שליט"א, נהג לארח בביתו בחורים חוזרים בתשובה, עולים מרוסיה שלמדו בישיבת 'שבי גולה' הירושלמית. הבחורים הללו הגיעו ארצה חפים מכל חיבור ליהדות, בוגרי החינוך הרוסי הקשוח שרדף את היהדות. בישיבה הם גילו את אורו של הקשר עם בורא עולם והחלו לעסוק בתורה ולשמור מצוות, ומעת לעת נהגו להתארח בבית משפחת דיסקין.

לאחד הבחורים הללו היה סב קשיש, גם הוא עלה מרוסיה לאחר שנות קומוניזם רצופות לרעה, כשכמובן לא ידע דבר על יהדותו. אותו סב קשיש סיפר שבילדותו נהגו בבית הוריו לקיים את מצוות היהדות, אולם תלאות החיים והשנים הרבות שחלפו - השכיחו ממנו כל זיכרון או סימן היכר יהודי. הישיש היה דובר 'אידיש' רוטטה - שכן זו היתה השפת אם שלו, אבל בכך התחיל והסתיים הקשר שלו ליהדות.

הרב דיסקין, שראה זכות בלקרב גם את הסב, ביקש מהנכד להזמין אליו, וכך הגיע הקשיש לבית משפחת דיסקין באותה מוצאי שבת. הוא התקבל בכבוד ובברכה, הוזמן לסעוד בשולחן הערוך לכבודו, ואז החל הרב לדובבו ולשמוע פרטים אודות סיפור חייו. בין לבין ניסה הרב להבין האם ועד כמה הקשיש זוכר את הקשר שלו ליהדות, והופתע מהבורות המוחלטת של הזקן היושב לצידו...

הוא החל לשאול אודות כמה מצוות מוכרות וידועות, אולם הקשיש לא הכיר אותן כלל. המשיך לשאול אודות מועדי השנה, והנה - הזקן לא ידע מהו שופר ומהו צום יום הכיפורים, לא זכר מהי סוכה ומדוע מדליקים נרות בחנוכה. הוא פשוט לא

כל לב יהודי נע זעזע ברטט של התרגשות, כל נשמה יהודית מתמרקת ומתכוננת לקראת הרגעים הגדולים, הלילה הגדול בשנה. ליל הסדר - לילה כיום יאיר, ליל שימורים, ליל הנפלאות והניסים הגדולים שנעשו לאבותינו במצרים, ועד היום הזה אין גדול וקדוש כמו הלילה הזה.

לצד ההכנות הרגילות, כמו מירוק הבית וצחצוחו, הבישולים של מטעמי החג, הכנת המאכלים הדרושים לסימני הסדר ועריכת השולחן המפואר, גם הנפש היהודית נרגשת והומה לקראת הלילה הגדול הזה, בו נספר בשבחו של בורא עולם המוציאנו ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה, וכפי שמובא בזוהר הקדוש - הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו וכל פמליא של מעלה באים לבקר בביתנו, לשמוע את הסיפור הנשגב הזה ולחזות בנו עורכים את הסדר כהלכתו.

אחד המאפיינים המעניינים של 'ליל הסדר', הוא דווקא שמו. הוא נקרא בפי כל 'ליל הסדר', כלילה של סדר. מאידך, יש בלילה הזה מאפיינים רבים שפחות מתחברים במושג 'סדר': החל מכך שסדר הסעודה שונה בתכלית מכל סעודות השבת והחג הרגילות, המשך בעובדה שצורת הישיבה שונה מהסדר הרגיל, ועד מה שקורה בכל בית יהודי, עם הילדים המתרוצצים, האגוזים המפוצחים, היין שנשפך לא אחת, פירורי המצה המתפזרים...

יתכן, שאם היו נותנים לנו לקבוע מהו 'ליל סדר', היינו בוחרים בלילה אחר בשנה, ליל יום כיפור למשל. הכל מתוקתק, המפות מתוחות על השולחן, אין אוכל בסביבה, הילדים מאופקים, הכל רגוע ומסודר. אבל לקרוא ללילה הראשון של פסח, בו עורכים שולחן עמוס, משנים את סדרי הסעודות הרגילות - דווקא בשם 'סדר'? והרי הכלל הראשון ש'סדר' זקוק לו, הוא להרדים את הילדים לפני עריכתו... ובליילה הזה - אנחנו דווקא ממוקדים בהם! הלא 'סדר יקרא'?

כדי לענות על השאלה הזו, יש להעמיק מבט בסגולתו העצומה של הלילה הזה. אנחנו חושבים שאנחנו עורכים בו את הסדר, שהוא תלוי בנו, שהוא מופעל על ידינו. ולא היא - - -

אבינו שבשמים, הוא זה שעורך את הסדר עבורנו. בלילה הזה הוא יושב בשמי מעל ובו זמנית מסתובב בביתנו, ומשפיע, ומחלק, ומרעיף עלינו שפע כביר. הסדר הזה הוא לא סדר שלנו, הוא סדר שלו. כולנו - כל בני העם היהודי, מתארחים אצלו, מסיבים על שולחנו.

בסוף ברכת המזון, אנו אומרים 'הרחמן ייחודי, בו אנו מבקשים שנזכה ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, כי בלילה הזה אנחנו זוכים לזעיר אנפין מהעונג הרוחני הנעלה הזה, כאשר אנו יושבים מעוטרי מצוות ונהנים מזיו השכינה, אורחים אציליים בחיק אבינו שבשמים. לכן הלילה הזה נקרא ליל הסדר - כי אין מי שיוודע לערוך סדר נכון טוב יותר מבורא עולם, והוא המסדר עבורנו את הטוב ביותר תמיד, וגם בליל הסדר.

אדם שמתארח אצל עשיר גדול, שגם מבטיח לו מתנות יקרות ערך בסיום האירוח, לעולם אינו דואג מקצב הסעודה, משיבושים במהלכה, מתקלות העשויות לצוץ. על אחת כמה וכמה, כשכולנו אורחי של בורא עולם, אין כל ספק שאיננו מודאגים או לחוצים, אין בנו שמץ של מתח ולא בדל של דאגה. הן אנו אורחי של מלך מלכי המלכים!

להשיב בן אובד...

אחת המצוות שבמוקד תשומת הלב שלנו בליל הסדר, היא ללא ספק מצוות 'הגדת לבנך', לספר לילדים על האבא הגדול והחזק שלנו שבשמים, שהנחית על פרעה 10 מכות כאבות במיוחד, עד ששחרר אותנו מעול העבדות. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותנו ממצרים - הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים - פשוט, חד וחלק!

כמה גדול וחשוב להעביר את המסר הזה לילדינו, כי הוא מיסודות האמונה בבורא עולם. מאידך, חשוב לזכור שלא כולם זוכים להכיר את אבא שבשמים, לא כל בניו של בורא עולם מכירים את הסיפור הזה... למרבה הצער, יש לנו כה הרבה אחים ותוהים ותועים, שלא זכו לשמוע ולהכיר את הנס המופלא הזה, והם - בנינו האוהבים של אבא שבשמים - מנותקים ממנו, רבים מהם - גם בלילה הקדוש הזה, למרבה הצער והכאב!

קיבלנו מפי צדיקים, סגולה גדולה לליל הסדר, לקבל על עצמנו בלילה הזה לקיים 'הגדת לבנך' לבן נוסף, בן של אבא שבשמים, שלא זכה להכירו. להחליט שנפעל ונעשה לקרב לאבא שבשמים ולו בן אחד, שנקדיש כוחות וזמן לקירוב לבבות יהודים לבורא עולם.

כי גם אבא שבשמים רוצה שכל בניו יבואו לשולחן הסדר, הוא רוצה לראותם שם, והם - נבוכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר הרוחני... בלילה הזה - הבה נקבל על עצמנו לקרב אותם, לדבר על ליבם, לפתוח אל לבנו וביתנו למענם, לפעול להשיב לב בנינו על אבות!

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה טעלישער בן הר"ר יוסף יונה הי"ד רוזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעקרה"ש בשנות הזעם - י"ג בסיון תש"י

לעילוי נשמת

ר שלמה פרוץ ז"ל ב"ר מאיר הלוי גולדשמיט (ארא"ל)
ת.נ.צ.ב.ה.

ידע כלום, ליתר דיוק - בעבר הרחוק, בהיותו ילד, ידע גם ידע. הוא פשוט לא זכר כלום!

ואז הגיע הרב דיסקין לדבר אודות ליל הסדר. הוא שואל את הקשיש אודות 'קדש' ו'כרפס', 'מגיד', מצות ו'מרור'. האיש לא זוכר כלום כלום כלום, היהדות כאילו נמחקה מזכרו ולא הותירה עקבות. ואז מנסה הרב דרך הפיוטים, ושואל אודות שירת 'יהיה בחצי הלילה', ופיוט 'חד גדיא'...

אך שמע הקשיש את שתי המילים 'חד גדיא' ו'תרגומו לאידיש' איין ציגלע', לפתע כמו ניעור בו זכרונו. הוא החל מנגן את הפיוט תחילה בבלבול קל, אולם עד מהרה - מתוך התרגשות ודמעות סוחפות, נזכר בפיוט במלואו והחל משורר אותו ברגש רב. ומשנזכר בפיוט, החל משחזר לאחור את 'ליל הסדר', פתאום הוא זוכר את כוס של אליהו, בעצם את ארבע הכוסות, בעצם - - -

לפתע הוא נזכר במצוות מצה, במצוות המרור, בסיפור יציאת מצרים - עת היה אביו יושב ושח בביסופין אודות ניסי ה' במצרים, נזכר ב'כרפס' ובקידוש. זכרונו הקפוא למחצה הולך ומפשיר, והנה הוא נזכר בפרט ועוד פרט, וכמעט הררי אבק שעלו מעל זכרונו היסטוריים רחוקים - הוא מתחיל לספר אודות היהדות של פעם, כשהיה ילד צעיר לימים ואביו עוד העז לעסוק במצוות היהדות חרף אימוי השלטונות...

נחלי דמעות קלחו מעיניו באותו מעמד, כשבכל רגע השיל מזכרונו עוד שכבה ועוד אחת, שחשפו כמה מהיהדות נותרה חקוקים בלבו. המפעים היה, שאך לפני שעה קלה האיש לא זכר כלום, פשוט כלום! והנה כי כן, צמד המילים 'חד גדיא' - הצית בו את האש, העיר בקרבו את ניצוץ היהדות שכבר כמעט כבה, והוביל אותו להיזכר בעוד ועוד פרטים מהיהדות המופלאה הזכורה לו לטוב!

כל המשתתפים במעמד קינחו עיניים לחות מדמעות, שעה שהקשיש הלך ונזכר בפרט ועוד פרט. הנה לנגד עיניהם הם רואים כיצד הזכרון היהודי שב וניעור במוחו של קשיש בגיל גבורות, שחווית הזכרון הזו טלטלה את נפשו בעוצמה כה כבירה, ולפתע הוא הפך לצמא לדבר ה', חפץ להשלים את כל שנות חייו היהדות שהחסיר...

בחלוף כמה ימים בלבד, כמו חזר הזקן לימי נעוריו, והסתער בלהט על מצוות היהדות. הוא ביקש להחכים וללמוד עוד ועוד, וזכה לשוב בתשובה שלימה ולחיות את שארית חייו כיהודי ירא וחרד לדבר ה', הזוכה לקיים תורה ומצוות בהקפדה עילאית ובהתרגשות עד אין קץ!

'וכל סיפור שיבתו לאביו שבשמים' - מסכם הרב דיסקין את סיפורו, 'נעוץ בצמד מילים אותו זכר מתוך ההגדה של פסח, בחוויית ילדות מרגשת שנחקה בו. הרי כששורר את השיר הזה בפעם האחרונה ברוסיה - היה כנראה ילד קטן ממש, שהרי את כל שאר מצוות היהדות כלל לא זכר. אבל פרט אחד מתוך ליל הסדר נחקק בנשמתו, ובסוף ימיו - הוביל אותו לשוב לכור מחצבתו!'

אחים יקרים, הנה הלילה הגדול הזה, בא להאיר את חיי ילדינו. הבה נזכור את העוצמה הטמונה בו, את גודל השפעתו על הנפש היהודית בכלל ועל נפש הילדים בפרט. ככל שנחווה את הלילה הזה באופן יותר מרומום ונעלה, ככל שנהפוך אותו ללילה של חוויה רוחנית בלתי נשכחת - כך נזכה לחקוק בנפשנו ובנפש ילדינו את העברת המסורת מדור לדור, את הקשר הרציף שלנו עם אבא שבשמים!

הבה נתרגש בלילה הזה, הבה 'נחיה' אותו ונחווה אותו באופן עילאי ומיטבי. הבה נזכור שבליילה הזה נחשפת קרבת ה' העמוקה אלינו - לכל יהודי, וזה הזמן לחקוק את הקשר הקרוב הזה עם אבינו שבשמים בליבנו ובלב ילדינו. וככל שנערוך את ליל הסדר באופן מרומום ונעלה - כך נזכה שבאור עולם אכן יעניק לנו שפע כביר מאוצרו הטוב, ונזכה לגדל דורות שחיים וחווים את מצוות ה' ואת הקשר עמו בהתרגשות עילאית כל הימים!

...המהפכה שחוללה מהפך...

היה זה כעשור וקצת לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, בתקופה בה העם היישוב בארץ הקודש המתפתחת סבל מעוני מחפיר והתקיים לפי 'מדיניות הקיצוב', תקופה הזכורה לרע כימי 'תקופת הצנע'. ברחבי הארץ שרר מחסור במוצרי מזון בסיסיים, תורים ארוכים השתרכו בעמדות החלוקה, וציבור יראי ה' הירושלמי נערך לערוך את ה'סדר' מתוך צמצום ודוחק - לפי תנאי החיים דאז.

כך גם בבית משפחה ירושלמית אחת, בה האב פעל ככל יכולתו להשיג את כל צרכי החג ומוצרי, אולם הצליח להשיג רק מעט מהדרוש לו. למרות זאת, כשנודע לו על מכר של המשפחה שלא התכוון כלל לערוך את ליל הסדר, הוא פנה אליו והזמינו להיות אורחו לשולחן ה'סדר'...

אותו מכר היה בחור לא צעיר שעבר את מאורעות השואה האיומה והתקשה להתאושש מהן. הוא גדל בבית שומר תורה ומצוות, אולם לאחר השואה וכל מה שעבר עליו במהלכה - זנח לחלוטין את דרך אבותיו. כאמור, הלה כלל לא התענד לציין את 'ליל הסדר', בוודאי שלא לערוך אותו ככל משפטו וחוקתו. אולם, משהוזמן להשתתף בסעודת החג עם המשפחה אותה הכיר - הסכים מתוך נימוס בלבד...

ליל הסדר הגיע, ואתו האורח, שלכבוד המעמד חבש לראשו כיפה חדשה. השולחן היה ערוך כמיטב היכולת, עליו הונחו מיטב הכלים היפים של המשפחה לפי מה שהשיגה ידה, מצות ויין, וכל הדרוש לעריכת הסדר. בעל הבית יושב בראש השולחן עטוף שיראין, הילדים לימינו ולשמאלו בפנים מוארות ומלאות חן, ובתוך - יושב לו גם האורח, שמשתדל להישאר מחוץ לאווירה החגיגית ולשבת במקום כמי שדבר נכפה עליו...

בעל הבית יושב ומספר, הילדים מתערבים ושואלים, וזמירות החג נישאות בחלל בחגיגות נרגשות, ואז, לפתע פתאום, אחד הילדים הקטנים מבקש לקום ממקומו, ולא שם לב שקצה המפה נתפס בכפתור חולצתו... הילד מנתר בעליזות בקפיצה מהירה, ועמו - המפה כולה קופצת, הילד שנבהל מבקש לרוץ - גורר אחריו את המפה מהשולחן, ועליה - - -

הכלים, הפמוטות, המצות, היין, הכל. הכל נפל ארצה בחבטה עזה, נשבר, נמערך והתרסק. בשבריר שניה - מסלון מסודר ונוצץ שבמרכזו שולחן ערוך כדבעי - הפך המקום לזירת מהומה, כאשר הכל מוטל ארצה שבור ומרוסק, בליל לא ברור של שבירי זכוכית וכלי כסף מקפצים בשלוליות יין עכורות בשברי מצה וחסה...

אב המשפחה יושב בראש השולחן, רואה את הנעשה, ונחרד לרגע קט. ואז, נהרה משתפכת על פניו, ובקול רגוע ובוטח כשחיוך נסוך בזוויות שפתותיו, מפטיר: 'השולחן שלנו התהפך, וזה ליל הסדר. הבה נסדר מחדש!' - הוא אומר, ובאופן גינוח ושלי, כשהחיוך לא מש מפניו, מביא מגבות יסנות לספיחת הנוזלים, ומתחיל משקם את בלגן האימים שלפניו...

הוא לא מרים את קולו, לא מתעצב, לא גוער ולא מאבד עשתונות. הוא נותר כשזהלת החג נסוכה על פניו בדיוק כמו לפני המהפכה... ובצורה גינוחה לחלוטין מארגן מחדש את ליל הסדר. כאילו זה לא קרה בבית שלו אלא בבית מרוחק אי שם, הוא ממשיך להיות שליו לחלוטין, אוסף את השברים, מנקה כפי יכולתו, ועורך את השולחן מחדש...

כל אותה עת, עמד הבחור האורח והביט בו, בהתפעלות אין קץ. הן הוא יודע כמה מאמץ הושקע בעריכת הסדר, כמה הון ואון מושקעים בעריכת השולחן ובפרט בתקופת עוני שכזו. הוא נפעם מיכולתו של האב לקבל את ההפיכה בעיצומו של הסדר בכזו שלווה נפש, משמחת החג שלא הוערכה ולו במשהו לנוכח מהומת האימים שהשתררה כאן...

ליל הסדר המשיך, והכל הבחינו במהפך שחל בנפש האורח. אם קודם לכן ישב קפוא במקומו, כעת ניכר היה שה'סדר' מוצא מסילות לנפשו. ואכן, אותו בחור ביקש לשוב ולהתארח גם בהמשך, ואט אט החל לשוב למסורת אבות ולחיי תורה ומצוות כמקדם...

ולימים העיד אותו בחור בהתרגשות, כפי שקיבלנו מהמשיפע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א שסיפר את הסיפור, שתחילת ה'סדר' לא עוררה בו כל רושם, הוא הגיע כה נחוש שלא להתרשם ולא להתרגש, והצליח לעמוד בהחלטתו זו - למרבה הצער כמובן.

אולם כשראה את המפה המושלכת ארצה ואת כל הבלגן הנורא מסביב, ומאיך - את שלווה הנפש ויישוב הדעת המדהימים של אב המשפחה - רק אז הבין שיתכן שהוא מחמיץ משהו בכך שאינו מאפשר לעצמו לחוות את ליל הסדר בכל נימי נפשו, סדק נפתח בלבו האטום, ומאז - התקרב צעד ועוד צעד לאביו שבשמים!

אחים יקרים, בליל הסדר הקרוב, ולא רק בו, כדאי שנזכור את הסיפור המפעים הזה, כדאי שניקה אותו לתשומת ליבנו. זהו לילה של 'סדר', וחלק בלתי נפרד מה'סדר' - הוא התקלות שעלולות להתלות אליו. הבה לא נאבד את שמחת החג והאווירה הנעלית שלו רק בגלל תקלה קטנה או גדולה, הבה לא נאבד עשתונות מול הקשיים המתרחשים במהלכו. הבה נחווה את ליל הסדר ברוממות הרוח, בכל מצב ובכל תנאי, גם אם יש שיבושים או תקלות!

וככל ששמחת החג תהא חקוקה בליבנו, וככל שנהיה מרוכזים בכך שההשפעה משמים ניתנת לנו במתנה, וככל שנשתדל שהלילה הזה יעבור עלינו מתוך רוגע ושלווה, התרגשות ושמחה - כך נזכה שהוא יהפוך לחוויה רוחנית בלתי נשכחת, שתותיר חותם עמוק בנפשנו ובנפש ילדינו, למען נזכה להתקרב לבוראנו ולקיום המשאלה החותמת את ליל הסדר: 'זך שוכן מעונה קומם קהל עדת מי מנה בקרוב נהל נטעי כנה פדויים לציון ברינה!'

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com | לתרומות והנצחות (גם בכ. אשרא) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

"אור שרה"

ע"ש האישה הכשרה שרה בת לולה ז"ל

עלון מס' 988

שבת חוה"מ פסח

חג הפסח - "ארבעה הבנים שבהגדה"

את שאלתנו? הרשע שואל את שאלתו המחוצפת בליל הסדר, בלילה המרום ביותר, בלילה בו יושבים להם כל היהודים כשהם מסובבים סביב שולחנות ערוכים בבושר ודגים כבני מלכים, בלילה בו ערוך שולחנו של האיש הישראלי בפאר והדר כאילו היה משועי ארץ! בדיוק בלילה הזה מוצא לו הרשע מקום לבוא ולהקשות "מדוע עובדים אתם כל כך קשה?". לפיכך ברור כי לא עצלות היא המניעה אותו לבעוט ולמרוד, ואף לא תאוה, אלא רשעות לשמה! שכן איזו 'עבודה' בדיוק מטרידה אותו? באיזה קושי הוא מואס? הלא לילה זה רצוף הוא תענוג רוחני וגשמי. אם דוחה הוא הבן הלוה את מצוותיו של יום, את המצוות הללו אשר אינן עומדות כלל בסתירה לתאוותיו ולעצלותו אות היא ומופת גמור לכך שאינו מדבר דברים של טעם, ואף אין הוא מוצא כל קושי בקיום המצוות, אלא כל רצונו רק למרוד באלוהים ולהוציא עצמו מן הכלל. מעתה, עבור בן שזוה - ישנה תשובה אחת ויחידה "הקהה את שיניו!"

הבן הבא עליו מדבר בעל ההגדה הינו הבן ה'תם'. וכאן, כאשר אנו מציירים לנגד עינינו את הבן הזה אנו רואים אותו כשהוא פוקח עיניו עגל ושואל מתוך טיפשות מופלגת: "מה זאת?". ולכאורה, יש מקום לתהות, מדוע מציג בעל ההגדה את התם בכוזה אופן? הלא התמימות מעלה גדולה היא עד מאד, כבר נצטוונו בתורה (דברים י"ח, י"ג) "תמים תהיה עם ה' אלוהיך", ואף יעקב אבינו, מעמיד כל זרע ישראל, עמוד התורה השתבח בתמימותו כאשר התירה אותו התורה הקדושה (בראשית כ"ה, כ"ז) כ"איש תם יושב אהלים". אכן התשובה היא, כי אמנם התמימות מעלה גדולה היא, אין כמותה, אולם תלוי הדבר בעיתוי ובמקום... תמימות בזמנה ובמקומה אין משובחת ממנה, אולם תמימות במקום הלא נכון ובזמן הלא מתאים הרי היא פתח לכל הרעות כולם. ועל כן, יעקב אבינו אשר ישב בבית מדרשם של שם ועבר ועסק בתורה בתמימות אכן השתבח במיוחד בתמימותו, אולם הבן התם הזה, היושב בשכנות לאחיו הרשע אשר הקדימו אך במעט הרי בתמימותו מונחת סכנה גדולה לכל עתידו הרוחני, ובודאי שאין בה משום מעלה.

הבן האחרון הינו זה אשר אינו יודע לשאול. זה היושב ושותק כגולם, ומחכה עד שיפתחו ויסבירו לו דבר דבור על אופניו, מראשית ועד אחרית. הוא מצידו אינו מבקש לדעת כלום, ואף אינו מבין כי חסר הוא ידע או חכמה. הפסוק אשר משמש כתשובה לבן האחרון הלוה, הבן שאינו יודע לשאול הינו "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", שכן הוא ממצה בתשובה קצרה וקולעת את מהותו של יום. הקדוש ברוך הוא הוציאנו מבית עבדים על מנת שנהיה עבדיו ונקיים את מצוותיו. אלא שכאן עלינו לשאול שאלה עצומה: הלא פסוק זה, "בעבור זה עשה ה' לי" משמש גם כתשובה לבן הרשע, כאשר לגביו ההדגשה היא על המילים "עשה ה' לי" ולא לו! כיצד יכול אותו הפסוק לשמש כתשובה לשני אנשים שונים? אלא שכלפי הבן הרשע מורים אנו לאב הוראה ברורה אחת ויחידה "הקהה את שיניו!" איתנו כלל אין מה לדבר! הוא הלא אינו מעוניין לדעת, אלא לקנטר ולהכעיס, ומה יועילו לו תשובותינו והסברינו כולם? תשובתו של האב על שאלתו של הבן הרשע מיועדת איפוא דווקא לאוזניו של הבן האחרון, זה שאינו יודע לשאול, זה אשר ישנו חשש כבד כי יושפע מדברי ההבל והאפיקורסות שמשמיע אחיו הגדול הרשע על שולחנו ליל הסדר! אליו פונה האב ואומר לו: דע לך בנך, כי בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי - ולא לו - לא אחיך הרשע! שכן אילו היה שם אחיך הלוה לא היה נגאל!". נמצא אדם כן, שהפסוק אותו מביא בעל ההגדה עבור הבן שאינו יודע לשאול הינו אמנם אותו פסוק עצמו אותו הביא לעיל בעקבות שאלתו של הבן

בהגדה של פסח, קוראים אנו את תיאורו של בעל ההגדה המצייר את דמותם של ארבעה בנים - ארבעה סוגי אנשים אשר דוגמתם ניתן למצוא בכלל ישראל. וכך מלמדנו בעל ההגדה "כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול."

חכם מה הוא אומר? 'מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלוהינו אתכם?' (דברים ו', כ'), ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר? 'מה העבודה הזאת לכם?' (שמות י"ב, כ"ו), לכם - ולא לו... ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל - כפר בעיקר, ואף אתה הקהה את שניו ואמור לו 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' (שמות י"ג, ח'), לי - ולא לו, אלו היה שם - לא היה נגאל!"

תם מה הוא אומר? 'מה זאת? ואמרת אליו 'בחזוק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים' (שמות י"ג, י"ד).

ושאינו יודע לשאול את פתח לו, שנאמר (שמות י"ג, ח'): והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים". הנה מוצאים אנו בספר "דרשות המגיד" כי לתורה ישנה שפה מיוחדת עבור כל אחד מארבעת הבנים, מארבעת סוגי האנשים הקיימים בעם ישראל: ישנה שפה מיוחדת עבור החכם, שפה שונה לחלוטין עבור הרשע, שפה המתאימה לתם, ואף שפתו של זה שאינו יודע לשאול. ואם רוצה אדם לידע מה טיבו של בנו - די לו שיתבונן בסגנון השאלה, בנוסחה, ובכך יוכל לתהות על קנקנו של השואל. הבה נתבונן איפוא בשפה אשר ייחדה התורה לכל אחד מאותם ארבעה בנים, ונעמוד על הנקודות הדרושות הסבר. ובכן, **הנה הילד החכם** יודע מה עליו לשאול וכיצד עליו לשאול זאת... הוא שואל ברצינות, מתוך רצון אמיתי להבין ולדעת "מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלוהינו אתכם?". הוא יודע כי הקדוש ברוך הוא ציוה את אבותינו במצוות מיוחדות הנוגעות לחג הפסח, והוא מבקש לדעת אותן על מנת לקיימן. לפיכך אף האב מצווה להשיב על שאלת בנו ברצינות, ללמדו את כל הלכות הפסח, עד ההלכה האחרונה אשר היא "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן". **ששענות נוספת ישנה בדברים, והיא נוגעת לאופן בו מוטל על האב לחנך את בנו באופן כללי, לאו דווקא בכל הנוגע להלכות הפסח. שכן הלא טעם ההלכה על פיה אין לאכול מאומה לאחר אכילת האפיקומן הינו משום שרצון התורה הוא שטעם האפיקומן יישאר בפיו של האדם. בה במידה, וכיוצא בזה בדיוק מצווים אנו גם לחנך את בנינו, ללמד אותם את דברי התורה הקדושה בכזו מתיקות, בכזו נעימות אשר טעמה לא ימוש מפייהם למשך כל ימי חייהם! זהו אופן החינוך הנרצה, וכאשר כך מחנך האב את בנו - רבים הם הסיכויים כי יגדלו הם לבנים חכמים, אשר יסבו לו רוב נחת ושמחה.**

והנה לגבי הבן הרשע, בעל ההגדה מלמדנו כי צורת השאלה המאפיינת את הרשע הינה "מה העבודה הזאת לכם?" כאשר בדבריו אלו הוא מוציא את עצמו מכלל ישראל, ומדגיש כי עבודת ה', הזכות הגדולה בה זכינו לעמוד לפני מלך מלכי המלכים ולשרתו עול היא לגביו. אלא שכאן עלינו לעצור ולשאול: מנין לנו כי רשע הוא הבן הלוה? אולי אינו כופר בעיקר, ואינו חפץ להוציא עצמו מהכלל, ורק העצלות היא זו המדברת מתוך גרונו וגורמת לו לשאול את שאלתו בצורה בה היא נשאלת? אכן התשובה היא פשוטה. שכן אילו היה קם הבן הרשע הלוה בליל תשעה באב, פונה אל אביו ואומר לו "אבא, מה העבודה הזאת לכם? מדוע צריכים אתם לחלוץ נעליכם, ולצום, ולבכות ולהתאבל? מדוע איננו יכולים לחיות חיים רגועים של שמחה?", אזי אמנם יכולים היינו לטעון כי מטען המצוות מכביד על כתפיו, ועצלותו או תאוותו היא המדברת מתוך גרונו. אולם מתי שואל הרשע

הרשע, שכן בשני המקומות הללו פונה האב אל הברכה שאינו יודע לשאול, ובשניהם הוא משיב לו אותה תשובה עצמה! אלא שכאשר ישנו בן רשע בבית, והלה מטייל את ארסו בשאר הנוכחים מחוייב האב להדגיש בבירור כי זרכו של הרשע הלוה אחריתה באבדון, ולחודד כי "אילו היה שם לא היה נגאלי", ואילו כאשר נמצא הישאינו יודע לשאול לבדו יכול האב להסתפק בתשובה האמיתית, הברורה, "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים!"

בדרך צחות הסבירו בעלי המוסר, אודות הארבעה בנים שהם, **חכם, רשע, תם ושאנו יודע לשאול**. אם האבא **חכם** דהיינו שמתחכם יותר מדי ורוצה לרשום את בנו בבית ספר שרחוק מהתורה ומצוות, כדי שבנו יהיה "מלומד" וידע גם מענייני עולם הזה, אזי הבא אחריו בתור הוא, **רשע**, כלומר שבנו מסוגל חלילה להיות רשע, כיוון שלא חונך מקטנות בדרך התורה. והנה אחריו בתור הוא, **תם**, כלומר שנכדו של אותו "**חכם**" יהיה תם. כיוון שכאשר הוא נמצא אצל אביו הרשע רואה שמחלים שבת, ואילו כאשר מבקר הוא אצל הסבא "**החכם**" רואה ששומרים את השבת ולכן מתבלבל הוא ונעשה תם, כי אין בידו להחליט מי הצודק. והבא אחריו בתור הוא, **שאנו יודע לשאול**, כלומר שבנו של ה"**תם**" כבר לא שואל שאלות (כמו אביו התם), מדוע אצל האבא מחללים שבת ואילו אצל הסבא לא מחללים, כיוון שגם אצל אביו ה"**תם**" וגם אצל סבו ה"**רשע**" מחללים שבת ואילו את ה"**חכם**" ששומר שבת, לא זכה הוא לראותו, ולכן הברכה שאינו יודע לשאול יורד מדחי אל דחי כיוון שלא זכה לראות אווירה יהודית לא אצל אביו ולא אצל סבו.

הבה ונראה מהסיפור שלפנינו, המתאר כמין חומר את ארבעת הבנים שבהגדה על פי ירידת הדורות וחזור חלילה... תמיד היה יוס' מוצא את התירוץ המתאים כדי להשתחרר מהחודר ולרוץ אל שפת הנהר. שם היה הכול פתוח, מגוון ומעניין יותר. הקירות האפורים לא איימו לסגור עליו מכל הכיוונים, קולו של הרבי' לא הרדים אותו, ואף לא אחד מהחברים הכעים אותו שם. במרחבים היה פוגש יוס' את מי הנהר התכולים של פראג, משייטים בנחת בקצב שלהם. הוא היה מיידה חלוקי אבנים לתוך הנהר ונהנה לראות את המים נעים בועזוע, יוצרים מעגלים מעגלים של הלם, עד ששבים לזרזם בשלווה. לפעמים היה אייל עובר בחטף ליד הנהר. הוא היה רוצה להרוות את צימאונו במים הצלולים ולהמשיך במסע הכלתי ידוע שלו, אבל ליוס' היו תכניות אחרות בעבורו. הוא היה רץ אחרי האייל ומשחק עמו בתופסת'. אם העיסוקים הללו היו נגמרים, באו לעזרתו של יוס' פרפרים מרהיבי עין, שקראו תיגר על רצונו של יוס' לתפוס אותם. הם כמעט היו בידו, אבל ברוגע האחרון פרחו ונעלמו. אין פלא שיוס' חיפש בכל יום אמתלה חדשה כדי להשתמט מהחודר. האמת היא שיוס' לא נזקק לתירוץ רבים כדי לצאת מהמקום שלו אהד. הרבי' שש לוותר עליו, שכן יוס' לא היה מסוגל לילדים שמצחם התקמט כשקושיה מאתגרת ניצבה בפניהם. הוא גם לא התעניין באותיות הגמרא הקטנות. בכלל, חוץ מלעולל תעלולים. לצוד זבובים ופרפרים ולהפיר את הריכוז והשלווה של הילדים האחרים, לא היה לו מה לעשות בין ארבעת הכתלים. גם הוריו של יוס' לא ראו נחת מבנם. יוס' היה הילד החמישי במשפחה. בעוד אחיו הקודמים היו ילדים טובים, יראי שמים ובעלי דרך ארץ ילדים ששותים בשקיקה את תורת רבם ומרוויים את הוריהם נחת מרובה היה יוס' פרפר מעופף ומציא תעלולים המשפחתי, מן יצור מוזר שלא עמד בשורה אחת עם כל אלו שסביבו. מפעם לפעם היה אבא קורא ליוס' לשיחת מוסר נוקבת. הם היו מטיילים בשקט ליד הנהר הרגוע. אבא היה מסביר ליוס' שהתורה, מים חיים היא, וכל לומדיה מאושרים. הוא היה אומר לו שעליו לנצל את ימי נעורו כדי לקנות עוד ועוד ידיעות, שהוא מוכשר ויכול להצליח אם רק ירצה. בעיניו של אבא שררו אז ערגה עמוקה וגעגועים עזים לימים שבהם יכול היה להתנועע מעל דף הגמרא. יוס' היה צועד לידו בשתיקה. הנאומים היו מוכרים לו, ומשום מה לא חדרו ללבו. לידם התעופפו כמה

פרפרים. היה נדמה ליוס' שכל מבוקשם הוא להזמין את ידיים משכבר הימים להתרועע איתם. יוס' היה מביט בהם בערגה, כמה היה רוצה לעזוב עכשיו הכול ולרוץ אחר הפרפרים, אבל כבודו של אבא מנע בעודו לעשות זאת. הוא המשיך להקשיב בחצי אוזן לדברים, כשליבו ורוחו מרחפים אי שם. לאחר הטיוול היה אבא מביט ביוס' בעיניו הטובות ושואל: "אז יוס', אתה מבטיח?" וליוס' לא הייתה ברירה אחרת. הוא מיהר להבטיח, אף שגם באותו רגע חגיגי לא ידע בדיוק על מה נסובה ההבטחה. היה ברור לו שגם בימים הבאים לא ירווה ממנו אבא רוב אושר. מה לעשות? כזה הוא. למחרת היה יוס' מרכו את כל כוחו ומשתדל לשבת על ספסל הלימודים. הוא אהב את אביו ולא רצה חלילה לצערו. אבל יום אחד בלבד נמשכה ההשתדלות הזו. למחרת כבר הרגיש יוס' שהוא אינו יכול יותר. שוב היה מוצא תירוץ כלשהו ופורח לדרכו עמוסת החוויות. המלמד כינה אותו לפעמים 'בטלן' או 'ריקני'. גם החברים לא הרבו לשתף אותו במשחקים, לא היה זה כבוד מיוחד להיות חבר של יוס'. אף לא אחד רצה שכתם לא טוב ידבק בו. היה אחד ויחיד שהייתה לו עדיין תקווה. היה זה אבא של יוס'. הוא חלם שדמעוניה של סבתא של יוס' ליד הנרות עוד יניבו פירות יום אחד. "עוד נרווה ממנו רוב נחת", היה אומר כשאמא נאנחה על כך שיוס' שוב הבריח את העז. "יוס' יהיה גאות המשפחה שלנו", היה מנסה להכריז. בדרך כלל לא האמין גם הוא בדברים שאמר, אבל לפחות המשיך לומר אותם. הוא לא ידע שהמילים הללו היו צרי ומרפא לנפשו הדוויה של יוס'. הם היו משענתו האחרונה של בנו. ברגעים של חשבון נפש נוקב היה יוס' אומר לעצמו, שיום אחד עוד יצא ממנו משהו, אפילו אבא מאמין. אבל גם אבא נשכר יום אחד. היה זה ליל הסדר, הבית היה ממורק ומצוחצח למשעי. המצות כבר עמדו על השולחן. חג הפסח פרש את כנפיו הבהירות והשלוות. אבא חזר מבית הכנסת בלוויית ילדיו. שלושה מהם היו אחרי בר מצווה, והשאר צעירים יותר. אבא התיישב בראש השולחן והחל לנהל את הסדר. יוס' ישב במקומו כשבראשו מתרועעויות מחשבות. הוא חייב לגנוב את האפיקומן. לא שיש לו משהו דחוף לבקש, וגם אם היה משהו כזה, ספק אם אבא יכול היה למלא את מבוקשו. אבל הוא אינו יכול לוותר על גניבת האפיקומן, הוא אינו יכול להרשות שמישהו אחר בבית הזה יהיה זרזי ומהיר ממנו. דומה שהאחים כולם השלימו עם זריזותו של יוס', שכן ב'מה נשתנה', כשבכור הבנים ססל בקולו, כבר היה האפיקומן בידי המאושרות של יוס'. יצחק שאל 'מה נשתנה', גם שרוליק ושלומה'ה' שאלו. עוד מעט יגיע תורו, הוא חייב למהר. היכן אפשר להחביא את האפיקומן? הזמן דחק בידו. יוס' דחף את האפיקומן לאיזו שהיא פינה נסתרת ומיהר לשבת ליד השולחן. פניו היו שלוות ותמימות לכאורה, אבל רק לכאורה. מי שהביט בו היטב יכול היה להבחין בויק השוכב המרצד בין האישונים. מישהו טלטל אותו פתאום. היה זה אבא. "מהר, יוס', עוד מעט חצות. היכן האפיקומן?" יוס' עפעף בעיניו פעם אחר פעם ונעמד על רגליו. זיכרון עמום הציף אותו. האפיקומן? כן, הוא זוכר דבר כזה. הוא תכנן לגנוב ונדמה לו שגם גנב. אחר כך הוא נרדם. היכן החביא את האפיקומן? יוס' לא זכר. מבטו הנבוך שוטט על פני הקיתון הצר, לעבר המטבח ומשם לחדר הנוסף. שום זיכרון לא האיר את מוחו, כאילו ירד מסך שחסם את זכרו של האפיקומן והטיל אור עמום על כל מה שקרה בליל השימורים הזה. "תגיד כבר מה אתה רוצה", האיץ בו אבא. הוא פירש לא נכון את מבטו התוהה של יוס'. איך לראשונה בחייו טעם יוס' את טעמה של המבוכה. איך יסביר לאבא שאין זו הבקשה? כיצד ישדר שהוא כבר אינו רוצה מאומה אלא רק למצוא את האפיקומן? אבא לא יאמין... לבסוף התחוויר העניינים. אבא חזר לשבת על כסאו, מבטו החיוור ועיניו השחורות והעמוקות דקרו את יוס'. "אינך יודע היכן האפיקומן?" כל מילה נאמרה לאיטה, צורבת וכאובה. "מה יהיה?" בשלב הבא התגייסו כל בני המשפחה

תסלח לי על הכול. עוד מעט אגיע לשמים, שם אפגוש את אמא. יחד נביט עליך ונרווה רוב נחת. אתה מבטיח, נכון? יוס'לה נשמט. הקטעים הללו סחטו את כוחותיו. אחרי רגע הוא חזר, בידו היו צלחת מים מעופשים ופרוסה דקיקה של לחם יבש. אבא כבר שכב בעיניים עצומות, ידיו היו מוטלות ברפיון. "אבא" קולו של יוס'לה לחש "אבא, התעורר, היום ליל הסדר, אבא. הבאתי לך את האפיקומן... אתה זוכר, אבא, פעם, כשהייתי ילד החבאתי לך את האפיקומן. כעסת עלי אז מאוד, אבא. חטעם מהאפיקומן, אולי הוא יציל אותך...". עיניו של אבא נפקחו. משהו שדמה לחיוך הבלתי בהן. יוס'לה התעורר, אולי בכל זאת אבא יישאר לידו. הוא טבל פירורים קטנים במים והאכיל את אבא. במשך שעה האכיל אותו את כל הפרוסה, פירור אחר פירור. יוס'לה שכח שגם הוא לא אכל היום דבר וכל חלומותיו נסוכו סביב אותה הפרוסה. הוא גם שכח שבאותה שנה גם הוא לא קיבל מהאפיקומן. כשסיים אבא לאכול, העיף בו יוס'לה מבט אחד אחרון ועלה על דרגשו. למחרת נשאר אבא על הדרגש. הוא היה ללא רוח חיים. יוס'לה נותר לבדו. רגע לפני שנשלח יוס'לה לעבודה הוא שלח מבט אחרון לעבר אבא, ואחרי רגע לחש באוזניו "אבא יקר! הנה החזרתי לך את החוב, החזרתי לך את האפיקומן... ומשהו בתוכו בכל אופן נרגע. אילו היו שואלים אותי, היה יוס'לה מעדיף למות. אבל מלאך המוות שרדף אחרי ששה מליוני יהודים נמלט ממנו משום מה. אחרי חודשים ספורים היה יוס'לה משוחרר וחופשי לנפשו. במחנה העקורים פגש יוס'לה צעירים יהודים רבים. צעירים חדשים הגיעו מארץ ישראל וביקשו להזרים דם בעורקיהם של האחים האירופאיים. הם דיברו על אחרות ארץ ישראל השלמה ועל התפקיד החשוב המצפה להם בה. הם היו כה צעירים ובטוחים בעצמם, כל כך רחוקים מהשברון, עד שהחזוק שלהם הקסים את יוס'לה. כשעלה יוס'לה על אניית המעפילים בדרכו לארץ ישראל, הוא ידע שאי שם, על אדמת אירופה החרוכה, זו שבלעה בתיאבון את דם בני משפחתו, השאיר גם את עשרים שנותיו. כל יהודי עירו נותרו בה וכל הילדות שלו נזרקה מאחורי גוו. הוא לא יקח אותה למדינת היהודים. יוס'לה נשאר באירופה. לארץ ישראל הגיע יוסי. אותו יוס'לה שלא אהב ללמוד הפך ליוסי השקדן. יוסי היה אחד הבחורים החרוצים בקיבוץ. הוא חורש בטרקטור מצאת החמה ועד לשעת ערב מאוחרת. בחדר האוכל של הקיבוץ היה יוסי נפגש עם החברים האחרים. הוא יבנה את ארץ ישראל! הוא יבנה מדינה ליהודים! מדינה חזקה שתגן עליהם ולא תיתן שיקרה שוב מה שקרה. שבת, יום כיפור, סוכות... אבא נראה הדור כל כך, כמו מלאך... אלו היו המחשבות שהתעקשו להבליח בו לרגעים, אף שיוסי לא אהב לחשוב על כך. בשבת עבדו כמו ביום חול, וביום כיפור אכלו שלוש ארוחות. למי יש זמן למנהגים המיושנים? רק בפסח היה יוס'לה נזכר באפיקומן. בגיל שלושים התחתן יוסי. בגיל שלושים וחמש נולד לו דרור, בנו היחיד. דרור הוא קרא לו על שם החופשיות והשחרור, על שמה של ארץ ישראל השלמה שיכולים היהודים להיות בטוחים בה, בני חורין של ממש. דרור, כמו כל בני גילו, גדל בבית הילדים הגדול. מאוחר יותר הלקה יוסי את עצמו על כך שהקשר בינו לבין בנו היה רופף, שאלמלא כן אי אפשר להבין איך קרה שפתאום, בגיל עשרים, הפנה דרור את גבו בכזו ובלעג לכל הערכים שגדל עליהם ועבר לגור בתל אביב, כשהוא מותיר את הקיבוץ מאחוריו ללא ניד עפעף. בהתחלה ניתק יוסי את הקשר עם בנו. הוא היה המום מכך שהילד הזה מעז להפיר את כל החוקים, לבעוט בערכים שעל ברכיהם גדל ולהיות כפוי טובה לקיבוץ שטיפח אותו וגידלו. חדוה, אשתו של יוסי, הייתה ילידת הקיבוץ. היא זו שהזכירה ליוסי שדרור כבר אינו ילד כמו שהוא מדמה לחשוב לפעמים. ובכלל, לא נראה לה שהצעד הדרסטי שנקט יוסי יועיל. היא אינה חושבת שניתוק קשרים יביא תועלת או יגרום לדרור שלהם להרהורי חרטה. הקש ששבר את גב הגמל היה ארז. נכדם הבכור. כשדרור התקשר לספר שנולד לו בן, לא יכול היה יוסי להמשיך ולהתמיד בעקשנות. הם קנו זר ענק

לחפש את האפיקומן המוכבא. עוד כמה דקות תגיע שעת חצות. אבא שלח את אחד הילדים לשאול מהשכנים כזית אפיקומן. אווירת ליל הסדר התחלפה במהירות באווירת חשעה באב. אבא ישב ואכל את האפיקומן בשקט. דמעות זלגו מעיניו. "איך עשית לי דבר כזה, יוס'לה? אני מקפיד מאוד על מצת המצווה, איזה תעלול... איזה תעלול...". יוס'לה שתק. הוא לא קיבל 'כזית' מהאפיקומן וגם לא העז לבקש. איך יסביר שלא היה זה תעלול? מי בכלל יאמין לו? אפילו הוא אינו מאמין לעצמו, רע מעללים שכמותו. מאותו יום נשכר משהו באמונו של אבא. התקוות הכמוסות, המחשבה שאולי אי פעם יצא משהו מיוס'לה, התנפצו כליל הסדר. רק אחרי פסח נמצא האפיקומן דחוק באיזושהי פינה נסתרת. האפיקומן איבד מערכו, ממש כמו יוס'לה. "רק יוס'לה יכול היה לעשות דבר כזה", אמר שרוליק, ויוס'לה שתק. הוא לא אמר לאיש שלא הבחין בפניה שבה דחק את פיסת המצה. היה חושך בחדר, הוא היה לחוץ וכבר רצה למצוא מחבוא. האמת היא שגם יוס'לה בעצמו כבר לא היה בטוח שלא מדובר בעוד תעלול שלו. מאותו יום השתנו הזמירות שיצאו מפיו של אבא. אם פעם עוד היה לוקח את יוס'לה לטיולים על שפת הנהר ומטיף באוזניו מוסר, אם בעבר היה מבטיח לאמא שעוד ירוו ממנו נחת הרי שמהיום נעלמו כל אלו כלא היו. כך גדל יוס'לה, ומן הסתם היה נשאר פוחז וריקני לעד, הבן שמוטב היה לו שלא נולד, הולך בטל וחסר סיכוי אלמלא טלטלה המלחמה את אדמת אירופה והפכה אותה לדם ולחורבן. גם על שמה של פראג לא פסחה המלחמה. החיים השלווים נקטעו באחת. ב-1942 דממה פראג היהודית, ויהודיה נשלחו למחנה הריכוז טרייזנשטאט. למחנה הזה נלקחו אבא, יוס'לה ושני אחים נוספים. אמא נפטרה עוד בגטו, ושלושה אחים נוספים לא הגיעו למחנה. לפעמים היה יוס'לה מקנא בהם בחשאי. הוא לא ידע שעוד יגיע זמן שבו יישלח לאושוויץ ויתגעגע למחנה הריכוז הנוכחי. לאושוויץ הגיעו רק אבא ויוס'לה. שני אחיו נשלחו בהינף יד לצד שמאל האומר שחייך שווים לקליפת השום ואשר סופו מוות בתא גזים. יוס'לה זכר את היום הזה עד יומו האחרון. הקור בחוץ היה מקפיא. גם בפנים היה קר מאוד. "אתה מוכרח להישאר, יוס'לה" אמר אבא לבנו, "ה' יהיה בעזרך ואתה תדע איך לעשות זאת". יוס'לה היה בן חמש עשרה, צנום ורזה במיוחד. נראה היה שכל גילו אינו עולה על שתיים עשרה שנים. אילו לא היה זה יוס'לה, אין ספק שהיה נשלח בהינף יד לצד שמאל. אבל למרבת המזל היה זה יוס'לה. הוא הצליח להגביה עצמו עוד קצת ולהימנע יחד עם אבא בצד ימין. מכל המשפחה הענפה אבא, אמא וששה ילדים ששניים מהם כבר הקימו משפחות נותרו רק יוס'לה ואבא. בלילות, כשהערב היה מכרסם בהם והעבודה כילתה את שארית חיותם, היה יוס'לה לוחש לאבא, שיום אחד תיגמר המלחמה והם יתאחדו כולם, כל המשפחה. אבא היה מבטיח בו, עיניו היו קרות ויבשות מכל לחלוחית. "לא נפגוש אותם, אולי רק שם" כך היה אומר בקול יגע ומרים את אצבעו למעלה. אבל גם למעלה לא נראו שמים זכים וטהורים. אפשר היה לראות רק את עשן המשרפות ולהריח ריח חרוך. בכל זאת הם הצליחו לשרוד. מדי פעם היה יוס'לה מוצא לחם ישן ומעופש ומגניב אותו לאבא. פעם אפילו התגנב לצריף החולים, שלף משם את אבא והחזיר אותו לדרגש שבמחנה. אבא לא הבין כיצד מצליח יוס'לה לחולל מעשי ניסים שכאלו. אבל גם אז, כפראג, כשיוס'לה יידה אבנים ליד הנהר, הוא ידע שעל הבן הזה אין שואלים שאלות. כמה פעמים קיבל יוס'לה מלקות, כמה פעמים גם נענש לעמוד בשלג, חשוף. אבל הרוח היוקדת שבתוכו, אותה שובבות שעמדה לו לרועץ אי פעם לפני הסערה הגדולה, היא זו שהצילה אותו עכשיו, החזירה אותו לצריף הרעוע ונתנה לו במתנה עוד פיסה של חיים. כך הלכו הימים וחלפו באיטיות. יום ועוד יום, שנה אחת ועוד אחת. כל הזמן ידע יוס'לה שזו שאלה של זמן, הוא רק לא ידע זמנו של מי יגיע קודם. יום אחד זה הגיע. "זהו, יוס'לה, מכל המשפחה הענפה שלנו נשארת אתה". אבא תפס את ידו וביקש "יוס'לה,

ונסעו לבית החולים כדי לחזות בפלא הנהדר הזה, ביצור הקטן ונכדם. יוסי לא נשאר צעיר. במשך השנים הוא התבגר והחל אף להזדקן. ארז, הנכד החמוד, כבר הפך לנער. ואז, אז קרה מאורע שהסעיר את כל המשפחה. היה זה בביקור סתמי של דרור, ביקור בקיבוץ. הוא ישב יחד עם הוריו ושחה עמם כוס תה. "אז זהו? זרק פתאום דרור "ארז מחזיר לי". חושיו של יוסי התעוררו. "מה מעלליו של הבחור שלנו?" שאל בדאגה, אבל נימת החיבה לא נעדרה. "חוזר בתשובה, הבחור" חרק דרור. "ככה, מגיע לי הביתה עם כובע וחליפה. וכשאנו מתחילים להתווכח הוא אומר שהוא אינו רוצה להתחצף, כי אני אבא שלו. הוא אומר שלום יפה ובנימוס וחוזר לשיבה". "ישיבה!!!" דרור דפק על השולחן בעוצמה כזו, עד ששתי כוסות זכוכית ממורקות התעופפו להן והתפוצצו על הרצפה, אבל איש לא הבחין בהן. יוסי עצם את עיניו, פקח אותן ושוב עצם. "זה לא יכול להיות!" קרא בזעם, "אל תיתן לו!!". דרור הביט בו במבט לועג משהו. "אתה זוכר מה קרה כשערקתי לתל אביב? הסתכלת עלי כמו שמסתכלים על פושע אמיתי, לא רצית לדבר איתי. כל זה לא הפריע לי להמשיך לצעוד בדרך שבחרתי. אתה חושב שארז שלי רגשן גדול מדי? הוא אינו צריך אותי. יש לו ישיבה, חברים ורובנים שהוא מתייעץ איתם". דרור אמר את הדברים בלעג כבוש ובכעס. דווקא חדוה, שמעולם לא הכירה אדם חרדי, לא התרגשה. ארז נשאר הנכד שלה, יהיה אשר יהיה.

רחובותיה של העיר פתח תקווה בה גר דרור היו חשוכים. לא היה זה פלא. בשעה שתיים עשרה כבר נחים כולם מעמל היום. ואם ביום כזה עוד אפשר לשמוע בבני ברק את 'ויהי בחצי הלילה' או קול מזדמנ של 'חד גדיא', הרי שאו שלט הלילה בכל עוזו. ארז החיש את צעדיו. לא נעים לצעוד ברחובות העיר הריקים. כמה פעמים חשב לפני שיצא מהבית. מיכל אשתו ניסתה להניא אותו. "אולי תלך לסבא מחר?" ביקשה, "לא נעים להסתובב עכשיו ברחוב לבד". אבל הוא אפילו לא ידע מדוע הרגיש שהוא מוכרח עכשיו, דווקא עכשיו. מאז ומתמיד היה סבא סמל של גבורה וכוח בעיניו. כבר כשהיה ילד קטן היה סבא צועד איתו בשבילי הקיבוץ ומספר לו על החזון הגדול ועל הימים שרכב על גבי הטרקטור, כשהוא חורש רגב אחר רגב. תם זמנם של ימי הערצה אלו. כבר למעלה מחמש שנים חלפו מאז גילה ארז היכן טמון הכוח והיכן גלומה העוצמה. ובכל זאת, כשסבא אושפז בפעם האחרונה הרגיש ארז שמשוה נשבר בתוכו. אברהם ואהרון ילדיו כבר ישנו, מלאכיים היו בשנתם. ארז העיף לעברם עוד מבט אחד של חיבה. הוא ביקש מאשתו מיכל שלא תדאג, אולי יישאר קצת ליד סבא. ברגע האחרון נזכר ארז באפיקומן. הוא עטף ממנו חתיכה קטנה ושם בכיסו. "סגולות רבות יש לאפיקומן. אולי אם סבא יטעם מעט הוא יבריא...?" מיכל רצתה לשאול אם סבא יכול לאכול מצה קשה, ואם בכלל הוא יכול לאכול. אבל אחרי שנייה של התלבטות העדיפה שלא לומר דבר. בשביל מה לעמעם את הזוהר בעיניו של ארז? אחר כך הוא מצא עצמו בודד כלילה האפל והצמיג שמסביב. מחשבות הבדידות מציפות אותו לא אחת. חבריו נוסעים להוריהם. רק לו אין לאן

אחים יקרים!

התורה מאריכה לבאר, שאת סיפורי יציאת מצרים יש לקיים במצוות "והגדת לבנך" וכן "למען תספר באזני ובן בנך וגו'", כי רק בכך שתקיים בהם מצווה זו תצא ידי חובת סיפור יציאת מצרים. וידוע שאין שבח לאדם יותר מזה שמחנך את בניו על פי רוח התורה כמו שמצאנו אצל אברהם אבינו שהקדוש ברוך הוא אמר עליו "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" ורש"י במקום כותב "כי ידעתיו" לשון חיבה. מכאן נראה עד כמה חשובה היא מצוות סיפור יציאת מצרים לבנים שעל ידי כך אמנותם הצרופה מתחזקת ביתר שאת וביתר עוז ומשתרשת בליבם והיא היא אשר תוביל את שרשרת הדורות אל הגאולה השלמה שאורותיה כבר מנצנצים ועולים במהרה, אמן.

בברכת התורה
הרב יואל ארזי

אזור חזקיה

לע"נ רבי חזקיה זרובבלי בן נוריאל זאסתר, זמאיר בן אליהו זמיכל ז"ל

ז"ל ע"י כולל ערב וגמ"ח "דרכי חזקיה" ע"ש רבי חזקיה זרובבלי בן נוריאל
זאסתר זצ"ל ת.ד. 5711 י-ם לפרטים ותרומות: 050-4120812

העלון לעילוי נשמת
זהבה בת רחל ורחל בת שמחה

711

**ניתן לתרום זכר למחצית
השקל לטובת העלון
והכולל**

**במספר טלפון:
050-4120812**

**ניתן לקבל קבלה
להחזר מס סעיף 46**

לע"נ הרב מאיר זאב בן משה זצ"ל

סיפור לשבת קודש

דרכי נועם

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" כך שרו ילדי משפחת דהן בשמחה ובהתלהבות, כמו כל ילדי ישראל באותו לילה. בעיניים נוצצרות הביטו ההורים בזאטוטים, ששאלו את הקושיות המוכרות בציפיה לקבל את התשובות המוכרות. שנה נוספת שעם ישראל חוגג את נס יציאת מצרים.

למעלה משלושת אלפים שנה חלפו מאותם רגעים עצומים של היציאה מעבדות לחרות, ועם הנצח עדין מקפיד להעביר את נס יציאת מצרים לצאצאיו במסירות נפש בכל שנה ושנה.

סבא ישב בראש השולחן וניהל את הסדר. לצידו ישב אדם לא מוכר אך בני המשפחה רגילים לכך שבחגי ישראל יושבות סביב שולחן החג דמויות לא מוכרות.

לפני כל מועד תר סבא אחר יהודים בודדים שאין להם היכן לחגוג את החג ודואג לכל צרכיהם, החל מביגוד חדש ועד לפרט הקטן ביותר. לעיתים האורחים הלא מוכרים יושבים בצד השולחן בפנים מבוישות, אף סבא וסבתא עושים ככל יכולתם להעניק להם הרגשה נפלאה, אך הפעם ישב ליד סבא אדם מעט שונה, הוא ישב בפנים חתומות ולא הרבה להפגין רגשות, רק הביט בערגה בילדי המשפחה ששרו והקשו קושיות.

באמצע ליל הסדר, כשהגענו ל"שולחן עורך", הגיש סבא לאורח הנכבד צלחת מלאה במטעמים וביקש ממנו שיסעד את ליבו. לאחר הפצרות קלות הסכים האורח.

הבטתי בו בלי שישים לב, והצלחתי להבחין בדמעה הזולגת מזוית עינו. נרגשים ושמחים סיימנו את ליל הסדר בשעת לילה מאוחרת. סבא ביקש מהאורח שילון בחדר האורחים ואמר שהוא ידאג להקיצו לתפילת החג. לשמחתו של סבי, הפעם הסכים האורח מייד. סבתא הציעה לאורח את מיטתו, אך הוא נשאר לשבת על ספת האורחים. ניצלתי את ההזדמנות וניגשתי אליו. הושטתי לו את ידי ואמרתי: "חג שמח, שמי יואב". האורח בחן אותי במשך רגעים מספר, ולבסוף הושיט את ידו ואמר: "חג שמח, שמי שלמה".

יצר הסקרנות גבר עלי, ורציתי בכל מאודי לדעת מיהו האורח ומדוע הזיל דמעה בשולחן החג. סיפרתי לו מעט על עצמי וצינתי שאני לומד בישיבה גדולה בירושלים.

להפתעתי הוא שאל אותי באיזו סוגיה אני עוסק. באותו רגע חשבתי שהאורח שואל את שאלתו מתוך נימוס ולכן הסברתי את מהות הסוגיה במילים פשוטות, אך להפתעתי הוא פצח בן רגע בשקלא וטריא על הסוגיה. הבטתי בו בתדהמה פעור פה.

לכך לא ציפיתי... שלמה חיין ושאל: "אתה מופתע?" הנהנתי לחיוב "רצח שאספר לך איך אני יודע גמרא?" המשיך לשאול. הנהנתי שוב, ושלמה התחיל לספר:

שני הורי ניצלו מהשואה, ושנה לאחר סיום מלחמת העולם השנייה עלו לארץ ישראל. אני נולדתי שנה לאחר מכן למציאות לא קלה של שני הורים שסחבו על גבם את כל המאורעות הקשים שחוו בשנים שלפני עלייתם ארצה, ולאחר שנתיים נוספות נולדו אחיותי התאומות.

גדלנו בבית ללא שמחת חיים, בקושי רב השיג אבי טרף לבני ביתו. ידענו ימים של מחסור, והיו זמנים שכמעט לא בא מזון אל פינו. היתה אז תקופה לא קלה לכל אזרחי המדינה הצעירה.

שיטת החינוך של הורי לא היתה לבבית, הם חנכו אותנו ביד נוקשה, ללא מגע חם ובמעוט מילים. ככל הנראה חשבו שכך מגדלים ילדים. לא פעם מצאתי את עצמי מוכה וחבול, אך דאגתי העיקרית היתה לאחיותי הקטנות. תמיד העדפתי לקחת את האחיות על עצמי כדי שאחיותי הקטנות לא תפגענה מהתנהגותם של הורי.

באחד מהערבים הקשים שעברו עלי בילדותי השליך אותי אבי מהבית וביקש שלא אחזור עד הבוקר. היה קצת קה, אבל תחושת הקור עדיפה מגוף כואב. שוטטתי ברחוב ללא מעשה, לא ידעתי לאן לפנות. לאחר דקות ארוכות של הליכה ללא תכלית שמעתי קול שמחה מאחד הבתים. בהחלטה של רגע עליתי במדרגות ונקשתי על דלת הבית שממנו נשמע קול השמחה. אדם מבוגר בלבוש לבן פתח את הדלת והביט בפני. חשתי בושע עצומה. האדם שפתח את הדלת תפס בידי והוביל אותי אל השולחן שסביבו ישבו עשרות יהודים בלבוש חגיגי. הוא אמר לי שעכשיו הם חוגגים את נס יציאת מצרים ועורכים את ליל הסדר. לא ידעתי מה הוא אומר ומה פרוש "יציאת מצרים" ו"ליל הסדר", אבל זאת היתה הפעם הראשונה שחיותי חוויה רחנית עצומה, ולא פחות חשוב מכך - בפעם הראשונה בחיי טעמתי אוכל מתובל וטעים כל כך, בעל הבית בקש שאקרא לו בשמו, יוסף, וארגיש כמו בבית. הוא הוסיף שמבחינתו אני עוד ילד כמו שבעת בניו. רציתי לומר לו שאיני יודע להרגיש כמו בביתי ומבחינתי אני מוכן להיות ילדו השמיני, אבל לא אמרתי דבר. הבטתי בפניהם של ילדי המשפחה. הם היו שמחים כל כך ודברו דברים נפלאים. לא הבנתי דבר ממה שהם עשו: אבל בליבי היתה תחושה נפלאה שמעולם לא הרגשתי. בסיום הסדר שאל אותי יוסף סופר (עליו השלום) אם יש לי מקום להעביר בו את הלילה.

הורדתי את ראשי והשבתי בשלילה. יוסף אמר שאני אורח הכבוד שלו, ואם ארצה אוכל להשאר בביתם כל החג. לא ידעתי על איזה חג הוא מדבר אבל שמחתי מאוד.

בבוקר התעוררתי מוקדם. להפתעתי, כשהלכתי לכון המטבח ראיתי את יוסף סופר יושב ליד השולחן וקורא מתוך ספר גדול. הוא ברך אותי ואמר שהיום חג הפסח וצריך ללבוש בגדים מתאימים. הוא קם מהכסא והביא לי בגדים ההולמים את היום, ויחד צעדנו הם שאר בניו לבית הכנסת. זאת היתה הפעם הראשונה שנכנסתי לבית כנסת. אני זוכר היטב את האווירה הקסומה ואת הרגעים המתוקים שלא רציתי שיסתיימו, אף על פי שלא הבנתי מה אומרים ומה עושים. ידעתי בליבי שכשאהיה גדול אדע את כל מה שצריך לעשות. לאחר התפילה בבית הכנסת שבנו לבית של יוסף סופר וסעדנו את סעודת החג.

לאחר מכן הוא למד תורה עם בניו ואני הקשבתי לדבריו. באותו רגע החלטתי שאני רוצה להיות חכם בתורה. לא ידעתי איך אעשה זאת, אבל הייתי די נחוש להשיג את המטרה. לאחר ההבדלה שאל יוסף על משפחתי. סיפרתי לו את קורות חיי, והוא הוביל אותי בחזרה לביתי. ברגע שהורי הבחינו בי הם שאלו למה חזרתי. הם אמרו שהיה טוב מאוד בלעדי, מכיוון שהיה מספיק מזון לכולם. לפי מבע פניו של יוסף סופר הבנתי שהוא מזועזע מהמילים הקשות. הוא אחז בזרועי, עדכן את הורי בכתובת שבע אהיה והחזיר אותי לביתי.

המשך סיפור לשבת קודש

שלמה, ויומיים לאחר מכן נערכה בבית סבי פגישה מרגשת עם כל ילדיו של שלמה. את שביעי של פסח חגגו כל ילדיו בביתו.
מהסיפור של שלמה לקחתי מסר לעצמי: כשאזכה לילדים משלי בעזרת ה' אנהג על פי עצתו של החכם מכל אדם "חונך לנער... פי דרכו..."

(סימנא טבא)

כתיב (משלי כב ו) "חונך לנער... פי דרכו... כי יזקין... יסור ממנה". וזו מצות האב על הבן לחנכו בתורה ובמצוות, כי זה כל פרי הבנים לגדלם על התורה ועל העבודה, שאם יהיו, חס ושלום, בנים משחיתים ההעדר טוב ממציאיות הרע, וכשם שצריך לחנכם בתורה ובמצוות, כך צריך ללמדם ולחנכם בדרך ארץ ומדות טובות וישרות באופן שכל ראייהם יכירום כי הם זרע ברך ה', ויחנכם וירגילם במדת הסתפקות ושלא יהיו להוטים אחר מאכל טוב ומלבושים טובים. ואף אם חננו ה' עשר, ירגיל את בניו להסתפק בטוב מעט כדי שלא יצר להם לעתות בצרה. והרוצה לחנך בניו ולהרגילם בדרך טובים, לא יראה להם פנים, רק לעולם יכם ובפיו יוכיחם באופן שלא יתגאו ושלא יהיה להם געגועים. ואף אם הוא בן יחיד, לעולם יראה לו תוכחת מגלה מאהבה מסתרת, עד אשר יגדל. וחושך... שונא בנו, ... שחרו מוסר (משלי יג כד). וצא ולמד מה שארע לדוד המלך עליו השלום עם אבשלום על אשר לא עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית (ש"ב טו, טז יז), וידי... רחמניות בשלום... (איכה ד י), כי אולת... בלב נער... מוסר ירחיקנה... (משלי כב טו). והכל לפי דעתו של בן ולפי שניו יגלגל עמו, פעמים בהכאות, פעמים בתוכחות, פעמים בקשות, פעמים ברכות, פעמים במנות ומתנות, פעמים בדברים טובים. ויחנכם בכבוד הבריות, ושלא יהיו עזי פנים וקשי ערף, ושיהיו מן הנעלבים ואינם עולבים. וירחיקם מחברת חברים רעים ומן השבועות ומן השחוק ומן הכעור ומן הדומה לו. וצריך חכמה ודעת לירד חדרי בטן הבנים ולגלגל עמם כראוי לפי דעתם ולפי השנים. ועל הכל לשפך נפשו לפני ה' שלא יהיו חטאתיו מונעים הטוב ממנו, ושיהיה כל זרעו זרע קדש קדשים זרע אנשים:

וגם על הבנות חיובא רמיא לחנכן ולהרגילן בכל מלאכות ובכל שלמות ובכל מדות טובות, וביותר שיסתפקו במועט, ושיהיו עיניהן יפות, ושלא תהיינה עצלניות ולא דברניות, ושתקום בעוד לילה ושתעשה כל מעשיה בזריזות ובנקיות ובכשרות וביהירות, וכל סדר נשים הכשרות באופן שיהללה בשערים מעשיה ותמצא חן ושכל טוב. וביותר צריך זהירות על הבנות, כי לא תדע מנת חלקם, ואם חס ושלום תמצא איש קשה וחמות ובני בית קשים והיא מלמדת בגדולות ובמדות גרועות, אוי לה ולרע מזלה. וגם אשה יראת ה' היא תתהלל (משלי לא ל) ... הן אלה קצות דרכי החנוך וישמע חכם ויוסיף לקח, ובזה ישמח ביוצאי חלציו בעולם הזה ותגל נפשו לעולם הבא. וכבר כתבתי בזה לעיל בערך אהבת זרעו עין שם ובשאר כתבי הקדש אשר לי, ואני חוזר על הראשונות כפעם בפעם כי כן ראוי להיות חוזר בדברי מוסר ויראת ה' והנהגות טובות, כי כן יצרו של אדם חוזר ונעור לרגעים יבחנו, ולכן יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, אולי אוכל נכה בו וגרשתיו בסיעתא דשמיא:

(פלא יועץ)

אנו פונים לציבור הקוראים היקר, אנא תנו לנו כח ויכולת להמשיך החזקת הכולל, הגמ"ח והעלון 'דרכי חזקיה', אנו משתדלים שההכנסות יהיו קודש למטרות הללו ואין לנו הוצאות מזכירות, ניקיון וכדו'. **תברוכו מפי עליון!**

לזיכוי הרבים: בית הוראה יחוזה דעת - מענה הלכתי 24 שעות, *6730	
<p>נא לבקש רחמים על ליליאן בת פאני לרפואה שלימה!</p> <p>לרפואה שלימה: מיכל בת שמחה, אירן נחמה בת ציונה ודבורה בת אסתר, משה בן רות, אלעזר בן משה, שולמית בת שושנה, יעקב בן מיכל, תמר בת שרה, אילה בת מרים, יעל בת דבורה, יחזקאל בן ג'וז'ל'ן, רות בת בתיה</p> <p>לעילוי נשמת: משה בן מהין, עמנואל בן אירן, נפתלי בן רחל, זוהר עליזה עיישה בת אסתר, אליהו בן גוהר, רחמים בן חנום בשי, יהודה בן ויקטוריה, זבולון זאב בן שפרה, ראובן בן נעמי, משה אהרון בן אסתר, משה בן זוהרה, ברוך בן אסתר, מרדכי בן רבקה, שבתאי יששכר בן דב, דבורה בת צבי, רחל בת זולייכה, רותם בן טליה, חנה בת נושא, מרים בת יוכבד, צפורה בת אסתר, ככב בת גוהר, זמן שרה בת סלנט, סלנט בת סמואל,</p>	<p>העלון לע"נ: עזרא בן מזל ואברהם בן רחל</p> <p>להצלת: שמואל בן דונה, מרגלית בת ג'מילה</p> <p>נא להתפלל לזווג הגון: איתמר בן יהודית, חיים בן זוהרה, משה נחמן בן אורנית, תמר בת יהודית, יוסף עובדיה בן משה, שרה בת לאה, משה בן רשל, יוחאי בן רשל, לאה בת רחל, רבקה בת רחל, אסתר בת נורית מרגלית, בתיה בת רחל, סיוון בת רחל, משה בן אירן נחמה</p> <p>העלון להצלחה בכל העניינים, לפרנסה ברווח ולזווג הגון ליוסף בן שולה</p>
<p>לרפואה שלימה: מיכל בת שמחה, אירן נחמה בת ציונה ודבורה בת אסתר, משה בן רות, אלעזר בן משה, שולמית בת שושנה, יעקב בן מיכל, תמר בת שרה, אילה בת מרים, יעל בת דבורה, יחזקאל בן ג'וז'ל'ן, רות בת בתיה</p> <p>לעילוי נשמת: משה בן מהין, עמנואל בן אירן, נפתלי בן רחל, זוהר עליזה עיישה בת אסתר, אליהו בן גוהר, רחמים בן חנום בשי, יהודה בן ויקטוריה, זבולון זאב בן שפרה, ראובן בן נעמי, משה אהרון בן אסתר, משה בן זוהרה, ברוך בן אסתר, מרדכי בן רבקה, שבתאי יששכר בן דב, דבורה בת צבי, רחל בת זולייכה, רותם בן טליה, חנה בת נושא, מרים בת יוכבד, צפורה בת אסתר, ככב בת גוהר, זמן שרה בת סלנט, סלנט בת סמואל,</p>	<p>שדכנית (בלחורים מגיל 30+): א-ה: 21:00 - 22:30 טל: 03-676049 שידוכי "חסידי חיי שרה" בימים ג', ד' ה' בשעה: 21:00-22:00 058-3297225 שידוכים לשם שמים למגור הרחוק לנשים: 053-4163681 לגברים: 053-4110655 ניתן לפרסם בתוכנת אוצר החכמה ועוד 93595@okmail.co.il</p> <p>מוהל מוסמך לשם שמים (בחינם) בהמלצת הגר"ש מחפוד שליט"א 0559260027. מוהל מוסמך לשם שמים, תלמידו של הרב אורן: 058-3207037. אברך מוהל מוסמך לשם שמים 052-7646963.</p>

סגולה מרבי נחמן לזש"ק

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון

531

פסח תשפ"ד

איזהו הדבר בעולם, שיכול היה להוציא את מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א מכליו, ולהביאו לידי ריקוד? אכן, כל מי שזכה לקיים בו, במרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, את דברי מרן ה'חזון איש' זיע"א: "ידיעת חכמי התורה ומדתן הן הן גופי תורה", אינו מסוגל להאמין שתתכן מציאות כזו.

הבה נפתע יחדיו כשנעמוד על פשר הריקוד הנדיר!

כל אימת שהיה חג הפסח ממשמש ובא, נמסכה מידה קטנה של עוגמת נפש בליבו של רבינו. בבית מרן הגרי"ש זיע"א, היה מונח גביע כסף מירושתו של הסב הגדול, מרן הגאון הקדוש בעל ה'לשם' זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל. והיה גביע זה חביב עד מאד אצל מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א. שכן, מי כמוהו הכיר את זקנו, ענק הקבלה וחכם הרזים? למי מאיתנו יש בכלל השגה, בכונות הטמירות שכיון מרן הגה"ק בעל ה'לשם' זיע"א, שגדלות רוחו נשגבה עד אין חקר, בסתרי העולמות העליונים, כשקידש על היין בגביע זה, וכאשר היה מונח לפניו בשעת אמירת ההגדה וסיפור יציאת מצרים בסילודין? אשרי עין ראתה זאת!

ברם, כיון שגביע זה נוצק בטרם נודעה הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א בענין שיעור 'רביעית', ועל אף שגדולי עולם בדור הקודם (כמרן החפץ חיים זיע"א ועוד רבים), השתמשו בגביעים הקטנים משיעורו של מרן החזון איש זיע"א, בכל זאת לא יכול היה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א לקדש על גביע מקודש זה...

שנה אחת התבטא בצער בפני חתנו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אודות כאבו הגדול וצערו. כששמע על כך, החליט לנסות לעשות משהו. הוא פנה לדודו הר"ר דוד בולימובסקי ז"ל, שהיה לו שיג ושיח והבנה בעניינים אלו, ושאלו מה ניתן לעשות. לקח הלה את הגביע להצורפים, שטיפלו בו בעדינות ובזהירות יתרה, והוסיפו לגובהו של הגביע, עד שהכיל הגביע שיעור 'רביעית' אף לפי הכרעתו של מרן החזון איש זיע"א.

כשהגיע הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לבית חותנו, מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, והגיש לפניו את הגביע, לקחו לידו ולא יכול היה לשים מחסום לרגשותיו, שפרצו וגאו מעל ומעבר בשמחה של מצוה, עד שיצא מכליו ופרץ בריקוד של שמחה!!! מחזה נדיר שלא נראה מעולם! על מה רקד מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א?

'קדיש וְרוֹזֵן פְּרָפֶס...'

'יסדר שולחנו יפה בכלים נאים כפי כוחו' (שו"ע תעב, ב)

בלילה הזה אנחנו משתדלים לעשות את הכל בפאר והדר, להסב כבני חורין, לשמוח ולהלל ולבטא כלפי חוץ את היציאה מעבדות לחרות, ולהרגיש 'כאילו הוא יצא ממצרים...'

* * *

מחזה כזה לא ראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין מעולם... ולא הוא בלבד, אלא כל מי שזכה להכיר את טיבו ולמצות את תכונותיו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, אינו מאמין למשמע אזניו! שהרי אבן יסוד עיקרית בחיי מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, היא מידת 'מנוחת הנפש'. מרן הגרי"ש זיע"א התבטא פעמים רבות, שעיקר הצלחת התלמיד חכם, לרכוש את קנייני התמדת התורה הוא באמצעות מידת 'מנוחת הנפש'. אף הבינו מתוך דבריו, שהצלחתו להעפיל לדרגות נשגבות בהתמדת התורה כיחיד בדורו ולדורות, באה לו הודות למידת מנוחת ושלוות הנפש. מי שרוצה להתעלות בתורה, צריך לראות שלא לקחת שום דבר ללב! מי שלוקח כל דבר אל ליבו, יטביעוהו הטרדות והפגעים המתחדשים מידי יום ביומו, עד שיאבד את ה'צילותא דשמעתתא' הדרושה כל כך להתעלות בתורה.

למרות שהיה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א בעל רגש גדול, לא הראה מעולם את המתחולל בליבו כלפי אחרים. אף אם היה זה בשעות קשות, לא הראה מאומה מן המתחולל בלבו אל החוץ!

כמי שכל משא הדור מונח היה על כתפיו, היו פעמים רבות בהן נעשו דברים שהסבו לו עוגמת נפש נוראה, אך הוא לא הראה שום אותות עוגמת נפש החוצה, כלא את הכאב בליבו וצלל אל תוך תלמודו... אף כשממשו ובאו עדני שמחה וגיל, לא ראו על פניו מאומה. מראה המרוכז בסוגיא אשר לפניו, היה המראה היחידי שנתגלה אל מול עין כל מכיריו ובאי ביתו. ריקוד, מאן דכר שמיה!

משום כך נקל לתאר את תדהמתו הגדולה של חתנו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, באותו ערב פסח, שעות ספורות לפני התקדש החג, כשהוא עומד ומרקד!

מהמעט שהיה... אחרי המרק, קיבלו גם מהעוף. כאשר סיימו לאכול, הרבנית או הילדות הלא גדולות ניקו שוב את המפה ואת הכלים לכבוד שבת (לא היה אז ניילון חד פעמי...).

סיפרה הרבנית ואמרה פעם בחיור, שבאותה תקופה היו אוכלים בבית שלנו בנוסף לשלוש הסעודות של שבת, 'סעודת יום שישי' - 'סעודת טועמיה' למהדרין. "אבא אמר לי פעם בחיור, כי בחצרות האדמו"רים הצדיקים יש מנהג, שיום לפני החתונה עושים סעודת עניים, ואצלנו גם כן יש מנהג, שבערב שבת לפני כניסתה של 'שבת המלכה' עורכים סעודת עניים..."

מובן, שבעקבות המנהג הקבוע של 'טועמיה', הרבנית העמוסה בבית עם ילדים קטנים, נאלצה להכין כמות גדולה יותר של דגים, יותר מרק ויותר עופות, כדי שיהיה מספיק גם לסעודות ערב שבת... והיא סיפרה: "בערבי שבתות החורף כשהיה קר בחוץ, האורחים ביקשו עוד ועוד, כנראה המרק היה טעים וחם, ובחוץ היה קר. קרה פעם שאכלו כל כך הרבה, עד שלא נשאר כמעט מרק לליל שבת, ויום שישי של החורף הוא יום קצר מאד, ולא יכולתי להספיק להכין מרק חדש, לא ידעתי מה לעשות, והחלטתי שבליט ברירה אגיש מעט מרק לכל אחד בליל שבת, אבל מה היה? לפתע בליל שבת אבא הביא אורח נוסף, פלוני אלמוני שהתפלל בישיבת פוניבז' ולא היה לו היכן לאכול. וזו היתה דרכו של אבא, שנשאר להמתין אחרי התפילה שם, לצוד בעיניו אם רואה אדם שנשאר כך סתם בישיבה, ניגש אליו להתעניין האם יש לו היכן לסעוד, וכמה פעמים מצא אנשים מסכנים שאכן לא היה להם היכן לסעוד. וכך גם באותו ליל שבת. מה אעשה? לא רציתי לתת לכל אחד מהמסובים מעט מרק, כיון שאז האורח יחשוב שאין מספיק מרק לכולם בגללו וירגיש שלא בנוח, ומטעם זה גם לא רציתי לתת לו הרבה ולאבא מעט, שמא הוא יבין שאין מספיק לאבא בגללו, והרי ישב ליד אבא וראה מה שמגישים לו. מיד קראתי לשמעון וצבי שהיו ילדים קטנים, ואמרתי להם בשקט שמכיון שאין מספיק מרק, אז אני אניח להם בצלחת מים חמים מדוד השבת, בתוספת חתיכת גזר וכדומה, כדי שיראה שיש להם מרק, ובאמת את כל המרק נתתי לאבא ולאורח. אחרי שהאורח הלך, הילדים צחקו ואמרו לי: 'אמא איזה מרק טעים היה היום!', וכולם צחקו... גם מהעוף היה חסר, אז חילקתי את המשולשים לרבעים, ואבא והילדים אכלו מעט פחות עוף מבכל שבת, אבל דגים לא היה חסר לי, גם באותה שבת ב"ה. מנה אחרונה הייתי מגישה בדרך כלל פירות על השולחן, ומי שרצה לקח, ממילא היה מספיק גם במעט הפירות שהוגשו לכבוד שבת" - דברי הרבנית בסוף ימיה - בעיניים צופיות כמעט דומעות, בזיכרון החסד בערבי שבתות ולילי שבת בתקופה ההיא.

אלו סיפורים על דגים, מרק, עוף ופירות למנה אחרונה, אבל מי אינו יודע, שאלו הן מנות ראשונות גדולות לעולם הבא...

[מתוך הספר 'ללא שם']

על הגביע שכיוון בו זקנו הענק, בנסתרות את כוונותיו הטמירות? יתכן שכן! אין לנו השגה בנסתרות. אך עיקר ריקודו ושמחתו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א היה, כשעלתה בידו להוסיף הידור בהלכה, כי כך נפסק ב'שולחן ערוך' (או"ח תעב, ב): "יסדר שולחנו יפה בכלים נאים כפי כוחו". הכלי הנאה ביותר שהיה ברשותו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, היה הגביע של זקנו ענק הקבלה בעל ה'לשם' זיע"א. במשך שנים נמנע ממנו לקדש בו ולעטר בו את שולחנו, מחמת הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א. עתה, כאשר קיבל לידו את הכוס הקדושה והנכספת, ששיעורה מתאים גם פי הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א, לא יכול היה לעצור בעד רגשותיו ופרץ בריקוד של שמחה.

הבה נתבונן לעצמנו, מה מסוגל להוציא אותנו מכליני ולגרום לנו לרקוד מרוב שמחה ואושר, ומה הביא את מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א לידי ריקוד של שמחה! הידור בהלכה! דקדוק נוסף בהלכה! זה מה שהוציאו מכליו והביאו לידי ריקוד של שמחה! [מתוך הגדש"פ - 'חישוקי חמד']

'כָּל דְּכַפִּינִי יִיטֵי וַיִּיכֹל...'

הטעם שאומרים בפסח 'כל דכפין ייתי ויכול' מה שלא מצינו בחגים אחרים, הוא משום שבפסח נידונים על התבואה (ר"ה .tu) ולכן חשוב להרבות בצדקה כדי לעורר רחמים על הפרנסה (אפריון עה"ת - שמות פורים)

להזמין עניים לבית ולקיים מצות בהם הכנסת אורחים, במציאות זמננו זו מצוה שאינה מצויה כ"כ. אבל עדיין נותרו יחידי סגולה שמצליחים לקיים מצוה זו בהידור רב, ואשרי חלקם.

* * *

מנהגו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, היה להתפלל מנחה גדולה בכולל פוניבז' ביום שישי. בדרך כלל הוא מצא שם כל מיני אנשים מסכנים, שלא היה להם בית, והסתובבו באזור ישיבת פוניבז', אחרי תפילת מנחה הוא הזמין אותם שיבואו לאכול.

ביום שישי בצהריים באותה שעה על פי רוב, הרבנית כבר סיימה את עיקר הבישולים של שבת, והריח עלה מהמטבח. כי כבר משעות הבוקר, הרבנית עבדה להכין את הכל, לפני שהילדים שבים מתלמודם והבנות מבית ספרן, את הדגים, המרק עם נתחי עוף ומעט שומן, גם אורז וירק קצוץ ממה שהיה בבית. וכאשר העניים הללו נכנסו, הניחוח עלה באפם. כמו הזמנת האורחים, כן הכנסתם הביתה - היה בהסכמת הרבנית ובשמחתה. ר' בן ציון הכניסם והושיב אותם בסלון שכבר היה ערוך לשבת. הוא הגיש להם לאכול, מנה ראשונה דגים, מנה שניה מרק, והם אכלו בדחילו ורחימו, כמו שרק עני יודע לאכול, כאילו היה זה מאכל קדוש ממש... אבל האמת שזה היה קודש כי הרבנית נתנה להם

שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל מְצִיִּינִים שָׁמַיִם

'מצויינים', כלומר: בולטים בשוני, נבדלים. כולם ראו שהם עם אחר, שאינם ככל המצרים. הלבוש שלהם היה לבוש יהודי.

* * *

הרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א מביא סיפור מופלא על כוחה של התגברות אחת מול סחף, על שמירת הלבוש היהודי, סיפור שמגיע אלינו מוונצואלה הרחוקה. בוונצואלה אין כמעט בחורי ישיבה, ונדיר לראות שם יהודי במראה חרדי. בחור ישיבה אחד שהתגורר שם, היה מקפיד ללכת עם כובע וחליפה ברחוב. הוא לא שינה לבושו וקידש בכך שם שמים. יום אחד כשהלך ברחוב, פגש אותו סטודנט יהודי ושאל אותו לפשר מראהו החרגי. הבחור הסביר לו שהוא לומד בישיבה, וזהו הלבוש של יהודים בני תורה. הסטודנט לא הכיר את המושג 'ישיבה', ואפילו לא ידע מהי התורה. במשך שעה וחצי דברו השניים. בחור הישיבה הסביר, שהלבוש יוצא הדופן הוא לבוש מכובד, כמו שמתאים לבן של מלך, והרי כל יהודי הוא בן של מלך מלכי המלכים. "נשיא ארצות הברית", הוא סיבר את אזנו של הסטודנט, "לא ילבש בגדים מוזנחים ועלובים, נכון? אתה רואה אותו מופיע תמיד עם מלבוש מכובד. גם אני, כבן ישיבה, הולך עם בגדים מכובדים - עם חולצה לבנה, חליפה וכובע". "איפה נמצאת הישיבה?", שאל אותו סטודנט. "בליקווד", ענה הבחור.

לא עבר זמן רב, עד שהסטודנט החליט לנסוע לליקווד, לבדוק מקרוב את הישיבה המסקרנת הזאת. אזרח של וונצואלה שבדרום אמריקה, זקוק לויזה כדי להיכנס לארצות הברית. לאותו סטודנט היתה ויזה, והוא הגיע למעבר הגבול, אבל לא שם לב שפג תוקפה של הויזה שלו. השוטרים בצד האמריקני של הגבול התייחסו אליו בחומרה כאילו רצה להיכנס לארצות הברית במרמה, והוחלט לגרש אותו בחזרה לאמריקה הדרומית. הגיע שוטר כושי עם ניידת, הורה לו להיכנס והתחיל לנסוע. בדרך פנה אליו השוטר, ושאל: "למה באת לארצות הברית?" אמר לו: "באתי ללמוד בישיבה".

- "באת לישיבה???"

משהו לא ברור קרה פתאום. השוטר עצר את הניידת לרגע, ואחר כך התחיל לנסוע לכיוון ההפוך. "היי, לאן אתה לוקח אותי?", הסטודנט נבהל. אולם פניו של השוטר הכושי שידרו אהדה, ולמרבה ההפתעה הוא אומר: "אני לוקח אותך לעו"ד מסויים. תשלם לו אלף דולר, והוא יוכל לארגן לך ויזה באופן מידי, במקום". עלה אותו סטודנט לעורך הדין, שילם לו, וקיבל ויזה. השוטר בינתיים חיכה לו למטה בניידת. "בוא חביבי", אמר השוטר, "אני עכשיו מונית ספיישל בשבילך, אני אסיע אותך בניידת עד תחנת הרכבת.

אביא אותך לרכבת שתיקח אותך לליקווד". הסטודנט היה מלא הכרת הטוב, אבל גם מבולבל מאד: "אני מודה לך מאד על כל העזרה, אבל אפשר לשאול משהו? מה קרה שהחלטת, פתאום, לא לגרש אותי, ועוד לעזור לי כל כך הרבה?". "תשמע סיפור, אבל סיפור חזק", אמר השוטר. הוא סיפר על תיק ש'תפרו' לאשתו. העלילו עליה עלילה וחייבו אותה לשלם אלפיים דולר. מאחר שלא היה באפשרותם לשלם את הסכום הזה הכניסו אותה לכלא. זמן מה אחר כך, הלך אותו שוטר ברחוב, וראה חסיד סאטמאר יוצא מחנות עם תיק. פתאום הגיח בסערה בריון, ומול עיניו של השוטר התנפל על החסיד וחסף ממנו את התיק. החסיד התחיל לצעוק ולרדוף אחרי השוטר, אבל השוטר היה הרבה יותר מהיר ממנו. לא היה לו סיכוי מולו. השוטר, לעומת זאת, היה בכושר טוב. הוא רדף אחרי השוטר, תפס אותו, השכיב אותו על המדרכה, הזמין ניידת, והחזיר את התיק לחסיד. אותו חסיד היה נרגש. הוא הודה לשוטר במילים חמות, וסיפר לו שבתיק היה סכום כסף גדול מאד.

"אין צורך להודות", אמר השוטר, "רק עשיתי את עבודתי".

"הצלת אותי", אמר החסיד, "ואני רוצה להכיר לך טובה. לא רק בדיבורים". מכיון שכך סיפר לו השוטר: "אשתי בכלא בגלל אלפיים דולר שחסרים לי". מיד הוציא החסיד את מלא הסכום, ונתן לו. שאל השוטר: "איך אחזיר לך טובה על שהצלת את אשתי?"

- "אתה לא צריך להחזיר טובה, שהרי כבר עשית לי טובה גדולה. עם זאת, אני מבקש ממך שאם תראה פעם יהודי בצרה - תעזור לו".

- "ואיך אדע למי צריך לעזור?"

- אם תראה יהודי שרוצה ללכת לישיבה, תעזור לו".

סיים השוטר, ואמר לסטודנט: "כבר עשר שנים אני מחפש יהודי שיגיד לי שהוא מחפש ישיבה, ואתה הראשון שאמרת לי. אני כבר עשר שנים רוצה להחזיר טובה למי שעזר לי, ובגלל זה אני ממש שמח לעזור לך להגיע לישיבה!".

הסטודנט לא האמין למשמע אזניו. הרצון שלו להגיע לישיבה ולעמוד על טיבה, התחזק פי כמה וכמה. הוא נסע לליקווד לבדוק את העניין, ונשאר שם. היום הוא אברך בירושלים, יש לו ב"ה אשה וילדים, משפחה חרדית לתפארת. וממה התחיל הכל? מהלבוש של בן הישיבה, שהלך עם כובע וחליפה בוונצואלה. "שהיו מצויינים שם...".

[מתוך הגדה של פסח 'דורש טוב']

וּמִיָּגוֹן לְשִׁמּוֹזָה... וּמִאֶפְכָּה לְאֹרֶךְ יָדוֹלֵה

סיפר הרה"ג רבי חיים זאיד שליט"א: לפני פסח ה'תשע"ו מסרתי שיעור בסמינר 'אור החיים' שבבני ברק. הסברתי

והבהרתי את מעלת חג הפסח. בסוף השיעור אמרתי כי כל תלמידה שיש לה שאלה בהלכה או שצריכה עזרה וייעוץ, אשמח לענות בטלפון ולעזור. מספר ימים לאחר מכן מצלצלת אליי תלמידה מהסמינר ואומרת: "שלום הרב זאיד, משפחתי גרה בבית שאן, אך המצב הכלכלי בבית קשה עד למאוד. החברים של אבא שלי בעבודה החליטו לשמח אותנו. הם התארגנו יחדיו והצליחו לממן לו אירוח ב'כפר נופש' בצפון עם כל בני המשפחה למשך שבעת ימי חג הפסח הקרב ובא, ללא עלות ותמורה". היא ביקשה לברר לגבי האם באותו כפר נופש כשרות המאכלים עונה על דרישות ההלכה. שיבחי אותה והתקשרתי למשגיח כשרות באזור. המשגיח בדק את הנושא ובישר, כי לפני שבועיים הורידו לכפר הנופש הזה את הכשרות לחלוטין!

התקשרתי לתלמידה והודיתי לה שכן בזכותה גילינו שהמקום אינו כשר כלל. הזמנתי את המשפחה לעשות אצלי את החג. למחרת אני מקבל שיחת טלפון מאמא שלה בקול חנוק. האם טענה שבמצב הקיים, מאוד היה קשה לה להכניסה למוסד דתי. והיא רוצה שלכל הפחות בימי החג בתה תצטרף אליהם לכפר הנופש, אך כמובן הבת סירבה להיענות לה. ניכרים היו דברי האם מתוך ליבה הדואב. ניסיתי לחזק את ליבה בסיפורים על יהודים, שמסרו נפשם ע"מ לאכול אוכל כשר בפסח. בסיום אמרתי: "תשמעי, יש הבטחה מבורא עולם בכבודו ובעצמו, שאדם שמוסר נפשו לעשות את רצונו, יראה ישועות מעל הטבע. אני מבטיח לך שמסירות הנפש הזאת תביא לך **הצלחה לברכה וישועה**".

לפתע הפסיקה האמא לבכות וזעקה בתדהמה: "האם אתה נביא?". לא הבנתי מה הדהים אותה בדברי וחזרתי עליהם. היא שמעה זאת ושוב התרגשה: "תודה הרב, תודה", וניתקה.

לא עוברות עשר דקות והבת מתקשרת אליי: "הרב, איך עשית את זה? אבא שלי שמע זאת והחל גם הוא להתרגש והסכים. תגיד הרב, מאיפה ידעת את זה?". הרגשתי מבוכה ושאלתי: "מה גיליתי ומה אמרתי?". התברר כי לאותה בת סמינר יש אחות רווקה בת 35 החולה במחלת האפילפסיה, ושמה של אותה אחות הוא 'ברכה', ועד עתה לא הצליחו למצוא שידוך עבורה. והאם חשבה שבירכתי שבזכות מסירות הנפש תזכה להצלחה וישועה ל'**ברכה**' בתה. היא בטוחה, שיש לי רוח-הקודש והסבירה לבעלה שאם לא ילכו לאותו נופש מפוקפק - בתם תזכה לישועה ותתחתן! שמעתי זאת ושתקתי ולמרות שלא לזאת התכוונתי, לא חששתי, כי ידעתי שה' משלם ומושיע את המוסר נפשו ורצונותיו למענו.

תשמעו את ההמשך - לא יאומן כי יסופר. לאחר מספר ימים מתקשרת אלי הבת ומספרת: "הרב זאיד אתה לא תאמין, אבל תשמע... אחרי הברכה שלך ההורים שלי ביטלו את החופשה ויצאו לעשות קניות ב'אושר עד' כשיש להם מעטפה של 600 ש"ח בלבד לקניות. אמא שלי לקחה

בדמעות מוצרים מתוך הרגשה שהיא מקריבה דבר גדול למען בורא עולם. כאשר הגענו לתור בקופה, קיבלה ברכה אחותי התקף אפילפסיה והתמוטטה במקום. נוצרה המולה גדולה, כולם רצו לתת עזרה, אך אמי הרגיעה אותם ואמרה שזו מחלת הנפילה והכל בשליטה. ובאמת לאחר כמה שניות חזרה אחותי להכרה ועמדנו בתור כמו כולם. לפתע, מגיעה מאחורינו אשה שגם היא עמדה בתור ושאלה את אמא שלי: "הבת שלך חולה במחלת הנפילה?". "כן", משיבה אמי.

- "בת כמה הבת?".

"בת 35, רווקה", משיבה אמי. "יש לי שידוך בשבילה", מכריזה אותה אשה בהתלהבות. "יש לי בן דוד מהדרום שגם הוא חולה במחלת הנפילה והוא מחפש שידוך". אמא התרגשה עד עומקי נשמתה וקראה: "הנבואה של הרב זאיד עבדה!".

ההורים התקשרו אליי באותו ערב בהתרגשות וביקשו שאברר אם אין סכנה בנישואי שני חולי אפילפסיה. צלצלתי לעוזרו האישי של היועץ הרפואי הרב פירר, שאמר, שזה בסדר אך עלולה להיות סכנה רפואית לילדים. המלצתו הייתה לפנות לרב גדול בישראל שיברך את הזוג שזיווגם יעלה יפה ויזכו בילדים בריאים.

חיש מהר עשיתי את דרכי למורי ורבי, הצדיק ר' **דוד אבוחצירא** שליט"א מנהריה, וסיפרתי לו את הסיפור. סיימתי באמירה: "כעת אומרים הרופאים כי עלולה להיות סכנה לדור ההמשך, וצריך ברכה של הרב כדי שנוכל להמשיך את השידוך".

הרב הביט בעיניי ואמר לי: "ר' חיים, אתה לא רואה את בורא עולם?! כיצד ה' הכניס בפוך את המילים: '**הצלחה לברכה**'? ... תגיד לזוג: 'מזל טוב', ואם הם חוששים לגבי הילדים - תגיד להם בשמי, שבשנה הבאה יוולדו להם תאומים, ואני יכול אפילו להגיד לך מה יהיו השמות שלהם...".

הייתי נרגש והמום. סיפרתי זאת להוריה של ברכה. מיד אחר הפסח נפגשה הבת ברכה עם הבחור מהדרום, והצדדים היו מרוצים אחד מהשני. לאחר פגישות בודדות הם סגרו ווארט בערב ר"ח אייר ה'תשע"ו בעיר יבנה, וקבעו מועד לחתונה. זכיתי להיות ב'ווארט' המרגש בו נשפכו דמעות כמים, והכל היו עדים למסר אחד גדול ונורא: 'כל אדם שמוסר נפש לכבוד בורא עולם, למרות שקשה לו מאד, אך בכל זאת הוא מתגבר על טבעו ועושה את רצון ה', הקב"ה משלם לאותו אדם מידה כנגד מידה ועושה אף הוא למענו ישועות מעל הטבע'. אותה אמא בכתה מאושר באותו ערב... היא כבר הפסיקה להאמין שבתה בגיל 35 החולה במחלת הנפילה תתחתן אי פעם. אך כשיש מסירות נפש לבורא עולם, וכשמתגברים על רצונות שיש בהם בעיה, גם הקב"ה מחזיר בכפלי כפליים.

[מתוך 'פניני עין חמד']

בבועה שיחה

בנועם שיח
מרכז ייעוץ והכוונה

להרשמה לקבלת העלון במייל
bs0583201525@gmail.com
0556774358 - לתרומות והנצחות - חג פסח

אמרי נועם
הרב חנניה מנחם שליט"א
יו"ר המרכז "בנועם שיח"

עלון מספר 28:

ויהי נועם

ברוכים הבאים לחדשים המצטרפים!
כמידי שבוע מצטרפים רבים, לתפוצה אך ולגל החג כמה מילים עלינו.
מרכז 'בנועם שיח' בראשותו של הרב חנניה מנחם שליט"א, מרצה ויועץ הורים בכיר. מתגורר בבית שמש, ומתמחה בעזרה להורים ולנוער מתמודד ומתבגר בשיטת "הארץ הבטוחה" שיטת "הארץ הבטוחה" פותחה על ידי לאורך שנים רבות של ניסיון ועבודה עם משפחות. היא מבוססת על גישות טיפוליות מוכחות שלמדתי לאורך השנים, תוך התחשבות עמוקה בערכים ובמסורת היהודית.

אני מאמין שכל הורה יכול לממש את החלום לגדל ילדים בדרך הבטוחה, ולהעצים את ההורה. וכן שילד ראוי לגדול בבית בטוח ואוהב, שבו הוא יכול לפתח את עצמו ולהגיע למימוש הפוטנציאל שלו. אני שם לעצמי למטרה לעזור להורים ליצור עבור ילדיהם סביבה כזו, תוך התמודדות עם אתגרי החיים המודרניים.

- אני מציע מגוון שידורים להורים וילדים, ביניהם:
  - ייעוץ הורי פרטני: הרב מנחם נפגש עם הורים באופן פרטני, בקליניקה או בזום, אפשרי גם טלפוני. כדי לעזור להם להבין את ילדיהם טוב יותר, לפתח כלים להתמודדות עם קשיים ואתגרים, ולשפר את מערכת היחסים ביניהם. אחרי פגישה יוצאים עם כלים ודפי עבודה.
  - סדנאות הורים: אני מעביר סדנאות הורים בנושאים שונים, כמו גיל ההתבגרות, משמעת, חינוך ילדים לערכים ועוד.
  - הדרכת נוער: אנחנו במרכז נפגיש את הנוער באופן פרטני עם יועץ מטעמינו, או קבוצתי כדי לעזור להם להתמודד עם קשיים רגשיים, חברתיים או לימודיים. אנחנו מזמינים אתכם לפנות אלינו, אם אתם זקוקים לעזרה או הדרכה בנושאים הקשורים להורות, חינוך או נוער. וכן יש יועצי זוגיות ומדריכי חתנים ובלות.

אנחנו כאן בשבילכם! במייל -
bs0583201525@gmail.com או טלפון
0556774358
המזכירות -
יצירת קשר עם הרב מנחם - 0583201525

לע"נ
רפאל בן יוסף אריה ז"ל
שהלימוד יוקדש
לעילוי נשמתו

שברים עטופים.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה..
סיפר האדמו"ר האמרי אמת מגור מעשה ביהודי שחכר אצל הפריץ. והפריץ חיתן את בתו. והיהודי היה צריך להביא מתנה. רק - כסף מנלן?

עלה בדעתו של היהודי רעיון. פנה לחנות של כלי בית, ושאל "האם יש להם סט אחד עבורי?"
ואכן, מצאו בחנות סט שכזה, ותמורת סכום פשוט גם ארוז ונתנו לו את הסט ארוז כדבעי.
היהודי הלך לחתונה שמח ורגוע. עד שיפתח הפריץ את המתנה יעברו כמה ימים, וכשימצאו את הכלים שבורים, יתלו שנשברו בדרך והכל יעבור בשלום..

עברו שבועיים, והיהודי נקרא לבוא אל הפריץ. הפריץ זועף וזועף כולו תנבייש להביא לחתונת ביתי כלים שבורים? חס ושלום. היתמם היהודי. **"שלמים היו, אלא שנשברו בדרך"**..

זעף הפריץ - אינך מתבייש לשקר לזי הבט וראה!
קרא הפריץ למשרת, שהביא את האריזה אותה נתן היהודי, הביט בה היהודי וחשכו עיניו.
אכן הכלים שבורים, אלא שבחנות טרחו ועטפו את השברים, וארוז אותם אחד אחד כל שבר עטוף בפני עצמו.. והנמשל אמר הרבי: הקב"ה מחבב לב שבור, אבל לא כשהשברים עטופים יפה יפה..

ארבעה בנים. אכן ישנה דרך כלל הגמוניה משפחתית, אך גם בה יש את המאפיינים ההטרורגניים:
זה הבן החכם וזה 'שאינו יודע לשאול' לעיתים במהלך השנה אנחנו נוטים לעטוף ולא להתייחס להבדלים, (במיוחד בכיתת לימוד שמלמדים את כל הכיתה, ללא התייחסות פרטנית). אלא לראותם ולעטפם בצורה כוללת.
אך בלילה הזה, תתייחס להבדלים! לפי רמת משכל ולפי אופי. הסבר לכל בן את סיפור יציאת מצרים לפי רמתו. ולא בצורה כוללת. אלא תשקיע שכל אחד יבחין בשינויים שבלילה הזו, ומדוע זה כך.

וכמ"ש הספה"ק 'מנוחה וקדושה' (לתלמיד לר"ח מולאז'ין): שבלילה הזו יש אוצרות ייחודיים להחזיר אמונה לצאצאינו. ועלינו להחזיר לכל ילד כמות שהוא. כמ"ש "כנגד ארבעה בנים דברה תורה"
החכם - שאפשר לחשוב הוא מספיק חכם, מה יש לי להוסיף לו?
הרשע - שעלולים לחשוב שחלילה אבד שברו.

התם - בזה האבא מסתמא יחשוב שהמצווה עליו, אך התורה זיזה אותו.
ושאינו יודע לשאול - שאין לו שכל כלל, ויחשוב האבא שאין טעם לדבר איתו.
על אף כל התירועים על כל אבא ואבא להקדיש וללמד את יסודות אמונה בלילה זה המסוגל להשריש בלבם אמונת ה'!
יה"ר שאכן נזכה להתמקד בעיקר ובהשריש בלבם אמונת ה'.

מדוע לפני האמירה של הארבעה בנים. בעל ההגדה מתחיל באמירת: "ברוך המקום ברוך הוא" ומדוע נבחר פה השם של הקב"ה "מקום"?
אומר הרב פסח קראהן שליט"א בשם הגאון ר' שמעון שוואב זצ"ל שהביאור בכך הוא, שהמילה הזאת היכן נמצאת עוד? במקומות עצובים.

כשמנחמים אבלים - **"ברוך המקום"**
כשאדם איבד את כספו אומרים ו: **"המקום ימלא חסרונו"**
כשמתפללים על שבוים אומרים **"המקום ירחם עליהם"**
מדוע נבחר "המקום"?

כי האדם נמצא בסיטואציה מאוד קשה. והוא חושב: "אלוקים איפה אתה? למה אתה לא דואג ליי? מדוע זה קורה ליי?"
אומר הרב שוואב אומרים "המקום" כדי לומר **"המקום"** - השי"ת נמצא בכל מקום בין אם נאבד לך קרוב, או כל כסף נשרף או אתה נמצא בארץ ניכר שבו.
ה' חושב עליך, דואג לך!

ובהגדה, מדוע באמצע הלילה החגיגי והמאיר לומר "המקום"?
ומסביר ה' שוואב ה' אומר לך יש לך במשפחה ילד שקשה לך אתו, אתה רואה אותו מדרדר, נכשל בלימודים? אתה אומר "ברוך המקום" לא משנה לאיזו רמה הילד הדרדר. לא משנה כמה הילד מתקשה בלימודים. יש משהו שמכוון ויודע מה קורה. סמוך על "המקום". ותודה לו, תבחר להתמקד בהודיה, אל תתייאש, ובע"ה עוד תראה אור מהילד הזה!!!
שנוכה לחג כשר ושמח ולגאולה השלימה.

להזמנת הרצאות וייעוץ: 0583201525 | להערות / הארות ושאלות: n3201525@gmail.com

התווית השבועית
לרצות להיות מישהו אחר, זה בזבוז של האדם שאתה! (מ. מונרו)

לנקות ולהבהיק

לקוח במסעדה פונה למלצר:
סליחה, למה אתם לא מקלפים את התפוחי אדמה?
מלצר: אנחנו יודעים בדיוק מה יש בפנים, אז מדוע לקלף?

בתשובה לבן הרשע בהגדה, אנו אומרים "אילו היה שם לא היה נגאל" מדוע עונים לו תשובה כ"כ קשוחה?

מבאר רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו פרי צדיק: אילו לא היה שם - לא היה נגאל. אבל לאחר שגאל אותנו השי"ת ועשה אותנו לאומה ישראלית, מעכשיו כיון שגם הוא נולד מישראל, לא יועיל לו רשעותו להוציא את עצמו מכלל ישראל. אפילו שעשה תועבות. ואע"פ שחטא, ישראל הוא. ויהיה לו תיקון גם על מעשיו.

ואפילו שאין לנו הבנה ושום השגה בשכלנו איך יכול להיות שרשע יכול לבוא לידי תיקון. אבל השי"ת שהוא למעלה מהשגתנו - הבטחנו "שלא ידח ממנו נידח".

מאחר והוא יהודי, אומר ר' צדוק התשובה לבן הרשע אינה קשוחה, אלא להיפך לעודד אותו 'להקות את שיניו' ולומר לו: רק אילו היית במצרים - לא היית נגאל, אבל מאחר שנהפכנו לאומה היהודית ואתה חלק ממנה גם אתה יכול להיגאל.

רבי מרדכי מלכוביץ' היה אומר:

אדם מישראל הרי הוא כדינר זהב, אף כי לעיתים הוא מעלה חלודה, אם ממרקים אותו - חוזר אורו להבהיק. בתוך ההכנות של החיפוש של החמץ. נזכר שעלינו לחפש את הזהב הנחבא שיש בכל יהודי.

"ועמך כולם צדיקים" רק לפעמים צריך לגלות ולקלף את הקליפות והקשיחות שעטה מסביבו. גם בבית פנימה אם חלילה נראה אחד הילדים כילד הרשע מההגדה.. נזכור ונזכיר שזה רק קליפות שצריך לזרוק אותם.

אפילו אם הוא הרשע שבהגדה. נזכיר לו, נעודד אותו שהוא חלק מהאומה היהודית שה' הוציא אותנו משעבוד לגאולה.

להארות \ הערות הגב:

N3201525@gmail.co

הרב חנניה מנחם שליט"א
יו"ר המרכז "בנועם שיח"

המסע לארץ הבטוחה

אנחנו רוצים הפעם לקחת את סיפור יציאת מצרים כמשל רב עוצמה על תהליך ההורות.
הורים, מוצאים עצמם מובילים את ילדיהם דרך מסע מאתגר, רצוף קשיים ונסים.

השעבוד במצרים מסמל את מציאות החיים, בה אנו נתונים לעיתים תכופות תחת כוחות חיצוניים, מוגבלים ביכולותינו ומועמסים באחריות כבדה. ההחלטה לצאת למסע אל החופש, בדומה לבריחה ממצרים, היא אקט של אמונה ותקווה.

הורים נדרשים לאמונה ביכולתם להוביל את ילדיהם, ובתקווה לעתיד טוב יותר.

המסע עצמו רצוף במכשולים, בדומה למכות מצרים.

הורים מתמודדים עם אתגרים רבים, החל מחינוך ילדיהם ועד להתמודדות עם קשיים רגשיים ופיזיים.

אך בדומה לבני ישראל, גם הורים מוצאים כוחות פנימיים שלא ידעו על קיומם, ומתגברים על כל מכשול בדרך.

קריעת ים סוף מסמלת את הרגע המופלא בו הורים רואים את ילדיהם פורחים ועומדים על רגליהם. זהו רגע של גאווה עצומה וסיפוק, בו ההורים מבינים שהצליחו במשימתם להוביל את ילדיהם אל החופש. מתן תורה בהר סיני מסמל את העברת הערכים והמורשת לדור הבא.

הורים נושאים באחריות להנחיל לילדיהם את הערכים החשובים להם, ולהעניק להם את הכלים הדרושים להם כדי להפוך לאנשים בוגרים, אחראיים ומוסריים.

יציאת מצרים היא תזכורת מתמשכת עבור הורים, כי עליהם להיות חזקים, אמיצים ומלאי אמונה. זהו מסע מפרך אך מתגמל, שבסופו ילדיהם יהיו יהודים גאים, עצמאיים ומוכנים לכל אתגר שיציב לפניהם מסע החיים.

באמצעות ליווי של מרכז "בנועם שיח" בשיטת הארץ הבטוחה תגיעו לארץ המובטחת.

פנו עוד היום להנהלת המרכז במייל:

ובקשו שיחה לצאת מהגלות להובלת הילדים לדרך המעצימה.

אתה נמצא במקום בו נמצאות מחשבותיך.

וודא שמחשבותיך נמצאות במקום בו אתה רוצה להיות! (לקויא כ"א)

חול המועד פסח שנת תשל"ח בבית כנסת "חוג חתם סופר". אחד מהמתפללים, בשם עקיבא שטיינברג, ניגש אל רב הקהילה יצחק שלמה אונגר, "חלום חלמתי", פתח שטיינברג, "אך על מנת להבין אותו, עלי להסביר תחילה את הרקע שלו". הדיבור היה קשה לו, אפשר היה להבין שמדובר במשהו שקשור ל"שם". שטיינברג פתח: "היתה לי משפחת עם ששה ילדים בהונגריה. כשהגיע זמן הגירוש, נלקחנו לאושוויץ ברכבות המוות... כל משפחתי עלתה השמימה ואני נשארת לבדי. עובד במפעל לפחמים. ובמחנה פגשתי את רב אריה. איש תלמיד חכם ויודע ספר. אותו הכיר מקהילתו בהונגריה. יהודי מבוגר יותר ממנו, רב אריה הציע לי ללמוד איתו גמרא, אך גערתני בו: "המשפחה שלי, אשתי וששת ילדי אינם, אינם! ואתה בא אלי עכשיו עם דף גמרא?".

לוותר. עומדים שני יהודים, מתווכחים על קיום מצווה מדאורייתא, וכל צבא השמים עומד ומאזין להם. מי מהם ינצח? מי מהם יזכה במצווה? "המצווה השניה מדאורייתא, הסביר רב אריה היא לומר את סדר ההגדה. אני יודע אותה בעל פה, כתמורה למצה שקיבל ממני, נערוך את הסדר ונאמר יחד את ההגדה מילה במילה. כמו"כ, נכתב עוד בהסכם, ששכר המצוה של אכילת המצה יהיה על שמי. ליל התקדש החג. קדש אין, ורחץ אי אפשר לקיים. כרפס לא בנמצא. מגיד. אפשר לקיים ובהידור. כל המרבה לספר הרי זה משובח. חרש אמר ר' אריה את ההגדה והסובבים אותו שבו אחריו. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. השתא הכא, לשנה הבאה בארץ ישראל. שטיינברג מוציא מצה, פשוטו כמשמעו. ר' אריה מברך המוציא לחם, אשר קדשנו במצוותיו, שהחיינו. שטיינברג עוקב אחרי אכילת המצה. פיו של ר' אריה מקיים את המצווה בפועל, ושכרה - לשטיינברג. הסכם זה הסכם.

ר' אריה לא ויתר. "ומה קרה לי, אתה יודע? את אשתי ושמונת ילדי, הרגו הארורים. אבל ללמוד גמרא - צריך". הימים חולפים ברוטינה אכזרית וקפדנית. אך לשני החברים היה סדר יום שונה מעט: יוצאים השכם בבוקר לעבודה, חוזרים בערב, מקבלים מנת אוכל זעומה ולאחריה מתיישבים ללמוד דף גמרא. אותם זכר, כאמור, ר' אריה בעל פה. ללימוד היו תדיר נלווים דיבורי אמונה ועידוד בשבי שסופו לא נראה באופק חרף השמועות העקשניות על מפלת הגרמנים בכל החזיתות. ור' אריה היה לו לחבר קרוב, ר' אריה היה כמעין אבא, ר' אריה היה תומך בו ברגעים קשים. ר' אריה היה הכל בעבורו. פורים תש"ה עבר. שלושים יום קודם החג מתחילין בהלכות החג הקרב, ר' אריה מספר לי. "בשנה שעברה עוד הייתי בבית, חגגנו את ליל הסדר כהלכתו ברוב פאר והדר... קיימתי מצוות אכילת מצה. אני מוכרח גם השנה לאכול בפסח מצה. אני רוצה גם השנה לקיים מצוות אכילת מצה! יש לנו חודש להתארגן לזה". שטיינברג הסתכל עליו במבט מוזר. "איזה מצה, איך תוכל להשיג כגון מצה? יש כאן שמירה הדוקה".

ההתרגשות גואה. ר' אריה שוכח את עצמו וממשיך את ליל הסדר. הלל. רוחו נסערת, המיקום והזמן שנכחים, חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. מה אשיב להשם... קולו עולה, יקר בעיני השם... פסוקי ההלל נשמעים בקול רם בצריך שאמור להיות שקט. השומר הגרמני בפתח שמע רעש שלא היה אמור להיות באישון ליל. הוא איתר את רב אריה אשם בכך. דרך את רובה וירה. בעודו מהלל לה' יצאה נשמתו של ר' אריה מהעולם החומרי ועולה בסערה השמימה, גבוה מעל גבוה. בפעם השנייה בתוך פחות משנה חווה שטיינברג אבדן נוסף. האביב מגיע ובשורת השחרור עמו. בראשית חודש אייר משחררות בעלות הברית את מחנה ברגן בלזן. בין המוזלמנים נמצא שטיינברג. בקושי שרדתי, אך ב"ה השתקמתי לאט, נישאתי, הקמתי משפחה, ואתמול זה קרה...

שטיינברג ניצל רגע קט של היסח הדעת. הוא התכופף כאילו לקשור את נעלו וידיו אוספות מלא שני חופני גרגירי חיטה. שני אגרופים נחושים לקראת חג הספח הקרב ובא... הוא מצא את ר' אריה. "הנה, יש לנו כמות לשני כזיתים של מצה". ר' אריה היה מאושר. הנה הולך ומתגשם חלומה הגדול, לאכול לחם עוני! לקיים מצוות עשה דאורייתא! יחד חיפשו ומצאו אבנים, בעזרתם טחנו בכל יום גרגירי חיטה. שטיינברג לוקח עמו את הקמה ומגיע אל המפעל בו עבד. בין ייצור פחם למשנהו, הוא מתכנן את צעדיו. קמה יש לו, מים שלנו אמנם לא שאב אמש, אך מים יש במפעל. עליו להכין מהם עיסה. חצי כמות קמה. מים. שפיכה. ערבוב מהיר. השטחה. הדבקה אל מתחת לתנור החם. דקה. שתיים. ריח שונה, עדין, טהור, מדגדג בנחיריו וגובר על הכל. מצה יהודית דקה נולדה. אחת מתוך שתיים.

"אמש בחלום לילה אחד בא אלי חברי בחלום, ומספר לי שאמנם הוא 'קדוש', אך הוא רואה ששכר המצוה של אכילת המצה חסר לו מאוד, וביקש ממני שאמחול לו על שכר המצוה שרשום על שמי. לא ידעתי את נפשי, מה עלי לעשות? מצד אחד, מדוע שאוותר על שכר מצוה שכה טרחתי עליה, אך מנגד הוא נמצא שם למעלה ורואה בחוש כיצד השכר הזה יכול להועיל לו, מה אעשה. 'למה? אם זה חשוב לך, זה חשוב גם לי'. פניו של ר' אריה נותרו עגומות. הוא הסתובב ונעלם. "בבוקר התעוררתי", שב שטיינברג אל ההווה, "ועמו התעוררו נקיפות המצפון שלי. אולי כן הייתי צריך לוותר לו?...". "אינני יודע", ענה הרב אונגר, "זוהי שאלה שיש לשאול יהודי מצדיקי הדור הקודם. לך לשאול את הרבי ממכנובסקא".

האסיר היהודי, אך בן חורין במחשבותיו וברצונותיו שב על פעולת האפייה. לשם מצת מצוה. מספר שטיינברג: אני מחביא את המצה. והנה בשערי המחנה הבחין בי חייל גרמני, הוא תפס בחוזקה בידי, והמצות היקרות, פרי עמלי ויגיע מוראי, נפלו על הארץ, וכשהבחין בהם החייל, דרך עליהם ורמס אותן ברגלו. מלבד כל זאת הוא לא חסך ממני את שבטו, ובחמת זעם הפלה בי את מכותיו, והשאיר אותי שם ליד פיזורי המצות כשאני חבול ומוכה. סיפורתי לר' אריה את שאירע. "אני מצטער, יש לי כאן רק כזית אחד. אני אוכל אותו, אני לא יכול לתת לך את זה". אמר בקול שקט ועצוב. ר' אריה הפתיע אותו. "אתה צריך לתת לי את המצה". "למה? הדם שלך סמוק משלי? אני יהודי ומחויב במצוות אכילת מצה בדיוק כמך?". "אני מוכן לשלם לך על זה", פתח ר' אריה במשא ומתן, נחוש שלא

מספר שטיינברג, נכנסתי לרבי ממכנובסקא, הרציתי לפניו את סיפורי ואת ספקותיי, והרבי ענה לי: 'עליך לוותר ולמחול לחברך על שכר המצוה, משהבחין האדמו"ר בסערת רוחי מתשובתו החד משמעית, הסביר לי: 'אמנם עפ"י ההסכם השכר הוא שלך, אך ידיך לא זכה יותר לקיים אף מצוה אחת, ואילו אתה זכית לשרוד את גיא הצלמוות, שיקמת את ביתך והקמת דורות ישרים, זכית מאז עוד לאכול הרבה כזיתים, ולעשות עוד הרבה מצוות ששכר עליהם בשמים רב מאוד, לכן מן היוסר הוא שתוותר לו על שכר מצוה אחת. האחרונה שזכה לקיים בחייו, גש כעת לבית הכנסת' - סיים האדמו"ר את דבריו - 'פתח את ארון הקודש, תיזכר בפעולות הרבות והמסוכנות שעשית למען המצוה, העלה בזיכרון גם את המכות הרבות שספגת עבור המצה, ואמור בפה מלא ובלב שלם הנני מוחל לפלוני בן פלוני על שכר מצות אכילת מצה שאכל בעת ההיא'. דברי האדמו"ר הרגיעו את נפשי, ובהתרגשות גדולה עשיתי ככל אשר ציווני. בלילה בא אלי שוב ידידי בחלומי והודה לי על מחילתי, ועל השכר הגדול שקיבל עבור המצה. בבוקר, התעוררתי מרוגש כולי מהחלום, מיהרתי לבית האדמו"ר לספר לו על דבר המחילה ועל חלום התודה. אך האדמו"ר אמר לי שהוא אינו מתרגש כלל מהחלום, אלא מההבנה מהי ערכה של כל מצוה ומצוה, "לר' אריה יש זכויות כה רבות, הוא נהרג תוך כדי ההלל, הוא נמצא במקום שאין כל בריה יכול לשער, שכר המצווה הזו עיבב אותו... והוא כל כך בוכה עליה...". "ואנחנו? המצוות נמצאות לידינו, פזורות, מתרוצצות סביבנו, ואנו... דשים אותם בעקבינו. "לא חבל?". (שמעתי מהרהצ' ר' צבי מאיר זילברברג שליט"א)

"והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"

נכתב ע"י הרב חיים ראם. יועץ במרכז 'בנועם שיח'

בחודש שמרבינו בו בשמחה. הציבור היהודי התרגש בשמחה עם השמועה של הבשורה הטובה, על לידת הבן להגאון הגדול רבי צבי קושלבסקי שליט"א. ראש ישיבת "היכל התורה" בגיל 88... למחרת הברית קודש לינוקא אליהו נ"ו. נכנס אלינו למרכז 'בנועם שיח' איתמר, (שם בדוי) בחור בן 17 שמתמודד עם כל כך הרבה קשיים... הוא חש בייאוש שמציף אותו מכל עבר. ונזכרתי בדברי ראש הישיבה בברית, יום לפני... "הקדוש ברוך הוא לא מביא לשום בן אדם נסיון שבלתי אפשרי לעמוד בו". ראש הישיבה זעק בברית "אסור להתיימשך מי שמתיימשך זה ייאוש שלא מדעת" אמרתי לו:

"איתמר, תחשוב אדם בגיל 88 אחרי כל כך הרבה שנים, ניסיונות שלא צלחו ומה לא... הוא לא מתיימשך. והוא זועק ואומר "מי שמתיימשך זה ייאוש שלא מדעת"...

אפשר להתיימשך? עוד אמר הר"י בדבריו:

"הכל הקב"ה יכול לעשות... כל רופאים אמרו שזה בלתי אפשרי שאני יביא ילדים..."

המהרש"א כותב שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, והבא ליטרה מסייעים אותו. האדם נברא לו מלאך בכל מחשבה ודיבור ומעשה, אם לטוב אם לרע, וכלן הרשות ביד האדם ממנו ית' ללכת בדרך הטובה, שהרי הכל בידי שמים

חוץ מיראת שמים, והרצון והדעת של האדם מוליכין אותו - היינו אותן המלאכים שנבראו מהרצון והמחשבה שרוצה ללכת בדרך טובה. מחשבת ייאוש היא מחשבה רעה וגרועה, היא בוראת מלאך גרוע. הבה נתפטר ממלאכי ייאוש ע"י שנתפטר ממחשבות ייאוש. נתקדם, נצמח ולא נתיימשך כלל וכלל!

בהמשך היום נכנסו זוג הורים למשפחה ברוכת ילדים ואחד מהילדים נזרק כבר מהמוסד השישי שלו. והוא כבר ממש רגל וחצי בחוץ. והם חשים ייאוש.

נזכרתי בדברי הראש ישיבה, וגם להם אמרתי את זה. הוספתי ואמרתי:

בבשורת הגאולה {שאנחנו מקווים שיקרה כל יום עוד לפני שהנכם קוראים את מדור תצפית בעלון רב הערך הזה...}

נאמר "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם" החפץ חיים היה אומר להורים שכל ילדיהם שנפלו לזרועות השכלה ה' ירחם.

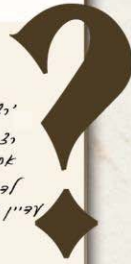
שאסור להם להתיימשך, ובינתיים שיעזרו לקרוב, לשכן לשמר הלאה את דרך התורה. ואחרי שנים רבות אנחנו רואים בעינינו איך רבים חזרו למקור היהדות מצאצאיהם אחרי שנות נתק...

אי אפשר לדעת את רצון ה'.

אך צריך לזכור את דברי הר"י: "הכל הקב"ה יכול לעשות..."

ובימים אלו של ימי צאתינו מארץ מצרים, נראה ניסים גלויים איך כל הלבבות שבים ומתרפאים ועושים רצון אביהם שבשמים. אכ"ר

שאל את המומחים

ראשית אני מודע אפסיכותמיסטי בידיך בה אלו מוסקי
 על פתולוגיה פאמחיתיות בניצח שיה' ליוני י"י יפיוני
 בה תניב מיס לוי"א, ולי פאמי פוסל ללו
 'ישמות מרני' בו יל בהבב מאמית וספריס נפלאים ומפסקים.
 בימית אלאו, יל אי חבר לאני רובב אצור או. בוא אוקי על אצמו
 אמריות על דברית לא קלורית אלו בכל נצב מאמית אלו מאויו
 אפואמא (בליני פרטיס מאוקן), בוא כוץ על אלתו, לא פכופ
 צדיין מאלוח מנות לאחופ. בלתי אלו, מפ צפ צניק? ובוא צופ' אי.
 מפ פפיוש? בוא צדיב אלוהי על צפ, צפ אכפת או
 מופס מיל על פתולוג
 בלא מאי פוזבניא, ב"ב

אנסה לענות בקצרה. תוכל למצוא בחבר זה, שהוא מקפיד על דברים בכלל, וקשה לו מצבים של שינוי. שינויים ועניינים בלתי צפויים מלחיצים אותו והוא מתרגז. כשמשווה לא הולך ולא מסתדר לפי מה שהוא רגיל אליו, הוא כועס מאוד. מה שנקרא 'נוקשות'.

הנוקשות הזו היא רק סימפטום, אבל שורשו הוא: חרדה. חברך בתוך תוכו חרד תדיר מה יקרה ומה יהיה, וכדי להשקיט את החרדה הזו הוא טיפח לעצמו תכונה של שליטה המשליכה על רוחותו הנפשית ורווחת הסובב אותו.

מה שלא הולך כמו שצריך ומה שמשתבש הוא יכעס מחרדה ויכוון לתיקון המצב במטרה להשקיט את חרדתו. הכל צריך להיות בשליטה, גם המשלוח מנות שאשתו צריכה להכין לאחותה. במידה והיא לא תכין בזמן הדבר מעורר אצלו חוסר בשליטה, הכל צריך להיות בזמן מזמן, ולא - מי יודע מה יהיה. הוא חרד מעצם אי ההתארגנות בזמן של אשתו, מכך שזה יגרום לכל מיני תסריטים של חרדה שעולות לו במחשבתו וממילא בהרגשתו, וכדי להרגיע אותם הוא צריך להשתמש בתכונת השליטה על כל המצבים, ובמקרה זה לכעוס על אשתו מדוע היא לא הכינה עדיין את משלוח המנות.

המקרה קצת מסובך. היות ואם תשאל אותו מה אכפת לו מכן (שלא הוכן המשלוח מנות לאחות), הוא ישתמש באופן אינסטינקטיבי את מנגנון ההגנה 'דציונליזציה' ויטביע בטוב טעם או שלא בטוב טעם "מה הפירוש? זה מה שצריך לעשות! וצריך סדר! וצריך וכו'", בקיצור, הוא יטביע את מניעיו באופן כביכול רציונלי מבלי להיות מודע (כמעט) לדחפיו החרדתיים. הדוגמה שהבאת מלמד על כך אבל בכל התנהלותו מול עצמו ומול הסובב אותו הוא מתנהל באותו הדפוס, פעם פחות ופעם יותר.

הפתרון לכך הוא, להביא אותו לידי כך, ובעדינות, שיבין את מניעיו ובד בבד ללמד אותו כיצד להשקיט את החרדה הזו. ובמידה אחת נוכל לומר כאן כיצד, והיא: במקום לתת למקום החרדתי שלו שליטה על כל המרחב הנפשי שלו, לאפשר לחלק החרדתי שבו כניעה לחרדה, והתפתחות האני העצמי למקום שלי ורגוע יותר וממילא מכיל יותר את המעגלים הסובבים אותו, קרי: אשה, משפחה וחברים. במידה ויש צורך, ניתן להיעזר גם בפסיכולוג או בפסיכותרפיסט (מטפל רגשי מומחה).

הרבה בריאות ונחת

על הכותב:

הרב אשר מורסקי, מחבר ספרים, מטפל רגשי מבוקש, וכותב הבלוג המונומנטלי "רשימות תורניות" על נפש, נשמה ומה שביניהם, בכתובת: soulology.co.il

במסגרת 'שאל את המומחים' הנך יכול לשלוח שאלה למייל bs0583201525@gmail.com ונעביר את השאלה לאחד מהיועצים שבמרכז. ובע"ה נפרסמה.

בבר חייכת היום?

- אמא: לביא, תנקה בבקשה את האבק.
- לביא: למה אנחנו צריכים אבק נקי?
- אחרי פסח אבא ואמא רצים: אבא רץ לבנק אמא רצה למשקל אבא בהלם מהמינוס אמא בהלם מהפלוס.

לזכות להרחיב את ההדפסה באזור מגורכם להצלחה / לע"נ וכו' פנו עוד היום למזכירות הארגון: 0556774358 או למייל: bs0583201525@gmail.com

מהדורת הדפוס מודפסת בכמות מוגבלת, ברחבי הארץ. ניתן לקבל את הגיליון ללא תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת: bs0583201525@gmail.com כמו"כ העלון נמצא באתרים: דרוש. לדעת.

הדפיסו
וקחו הביתה לשבת קודש

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "קדושת ומעלת ליל הסדר וחג הפסח"

*****

עורך: הרב יוסף ברנר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

בתחלים (קבה, ג): "אשתך כנפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך", והחילוק בין בניך לאשתך הוא, 'בניך' - סביב לשולחנך, אבל 'אשתך' - בירכתי ביתך, וזאת מדובר בכל השנה כולה, מה שאין כן הלילה הזה - ליל התקדש החג אשר כולנו בכחינת מלאכים, ואין היצר הרע שולט במלאכים (בר"ר מזה, יא אמר ר"ח לבבכם אין כתיב כאן אלא לבכם, מניד שאין יצר הרע שולט במלאכים), לכן אין לחשוש כעת מהיצר הרע, ובאמצעות מנהג זה אנו מורים ומודיעים על כך ברבים שישראל מתעלים בלילה זה כמדרגת מלאכים.

קדושת ליל הסדר אינו מובן לפי השכל והפשט הרגיל

הטעם שנקרא לילה זה בשם ליל הסדר, היה מסביר הרח"ק בעל התפארת שלמה זי"ע - מכיון שלילה זה הוא כל כך קדוש למעלה מהשגותינו, שלפי הפשט הפשוט אין אנו מבינים זאת, אלא רק לפי עניינים גבוהים ורמים. וידוע שהתורה נלמדת בד' דרכים "פרד"ם" - פשט רמו דרוש סוד. ואם אין אנו יודעים לפרש את לילה זה לפי ה"פשט", אז חייבים לפרשו לפי שאר האפשרויות, ונשאר לנו רק "סדר", ולכן נקרא לילה זה "ליל הסדר"!!!

ג' טעמים שביאר הרח"ק בעל ה"שפת אמת" מגור זי"ע מדוע נקרא ליל הסדר!

הטעם שנקרא הלילה הקדוש הזה - "ליל הסדר", ביאר הרח"ק בעל ה"שפת אמת" מגור זי"ע בשלשה אופנים:

- א. יציאת מצרים הרי היתה בחפזון בלי סדר ולמעלה מהכלים והדרגה של עם ישראל. ותפקיד ליל הסדר בכל דור הוא, לסדר דבר דבור על אופנו וליישב את סיפור יציאת מצרים בלבו של כל אחד ואחד ולהחזירה בלב האיברים...
- ב. ליל יציאת מצרים נקרא "ליל הסדר", כי בו נעשה 'סדר' בעולם, שכן כל זמן שהעם הנבחר הנקראים "בני בכורי ישראל" היו נתונים תחת השפלה שבאומות, היה העולם בלי סדר ראוי, בכחינת "שפחה כי תירש גבירתה", ויציאת מצרים החזירה את הסדר בעולם. וכן ענין ליל הסדר בכל הדורות הוא להעמיד את העולם ואת היהודי הפרטי על מקומו וכנו...
- ג. למרות שעניינו של לילה זה, הוא לפרסם את הניסים הגדולים שעשה הקב"ה לעם ישראל שהם ניסים "למעלה מן הסדר", עם זאת נקרא לילה זה "ליל הסדר", כי זה גופא החידוש של ליל זה, להורות שכל מציאותם של ישראל הוא למעלה מן הסדר והטבע, ולכן הניסים שנעשים להם אינם הריגים ושונים, אלא זה גופא הסדר שלהם. דהיינו שה'למעלה מן הסדר" הוא ה"סדר" שלהם!..

כיוצא בזה מפרשים הראשונים שהשאלות של "מה נשתנה" אינם על עצם ציווי הלילה, אלא על מה שנראה ניגוד ביניהם, שמצד אחד אוכלים מצה, יושבים מסובים דרך חירות, ומאידך אוכלים מרור שהוא זכר לעבדות.

ולאור זאת יש לפרש את התשובה: "עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלקינו משם ביד חזקה וברוע נטויה", ולא באופן טבעי. ומאז אצל יהודים ה"למעלה מן הטבע והסדר" הפך ל"סדר", הנהגה קבועה שהיא למעלה מהטבע! כל מציאותם של ישראל הוא למעלה ומחוץ לסדר הטבע והבריאה, וכן רואים בהתנהגותם - כשהם עולים, עולים עד לרקיע, וכשהם יורדים, יורדים עד לעפר. ואף בהנהגת עמם, כשהם עולים אין כל אומה ולשון שולטין בהם, וכשיורדים נמסרים תחת שלטון שפילה שבאומות, כל חייהם וקיומם ניס, מחוץ למעגלי כל הסדרים. ולכן, זהו הסדר של יהודים בלילה קדוש זה: מצה ומרור כרוכים זה בזה, מסובין דרך חירות ולובשים לבנים לזכרון יום המיתה, שותים יין דרך שמחה ואוכלים ביצה לאבלות, וזכרונות עבר ותקוות עתיד מעורבבים זה בזה, מי מלח של דמעות וזרוע נטויה, סדר של "למעלה מן הסדר", של עליות וירידות שתוכנם המשותף היחידי הוא היותינו מונהגים ומושגחים על ידו יתברך בעינא פקחא

טעם נשגב מדוע בליל הסדר שחל בשבת יש הנהגות שלא לומר "שלום עליכם"

כל אחד נוהג כמנהג אבותיו בענין אמירת "שלום עליכם" בליל הסדר שחל בשבת. אך יש קהילות הנהגות שלא לאומר, וכתב הרח"ק בעל ה"תפארת שלמה זי"ע טעם נשגב שלא לאומר: שהרי לדברי המהר"ל הסיבה שלובשים בגדי לבן - קיטל בליל הסדר, הוא משום שכל יהודי דומה בליל הסדר לכהן גדול הנכנס לפני ולפנים בקדש הקדשים ביום הכפורים בבדי לבן, והלא אצלו כתוב (ויקרא טז, יז) "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" ואמרו בירושלמי (יומא פ"א ה"ח) דלהכי כתיב "וכל אדם" לרבות המלאכים שנאמר בהם (יהזקאל א, י) "ודמות פניהם פני אדם", שאף המלאכים אסורים לשהות בבית המקדש בשעה שהכהן הגדול מקריב את הקטורת לפני לפניו.

א"כ הוא הדין בליל הסדר, שאסור להם לשהות בבית של ישראל המתקדש בקדושת קודש קדשים דומיא דעת הקרבת כהן גדול את הקטרת, וממילא אין צורך לומר "שלום עליכם". והדברים נוראים ומבהילים...

בליל הסדר מניעים מיד לדרגת "קדושה" כמלאכים!

באחת השנים בליל הסדר שאל הרח"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע - הלא איתא במשנה (סוטה פט משנה טו, ע"ז כ): "טהרה מביאה לידי קדושה", והיה לו לומר לפי הסדר: ורחיץ ואחר כך קדש'.

ותירץ בשם אביו הרח"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, כי בזה הלילה, כל איש ישראל נתעלה במדרגת מלאכים, ואצל מלאכים הרי כתיב (שהרית, ברכת יוצר אור) "ויכולם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה", שזוכים תיכף לקדושה, ולכן מקדימין כאן ואומרים 'קדש' ואחר כך 'ורחיץ'.

ועוד הוסיף בשם אביו, דעל כן אומרים בברכת מעין שלש: "ונברכך עליה בקדושה ובטהרה", דלכאורה גם שם אפשר לדקדק, שקודם צריכין להגיע לדרגת טהרה ואח"כ קדושה, אך ההסבר הוא, דמלאכים מצינו "ויכולם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה", ולענין לבוא יהיו ישראל במדרגת מלאכי השרת (עיינן רש"י במדבר כג, כג, תנחומא בלק, יד), וזהו שמברכים בברכת מעין שלש: "ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו והעלנו לתוכה" וכו' - ואז, "ונברכך עליה בקדושה ובטהרה" - דוגמת מלאכי השרת.

וכאמור, על כן אומרים בלילה זה "קדש" ואח"כ "ורחיץ" שזהו טהרה, ומיד אח"כ מניע "כרפס" כרפס" שרומז על ענווה, שאע"פ שאנו מניעים לדרגת מלאכים, צריך להיות עניו, וזהו "ירחיץ", שיהיזק את עצמו לבינוני. "מניד" - "רחצה", א יוד (יהודין) צריך בכל פעם לאמור - רחצה, שיוכה עוד לרחוץ עצמו שוב ושוב...

אין יצר הרע שולט בליל הסדר!

יש מקום לציין בענין הנ"ל, דבר הידוש שהובא בספר "ביתו נאווה קודש" (חודש ניסן ח"ב עמ' תכט), מה שהיה נהוג בבית אדמור"י בית בעלזא, שהרבניות וכן הנשים הקרובות ביותר ישבו באותו שלחן הסדר שערכו האדמור"ים. וידוע שבשנת תרפ"ו בבעלזא - השנה האחרונה לחיו של הרח"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, נכה בסדר בחצר הקודש, הרופא היהודי פרופסור רוזן מברלין, בבדי להשהות ליד הרח"ק מבעלזא שנחלש אז, וישב הרופא בשולחן הסדר אחרי הצאצאים, ועם תום הסדר ניגש אל הרח"ק מבעלזא זי"ע, והחין לשאל את פיו על פשר מנהג זה, ואם יאות ונכון הדבר, א"כ אמאי לא נהוג כן בכל שבתות השנה, ומה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?... ויען לו הרח"ק מבעלזא זי"ע כך: שהנה כתיב

ורחימא כאשר ישא האומן את היונק, בין שאנו למטה מן הסדר - דווים ולהוצים, ובין כשאנו למעלה מן הסדר - נעלים ובני חורין...

זמן הרתנו?

כתב הר"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ע (קדושת לוי, שבועות): "הנהגה אנו אומרים בפסח 'זמן הרתנו' ובשבועות 'זמן מתן תורתנו', והרי כבר עברו זמנים טובא (הרבה), כלומר, היה לנו לומר 'זמן שיצאנו לחרות' ולא 'זמן הרתנו', וכן זמן שנתן לנו תורתנו ולא 'זמן מתן תורתנו', דמשמע מכך שגם עכשיו בכל שנה ושנה הוא זמן הרתנו וזמן מתן תורתנו, והענין הוא, שבכל שנה ושנה בעת שאנו מקיימין מצוות החג כגון השבתת המין ואכילת מצה בפסח מתעורר עלינו הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בעת יציאת מצרים בשכר המצוות שקיימו, כמו כן גם אנחנו, כשאנו מקיימים המצוות מקבלים הארה שהיה לאבותינו, ועל ידי קיום מצוותינו אנו מעוררים בכל דור הארה זו..."

כנ"ל מובא בספר "דרך ה'" (ח"ד פ"ז) לרמב"ל ז"ע: "ושוורש כולם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור הראשון ותהודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו..."

ומבואר ב"מכתב מאלוהי": כי לא הזמן עובר על האדם, אלא האדם נוסע בתוך הזמן. למשל: בשבת הראשונה כאילו נקבעה 'תחנה' ששמה שבת, ובכל שבוע ושבוע מניע האדם לאותה 'תחנה' עצמה - ומושפע ממש מאותה השפעת קדושה עצומה של שבת בראשית. וכן במועדים: בכל שנה ושנה חוזר האדם ומניע אל 'תחנה' גאוה מצרים, אשר בזמן ההוא אפשר להשיג השפעת הגילוי של חירות - זמן חירותנו ממש!..."

גודל מעלת יום טוב דפסח

הג הפסח נקרא בתורה 'שבת' כמו שכתוב (ויקרא כג, טז) "וספרתם לכם ממחרת השבת". וטעם הדבר הסביר הר"ק בעל ה"נתיבות שלום" מפלוני"ם ז"ע, כי שבת קביעה וקיימא ואינו ע"י קידוש בני ישראל, ואילו "יום טוב" נקבע ע"י בני ישראל בקידוש החדש. ומרומז בזה, שבשונה משאר ימים טובים, פסח הוא כולו הארה ואתערותא דלעילא משמים, אף שלא היו ראויים ישראל כלל, ולכן הריחו כ'שבת' ללא תפיסת יד אדם כלל, אלא משמים נתנו לנו מתנה את יום זה כיום קדוש לכל הדורות.

וא"כ יש להבין, מדוע נזכר הפסח בשם זה רק למחרת הפסח - "ממחרת השבת" ולא מוזכר בתורה שם זה כשהתורה רוצה לצוות עלינו את ציווי אכילת מצה ועוד, הרי בתורה אנו מוצאים שהג זה נקרא גם בשם "פסח", או "חג המצות"?

בהגדה של פסח "אתה בחרתנו", מובא, שאפשר לכאר זאת, על פי מה שמסופר על רבה של ירושלים הגה"ק רבי יוסף חיים זננפלד ז"ע: שפעם באו אליו אנשים נכבדים מחוץ לארץ בערב פסח ואמרו לו שרוצים להתארח אצלו בפסח, אך אינם רוצים להיות כעניים בפתח. ולכן רוצים לשלם בעין טובה ונדיבה על הסעודות. הסכים הגרי"ח לארחם על שולחנו, ולקח מהם את הכסף. ואמנם התארחו אצלו בליל הסדר וסעודת היום והתענגו מרוב טוב ברוחניות ובגשמיות. למחרת כאשר הגנו יום שני של גלויות באכסניה שלהם, הופיע הגרי"ח והניח את הכסף על הארון, באומרו להם: "מלכתחילה לקחתי מכם את הכסף רק כדי שתהיה לכם הרגשה טובה שאתם משלמים על הסעודה ואינם אוכלים נהמא דכסופא, אבל עכשיו הרי לכם הכסף בלב שלם..."

ולפי זה יבואר העניין, בתחילה נאמר בתורה שפסח הוא "יום טוב" - "חג המצות" חג הפסח, כדי לתת לנו הרגשה טובה שגם לנו יש איזו שייכות ע"י עבודתנו בהארה זו, אבל למחרת אומרים את האמת שהוא בכחית 'שבת' והכל הוא הארה ומתנה משמיא.

ובכדי לחדד את ענין זה שהג הפסח בא אלינו רק כמתנה משמים והוא כולו הארה שמימית - אביא בפניכם את דבריו הק' של הר"ק רבי ברוך ממעזיב"ד ז"ע שפירש את הפסוק (שמות יב, כג) הכתוב כמכת בכורות "ופסח ה' על הפתח", שבפשמות, הפירוש, שהקב"ה ידלג על פתחי בתי ישראל, ולא ייכנס להרוג את בכורי ישראל. אבל הוא פירש זאת ואמר: על פי דברי חז"ל שאמר הקב"ה לישראל: אם אתם רוצים להזור אלי בתשובה, ואינכם יודעים איך לעשות זאת, אז מספיק "פתחו לי פתח כהודו של מחט" - התחילו לשוב אלי מעט ככחות עצמכם באתערותא דלתתא (בהתעוררות מלמטה), "ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם" - ואני אסייע בעדכם להמשיך ולשוב בתשובה שלימה ולהשפיע לכם רוב טוב וחסד כפתחו של אולם.

אך אמר הר"ק ממעזיב"ד ז"ע - סדר זה הוא כימים כתיקונם, אבל במצרים כאשר היו ישראל שקועים בעמקי הטומאה בתוך המ"ט שערי טומאה, וגם את אותו פתח קמץ לא היו יכולים לפתוח בכוחות עצמם, "פסח ה' על הפתח", כלומר, ויתר ודילג על אותו פתח שביקש - "כפתחו"

של מחט", וגאל אותם באתערותא דלעילא (בהתעוררות מלמעלה), עם הארה שמימית, אף על פי שלא היו ראויים מצד מעשיהם, וזאת מתוך רוב רחמיו וחסדיו!

עוד אביא בפניכם כסויע לדברים הנ"ל את הביאור הנפלא למאמר חז"ל (בבא מציעא סא:): "כל המלוה בריבית כאילו כפר ביציאת מצרים". ולכאורה יש להבין מה הקשר בין ב' העניינים?

אלא המתבונן בשוורש אימור ריבית, יראה, שהוא מפני שהתורה רצתה שהאדם יבוא לעזר חבירו שנמצא בעת מצוקה ואין לו מאומה, ויעניק לו בחינם אשראי והלוואה עד שישכר לאיתנו ויפרע לו הלוואתו. החדש זה הוא יסוד גאוה מצרים, כי ישראל היו שקועים בעמקי הקליפות והטומאה כמו שכתוב בתורה "זאת ערום ועריה" - מכל מצוות והון עצמו, אלא שהקב"ה ברוב רחמיו השאיל והלוה להם אורות ושפע גדול, מתוך אימון שישבו זאת מיד לאחר יציאת מצרים בעבודתם ב"ט ימי הספירה ובקבלת התורה בהג השבועות.

ולכן המלוה בריבית שאינו מוכן להעניק בחינם לחבירו אשראי והלוואה כשאין לו - הרי זה כאילו כפר ביציאת מצרים, שענינו כאמור השאלת מדריגות והמתנת פרעון ללא שכר כלל.

מכל זאת, אנו רואים את גודל קדושת הלילה הזה וימי החג שלאחריו, שיסודו בימי יציאת מצרים, והוא ליל שימורים לכל הדורות לקבל את אותם דרגות שמימיות שהיו כימים ההם וגם בזמן הזה...

הטעם שמחלקים קליות ואגוזים

חז"ל (פסחים קט:): "אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזים לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו". וכן נפסק להלכה בשו"ע (או"ח הלכות פסח סימן תעב סעיף טז): "מצוה להלק לתינוקות קליות ואגוזים כדי שיראו שינוי וישאלו". ולכאורה צריך להבין, מדוע מחלקים דווקא אגוזים ולא שאר פירות או מיני מתקה?

הסבר נפלא הסביר ב"ק מרן ארמו"ר ממישקליץ שליט"א: דהנה, בהלכות ראש השנה (סימן תקפ"ג סעיף ב') כתב הרמ"א שלא לאכול ב"ר"ה אגוזים, שאגוז בגימטריא חמ. והנה ידוע מאמר חז"ל (יומא פו:), "העושה תשובה מיראה זדונות נעשין לו כשגגות, והעושה תשובה מאהבה זדונות נעשין לו כזכות". והשתא ע"פ זה מובן, דבראש השנה שהוא זמן של תשובה מיראה מהמת אימת הדין, זדונות נעשין לו כשגגות, ע"כ אומר הרמ"א שלא לאכול אגוזים כדי שלא יזכר הטא, אולם בפסח שהוא זמן תשובה מאהבה, שאז זדונות נעשין לו כזכות, כתב בהלכה להלק אגוזים, שהרי עכשיו כל העוונות נחפכו לזכות, ע"כ מחלקים דווקא אגוזים...

חלוקת אגוזים לקטנים

בשו"ע (תעב. טז) איתא דנוהגים להלק אגוזים לקטנים כדי שלא ישנו וישאלו. ויש להבין ענין חלוקת האגוזים דווקא בליל פסח. ובהגדה "אתה בחרתנו" מובא הסבר נחמד, דהנה אחת מהדרכים לדעת האם קמץ יכול להיחשב כגדול לגבי קניינים וכדומה, מובא בגמרא (גיטין סד:): שנותנים לו אבן וזורקו או אגוז ונוטלו, וזה סימן שכבר התבגר. וכן זה גם מברר לנו אם אפשר לשחוט עליו הפסח, כמו ששנינו (סוכה כט:): על הפסוק (שמות יב, ד) "איש לפי אכלו" - רבי יהודה אומר: עד שיכול לברר אכילה, כיצד. נותנין לו צרור וזורקו, אגוז ונוטלו.

ומסביר הר"ק בעל ה"שם משמאל" מפוכטשוב ז"ע כי כלפי חוץ אבן ואגוז שווים שאינם ראויים למאכל, אלא שבאגוז יש פנימיות הראוי למאכל אם שוברים הקליפה. ולכן אם יש לקמן הבחנה בפנימיות הרי זה סימן גדלות.

ועל פי זה יובן מדוע מחלקים אגוזים לקטנים, דהנה כלפי חוץ התנהגו בני ישראל כמצרים, כמענת המלאכים: "הללו והללו עובדי ע"ז", וכל החילוק ביניהם היה בפנימיות. וכפי שאמר הקב"ה למושה רבינו שהסתפק בזכות בני ישראל להיגאל "ראה ראיתי", ודרשו חז"ל (שמות רבה מב) שאמר לו: אתה רואה ראה אחת ואני רואה שתי ראיות. פירוש, "שתי ראיות" היינו ראה רגילה וראה פנימית, לפנימיותם של ישראל שתוכם רצוף אהבה.

וזה ענין חלוקת האגוזים דווקא לקטנים, לרמוז על גודל החמלה והרחמים שהקב"ה עשה לישראל בהוציאם ממצרים כאשר בהן את פנימיותם, כאותם קטנים שנותנים להם אגוז בכדי לראות האם הם יודעים לבחון את פנימיות האגוז...

היכל המשפט

גיליון 9 – תשפ"ד

היכל המעשה ~

מתוך שיעורי הפרקטיקה של רבני בית הדין שליט"א

חוות דעת (לא) מקצועית

רב שהכשיר אתרוג ולאחר מכן התברר כי האתרוג פסול האם ניתן לחייב את הרב מדין מזיק ■ האם ישנה משמעות הלכתית לביטוי מה שעולה חנים שווה חנים ■ מה המשמעות של רב המלווה את הפרוייקט, והאם הוא מחוייב לשלם כאשר הפרוייקט יורד לטמיון ■ האם יש לחשוש מאדם שמחזיר חובותיו לפני הזמן – חזקה אין אדם פורע תוך זמנו.

אדם פנה לחברו משכבר הימים וכאדם המבין בנדל"ן מציע לו להשקיע באיזה פרוייקט יוקרתי שלפי הנראה יש לו פוטנציאל רווח של מאות אחוזים, וכדרכם של הצעות אלו הפרוייקט קרס ובמקרה הטוב היום ברח עם הכסף לחו"ל או במקרה גרוע יותר גם היום נפל עם ההשקעה, והשאלה בזה האם ניתן לתבוע את החבר המייבין מדין מזיק, שאלה זו מאוד שכיחה באנשים שפונים ליועץ לקבלת יעוץ בנושא כלשהוא, ולאחר קבלת היעוץ, הלקוח שמסתמך על היעוץ, פועל הוא בהתאם ליעוץ שקיבל, ופעמים לא מועטות קורה שהיעוץ היה מוטעה, והלקוח רק ניווק מהיעוץ, והשאלה העולה האם יכול הניווק לתבוע את היועץ מדין מזיק.

הוא זה שחייב לגדור (ואינו ככל נזקי שכנים דעל הניזק לגדור א"ע), כמבואר (ב"ב כו:), אם כן כיון שלא גדר את המוטל עליו, ועי"ז נהיה היזק הוי גרמי, ולמד מה הרמ"ה לכל אדם שמחוייב לעשות איזה מחיצה ולא עשה ומשום כך ניווק חברו שהוא מחוייב מדין גרמי אפי' שהיזק אין לו שייכות לחיוב כגון אדם שהתחייב לעשות מחיצה בשל היזק ראייה ולא עשה, ולאחר מכן באו גנבים וגנבו הרי הוא חייב מדינא דגרמי. והובאו דבריו גם בטור בס"י קנו. אותו דין אומר הרמ"ה ומביאו הטור בס"י שצו הדפורץ גדר בפני בהמת חברו, והלכה והיזקה חייב לשלם, אף שלא נעשה בעלים על הבהמה אלא לגדור את הגדר מכל מקום אם ע"י זה לא גדר, יצאה הבהמה והזיקה או היזקה חייב מדינא דגרמי.

הרא"ש (מביאו הטור בקנו) חולק וסובר דא"א לחייב את מי שלא בנה מחיצה על היזקים שבאו מכח כך, ומוכיח הרא"ש את דבריו מהפורץ גדר בפני בהמת חבירו, שפשיטא ליה שפטור על מה שהיזקה או הזיקה. ומה שבכל אופן חייב במחיצת הכרם, בזה מבאר הקה"י שלדעת הרא"ש הוא מפני שגפניו הולכין ומזיקין והוי כממונו המזיק, ויעו' מה שהק' הרמב"ן בקונטרס דינא דגרמי ומה שתי' בשם רבינו יצחק בצרפתי ז"ל בעל התוס', ויעו' עוד בקוב"ש ז"ל אות קט"ז מה שתמה עליו מדינא דכהנים שפיגלו, ויעו' עוד בחי' ר' שמואל ב"ב ס"י ג' דן ג"כ בזה ומחלק בין ב' מיני גרמי, א' עושה בידים כגון שורף שטרו של חבירו, והוי בידים אבל בעקיפין, ויש מי שעושה לגוף הממון אבל אינו בידים כגון מראה דינר לשולחני, וכן מחיצת הכרם שנפרצה היה יכול לא להתיאש ולא היה ניווק, ועי' יאישו גרם להאסר.

פרטי הדין

למעשה בשו"ע פסק דאומן שקיבל שחר תמיד חייב, אלא א"כ יש לו טענה שהיה צריך להתלמד, ובחנים תלוי אם הוא אומן הוא פטור ובאם לא הוא חייב, ואם לא אמר על קא סמיכנא נחלקו הפוסקים כאמור. ויש בזה חידוש, שהרי מצד כללי גרמי בעיני שיהיה ברי היזקא ומיד ושהוא בעצמו עושה את הנזק, וכאן ליכא את כל אלו הכללים. והביאור הוא דדנים את האומן כאילו עושה ההיזק מיד, ויש לזה הרבה ראיות ופריטים, ויעו' בס' משפט המזיק (ה"ב ס"י ד, טו, טז) שמאר"ק לכאר זאת. ודוגמא פשוטה לזה מה שמצוי בעיקר את עניני ההשקעות, אדם מגיע לחבירו ומשכנעו להשקיע, לאחרונה הייתה נפילה של אברכים רבים בבית שמש, שהשקיעו כסף אצל אדם מסויים ואותו אדם ברח עם הכסף, וכשאתה שואל את האברכים המסכנים כיצד נפלו הם בצידי, טוען הלא כן אין לו שום מושג כיצד קרה הדבר, הרי שנים שאני מלווה לו כסף, ותמיד, אבל תמיד היה מחזיר את הכסף שלווח לפני הזמן, וכך נמשך הדבר כמה

היכל המשפט

- מעקב העיתון
- דבר העורך
- היכל המעשה
- מתוך כותלי בית הדין
- מהנעשה והנשמע
- שו"ת ע"י רבני בית הדין
- שואל כעניין
- חדש !!! היכל הצדק
- מכתבים למערכת

דבר ה'אריך ~

במה נקדם לה' אכף לאלוקי מרום, על אשר אנו זוכים ברוב טובו וחסדו לעמוד שוב לפני הוצאתו לאור של קובץ היכל המשפט חלק ב.

שמחה זו, אינה שמחה בהופעתו של קובץ אחד מיני רבים שהתברכו בו בני דורנו, אלא שמחה בהשלמת נדבך נוסף במפעלים הגדולים מבית הדין ובית ההוראה 'היכל המשפט', כאשר בחסדו הגדול יתברך שמו זכינו לפרוץ ימה וקדמה, צפונה ונגבה, בהפצת תורת המשפט בדורנו לכל דורש בכל עוז, בסיעתא דשמיא עצומה ובחסד גדול למעלה מדרך הטבע ממש, בהקמת מרכז הבוררות, בתי הדין ובתי ההוראה, קו הטלפוני במענה הלכתי בדיני ממונות, הפצת גיליונות תורת המשפט, ארגון שיעורי תורה ברבים, ובעיקר בהקמת המערך האדיר של לימוד השימוש המעשי, בו לומדים קרוב למאה וחמישים אברכים מופלאים, הוגי משפט, המשתעשעים בחוותא דאורייתא מכל רחבי ארץ הקודש, אנשי חיל, יראי אלוקים, המתעתדים לשפוט את העם משפט צדק ומשקיעים עמל עצום לדקדק בדקדוקי הלכה בין דין לדין, ומשקיעים את כל אונם ומרצם כדי להפיץ מעיינות המשפט ועומק חכמתו לעם השם הצמאים לדעת דבר ה' זו הלכה.

מה רב אושרנו כשאנו זוכים לראות במימושו של נדבך גדול זה, בעת אשר מפציע חלק שני של יצירת הפאר, ויוצאת להאיר בברקי זיווה את שמי עולמו של תורת המשפט. נרעשים ונרגשים אנו ללוותה בעת שהיא ששה ועולזת כגיבור לרוץ אורח אל שולחנם של תלמידי חכמים יודעי דת ודין, רון שיר ושבח והודאה לקוב"ה על שהחיינו וקיימנו ואנו זוכים להיות נוכח בגילוי אורה כשהיא ממחרת בהגיע שעתה לשיר את שירת חייה, כאשר מאות צמאים לדעת דבר ה' זו הלכה, יוכלו מעתה להתחמם לאורם של זהרורי החכמה החדשים וגם ישנים, בנושאים שונים.

שלו' כבוד הרב

בחודש אדר א חשקה נפשי לעלות על ציון קודשו של הרבי רבי אלימלך מליזענסק, אלא שמאחר ולא היה בידי את האמצעים ביקשתי הלוואה מהחברותא, בתחילה הוא היה נראה כמהסס מאחר ומדובר בסכום לא קטן, בכדי לזרוז אמרתי לו שאתפלל עליו בציון ואזכיר את שמו, ואף ביקשתי ממנו שיכתוב קוויטל, לאחר מעשה, ידיד העיר את תשומת ליבי שיש בזה איסור ריבית, וכל נסיעתי הייתה באיסור, ועתה נפשי בשאלתי כיצד אוכל לתקן את אשר חטאתי.

תשובת הרבנים

כתב בדרכי תשובה (יו"ד ק"ס, פ"א) בשם מרבה תורה וז"ל דאסור להלוות מעות לת"ח על מנת שיתפלל עליו לרפואתו דהוי כריבית דברים וכיון דקציץ הוי דררא דאורייתא, אך עכ"פ כתב דמותר ומחוייב הלווה בעצמו להתפלל בעדו וכן מותר ללווה לומר למלווה הלוויני ואתפלל בעדך רק אסור לומר על מנת.

והיה נראה אולי לומר דכיון דהוי שלא בפניו לכך יכול להתפלל עליו אך ממ"ש דיכול לומר לו הלוויני ואתפלל בעדך מבואר דשונה תפילה בפניו, מברכה, דברכה חשיב ריבית דברים דהוי כנותן לו דברים משא"כ תפילה.

ובביאור העניין ישנם כמה אופנים להסביר את החילוק בין ברכה ושאר מילים טובות ומחמאות שנחשבות לריבית דברים, לבין תפילה, אך על כל פנים מבואר בדבריו כי אין כל איסור בכך שהלווה מעצמו מציע למלווה שיתפלל בעדו, כל עוד אין ההתנייה ברורה בין ההלוואה לתפילה.

ומשכך כיון שמספור הדברים נראה כי אתה הצעת לחברותא שלך שתתפלל בעדו, וכי לא הייתה כל התנייה בעניין הרי שאין כאן איסור, ויה"ר שיתקבלו כל תפילתכם עם תפילות כלל ישראל ויעלו לרצון להושיע את עמו ישראל בביאת גוא"צ ובבניין ביהמ"ק בקרוב ממש.

נציין כי אכן איסור ריבית דברים הינו מאוד שכיח ולדעת כמה פוסקים יש בו משום איסור דאורייתא, והדברים מצויים בהבעת הכרת הטוב למלווה, בהודאה וקילוס, או בכל מיני הגבלות שהמלווה מגביל את הלווה ומרגיש בנוח בכך משום ההלוואה.

בעניין ההודאה והקילוס פעמים רבות אנשים טוענים כי הדבר קשה עליהם שלא לשבח ולפאר את המלווה, וכי הדבר בכלל דברים שאין הציבור יכול לעמוד בהם, אך למעשה יש מאוד להיזהר בזה, ובאופן מעשי ישנו פתרון פשוט, שהלווה יסביר את אהבתו המלווה עד כמה ההלוואה היא במקום והתועלת שבכך וכיוצא"ב.

וכמה שנים (ואינם יודעים את הכלל שמי שמחזיר לפני הזמן הוא חשוד בגניבה דהרי חוקה אין אדם פורע תוך זמנו). וכן בהשקעות כך עובדת השיטה, לוקחים מספר אברכים ונותנים להם כסף כמה וכמה שנים, עד שיום אחד זה נופל, ועד אז מה שקורה שכל אברך משכנע את חבריו הטוב להשקיע, מה אתה סתם יושב בכולל ולא עושה כלום אני לקחתי הלוואה ברגע והשקעתי אצל פלוני וכבר כמה שנים שאני מקבל מידי חודש כך כך וכך, ואו נחשב עלך קא סמיכנא, וכן ההיזק מיד, דההיזק מיד כשמשקיע אצלו, ומ"מ במראה דינר לשולחני אין ההיזק מיד ומ"מ חשבינן דנעשה מיד, וכן בדיין, ונתחבטו בזה. ובמוכר זרעוני גינה ולא צמחו נחלקו הפוסקים אם חייב דהוי כמזיק מיד או לא. ובכה"ג אפשר שגם נחשב כרי הויזקא, כך הוא לפי עניני ההשקעות היום.

חידוש נוסף שאנחנו רואים כאן, שלא צריך שיהיה כרי הויזקא, במראה דינר לשולחני ג"כ אינו כרי הויזקא, ומ"מ חשבינן ליה כרי הויזקא, וכן דיין שפסק על פירות שהן טהורים, והלך השואל ועירב בפירות טהורים ונמצא שטעה, חייב על הכל, למרות שלא כרי שילך השואל ויערב הפירות. ועוד יבואר בזה.

חידוש נוסף, שלמרות שהדין של מוציא הוצאות על פיו שחיב, הוא רק כאשר ההוצאה ודאית, מ"מ במראה דינר לשולחני חייב, אף שלא בטוח שיוציא את זה. ולכן כל שאין עוד נתון שחסר עדיין אפי' אם הוא עדיין צריך לבדוק את האפשרויות הכלכליות שלו מכל מקום זה נחשב לייעוץ גמור.

והנה לפעמים אומר הלוקח שהוא צריך עדיין לשאול את אשתו, וכן אדם שהולך להתייעץ עם הרב שלו או האדמו"ר האם נחשב כעלך קא סמיכנא או שכל השאלה היא רק כדי לתת "דעת תורה" בענין, ולמעשה נראה באמת שיש לחלק, שישנם רבנים שבאים רק בכדי לקבל מהם ברכה או דעת תורה, אם יוציא אותו מהלימוד וכו', אך פעמים יש ששואלים את הרב או הדיין כאחד שיש לו ניסיון וכחוו"ד מקצועית ולא רק בכדי לקבל ברכה בעלמא, ובהו נחשב שסמך עליו לגמרי, אך אם העניין הוא רק לקבל ברכה או כמו ששואל את בני הבית בודאי אין הוא סומך על הדברים כחות דעת מקצועית, ודעת היועץ היא הקובעת.

המשך בעמוד 3.

מסקנות למחרת

חזוי שכירות

ברצוני לעורך מעל במה חשובה זו על נושא מאוד מצוי בשכירות דירה שאנשים לוקחים חוזים אחד מהשני מבלי להתייחס לאמור, ופעמים רבות ישנם סעיפים רבים שיש בהם איסורי ריבית כמו סעיפים של קנסות, או אפי' תשלומי חשבונות שונים הרשומים על שם שוכר אחר ועוד כיוצא"ב, ובנקל ניתן לפתור את הבעיה על ידי הוספת סעיף היתר עיסקא, או ניסוח נכון של הסעיף.

משה חשין

סכסוכי שכנים

ברצוני להודות לכם על המדור החשוב 'היכל הצדק', זה מספר שנים שאני בסוג של נתק עם השכן המתגורר בדירה ממולי, כנהוג במקרים אלו הנתק עובר לדורות וכך גם ילדי לא דיברו עם ילדי השכנים, בזכות המדור הנפלא החלטתי לעשות מעשה, ובאחת השבועות תוך כדי סעודת השבת, העליתי את הסוגיא, וביקשתי מכל הילדים שינסו למצוא צד זכות במעשהו של השכן וכיצד ניתן להסביר את הצד שלו, אציין כי עצם העניין היה חווייה של ממש, ונתן לי כמיות של תובנות, הן בפן החינוכי והן בחידוד ושפשוף החשיבה.

יצוין כי עוד לפני צאת השבת פניתי אל השכן בבית הכנסת ומבלי לבקש כלל הסבר לענין הבעתי את התנצלותי בפניו. שוב ישר כוחכם ויעזור ה' ותוכלו להמשיך בשליחות חשובה זו.

צבי הירש כהן

התייחסות למקרים

גיליון יפה, פתחתם בגיליון 8 בשאלות חשובות מאוד, בין השאלות כיצד מתייחסים לקשב ודיכוי, סכיזופרניה, דמיון מפותח, ועוד סוגי מחלות כיוצא"ב. אך במאמר לא עניתם עליה.

שמואל גולד

תגובת המערכת: קשה מאוד בידיעה קצרה כל כך להתייחס לכלל המקרים, מה עוד שגם במקרים זהים, ישנם חילוקים רבים ואין מקרה דומה לחברו, משכך השתדלנו להתייחס באופן רחב על הכללים המנחים, אשר מהם נגזרים החילוקים.

מדור זה עוקב אחרי סכסוכי שכנים, ומטרתו להציג בפניכם את שני צידי המתרס, ולהביא תמונת מצב מרתקת ונקודת מבט שונה.

היכל הצדק

סמי דרך

אני מאמין שגם אצלכם זה קורה מידי פעם, ששכן יורד או בדרך כלל שולח את הילד הקטן עם שקית זבל גדולה יותר ממידותיו, ומשכך נאלץ הילד לגרור את השקית בחדר המדרגות, ומטבע הדברים הדבר משאיר סימני דרך על כל הבניין, ולא אחת גם ריחות לא נעימים, ובפרט כאשר מדובר בשכן מהקומות העליונות.

זה אמנם דבר מעצב, אך כשזה הופך למשהו קבוע תודו שגם אתכם זה יוציא משלוות הנפש, ובפרט כשזה קורה כמעט באופן קבוע בערב שבת לאחר הניקיון השבועי, השכן הסורר טוען לזכותו שהוא מקפיד לרכוש שקיות אטומות על מנת לוודא שלא יקרה כדבר הזה, אך מעבר לכך אין לו מה לעשות, ואם זה מתלכלך וחשוב לשכנים הנקיון, שיביאו את המנקה גם במוצאי שבת.

אני חושב שזה דבר נורמאלי לבקש משכן לשמור על הניקיון של הבניין, ובאם זה מתלכלך שידאג לנקות, שהרי לא סביר להביא מנקה אחרי כל הורדת אשפה של אחד השכנים.

אתמול חזרתי לביתי נאוה קודש וראיתי פתק על דלת הבית 'לשכנים היקרים מאחר ואנו מעוניינים לגוד בבניין נקי ומטופח, לטובתכם ולטובת כלל הדיירים הנכם מתבקשים לנקות את חדר המדרגות אחר ששקית האשפה שלכם השאירה עקבות דרך'.

אחר שאני משער מי הוא השכן שכתב לי את הפתק, לקחתי את הפתק ושרבטתי על גביו תשובה כדלהלן 'לשכן המסור שדואג לניקיון הבניין ראשית ברצוני להודות לך בשמי ובשם כלל השכנים על הדאגה והמסירות, אך היות ובקורות החיים שלי לא מופיע מקצוע של מנקה חדר מדרגות, ובדייק בשל כך אני משלם מידי חודש בחודשו תשלום הגון לועד הבית, א"כ ידאג נא ועד הבית לניקיון תכופ יותר לרווחת כלל הדיירים'.

אני באמת לא מצליח להבין, אמנם לא צריך ללכת בכוונה ללכלך את הבניין, אך כשזה קורה שלא במתכוון, האם בשל כך עלי לנקות בעצמי את חדר המדרגות, לא בשביל זה אני משלם.

הנידון

ראובן ושמעון סיכמו ביניהם כי מידי שבוע ילכו יחדיו להליכה לצורך בריאות, ובדרך ימלאו טופס לוטו, כל אחד ימלא בנפרד על פי מספרים קבועים, ובמידה ואחד מהם יזכה בסכום משמעותי של למעלה ממאה אלף שקלים הרי שיתחלקו בכסף חצי חצי.

הצדדים עשו קניינים כנדרש ואף סיכמו את הדברים עלי כתב ובחתימת עו"ד, וכך התנהל העניין משך מספר שנים.

באחד ממוצאי השבת התקשר ראובן לשמעון, וסיפר לו כי בבדיקה שערך עולה כי כרטיסו של שמעון זכה ב 5 מיליון שקלים, ומתי הוא מעוניין לנסוע יחד לבית מפעל הפיס לקחת את הזכייה להתחלק בכסף ולהתחיל לחגוג.

בשיחתם טען שמעון חזר ושנה, כי כל הסיכום ביניהם אין בו ממש, וכי מאחר והוא יודע כי בר מזל הוא הרי שמראש עשה גילוי דעת כי לסיכום ביניהם אין כל תוקף, וכל ההסכמה נעשתה אך ורק לבקשתו של ראובן שהתעקש על כך.

ראובן תקף את שמעון על חוסר יושרתו, וכי ניכר כי הכסף מעבירו על דעתו, ואילו המצב היה הפוך הרי ששמעון היה תובע את ראובן מבלי להעמידו על כך שעשה גילוי דעת בעניין, לעומתו טען שמעון כי מוכן הוא להביא עדים על כך שהצהיר בפניהם כי לסיכומים ביניהם אין כל תוקף וכי הוא מסיר באחריותו של ראובן כל חוב ושיעבוד.

זכות תביעה כלפי, ובסך הכל הוא ניסה לגנוב ונפל בבור שכרה לעצמו.

טענת התובע

אמנם מודה ומתוודה אני כי הכסף העביר אותי על דעתי, וכשסברתי שאכן הכרטיס שלי זכה בהגרלה, ניסיתי באמת להתחמק מלשלם את חובי, אך עדיין אין בכך לכדי לבטל את ההסכם שנעשה כדת וכדין ביננו.

ואף שבשיחת הטלפון שומעים שאמרתני לו שגם אילו הוא היה זוכה הייתי מוחל לו, הרי אין כאן מחילה, אחר שלא עלה על קצה דעתי שאכן כרטיסו הוא זוכה, ומשכך הרי זה מחילה בטעות, ואולי אפי" מחילה אין כאן אלא רק פיטומי מילים.

טענת הנתבע

אמנם יתכן כי צדקו דברי שמעון כי אין כאן מחילה, שהרי מאחר ולא עלה על דעתו שאני הוא זה שזכייתי הרי שלא היה לו על מה למחול.

אלא שלמעשה אחר ששומעים אותו בהקלטה אומר, שכבר מזה זמן רב הצהיר בפני עדים על אי תקפותו של ההסכם זה, הרי אף אם אין בזה משום מחילה על כל פנים יש כאן הודאה על מחילה, ואם כן הרי שאני פטור מלשלם לו את חלקו אילו לא הייתה תאוות הממון מעבירה אותו על דעתו.

ולא שייך לטעון כאן השטאה, אחר שבשעה שאמר את דבריו התכוון לכל מילה ברצינות.

לאחר כמחצית השעה של שיחת הטלפון בא חזר שמעון על גרסתו כי אין לו שום התחייבות כלפי ראובן, וכי גם הוא הסיר מעל ראובן כל חוב וכל שיעבוד כלשהוא כלפיו, או אז הטיל ראובן את הבשורה האמיתית כי אכן הסיפור הפוך לגמרי וכי דווקא הטופס שלו הוא הטופס הזוכה ולאחר שהצהיר וחזר והצהיר כי הוא הסיר מעליו כל חוב וכל שיעבוד כלשהו, הרי שחיים ומוות ביד הלשון, ובמו פיו גרם לעצמו הפסד כספי גדול.

לאחר שבדק את אמיתות הדברים חזר שמעון לראובן וטען כי מעולם לא התכוון לכך ברצינות וכי רק רצה לבדוק את אורח רוחו של ראובן, וכי הסכם זה הסכם ומאחר והדבר נעשה כדון בקניינים הנדרשים ואצל עו"ד הרי שלמרות הטענה כביכול יש כאן הודאת בע"ד, אין בכך כלום, כי למעשה אין באמירתו בכדי לבטל את ההסכמה ביניהם, וגם לו יצוייר כי כוונתו הייתה אכן לקחת את כל הזכייה לעצמו מבלי להתחלק בזכייה הרי שהיה עובר על איסור גזל, אך זה עדיין לא מתיר לראובן לגנוב גם כן.

כעת תובע שמעון את ראובן שיעמוד בהסכם ביניהם וישלם לו את חלקו כפי שסוכם ביניהם.

טענת הנתבע

אחרי ששמעון הודה בפני שהוא הצהיר בפני עדים שההסכם מעולם לא היה לו תוקף וכי הוא מוותר על כל זכות שיש לי כלפיו והוא מבטל כל מה שסיכם ביננו, וכפי שהדיינים יכולים לשמוע בהקלטת שיחת הטלפון, הרי ששוב אין לו שום

היכל המעשה ~ המשך

אם אפשר לתבוע את הנותן לו

באופן שהיועץ יכול לשלוח את הניזוק לתבוע את המזיק בעצמו דעת הש"ך (סק"ב) שיכול להיפטר בטענה זו ולכן המראה דינר לשולחני וטעה יכול לומר לו, לך תתבע את הנותן דינר רע,

כשהסרוסור לוקח אחריות

חשוב לציין וזה נוגע פעמים רבות בהשקעות שונות, שהמציע כל כך משוכנע ברווחיות העסקה, עד שהוא אומר למשקיע שהוא מוכן לקחת אחריות על העניין ובאם יהיה לך נזקים או בעיות אני ערב לך, בתשובה קצה"ח (שנדפס בספר יהושע סי' ק"ג) כת' שבאומר לחבירו אני ערב אם יהיו נזקים, והוציא על פי, שחייב מדין מתנה ש"ח להיות כש"ש, וכן מקובל לפסוק בסוכני ביטוח שאומרים כך. וגם אינו בכלל אסמכתא. וכ"ש אם קיבל ע"ז שכו. (ובאם המייצע ידוע שיש לו אינטרס בייעוץ, ע"י פ"ת סק"ב...).

גדרי אומן שטעה בחנם

הגמ' אומרת שאומן שטעה אם הוא בחינם הוא פטור, ומק' הגמ' אם הוא אומן כיצד טעה, ומת' הגמ' שמדובר במטבע חדשה והוא לא היה עדיין בקיא בזה ומשום כך הוא אנוס, ולפי"ז כ' הים של שלמה דאומן שטעה הוא דוקא בטעות כזו שלא הו"ל למידע, אבל בלא"ה חייב.

הבית אהרן והמשכנתות הרועים חולקין ע"ז, ולדעתם כל אונס האומן פטור מדינא, וכתבו דהא דנקט מטבע חדש רבותא קמ"ל, דאף שמצ"ע היה לו למידע מפני שהוא חדש מ"מ פטור, וכ"ש בשאר אונסין דפטורין.

אומן בשכר - הטעם

אם נטל שכר מבוואר בשו"ע דחייב כמו טבח אומן שקלקל בשכר דחייב, ובש"ך מביא די"א דגם בשכר באונס גמור פטור, וכן קי"ל מדין קים לי.

שכר לפי הצלחה

אם לוקח שכר רק אם ירויה, פסק התשב"ץ דבזה פטור כיון שכשאינן ריוח לא קיבל שכר, והמגיה שם כתב דהטור חולק ע"ז, דפסק שטבח המקבל שכר רק מהכשרות חייב. ובקצה"ח סי' רכ"ז חולק על המגיה, דשאני התם דהיה יכול לשחוט בכשרות משא"כ הכא דמתחלה העיסקה מוטעית ולא היה יכול לבצעה באופן המועיל ואינו שייך לשכר. ולפי"ז במתוך יל"ד א חייב, והמנהג לחייב.

מתוך צדקה

שלום רב למעלת הרבנים הגאונים

בערב פורים השנה הסתובב בבית הכנסת גבאי צדקה עבור קרן מסויימת, הגבאי בתארו את פרטי המקרה המצמרר של אותה משפחה עברה נאסף הכסף, הצליח במלאכתו לעורר את הציבור ואכן הלבבות נפתחו והציבור תרם לקרן בתרומות הגונות.

גם אני בתוך כל הקהל הקדוש נתעוררתי לטרגדיה, אמנם לא חששתי שמא עורבא פרח יש כאן, אך עכ"פ עדיין חששתי שמא הגבאי לוקח אחוזים לכיסו, ומאחר וברצוני היה לוודא כי כל תרומתי תלך עבור המקרה, ולא עבור אחוזים לגבאי, משכך העברתי את הכסף שרצייתי לתרום לשירות לחשבון הבנק של הנוקס, ובכך באתי אל הכולל שמח וטוב לב.

בעודי מספר לחברותא על חכמתי הרבה, הוא עורר אותי על העניין שמא אכן הגבאי מקבל אחוזים ומשכך הרי היא הנותנת שעל פי דין מחוייב אני לשלם לו את שכרו, וכדין כל מתוון ודרכו, שאם אכן כך הם פני הדברים, הרי שזהו פרנסתו, ומאחר ואני מודה כי לולי הוא כמעט בוודאות לא הייתי תורם למקרה הצדקה הנ"ל, אם כן עלי לשלם לו דמי סרסור בנוסף על הכסף שהפקדתי לחשבון הנוקס, או על כל פנים להודיע לו שיוכל לגבות את עמלו, ואסור היה לי לעקוף אותו ולתרום ישירות לחשבון של הנוקס.

האם אכן צדקו דבריו, ועלי לחפש את הגבאי צדקה ולשלם לו את שכר עמלו.

ואל תביאני לידי ביזון

השבוע אספנו הכסף אני והשותף שלי לצורך התי"ת של הישיבה, כדי שנוכל לקבל מענקים לקראת החתונה, באמצע שאנחנו אוספים בשכונה תנית כלשהיא, ניגש אלינו באמצע הרחוב אדם בעל חוות שאינה חרדית, והעניק לנו סכום יחסית יפה, באומרו, הנה אתם, זה עבור הביזיונות שעברתם, קיבלנו את הכסף מבלי לשאול יותר מידי שאלות.

כשהגענו לישיבה ראינו התקבלות, נגשנו וראינו שתי בחורים משיעור אי עומדים מיוחדים ומספרים כיצד אספו כסף בשכונה פלונית, וכשדפקו באחת הדלתות יצא אליהם אחד הדיירים שהיה אמנם דתי במראהו, והחל לצעוק אליהם, הבן שלי נהרג במלחמה ואתם פרוזיטים אוספים כסף, תלכו מכאן, וכך משך כמה דקות צעק עליהם ברחוב תסתלקו מכאן לכו תתגיטו ועוד כהנה וכהנה ביזיונות.

כשאני חושב על המקרה ועושה אחד ועוד אחד, מסתבר כי אותו תורם אלמוני שתרם לנו לכאורה תרם לנו בשל הביזיונות שעברו אותם התלמידים, ומשכך שאלתי האם בשל כך הכסף שייך להם, אציין כי ההטבות המתקבלות על ידי התי"ת הינם בהתאם לגובה הסכום אותו כל אחד מגייס, ולכן ישנה משמעות לכל שקל, על הצד שאני לא צריך להעביר להם האם עלי לפחות להודיע להם שהביזיונות שלהם נשאו פרי, כך לפחות יהיה להם נחמה פורטא או שיש חשש שזה רק יזיק.

תשובות למדור זה ניתן לשלוח במייל המערכת (ולציין עבור שואל בעניין)

חושן משפט למעשה

בשורה משמחת לשוחרי עולם המשפט

בימים אלו נפתחה ההרשמה

לקבוצות השימוש המעשי

להכשרת דיינים מוצי"ם ובוררים בדיני ממונות

שעל ידי בית הדין ובית ההוראה 'היכל המשפט'

בנשיאות הגאון רבי נפתלי נוסבוים וגדולי הדיינים שליט"א

שיעורים מיוחדים ומרתקים בהנעשה בבית הדין

שיעורים בפקרטיקה המעשית מתוך עולם בית הדין

על ידי רבני ודייני בית הדין שליט"א ומומחים בתחומים שונים

דגש על נושאים אקטואלים

פרקטיקה בשו"ע חו"מ חלק ג' והלכות ריבית

דיני חוזים - דיני שותפין - דיני צוואות וירושות - הלכות דיינים - דיני ריבית - נזקי שכנים - אונאה - שכירות פועלים - נזיקין - שכירות - ערבות ועוד. עריכת חוזים וניסוחם - הבנת חוזים - נזקי בניה - נזק לרכוש מבוטח - תאונות דרכים ותאונות עבודה - הלשנות על 'מאכערים' - זכויות יוצרים, - הסכמי שיתוף - פירוק שותפות - צווי בית משפט - פירעון חוב על ידי היורשים - ביטול צוואת אב על ידי האם - מנהל עזבון בקיום צוואה - בנים מאומצים - שינוי אחר השלשה - סדר חלוקת נכסים, - הרכבי בית דין ודיין יחיד - דיונים שאינם מצריכים דיונים משפטיים - נסיון גישור - טענת פסלות דיין ועילות הפסילה - מעמדו של טוען רבני - ייצוג בעלי דין בקבוצות רכישה - סרבני בית דין, - שוק ההון - כרטיסי אשראי - מערכת הבנקאות - עסקאות ברטר - ציינגים - גמחיים - היתר העיסקא - פיוני שוכר - תאריך עברי ולועזי - מוניטין בחנות - אונאות בנדל"ן - שביתות עובדים ועוד.

השיעורים יתקיימו אחת לשבוע למשך שנתיים • חומר עיוני ומסכם • עבודה מעשית בתיקי דיונים • מצגות מתוך עולם בתי הדין • בסיום המחזור ולפי החלטת הרבנים ישובצו הלומדים כרבנים ובוררים בבית הדין ובית ההוראה היכל המשפט ויוכתרו בכתר תעודת 'דין ידן' על רוב שו"ע חו"מ • ותעודת 'ורה יורה' על הלכות ריבית על ידי גדולי הדיינים

לפרטים והרשמה: 055-671-2282

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 787 שנערך ביום ב' ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצורו", בנשיאות מו"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 672 שנה י"ד **העלון מוקדש לע"נ מו"ר אבי - יעקב בן רחל וצדוק** י"ב ניסן תשפ"ד

סיפור ההגדה - נטיעת האמונה בבנים

מן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל זיע"א היה רגיל לספר על יהודי עם הארץ, שהיה קורא את ההגדה במהירות כמו שקוראים 'עשרת בני המן' כדי להגיע מהר לשולחן עורך ולסעודה. למותר לציין שליל סדר כזה לא היה מותר שום רושם על בני הבית, וכולם נשארו בלי שום חידוש וחיזוק באמונה בה' יתברך, 'כי אם רבי לא שנאה רבי חייא מנין לו' (עירובין צב.). וכך המשיכו שנים רבות, עד שאבי המשפחה נפטר לבית עולמו. בשנה הראשונה לאחר פטירתו, כאשר הגיע חג הפסח, פנו כל בני המשפחה אל הבן הבכור שימשיך במסורת אביהם ז"ל, ויערוך להם את הסדר.

הבן הסכים בשמחה להמשיך את מסורת אבותיו לערוך את הסדר כפי שראה אצל אביו, כמעשהו ממנו יהיה. והנה כשבאו להתחיל את הסדר, ניגש הבן אל הספריה להוציא את ההגדה של פסח, הוא זכר שההגדה של אביו ז"ל היתה בכריכת עור אדומה, אבל למזלו יצא לו סידור סליחות במקום הגדה של פסח, וכך תפס הכוס בידו והתחיל את הסדר בפסיקה 'בן אדם מה לך נרדם', והמשיך לקרוא בספר. הוא זכר כאשר אביו היה מגיע לקטע מסויים בהגדה, שהיו בו אותיות גדולות ומודגשות: דם, צפרדע וכו', אביו היה שופך מהכוס שבידו, ואילו הוא קורא וקורא אך אינו מגיע לקטע הזה... עד שהגיע לוידי שבסליחות, ושם ראה אותיות גדולות ומודגשות: אשמנו, בגדנו, וכו', ומיד התחיל לשפוך מהכוס עד תומה. כשסיים לשפוך את כל היין, פנה אליו בנו בשאלה קשה: אבא! אינני מבין, אני זוכר שסבא ז"ל היה שופך מהכוס עשר פעמים בלבד (ויש שופכים 16), ואילו אתה שפכת יותר מעשרים פעם! מה נשתנה הסדר הזה מכל השנים? אביו לא נבהל מהשאלה, והשיב לו תוך כדי דיבור: וכי אתה לא יודע שהשנה היא שנה מעוברת?!... מכאן נלמד מוסר השכל להתכונן לליל הסדר כראוי, וכך יקיים מצות והגדת לבניך כהוגן.

איך צריכה לראות הסדר?

בשלוות הנפש בלי כעס. היה מעשה בליל פסח, סעד אורח על שולחנו של הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל בעל 'פחד יצחק', בטעות שפך יין על ה"קיטל" שלו, שהשאיר כתם ניכר. כדי להצילו מבושה, מיהר הגאון אף הוא ואמר: קיטל נקי בליל פסח, ללא כתמי יין, דומה לאותו מחזור של יום כיפור שלא נרטב מדמעות...

"והיא שעמדה לאבתינו ולנו"

ידוע ש"היא" ר"ת א'ם י'רצה ה'שם, ולכן זוהי שעמד לאבותינו ולנו, והקב"ה מצילנו מידם, למה כי אם האדם מבין שכל מחשבותיו כאין וכאפס, ורק מה שהקב"ה יעשה הוא טוב, א"כ אין מה לדאוג לכלום, וידוע דברי השל"ה הק' רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' ה"א תקום, אם כל מחשבותינו עצת ה' זאת ה"א - רק א'ם י'רצה ה'שם.

מאפכת "גנינה יקצורו" מאחלת
פסח כשך אנהל

999 פ' 999

חג הפסח מעביר להכנות הרבות והזהירות מחמץ הוא חג האמונה. בכל השנה יש מצוה של זכירת יציאת מצרים, ומה המיוחד בליל הסדר?

באר המהר"ל מפראג זצ"ל: בכל השנה צריך להזכיר שהקדוש ברוך הוא גאל את אבותינו ממצרים, ואלו בליל הסדר חל חיוב על כל אחד להראות שהוא בעצמו יצא ממצרים.

ספור יציאת מצרים בליל הסדר נעשה בצורה שונה, באפן שמרגיש שכל מה שמספר - מתקיים בו (חיוב אדם לראות את עצמו...).

ואומרים חז"ל (פסחים קטז): "חיוב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים". על כן, יאמר את ההגדה מתוך שמחה והתלהבות, ויגבה לספר במדרשי חז"ל בנפלאות אשר עשה ה' עם אבותינו. ויכון לקיים בזה מצות עשה מן התורה, שנאמר "והגדת לבנך".

וראוי לכל אחד להאריך במדרשים ובספורי חז"ל בענין יציאת מצרים להחזיר האמונה בלב הבנים להפיר בנפלאות הבורא, כפי שכתוב בזהר הקדוש: המצוה לספר בשבח יציאת מצרים, שהוא חוב על האדם לעולם לספר בשבחים האלו. כך העמדנו, כל אדם המספר ביציאת מצרים ושמח בספור ההוא בשמחה, עתיד הוא לשמח עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמחה מכל צד, שזהו אדם השמח באדונו, והקדוש ברוך הוא שמח בספור שלו ואמר להם: לכו ושמעו הספור של שבח שלי, שמספרים בני ושמחים בגאולתי.

וכתב הגאון רבי יעקבא איגר זצ"ל: "בליל פסח יתנהג בקדושה וביראה ולשמח במצוות שזכה ה' אותנו בלילה הזה, מצות עשה של קדוש, ומצות עשה של אכילת מצה ואכילת מרור וארבע כוסות, מצות "והגדת לבנך" (סיפור יציאת מצרים ע"י ההגדה) ואמירת הלל, אך בתנאי שצריך לזהר שיאכל כזית מצה ברוחה ולא בצמצום, וכמו כן במרור, כי אם יחסר מעט מזער הפסיד מצותו.

ולדעתי, מי שיש לו מח בקדקדו ומאמין בתורת ה', איך לא יחוס על נפשו ולא יהא מתגרא שמצוה גדולה כזו שאין לזכות בה עד יעבר שנה, ומי יודע אם יחיה, יהיה נפסד בידו. ודי לנו, בעוונותינו הרבים, במצוות הרגילות כמו תפלין וברכת המזון שאין אנו מדקדקים בה, ולמה נעשה כזה במצוות אלו, רחמנא לצלן.

ואף במרור, מה גם שקשה לו קצת, הלא בכל יום אנו מקבלים לעבד ה' בכל נפשנו ולמה נקפיד בצער מועט כזה.

אני מבטיח באמונה במי שיעשה מצוה בחשק ויחשב בשמחה בזה הרגע אני מקים מצות הבורא, כמעט לא ירגיש מרותו כלל.

ובפרטות בד' כוסות שמדרפן לדקדק לשתות מעט כמו רביע כוס, אוי לאותה בנשה איך יבעט מצוות בשאט נפשו בלי טענה ובלי כבדות, לדעתי הוא קלות ומניעת היראה למאד, רחמנא לצלן, וגדול עוונם מנשא.

כתב החיד"א זצ"ל: "מה טוב ומה נעים מנהג יראי ה': שלא לדבר שיחת חלין מעת הקדוש עד גמר ההלל, כי הפל יחוד גמור ושלם, ואין להפסיק בינתיים".

כל המרבה בספורי יציאת מצרים הרי זה משבח, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ובביאת משיח צדקנו בב"א.

**"וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר
הִתְעַלְלָתָי... וַיִּדְעָתֶם פִּי אֲנִי ה'** " (שמות י, ב)
"הִתְעַלְלָתָי" - שחקתי (רש"י).

והוא דבר פלא, וכי כיצד ניתן להגדיר את המכות שהוכו המצרים כ'שחוק והיתול'? ה"חתם סופר" מלמדנו יסוד בהשקפת התורה ממקרא זה: טבע האדם להתפעל מ'הצלחות', ופתגם מצוי הוא כי 'עם הצלחה לא מתווכחים', וככל שההצלחה מאירה פנים לאדם, כך היא מהווה הוכחה לצדקת דרכו. אם זו הצלחה חד פעמית, עדיין יאמרו המכחישים כי זה עניין של 'מזל', של 'מקרה', אך הצלחה הנמשכת שנים רבות, מי יוכל לעמוד נגדה? וביותר, אם ההצלחה אינה רק בתחום אחד, שאז עדיין יש מקום לספקנים מטבעם לנסות ולהסביר את סיבותיה, אלא היא 'בכל התחומים', אזי טבע בני אדם להשתכנע כי אכן דרך זו היא הדרך הנכונה. והנה, מן הפסוק שלפנינו למדים אנו לימוד מעמיק ויסודי בהבנת העניין: אם נבחן ונסקור במבט שטחי את קורותיו של פרעה מיום שחלם את חלומו ויוסף פתרו, נראה בעליל כי מגובה מרומים הגביהו את קרנו של פרעה לשם ולתהילה בעמו ובעולם כולו. הן עצם החלום שבו התגלה לו באופן נבואי העתיד לקרות בעולם, והן פתרונו של יוסף ויכולתו לארגן את כל כלכלת מצרים בשנות השובע, כך שתהפוך למרכז עולמי לאספקת מזון לעולם כולו בשנות הרעב, עד שכל הכסף והזהב זרם למצרים. זאת ועוד, איש פלאי וקדוש היה בעולם, הלא הוא יעקב אבינו. יחד עם בניו הגדולים ומשפחותיהם באו לשכון בתוככי מצרים, ומאז ירדתם לשם נתברכה מצרים ו'עלה הנילוס', היינו שגם אותו כח רוחני הקיים בעולם, אף הוא פעל לטובת המצרים. ולבסוף, צאצאיו הפכו לעבדים ומשרתים בזויים ופחותים, ו'יִקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', ופרעה שולט בהם ללא מעצורים. כל הרואה ושומע זאת ישתכנע בכוחו הרב של פרעה בשמים ובארץ. ולא רק זאת, אלא גם חכמת ארץ מצרים, שמעה יצא בכל ארצות העולם: חכמת החרטומים והמכשפים, חכמת החניטה ועוד שאר חכמות, עד שאמרו במדרש (שמות רבה ט, י) שבעת שבא משה רבינו ע"ה לפני פרעה והראה לפניו את אות המטה - "באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגולת, ואומר להם: כך אותותיו של אלוקיכם? בנוהג שבעולם בני אדם מוליכין פרקמטיא למקום שצריכין להם, כלום מביאין מוריים לאספמיא? דגים לעכו? אין אתם יודעין שכל הכשפים ברשותי הן? מיד שלח והביא תינוקות מן אסכולי שלהם, ועשו אף הם כך. ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך, שנאמר: 'ויקרא גם פרעה', מהו 'גם'? שאף לאשתו קרא ועשתה כן. 'ויעשו גם הם חרטומי מצרים', מהו 'גם'? אפילו התינוקות של ד' וה' שנים קרא ועשו כן".

כהנה וכהנה היו הצלחותיו של פרעה, ולא יום אחד או יומיים נמשכו, ואפילו לא כמה שנים, אלא 220 שנים! דורות באו ומתו, והצלחת מצרים גדלה והתעצמה לעין כל, עד שפרעה עצמו השתכנע מהצלחותיו הלא טבעיות, והכריז על עצמו כי הוא אלוה - "לִי יֵאָרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי" (יחזקאל כט, ג). ברם, כל זה הגיע לקצו ברגע אחד! כאשר הגיעה העת, אזי בבת אחת התהפך הגלגל. מכה אחר מכה הוכו פרעה וכל עמו. כל כלכלת מצרים הפורחת נחרבה במכות שניחתו על מצרים בזו אחר זו. כל רכושם ומקניהם כלו. כל הכסף והזהב שנאגר במשך שנים הועבר לישראל, "וַיִּנְצְלוּ אֶת

מִצְרַיִם" - עשאוה כמצולה שאין בה דגים. כל העולם כולו נרעש ונפחד מפני הדר כבוד ה', שהעניש את מצרים בעונשים כבדים ונוראים. הנה כי כן, כל מי שענינו בראשו הבין עתה לאשורו כי "לִלְפָעַל ה' לְמַעַנְהוּ" - כל הטוב והעושר שאגרו מצרים במשך שנים, לא נועד אלא בשביל ישראל, ובעת שיהיו ישראל ראויים לזה - יאבדו מצרים במצולות, ולא יישאר להם שם זכר, ואילו ישראל יעלו מעלה מעלה. מעתה נודע לעין-כל כי כל אותן שנים בהן 'שיחקה' השעה למצרים, לא היו אלא בשביל ישראל. זה רומז הכתוב: "אשר התעללתי במצרים" - לשון שחוק והיתול. אין זה רק ביחס למכות עצמן, אלא זהו סיכום לכל השנים הרבות בהן 'שיחקה השעה' למצרים, וההצלחה הייתה כביכול עמהם, אך אליבא דאמת היה זה 'שחוק והיתול', וכל הצלחתם לא נועדה אלא למען ישראל, בבחינת "רשע? כיִן וְצַדִּיק? לְבָשׁ" (איוב כז, יז).

מזה נלמד איך להביט על ההצלחות של 70 האומות. אנו, המעט מכל העמים, נרדפים, נשחטים ונאנקים כְּכַבֵּשׁ עֲלוּבָה ורדופה, עד יאור היום בו תתגלה מלכותו ית', וכל הרשעה כעשן תכלה וירום קרן ישראל, והיו מלכים אומניך.. ככל האמור בנביאים. אז יאירו עינינו להבין ולהשכיל הצלחת ישראל מאז נהיה לעם. וכדברי הנביא (ישעיה יב, א): "בַּיּוֹם הַהוּא אֹדֶךְ ה' כִּי אֲנַפֶּת בִּי", וביאר ה"חפץ חיים": ניתן הודאה על שנראה היה בעינינו ככעס וחרון אף.

וה"אלשיך" מבאר: על שנקראה מכת הארבה בשם 'שחוק', שהחיטה והכוסמת שנותרו ממכת הברד נקראו בתורה "אֲפִילֹת", כפי שכתוב: "וְהַחֲטָה וְהַכֹּסֶמֶת לֹא יָבֹוּ כִּי אֲפִילֹת הֵנָּה", ודרשו חז"ל (ברש"י שם): "פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו". כשראו המצרים פלאות אלו, שמחו בראותם בכך אות להצלחתם, כי על אף המכה הקשה נותרו להם החיטה והכוסמת, אולם במכת הארבה הפכה שמחתם לאבל, שהארבה אכל כל אשר הותיר הברד. וע"כ אמר הכתוב "אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתָי בְּמִצְרַיִם" - ששמחתם הפכה לאבל.

הוסיף על כך האדמו"ר מסאטמר (בעל ה"דברי יואל"): לימוד גדול מלמדת אותנו מכה זו, שעליה נאמר "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵי בְּנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ": עלינו לדעת דאין להתפעל לנוכח הצלחות גדולות, ואפילו 'פלאי פלאות' שנעשו עם הרשעים. חשבונות שמים עמקו מאוד, ואיננו יודעים אימתי יתגלה סודם ופתרונם. יש שהוא מתגלה לעינינו בזמן קצר, ולעתים חולפות שנים ודורות, ואז מתברר למפרע שהכל נועד להגדיל מפתל הרשעים. וזו הנהגת ה"התעללתי". הבנה זו יש להשריש באזני דורות הבאים, לא לסור מאמונת אומן, לדבוק באמת ולא להתפעל מהשקר, אף אם הוא נראה כמצליח. ולכן נאמר "לְמַעַן תִּסְפָּר" (שנים מקרא).

"אחד מי יודע פעם"

שאלו את הרבי מבעלז, רבי יששכר בער, מדוע אומרים בליל הסדר "אחד מי יודע... אחד א-לוקינו", הלא ודאי שאנו יודעים זאת, הרי אמונה זו מלווה אותנו כל השנה. השיב הרבי: "אדם שהוא עשיר גדול, לעולם אינו מגלה כמה כסף יש לו. מתי הוא מגלה? אם קורה שהוא שותה כמה כוסות יין, אז נפתח פיו והוא מגלה את כל סודותיו. נכנס יין - יצא סוד" (ערובין סב.). אף אנחנו, כל השנה אין אנו מדברים על אוצרותינו. אבל לאחר ארבע הכוסות, נפתח הפה ואנו מספרים ומגלים את כל האוצרות: אחד א-לוקינו, שני לוחות הברית..."

שופר בליל הסדר – סיפור מרגש

חורף קשה עבר על העיירה סמטניץ. התושבים כבר ציפו להפוגה בגשמים ולמעט קרני שמש מחממות. אבל כשהגיע סוף-סוף האביב, החלו עננים שחורים מסוג אחר להעיב על שמי העיירה והאזור כולו.

תושבי האזור הכירו יפה את הורבאן המשומד, יהודי שהמיר את דתו ופיתח שגשג עזה כלפי אחיו לשעבר. כשהיה עובר ברחוב, היו הכול עוברים לצד השני, שכן פגיעתו של זה הייתה רעה ומכאיבה.

הורבאן זה קיבץ סביבו חבורת פורעים, ומדי פעם יצאו לפרוע בעיירות ישראל. כעת נודע כי בכוונת הרשעים לתקוף הפעם את העיירה סמטניץ.

ההכנות לקראת חג הפסח נערכו באותה שנה בצל הפחד מפני חבורת הפורעים. ואמנם, ימים אחדים לפני החג, הגיע שליח חשאי מאחת העיירות הסמוכות ובפיו הידיעה: הורבאן מתכוון להגיע לסמטניץ בליל חג הפסח...

את תחושת האימה שאחזה בלבבות, ניתן היה לחוש בכל פינה. הנשים והילדים כמעט לא נראו ברחובות. כל עבודות הניקיון, שמקובל היה לעשותן בחצר הבית, נעשו הפעם בתוכו. מי שלא היה מוכרח, לא יצא את פתח ביתו.

קשה היה להאמין כי בעוד ימים אחדים יחוגו יהודי סמטניץ את חג החירות...

בערב החג ממש נשמע קולו של כרוז העיירה עולה מן הרחוב. הכול מיהרו לפתוח את חלונות ביתם כדי לשמוע מה בפיו. ההכרזה שבפיו הייתה מפתיעה, ואולי משום כך גם הפיחה תקווה. הוא הכריז, כי רב העיירה, הגאון הצדיק רבי יהודה אסאד, קורא לכל התושבים להתכנס ולעשות יחדיו את ליל-הסדר. כל משפחה תיטול עמה את מצותיה, יינה ושאר תבשילי החג ותבוא לבית-הכנסת הגדול.

קריאתו של הרב רוממה מעט את רוחם של בני סמטניץ. הרעיון לעבור את רגעי הפחד בצוותא נסך עידוד בלבבות. גם עצם יוזמתו של הרב הזכירה את גדולתו ותרמה לחיזוק התקווה כי בצלו לא יאונה להם רע. שולחנות בית הכנסת הוצבו בטורים ארוכים ומסודרים. המפות הלבנות כוסו עד מהרה במצות וביין שהביאו תושבי העיירה. כך ישבו יחד, אנשים נשים וטף, והרב החל בעריכת הסדר.

הרב ישב על בימת בית-הכנסת, לצד בני משפחתו ומקורביו. מראהו היה כשל מלאך אלוקים לבוש היה קיטל לבן, וזקנו החיוור נבלע בתוכו. לפני תחילת הסדר, קרא הרב בחשאי לכמה מן הצעירים, והטיל עליהם ללכת אל מבואות העיירה, להמתין שם ולצפות לבאות. ובינתיים ניהל הרב את הסדר ביד רמה, מתוך שמחה וביטחון בה'.

ככל שנקפו הדקות, כן גבר הפחד בלבבות מפני הבאות. אבל לפחות כלפי חוץ השתדלו הכול להראות פנים שלווה, שרו ושמחו בשמחת חג החירות.

קרבה שעת חצות. המתח בהיכל בית-הכנסת גבר. לפתע נכנסו שליחי הרב ופניהם חיוורים כסיד. הם פסעו בזריזות אל הרב ודיוחו לו כי חבורת הפורעים בדרך. הם שמעו את קולות הפרא שלהם קרבים מרחוק.

חיש-מהר עברו הדברים בין כל המסובים. מהומת אימה קמה במקום. נשים החלו לילל בבכי, והילדים עשו זאת בעקבותיהן. הגברים התרוצצו מאיש לרעהו בניסיון לשית עצה. לפתע התרומם הרב ממקומו ובתנועת יד אחת היסה את כל המהומה.

"אחיי ורעיי היקרים", פתח הרב ואמר, "האם שכחתם כי ליל שימורים הוא הלילה הזה? שומר ישראל אינו מפקר לעולם את צאן מרעיתו, ועל אחת כמה וכמה בלילה זה.

אל לכם להפריע את שמחת החג. התייצבו בשקט ובשלווה במקומותיכם וראו את ישועת א-לוקינו אשר יעשה עמנו הלילה הזה". דבריו של הרב פעלו את פעולתם. קולות הבכי נדמו. עיני הכול היו נעוצות ברב הגדול, שירד בתום דבריו מן הבימה. הרב ניגש אל ארון הקודש ופתחו. ראשו נתחב פנימה, והוא חיפש שם דבר מה. לפתע שלף הרב מתוך ארון הקודש את שופר התקיעות של ראש השנה. לאחר מכן נטל ממגירת שולחנו את טליתו ונתעטף בה עד מעל לראשו. איש לא הבין לפשר מעשיו. אולם הרב הורה לצאן מרעיתו להישאר על מושבם, ויצא לבדו את אולם בית הכנסת.

רבי יהודה אסאד צעד לעבר מבואות העיירה. קולות הפורעים היו עתה קרובים ביותר. והנה הם נראו קרבים ובאים, רכובים על סוסיהם.

בראש המחנה רכב הורבאן המשומד בכבודו ובעצמו. ברגע זה עצם רבי יהודה אסאד את עיניו, כיוון את אשר כיוון ותקע תקיעה אחת רמה וממושכת בשופר שבידו.

באותו רגע נראה היה הורבאן כמי שהיכהו ברק. הוא הבחין ברב עטוף הלבן ושמע את תקיעת השופר שיצאה מפיו. על פניו נמסכה אימה. עיניו כאילו יצאו מחוריהן. כמי שאחזו טירוף היפנה את סוסו לאחור, ובקריאות פחד נמלט אל מחוץ לעיירה, ואחריו כל בני חבורתו.

הרב שב לבית הכנסת ועל פניו נח חיוך מרגיע. הוא סיפר לבני הקהילה הנדהמים כי הפורעים שבו בבהלה על עקביהם. רק אחר כך נודעו פרטי המדויקים של המעשה הפלאי, מפיו של אחד מבני העיירה הנוכרים, שעמד כל אותה שעה בחלון ביתו וצפה בתדהמה בנס הפסח.

הכסף שלא נגנב – סיפור

סיפור יהודי מארצות הברית, בעל נכסים רבים, ובבעלותו עומדים כמה וכמה דירות (שהוא משכיר) באזור מסוכן, אשר גנבים מצויים בו למכביר, וכל כך מסוכן המקום עד שבכל דירה שאינה מושכרת הוא מוכרח לשלוח איש מאנשיו לשהות בה, כי בלאו הכי פורצים הגזלנים לבית ושודדים על אתר את כל הרכוש.

באחד הימים בהגיע היהודי אל הדירות, יצא מרכבו ושכח על הכסא 40,000 דולר טבין ותקילין צרוורים בצקלונם, ועליהם היו מונחים שני נגנים. משחזר, מצא שגנבים שיברו את החלון וגנבו את שני הנגנים - סך הכל הפסד של 500 דולר לתיקון החלון ועוד 40 דולר על הנגנים, אך כל סכום הכסף נשאר במלואו בחסדי ה'. נתמלא היהודי שמחה, ובגיל ורנן נתן שבח והודאה לבורא עולם ששמר לו על כספו. הוסיף היהודי ואמר, אחר מעשה התבוננתי בעצמי, ואמרת, אם לא היה לי שם סכום גדול של מעות בנוסף לנגנים הרי הייתי מתמלא צער ועוגמת נפש על הפסד ממון של 540 דולר, אך כעת שכנגד ההפסד ניצלו לי שאר המעות הרבים שמח אני ומודה לא-לוקי, מכאן עליי ללמוד לכל עת וזמן כאשר יארע לי ח"ו איזה מקרה של עוגמת נפש לשמוח בה' -אלוקי בשאר רכוש, צאצאים ושאר קניינים אשר חלק לו ה'. ובפרט נוגעים הדברים לימים אלו, בעת אשר עוסקים קשות בניקיון הבית לקראת פסח הקרב ובא, ומצוי שהקטנים המצויים בבית חוזרים ומלכלכים, על כל אחד מוטלת החובה שלא לכעוס! אלא אדרבה עליו לזכור להודות להקב"ה על שזיכהו בבן יקר, בזרע של קימא.

וכפי שהיו אומרים זקני העדה בצחות לשונם 'העקריות שנמנע מהם פרי בטן היו מתברכים בצרות כאלו'. וישמע החכם ויסיף לקח.

ליל הסדר - נקודות חשובות

"ליל הסדר" כשמו כן הוא: לילה זה, מסמל את סדר האירועים אשר התקיימו בעם ישראל במצרים, וביציאתם. ה"סדר" הזה מוכיח, כי את העולם כולו מכון בורא העולם - הקב"ה, ואין שום מקריות בהנהגתו את העולם.

סדר הפסח

קדש - מוזגים יין ומקדשים: מברכים ברכת היין, הקידוש, ושהחיינו (ומכוונים ב'שהחיינו' על עצם היום טוב, ועל מצוות הלילה - ד' כוסות, מצה, מרור וסיפור יציאת מצרים), ושותים בהסיבה, (וזו כוס ראשונה מד' כוסות). ולמנהג בני ספרד, יש לכוון בברכת "בורא פרי הגפן", על הכוס הראשון לפטור את כל הכוסות באמצע, וכן יכוון בברכת הכוס השלישי, לפטור את כל הכוסות שאח"כ. שאם ישכח להסב בשתיית הכוס, לא יצטרך לברך שוב. ומנהג בני אשכנז לברך על כל כוס בנפרד.

ורחץ - נוטלים ידיים אך לא מברכים "על נטילת ידיים".

כרפס - מטבילים עלי כרפס, או תפוח אדמה או צנון במי מלח (כל אחד לפי מנהגו) ומברכים "בורא פרי האדמה". בברכה זו, יש לכוון לפטור גם את אכילת המרור. אוכלים בלא הסיבה פחות מכזית (כ-18 גרם).

יחץ - עורך הסדר לוקח את המצה האמצעית מג' המצות המונחות לפניו, חוצה אותה לשניים; את החלק הגדול, הוא עוטף במפית ומצפינו (שומר) לאפיקומן ('צפון'), ואת החלק הקטן, יחזיר לבין שתי המצות.

מגיד - מוזג כוס שני, וקורא את ההגדה והקטנים שואלים "מה נשתנה", עורך הסדר משיב להם "עבדים היינו לפרעה במצרים"... עד ברכת גאל ישראל (ומ"עבדים היינו" עד ברכה זו מקיים מצות "והגדת לבנך") ושותה את הכוס השני בהסיבה.

רחצה - נוטלים ידיים לסעודה, ומברכים "על נטילת ידיים" (אין לדבר עד אחרי אכילת כורך).

"מוציא", "מצה" - מצות עשה מדאורייתא, לאכול פִּזִּית מצה בליל פסח. עורך הסדר מגביה את המצות ומברך "המוציא לחם מן הארץ", לאחר מכן, שומט את המצה התחתונה (השלימה), ומחזיק בידיו רק את המצה העליונה והאמצעית (החצויה), ומברך ברכה נוספת "על אכילת מצה".

וכל אחד מהמסובים צריך לאכול פִּזִּית מצה. אכילה זו צריכה להיות בהסבה, ותוך 4 דקות.

עורך הסדר אוכל פִּזִּית מהמצה העליונה, וכזית מהמצה האמצעית, ובדיעבד יוצא בפִּזִּית אחד ומחלק קצת מהמצה העליונה לשאר המסובים בתוספת פִּזִּית מצה.

מרור - לוקחים כזית מרור, ומטבילים אותו במעט חרוסת, ומברכים "על אכילת מרור". ואוכלים (את המרור) ללא הסיבה.

כורך - יקח את המצה התחתונה (השלישית), ויבצע ממנה לשניים, יקח פִּזִּית מצה, ויקח פִּזִּית מרור (עלי חסה), ויכרוך שניהם יחד ויטבלם בחרוסת ויש אומרים: מצה ומרור בלא ברכה. זכר למקדש. בימינו יחדש. כהלל הזקן שהיה כורכן ואוכלן בבת אחת. לקים מה שנאמר על מצות ומרורים ואלוהו. ואוכלים את שניהם יחד בהסבה.

שולחן עורך - לוקחים ביצה מבושלת ומטבילים אותה במי מלח, וקודם שיאכלנה יש אומרים: "זכר לקרבן חגיגה". יש אוכלים את הביצה בתחילת ההגדה לפני "מגיד" וכל אחד יעשה לפי מנהגו. ולאחר מכן יאכל סעודתו בשמחה, ולא ישבע הרבה, כדי שיוכל לאכול פִּזִּית אפיקומן לתיאבון - והחכם עיניו בראשו.

צפון - אחר שגמר סעודתו, יקח את חצי המצה ששמר לאפיקומן, ויאכל ממנה ב' פִּזִּיתות בהסבה. ואם הוא חלש וקשה לו לאכול ב' כזיתים, יאכל רק כזית אחד, וכל אחד מהמסובים חייב כעת לאכול כזית מצה, יאכל אותו במקום אחד, ויזהר לאכול קודם חצות, ולא יאכל ולא ישתה שום משקה דבר אחריו (כגון יין) וקודם שיאכלנו יאמר: "זכר לקרבן פסח הנאכל על השבע".

ברך - יטול מים אחרונים. מוזגים כוס שלישית. יאחז בידו הכוס ויברך ברכת המזון. יש לזכור לומר "רצה" (כשחל בשבת) ו"יעלה ויבא" (וברכת אורח) בברכת המזון.

בסיום (ברכת המזון) מברכים "בורא פרי הגפן", ושותים בהסבה.

הלל - מוזגים כוס רביעית מארבע הכוסות, ואומרים את חצי השני של ההלל (ב' פרקים נאמרו קודם ברכת גאל ישראל ולא מברכים לגמור את ההלל), ואחריו ברכת השבח ('נשמת וישתבח'), שותה את כל הכוס ולאחר מכן יברך ברכה אחרונה.

נרצה - לאחר שערך את הסדר כהלכתו, וקיים את מצוות התורה של הלילה הזה - לספר ביציאת מצרים, ולאכול מצה, וגם קיים את המצוות שחז"ל תיקנו: לאכול מרור, לשותות ארבע כוסות ולהסב, הרי הוא רצוי לפני ה' יתברך, ויזכה לשנים רבות נעימות וטובות.

"ככל שמספר יותר ביציאת מצרים נעשה האדם עצמו משובח יותר".
[רבי ירמיהאל ישראל יצחק דנציגר זצ"ל - 'ישמח ישראל' - אלכסנדר]

**ברכת התורה
ריון ברינה**

"לאֲדָם מְעַרְכֵי לֵב וּמַה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל ודוד - א' ניסן

מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: יעקב ישראל בן גלית נפתלי בן חוזה: אברהם בן שמעה: גורג'י בן טובה רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה שלמה בן זוהרה: אברהם בן שמעה: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: אהבה בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעימה: רוזה בת שמשון הגר בת אהרן והרטה: כתון בת חביבה: אהובה (דייז) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסיה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה.

זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה

רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: לאה רחל בת איריס: בתיה בת אסתר זהבה בת אטו: נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה

לרפואת:
הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א
אריאל בן אביגיל: אהרון בן חוזה: משה בן חוזה
מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט
עודד בן גר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה
אורטל בת גלית: יקטוריה בת שרה: זולית בת חנה
פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קרן בת רבקה
אילה לאה בת ציפורה: שושנה בת שדרה
רחל בת נוארה: רות בת ליינה: נורית בת רחל
לימור הודיה, ושחנה בנות תרון יפה

לזרע של קיימא:
יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה
שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה
שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית
רחל בת חיה: עדי בת מזל
יקטוריה תקוה בת רינה

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752
או במייל: Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 788 שנערך ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצור", בנשיאות מ"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 673 שנה י"ד העלון מוקדש לע"נ מו"ר אבי - יעקב בן רחל וצדוק י"ז ניסן תשפ"ד

999 פ' 1099

המשק 999 פ' 1099

או לאיים עליהם כמו על מחנה ארם בימי אלישע הנביא, והיו חוזרין לאחוריהם. כך העניין בפרנסה. אדם מחפש עצות שונות ובטוח שע"י כן ייושע, ובסוף מכלכלו ה' יתברך בדרך חדשה שלא עלה על דעתו כלל וכלל. (שפתי צדיק לפסח, אות ע"ו).

כיוצא בזה אומרים בשם החידושי הר"ם ז"ע, כשם שהנס על ים סוף, בא פתאום כשנדמה היה שאפסה כל תקוה ואין כל מוצא מהמצב, כך הדבר בפרנסה עכ"ד.

מכאן, "בְּטַח בְּה' וְעֲשֵׂה טוֹב" (תהלים לו, ג), תסמוך על ה' והוא כבר ימציא לך את שכר פעולתך כפי שנאמר (תהלים נה, כג): הַשֶּׁלֶךְ עַל ה' יִהְיֶה בְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ.

וקרע לנו את הים

"וַיֵּט מֶשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיָּשֶׁב הַיָּם לַפְּנוֹת בְּקֶרֶב לְאֵיתָנוּ" (שמות יד, כז), "אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶלְקֵיכֶם אֶת מִי הַיָּרְדֵן מִפְּנֵיכֶם עַד עֲבָרְכֶם" (יהושע ד, כג).

נס קריעת ים סוף היה אחד מן הנסים הגדולים שארעו לעם ישראל וההתפעלות ממנו באופן טבעי היא גדולה עד מאוד. אך היו שני נסים דומים של בקיעת ים/נהר וכמעט בקושי שמעו עליהם.

האחד - הירדן נבקע על ידי יהושע בן-נון ומי הירדן נצבו כמו נד, כמו שנאמר "אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶלְקֵיכֶם אֶת מִי הַיָּרְדֵן מִפְּנֵיכֶם עַד עֲבָרְכֶם, כְּאֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֶלְקֵיכֶם לַיָּם סוּף אֲשֶׁר הוֹבִישׁ מִפְּנֵינוּ עַד עֲבָרְנוּ" (יהושע ד, כג).

השני - מובא בגמרא (חולין ז), שרבי פינחס בן יאיר הלך לפדיון שבויים וביקש מהנהר לחלוק לו מימיו, ואף אמר לו שאם לא יסכים - גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם! לבסוף נחלק לו ולבני לווייתו. אם כן, רואים בשני המקומות שגם נעשה נס גדול בהם.

מבאר ה"אור החיים" הקדוש: תנאי התנה הקב"ה על כל מעשי בראשית להיות כפופים לתורה ולעמליה ולעשות כל אשר יגזרו עליהם. אם כך, קריעת ים סוף היתה לפני מתן תורה ועל כן נחשב המאורע לנס עצום, אך לאחר מתן תורה יש בכוח הצדיקים ועמלי התורה לעשות כן בכוח התורה. שזהו כוחה של תורה שהטבע כפוף לה, ובכוח התורה אפשר לפעול גדולות ונצורות. ואין פלא שאנו רואים היום שבכוחם של הצדיקים לשנות גדרי הטבע ממש.

יש לעיין: לאיזה צורך נבקע הים? היד ה' תקצר, וכי לא יכול היה לשפוך את מי הים על המצרים ולהטביעם (אמנם עיקר המטרה בנסים היה כדי לחזק את האמונה בלב ישראל, כמו שנאמר "וְלִמְעַן תִּסְפְּרוּ", מכל מקום, כתוב גם "וַיִּזְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֵין ה'", ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, ולגביהם מאי נפקא מינה באיזו דרך היו נטבעים?) ויש לומר, שהקב"ה ביקש להראותם: כאשר הוא מחליט להעניש אדם, אינו צריך לילך אליו, אלא האדם בעצמו רץ למקום העונש, כמו שנאמר "וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם לַ סּוּף פְּרָעָה וְגו' וּמִצְרַיִם נָסִים לְקָרְאתוּ".

[הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל זיע"א]

מסכת 999 פ' 1099 מאת

פסח 999 פ' 1099

חג שביעי של פסח הוא יום טוב ביום זה נבקע הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, וכאן למעשה היתה יציאת מצרים בפועל.

כתוב בגמרא: אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה: קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. כלומר, שנס גדול עושה הקב"ה למי שהוא נותן לו מזונות כאשר עשה לישראל שקרע להם ים סוף [והנפקא מינה מזה כדי שיבקש אדם רחמים על מזונותיו, רשב"ם]. דכתיב "נותן לחם לכל בשר", וסמך ליה "לגוזר ים סוף לגזרים".

רבנו בחיי מבאר מאמר זה בספרו 'כד הקמח' (ערך פרנסה) בהקדם אמרם ז"ל (מועד קטן כח): "בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא", שאין כוונתם לומר "שיהיה העניין תלוי במזל וכפי משפטי המערכת, ושלא תועיל התפילה", כי אין הדבר כן, שהרי "בשלושה עניינים אלו צריך תפילה, כי שלושתן תלויין במזל, והתפילה על המזל וכו', ולכן יצטרך ריבוי תפילה בהם, כדי לבטל המזל בכח התפילה".

ובזה מבאר מאמרם ז"ל שלפנינו: "ומפני שבנתינת המזונות נעשה בהם נס בביטול כח המערכה, המשילו החכמים נתינת המזונות לקריעת ים סוף, ומפני שקריעת הים היה נס מפורסם וזה נסתר, לכך אמרו 'כקריעת'... (כלומר, שאינו אלא דמיון לקריעת ים סוף), וכן אמרו: 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כפי שכתוב 'לגוזר ים סוף לגזרים', וכתוב 'נתן לחם לכל בשר פי לעולם חסדו'".

אף על פי שאין לך אדם שאינו מאמין בה' ושמזונותיו תלויים אך ורק בידיו, מכל מקום כשמגיע שעת מעשה קשה מאוד, להתחזק בפועל, ויש דמיון 'לקריעת ים סוף' שאף על פי שידעו שמצרים ירדפו אחריהם בכל זאת בשעת מעשה נבהלו ונפחדו. וכמו שסיים ה'אור החיים' שאם לא היו יודעים מלפני זה שמצרים ירדפו אחריהם היה מוראם ופחדם עוד יותר, כמו כן בפרנסתו של אדם ראוי להתחזק במאמרי אמונה וביטחון קודם ניסיון, שבהגיע שעת מבחן יעמוד כצוק איתן ויבטח בצור עולמים.

בעניין זה, מצינו דברים נפלאים שכתב מרן ה"חפץ חיים" ומקדים ב'קושיית העולם', לכאורה מה שייך קושי אצל הקב"ה לגבי קריעת ים סוף ומזונות, והלא במאמר אחד בורא עולם וכל אשר בו? אלא לעניין זה דימו חז"ל את המזונות לקריעת ים סוף, כי כשם שהקב"ה לא קרע את הים אלא רק אחרי שעשו בני ישראל את ההתחלה עליה נצטוו כנאמר 'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ' קודם עליהם לרדת אל הים, עד מקום שאפשר בדרך הטבע, ורק אז יבקע הים לפניהם. כך מזונותיו של אדם, עליו לעשות את ההתחלה, את ההשתדלות הראשונית, בלי שיהיה לו מושג כלשהו כיצד יתפרנס בהמשך, ורק אז תבוא ברכת ה' ולא יחסר דבר למחייתו עכ"ד (חפץ חיים עה"ת - מעשי למלך).

ואמר ר' בונם מפשיסחא ז"ע: הנה בשעה שהיו ישראל נרדפים ממצרים בים סוף, היו בטוחים שיושיעם ה' אך כל אחד חשב לעצמו באיזה דרך יוושעו, אך דרך זה - לקרוע להם את הים - לא עלה על דעת אף אחד. כי באמת היה יותר דרך הטבע להמית את המצרים ביבשה, כעין מחנה שנחריב.

על ים סוף נקבעה האמונה בלב ישראל

בעומדם על שפת הים ובראותם את המצרים מתים על שפת הים, האמינו בני ישראל "בה' ובמשה עבדו".
נשאלת השאלה: וכי עד עתה לא האמינו בו?! והלא כתוב שגם בהיותם במצרים האמינו ישראל בה' ובמשה, כמו שנאמר (שמות ד, לא): "וַיֵּאֱמֵן הָעָם!"

מבאר הרב שאול בראך בספרו "משמרת אלעזר": הרמב"ם ושאר המפרשים עמדו על מה שנאמר (שמות יד, ד): "וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרַעֲהוּ", "כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לֵבּוֹ" (שמות י, א) - למה ה' עשה כך, לבטל את הבחירה מפרעה? אם ברצונו לשוב מדרכו הרעה, למה ימנע ממנו ה' דרך תשובה? והלא ידו פתוחה לקבל שבים! נראה לבאר, שאילו פרעה אכן היה מתחרט על שמרד בה', היה הקב"ה מקבל את תשובתו אף אם היה עושה את כל הרעות שבעולם, כי שערי תשובה לא ננעלים. אבל פרעה היה רשע גמור, ולמרות כל המכות שבאו עליו לא התחרט ולו לרגע אחד על כל הרעות שעשה, וכל עוד נותרה בו רוח נשימה אחת לא הפנה אוזן לדבר ה'. רק כשראה שכלתה אליו הרעה ואין בו כח לעמוד, הסכים שיצאו ישראל. אבל גם באותו רגע, אם היה רואה שיש מציאות ואופן כלשהו לעשות נגד רצון ה' יתברך - היה מורד בו. הקב"ה, ידע שפרעה עומד ברשעותו, אלא שההכרח והאונס אילצוהו להסכים לשלוח את ישראל, ועל כן נתן בו כח יותר מדרך הטבע וחיזק את ליבו, וזאת כדי למלא את רצונו האמיתי - להמשיך למרוד בה'.

נמצא כי הקב"ה לא מנע דרכי תשובה מפרעה; רק לולי שחיזק את ליבו לא היה בו כח לסבול עוד, ונתן בו הקב"ה כח יותר מדרך הטבע כדי שיוכל להתעלות ברשעותו, כי כל עוד הייתה רוח באפו - לא שב מרשעותו. ידוע שקשה היה להשריש בעם ישראל בליבם את האמונה באופן שלא תזוז לעולם ולא יתעוררו בהם ספקות בנוגע אליה (אחרי שעבוד כל כך ארוך). על כן היה מן הצורך להשריש בליבם את האמונה באופן כזה שגם לאחר אלפי שנים תהיה קבועה בליבם ויהיו נכונים למסור נפשם עליה. כדי לקבוע בלב ישראל אמונה גדולה ואיתנה, היה צורך גדול שהקב"ה יעשה לעיניהם את הנס הגדול של קריעת ים סוף. אלא שעדיין לא עלתה להם ארוכה, גם על ידי הנס הגדול הזה, כי אולי יאמרו שרק "במקרה" יבש הים. הכופרים המדופלמים קוראים לזה "גאות ושפל". ואכן אמרו חז"ל על הפסוק (תהילים קז, ז): "וַיִּמְרוּ עַל יַם סוּף", שרבים מבני ישראל אמרו: "כשם שאנו עולים מצד זה, כן מצרים עולים מצד זה", ואין כל תועלת בנס. על כן היה מן הצורך שבאותה שעה שהם עוברים בים ביבשה, יטבעו בו אנשים אחרים! בני ישראל יראו שבאותו מקום בים שבו הם עוברים חיים - אחרים מתים, ולאחר מכן גם יראו את המצרים מתים על שפת הים. או-אז, לא תהיה עוד אפשרות להסתפק אם הוא מעשה ה' הנורא או מקרה טבע חלילה. לצורך זה בחר ה' בפרעה ובעבדיו הרשעים ונתן בליבם לרדוף אחרי בני ישראל ולטבוע בים, וכך תושג המטרה הנעלה של השרשת האמונה בלב בני ישראל.

מדוע דווקא בהם בחר ה'? דבר זה יובן על פי משל למלך שכבש מדינה רחוקה. הוא לא יכול היה לשלוח אנשים מאנשי מדינתו שיחזיקו במדינה הזו, מחמת שינוי האוויר שהיה בה. קשה היה מאוד לאנשים שלא נולדו שם לחיות באקלים השורר במקום ההוא, ורובם הגדול של אלו שבכל זאת הלכו לשם - מתו.

מה עשה המלך? לקח מבית האסורים שלוש אנשים אשר משפטם נחרץ למוות על מעשים רעים שעשו, ושלח אותם לשם. אנשים כאלו לא יפסידו דבר אם ינסו לדור שם, כי בלאו הכי היה דינם למוות. ואדרבה, כולו רווח עבורם, כי יש מהם המצליחים לשרוד ונשארים בחיים, ועל ידם מתיישבת המדינה מעט מעט, עד שיתרגלו לאוויר המדינה ההיא.

הנמשל: מאחר שכאמור, כדי להשריש בלב בני ישראל את האמונה היה צורך גדול שבאותה השעה שיעברו גאולים יטבעו אחרים בים, בחר הקב"ה בפרעה הרשע ובאנשיו הרשעים, שבלאו הכי היה דינם למוות במיתה משונה על רוע מעשיהם, שיטבעו בים בעת שיעברו בו גאולים, וכך תושג התכלית, והיא האמונה שיאמינו בני ישראל. אלא שלכאורה קשה: הרי ביארנו שפרעה הרשע, לא רצה באמת לשלח את העם, הרי הוא עמד במרדו מתחילתו ועד סופו. רק כאשר הונחה החרב על צווארו עד שאמרו לו (שמות י, ז): "הֲטָרַם יָדַע כִּי אֲבִידָה מִצְרָיִם", "כִּי אֲמָרוּ פִּלְנוּ מֵתִים" (שמות יב, לג), ולא נותרה בו עוד רוח (להתנגד) - הסכים לשלחם.

כיצד אפוא הסכים להשתגע אחר כך לרדוף אחריהם? לשם כך ציווה הקב"ה שיאמרו לפרעה שיסכים לשלחם רק שלושה ימים, וציווה ליטול עליהם מהם רק בתורת השאלה ולא בתורת מתנה, ואחר כך ציווה שישובו ויחננו לפני פי החירות כאילו נבוכים הם בארץ. מזה יקבל פרעה כח חדש לעמוד ברשעותו, כי יחשוב בדעתו שמעתה לא יהיה עוד מגן לישראל, שכן הקב"ה עמד לימינם רק למשך שלושה ימים, ומאחר שהם הוסיפו - יהיה ביכולתו להרע להם, כפי רצונו הפנימי האמיתי. נמצא שכל אלו הדברים שהיו נראים לנו במושכל ראשון כדברי עורמה - התגלו כצורך גדול, כי לולי זה לא היתה אפשרות בתחילת השליחות בוודאי מציאותית להניע את לב פרעה לרדוף אחריהם.

עתה יובן גם העניין שבו פתחנו, האמינו בני ישראל בה' ובמשה, וכמו שהעידה התורה: "וַיֵּאֱמֵן הָעָם". אבל אחר כך, כששמעו שמהם מבקש מפרעה רשות לצאת רק למשך שלושה ימים, וכן שמעו שציווה משה שישאלו מהמצרים כלי כסף וזהב רק בתורת השאלה, וגם שמעו את ציוויו של משה לשוב ולחנות לפני פי החירות כדי שיאמר פרעה (שמות יד, א): "נִבְכִּים הֵם בְּאַרְצָךְ" - נחלשה אמונתם, כי אמרו: כל אלו הדברים נראים כתחבולות בשר ודם, ולא האמינו כי מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר לו הלח והעוז, ישתמש בדברים קטנים אלו, שהם מתכסיסי מלחמה של בשר ודם.

אבל אחר כך, כשעמדו על ים סוף וראו שהם עומדים על שפת הים חיים וקיימים, ואילו פרעה ואנשיו טובעים באותו מקום ולאחר מכן מונחים מתים בשפה השניה - אז הבינו למפרע כי דבר גדול עשה ה' במצרים, שבכל אלו הדברים הטעה את פרעה ואת אנשיו לרדוף אחריהם, ולולי זאת לא היתה מציאות בעולם שפרעה ואנשיו ישתגעו לרדוף אחריהם, או-אז חזרו והאמינו בה' ובמשה עבדו. זה שאמר הכתוב (שמות יד, ז): "וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרָיִם מֵת עַל שֵׁפֶת הַיָּם" - בעוד שהם עצמם חיים וקיימים על שפת הים. ברגע אחד היו ישראל והמצרים בתוך הים, אלו ניצלו בנס ואלו טבעו. אז "וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרָיִם" - הבינו למפרע כי דבר גדול עשה ה' במצרים, ולא כמו שעלה על מחשבתם שהם תחבולות בני אדם, ועל ידי זה "וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוֹ" - באמונה שלימה שאין אחריה ספק לעולם. [ומתוק האור' - יציאת מצרים]

להשתמש בכח התפילה ולבקש ממך: אנא, עשה ששרק'ה תחיה, והתינוק יחיה... ושנוזה למניין בבית הכנסת שהקמנו בחצר דירתנו". הוא נסע הביתה באוטובוס. כשנכנס לרחוב המעפילים, רחוב מגוריו, הוא הבחין בהמולה גדולה. כבאית של מכבי אש ניצבה וכמה שוטרים עסקו בהרחקת סקרנים מן המקום. "ימתין כבודו עד שהכבאים יכבו את השריפה, יש מאחורי ביתך צריף עץ, לפני חצי שעה קיבלנו הודעה שהוא עולה בלהבות", הסביר לו אחד השוטרים.

"תודה אלוקים תודה" אמר ר' נפתולי, "בית כנסת מפואר ממנו נקים בעזרת ה' בעתיד. אתה מכיר אותי, גם כשאני רואה צריף שרוף אני יודע שמתחת לאפר מבצצים נבטים של חיים חדשים, הלוא אני ושרק'ה, שנינו, נבטים שיצאו מתוך האפר". בבוקר מיד לאחר תפילת שחרית נסע לבית החולים. "יש לי בשורות טובות, שרק'ה מתאוששת, הזיהום בדם חולף לו, וגם התינוק בסדר". חולפים להם השנים. אברש'ה, בנם היחיד של שרק'ה ונפתולי נולד לתוך בית עם זכרונות, כשלצידן תקווה, וציפיה לגדולות. אברש'ה לא איכזב. יומיים לפני שאברש'ה עלה לרכבת, לדרכו החדשה בישיבת 'טללי ברכה' בעיר העתיקה, נפתולי כינס בשעת בוקר את בנו ורעייתו למטבח הקטן בדירתם הצנועה הודיע להם בפנים מאירות "בעוד 5 שעות בעזרת ה', ברחוב המהפכה הצרפתית 19, בסך הכל חצי ק"מ צפונה מביתנו, נחוג חנוכת בית, אתם מוזמנים". אחרי 5 שעות הכל היה ברור. נפתולי רכש ברחוב ההוא קרקע בגודל 800 מ"ר, והקים שם בשקט ובצנעה בית כנסת גדול ומפואר, עם אולם לשמחות. לחנוכת הבית הגיעו כשני מניינים של שומרי מצוות והרב הראשי של חיפה. "בית הכנסת המרכזי לע"נ קרבתו השואה". שרק'ה מחתה דמעה, אברש'ה חיבק חזק חזק את אבא ולחש על אוזנו, "איזו הפתעה אבא... לא חשבתי שזה שלנו", נפתולי ליטף את פאותיו של בנו והשיב: "אברש'ה זה לא שלנו, שום דבר לא שלנו, הכל לכבודו של אבא שבשמים!" רכבת הזמן שועטת, אברש'ה מתחתן מתגורר בירושלים ונולדים נכדים. אחרי 10 שנים נפתולי מבקש מבנו לחזור לחיפה, "בני" הוא מאיר את עיניו "אמך ואני באנו לנטוע עצים בשדות הקוצים, בוא לחיפה עם הילדים, תתחיל להרביץ תורה". אברש'ה נועץ בגדולי הדור, מספר להם על אבא שלו והם מברכים אותו: "סע לברכה, לך תטע עצים ירוקים בעיר האדומה". כשנפתולי חוגג 65, הוא ניצב על פיגום, מביט באופק ומצביע על בניינים שבנה, לפתע סחרחורת, חולשה תוקפת אותו. הוא יורד בזהירות מן הפיגום מזמין מוניטין לחדר מיון. אחרי סידרת צילומים ובדיקות הוא מתיישב מול ד"ר חנניה גולן: "מר קריגר... הבדיקות הראשוניות... נו, איך לומר לא מעודדות, בכלל לא, אני מקווה שהטיפול הרפואי יועיל... אני מקווה שאתה לא נבהל."

נפתולי מזדקף על כסאו נחוש ואומר: "דוקטור אתה לא מכיר אותי, אני לא נבהל משום דבר. אתה יכול לספר לי על המחלה הכי נוראה שבעולם שתקפה אותי. אני לא מתרגש. מלאך המוות היה החבר הכי טוב שלי בשואה... הצליל הזה, הסגנון, הביטחון באלוקים, האירו זיק כבוי אצל הרופא. ד"ר גולן נעמד, וצעד לעברו של ר' נפתולי אחז בכתפיו ושאל: "נפתולי, אתה לא זוכר אותי?... הרופא החביב חיבק את נפתולי וחיזק ולחש על אוזנו רועד מהתרגשות: "אני חנניה גליברמן, הילד היתום, הצלת את חיי במחנה ההשמדה. השקית אותי דייסת סולת, עודדת, נסכת בטחון, אני חייב לך את חיי!" דמעה פילחה את עינו הימנית של נפתולי, הוא זכר ועוד איך זכר. "חנניה'לה, דוקטור חביב שלי, עכשיו אני רוצה שתחזיר לי טובה תחת טובה. הבנתי שאני חולה במחלה ממארת, ברור לי שזה מצריך טיפולים, אבל רק הקב"ה אתה ואני יודעים מן המחלה, אף אחד! אני אבוא לכאן מתי שתאמר לי לטיפולים, לתרופות ולהקרנות, מה שתגיד, אבל חוץ מזה, דממה. אתה מבטיח חנניה'לה... אתה חייב לי את חייך!" "מבטיח", השיב הדוקטור כשעיניו סוקרות בעוצמה בטחונו באלוקים.

נפתולי המשיך לעבוד, ללמוד ולהנהיג את משפחתו הברוכה עוד 15 שנים. כשנפטר בשיבה טובה, הסיפיד אותו בין השאר ד"ר חנניה גולן: "אני מחזיק בידי את תוצאות הבדיקות הראשוניות מלפני 15 שנים... והראיתי אותן לגדולי המומחים, עפ"י התפשטות המחלה בנתונים דאז, נותרו לו רק חודשיים חיים. אבל מי גדול כר' נפתולי שלימד את כולנו פרק בבטחון בקב"ה, פרק של יהודים הרואים מתחת לערמות האפר את עצי הפאר הולכים ומבצצים, יהיה זכרו ברוך". כשאברש'ה קרא בהטעמה את ה'קדיש', מי שרצה יכול היה לשמוע מן האופק הרבה בניינים, בתי כנסת ועצים ירוקים, עונים 'אמן'. [מתוך העיתון - קובי לוי]

ר' נפתלי קריגר, היה עשוי מחומרים מאוד מיוחדים, זן יחודי של גיבור חיל, אשר שרד בעור שיניו את איימי השואה. יקדה בו בליבו אמונה חובקת עולם, שהזוועות הללו הן נסיון שהוא חייב לעמוד בו. "אף אחד לא יכול לחסל אותי, אף קלגס מתועב ככל שיהיה, לא יוכל לקחת את נשמתו ללא רצון הבורא". כשנכנס הצבא האנגלי המשחרר, חילקו מוצרי מזון לניצולים מזי הרעב. נפתולי זעק: "אל תאכלו, זו סכנת חיים, הגוף שלכם אינו מסוגל לעכל מזון כזה", הוא פנה לקבוצת ילדים שראה אותם מתנפלים על לחמניות: "ילדים יקרים, עברתם 5 שנות גיהנום והצלחתם לשרוד, אני רעב כמותכם, האכילה הגסה מסכנת את חייכם, עכשיו שבו יפה, ואתן לכם לשותת דייסת סולת, ובעוד שעתיים ננגוס רבע פרוסת לחם עם פרוסת עגבניה. בלילה נאכל עוד דייסת סולת, ונלך לישון. בעזרת ה' בעוד שלושה ימים אתם תחושו חזקים ובוטחים לאכול כל מאכל... נפתולי ניגש לכל ילד נשק אותו בחיבה על מצחו והשקה אותו מן הבקבוק שלו. "ר' נפתולי", לחש הילד בן השמונה חנניה גליברמן, "אני כל כך אוהב אותך, אתה כמו אבא שלי תודה שחיבקת אותי, תודה שליטפת אותי תודה שדאגת לנו שנאכל באופן בריא, לעולם לא אדע איך לגמול לך ר' נפתולי". אחרי חצי שנה של שיקום רפואי עם תזונה נכונה ותפילות התאושש ר' נפתולי הצעיר, קומתו הזדקפה, כתפיו התרחבו להן, וברק החיים שב להביץ באישונו. כשעלה על אניה שהביאה אותו לארץ אמר: "אני מנמל חיפה נוסע לירושלים, לעמל התורה". 5 שנים עברו, נפתולי כבר ירושלמי ותיק, שכר לו חדר קטן ליד העיר העתיקה, ומידי בוקר לאחר תפילת 'הנץ' הלך רגלית לבית הדפוס בשכונת גאולה שם עבד כדפס 8 שעות, ובשעה 4 אחרי הצהריים נכנס ליישיבה בשכונת מאה שערים, ועסק בתורה במסירות נפש.

ערב אחד ניגש אליו ראש הישיבה הרב שמריהו אגרנט והודיע לו: "ר' נפתולי סיימת כמעט את כל הש"ס, אשריך, אבל ידיך, הגיע העת לפרק 'האיש מקדש', אם תרצה יש לי שידוך הגון עבורך. ר' נפתולי לא התווכח. דעת התורה מעל לכל. שרק'ה אף היא ניצולת שואה, סיפרה לו בפגישה הראשונה והשניה, במעט מילים ובהרבה שתיקות, איך שרדה את האימה. נפתולי שתק, אבל השתיקה שלו אמרה הכל. "צריך לנטוע עצים חדשים בשדה הקוצים", הוא כמעט לא דיבר אבל היא הבינה והסכימה. החתונה התקיימה בשיטל הקטן בפאתי 'בית ישראל' עם 25 מוזמנים, מעט דגים מלוחים חופן בייסקוויטים והרבה מזל טוב. שלושה חודשים לאחר החתונה הזוג קריגר תקע יתד בחיפה. במעט חסכוניות שהיו להם רכשו דירת קרקע בת שני חדרים בשיכון פועלים בקרית אליעזר. "כאן בשכונה הזו אין בית כנסת, ובשעה טובה ומוצלחת אנחנו נגור כאן", הודיע לרעייתו. הלמות הפטישים ניסרה את האויר והשמועה עשתה לה כנפיים 'הדייר החדש, נפתולי קריגר, בונה ברוב חוצפתו צריף, שישמש בית כנסת'. "היה לא תהיה, כאן לא יוקם בית כנסת. אם אדון קריגר מעוניין, שיסע לו לעיר אחרת, כאן עיר הפועלים לא עיר האדוקים". אחרי שבוע, צריף בית הכנסת ניצב על עומדו 15 כיסאות עץ, תיבה קטנה, ארון קודש ובו מספר חומשים, מדף ובו 10 סידורים. ר' נפתולי תכנן לכתוב ספר תורה אבל יותר מאוחר.

הזוג קריגר נכנס למקדש מעט שלהם, ועיניהם מאירות. "תראי שרק'ה, אנחנו לא חיים רק בשביל עצמנו... מי כמוך מבינה ששכונה שלמה ללא בית כנסת, זה כמו גוף ללא נשמה. נכון, בינתיים רק את ואני נתפלל כאן, אבל גם עם ישראל כולו התחיל עם זוג אחד, אברהם ושרה... נו ותראי לאן הגענו". נפתולי נעץ סמוך לדלת הכניסה רצועת פח של נחושת ועליה חרט באותיות קטנות "בית כנסת ע"ש ניצולי שואה".

"אדון קריגר הנכבד הנך מתבקש לפרק את המבנה המשמש כבית כנסת שבחצרך מיידית, על החתום ועד השכונה". פתק בסגנון לקוני זה הודבק באישון לילה על דלת דירתם של שרק'ה ונפתולי. "אני לא מודאג" אמר נפתולי לשרק'ה" נתמיד בתפילות אזי גם כל חברי ועד השכונה יבואו לכאן להתפלל". שרק'ה שתקה, חושיה בישרו לה שהפתק הזה חופן בחובו אימו. יומיים אחר כך היא חשה ברע, ונפתולי הזעיק אמבולנס ונסע עימה לבית חולים. יומיים הוא יושב לצידה בבית חולים, ומתפלל. בלילה השלישי לאישפוז איבדה שרק'ה את הכרתה והובלה למחלקת טיפול נמרץ.

ר' נפתולי החל לבכות בינו לבין קונו, ולחש את תפילתו: "אבא שבשמים אינני מתלונן, קיבלתי ממך את הכי טוב שבעולם, אחזת בידי כמו אבא טוב, בימים של דם מלקות והשפלות. ידעתי שאצא משם חי... בשבילי הרע הוא כמו הטוב, והטוב הוא כמו רע. הכל בא ממך, והכל ברצונך הטוב, ולכן כל גזירה שתגזור עלי, אמשיך לאהוב אותך, ולהודות לך... אך כיהודי פשוט אני מרשה לעצמי

את שירת הים נמחלו כל עוונותיהם, שנאמר: "יִסַּע מִשָּׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף" (שמות טו, כב) - "שהסיען מהחטאים שלהם". לכן, כל מי שאומר את שירת הים בשמחה ובכוונה, ומצייר בדעתו כאילו הוא עומד כעת ביבשה בתוך הים והמצרים טובעים והוא ניצול (כדברי החיד"א הנ"ל), גם לו נמחלים כל עוונותיו כפי שנמחלו לעם ישראל בזמן שאמרו את שירת הים. ומוסיף רבי סימון שם ואומר: "כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, בידוע שמוחלן לו כל עוונותיו ונעשה ברייה חדשה".

מחמת מעלתה העצומה של שירת הים, תיקנו רבותינו הקדושים שלפני שנאמר את שירת הים בתפילת שחרית, קודם כול נאמר את שירתו של דוד המלך, דהיינו את ששת הפרקים האחרונים של ספר תהלים, אשר סודם רם ונישא, כדי שעל ידי אמירת פרקים קדושים אלו נכרות את כל הקוצים והחוחים הרוחניים, דהיינו את כל הקליפות העומדות בדרכנו בתחילת התפילה, ורק אחר כך נוכל להגיע למעלה עצומה של אמירת שירת הים. לכן פרקי התהלים הללו נקראים "פסוקי דזמרה", מלשון מזמרה הזמרת וכורתת את כל הקוצים. על כן צריך כל אדם להשתדל בכל כוחו ממש להגיע לתפילת שחרית בזמן ולא לאחר, כדי שייזכה לומר את כל סדר התפילה ללא שום דילוג חלילה, וממילא יהיה כח בתפילתו לפעול פעולות עצומות בשמיים. כשהתפילה שלימה מתחילתה ועד סופה, יש בכוחה להעלות את האדם למדרגות נפלאות ולפעול בשמיים גדולות ונצורות, אך אם האדם מתחיל להתפלל מאמצע התפילה או מדלג על קטעים שונים בתפילה חס וחלילה והתפילה חסרה, לא די שהיא אינה מועילה, אלא גם ההיפך חס וחלילה, ומלאכי השרת הממונים על העברת התפילות משליכים אותה מלפני ה' עם כל שאר התפילות הפסולות. מכאן, יש חיוב גדול על האדם להשתדל שתהיה תפילתו שלימה מתחילתה ועד סופה, ולא ידלג או יחסיר שום קטע בתפילה. [אמרי נועם - שמות]

לאחר הנס הגדול של קריעת ים סוף, אמרו משה ובני ישראל את שירת הים. במדרש תהילים מבואר שמיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו בני ישראל על הים, לא היה אדם שאמר שירה לקב"ה, עד שבאו בני ישראל ואמרו לפניו את שירת הים. הקב"ה ברא את אדם הראשון, ובכל זאת הוא לא אמר שירה לפניו. הקב"ה הציל את אברהם אבינו מכבשן האש ומארבעת המלכים, ובכל זאת הוא לא אמר שירה לפניו. הקב"ה הציל את יצחק אבינו מן העקידה, ובכל זאת הוא לא אמר שירה לפניו. הקב"ה הציל את יעקב אבינו מהמלאך, מְעֵשׂוּ ומאנשי שכם, ובכל זאת הוא לא אמר שירה לפניו. רק כאשר באו בני ישראל לים סוף ונקרע להם הים - מיד אמרו שירה לפני הקב"ה. אמר הקב"ה: "לא לו הייתי מצפה". כלומר, ישנה חשיבות עצומה לכך שהאדם מכיר בחסדים המרובים ובניסים המופלאים שהקב"ה עושה עימו, ומתוך כך מתעורר לשיר שירה של הודאה לפני הקב"ה. והקב"ה כביכול ממש מצפה שהאדם ישיר לפניו, כי כשהאדם שר שירה של תודה לקב"ה על דבר נס שעשה עימו - בזה הוא מודיע ומפרסם את מלכותו של הקב"ה בעולם, ובזכותו הקב"ה יושב על כיסא מלכותו. ומכיוון ששירת הים היתה שירת ההודאה הראשונה לקב"ה מאז בריאת העולם, לכן היא ראשונה במעלה לכל השירות שנאמרו בעולם מאוחר יותר, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת תרומה קלא, ב): "והאי תושבחתא מעליא מכל שאר תושבחן דעלמא, ואיהי לא אתתקנת מכלהו כמה דמתתקנת מתושבחתא דא". כלומר, השבח של שירת הים מעולה מכל שאר השירות והתשבחות שבעולם, והשכינה הקדושה אינה נתקנת משום שירה שבעולם כפי שהיא נתקנת משירת הים. לפי דברי המדרש, שרק לאחר שבני ישראל אמרו את שירת הים ישב הקב"ה על כיסא מלכותו, נוכל להבין מדוע תיקנו רבותינו הקדושים לומר את שירת הים בתפילת שחרית לפני קריאת שמע וברכותיה, הפותחות בברכת "יוצר".

ומבואר בזוהר הקדוש (פרשת תרומה קלא, א), שהשכינה הקדושה נתקנת על ידי ארבע בחינות, שהן: מיטה, שולחן, כיסא ומנורה. על ידי שאנו מתפללים תפילת ערבית, אנו מתקנים לשכינה את בחינת המיטה; על ידי אמירת סדר הקורבנות ופסוקי דזמרה בתחילת תפילת שחרית, אנו מתקנים לשכינה את בחינת השולחן; על ידי אמירת קריאת שמע וברכותיה, אנו מתקנים לשכינה את בחינת הכיסא; ועל ידי שאנו מתפללים את תפילת העמידה ואומרים את סדר הקדושה בחזרת הש"ץ, אנו מתקנים לשכינה את בחינת המנורה. ומכיוון ששירת הים היא הגורמת שהקב"ה ישב על כיסאו כנ"ל, לכן אומרים אותה לפני ברכת "יוצר" וקריאת שמע, אשר על ידיהן מתקנים את בחינת הכיסא כנ"ל. לכן מבואר בספר "בן איש חי" (שנה א' פרשת שמות אות ב) שצריך לומר את קדושת "יוצר" בישיבה דווקא ולא בעמידה, וכן הדבר בנוגע לכל סדר קריאת שמע וברכותיה, כיוון ששם נתקנת בחינת הכיסא.

וכתב מרן החיד"א (ציפורן שמיר סי' ב אות כד): "הפליגו בזוהר הקדוש באמירת שירת הים וסודה אחר פסוקי דזמרה, שהוא עילוי מאוד ונחת רוח לשכינת עוזנו. ועל כן צריך לאומרה בשמחה רבה ובנעימה, ויצייר בדעתו כאילו עומד ביבשה בתוך הים והמצרים נטבעים והוא ניצול, והיא סגולה לכפרת עוונות כידוע". ונראה שדברי קודשו של מרן החיד"א, שאמירת שירת הים היא "סגולה לכפרת עוונות", נסמכים על דברי רבי סימון במדרש (שוחר טוב על תהלים מזמור יח) שבאותו זמן שנעשה לעם ישראל נס קריעת ים סוף ואמרו

בברכת התורה
ברינה
רון

"לְאֲדָם מְעַרְכֵי לֵב וּמַה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" (משלי טז, א)

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל ודודק - א' ניסן
מרת אימ: שרה-סרח בת שמחה ויוסף

מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: יעקב ישראל בן גלית נפתלי בן רוזה: אברהם בן שמעה: גורג'י בן שמחה רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה שלמה בן זוהרה: אברהם בן שמעה: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דויד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעימה: רוזה בת שמשון אהרן בת אהרן והרטה: כותון בת חביבה: אהובה (דייז') בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן

להצלחת: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה. זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זרבה: עדינה בת שמחה: לאה רחל בת איריס: בתיה בת אסתר זרבה בת אטו: נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה

לרפואת:
הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א
אריאל בן אביגיל: אהרון בן רוזה: משה בן רוזה
מנחם בן עליה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט
עודד בן הגר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה
אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה
פאולה בת דינה: גלית בת חות: מרים קרן בת רבקה
אילה לאה בת ציפורה: שושנה בת שדרה
רחל בת נארה: חות בת לינה: מרית בת רחל
לימור הודיה: ושרונה בנות תות יפה

לזרע של קיימא:
יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה
שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה
שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלמית
רחל בת חיה: עדי בת מזל
ויקטוריה תקוה בת רינה

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752
או במייל: Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

חג - פסח

אילו קרבנו לפני הר סיני - לא בשמים היא

מובא בהגדה "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינינו" שואלים על פיסקא זו אם רק קרב אותנו למעמד הר סיני ולא נתן לנו את התורה מה שווה הדבר ומה תועלת יש בכך נאמרו בכך כמה פירושים :

אברבנאל פירש : אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו לא כפי ההבנה הפשוטה שקרבנו ולא נתן לנו את התורה אלא גם קרבנו להר סיני וגם נתן לנו את התורה והפירוש לא נתן לנו את התורה היינו שלא הקב"ה בעצמו נתן לנו את התורה אלא ע"י משה רבנו ולא היו שומעים את עשרת הדברות מהקב"ה בעצמו ולא נתן לנו בעצמו את התורה למרות זאת דיינו וז"ל ונתן לנו את התורה ורצה בו שה' יתברך בעצמו נתנה להם ומפי הגבורה שמעו את עשרת הדברות וידוע שלא היו ישראל ראויים לאותה מדרגה והיה די להם בתת התורה ע"י משה רבנו אבל על הצד היותר טוב דיבר ה' אל כל קהל

רשב"ם פירש : שלא נתן לנו את התורה בכללותה ומצוותיה והיה מסתפק במצוות מועטות כמו שנתן לאדם הראשון לנח או לאברהם קל וחומר שבמתן תורה נתן לנו את כל התורה המצוותיה

כמה ראשונים ויש מפרשים כפשוטו שמשפיק שקרבנו לפני הר סיני למעמד הגדול אע"פ שלא נתן לנו את התורה דינו שזכינו להגיע למדרגת מלאכים וזכו שלא תשלוט בהם רימה ותולעה ופסקה זוהמתם וזכו לשני כתרים אע"פ שאחר כך נטלו מהם כמו שהגמרא אומרת שעם ישראל שהיו במעמד הר סיני פסקה זוהמתן ואלו הגויים שלא היו במעמד הר סיני לא פסקה זוהמתן לזכות למעמד כזה גדול אפילו ללא קבלת התורה הוא דבר גדול ועצום

ויש שפירשו אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו כלומר שהוציאנו המצרים ממי"ט שערי טומאה ועשה לנו את כל הניסים וגרם לנו להאמין ולהתקרב לקב"ה יעד שזיכנו להגיע לשלב לפני קבלת תורה דינו ולא מדבר על קבלת התורה עצמה אלא השלב לפני כן גם דינו

ויש שפירשו אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו היינו קרבנו לפני הר סיני וגם הביא לנו את התורה וציווה אותנו עליה מי"מ לא נתן לנו את התורה הכוונה שלא נתן לחכמי ישראל לפסוק אלא רק בשמים מכריעים דינו ק"ו שגם נתן לנו את כוח ההכרעה לחכמי ישראל כיון שמה פוסקים חכמי ישראל למטה פוסקים למעלה לא הפוך שלא בשמים היא שפסק שפוסקים חכמי ישראל למטה הוא המחייב

כח ההכרעה ניתן לחכמי ישראל וגם אם בשמים פסקו אחרת מה שקובע זה מה שפסקו חכמי ישראל פה בעולם הזה.

כתוב במסכת ברכות (דף ה ע"א) אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמידת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחברו מוכר עצב ולוקח (הקונה) שמה (שקנה חפץ בזול) אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה לישראל וטמה שנה' כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו.

הרב עובדיה זצוק"ל שאל מה הדמיון לגבי מוכר חפץ הרי כיון שנמכר החפץ יותר אינו ברשותו משאין- כן הקב"ה התורה עדין איתו אע"פ שנתנה לעם ישראל התשובה היא שהמכירה היא שבזמן שיש ספיקות לגבי דיני התורה וצריך להכריע כח ההכרעה ניתן לחכמי ישראל לבית דין של מטה ולא לבית דין של מעלה וזוהי המכירה ואע"פ כן הקב"ה שמח.

ר' יעקב ממרויש אחד מבעלי התוס' שחיבר שו"ת מן השמים שאל שאלות ואע"פ שענו לו מן השמים אנו לא משנים מנהגנו כגון הוא שאל האם הלכה כהר"ף דבעי רק ברכה אחת לתפילין של יד וראש או דבעי שתי ברכות כר"ת וענו לו "את בריתי אקים את יצחק" היינו כר' יצחק אלפסי שמברכים רק ברכה אחת לתפילין ואע"פ כן אין האשכנזים משנים את מנהגם משום כך וכן ענו לו משמים שצריך לברך על ההלל בראש חודש דלא כמנהג הספרדים ולא כדעת מר"ן ואע"פ כן הנהוגים כמרן הב"י לא וכן המעשה במסכת בבא מציעא (דף נט:) לגבי תנור של עכנאי - תנור שעשוי חוליות חוליות ובין החוליות חול האם לא נחשב מחובר לקרקע ומקבל טומאה, דעת חכמים שלא נחשב מחובר לקרקע ומקבל שינו משום כך לברך על ההלל והיינו משום דלא בשמיני היא טומאה ורבי אליעזר טיהר שסובר שנקרא מחובר ופסקו חכמים לבסוף שהתנור טמא שלא כדעת רבי אליעזר אומרת שם הגמרא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם

(להוכיח שהוא צודק) ולא קיבלו ממנו אמר להם אם הלכה כמותי (עץ) חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה אמה ויש אומרים ארבע מאות אמה אמרו לו אין מביאין ראייה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים (נחל) יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין ראייה מאמת המים חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם (מה לכם להתערב בוויכוח) לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטין(מוטים) ועומדין חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאת בת קול ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא. מאי (מה הפירוש) לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות

אשכחתי (מצאו) רבי נתן לאליהו א"ל מה עשה הקב"ה באותו הזמן א"ל מוחיך ואמר נצחוני בני נצחוני בני ע"כ היינו אף על פי שבת קול משמים אמרה הלכה כרבי אלעזר מכל מקום עמד רבי יהושע ואמר לא בשמים היא אלא אנו קובעים את ההלכה מכאן רואים את הכח העצום שניתן לחכמי ישראל לקבוע הלכה אפילו נגד מה שאמרו בשמים וכן במסכת ב"מ דף פו. שרבה בר נחמני הכריע בן הקב"ה לפמלה של מעלה

וכן המעשה במסכת ב"מ דף פו. שרבה בר נחמני הכריע בין הקב"ה הישנה הלכה בצרעת-בהרת שאם היא קודמת לשער לבן האדם טמא ואם השער לבן קדם האדם טהור והייתה מחלוקת במתיבתא שבשמים, מה הדין כשיש ספק אם שער לבן קודם לבהרת או שהבהרת קדמה לשער לבן הקב"ה אומר טהור וכול מתיבתא שבשמים אומרים טמא ואמרו מי יכריע, רבה בר נחמני שאמר רבה בר נחמני יחיד אני בנגעים יחיד אני באהלות לפני שנפטר מן העולם אמר שההלכה היא כשיש ספק הדין הוא שהוא טהור כפי הקב"ה אמר, שכן ההכרעה ניתן למטה ולא בשמים היא ולכן אם רב פוסק פסק הלכה לא צריך לחשוש שמה טעה כיוון שלא בשמים היא ומה שפוסק פה פוסקים בשמים

וכן ידוע מחלוקת ר"א וחכמים לגבי מכשירי מילה בשבת לרבי אלעזר מותר מכשירי מילה כגון אם לא הכין סכין למילה לרבי אלעזר מותר להכין סכין בשבת ולחכמים אסור, ובלוי פסקו רבי אלעזר שהוא המרא דאתרא אף על פי שלחכמים הוי חילול שבת ולא חששו אולי טעו בפסק הם מחללים שבת לחכמים ולא עוד שגזרו הרומאים שלא ימולו את בניהם ורק בעיר לוד אמרו שיותר וכולם הביאו את תינוקיהם ללוד מכך שהתירו דווקא בלוד משמע שבשמים קבלו את הפסק של רבי אלעזר

מעשה באדם ששבר את מפרקתו והרופאים לא נתנו לו סיכוי הלך לאדמו"ר מוה"ל שברך אותו האדמו"ר אמר לו תמתין ולאחר שעה וחצי אמר לו עיינתי בסוגיא שלך בהלכות טריפות ואין אתה טריפה וכך הברייתא שכיון שפסק שהוא יכול להתרפאות גם בשמים קבלו את הפסק שלו ונתנו ליהודי זה חיים

וכן מסופר על אדם שהיה לו בעיה בריאותית אמר לו הרב שפה בחוץ לארץ אנו פוסקים כמו הרמ"א, והרמ"א סובר שבמקרה של שלך הוי טריפה ולכן לא תחיה תלך לארץ ישראל שהוא מקומו של מרן הבית יוסף והוא פסק שהדין במקרה הוא לא טריפה וכך תזכה לאריכות ימים וכך עשה וזכה לאריכות ימים וכן המעשה עם רבי מאיר בעל הנס שכיון שלמד תורה מאלישע בן אבויה שיצא לתרבות רעה כשהקב"ה הזכיר דבר הלכה משמו לא הזכיר את רבי מאיר בשמו אלא בשם אחרים, שאל אחד מאמוראים את אליהו מדוע הקב"ה לא מזכיר את שמו של רבי מאיר ורק קורא לו אחרים הרי רבי מאיר התייחס לאלישע בן אבויה כמו רימון וכו"ו אכל ואת קליפתו ורק דהיינו שלא למד ממעשיו כלום והקב"ה קיבל את דבריו ואמר לו אליהו שמכוח דבריך הקב"ה מזכיר את שמו של רבי מאיר ולא קורא לו יותר אחרים.

כתב ספר החינוך מצווה **תצו. וזה לשונו** **שלא לסור מדבריהם...** ומפני עניינים אלה, נמסרה כוונת התורה אל חכמי ישראל, ונצטוו גם כן שיהיו לעולם הכת מועטת מן החכמים כפופה לכת המרובים מן השרש הזה, וכמו שכתבתי שם במצות להטות אחרי רבים. וכתב שום אפילו הם טועים התורה מצווה ללכת אחריהם וכתב קצות החושן בהקדמה ... אמנם לזאת יחיד איש פן יזכר בתורה בדברים אשר לא כן ושכל האנושי לואה להשיג האמת ובפרט כוונת התורה שרפים ואופנים לא השיגו אלקים הבין דרכה וההוא דמשקר העונש ר"ל מבואר בזוהר היכן ההיא מלה סלקא ושתיקתם יפה מדיבורם שלא יכשלו בשנונם. אך לא נתנה התורה למלאכי השרת ואל האדם נתנה אשר לו שכל האנושי ונתן לנו הקדוש ברוך הוא התורה ברוב רחמיו וחסדיו כפי הכרעת שכל האנושי גם כי אינו אמת בערך השכלים הנבדלים.

אנו אומרים בהגדה את עמלינו אלו הבנים שאדם צריך לעמוד בחינוך הבנים...
השאיפה לבנים תלמידי חכמים ופמוטות הכסף שלא נקנו
נער צעיר וכן יחידה לייבילה כאשר התייתם מאביו, וכדי לעזור ולתמוך
באמו האלמנה והשבורה נאלץ לייבילה לעובד את ספסל הלימודים ואת
החיידר' בו למד ולעבוד כשוליה אצל סנדלר מתקן נעליים, מוקדם בבוקר
היה לייבילה קם, מתפלל במניין בעל מלאכה אוכל פת שחרית ואף לעבודתו
שם שהה עד שעות בין הערביים, אז פנה שנית לבית הכנסת לתפילת מנחה,
שיעור ב"עין יעקב" ש"נאמר על ידי הרב ותפילת מעריב, ולאחר מכן שב לביתו
לעודד ולשמח את אמו האלמנה, לספר לה כיצד עבר יומו, אכל את ארוחתו
הדלה אותה הכינה לא אמו, וכדי לאגור כח ליום המחרת עלה על יצועו ונרדם
מיד מרוב עייפות, בהפציע השחר קם לייבילה בזריזות ושוב החל את סדר יומו
הקבוע, כך חלפו להם ימים, שבועות, ושנים. על דבר אחד לא יכל לייבילה
לסלוח לעצמו, על עוזבו את לימוד התורה הקדושה, בליבו אהב לייבילה את
התורה אהבה עזה ומאוד נהנה ללמוד ולהבין משנה וגמרא, מידי בוקר כאשר
חלפו על פני החנות בה עבד,

בחוריי החמד - חבריו שיהיו אל ספסל הלימודים, נחטחה דמעה כמה מעינו
של לייבילה, הייתה זו "דמעת קנאה" על שלא זכה הוא למה שזכו הם. מידי
פגע בשעות הצהריים נכנס לו לייבילה בלאט אל בית הכנסת הגדול שבביתו
שהיה ריק מאדם בשעות אלו, מתיישב בזרן זוויט ומרטיב את ספר התהילים
בתפילה תחילה וקובעו מדוע ולמה לא יצא לאוני ללמוד תורה? בכל פעם
שסיים לי תפילתו הבטיח לבוא עולם, אמנם אני לא זכיתי, אך בעז"ה
כשיהיו לי ילדים אעמיד בפניהם את כל התנאים שבעולם על מנת שיגדלו הם
ויהיו תלמידי חכמים מופלגים ההוגים בתורה הקדושה יומם וליל, בתקווה זו
ניחם והתנחם לייבילה, ומחשבות אלו נתנו לו כח וטעם טוב ומחיה שהאיר
את חייו האפורים ומלאי הקשיים. בחלוף השנים הלך לעולמו הסנדלר אצלו
עבד והוא ירש את מקומו, הוא התבסס, התחנך ובורא עולם זיכהו בשלושה
בנים, הבית היה שוקק חיים מפעילותם של הילדים, מרץ רב ועצום היה לכל
אחד מהם, ושובבותם הייתה לשם דבר,

אך חשק ללימוד היה חסר להם, נפשם כלל לא חשקה בתורה, וזה מה ששבר
את אביהם יותר מהכל, "האם נחרץ גורלה של התורה לנדוד ממשפחתי?"
עמד לייבילה ובה לבוא עולם, כל פסגת שאיפת חייו התנפצו לו מול
העיניים, כמה פילל לילדים תלמידי חכמים, ומה עלה בגורלם? וכך מספר
פעמים ביום היה נוהל לייבילה את חנותו הקטנה לשעה קלה מסתגר בחדר
הפנימי ובוכה ומיילל כתינוק "אם בני לא יגדלו לתלמידי חכמים מה טעם
לחייני? בייחוד הפיל תחינתו על צעיר הילדים ששובבותו ומעשי הקונסד
שעשה העפילו על שני אחיו הגדולים ושום טיפת רצינות או הקשבה לא מצא
בשובב זה, גם זוגותו שהייתה תמימה וצדיקה לא פסקה מלהתפלל ולהשפיע
על ילדיה שישקעו מרצם בלימוד התורה,

אך שום שינוי לא קרה, וככל שגדלו הילדים גדלה שובבותם עמם. ערב אחד
בתום יום עבודה נלך ר' לייבילה את חנותו ושם פעמיו לבית הכנסת של בעלי
המלאכה, התפלל מנחה, ולאחר מכן ישב להאזין לשיעורו הקבוע של הרב
ב"עין יעקב", שבעה זו חש כה מרומם, וכל מילה ששמע נסכה בעצמותיו אור
ושמחה, שעת לימוד זו היא שנתנה לו כח להתמודד מול העמל והקשיי
בעבודתו, ובעיקר מול צערו העמוק ושבירונו העצום על התנהגות ילדיו ואי
חשקם ללימוד תורה, כשאת כל מרצם משקיעים המה במשחקים ובמעשי
קונסד למיניהם. והנה נשמע קולו הנעים של הרב שקרא "הזהיר ברו הווין ליה
בנים תלמידי חכמים", ואמרו המפרשים שהכוונה לנר שבת ונוכה, "כל
המהדר בהדלקתם זוכה לבנים תלמידי חכמים..." ליבו של ר' לייבילה נותר
מקוממו, הוא כבר לא היה מסוגל להתרכז בהמשך השיעור, המילים ששמע
חלחלו בראשו ותפסו את כל הגיונו, משהו נגימי זעק לו "לייבילה יש כאן
הבטחה מפורשת קום ועשה משהו..." כששב לביתו הבחינה אשתו באור
מיוחד המקיף את ישותו, "מה יום מיומיים?"

שאלה בפליאה, והוא שיפתה במה ששמע בשיעור מפי הרב על הבטחת חז"ל,
ולסיים בנר לה; החל מרגע זה בואו ונחסוך רובל רובל, עד שנגיע לסכום
מכובד בו נוכל לרכוש שני פמוטים כסף מהודרים ביותר ובהם תדליקי עם
שמן זית זך מהמעולים ביותר, זה יהיה במקום נרות החלב התחובים בכלי
חרס קטן ועלוב, לאחר מכן נמשיך לחסוך עד שנגיע לסכום בו נרכוש מנורה
גדולה ומבודרת מכסף טהור ובה אדליק את נרות וחז"ל יקיימו את הבטחתם
כדברי הרב בשיעור וזוכה לבנים תלמידי חכמים. מי שראה את השמחה
והאורשר שאפך את ר' לייבילה ואשתו היצדקת בתוכניתם לקבל את ברכת חז"ל
לא ראה שמחה ואורשר מימיו, ר' לייבילה התקין קופה מיוחדת וכל רובל
שיכולו הכניסו פנימה לקופה, הם חסכו מקניית בגדים ומוצרים למיניהם וחזק
ממה שהיה מוכרח חסכו הכל למשימתם

הנעלה למטרה הקדושה אותה הציבו לעצמם. עברה שנה וליקראת את הקיץ
הוריקו ר' לייבילה ואשתו את "קופת הברכה" כפי שכונתה בפיהם, סוף וספרו,
ואכן סכום מכובד ביותר הצטבר בקופה, סכום השווה לקניית שני פמוטים
מכסף טהור ואף מקדמה מכובדת להזמנת מנורה מעשה ידי אמן. למחרת
לבשו שניהם בגדי שבת ופנו אל חנותו של ר' זלמן הצורף ע"מ לרכוש את
הפמוטים אליהם נכספו כל השנה, כל עצמותיה אמרו שירה "זה היום עשה
ה' נילה ושמחה בו", נהיה והיריבים את הנר ובורא עולם יתן לנו בנים
שיאירו בתורה הקדושה... והנה בעיקול האחרון של השביל לפני חנותו של
הצורף הגיח למולו חברו מנוער ר' אהרן לייב, עמו היה ר' לייבילה קשור קשרי
חברות ומקיים שרכשו במשך שנים רבות בהם מצאו און קשבת אחד
ברעהו, ר' לייבילה הבחין כי פניו של חברו אינם כתמול שלשום, הוא תפס ביזו
ולקחו הצידה כשהוא שואל לשלמו ולמצבו, במקום תשובה פרץ ר' אהרן לייב
בבכי קורע ורק לאחר שכנועים סיפר לחברו על המצוקה הקשה אליה נקלע,
כך שאף אוכל הבקא לילדיו אין ביכולתו.

בלבו של ר' לייבילה התחוללה סערה נוראה מצד אחד רצה לברך את חברו
ולאחל לו ש... ה' יעזור... ולהמשיך בדרכו לחנות הצורף של ר' זלמן העומדת
ממול לרכוש את "פמוטי החטטות" לה נכסף הוא ואשתו משך כל השנה, אך
מאידיך, יש ביכולתו להשיג יד לעורה, סכום הכסף שבכיסו יביא ללא ספק
לשמחה ושינוי במצבו של חברו, מה עדיף? ומה יהיה עם ההבטחה של "הזהיר
בנר הווין לו בנים תלמידי חכמים"? המלחמה שהתחוללה בקרבו ברגעים
ספורים אלו הייתה עצומה, לפתע התישבה את כוחו, והוא חש כמה גדול וכבד
הוא הניסיון אליו נקלע. השתה בהריק במחשבה, היה בורא אולם מצרף
מחשבה טובה למעשה, בורא עולם יודע כי בכל מאודי רציתי לרכוש פמוטים
מהודרים לשבת, בורא עולם יודע כי בכל מאודי משתוקק אני לבנים תלמידי
חכמים, אני את הכסף אתן לחברי ר' אהרן לייב ואעשה עמו חסד ובורא עולם
יצרף את רחשי לבי ויצרף את רצוני העז למעשה... על הוא שלף את
ארנקו ואמר לר' אהרן לייב, קח לך את הנמצא כאן, כרגע איני זקוק לזה

וכשירווח לברך תשיב לי, הוא תקע את ארנקו בכף ידו של חברו, ואין על
וקבולתו לעבר כשדברך הוא מסביר לאשתו פשר מעשיו, ואין לך
אישה כשרה בנשים... אף הוא הצטרפה לשאיפת בעלה בתפילתו כי בורא
עולם יצרף גם את חלקה בפמוטים למען יזכו לבנים תלמידי
חכמים. ובאותה שבת כשהדליקה את נרות החלב בכנסות החרס הנסים
נשאה תפילה על ילדיה ואמרה "אלו הנרות יעלו לפיך כאילו הם פמוטי
כסף דולקים בשמן זית זך, ואורם ילחלו אל ליבות בני ויאיר בהם את
אור תורתך הקדושה", את פניה שטפו הדמעות והיא לא פסקה מלבקש
ולהתחנך ברגעיה כה מרגשים אלו. ועלתה תפילתה ותפילת בעלה אל
המרומים וברעישה עולמות, גדלו הילדים ונשלחו לשיבות, ליבם נפתח
לאהבת ה' ולתורתו, ובמשך השנים הפכו לתלמידי חכמים מופלגים ביותר,
וצעיר הילדים "השובב" מכולם, נלקח ברבות הימים לחתן אצל הגאון
הצדיק המשיח הגדול ממיר ר' ירוחם ז"ע"א. (עליו התבטא באחד הפעמים
ר' מיכל פינשטיין צ"ל "משמתי ר' ירוחם בטל האדם השלם מן העולם").

החיילים ניצלו בזכות ששמרו על איסור אכילת חמץ
הכוננות במערכת הביטחון בגבול הצפון היתה ברמה הגבהה ביותר כבר
כמה ימים. מידע מודיעיני אמין ביותר הורה על כוונת מחבלים לחדור
לחוריה ישראל דרך גבול הצפון, להניח מטען צד ולנסות לחטוף חיילים. כוחות
רבים הוקפצו לאזור הגבול, מזל"טים חגו מעל וכל החופשות בוטלו. אחת
היחידות שהשתתפו בסריקות הייתה יחידת חיילי ההסדר. כל התוכניות
שלהם לזכות לחופשה ירדו למימון. אז חול המועד פסח, ורבים בקישו
לעשות את החג בחיק משפחותיהן, אבל כל הציאות נדחו ומחמת הכוננות
עד שתיגמר ולאחר מכן יאופשר להם לשוב לביתם. בני, חייל שגר באחד
המושבים בארץ, עלה לקומנדקר לסירור על גבול המערכת. הצגה היה חייל
ממוצא רוסי שהוא לא הכיר. "היי, קוראים לי בני"הצא את עצמו. "ואני
אֶלְכָסְ, השיב הנהג. "בדרך הבא לטיול השנתי של בית הספר. שניהם
צחקו נראה היה שהקרה ביניהם הופשר. הם החלו בנסיעה על גבי שביל
העפר הצמוד לגדר המערכת, כשעניניהם מבטיות לכל עבר וסורקות את
השטח. לבני היה מצב רוח גרוע. בשנה שעברה הוא חגג את הפסח במשבו,
עם הוריו, אחיו ואחיותיו, סבו וסבתו. ליל הסדר היה כל כך יפה, וכל ימי
חול המועד הם עשו ביחד הוא נזכר בוה הוא חושב על המצב שלו עכשיו
הוא נמצא בגבול ורודף אחרי מחבלים וכמעט שוכח שזה חג, חג
החירות". הנסיעה נמשכה והמתח גובר. לאחר כמה דקות הוציא אֶלְכָס
חבילה מכיסו והניח אותה בניניהם. "קח תתכבד", אמר לבני. "תאכל
משהו." "תודה", אמר בני והוציא מתוך החבילה בסקוית אחד. הוא בא
לברך "בורא מיני מזונות" - כשלתפע נזכר: פסח היום! הבסקוית הוא
חמץ!" "צעור מיד!"

צעק בני לאֶלְכָס. אֶלְכָס עצר את הרכב בבת אחת ותפס את נשקו. מה קרה?
שאל אֶלְכָס דרוך. "אתה מבורך; אתה עובר במיא ל" בסקויתים" צעק בני.
"כמעט אכלתי את זה." תגיד לי, מה עתה עליך? "שאל אֶלְכָס. מה הבעיה
שלך? זה לא בסקויתים ממוכלדים... הימים פסח, והבסקויתים שלך הם
חמץ", לא נרגע בני. "בגללך כמעט אכלתי חמץ." "זו הבעיה שלך?" חזק
אֶלְכָס, כבר חשבתי שראיתי איזה מחבל..."אני לא מוכן שהבסקויתים יהיו
ברכב", אמר בני שלא הצליח להירגע. "תזרוק אותם החוצה. גם לך אסור
לאכול את זה. גם אתה יהודי, אֶלְכָס." "יהודי יהודי, אבל הבסקויתים
טעימים", חזק אֶלְכָס וקירב בסקוית לפיו. "אֶלְכָס" צעק בני בחדרה, "אל
תאכל. זה אסור אלה אוכל, אני יוצא החוצה." "אל תבלבל במוח",
הגיב אֶלְכָס, אבל בני כבר עשה מעשה: הוא פתח את הדלת, וירד אל מחוץ
לקומנדקר. "תגיד לי אתה חושב מה אתה עושה?" שאל אֶלְכָס, "תיכנס מיד
לרכב, זה מסוכן." "לאכול בסקויתים בפסח זה יותר מסוכן", אמר בני
"אני חוזר ברגל לבסיס." "כעס אֶלְכָס, "אתה יודע מה? לך ברגל ואני ממשיך
בנסיעה. להתראות בבסיס." והוא המשיך בנסיעה. החרדה של בני מכך
שהוא כמעט אכל חמץ, הפכה עכשיו לפחד נורא. הוא היה לבד בלב שטח
מסוכן. הוא חשב שהוא עומד לצאת מודעתו מרוב חרדה. הוא הבין שהוא
עשה שטות בכך שירד מהרכב. הסלידה מהחמץ העבירה אותו על דעתו,
וחוץ מזה, איזו זכות ישלו לומר לאֶלְכָס מה לעשות? הוא יכול לשכנע אותו
ולהסביר שאסור לאכול חמץ, אבל מה פתאום הא כופה עליו את דעתו?
"זה לא מתאים לי", הרחר בני. לא חלפה חצי דקה, וקולות ירי עזים פילחו
את השקט, ומיד לאחר מכן חרדה את האזור פיצוץ אדיר. "זה אֶלְכָס",
הרחר בני בחדרה, הוא נתקל במחבלים.

"הוא תפס את נשקו והחל לרוץ קדימה כשהוא קורא בשמו של
חברו. למרבה ההקלה הוא שמע מישהו קורא לו מבין השיחים. זה היה
אֶלְכָס, המום ומבוהל מהפיצוץ מחריש האווניים, אבל בריא ושלם. תוך
דקה נדמתה כל הצורה לשדה קרב. עשרות חיילים מילאו את השטח,
מסוקים חגו מעל ומרדף התנהל אחרי חוליית המחבלים. ארבעה מהם
נהרגו, ורק אחד נתפס חי, ונלקח מיד לחקירה. המחבל היה צעיר לבנוני,
מבוהל ומבועת. הוא סיפר שהוא וחבריו חטמינו מטען רב עוצמה, והמתינו
לרכב הצבאי הראשון שיעבור בשביל לפוצצו. הרכב של אֶלְכָס התקרב, אך
אז הנהג הבחין בהם, והשליך לעברם רימון. הם הבינו שהם התלכו, החלו
לירות והפעילו כל מטען הצד למרות שהרכב הצבאי עוד היה רחוק ממנו,
ואז החל המרדף אחריהם. החוקר יצא מחדר החקירות, ונגיש אל אֶלְכָס
שהיה בחוץ. כל הכבוד", אמר לו. "ברימון שזרקת עליהם, מנעת אסון
גדול." "רימון? איזה רימון?" שאל אֶלְכָס. המחבל אמר שעצרת וזרקת
עליהם רימון, "אמר החוקר - ולא הבין מדוע אֶלְכָס פורץ בצחוק גדול
ומתבק את בני, שגם הוא עדיין לא הבין מה קורה." "לא זרקתי שום רימון",
הסביר אֶלְכָס לכולם. פשוט היה לי ויכווח עם בני כמה דקות לפני הפיצוץ על
חבילת הבסקויתים. כשראיתי שזה כל כך חשוב לבני, החלטתי לזרוק
החוצה את חבילת הבסקויתים ולחזור לאסוף אותו. המחבלים שראו אותי
עוצר וזרוק משהו היו בטוחים שהם התלכו ושהו רימון וניצלתו.

מאד מאד הוי שפל רוח
כידוע החמץ התופח מסמל גאוה וגבהות הלב לעומת המצה הדקיקה
המסמלת ענוה. נזכיר כמה סיפורים על ענוה
מסופר לאחר פטירתו מן העולם של מרן הגאון הרב משה פינשטיין צ"ל
התקבלה בביתו שְׁחִיחַ טַלְפוֹנית סְמוּךְ לַכְּנִיסַת הַשְּׂבֵת. מְעַבְר לְקו הַיְתָה
אַשָׁה אֶתְת אֲשֶׁר בְּקִשָּׁה לְשׁוֹחֵחַ עַל בְּכַד הָרֵב, אֶךְ מֵה דִּבֹל הָיְתָה צְעָרָה לְשִׁמְע
הַבְּשׂוּרָה הַפְּתוּחָה כִּי בְּכַד הָרֵב נִפְטַר לְבֵית עוֹלָמוֹ. לְשִׁאלַת אֶחָד מִבְּנֵי הַבֵּית
בְּמָה הוּא יִכְלַע לְעֵזֵר לָהּ, בְּקִשָּׁה הָאִשָּׁה לְבָרַר אֶת זִמְנֵי כְּנִיסַת הַשְּׂבֵת. "הָאֵם
הַרְגוּ!" "אֵינִי מוֹתְפָּאֵת עַל תְּמִיחָתְךָ. הָרֵב זֶה כִּבְרִי יוֹתֵר מִשְׁלוֹשִׁים שָׁנָה
שָׂאָנִי נוֹהֵגת הַהֶתְקַשָּׁר מֵדֵי שְׂבֻעַת לְכַבּוֹד הָרֵב לְבָרַר מֵהוּ זִמְנֵי כְּנִיסַת הַשְּׂבֵת,
וְתִמִּיד הֵשִׁיב לִי הָרֵב בְּסִבְלָנוּת רַבָּה וּמְעוֹלָם לֹא הִפְנָה אוֹתִי לְלוֹחַ שְׁנָה" -
הַשִּׁיבָה הָאִשָּׁה בְּנִימָה שֶׁל פֶּסַח. אֶכֶן, זוֹ תּוֹרַת הַמְּנַהֲיָנוּת בְּמִלָּא הַתְּפָאֶרֶתָה

חמץ שנתעפש או נסרח קודם זמן איסורו, ונפסל מאכילת הכלב, או שחרכו ושרפו באש עד שנפסל מאכילת הכלב, מותר לקיימו וליהנות ממנו בפסח לפיכך מותר לכתוב בחול המועד פסח בדיו שנתבשל עם שר ששעורים וכן מותר להשתמש בפסח בספירט ממוגל להסקת מכונית בישראל פרימוס ובלבד שיקנה אותו קודם פסח כדי שיהיה בטוח שנפסל מאכילת הכלב קודם זמן איסור החמץ וכן מותר לצחצח נעליו בחול המועד פסח במשחת נעלים שיש בה תערובת חמץ, ויקנה אותה קודם פסח וכן מותר ללבוש בפסח כובעים שמדבקים אותם בבצק מבפנים,

הואיל ונפסל החמץ מאכילת הכלב קודם זמן איסור החמץ וכורכי ספרים מותר להם לדבק היירות בבצק או בעמילן חמץ אפילו בערב פסח, קודם זמן איסור החמץ, ומותר ללמוד בספרים הללו בפסח וכן סיגריות שיש לחוש שמדבקים אותם בחומר שיש בו חשש חמץ, הואיל ונפסל מאכילת הכלב, וגם אינו ניכר כלל, יש להתיר לעשן מהם בפסח

***טבילות וכדורי הרגעה, נגד מיחוישי ראש וכאב שיניים, מותר להשתמש בהם בפסח, אפילו יש בהם תערובת חמץ (עמילן של חטה), כל שטעמם פגום וכבר נפסלו מאכילת הכלב קודם הפסח, ובלעיסם אותם כגוי תרופות ויש נזקק לתרופות בפסח עצמו, מותר לקנות מבית מרקחת של גוי תרופות שאם בהם חמץ ונפסלו מאכילת הכלב. וכל זה בחולה שחלה כל גופו, ואף על פי שאין בו סכנה, אבל אם הוא מיחויש בעלמא, אין להתיר. וטבילות שמוצאים אותם וטעמם טוב אסור למצוץ מהם בפסח לתרופות דלקת-גרון וכיוצא בזה, אלא אם כן נתברר שנעשו בעמילן של תירס או של תפוחי אדמה

ומה טוב לבקש מהרופא בעת רישו תרופות שירשו לו תרופות שאינן מכלילות חשש חמץ כתחליף אלה שיש בהן חשש תערובת חמץ. ובומנינו רוב הטבילות עשויות ללא חמץ כלל, אלא עשויות עם עמילן הנעשה מקטניות, (ואפילו המיעוט שמעורב בהם חמץ, החמץ נפסל מאכילת כלב לפני הפסח), הילכך בודאי שיש להתיר לחולה שאין בו סכנה לקחתם בפסח, וחלילה לחולה כזה להחמיר על עצמו ולהפסיק לקחת הכדורים הנחוצים לו על פי הוראת רופא מומחה במשך הפסח, ובפרט במקום שיש חשש העל קטן שהוא יגיע על ידי זה למצב אפילו של ספק סכנה.)ספר נשמת אברהם עמוד רסו.

***חולה שיש בו סכנה ויודע שיצטרך להשתמש בפסח בתרופה שיש בה חמץ, יש לו לקנות התרופה קודם לפסח, ויכוין בפירוש שאינו רוצה לזכות בחמץ שבתרופה, ויניח אותה במקום מוצנע, וכשיצטרך יקח ממנה בכל פעם כפי הצורך. ואם התרופה טעימה לחיך, טוב שיתן בתוכה דבר מל, שתהיה שלא כדרך הגאנות, והרופא בכפו יבלעה.)אנשי ספר נשמת אברהם סימן תסו. ודיו"ק.)

***המוצא חמץ ברשות הרבים בימי הפסח אסור לו להגביהו, ואפילו יתכוין שלא לקנותו, אסור מדברי סופרים גזירה שמא יאכל ממנו. אסור לעשות מלאכה בערב פסח אחר חצות היום לא אסור עשיית מלאכה בערב פסח, אלא מלאכה גמורה, כגון לעשות כלים חדשים, או לתפור בגדים חדשים, בין בשכר בין בחנם, אבל רשאי הוא לתקן כליו, כגון בגד שנקרע קצת רשאי לתפורו ולתקנו לצורך המועד, ואפילו מעשה אומן מותר בין לעצמו בין לאחרים ומכל מקום לא יטול האומן שכר על התיקון כשעושה לאחרים אלא אם כן במעשה הדיוט ומי ששכח להסתפר לפני חצות מותר לו להסתפר אחר חצות על ידי עצמו, אבל לא על ידי ישראל חבירו אפילו בחנם, ומכל מקום מותר לו להסתפר בשכר אצל ישראל עני שאין לו מה יאכל כפי הצורך בליל הסדר היום טוב של פסח וכן מותר לו להסתפר על ידי גוי בשכר בערב פסח אחר חצות

ומותר לגוזז צפרניו בערב פסח אחר חצות וכן מותר לצחצח נעליו במשחת נעלים ולהבריכם לכבוד יום טוב ומותר להנץ הבגדים במגהץ חם ומותר לכתוב ספרים דרך לימודו, אפילו אין בהם צורך המועד ומותר לצלם במצלמה צורת אדם או נוף בערב פסח ומותר להפעיל מכונית כביסה בערב פסח קודם חצות, אע"פ שהיא ממשיכה לפעול באופן אוטומטי גם אחר חצות. ופשוט.

אסור לאכול מצה ביום ארבעה עשר בניסן, כדי שיאכל המצה לתיאבון בליל פסח, (ומכל מקום אם אכל מצה בשוגג, יברך לאחריה ברכת המזון). ובליל ארבעה עשר מותר לאכול מצה

ומצה עשירה מותר לאכול בארבעה עשר בניסן. ומצה עשירה היא הנעשית מקמח (כשר) עם מי פירות, כגון יין חלב ודבש, ומיץ תפוחים ומיץ רמונים וכיוצא בהם. ועיין ברמב"ם פרק ה מהל' חמץ ומצה הלכה ב, ופרק ו הלכה ה. (והטעם לזה, כי הואיל ואין יוצאים ידי חובת אכילת מצה בליל פסח במצה פשירה, שנאמר: "לחם עוני" (פסחים לו.), לפיכך לא אסרו לאוכלה בערב פסחכד. אבל עוגה שנעשית מקמח מצה (אפויה), ועירבו בה דבש ויין וכי"ב, וחזרו ואפו אותה, אין לאוכלה בערב פסח, שהואיל ונאפית מכבר, אין עליה שוב תורת מצה עשירה

ומצה מבושלת או מטוגנת בשמן מותר לאוכלה בערב פסח, ומכל שכן אם נתבשלה לפני ערב פסח ומשעה עשירית ביום, ולמעלה, כלומר: שלש שעות זמניות לפני צאת הכוכבים, אסור לאכול אפילו מצה עשירה, כדי שיוכל לאכול המצה בליל פסח לתיאבון ומכל מקום מעיקר הדין לא נאסר אלא כשאוכל ממנה יותר משיעור כביצה (בלי קליפתה). אבל לאכול ממנה פחות משיעור כביצה (בלי קליפתה)

כחמשים גרס, מצד הדין מותר, אלא שאין להקל בזה אלא במקום צורך ומותר לאכול פירות וירקות, וכן תבשיל ואורז, גם לאחר שעה עשירית, ובלבד שלא ימלא כרסו מהם לאכול ולשבוט. (וקטן שאינו מבין כשיפור יציאת מצרים שמספרים בהגדה בליל פסח להאכילו מצה (רגילה), בערב פסח, אבל קטן שמבין כשיפור יציאת מצרים אין להאכילו מצה בערב פסח, שנאמר, "והגדת לבנך בעבור זוה" עשה ה' ל"י, לא אמרתי אלא בשעה

שמצה ומרור מונחים לפניך, ואם ימלא כרסו מן המצה בערב פסח היאך שייך לומר ל"י בעבור זה", כיון שאין המצה חדוש לול. ט. יש להתיר אפילו לכתחלה לשתות בפסח מן המים של הכרתו ולבשל ולאפות בהם, בלי שום פקפוק, ובלבד שיסגנו את המים במסננת יפה קודם שישתמשו בהם בפסח לשתיה ולבישול ולאפיה. והרוצים להתחסד עם קונם, ו להחמיר על עצמם, נכון להם לשאוב את המים קודם פסח, ולפני זמן איסורו של החמץ, ולסגנם יפה, כדי להשתמש בהם בכל ימי הפסח, ותבא עליהם ברכהכז) ***מותר לאכול בפסח גבינה או דגים מלוחים שנמלחו קודם פסח, (וכל שכן סרדינים שבקופסאות סגורות המיוצרים בארץ בשמן בלבד, אף על פי שלא נזהרו לבדוק המלח מפירורי חמץ, וגם במליחתם לא נזהרו לשמרם כראוי מחימוץ, ואינם צריכים הדחה או שריה במים כלל וטוב לקנותם מהשוק קודם פסח ולהניחם בכלי כשר ומרקחת (ריבה) שנעשתה בשאר ימות השנה בכלים רגיילים של חמץ, ולא נזהרו לשומרה מחשש חמץ, מותר לאוכלה בפסח, הואיל וסתם כלים אינם בני יומן, והוה ליה נותן טעם לפנח שמותר, ועוד שהרי זה כנותן טעם בר נותן טעם הדיתרא, החמץ נתן טעם בכלי, והכלי במרקחת, ועדיין הכל היתר, הואיל ונעשה קודם פסח. ואחינו האשכנזים נוהגים להחמיר כדברי הרמ"א בכמה פרטי דינים הני"ל. אבל לנו הספרדים שהולכים אחר הוראות מרן יש להקל. ואין המורה הוראה בארץ ישראל, רשאי להחמיר (לספרדני) נדפסיק מרן, ורק לעצמו רשאי להחמיר ***נותן טעם לפנח מותר בפסח, לפיכך אם טעו ובישלו בפסח בכלי של חמץ, לאחר שעבר שיעור מעת לעת (כ"ד שעות) מזמן שנתבשל החמץ בכלי, התבשיל מותר בפסח ואחינו האשכנזים מחמירים בזה.

אסור לומר על בהמה בין שהיא חיה בין שהיא שחוטת, ואפילו על חתיכת בשר, "בשר זה לפסח", לפי שנראה שהקדיש אותה מחייה לקרבן פסח, ונמצא אכילת קדשים בחוץ שהוא כפרת, אלא יאמר "בשר זה ליום טוב", וכן אל יאמר בביתו לצלות הזרוע "לפסח", אלא "ליום טוב" ואף על פי שמצד הדין אין איסור בזה אלא בהמה שבמינה קרב על גבי המזבח, אבל בשר תרגולים שאינו קרב על גבי המזבח מותר, מכל מקום טוב להחמיר בזה, ואפילו בדגים אבל מותר לומר חטים אלו לפסח

ונכון להשתדל לקחת למצת מצוה של לילה הראשון מצה שנעשית בעבודת ידי הלשנה והאפיה בתנור. ומכל מקום בשעת הדחק שאינו מוצא מצה של עבודת יד, יוצאים ידי חובה במצה שנעשית על ידי מכונה חשמלית, באופן שלחיצת הכפתור להפעלת המכונה נעשית בידי ישראל שאומר "לשם מצת מצוה"

ז. אף על פי שהחמץ אוסר בפסח בכל שהוא, ואינו מתבטל בשיש, מכל מקום אם נתערב חמץ לפני הפסח, והיה ששים כנגדו, אינו חוזר וניעור בפסח לאסור במשהו, אלא כיון שנתבטל מותר באכילה בתוך הפסח. ואפילו לא נודע ענין תערובתו אלא בתוך הפסח אף על פי כן מותר באכילה לפיכך חטים שפולו עליהם גשמים, או שפולו למים, ונתערבו בחטים הרבה, ויש ששים כנגדם, מותר לטוחנם ולאפותם למצה לפני הפסח ומכל שכן שיש להתיר יין שנעשה קודם פסח מצימוקים שנישרו כמה ימים במים, ובפסח מצאו בתוכם חטים או שעורים שנתבקעו,

שאינן כאן אלא טעם החמץ ולא ממשו, ומכיון שהיה ששים כנגד החטים בודאי שאינו חוזר וניעור לאסור בפסח, וכשר היין אפילו לארבע כוסות בליל פסח וכן פת שפול ליין ונשרה שם כמה ימים, וסילקו, וסיגנו קודם פסח במסננת עבה שאין לחוש שהסתנו לתוכו פירורי חמץ, מותר בשתייה בפסח וכן שכר שעורים (בירה) שהוא חמץ גמור, שנתערב קודם פסח עם משקים אחרים, ויש סי' לבטלו, מותר לשתות בפסח, שאינו חוזר וניעור. ובזה שהוא תערובת לח בלח מותר גם לאחינו האשכנזים ואפילו אין ששים נגד החמץ מותר להרבות עליו עד שיעור ששים ולבטלו קודם פסח. ואין בזה משום "אין מבטלין איסור לכתחלה"

מתפללים שחירת של יום טוב בשמחה ובניגון, ואומרים כל המזמורים האומרים בשבתא. וגומרים את ההלל, ומברכים עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו לגמור את ההלל. ואסור להפסיק באמצע ההלל, אלא דינו כדין קריאת שמע וברכותיה, שבאמצע הפרק שואל מפני היראה, דהיינו בשלום אביו או רבו שחיב במוראם, ומשיב שלום מפני הכבוד לאדם נכבד שהקדים לו שלום, ובבנין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם. וכן יש לו להפסיק לקדיש ולקדושה, אפילו באמצע הפרק. ואף לענין אמן דברכות יש לו להפסיק ואם פסק באמצע ההלל אפילו לדבר הרשות, ואפילו שהיה כדי לגמור את כולו, אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק, בין ששהה באונס בין ברצון.

ואם טעה ואמר ההלל בדילוג, כמו שנוהגים לומר ההלל בראש חודש, ואחר כך נזכר, יחזור לגמור ההלל מתחלתו ועד סופו. ואין צריך לחזור ולברך, כיון שכבר בירך על ההלל קודם

אם ביום טוב ראשון של פסח חזר תשעים פעם, "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", כנגד תפלות של שלשים יום, מכאן ואילך אם נסתפק אם אמר גשם או טל, הרי הוא בחזקת שלא הזכיר גשם, ואינו צריך לחזור. (מרן בשלחן ערוך סימן קיד ס"ט). (וטוב שיחזור מאה ואחת פעמים, כעין שם שאמר בחגיגה ט: (אין דומה שונה פרקו מאה לשונה פרקו מאה ואחת. וגם כדי לכלול תפלת המוספין של פסח ושבת וראש חודש אייר שבתוך שלשים יום. ע"כ

זוהר הקדוש - המצה יצר הטוב והחמץ יצר הרע

וַיִּשְׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרְס יֶחֱמֵץ וְגו'. כ"ה - מִצָּה זֹאת לְבַעַר חָמֵץ, שְׁהָיָה מִצָּה זֹאת נְמֻסָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרְס יֶחֱמֵץ, וְכִתּוּב שֶׁאֵל לֹא יִמְצָא בְּבִתְיָם, וְהָיָה פְרִשׁוֹת הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְגָּנוּ, בֵּין חָמֵץ וּמִצָּה שֶׁל כְּמָה מְקוּמוֹת, זֶה יֶצֶר רַע, וְזֶה יֶצֶר טוֹב (פרשת בא דף מא)

אמרי חז"ל " כתב הרמב"ם רבי לייב' לאיגור מלובלין ז"ל ע בספרו 'תורת אמת', שימי חודש ניסן גדולים יותר מימי אלול על אף שהם ימי רחמים ורוצן, ומטעים את החסר נפלא, שכל המועדים קדושתן נובע מן התורה הקדושה, חג שבועות - עיקרה ניתקן משום שביום זה זכו לקבל התורה" ק", וכן שאר המועדים ניתנו לאחר מתן תורה, משא"כ לחג הפסח זכו בני ישראל במצרים בעת שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ואף שלא היו זכאים וראויים לצאת ממצרים ריחם עליהם השי"ת והוציאם מעבדות לחירות, ולפיכך גדולים ימי חג המצות טפי משאר המועדים, כי אז זכו בני ישראל לחסד עליון שלא היו ראויים לכך. וכמו"כ בכל שנה ושנה מתעוררת בחינה זו, שהקב"ה מרחם על פליטת עמי בית ישראל ומוציאם מעבדות לחירות, וכל יהודי באויה מצב שהיה, יוכל לצאת משערי טומאה שנקלע אליהם ולזכות לאור גדול" עכ"ל. ואיש כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו" אומר רבינו בעל ה"חתם סופר": רצונו לומר. מי שמדמה בנפשו שאין לו גואל מכל בני האדם יאכל כל ימי חייו מלית רגל על ה' יתברך, יהיה סימוך ובטוח ב"ה סימוך ושיגה ידו ונגאל" עכ"ל.

אופק חדרה

כניסת שבת	18:48	לוח מקומי
יציאת שבת	19:58	אור החיים
רבינו תם	20:32	
	18:59	
	19:50	
	20:41	

לכבוד שבת קודש

עם ישראל תפילה פסח

גם ליהודי כזה רשע הקב"ה דואג ונותן לו סיעתא דשמיא. לקב"ה יש חיבה ואהבה מיוחדת לכל יהודי ויהודי באשר הוא, ואת החיבה הזאת ראינו בחג הפסח. (הגדה של פסח שש באמרתך)

"אשר קידשנו במצותיו וציוונו על ביעור חמץ"

האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצ"ל, התארח פעם אצל הברון רוטשילד, והלה לקח את האדמו"ר לסיור ברחבי ביתו המפואר. אמר העשיר לאדמו"ר: "כבוד הרב יראה, יש לי הידור מצוה שאף אחד בעולם לא עושה אותו. יש לי דירה שלימה, שהיא כולה של פסח. זאת וילה גדולה, מאובזרת בכל האביזרים הנחוצים, והיא פתוחה רק לכבוד חג הפסח, שום פירור של חמץ לא נכנס אליה אף פעם. בימי החג אנחנו נמצאים רק בוילה הזאת, ואת הבית הרגיל - של אמצע השנה - סוגרים באופן מוחלט לכל ימי הפסח".

העשיר ציפה להערכה גדולה. אבל האדמו"ר מבאבוב לא ממש התלהב.

אמר לו רבי שלמה: "אבי, ה'דברי חיים' מצאנו, היה מהדר בכל מצוה ומצוה. אם היה סבור שראוי להדר ולייחד בית לפסח - תסמוך עליו שגם הוא היה עושה לעצמו בית לפסח. אתה יודע מדוע הוא לא בנה בית מיוחד לפסח? כי עבודת הפסח היא גם ביעור החמץ שבלב - צריכים לחפש היטב, בחורים ובסדקים, למצוא את המידות הרעות ולתקן. יש לנקות את הפנימיות ולזכך את הנשמה עד שתהא כשרה.

עבודת הפסח אינה לברוח למקום אחר, ולאחר הפסח לחזור למצב הקודם - לאותם הרגלים מגונים ומידות מקולקלות..."

בנביא מיכה (ו, ט"ז) נאמר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". דע לך - אומר ה'חתם סופר' - שאותם ניסיונות שהיו לבני ישראל ביציאת מצרים. יהיו לבני ישראל לעתיד לבוא, בתקופה שלפני ביאת המשיח.

יציאת מצרים היתה בחיפזון. ברגע אחד אדם היה צריך להחליט: הלנו אתה אם לצרינו? אתה נשאר במצרים או באיתנו? מי שהיה מסוגל לזרוק בחיפזון את כל ההרגלים הרעים וההנהגות הקלוקלות, ולומר מיד: "ריבוננו של עולם, אני איתך!" - הוא זה שיצא ממצרים.

האדם, מטבעו, תולה תמיד את הבעיות באחרים, וכיוון שכך - הבעיות לא נפתרות. הוא נשאר עם בעיות, בתוספת כעס ומריבות עם כל מי שמסביב.

ומה הדרך הנכונה לפתור בעיות? כדי לענות על כך נקדים ונספר סיפור ראש הישיבה, רבי גרשון אידלשטיין שליט"א:

לאדם אחד היתה משפחה גדולה, בלי עין הרע, ולא היתה לו סוכה גדולה מספיק כדי להכיל את כולם. הוא רצה לבנות סוכה על רלסים, אבל השכנים התנגדו נמרצות. הוא אמר להם: "אני בונה אותה בצורה כזאת שכל שנה אני אוכל לקפל בסוף החג, ובשנה שאחרי כן לבנותה מחדש. אני מוכן לחתום על זה!"

אבל הם אמרו: "היה לא תהיה! פה לא תהיה סוכה!"

בדרך כלל, אדם שנקלע למצב כזה - הראשונים שהוא מאשים הם השכנים. איזה שכנים צרי עין! מה אכפת להם שהוא יבנה סוכה לשבוע אחד? הם הרי רואים שהסוכה כל כך קטנה, שגם אם ינסו להצטופף בה, לא תוכל כל המשפחה להיכנס! השכנים הרעים האלו - בלי שום מאמץ הם יכולים לעשות חסד גדול עם משפחה שלימה, ולא מסכימים?! פשוט רשעים!

אבל אותו אדם לא אמר לעצמו כך, ולא האשים את השכנים. הוא למד במסכת שבת (כב, ע"ב) את דברי חז"ל, שמי שזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה. הלך האיש וקנה מזוזות מהודרות, וקבע אותן בפתח הבית ועל משקופי החדרים. למחרת הוא פגש את השכנים שהתנגדו לבניית הסוכה, והם פנו אליו ואמרו: "במחשבה שניה, החלטנו לתת לך לבנות את הסוכה".

ואחר כך הוסיפו ואמרו: "לא רק שתוכל לבנות סוכה, אלא שאתה יכול, מצידנו, להשאיר את זה פתוח כל השנה, שיהיה לך חדר נוסף".

האדם ההוא השכיל להבין שהבעיה אינה בשכנים אלא בו. הוא

"זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנוגפו את מצרים ואת בתינו הציל"

חג המצות - כפי שאנחנו קוראים לו בתפילה - נקרא בתורה בשם "חג הפסח", על שם שבמכת בכורות פסח ה' על בני ישראל בנוגפו את בתי המצרים.

נשאלת השאלה, הרי למעשה, הפסיחה על ישראל היתה בכל המכות! יהודי ומצרי שותים מאותה כוס - זה מים וזה דם. וכן ביתר המכות, וכמו שאומרת התורה: "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך". מה המיוחד, איפוא, במכת בכורות, שחג הפסח נקרא על שם הפסיחה שהיתה במכה זו?

המפרשים מיישבים שכאן היה משהו מיוחד בהפרדה בין בני ישראל והמצרים במכת בכורות. מכת בכורות באה אחרי תשע מכות בהן ראו ישראל את יד ה' המפליאה את מכותיה במצרים ולא בהם. היא באה לאחר מכת חושך בה מתו הרשעים שבבני ישראל. היינו נמצים שאחרי כל זה לא יהיה אחד בעם ישראל שימשך לעבוד עבודה זרה. אולם המציאות לא היתה כזאת. גם ביציאתם ממצרים אמרה מידת הדין: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה נשתנו אלו מאלו?" ובני ישראל המשיכו להיות שקועים במ"ט שערי טומאה גם לאחר שראו את כל מה שראו.

שורת הדין היתה, אפוא, שהקב"ה לא ישוב ויפריד במכת בכורות בין בתי המצרים לבתי בני ישראל. אחרי כל מה שראיתם במכות הקודמות, אחרי מה שראיתם מה שקרה לרשעים במכת חושך, ממשיכים אתם להיות שקועים בטומאה ולעבוד עבודה זרה? ואף על פי כן פסח הקב"ה על בתי בני ישראל במכת בכורות, ובוה התגלתה החיבה והאהבה המיוחדת שיש לקב"ה לעם ישראל בדרגה העליונה ביותר. על שם הפסיחה הזאת נקרא החג בשמו חג הפסח.

נמצא שגאולת ישראל הגיעה מאנשים כאלו שהם בעצם רשעים. שהמשיכו לחיות בטומאה למרות כל מה שראו. ועם כל זאת, יהודי - גם אם הוא רשע - הוא יותר טוב מגוי, ויש לקב"ה חיבה יתירה אליו. הקב"ה יעשה לו את כל הניסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף, ניסים של רכוש גדול וביזת הים.

ומכאן שאין זלזול אפילו באדם שנראה רחוק. עם קצת רצון, עם פעולה קטנה, וכבר הקב"ה מעניק לו ברכה מרובה.

לקבוצה של אחד עשר בחורים, שלמדו בישיבה בארץ ישראל, הוצע לנסוע ללמוד בישיבה במקסיקו. הם החליטו לחכות ולנסוע ב'בין הזמנים' של חודש אב, כדי שישפיקו לטייל לפני תחילת הזמן.

בהגיעם למקסיקו יצרו קשר עם מדרוך טיולים, שלקח אותם לכל מיני מקומות יפים במדינה. באחד הימים הם שכרו טרקטורונים, ובמהלך הנסיעה התהפך אחד מהם והכידון חדר עמוק לגופו וקרע לו את הכבד והמעיים. הוא הובהל לבית חולים בדרום מקסיקו, בעיירה נידחת, הרופאים שם לא היו מומחים גדולים, בלשון המעטה.

התקשרו למשפחה, והמשפחה לרב פירר, לברר מה לעשות. בינתיים יושבים עשרה בחורים בוכים וזועקים פרקי תהילים על הברם הפצוע.

הם משכו את תשומת ליבו של חולה ששכב במיטה סמוכה והוא סימן להם בידו שיתקרב אליו.

"אני ניצל שואה", החל לספר, "וכעת אני חולה במחלה סופנית קשה. בשואה סבלתי מאוד, ובסיומה החלטתי לברוח למקום שאף אחד לא יכיר שאני יהודי. הגעתי לדרום מקסיקו כגוי. כל חי הייתי לבדי, בלי אשה ובלי ילדים וללא אף קרוב או מכר. אני מרגיש שקיצי קרוב מאוד. אמנם חייתי כמו גוי, אבל אני רוצה למות כמו יהודי. אני מבקש מכם שתגידו איתי קריאת שמע וויודו, ותדאגו לקבור אותי לאחר מותי בקבורה יהודית".

יעודו כמה שעות הוא נפטר. הבחורים אמרו עליו קדיש ואיכשהו יצרו קשר עם החברא קדישא וסידרו לו את ההלוויה והקבורה.

וראה זה פלא: מיד בסיום הקבורה חלה הטבה גדולה במצבו של חברים הפצוע, והתאפשרה הסתו לבית חולים גדול יותר, עם רופאים מומחים, במקסיקו סיטי, ושם, ברוך ה', הצליחו לייצב את מצבו. או אז הטיסוהו לארץ ישראל עד גמר הטיפול.

הקב"ה זימן קבוצת בחורים שתגיע למקום נידח במקסיקו כי יש שם יהודי שאמנם חי כמו גוי, אבל רוצה למות כמו יהודי, ואין מי שיגיד עליו קדיש וידאג לקבורתו וילמד כמה משניות לעילי נשמתו.

הלכות

הלכות ספירת העומר

- מצוה על כל אחד לספור בעצמו ספירת העומר, שכן נאמר בפסוק "וספרתם לכם" בלשון רבים. ומכל מקום אם שמע ספירת העומר מפי שליח ציבור המחויב בדבר, ונתכוון לצאת ידי חובה, ואף השליח ציבור נתכוון להוציא ידי חובה יצא ידי חובת מצוות ספירת העומר.

- נשים פטורות ממצוות ספירת העומר.

- לכתחילה מצוה לספור ספירת העומר מיד בצאת הכוכבים, ואם לא ספר בצאת הכוכבים סופר והולך כל הלילה, עד עלות השחר.

- אם לא ספר ספירת העומר עד אחר שעלה עמוד השחר, אינו רשאי לספור בברכה באותו יום, מפני שאחר עלות השחר יום הוא. (ויספור בלי ברכה, ובליילה שלאחריו ימשיך לספור ספירת העומר בברכה).

- קודם ספירת העומר צריך לברך בשם ומלכות "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר".

- אם ספר ספירת העומר בלי ברכה, יצא ידי חובה, שאין הברכה מעכבת. ואינו רשאי לחזור ולספור שנית באותו לילה בברכה, כיון שכבר יצא ידי חובתו.

- אם שכח ולא ספר ספירת העומר לילה אחד, וזוכר בלילה שלאחריו, אינו רשאי להמשיך לספור מכאן והלאה בברכה, אלא יספור בלי ברכה. (לוקט מ'תורת המועדים')

פנינים

"וישימו עליו שרי מיסים למען ענותו בסיבלותם"

בספרו 'פרח שושן' כתב הגאון רבי ששון הכהן זצ"ל, שייתכן שהמצרים מינו שרים לגביית מיסים מישראל, כדי לממן את משכורות העובדים בפיתוס ורעמסס ודמי מזונותיהם. ונמצאו היהודים לוקים בכפליים: עבדו בפרך, ועמלו כדי לממן את עבודתם!

נעמיק בדברים, ונחדד! הן ידועים דברי רבינו הרמב"ם זצ"ל, שפרעה רומז ליצר הרע- והמצרים - לתאוות הגוף ורצונותיו. ומה קורה? היצר הרע מפתה, הרצונות דוחקים, ולא זו בלבד שאנו משתעבדים להם, עוד עובדים אנו בפרך כדי לספק את הרצונות ולמנמם! אנו 'שרי המיסים' של עצמינו, הנוגשים בעצמינו, כדי לממן את העסקתנו בשירות יצרנינו!...

רשע מה הוא אומר

יש להבין, מדוע פותח הרשע את פיו - מאחר ורשע הוא, מה לו ולעבודתנו? ילך לדרכו, ויניחנו לנפשנו!

את התשובה לכך - אמר הגאון רבי יחזקאל זצ"ל, רבה של פלונסק - מצינו במדרש (בראשית רבה סג, ו), שכאשר היתה רבקה עוברת ליד בתי מדרשות היה יעקב מפרסם לצאת, וכאשר עברה ליד בתי עבודה וזה היה עשו רץ ומפרסם לצאת. ותמוה, בשלמא יעקב פרסם לצאת ולא יצא, משום שעשו חסם את דרכו. אבל עשו - מדוע לא יצא, מי עיכבו?

אלא שהרשע מוכן לוותר על בית העבודה הזרה ובלבד שימנע מיעקב לימוד תורה!...

כל דכפין ייתי ויכול

אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל; ראייתי אנשים המוכיחים את הזולת, ודואגים לרוחניות שלו. מדוע אינם דואגים כך גם לגשמיות שלו?!

כבר ראייתי אדם ניצב על פתח בית הכנסת וקורא לעוברים ושבים: "קדושה, קדושה!" בואו והצטרפו. אבל מימי לא ראייתי אדם עומד על פתח ביתו וקורא: "סעודה, סעודה", בואו היכנסו... (אגדת מעשה רב)

שבת שלום ומבורך

התקדש - קיים בעצמו "מקרא קודש", וקבע מזוזות שהן "זכר ליציאת מצרים". וכיהודי מתקדש הוא זוכה ליציאת מצרים פרטית שלו. יהודי יודע את הסוד: אל תחפש חמץ אצל השני. אל תקיים "בל יראה ובל ימצא" אצל אחרים, אלא אצל עצמך. תבדוק אצלך מה אתה צריך לתקן, תתקן, ועל ידי זה תתרומם ותתקדש. (הגדה של פסח שש באמרתך)

מן התאדה

מרור כורך

מהו הלילה הנפלא ביותר בשנה, הנשגב ביותר, המרומם והנעלה ביותר? ליל הסדר.

איזהו הלילה שכולו רוממות רוח, כולו הלל והודיה, הוד והדר. ליכוד משפחתי, שירה וזימרה? ליל הסדר.

ומקום מרכזי בו, לצד ההגדה והפיוטים, לצד המצה וארבע הכוסות, הכרפס החרוסת והמעדנים - למרור.

ואילו היה פעם אחת, לבדו, ניחא. כדי להזכיר את השיעבוד שקדם לגאולה. אבל פעם שניה נכרך המרור עם המצה סמל השיחור. אחוז ודבוק בגאולה עצמה. מדוע?

הבא נצטט את דברי הגמרא: "שאל רב נחמן את דרו עבדו: עבד, שאדוניו מוציאו לחירות ומעניק לו כסף וזהב, מה עליו לומר לו? ענהו: עליו להודות ולשבח! אמר לו: פטרנו מלשאול "מה נשתנה" - פתח ואמר: "עבדים היינו".

מה חידש רב נחמן? וכי היינו צריכים לתשובתו של העבד כדי לדעת, שאם מקבלים מתנה יש להודות עליה? על אחת כמה וכמה, מתנת חירות עולם ונכסים רבים!?

אבל אם נעניין בדבר נמצא, שיש כאן - כמו בכל דברי חז"ל! עומק רב, ומשמעות נוקבת!

רב נחמן היה חתנו של ראש הגולה, היה גדול הדור בנהרדעא ופוסק הדור, תורה וגדולה במקום אחד. עבדו נהנה מסמכויות ותנאי מחיה, דיור וכל השאר. וכבר כתב הרמב"ם: "חכמים הראשונים היו נותנים לעבד מכל תבשיל ותבשיל שהיו אוכלים, ומקדימים מזון העבדים לסעודת עצמם!" - והלא בכל עבד אמרו חז"ל "חוב הוא לעבד, שיצא מתחת יד רבו לחירות", מחסות מגוננת לעולם תחרותי ואכזר. על אחת כמה וכמה מתחת ידי אדון כרב נחמן. אלא מה, רב נחמן ישלחו ברכוש גדול, בכסף וזהב. יאפשר לו לבנות את עתידו. זה כבר דבר אחר. יש לו בקשה אחת בלבד: שבכל שנה, באותו זמן, יציין העבד את חג שיחרורו. והעבד נוטל את הכסף, ורץ אל החופש.

הבא נעקוב אחריו, עשרים שנה אחרי.

אם העבד השתמש בכסף בתבונה, השקיעו בעסקים נושאי רווחים, ניהל אותם בכישרון, במסירות ובתושייה. רכש נכסים, הקים משפחה, רכש שם טוב ומעמד בחברה - נמצאהו בבית רחב ידיים, בטרקלין מואר באור יקרות, מוקף בבני משפחתו, נהרה שפוכה על פניו, והוא מרים כוס לברכה לאדוניו ששיחררו מעבודתו והעניק לו את הסכום שאיפשר לו להתבסס כבן חורין ולהתעשר.

הבא אם התבסס והסתחרר ממנעמי הנופש והחליט ליהנות מבטלת החופש. אם נרשם במולד יוקרה, אכל סעודות שחיתות וסבא לשוכרה והכסף הלך ואזל, עד מהרה ימצא עצמו ברחוב, ללא קורת גג, ללא מזון ומחיה, ללא פרוטה לפרוטה. ואז ישתרך בשולי החברה, ייסחף לתחתיה. כעבור עשרים שנה נמצאהו שבר אדם, בבית מחסה. נושא כוס יגונים מסוכה בדמעות ושואל: "הוי, אדוני, למה הרעות לי, למה זה שילחתיני?!"

הנמשל בפסח חוגגים אנו את היציאה ממצרים אבל היא לא היתה סוף דבר, אלא תחילת דרך. יצאנו לחירות, וניתן לנו רכוש גדול: תורה, מצוות, אמונה. הדרכה, הכוונה, מסורת, מורשת אבות. בכל שנה, כאשר אנו מתכנסים יחדיו לציין את הגאולה, הרי זו הזדמנות לערוך חשבון נפש, סיכום ביניים: מה עשינו בחירות שניתנה לנו, כיצד ניצלנו את הרכוש הגדול שקיבלנו? האם היינו לעם סגולה, לחברה מוסרית נעלה, דבקים בדרך התורה ובמוסר הנביאים, ברוח חז"ל ובמורשת אבותינו -

או שהיינו חלילה לאומה שפלה, מתבוססת בדמיה, מחקה כל תועבה, מייבאת כל זוהמה!?

והתשובה אינה חד משמעית. גם זה, וגם זה:

מצה, כרוכה במרור... (הגדת מעיין המועד)

לעילוי נשמת: שושנה שירה חגי' בת אברהם, מיכאל חגי' בן סעדיה, לובת אריה חגי' בן שושנה, טלעת בת טאוס, צדוק בן סעיד הינדי, ציון נר בן סעדה, אסתר תוהמי בת סעיד, דיקלה בת אסתר וישראל, חנה מנצור בת יוסף, רחל שגן בת שולמית, כלנית בת אסתר ורפאל, אביבה אשתר בת שלום, עופר בן רוזה, חיים בן דוד בן ארי, בן ציון בן יפת וימימה יישכר, אייל בן ניסים וחנה, משה כהן בן יעקב, קמר (שושנה) נגר בת עוואד, בנימין חיים בן יהודית, צדוק סאלח בן ג'וליס, נבריא נגר בן זכריה, משה ג'וליס בן שלום, שקד דהן בן סיגלית, אריה בן סעידה, אהרון בן חיים, שלמה בן רוזיטה.

לרפואת: נוי בת הילה, עלמה בת מור, אתי אסתר בת רבקה.

ביאור "מה נשתנה"

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" – הגלויות דומות ללילה. אנו שואלים, מה נשתנה גלות זו המרה והארוכה שלא נודע קיצה מכל הגלויות הקודמות שעברו על עם ישראל?

התשובה היא, ארבע סיבות יש לאריכות הגלות. ואנו מפרטים אותם: א. "שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה" לשון מצה ומריבה, מחלוקות היו בעם ישראל בגלויות הקודמות, אך לפעמים היה שלום ביניהם. אבל "הלילה הזה כולו מצה" גלות זו מחלוקת ומריבות בכל עיר ומדינה.

ב. "שבכל הלילות אוכלים שאר ירקות", שהיו מסתפקים בירקות, במועט. "הלילה הזה כולו מרור", הוא המזון הממור את חיי בעליו שדואג עליו תמיד.

ג. "שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת" שהיו בהם בישראל תאוות מועטות, אך "הלילה הזה אנו מטבילין שתי פעמים", כדרך בעלי תאוה שמבקשים עוד ועוד.

ד. "הלילה הזה כולנו מסובים" – כדרך השרים לרוב גאווה. ("עוללות אפרים" הובא בהגהש"פ לחיד"א)

"על אבא לא שואלים קושיות!"

סיפר הרה"ח רבי אליעזר מנחם מווס: בחסדי ה' יתברך זכיתי להיות סדרי ליל פסח רבים אצל רבינו כ"ק ה"אמרי חיים" מויז'ניץ. החל משנת תשט"ז, בהיות ילד קטן בן תשע שלח אותי אבי לבני ברק, שאהיה בליל הסדר אצל הרבי ה"אמרי חיים".

ליום טוב שביעי של פסח הגיע אבי לבני ברק והתאכסן כדרכו אצל בנו של הרבי, רבי משה יהושע, לימים האדמו"ר מויז'ניץ.

בהיותו שם הביע בפניו בנו של הרבי, את גודל התפעלותו ממעשהו, באומרו אליו באהבה וידידות: "שלמה זלמן, אני מלא התפעלות מהתנהגותכם, עד שיש לכם בן היודע לשאול את ארבעת הקושיות אתם שולחים אותו אל הרבי?!"

אבי השיב לו בשנינות: "אם הוא יסע לרבי, יהיו לו רק ארבע קושיות, קושיות אחרות כבר לא יהיו לו..."

רבי משה יהושע כל כך נהנה מן התשובה המבריקה, עד שבמהלך השנים הבאות כאשר היה מעודד בחורים שיבואו לליל הסדר להיות אצל הרבי, היה אומר להם את דברי אבי. ("לפני ולפנים")

הגאון רבי יוסף בבליקי, אב"ד ירושלים היה ממקורביו של הסבא קדישא הרב אלפנדר, היה מתארח אצלו אפילו בליל הסדר כיון שהיה יתום. סיפר שרבינו היה עושה את הסדר חצי שעה בלבד, ואחר כך היה יושב ולומד בלי הרף! (קובץ "בית הלל" גיליון מ"ד)

תיאור ליל הסדר, שנת תרצ"ו, אצל הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי
הא להמא עניא: בן אדמו"ר שליט"א היניק וחכים נכנס לבוש כמו חכם מצרי, רבינו כיבדו, ושאל אותו על היהודים במצרים ומה מצבם. הילד סיפר שכבר הם יצאו ממצרים ומניינם היה בלי מספר. אחרי זה יצא ובא בחזרה כלבושו, ומזג כוס שני.

כאשר רבינו חילק את המצות, נתן את המצות על צידו ואמר בלשון אשכנז: "ילדי, דע לך כי העונשים הקשים הללו הגיעו להם, פרעה עשה לנו צרות!" והלך כמה פסיעות ואמר: "כך יצאו אבותינו ממצרים..."

רבינו האריך מאד בתורה ואגדה - חסל סדר פסח - רבע שעה אחר השעה שלש!

(קובץ בית מהרי"ץ)

מונהגי יהדות מצרים - סיפר פרופ' ר' יעקב שויקה: את ליל הסדר אבי היה פותח בתיאור כיצד הקב"ה יושב עם הפמליה של מעלה בשעה הזו ואומר: "הראיתם אומה מכירת טובה כעמי ישראל, שלושת אלפי שנים חלפו מאז יציאת מצרים, והם מסבים כולם ליד השולחן ונושאים דברי שבח והודיה".

לפני "מה נשתנה" היו מחזירים למטבח את קערת הסדר, וזאת כדי שהילדים ישאלו למה עושים זאת. את הקערה היתה לוקחת למטבח נערה שהגיעה לפרקה, ובמטבח היתה אוכלת את הביצה. כשהיתה חוזרת עם הקערה היו כל המסובים שואלים אותה היכן הביצה, והיו מניחים ביצה אחרת במקומה... היתה זו סגולה שהנערה תינשא באותה שנה.... ("שיחת השבוע" פסח תשס"ט)

"מה נשתנה" אמר מהרי"ל שאומר אותו בניגון - לשבח לאדון הכל.
(ספר מהרי"ל מנהגים - סדר ההגדה כ"ה - ובנוסף אחר: יצוה גדולה לומר)

מרון הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך עורר שנוסח אמירת "מה נשתנה" נשתבש על ידי שמלמדים אותו בנעימה שאינה באופן של שאלה, וכל האמירה אינה בצורה ובאופי של שאלת בנים לאביהם וציפיה לתשובתו כפי הנוסח הותיק, ולא טוב הדבר.

מכל מקום בביתו הניח רבינו לבנות הקטנות לומר "מה נשתנה" בניגון כפי שלימדום במוסדות החינוך. יש להוסיף כי הוא לא חש בזה משום 'קול באישה' לגבי שאר המסובים והאורחים. נציין כי כל הילדים שאלו בנפרד "מה נשתנה". ("הליכות שלמה" ט')

"מה" - האם היא לשון שאלה או התפעלות. חידש "ערוך השולחן": ענין "מה נשתנה" כענין "מה גדלו מעשיך ה'", "מה טובו אהליך יעקב", על דרך ההתפעלות. אנו מתפעלים מה גדלו השינויים בלילה הזה! (תע"ג כ"א)

היו ישראל זורקים את העצמות בשוק דרך בזיון, והיו הכלבים באים וגוררים אותם ממקום למקום, שוברים ואוכלים אותם.

מכה זו היתה קשה למצרים יותר מכל המכות. לכן היו המצרים טומנים את העצמות בעפר, כדי שהכלבים לא ימצאום, וזה ביטול עבודה זרה הגדול ביותר, כי הוא נעשה על ידי המצרים עצמם - הרי לנו שבזכות הכלבים אין 'נותר' ואין חשש תקלה. (נר לשלוחן שבת)

כל אותו הלילה היו ישראל אוכלים ושותים יין ושמים ומהללים להקב"ה בקול גדול והמצרים היו צועקים במר נפש על המגיפה שבאה עליהם פתאום!

אפשר שנגד מה שהיו שותים יין באותו לילה תיקנו חכמים באותו לילה ארבע כוסות לדורות!

לילה של אור וקדושה בכל העולמות - סיפור מיוחד שמצאתי

ד"ר הרצל קוק היה בין הרופאים הארץ ישראלים שהתנדבו לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. שירת ביחידה מיוחדת בה שרתו צעירים ממשפחות שהיו קשורות לקיסר החבשי היילה סילאסי ובראשה קצינים בריטים. מטרתה היתה לחדור מאחורי הקוויים של האיטלקים באתיופיה ולחבל בכובשים ככל שניתן.

וזה סיפורו: "קיבלנו פקודה לנוע, יצאנו מסודן. שיירה גדולה של מאתיים וחמישים גמלים, סוסים, ציוד, מזון ותחמושת. מחמת החום הכבד נאלצנו לחנות בימים ולהתקדם בשעות הלילה.

והנה לילה אחד אחר השקיעה, בין חושך לאור מצאתי עצמי רוכב על הסוס בלי דעת לאן אני רוכב. חשתי כאילו אני נמצא במין מקום מסתורי, מופלא. סביבי היו עצים סבוכים בעלי צורה מוזרה, הרגשתי שהיה אפשר להסתבך בענפי העצים האלה כמו אבשלום בזמנו...

מעלי הירח הבהיר ומסביבי תזמורת של הרוח הקלילה מתמזגת עם ציוצי הציפורים, עולם אגדי. חשתי מין תחושת אושר עילאית והתחלתי לשיר בלא חששות ומעצורים. תחילה שירי רגש רוסיים ולאת לאט עברתי למזמורי תפילה, בהם המשכתי עד אור הבוקר...

כאשר עלה השחר והגעתי למחנה, ניגשתי למזוודתי והתחלתי לחטט בין ספרי התנ"ך והמשניות שנתן לי אבי צידה לדרך. בין אלה מצאתי גם לוח שנה שקניתי מרוכל בתל אביב, בו ראיתי כי התאריך הינו ליל הסדר! ליל הסדר של שנת תש"א!

כאשר חזרתי מהמלחמה וסיפרתי זאת לאבי - הגאון רבי דב הכהן קוק, רבה של עפולה - השיב לי כי אין הוא מתפלא כלל ועיקר - הדבר טבוע בנשמתו של כל יהודי, זוהי תמצית נשמתו!" (כל אשר יכולנו)

ביום טוב שני של חג הפסח שנת ת"ש בא הרב מבריסק לבקר את הגאון רבי חיים עוזר. הגישו לפניו כוס תה ולצידה קעריית עם קוביות סוכר.

והנה, למרות שלרב מבריסק היו חששות שונים ביחס לקוביות הסוכר שמה מעורב בהן קטניות, אף על פי כן נטל קוביות סוכר, עירבן בתה, ולגם הימנו מפני כבודו של מרן.

משיצא את הבית התאמץ מאד לפלוט מפיו את שאריות התה. לתמיהת מקורביו, אם כן מה ראה קודם לכן לשתות מן התה?! השיב: "המנהג של איסור אכילת קטניות בפסח הוא חומרא מדרבנן, ואילו לאכול מה שרבי חיים עוזר מגיש בפני זה 'כבוד התורה' שהוא חיוב מהתורה!" (אגרות מרן הרי"ז הלוי)

סיפר הרבי ה"פני מנחם": "זכורני מעשה רב. בימי מלחמת העולם השנייה בשנת ת"ש, כאשר נסענו מאיטליה לארץ ישראל הפלגנו באונייה בערב שבת חול המועד, היה זה דבר מצוה וכן פיקוח נפש.

מצות היו לנו בצמצום רב וביום טוב אחרון של פסח, שמיני של פסח, אמר כ"ק אדוני אבי - ה"אמרי אמת" לאחי כ"ק ה"לב שמחה", שהיה בן ארץ ישראל, שמכיון שאנו שוהים באוניה ודינה כמדבר, מותר לו לאכול חמץ וכל שכן לבניו הקטנים." (נתיבות ההלכה כרך ל"ט ועיין פסחים נא: ועוד)

הגאון ה"אבני נזר" מסוכטשוב לא הרשה לאף אחד מתלמידיו וחסידיו להשתתף אצלו בליל הסדר. בקושי גדול היה מרשה לפעמים לותיקים בחסידיו להסב על שולחנו בליל הסדר.

פעם נכנסו אליו כמה חסידים ורצו לדעת מה הטעם לכן, הם חשבו כי בוודאי יש לרבי באותו זמן גילויים עילאיים מן השמים, והם החסידים אסור להם שידעו על כך. משום כן רצו לדעת לכל הפחות מה הם הגילויים הללו...

נענה הרבי מסוכטשוב ואמר להם: "אין כאן שום גילויים ושום טעמים כמוסים. בליל פסח צריך כל אדם מישראל להיות ולהתנהג כבן חורין. וחסיד כשהוא נמצא אצל רבו אינו מרגיש טעם חירות כראוי, שהרי מורא רבו עליו, משום כן יכבד וישב בביתו!" (סיפורי חסידים" פסח הובא ב"אוצר המועדים" מעשי צדיקים)

"חכם מה אומר ... (הגה"ש) - רבים שאלו, מה כוונת החכם בשאלותיו, וכן מה פשר התשובה שעונים לו שאין אוכלים שום דבר אחרי קרבן פסח ואפיקומן.

אמר הגאון רבי אביגדר נבנצל: נראה ביאור הדברים שהחכם שואל "מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' ... מדוע כל כך הרבה מצוות נצטוונו זכר ליציאת מצרים. תפילין, שבת, קרבן פסח, חג הפסח, חמץ, סיפור יציאת מצרים. יום טוב. בכורים.

כאן הבן שואל, מדוע לא מספיק לעשות מצוה אחת זכר ליציאת מצרים, וזהו הביאור בקושייתו של הבן החכם "מה העדות והחוקים והמשפטים", מדוע עושים כל כך הרבה מצוות לזכור את יום יציאת מצרים?

על זה משיב האב: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" פירוש, שאחר אכילת הפסח אסור לאכול. והסיבה לזה, מפני שטעם אחרון משכיח טעם ראשון וצריך שישאר טעם פסח ומצה בפיו. כמו כן כאן אם לא נעשה הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים, אזי המאורעות האחרונים אשר יקרו ישכיחו את המאורע הגדול יציאתנו ממצרים, שאחרון אחרון משכח הראשון. לכן ציוותה תורה שנעשה מצוות רבות זכר ליציאת מצרים, למען תזכור את יום צאתך מצרים כל ימי חיך." (הגדת אדאפט - א-כולל)

מתי אסור להכות כלבים?

כתב ה"בן איש חי": מצאתי כתוב שאין מכים את הכלבים בפסח ובפרט ביום הראשון והשני בהם מספרים ביציאת מצרים, כי בלילות אלו נכתב "לא יחרץ כלב לשונו" ששמרו את גזירתו של ה' יתברך באותו לילה. (צו א' ל"ט ועיין שבת קנה:)

עוד שבה על כלבי מצרים, הם לא רק שתקו

ציווה ה' שיהא השה למשמרת ד' ימים, שיראוהו המצרים. כשהיה השה צועק, היו המצרים אומרים 'יתיר את עצמו ויעלה לשמים... ציווה ה' לשוחטו בין הערביים, בזמן שכולם שבים לביתם ממלאכתם. עדיין לא היו כל המצריים רואים, על כן ציווה לזרוק דמיו מחוץ לבית, כדי שיראו כולם. וציווה לשורפו ראשו על קרבו, כדי שיראוהו נשרף.

אלוה של מצרים שה היה, וציווה ה' לעשות בו שפטים, לשורפו באש שיהיה ריחו נודף, ויכירו מצרים שהשה שלהם נשרף. ועוד, שיהיו עצמותיו מושלכות בשוק - וזו היתה הקשה שבמכות! (זוהר שמות יח.)

כידוע אריכות גדולה יש בדין 'נותר' של עצמות קרבן פסח. היו תלמידי חכמים שתמהו על דברי זוהר הקדוש שהבאנו: איך בני ישראל השליכו את עצמות השה לרחוב, הרי צריך לשורפם!?

וגם אם התכוונו בזה לבזותם, מכל מקום מדוע אחרי זה הם לא אספו את העצמות כדי לשורפם, או לקחת אותם על שכמם כשיצאו ממצרים, כשיירי המצה והמרור?

תשובה לדברים מצאנו בזוהר בפרשת בא (דף מא.) "ועצם לא תשברו בו" - בא בזה לבטל ולעשות באילולי מצרים קלון ובזיון.

סיפור לחג הפסח

הבן השני שהפך לבן ראשון! – הרב יאיר וינשטוק

בני-ברק, תשמ"א.

"ועכשיו טייערע קינדערלאך, לפתוח את החומשים ולחזור אחרי: וידבר ה' אל משה לאמור. און דער הייבערשטער האט געזאגט צו משה אזוי צו זאגן".

שלושים ואחד ילדי חמד פצחו בצפצוף מתוק וערב לאוזן "וידבר ה' אל משה".

שלושים ואחד, בכיתה היו 16 שולחנות כפולי מקום. אף מקום אחד לא היה ריק.

שמחה'לה פיירשטיין (בדוי) היה נוכח בכיתה רק בגופו. ראשו ריחף בתכנית עליזה איך להפוך את דף המחברת שלו לטיסן שיגיע עד מצחו של הרב'ה מצד מזרח. שהרב'ה לא יעלה על דעתו ששמחה'לה הוא המשגר.

אבל הרב מנדל קלייטר (כנ"ל) לא נולד היום, וכאשר הגיח לעברו מטוס נייר בהפתעה והלם במשקפיו הקלילות במכה שהטיחה אותם ארצה, הוא: א. מאוד לא אהב את זה. ב. ידע מיד מי עומד מאחורי מעשה הקונדס.

"שמחה'לה, בוא אלי מיד" רעם קולו.

"מה עשיתי?" התייבב קולו של הילד.

"אני כבר אספר לך מה לא עשית. תגיד לי, האם בקרבן עולה צריך לעשות סמיכה?"

שמחה'לה אימץ את מצחו וניסה להיזכר. הם למדו את זה רק לפני עשר דקות. אבל הראש שלו לא היה מונח בפסוקי פרשת ויקרא אלא בחלומות פז.

כרגיל.

שמחה'לה נשלח אחר כבוד הביתה, והוזהר לא לבוא למחרת אלא אם כן אביו ידבר עם הרב'ה קלייטר בטלפון.

כך זה היה יום אחר יום, שבוע אחר שבוע. שמחה'לה פיירשטיין גילה עניין בלימודים כמו קהל עיף בשבע ברכות לאחר המנה העיקרית, בדברי הדרשן השביעי. כל מה שעשו הוריו ומוריו, לא עלתה בידם ולא כלום.

אביו, ר' שלמה פיירשטיין, סוחר רהיטים מצליח, לא ידע מאיפה נפלה עליו צרת הבן. שבעה בנים ובנות יש לו, מתנת שמיים. כולם מצוינים בלימודים ובכישרונות. גם שמחה'לה לא נופל בכישרונותיו מאחיו ואחיותיו. אבל הם מצטיינים בלימודים והוא נחשב כילד הנחשל ביותר בכיתה.

גם אמו, גברת רבקה פיירשטיין, סבלה מרגשות כאב מוגבר בגלל התעודות הגרועות של בנה הצעיר. בשונה מבעלה שרוב עסקו היה בשולחנות וכסאות. ספות וכורסאות, היא הייתה מנהלת בית ספר. אשת חינוך דגולה. וכזאת, חתך הכאב בלבה פי כמה. "איפה נכשלנו?" שאלה את בעלה וגם הוא שאל אותה. "הרי הענקנו לו את החינוך הטוב ביותר".

החינוך בבית משפחת פיירשטיין היה חינוך מכיל, סבלני. אמפתי. מזדהה ומחבק. כך חינוכו את כל ילדיהם.

כל השושנים בגינה פרחו ולבלבו.

רק פרח אחד התעקש להיות קוץ.

ר' שלמה פיירשטיין התקשר לביתו של המלמד, וזה התלונן לא רק על מעשה המשובה האחרון, אלא על שרשרת של מעשי קונדס, שנועדו להצחיק את כל הכיתה, והצליחו. "הוא הורס לי חצאי שיעורים" התלונן הרב'ה קלייטר. "אי אפשר להמשיך כך. נכון, הוא לא מתחצף, אבל הוא מפריע בשיעורים ללא הרף. כל המלמדים שלו מתלוננים עליו. ה'שרייבער' והממלא מקום. פה הוא מביא יונה שבורת כנף לחיידר. שם הוא מוצא גור חתולים בן יומיים שצריך לטפל בו. הראש שלו נמצא בכל מקום חוץ מאשר בלימודים. כל יום תעלול חדש. המצאה חדשה".

ר' שלמה שפך את כל לבו לפני המלמד ואח"כ התקשר גם למנהל הת"ת, הייתה לו תחושה ששמחה'לה שלו נמצא על הכוונת של ההנהלה כולה ואם לא יחול שיפור במצב לימודיו, בהקשבה שלו. ובעיקר, ברצון שלו, הוא יישלח אחר כבוד בתום שנת הלימודים לחפש לו מקום לימודים חדש.

הרגשתו של ר' שלמה לא הטעתה אותו. המנהל אכן גילה הבנה והזדהות עמוקה לכאבו של האב, אבל הסביר לו את עמדתו מזווית הראיה שלו. ילד שגם בלי כוונה רעה, מחבל בלימודיהם של חבריו לכיתה יום-יום, לא יכול להמשיך להיות איתם.

באותם ימים עוד לא הכירו את עולם המושגים של: היפראקטיבי, הפרעת קשב וריכוז. ריטלין וכדומה.

לצערם של ר' שלמה וזוגתו, שמחה'לה התבקש לקחת את תיקו וללכת הביתה על מנת שלא לחזור, עוד הרבה לפני סוף השנה, לאחר מעשה פראי במיוחד שעבר את כל הגבולות, גרם חבלה למלמד ושני ילדים ולא הצחיק את אף אחד.

כל תחנוניהם של הוריו בפני צוות ההנהלה נתקלו בקיר אטום. "אנחנו לא יכולים להתמודד עם ילד שמשעין סולם עץ על דלת הכיתה מבפנים, וכאשר כולם חוזרים בסוף ההפסקה - הסולם הכבד חובט בראשיהם של המלמד ושניים מהילדים שנזקקו לטיפול רפואי דחוף ולהרבה תפירות באזורי הפנים והקרקפת", אמר המנהל בקול הכי שקט שהצליח לגייס. הוא אמנם רתח בתוכו גם על הסיידים הערבים שהשאירו את הסולם ממש בפתח הכיתה לאחר שגמרו לסייד את המסדרון, והכניסו את ילד הפרא לפיתוי שלא הצליח לעמוד בפניו, בחזקת: 'לפני שמחה'לה לא תתן מכשול', אבל מתוך 300 ילדי החיידר אף אחד לא חשב על כזה תעלול. רק הוא חשב וגם ביצע אותו בהצלחה יוצאת מן הכלל...

שמחה'לה שהה בבית חודש ימים, ספג עונשים לרוב. אבא ואמא כעסו עליו מאוד ודברו אליו בטון כעוס. חשבו שאולי זה מה שיעזור לדכא את עודף המרץ והשובבות שלו. הם לא דגלו בעונשים פיזיים. ר' שלמה לא הרים יד על אף אחד מילדיו גם כאשר השתוללו עד קצה הגבול. די היה לדבר אליהם בקול נמוך ולחדול לחייך אל הילד/ה הסוררת את חיוכו החם, לגרום לילד/ה שינוי של 180 מעלות בהתנהגותו.

רק על שמחה'לה זה לא עבד. הוא התכנס בתוך קונכייתו כשבלול בחורף. על סבר פניהם הזועף של ההורים הגיב בפנים זועפות משלו.

לאחר פסח התקבל לאחר הפצרות ותחנונים רבים לת"ת ברמה הרבה יותר נמוכה. בני הזוג פיירשטיין קיוו כי מעתה ואילך יעלה בנם יקירם על דרך המלך.

והתבדו.

היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו? שאל הנביא. הוא עצמו לא ידע מה פשר רוח הסערה השואבת אותו לתוכה, למה כל כך הרבה מערבולות בולעות אותו לתוכן מבלי שיצליח להתנגד. כאילו היה גרגר אבק בפיה של סופת ציקלון. בהתחלה הוא ממש השתדל, הוא הבטיח לעצמו, ולא רק להורים ולצוות בת"ת החדש, שישפר את התנהגותו באופן דרמטי. שבועיים-שלושה זה החזיק מעמד, ואח"כ ממש בהפתעה הוא מצא גוזל שהלך לאיבוד, וזה היה ממש פיקוח נפש להציל אותו. בשלב השני הוא קטף 'בובקעס' (איצטרובלים קטנים של עץ ברוש) וכשלא שמו לב העיף בחלל הכיתה בלי לכוון לפגוע. רק שיהיה קצת שמח באמצע שיעור כתיבה משעמם.

ההנהלה בת"ת השני הייתה יותר סובלנית, והמלמדים סבלו ממנו שנתיים, עד שנקעה נפשם. הוא נזרק גם מהחיידר החלש ואז הגיע אל מוסד לילדים טעוני טיפוח.

משם הייתה הדרך סלולה. ימי הבחרות שלו עברו בין ישיבות קטנות לבחורים בעייתיים, מלוות באקורדים צורמים של מריבות בלתי פוסקות עם הוריו, וכמובן עם הצוות החינוכי בכל ישיבה. הוא הלך מחיל אל חיל או אם נקרא לילד בשמו: ירד מדחי אל דחי. ואם נגלה בסוד שנפתחו לו כמה וכמה תיקים "קטנים" במחלקות סוציאליות אלו ואחרות לא יהא זה מן הגוזמה. וכך אנו מוצאים את הבחור המבוגר שמחה פיירשטיין תקוע זמן רב בשדה השידוכים, ורק בגיל 23, לאחר שרוב חברי הילדות והנעורים שלו כבר חגגו ברית וקידוש לילד שני, הוא זכה להתארס עם שידוך שלא היה מהטובים ביותר, על דרך ההמעטה, בת למשפחה במצב סוציו-אקונומי ירוד (במילה אחת: ענייה...) וילדים שבשם מוסד לימודי לא זכו במקומות הראשונים...

ר' שלמה לא קיפח את בנו בהשתתפות הוצאות נישואיו, למרות הכל, ונתן לו את מלוא חלקו, בדיוק כפי שעזר לכל אחיו ואחיותיו. אבל עננה קלה של שחור חצצה בין שמחה הבוגר למשפחתו. הוא התגורר בצפון ביישוב קטן ומשם מצא את דרכו כעבור שנים אחדות, יחד עם רעייתו, אבא לבן ובת, עוקר לארה"ב וקובע את מגוריו במרכז חרדי.

*

שמעתם על המושג יקיצה מאוחרת? ישנם עצים המתעוררים לחיים לאחר שכל מגדליהם כבר חשבו לעקור אותם. עצי פרי מזנים שונים מתחילים לפרוח ולהניב פרי - בזמן שחבריהם כבר עשו זאת לפני שנים. מעצור זמני חסם אותם ואף אגרונום לא יידע להסביר את פשר התופעה.

כי האדם עץ השדה...

שמחה פיירשטיין - השובב של ימי הילדות, הבחור המיואש והמתוסכל של ימי הבחרות, השתנה לגמרי לאחר החתונה. בבת אחת קלט שהפסיד את ימיו הטובים ביותר, אבל במקום להרים ידיים ולהתייאש, הוא החליט 'דווקא להיפך'. להשתפר ולבנות את עצמו מחדש, מן היסוד. אולי גם עכשיו היה זה טבעו המרדני.

הוא לקח את עצמו בידים, למד את ענף הנדל"ן בצורה מקצועית והחל ממש מלמטה, תיווך דירות להשכרה; מחסן הראוי להפוך למשרד טוב; וכדומה. במקביל קבע עיתים לתורה בבית הכנסת הסמוך לביתו שבבורו פארק, וכאילו התהפך מן הקצה אל הקצה. לא ניתן היה להכיר בו אפילו שמץ של אותו פרא-אדם שידו בכל ויד כל בו. הוא היה אברך חסידי נעים הליכות, איש עסקים ההולך ומתפתח ממש מחודש לחודש. לאחר שנתיים מאז כניסתו לענף ה'ריליסטי' כבר קנה ומכר בתים שלמים, ומשכורתו השנתית המריאה לסכומים שבני משפחתו בארץ לא מרוויחים בעשרים שנה. להפתעתו הנעימה התברר לו כי גם זוגתו עוברת אותו מסע אישי מטלטל בדיוק כמוהו. היא נחשבה בילדותה ונעוריה כתלמידה מעוטת כישרונות, וכעת התברר לה עצמה כי טעתה. יש לה חוש בלתי רגיל בהבנת רגשות אנוש. בתוך שנה-שנתיים אנו מוצאים אותה כמטפלת רגשית מן השורה הראשונה, יועצת בבעיות שלמות הבית ובעלת הבנה חדה ועמוקה בתהליכים נפשיים סבוכים.

ילדיהם צנחו עליהם כמו מתנות משמים. כולם היו בטוחים שיהיו להם ילדים משולי-שוליים, והמציאות הייתה הפוכה בתכלית. בנם הבכור אורי היה ילד פלא ממש, מספר אחד בכיתה, ילד שנבחן בעל פה עשרות פרקי משניות בהבנה מלאה, אחותו בריינדי הקטנה ממנו בשנה נחשבת גם היא לתלמידה מצטיינת מן השורה הראשונה. גם אחיהם הפעוט פייווי פולט חידודי לשון ופיקחות ניכרת מבין ריסי עיניו. עדיו לגדולות. מי היה מאמין?

*

רק עננה שחורה אחת רובצת על חייהם של בני הזוג המושלמים. הקשר עם ההורים!

עם הוריו של שמחה, ליתר דיוק.

למרות כל ההבנה והאמפתיה שגילו הוריו של שמחה'לה הילד והנער, היו ביניהם גם רגעים קשים שבאו לאחר כמה ביטויים שפלט ר' שלמה בשעת כעס. למרבה הצער, כל משפט חריף שיצא מפיו נרשם בלבו הרגיש של שמחה'לה כאש שחורה על גבי אש לבנה. הוא מיהן לסלוח לו. הם כבר לא החליפו מילה יותר משנתיים. עם אמא היו היחסים סבירים יותר, אבל גם כשדיבר איתה בטלפון היו אלה שיחות קצרצרות להפליא: שלום, מה נשמע, מה שלום המתוקים. נשיקות לקטנים וביי.

אף פעם אחת לא שאל אותה "מה שלום אבא". היא עשתה זאת בעצמה: אבא דורש בשלומך, אבא מרגיש טוב/לא מרגיש טוב.

הוא לא ענה.

בעצמו לא ידע מדוע הוא כל כך כועס על אביו. הרי כיום כאבא לילדים יכול להבין ללב. האם אתה היית שמח לשמוע ממנהל התלמוד תורה שהבן שלך הוא התלמיד הגרוע ביותר בכיתה? בחיידר כולו?
אבל רגש ה'ברוגז' שחש כלפיו, והטינה שנטר לו מאז המילים החריפות, לא התקוה כהוא-זה במרוצת השנים. נהפוך הוא. אביו נעשה לו לסמל ודוגמה כיצד לא צריך להתנהג. הוא סיגל לעצמו יחס אסרטיבי למחצה כלפי ילדיו. הבין אותם, הרעיף עליהם חיבה ואהבה בשפע, אבל גם ידע להיות קשוח כשצריך. 'אילו אבא לא היה כל כך רכרוכי כלפיי, אילו ידע להעמידני על מקומי, ולא רק לפלוט כלפיי מילים חדות מלובנות כסכינים לוחטות בעידנא דריתחא, הייתי נראה אחרת לגמרי.'
יום רדף יום, שבוע רדף שבוע, ולכאורה היו היחסים ביניהם עתידיים להישאר קרירים-מנותקים עד מאה ועשרים. אבל יש יד שמכוונת את הכל.

*

שמחה לא ישכח עד יומו האחרון את שיחת הטלפון עם אמא באותו ערב. הם ישבו ואכלו את ה'סאפער' (ארוחת ערב) במטבח הגדול. על השולחן היו מיטב המאכלים. ממרחים ומטבלים בשלל גוונים, ובחלל האוויר ריחף ריחם המשכר של קציצות בקר מתובלות מיטגנות על האש, מעדן מלכים של עקרת הבית. על השולחן עמדה קערת פורצלן מצוירת שענני אדים בקעו ממנה והביאו לכל חוטם באזור את ניחוח הנפלא של מרק ירקות עשיר. הגדולים כבר סעדו את לבם במרק בתוספת קרוטונים פריכים שנאפו במטבל שום סודי שהפך ללהיט, גם הם מעשה ידיה להתפאר של האם הבשלנית. הנייד שלו צלצל. זה היה המספר של אמא.
ראשו של שמחה עבד במהירות האור. השעה בארץ ישראל כעת היא שלוש בלילה. קרה משהו!
"הלו אמא, הכל בסדר?" שאל בחרדה.
כבר שנים לא דיבר אליה כך.
"מאיפה אתה יודע" היא הייתה נרעשת.
"יודע מה? מה קרה?" שאל ולבו החל הולם בפראות.
"היססתי מאוד אם להתקשר אליך, אבל אתה לא תסלח לעצמך עד יומך האחרון אם לא תבוא להיפרד מאבא".
"מה?!" צווחה איומה חתכה את חלל המטבח. אשתו וילדיו הביטו בו נפחדים.
רבקה פרצה בבכי מר. "חודשיים אני מתאפקת לומר לך. אבא חולה אנוש. הוא קיבל את המחלה ומצבו הולך ומתדרדר".
"אני טס לישראל" ענה ספונטנית.
"המצב עוד לא קריתי", מיהרה לתקן את הרושם הקשה ולהפיג את הבהלה שזרעה ברגע הראשון, "יש לך זמן להתארגן. זה לא מהיום למחר".

"אוקי. אתארגן ואבוא לארץ. חשבתי לטוס עוד היום, אז זה יהיה מחר".

*

הוא השיג מהר מאוד כרטיס טיסה ללא הגבלת זמן חזור. באותו יום סגר קצוות של כמה עסקים בוערים. 'ניקה שולחן' במשרדו וארז מזוודה. לא ידע לכמה זמן הוא טס לארץ, ולכן לקח אתו כל מה שצריך לשהות ארוכה.
שתי יממות וחצי לאחר שיחת הטלפון עם אמא, עמדו רגליו בפתח חדרו של אבא בבית החולים.

*

הוא הכין את כל כוחות הנפש שלו לקראת המפגש הטעון, אבל כל מבצרי ההגנה שבנה סביבו וכל המילים שעמדו על קצה לשונו - נמוגו ברגע שראה את פניו החיוורות ולחיי השקועות של אבא. שוכב במיטה מוקף צינוריות ועמודי מתכת ושני מוניטורים צבעוניים מצפצפים למראשותיו.

אבא הביט בו בעיניים כואבות אבל מבטו היה מלא אהבה.

צרחו חדה בקעה מפיו "טאטע", כמו חזר בבת אחת לגיל חמש. הוא התקרב למיטה. עמד רגע בגרון מכעכע וניסה לומר משהו, אבל לא הצליח. עיניו ננעצו בעיניו של אבא והתחברו אל נשמתו בחיבור שלא היה להם מעולם.
גל אדיר של בכי גאה בו ללא התראה ופתאום פרץ בבכי נורא. "טאטע, תסלח לי על כל הצער שגרמתי לך. איזה שוטה הייתי, לא הבנתי שאתה רוצה רק את טובתי, אבא, שליחה, מחילה!!!". הוא קרס אל המיטה, מבקש להתקרב ככל היותר אל אבא.
ר' שלמה ביקש לומר משהו אבל קולו נשבר. עיניו זלגו דמעות רותחות. הוא פרש את שתי ידיו הצנומות וחיבק את בנו בכל כוחו.
"מיין קינד", לחש בקול מרוסק. "מיין קינד".

שניהם בכו זה על צווארי זה בכי שנצטבר שנים ארוכות. בכי מטהר, מאחד נשמות של אבא ובן שתהום עמוקה הפרידה ביניהם. לאחר שנרגעו שוחחו קצרות. אבא סיפר לו על מחלתו אבל לא הזכיר במילה את חומרת המצב. שמחה חשב שכנראה מסתירים ממנו את האמת. הוא מצדו נקט לשון ערומים והפריח אווירה ספוגת אופטימיות, ואבא קיבל הכל בשקיקה.
למחרת עסק רק בדבר אחד, שיחות עם עסקנים רפואיים וסידור פגישה בינו לבין הרופא הבכיר ביותר בארץ בתחום מחלתו של אביו. הרופאים המטפלים בבית החולים הסכימו לתת לו את כל החומר הרפואי לצורת קבלת חוות דעת נוספת מרופא אחר, ועם כל הניירת ודיסק קטן הגיע למשרדו של פרופ' כצנלסון.

הפגישה הזאת הייתה יקרה מאוד. אבל שמחה הניח את הסכום העצום על השולחן. שום מחיר לא היה יקר בעיניו.
הרופא עיין במסמכים, בצילומים וסריקות הסי. טי. וה-אם, אר. איי. קרא את האבחנות הרפואיות וכל מה שכתבו אלו שאבחנו את המצב לפניו.

שמחה הביט בו במתח גואה. אמנם לא מפייהם אנו חיים, אבל רשות ניתנה לרופא לרפאות. מבטו החולמני חלף ברפרוף בין צג המחשב שעליו הוצגו תוצאות הבדיקות של אבא, לבין עשרות תעודות של בתי ספר לרפואה בהם למד הפרופ' כצנלסון את מקצוע הרפואה ומכתבי הוקרה של מטופלים שהחלימו. תמונות של ילדים מחייכים וצוחקים, כנראה הוא היה השליח הטוב לשלוח להם רפואה. תבליט ענק של גוף האדם על וורידיו ועצמותיו.

פרופ' כצנלסון שקע במחשבות לכמה רגעים.

"תראה" פתח בקול נמוך, "אומר לך משפט שנשמע בנאלי ונדוש להחריד, אבל הוא מגדיר את המצב בדיוקנות: יש לי שתי בשורות בשבילך. אחת רעה ואחת טובה, אפילו טובה מאוד. במילים אחרות: המצב קשה אבל לא נואש".

"כלומר?" עיניו של שמחה עפעפו במהירות וכל גופו רעד כעלה ברוח.

הרופא הצביע כלפי מעלה. "חיי אדם נמצאים רק בידיו של הבורא, אבל אנחנו עושים מצדנו את מירב ההשתדלות, וזו עדיין פשוט מאוד לא נעשתה במקרה של אביר!".

חד וחלק.

"מה הרופא רוצה לומר?" המילים יצאו מפיו מעוכות ושבורות מבין שינוי הנוקשות באימה.

"ישנן כמה סוגי תרופות יקרות-תופת, שאינן כלולות כמובן בסל התרופות, שאילו אביך יקבל אותן, ניתן בקלות להציל את חייו".

"המצב עוד הפיך?" שאל בתדהמה. "הבנתי מאמי שתהיה בריאה שהוא כבר במצב טרמינלי, סופני".

כצנלסון חיך חיך עגום. "זה מה שהיא חושבת. היא לא רופאה, או שהיא מכירה כנראה את מגבלות כוחה הפיננסי".

באמת כוחה הכלכלי מוגבל מאוד, הרהר שמחה בצער. רק אתמול סיפרה לו אמו שאביו נשאר ללא עבודה וגם היא כבר מזמן לא מנהלת בית ספר, אלא יועצת במשרה חלקית ובעלת הכנסה נמוכה מאוד. "מצבנו הכלכלי היה קשה גם ככה, והמחלה הביאה אותנו ממש לעברי פי פחת". הוא היה המום כאשר נחשפו בפניו סודות כבדי משקל שהוסתרו ממנו בגלל ה'ברוגז' הגדול. "אני אפרנס אתכם" אמר לאמו בהתרגשות. "אפקיד לכם כל חודש בבנק סכום מכובד שיאפשר לכם לחיות כמו בני אדם".

זה היה אתמול. וכעת גם הרופא שאינו יודע מאומה, דורך על אותה יבלת כואבת...

"אבל לי אין שום מגבלה!" צעק בהתרגשות. "אני מוכן לשלם כל מחיר ובלבד שאבא יחיה".

הרופא בחן אותו בעיניים מפוכחות. "אתה אדם עשיר?"

"לא מולטי מיליונר, אבל לא רחוק משם. יש לי, תודה לקל, הרבה יותר ממה שיש לבני משפחתי בארץ, פי מאה מהם, ואני גם יכול לגייס כספים אצל חבריי לעסקים בארה"ב".

"אוקי" אמר הרופא, "תן לי לשוחח עם הרופא המטפל של אביך ואסביר לו מה הוא צריך לעשות, אבל תדע שמדובר בתרופות יקרות מאוד. הוא צריך לקבל סדרה של שמונה זריקות שכל אחת מהן עולה מחיר אסטרונומי".

"אני מוכן", הניח את ידיו על השולחן בתנוחה מתריסה, כפי שהיה רגיל לעשות בנעוריו, מול המשגיח בישיבה...

הרופא כבר שלף את מכשיר הטלפון שלו מכיסו אבל עיניו עוד פנו אל שמחה. "רק דבר אחד: קח בחשבון את הסיכון המאוד אפשרי, יתכן שלמרות הכל, המחלה תתגבר. זה לא בידיים שלנו כפי שאמרתי לך מקודם. זה תלוי רק ברצונו של הבורא".

"על זה שנינו מסכימים" חיך שמחה. לראשונה מזה שלושה ימים זרח האור בעיניו.

*

בחסדי שמיים, המפנה לטובה היה חד ומהיר בצורה שאיש לא פילל. לאחר שלוש זריקות בלבד החל מצבו של ר' שלמה להשתפר פלאים. מעודדים מהתפנית המשיכו הרופאים בטיפול החדשני היקר, זריקה אחר זריקה. בתוספת כל האמצעים התומכים שניתנו מקודם, וכעת, חלה נסיגה במצבה של המחלה עד לבלי הכר.

שמחה חזר להיות שמחה'לה, בנם האהוב של אבא ואמא, ואח יקר לכל משפחתו. הוא לא מש ממיטתו של אבא בבית החולים עד שהשתחרר הביתה, צועד שוב על רגליו בכוחות מחודשים. גם בבית היה צמוד אל אבא ואמא ללא הרף. מבקש להשלים פער של שנים. בבת אחת הפך להיות כתר המשפחה, היהלום של הבית שנחשב בעבר לחתיכת זכוכית זולה. הבן הרשע מההגדה הפך להיות הבן החכם.

הבדיקות החוזרות של אבא כעבור חודשיים הוכיחו את מה שאמר פרופ' כצנלסון בפגישה במשרדו:

"ישנן כמה סוגי תרופות יקרות תופת, שאינן כלולות כמובן בסל התרופות, שאילו אביך יקבל אותן, עוד ניתן להציל את חייו".

זה קרה! ר' שלמה ניצל ממוות לחיים, כפשוטו. הוא החלים כליל מהמחלה הקשה וכעבור שלושה חודשים ערך את סעודת ההודיה בבית הכנסת השכונתי בנוכחות קהל רב וכל בני משפחתו. שמחה שכבר מזמן חזר לביתו בניו-יורק, הגיע כמובן שוב ארצה להשתתף במסיבה שהוא היה השובשין הראשי בה.

ר' שלמה "חתן השמחה" חזר למראהו הרגיל של ימי טרום המחלה. פניו שוב היו מלאות חיים. עיניו כבר לא היו שקועות ורוחו הייתה צוהלת. הוא קם לדבר בפני הקהל.

"אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה", פתח בדבריו של דוד המלך.

הוא ציטט מהמקורות על 'ארבעה חייבים להודות', ובהם חולה שנתרפא, לא חדל מלהודות לבוראו על שהעניק לו את חייו בחזרה לאחר שכבר נואש מהם.

מבטו המצועף בדמעות פנה אל הקהל:

"אבל בראש ובראשונה עלי לומר לכם רבותי היקרים. דעו לכם שאי אפשר אף פעם לדעת מה העתיד מכין לנו. הנה בני יקירי ר' שמחה, שלולי הוא כבר הייתי שוכן עפר. כמה תודות אני חייב לו!"

הוא התכופף אל בנו ולחש לתוך אוזנו: "עליך כיוון דוד המלך כשאמר 'אבן מאסו הבונים הייתה לראש פינה', אתה מסכים אתי?"

"כן אבל אל תאמר את זה בקול" לחש שמחה בחיך, "אני לא מחפש כבוד וגם לא ביזיונות".

"אין בעיות".

"נדרי לה' אשלם" חזר ר' שלמה לדבר בקול בפני הקהל. "בימי מחלתי הקשים נדרתי בלבי כי אם ה' יתברך ישיב אותי לאיתני - אקדיש את שארית חיי ליועץ להורים בתחום חינוך הילדים מתוך ניסיון עשיר שרכשתי בימי חיי. ובעזרת ה', החל מהשבוע הבא אפתח את משרדי שנרכש על ידי בני ר' שמחה שגם העניק לו את שמו "אמונה ושמחה", דהיינו, אם תאמינו בילדים שלכם תהיה לכם שמחה כל החיים".

כיצד מחנכין?

עלון מס' 67

חינוך במשנתו הטהורה של רבי מיכל יהודה לפקוביץ' זצ"ל,

ראש ישיבת פוניבז' לצעירים

לקראת חג החינוך - פסח תשפ"ד

עוד אמר בשם החזון איש: "שמאל דוחה" זו דרך שלא קיימת היום. היום זה רק ימין מקרבת. והוסיף רבנו: **אי אפשר לחנך בלי אהבה**. חייבים לתת גישמאק וחום לחניך, הן בבתי הספר והן בבית. כאשר הבית הוא חממה נעימה, הוכח מעל כל ספק שההצלחות בחינוך הבנים הן עצומות.

אמר רבנו: תנאי ראשון למינוי מלמדים - אהבה לתלמידים! רבנו ציטט: המשגיח רבי לייב חסמן זצ"ל אמר: כמו ש'כורך ספרים', נזהר לא לדרוך על ניירות הטעונים גניזה, כך מחנך צריך להזהר לא לדרוך על נשמות.

והוסיף רבנו: צריך לכך פקחות ומידות טובות.

וביאר: פקחות - לדעת מה לומר, מתי לומר ואיך להתבטא.

מידות טובות: לנהוג בסבלנות ואהבה כלפי התלמיד.

(מאת: יחיאל סבר)

רבנו מיכל יהודה לפקוביץ' זצ"ל סיפר שהמשגיח רבי אליהו לופיאן זצ"ל נשאל: עד כמה מחוייבים לתלמיד שתלמודו קשה עליו, להשקיע ולחזור ולבאר? והשיב: כמו שאב היה עושה עבור בנו... בתנאי שלא יזיק בכך לאחרים.

בהזדמנות אחרת הוסיף: חז"ל אומרים "ושננתם לבניך" אלו התלמידים. מדוע א"כ לא נאמר ושיננתם לתלמידך? אלא שצריך לקרב את התלמיד כפי שאב מקרב ואוהב את בנו. התלמידים צריכים להרגיש שהמלמד הוא כמו אביהם.

רבי יצחק דרזי שליט"א אמר בשמו: עיקר תפקידי בישיבה הוא לתת כבוד לתלמידים.

רבנו סיפר: פעם התליתי למרן החזון איש כשהלך לבקר את אמו. הוא אמר לי את דברי התנא באבות: "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". וביאר: אם רוצים להצליח עם תלמיד, צריך שהתלמיד ירגיש אוהב. אם ירגיש שרבו אוהב אותו, יתעלה, ישקיע ויתקדם. בלי זה, לא יועילו כל עצות ותחבולות...

הקטעים הבאים - מאת: הרב יעקב הייזלר

ואם לגבי צדיקים טרח אחר התואר המתאים, לגבי שמות רשעים - להבדיל - היה טורח אחר רמז ומעקם את לשונו ונמנע מלהזכיר את שמם. היה נזהר מעודו שלא להזכיר את שמו של אחד מרחובות ב"ב, שהיה נקרא על שמו של אדם רשע (עד שהוחלף לשמו הנוכחי: 'הרב שך'), והיה נותן בו סימנים שמתוכם הובן לאיזה רחוב כוונתו.

"הגמרא הרחבה"

במהלך השיעור, נזקק פעם רבינו לעיין באחת ממסכתות הש"ס, וביקש שיביאו לו את הגמרא מהארון בחדר השיעורים.

הגמרות שבארון היו ישנות, ומחמת השימוש רב השנים נמחק הכתוב על גבי שדרתן ולא היה ניכר איזו גמרא היא זו, והבחור שקם להביא את הגמרא השתהה בחיפושו אחר הכרך המבוקש.

אחד הבחורים, חד עין וחריף לשון קרא לעומתו מהקצה השני של החדר: "זו הגמרא השמנה!"

בשיחותיו של מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ' זיע"א, נזהר היה להזכיר תמיד את הטוב והחיובי, והיה נמנע מלהזכיר ולפרט את הצד השלילי. רק היה מתבטא במילים: "וליהפך חלילה...", כשמתוך ההן נשמע הלאו.

מקפיד היה על מילותיו, על ביטויים וכינויים שונים. בהזכירו, למשל, את מרן רבי יוסף שלמה כהנמן, היה מקפיד לכנותו 'הגאון מפוניבז', ולא כמורגל בפי הכל: הרב מפוניבז'.

ומעשה היה ושוחח רבינו בסוף השנה עם אחד מתלמידיו שנבחן לישיבה הגדולה דפוניבז'. רבינו התעניין בתהליך המבחן, ושאלו אצל מי נבחן. ענה התלמיד: "אצל רב שלוימק'ה" - כפי שהיה שגור כינויו של רבי שלמה ברמן, ראש הישיבה אז, בפי רבים. נטל רבינו את ידי התלמיד ותוך שהוא אוזנה בחמימות, אמר לו: "כך לא מדברים. אין זה דרך כבוד לומר 'רב שלוימק'ה'... וכי הוא חבר שלך?! נכון, כולם מכנים אותו כך, וזה מתוך חיבה ולא מתוך זלזול חלילה, ובכל זאת אסור!"

להמשך קיומו של העלון, למי שמכיר בערכו וחיבותו,
מתקבלות תרומות לע"ג, או לשמחות וכדו'

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

השם 'סעדיה שמעוני'? הלא למדתי איתך בישיבה קטנה?..."
ואז מיד נזכר התלמיד בשם הזה.

אמר לו האיש: "אזכיר לך משהו... אולי אינך זוכר, אני לא הייתי תלמיד מצטיין ולא הייתי קשוב ללימודים כלל. יום אחד כשלמדנו אצל רבי מיכל יהודה, במהלך השיעור פנה אלי הרב: 'סעדיה, אולי תחזור בפנינו מה שלמדנו כעת?'. לא ידעתי מה לענות ולכן שתקתי. רבי מיכל יהודה חזר וביקש בעדינות: 'נו, סעדיה, למה שלא תגיד לנו מה הסברנו כאן בסוגיא?'

אני, שלא הקשבתי כל כך בלשון המעטה, לא ידעתי לחזור על הדברים והתחלתי מגמגם וממלמל כאילו חוזר על משהו, אך כמובן לא הוצאתי מפי כלום. רבי מיכל יהודה חזר ואמר: 'נו, סעדיה, למה אתה בוש מלומר לנו בקול?'. חזרתי והשמעתי קול הברה. רבנו לא נכנע וחזר וביקש: 'אולי תאמר לנו בקול יותר ברור?'

אתה רצית להוציאני ממצר, ואמרת: 'כבוד הרב, סעדיה אומר כך וכך וכך'... כמובן שכולם הבינו שלא אמרתי לא מיניה ולא מקצתי, והבינו שאתה אמרת משלך בלא כל קשר להברות המשונות שהשמעתי. וכמובן שרבי מיכל יהודה בחכמתו גם הבין היטב את המצב. אך מיד כשגמרת לומר, פתח רבי מיכל יהודה ואמר בהתלהבות: 'יפה, יפה מאוד! סעדיה, אתה הרי יודע כל כך יפה, אני יודע שאתה יודע ברור, למה אתה בוש מלומר בקול? יפה מאוד אמרת!' ומיד המשיך בשיעור.

ממשיך אותו תלמיד ומספר: "כשגמרנו את שנות לימודינו בישיבה, אני לצערי לא המשכתי באהלה של תורה אלא הלכתי לצבא. השתדלתי לשמור קצת על קיום המצוות, אולם מיום ליום הדרדרתי. יום אחד קמתי בבוקר וחשבתי, לשם מה אני מניח תפילין, מה לי עם זה? מהיום לא אניח יותר. אך לפתע עלתה לי דמותו של רבי מיכל יהודה מול עיני, ואמרתי לנפשי: איך אוכל לאכזב ולבגוד ברב הצדיק הקדוש הזה כשהוא כל כך שמר על כבודי... והתחזקתי להמשיך לשמור באדיקות על קיום המצוות.

כך גם היה לאחר זמן, כששוב נחלשתי וחשבתי להסיר ממני כל עול, אך שוב הופיעה דמותו הקדושה מול עיני ואמרתי - זוהי בגידה ברב הצדיק הקדוש שכל כך שמר על כבודי. לא אבגוד בו!

סיימתי את הצבא ושבתי ללמוד בישיבה. ב"ה זכיתי לבנות בית ולהקים דור של בנין וחנני רבנן עמלי תורה, והכל בזכותו של אותו צדיק ובזכות חכמתו איך ידע לנהוג עמנו, תלמידיו, לכבדם ולשמור על כבודם בכל מצב.

(דובב שפתיים כסלו תשע"ח)

פני רבינו נשתנו באחת, ניכר כי הוא בורר את מילותיו, ואחר שהייה קלה פתח והעיר, כמבקש לתקן את הביטוי הלא-מכובד שנאמר קודם לכן, ואמר בהדגשה: "זו הגמרא הרחבה".

להביא דוגמה מבנק?!

יום א'. רבינו בוחן כרגיל את תלמידיו על תלמודם שלמדו במשך השבוע העבר. רבינו עובר אחד אחד, בתבונה שואל כל תלמיד לפי רמתו, כדי שיצא מרוצה ויחוש שהוא יודע.

והנה אחד התלמידים מתנצל ומבקש שלא להבחן הפעם: "כי לא הספקתי לחזור על החומר".

נרתע רבינו לאחוריו ואומר לו: "נו, לא הספקת, בסדר... אין לי טענות. אבל איך אפשר לקרוא לגמרא הקדושה 'חומר'? וכי מדובר בידע בעלמא של היסטוריה או חשבון?! הרי זו תורת ה' תמימה! תורת ה', איך אפשר לקרוא לזה 'חומר'?!

והיו דבריו יורדים ונוקבים חדרי בטן, ועשו רושם שאינו נמחק בלב תלמידיו.

פעם ביקש רבינו בשיעורו להגדיר הגדרה מדוייקת בדיני שותפין, והשתמש בביטוי "שיווי זכויות", ומיד חזר בו ואמר: "זו אמנם ההגדרה הנכונה, אבל שלא תשתמשו בזה! הביטוי הזה הפך בימינו לביטוי חילוני..."

שוב פעם אחת אירע כיו"ב, כאשר למדו פרק 'איזהו נשך', וביקש להביא דוגמא לענין הנידון, והביא דוגמא מחיי המסחר "הנה למשל, בבנק, כאשר..." ומיד נעצר והשתתק.

תמהו תלמידיו לפשר שתיתקו. לאחר שניות ארוכות ומתוחות, פתח רבינו ואמר ברעד: "אינני יודע איך קרה לי כדבר הזה... להביא דוגמא מחיי חולין לגמרא הקדושה?! - והנה מתייצב קולו של רבינו, ואומר: "אני מודה לה' שתפסתי את הטעות בזמן, ואני יכול לתקנה כעת, כשכולם כאן. אילו הייתי לא הייתי מתקן זאת עכשיו, הלא היה עלי לחפש את כל אחד ואחד מכם, ולהבהיר לו את הטעות להביא דוגמא שכזו!"

(בנו הגרמ"ד שליט"א)

אחד מתלמידיו הוותיקים, נתקע פעם באחד הכבישים הבינעירוניים.

בקושי שירך דרכו לתחנת דלק קרובה לבקש עזרה. לפתע בהיותו שם נכנס רכב לתחנה, ממנו יוצא איש חרדי למהדרין וניגש להציע עזרתו.

האיש הכירו מיד ושאל אותו: "האם אתה מכיר אותי?" אמר לו התלמיד: "לא, אינני מכירך". אמר לו האיש: "האם לא זכור לך

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל.

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

לעילוי נשמת מרת אלקה מירל [קניג] ע"ה בת הר"ר יהודה לייב [צוובנר] זצ"ל
נלב"ע ב"א בטבת תשפ"ד

שומרי משמרת הקודש

גיליון קי"א

ניסן תשפ"ד

גיליון חודשי לחיזוק והתעוררות בענייני 'מורא מקדש' וענייני תפילה

מלב אל לב

התבוננות לאור התקופה

חבר יקר!
שלום וברכה
זכינו והגענו לימים המבורכים חודש ניסן, ההכנות לפסח בעיצומן.
מלבד ניקוי הבית וסילוק החמץ, אפיית המצות והקניית הרבות לחג הקדוש הקרב ובא, השתרש בבתי ישראל מנהג שאיני יודע מקורו ברור לכך.
בהרבה מבתי ישראל נוהגים לסייד את הבית לפני חג הפסח, בוודאי אין לזה שום קשר למצוות תשבייתו.
עוד נוהג בתפוצות ישראל כי לקראת החג קונים בגדים חדשים, אומנם גם לקראת חגים אחרים, אבל בוודאי שמתלב כי מנהג זה תופס בעיקר כהכנה לקראת חג הפסח, גם כאן נשאל מאימתי החל מנהג זה ומה הטעם לכך, אדרבה אם תדע משהו בעניין אשמח לשמוע.
מכל מקום, כידוע ישראל קדושים הם, אם אינם נביאים בני נביאים הם, כנראה גם מנהגים אלה יסודתם בהררי קודש. חודש ניסן מבטא התחדשות מכמה זוויות, מצד עולם, שנה, נפש.
עולם - נמצאים אנו בחודש האביב, הבריאה כולה פורחת ומתחדשת, זה הזמן לברך על האילנות המלבלבים ולהודות להשי"ת על האילנות והבריות הטובים שנתן לנו להנאתנו.
שנה - כך אמרה תורה 'החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה', בעוד כי ראש השנה בחודש תשרי הוא לכל באי עולם, חודש ניסן הוא ראש חדשים עבוד ישראל בלבד - ראשון הוא לכם.
נפש - בספרה'ק מבואר שזה הוא זמן לחיזוק נושא ההתחדשות גם מצד נפש האדם.
יתכן שאדם שומר תורה ומצוות בדקדוק רב, מתפלל ועושה את כל המוטל עליו כראוי, אך כל זאת מתוך הרגל, לומד כי אתמול ושלשום למד, מתפלל היום כי כך הוא נוהג מתמול שלשום, עלול להיכשל במה שצווח ישעיהו הנביא בשם ה' 'בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחם ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלמדה'.
סיווד וחידוש הבית, קניית בגדים חדשים וכדו' מעוררים את נפש האדם להתחדשות פנימית בכל מהותו.
במצוות מתחדשות מזמן לזמן אין כל קושי לחוש ריענון והתחדשות, המשימה המשמעותית יותר כשמדובר במצוות תדירות שאנו מקיימים יום יום, כאן מוטלת על האדם עבודה מיוחדת ונדרשת ממנו שימת לב.
אכן עבודה היא, המליצו על זה צדיקים את לשון הפסוק הכתוב על חודש ניסן 'ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה'. כלומר לעבוד את עבודת ה' בחדש הזה - מתוך התחדשות.

עלה והצלח

מאחל בכל לב ידיך ומוקירך

דברים אחדים

תשבייתו שאר מבתים

בלבד אלא גם ברשותנו לא יראה ולא ימצא, עד שהעניקה לנו התורה מצוות עשה נדירה אחת בשנה על עצם השבתתו וסילוקו מעלינו, חז"לאף הוסיפו גזרות ואיסורי דרבנן. כך גם בכל דור ודור נוספו חומרות והידורים רבים, הצד השווה שבהם שכולם סובבים את השמירה והזהירות מכל זכר של איסור חמץ החמור, להיבדל ממנו מכל וכל.

בחיי האדם ישנם דברים מותרים ואף רצויים ונצרכים עבורו ביותר, אם יעשה בהם שימוש נכון בזמן הראוי והנכון, אולם פעמים רבות אותם דברים ממש יכולים להוות הרס וקלקול כשאינם משתמש בהם בצורה נכונה או בזמן הראוי.

אחד מהם הוא כוח הדיבור, כוח אדיר ועצום שהעניק הקב"ה לאדם, בו הוא נבדל מבועלי החיים שאין בהם כח זה. אדם צורך את כוח הדיבור ברוב שעות היממה.

כל זאת מעולה ונפלא אם משתמש בהם בזמן הראוי, כוח זה עומד לו לעזר לכל צרכיו, יכול הוא לקיים בכוח זה מצוות ומעשים טובים רבים.

אולם אין מן הצורך להאריך עד כמה כוח זה הרסני מבחינות רבות אם לוקח האדם את כוח הדיבור ומשתמש בהם באופנים בלתי ראויים ורצויים.

בבואנו להתפלל לפני הקב"ה, כעת עלינו להשתמש בכוח הדיבור בצורה מועילה בלבד, כאן מוטלת עלינו משימה כבדה בעלת משקל להשביית מאתנו באופן מוחלט כל דיבור אחר, שאף כי רצוי הוא מאוד במשך היום, כעת הוא פסול ומתועב ועלינו להרחיקו מעלינו, כל יראת ובל ימצא בכל שעת התפילה מתחילתה ועד סופה.

בזמן שה'פה סח' בתפילה אל הקב"ה, עלינו להיזהר לבל ניכשל ממהו חמץ, רק בשימת לב בהדגשה מיוחדת נצליח בזה.

יעזור לנו ה' שנשביית החמץ הזה ונזהר שלא יראה ולא ימצא בפינו ונזכה לפה סח כשר ושמח, א כשרן פריילעכן פסח.

שלום חגי, איך ההכנות, הניקיונות, כיצד מסתדרים?

- החלטנו השנה להתארח בימי החג בבית מלון. בשיעורים לקראת חג הפסח שמעתי מהרב שניתן למכור את החמץ לגוי, הוא הסביר לנו איך זה עובד וכו', לאחר התייעצות בבית קבענו למכור את הדירה. את החג נחוג במלון כשר למהדרין, למקום יגיעו רבנים עם בני משפחתם הם יערכו את ליל הסדר על פי כל הדקדוקים והמנהגים, כך שהקלנו מעצמנו את טורח הניקיונות המייעים, לחג נגיע רגועים ורעננים, נוכל להיכנס אליו ינוחים ושלום ללא יזע ומאמץ רב.

הרב אפרים צבי התלבט כיצד להשיב ולהסביר לחגי על ההליך השגוי בו הוא מתעתד לערוך את חג הפסח, חגי הוא מקורב חדש, עד לפני זמן קצר בקושי ידע על יהדות ועל שמירת מצוות, אט אט התחזק והתקדם ואלו שלב אחר שלב, כיום הוא שומר תורה ומצוות ואף מדקדק על קלה כבחמורה, מכל מקום יש לנסות להאיר את עיניו.

- חגי יקירי, אסביר לך, על החג הקדוש הקרב ובא בוודאי שמעת הרבה, על רוממותו, על כוחו הרוחני העצום, יסוד האמונה יסודי היהדות, אולם מלבד זאת, אין תחליף לאווירה המרוממת בערבי פסחים בבתי ישראל, חבל מאוד שתחמיץ את האווירה הנשגבה.

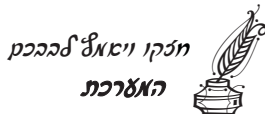
ריח הניקיון חופף בכל פינה, ישראל קדושים עוסקים בהכנות קדחתניות לקראת מצוות 'תשבייתו', להיזהר אפי' מפחות מכשיעור באיסור 'בל יראה ובל ימצא', מנקים בכל פינה ובל מוקם בהיזור רב, משפצים ומקציפים אף במקום שאין מכניסין בו חמץ, קדוש ישראל הצדיק מברדיצ'וב ז"ע המליץ על עבודות קדושות אלו בנוסח שאנו אומרים בתקיעת שופר, המלאכים היוצאים מקשר"ק.

שים לב! הראשונים כבר מתחבטים רבות בשאלה מה נשתנה איסור חמץ מכל איסורי אכילה שבתורה.

ראשית, באכילת חמץ יש עונש כרת החמור שאינו מצוי בשאר איסורי אכילה, מלבד זאת, לבטח ידועים לך על איסורי אכילה כנבלה וטריפה, בעלי חיים שאינם טהורים, פירות ערלה, טבל, ועוד, בכל אלה התורה אסרה את אכילתם ותו לא, באלה סומכת התורה על האדם שידע כיצד להיזהר שלא להיכשל באיסור. לעומת זאת באיסור חמץ אין איסור על האכילה בלבד, התורה אסרה בשני איסורי לא תעשה 'בל יראה ובל ימצא', על עצם השהות של חמץ בבית, יתירה מזו, התורה אף הוסיפה מצוות עשה ייחודית של 'תשבייתו' על סילוק החמץ מרשותנו, השוני הגדול מעורר אותנו לחקור בבניי טעמי המצווה, דברים רבים נאמרו על כך, אומר לך זווית ראייה אחת בנושא.

החמץ מיסודו הוא אינו דבר מתועב, הוא עיקר מזונו של האדם, חיו תלויים וקשורים בו, בכל יום בכל ימות השנה האדם מחובר למוצר הזה, אינו יכול לנוע בלעדיו.

כעת, למשך שבוע שלם רצה הקב"ה שניזהר מחמץ אפי' ממהו, מזוננו יהיה ממצה בלבד, על כן עלינו להיבדל בשבוע זה ממנו לחלוטין, בימים אלה החמץ מתועב עד שנהפך לאיסור חמור שענשו כרת, לא אז

חזקו ויאמ' לבכבכ האצרכת

רננו צדיקים

עבודת התפילה בצל צדיקי הדורות זי"ע

עובדא דאהרן

אזהרות בענייני שמירת הדיבור בשעת התפילה ואמרות טהורות מעוררות בענייני תפילה, מאת

הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע

בעל 'שומר אמונים' ועוד ספרים

ליומא דהילולא - ו' ניסן - תש"ז

לבטל דבר אחד מגמרא ושולחן ערוך, וכל שכן אזהרות גדולות ונוראות כאלו, ואם תהא נזהר בהם תקבל שכר נגד כל העולם, וגם תוספת זכות שאחרים ילמדו ממך. שם פרק ד

לומר ברכות בביהכ"נ שיענו אחריהן אמן

... מה טוב ומה נעים לאינון דמברכיין בכל יום הברכות בבית הכנסת, ומקפידין שיענו על ברכותיהן אמן, (באופן אם כונתו לשם שמים, בלתי גסות דרוחא כדרך הפתאים שכל דרכם גאות וגובה רוח), ולא כאלו דמתחכמין לברך בביתם הברכות, ואשרי לאדם שמברך ברכותיו בקול רם, ומרגיל בני ביתו וכל השומעין שיענו אחריו אמן כתקונו, כמו שתראה מלשון הזורח האיך ומה שגורם אדם שמחה וחדוה בכל העולמות על ידי ברכה ועניית אמן, שם פרק ב

להביט בסידור בשעת חזרת הש"ץ לכוון לכל מילה

ואביא לך עוד לשון השל"ה הקדוש (במסכת תמיד בעניני תפלה) וזל"ה ק ראה ראיתי מהחרדים את דבר ה' שמשמיין סידור פתוח לפניהם בשעת חזרת הש"ץ התפלה, ויהיה עיניהם ולבם שם ולא יראו חוצה, ואז מכוונין על כל מלה ומלה, ועונין קדושה ואמן ומודים בשבח ותהילה, הוא העולה למעלה עד רום מעלה, ופותח המקור העליון, שם פרק ב

עניית אמן יש"ר בקור רם וכוננת הלב

ודע אחי אהובי כי באם אתה עומד לפני הקדוש ברוך הוא ועונה אמן יאה שמיה רבא בקול תקיף ובקול רם ובכוננת הלב, אז עולה זה הקול ובוקע טינרין תקיפין (סלעים חזקים), ומשבר מנעלין דפרזלא (מנעולי ברזל), ובוקע חומות למעלה לפי ערך כח נפשך ונשמתך, ואז בזה הכח מתלבשת שכנית עוזיני, ונותנת כח למלאכי רחמים של ישראל, כמו המלאך מט"ט, ומלאך מיכאל שרא רבא דישאל, ומלאך גבריאל וחבריהון, ונטלין וחוטפיין בזה כמה נשמות מידי הס"ם, אשר כבר נגזר עליהם רח"ל שבי הרג וביזה וכל מיני צרות משונות ח"ו, ונמסרו בידו של המקטרג לשבי ולביזה, והקדוש ברוך הוא ברחמי מציל אותם מידו בנסים ונפלאות, שם פרק ז

לא לישב מחוץ לבית הכנסת בשעת התפילה

מצאתי בספר הגן זול"ה וכתב הר"ר אליעזר מוירמיישא כי מי שאינו נכנס לבית הכנסת בעולם הזה, אינו נכנס לעולם הבא שנאמר סביב רשעים יתהלכון, לכן יזהר כל אדם שלא ישב לפני בית הכנסת (שקורין פוליש) בשעה שהציבור מתפללין, ואל יקרא שכן רע שנאמר כה אמר ה' הוי על כל שכיני הרעים הנוגעים בנחלה ואינם נכנסין, שם פרק יד

השתתפות בצעורן של ישראל

כי מי שמשתתף בצעורן של ישראל ובוכה וצועק על ישועתן, ומעורר מדת הרחמים על כנסת ישראל, הגם כי גזרה גזירה על שונאי ישראל על כלל או על פרט ח"ו, מגלגול זה או מגלגולים הקודמים, יש בכח ישראל חבירו להציל אותו מהצעור והצרה ח"ו, או להקל מעליו, לפי ערך כח תפלתו וכח נפשו והשייך אליו, ולפי עתות הזמן והרצון, מאמר השגחה פרטית פרק יג

להודות לה' על כל דבר קטן

ועיין (בצוואה של הה"ק בעל יסוד ושרש העבודה) מה שהפליא לעשות בזה העבודה של הודאה לה', המורה על אמונה בהשגחה פרטית, שהיה רגיל זה הצדיק להודות לה' על כל דבר קטן שנעשה עמו, למשל אם נפל זכוכית ולא נשבר, והודה לה' על זה החסד, וכמו אם עבר תחת כותל רעוע ולא נפל, והודה לה' על זה החסד, וזה עבודה גדולה ונוראה, כאשר העיד רבינו הקדוש מלובלין שגילו לו מן השמים שחשוב מאד אצל הקב"ה סדר התנהגותו של הצדיק הנ"ל וגודל תמימות לבבו לפני ה', כי הוא היה מתנהגת תמיד להשיגח על זה האמונה של השגחה פרטית בכל עניניו, שם פרק כג

התחזקות בעת מחשבות זרות בתפילה

וכן לענין עבודת ה' כגון לענין תפלה צריך בטחון, כמו למשל אם אדם עומד להתפלל היצר מבלבל אותו בפתאות שונות, ומחשבות של טעות והבל שלא היה ולא יהיה, ומחשבות ודאגות פרנסה, ודאגות בנין וכדומה, ולפעמים היצר מתלבש בלבוש של קליפת נוגה ומביא לו מחשבות של תורה או מצות, וכל זה מפתויי היצר, כאשר קבלה מרבינו הקדוש רבי ר' אלימלך זי"ע שכל מחשבה שמבלבל את האדם בתפלה אינו מצד הקדושה יהיה מה שיהיה,

...לכן אם באו לו מחשבות זרות המבלבלים אותו בתפלה, יחזק לבו בבטחון על ה', ויאמר אם אחזק לבי בתפלה בוודאי לא יאבד ממני על ידי זה שום דבר, כמו שפירש הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע (בספר אמרי קדוש בהוספות אות ד') מה שמביא המשנה (בכתובות ק"ח ע"ב) ארמון אומר בשביל שאני זכר הפסדת, דהיינו בשביל שאני זוכר בה' אפסיד על ידי זה ח"ו, ובוודאי לא אפסיד, ועל ידי כח אמונה זו של בטחון אפשר לדחות ממנו כל מיני מחשבות זרות בתפלה, והוא בדוק ומנוסה ועצה נפלאה נגד מחשבות העולות בלב, ויתבונן ככה, למה לי להיות שוטה לחשוב בזה או בזה, הן הנוגע לגשמי והן לרוחני, כי ממיאל לא ארויח בזה כלום, ואם אחזק לבי בתפלה אז הקב"ה יגמור בעדי, מאמר הבטחון והתחזקות פרק ה

מעודי מסרתי נפשי על זה

תראה למען השם להיזהר מאוד ולהזהיר לבלי לדבר אפילו דבור קטן בעת חזרת הש"ץ התפילה וכן בשעת קריאה וקדיש, כאשר ידעתם כי מעודי מסרתי נפשי תמיד על זה ואם תהיו נזהרים בזה לא תפחדו מכלום, כי השם יתברך יעזור לכם בכל פעם למעלה מן הטבע, אגרת י"ט

לספר בשעת התפלה אין שום תירוץ בעולם

והנה הראשונים הקדמאי הרעישו עולמות גם כן בסיפור בבית המדרש לבד הגם בלי תפלה, עיין (במורא מקדש מהרה"ק ר' ייבי) המבקץ שם מהרבה צדיקים המדברים מזה, ואנחנו בעוד ה' שפלי דשפלי במוחניו השפלים וגודל שפל מצבינו ברוחני ובגשמי, קשה לנו מאד לקיים ולצעור במילין בבית המדרש לבד מזמן תפלה, בפרט כי רגילים לעשות שם טעודת מצוה אשר הוא פרט גדול לכל היהדות שגורם קיבוץ ואחדות ישראל אשר זה גורם גם כן נחת רוח גדול לה', אבל לספר בשעת התפלה אין שום תירוץ בעולם ח"ו, מאמר פתחו שערים פרק יד

מזה הטעם קראתי חברתינו בשם 'שומרי אמונים'

וסהדי במרומים כי על זה אני עומד בתוקף בעזר בוראי מיום שעמדתי על דעת, ולהזהיר את המקשיבים לקולי ולתלמידי ולאזהיב ולאנשי מנין שלנו, שלא לדבר שום דבור בעידן שהשליח צבור חוזר התפלה, וגם בעידן קדיש וברכות, וגם מזה הטעם קראתי חברתינו בשם 'שומרי אמונים' לזכרון זאת, שם פרק ו

אי אפשר שלא יזהר מאמן יתומה

כי מי שמספר בשעה שהשליח צבור חוזר התפלה, ובשעת אמירת קדישים, ובשעת אמירת ברכות השחר לפני התיבה, אי אפשר בשום אופן אפילו שיהא מלאך שיהא נזהר מאמן יתומה, כי באמצע הדבור אי אפשר בשום אופן לכוין... וזה מורגש בחוש, ומי שוטה יכול להכחיש זאת, אם לא שוטה ממש ורשע וגם רוח שאינו מודה על האמת, שם פרק ד

כיצב מכונים בזה"ק המספרים בתפילה

ומובא (בתיקונים דף ל"ג ע"ב) וז"ל בינוניים יהיב לון שאלתון דלהון מלבר ולא עאלין לגאון, רשיעיא אדחייא מתמן ולא יהיב לון שאלתין דלהון, אלא עלייהו אתמר (ישעיה א) מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, ואלין אינון רשיעיא דהוון מבזין למלכא בצלותהון, דמנחן למשמע צלוחתא ופסקין לה על שיחה בטילה עכ"ל, הרי תראה אחי שקורא לאלו המספרין רשעים רח"ל, ואין נכנס תפלתן לפני הקדוש ברוך הוא, שם

מי נקרא "גדול"

ושמעתי לספר מהרה"ג הק' בעל אמרי אש, שפעם אחת היה אצלו תלמיד ששח בשעה שהשליח צבור חזר השמנה עשרה, וקרא אחר כך כל היום בשם גדול, ולא ידעו התלמידים טעם הדבר, ושאלו אותו, והשיב מפני ששח בשעה שהשליח צבור חזר התפלה, נעשה בזה בכלל חוסא וגדול עונו מנשוא כמובא בשולחן ערוך (סי' קכ"ד ס"ז), על כן קראתיו גדול, ודברי פי חכם חן, שם

למחות בידי המדברים

ולכן מי שרוצה לחוס על כבוד שמים ולקדש שם שמים רבים ולהיות בכלל מזכה את הרבים יעשה כמו שמובא בספר ווי העמודים, וראיתי כן בממה מקומות בחוץ לארץ, ששוכרין איש שישגיח על זה, או שהיו מנדבים עצמם על זה, למחות בידי המדברים בשעה שהשליח צבור חוזר התפלה, ובשעת הקריאה והקדישים והברכות, כיון שזה גורם אריכות הגלות בעוה"ר, בפרט שלא יגרום קטנות ומריבות כמעשי הפתאים, רק יבקש ברחמים ובתחנונים, ולפעמים לעת הצורך יגעור ולא ישא פנים לפי העת ולפי הזמן, ואז הקדוש ברוך הוא יסייע בעדו להיות בכלל מזכי הרבים, כי ידוע (מזה"ק פרשת תרומה דף קכ"ח ע"ב) גודל השכר של המזכים את הרבים ששכרם בלי שיעור וחקר, ואמרו רז"ל (יומא דף פ"ז ע"א) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ולא אפשר לכל אדם להיות בכלל מזכה הרבים, אבל בזה הבחינה אם יקבל על עצמו להשיגח על עניית אמונים, אפשר להיות לכל אחד ממזכי הרבים, וזכות הרבים תלוי בידו וזרועו עד עולם, שם פרק יד

לא יבוש למחות במי שיהיה

... אם בא אצלו אדם יאה ושופרא לדבר אליו, והוא בוש לומר לו הלא עכשיו הוא חזרת הש"ץ השמנה עשרה, או באמצע קדיש, ולך כי לא אדבר עמך, כי יש לו בושה שיחזיקו אותו לבטלן ופרומער שוטה... כי אין ראוי לאמת להיות ביישנית ופחדנית, ותחזק ותאמץ לבך שלא תפחד משום איש ולא תבוש, רק תקיים השולחן ערוך וגוערין בו, ואין חילוק מי שיהיה צריך לגעור בו, בפרט למדברים ברבים, אז אם מוחה בידם, וגורם לרבים על ידי תוכחתו שיענו אמן, אז זכות הרבים תלוי בו, והגם שתראה איש קדוש וצדיק מדבר בשעת חזרת השליח צבור, ח"ו שיקח ממנו דאיה, כי אפילו יבא אליהו אין שומעין לו

יציאת מצרים

מבט אל התפילה

זוויות ראיה שונות על ענייני התפילה

בכספך ככל העולה על רוחך, מכל מקום אשאל אותך שאלה אחרת. הלא בוודאי אתה מקווה יום אחד ליכות בהגרה הגדולה ולהתעשר, כולנו מאחלים לך שאכן תזכה, מכל מקום אולי תרצה לשתף אותנו מעט בתכניתך, מה בדעתך לעשות אם תזכה בסכום ענק שכזה? ברקו קרן מאושר, סוף סוף מתחשבים בדעתו, הוא יכול להביע את עצמו.

- אכן, שעות רבות של מחשבה השקעתי בנושא, הרהרתי ותכננתי מה אעשה באותו יום שאזכה בזכייה הנכספת.

אתם בוודאי יודעים, לא קל להגיע ממקום למקום, מידי יום אני צריך להגיע מבית הכנסת זה לבית הכנסת אחר שאינו בסמיכות מקום, גם האולם שאני מבקר בו מדי ערב נמצא במרחק, כובד הגוף וגילי המבוגר כבר לא נותנים אפשרות של הליכה רגלית ארוכה מידי, יום יום אני נתון לחסדי אנשים שיעילו בטובם להסיע אותי ליעדי, גם כשעושים טובה, הרבה פעמים זה עם פנים חמוצות ועוד מורידים אותי באמצע הדרך, אינם מבינים שעבורי זו הליכה מפרכת, שבבילם זה עוד דקות מספר נסיעה ברכב, לא שווה לי לבזבז את כספי הדל על נסיעות באוטובוס, כך כשסוגיה זו מטרידה אותי ביותר, החלטתי שלאחר שאזכה בהגרת הענק, מעתה אוכל להגיע רגוע ממקום למקום במוניות ממוזגות וחסל סדר התלותיות בחסדי הציבור, לדעתי זה רעיון מצוי.

ממש רעיון מצוי - גיחך זלמן, לו אני הייתי זוכה בפרס הגדול, הייתי קונה רכב לעצמי, למה לפרנס מידי יום את נהגי המוניות, לא תמיד הם זמינים, פעמים רבות הם נתונים למצבי רוח שונים ואינם סבלניים כלפיך, הייתי קונה רכב ומגיע למקומות הקבועים שלי כמו מלך בכוחות עצמי.

פרץ זרח הספיק להתאושש מעט ממצב רוחו הירוד - חברים אתם נשמעים די טוב, אילו הייתם שואלים אותי מה הייתי אני עושה ביום שאזכה בסכום הענק, חשבתי על משהו אחר לגמרי.

תחשבו מעט מה הסיבה שאתם זקוקים להתנייד מפה לשם בכל יום, אנשים לא מתייחסים אליכם כראוי, מביטים עליכם בבוז, זורקים לכם פה ושם כמה פרוטות, זה גורם לכם לנסות את מזלכם במקום אחר, אולי תצליחו שם יותר, גם שם לא הלך כל כך, אתם זקוקים להגיע למקום אחר וכן הלאה.

פעמים רבות ישבתי עם עצמי בשעות הפנאי והרהרתי מה אעשה אם יום אחד אזכה בסכום כסף גדול ואצא מהעניות והדלות הנוראה. באותה שעה יהיה לי סכום כסף מספיק להזמין שלט גדול ומרהיב עין ביופיו, עליו יהיה מודפס באותיות גדולות, כאן בבית הכנסת יושב פרץ זרח ניתן לתרום לו צדקה וכו' וכו', לדעתי זה גרום פרסום והד, יותר אנשים יתרמו, יהיו גם אלה שיגדלו את תרומתם, ההכנסה היומית תבוא מבית הכנסת בלבד, כך אחסוך את טלטולי הדרך ואוכל לשבת במקום אחד במנוחה.

רשות הדיבור ניתנה לתנחום - חברים יקרים, לדעתי אתם טועים לגמרי בגישה שלכם, ברגע שיהיה לי סכום כסף עתק, לא אצדק יותר לשבת כקבצן עלוב בבית הכנסת, מאותו יום לא אצטרך יותר לגרום את רגלי העייפות מהקל להתם ובמקרים רבים לקבל יותר ביזיונות מכסף. בכסף שאשיג ארכוש לעצמי בית קטן, עליו אחווט באותיות ברורות וגדולות "הבוטקה של תנחום", בשעות שאהיה נוכח במקום, אשב לצד שולחן רחב, על השולחן אעמיד קופת צדקה גדולה ומכובדת. בחזית הבוטקה אפתח חור מיוחד שבצדו כתוב באותיות זהב נראות היטב 'מתן בסתר', שם יוכלו לשלשל מטבעות בזמן שאיאלץ להיעדר מהמקום, מאותו יום ואילך תמו ונגמרו ההשפלות והביזיונות.

כל מידה ותכונה שברא הקב"ה בנפש האדם, שני דרכים לה, על האדם מוטלת הבחירה להשתמש בה לטובה או להיפך. כך היא גם מידת הרגילות, אם יקח אדם מידה זו לטובה הלא אין טוב ממנה, כך מתפללים אנו בכל יום 'שְׁתַּרְגְּלֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ', אולם אם אינו מנצל מידה זו לטוב, יש בה כוח הרסני איום.

פעמים רבות שרתי אדם בהרגלים קדומים מילדותו, בעיניו נראה כי אין בו שום יכולת וסיכוי ליציאה ושחרור מהם, בטוח הוא כי כך אמור להיות לעד ולעולמים ואינו משתדל כלל לנסות דרך אחרת. משול הוא לכבול בתוך סוגר ובריח, בתוך מיצר יציב ואיתן בלתי יכולת לפרוץ גבולותיו.

ידוע המשל אודות אותו פיל בוגר שהיה קשור בחבל קל לעמוד קטן, הרואה מן הצד מתפלל ומשתומם כיצד ניתן לכבול פיל בעל כוח אדיר לעמוד כה חלש, הלא בתזווה אחת יכול הפיל לעקור את העמוד אליו הוא קשור. התשובה לכך, כי ביום לידתו, כשעדיין אין כוחו במותניו, קשרו את הפיל היונק אל העמוד, הפיל הקטן ניסה

12.00 בלילה בגינה הציבורית.

תנחום הגיע ראשון, היום הזה הלך לו טוב, העניינים עבדו כמו שצריך, ליותר מזאת לא ציפה - 'נו נראה מה יש לחברים לספר הערב'.

פרץ זרח הגיע אחריו, על פניו ניכרים סימנים של חוסר שביעות רצון.

- מה נשמע פרץ זרח'ל, איך הלך העסק במשך היום?

- הוי תנחום'קה, מה אומר לך, היום הזה לא הצליח לי, כמה קבועים לא הגיעו, ההכנסה היתה דלה היום, מקווה שמחר יהיה יותר טוב?

- בעזרת ה', אל תדאג, סמוך עליו, וישועת ה' כהרף עין, אוהו... הנה זלמניו, נראה מה יש לו לומר.

זלמן נראה מאושר כולו - איי איי! היום נקלע אלי דג שמן.... כבר זמן רב שלא עלה בחכתי נתח כבד כל כך...!

אווה הא...! הנה...! תראה מי הגיע... ברקו. כשברקו נוכח, תמיד מעניין.

נו ברקו...! האם כבר קנית את הלוטו? - פנו אליו תנחום וזלמן בלעג.

בדקות הקרובות היו נוכחים כל בני החבורה.

מידי ערב הם מתאספים יחד בפאתי הגינה הציבורית בסביבות השעה 12.00 בלילה.

כעשרה קבצנים מרחבי העיר, קבעו שעה זו להעברת אירועי היום, סיפורים אישיים, אנקדוטות מעניינות ומשעשעות, שיחות שרק אלה שעיסוקם ב"מקצוע" יכולים להבין.

יש הרבה מהמשותף ביניהם, סדר היום שמתחיל בדרך כלל בבתי הכנסת ובשטיבלאך הרבים הפזורים על פני העיר. הסכם לא חתום ביניהם, כי איש אינו נכנס לשטח המחיה של חברו, יש מספיק בתי כנסת לכולם, הדבר הוא תועלת מכל הכיוונים, ישנה עדיפות לנוהג זה לשני הצדדים, אנשים נוטים להתחבר יותר עם השנוורים הקבועים המוכרים בסביבתם. מאידך, הקבצנים גם הם מכירים היטב את רוחם של אנשי המקום. כשהציבור מסיים את התפילה ובית הכנסת נותר כמעט ריק, בוזרים להם את הפינה קבועה, שם יספרו את ההכנסה היומית, בשעה זו יפתחו את הסלים והשקיות המרופפות שברוך כלל ריח לא נעים נודף מהם, לוקחים משהו לארוחת בוקר, הממשך הבוקר יחטפו תנומה קלה על אחד הספסלים, לעתים מוזמנים לבית זה או אחר לארוחה חמה, על הרוב יסתפקו בשאריות מיום האתמול. לקראת הערב, בתי הכנסת שוב שוקקים פעילות, המתפללים מגיעים למנוחה מעריב, פה ושם מתקוטטים עם ילדים עלזים שחומדים לצון ומשתעשעים בלהציק לקבצן מסכן. בשעות הלילה הם מגיעים לאולמות השמחה, מלבד הארוחה מעריב, פה ושם מתקוטטים עם ילדים עלזים שחומדים לצון ומשתעשעים בלהציק לקבצן מסכן. בשעות הלילה הם מגיעים לאולמות השמחה, מלבד הארוחה המזינה, מקבלים בדרך כלל מתת יד הגונה מהמחוחתנים, אם התעכבו והגיעו בשעה מאוחרת לא הפסידו מאומה, הם סרים לעבר המטבח, שם זוכים לקבל את המנות שנתרו, את אלה יעניקו גם לחבריהם שלא שפר עליהם מזלם באותו היום. משם יפנו למקום מפגשם הקבוע, את לינת הלילה יבלו שוב כל אחד בגומחתו ובמקומו הקבוע. אם אין שינויים דרמטיים, בערך כך נראה סדר יומם הקבוע.

לעומת זאת, ישנם סיפורים אישיים השמורים לכל שנוור לפי עניינו ולפי מקומו, כל קבצן עם תחבולות וטקטיקות משלו, יודעים ומכירים היטב ממי יש לבקש, על מי יש לחוץ מעט, מי יהנה לשמוע אמרה קולעת ורק אז יושיט את תרומתו, כיצד לגרום לזה ממולך להעניק מתנת יד מכובדת יותר. אחד הייעודים למפגש הלילי, להעביר מאחד לחברו רשמים והמלצות במגוון הצעות ורעיונות.

ברקו השנוור הוא נשוא ללעג בין חבריו, ברקו מקפיד לקנות בכל יום שלישי את הלוטו, חולם הוא כי יום יבוא ויזכה בפרס הגדול ויתעשר, חבריו בזים לו על הצעד האווילי וחסר שכל לטעמם.

- ברקו מדוע אתה משתטה, אתה יודע כי לפי סטטיסטיקה פשוטה, אין לך לעבור את הכביש על מנת להגיע לעמדת הלוטו, לצערנו יותר אנשים נפגעים מתאונה כבבישים רחל מאלה הזוכים בלוטו.

- לא חבל ברקו, בכסף הזה הייתי יכול לקנות לחמנייה עם מעדן טעים, ככה לבזבז כסף יקר שאנשים נותנים לך לצדקה?

- ברקו, אתה יודע למה אני לא קונה לוטו, אם הקב"ה רוצה שאתעשר, הוא יודע היטב היטב כיצד לעשות זאת גם בלי הלוטו.

- ואילו אני לא קונה את הלוטו מסיבה פשוטה, כי אם נגזר עלי להפסיד חמשה שקלים, הקב"ה יכול לעשות זאת גם בצורה אחרת בלי לבזבז על לוטו.

אולם ברקו בשלו - עוד תראה מי יצחק אחרון, עוד יבוא היום ותבוא להתחנן בפני שאחלק לכם כמה אחוזה.

תנחום, נחשב כראש החבורה הלא רשמי מבין הקבצנים, כשהוא מתחיל לדבר, כולם נענים למוצא פיו, באותו ערב תנחום היטה את חבריו - די לוויכוחי הסרק הניחו לברקו בדרכו ותמשיכו אתם בדרככם.

החבורה השתתקה, מצפים לשמוע מה יש לתנחום לומר.

- ברקו, אני לא אציק לך מדוע ולמה אתה קונה וכל השאלות הדומות, זכותך לעשות

התפילה לאור הפרשה

ענייני תפילה
הנלמדים מפרשת
השבוע

תיקון הדיבור

פרשת מצורע - זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו.

ביתו של ר' שמואל אנשיל כאבן שואבת לרבים. ר' שמואל אנשיל איש חסד ידוע ומוכר, מעשה החסד והעזרה משתרעים על פני מישורים ותחומים רבים. חסר האמצעים המתקשה לפרנס את ביתו יודע כי ביתו של שמואל אנשיל פתוחה לפניו, הוא יקבל אותו בסבר פנים יפות ויעניק בידו מתת יד הגונה בלי לזרז ברכות לרוב ומילים מעודדות ומחזקות. הזקוק לעסקי רפואה, כשיפנה אל ר' שמואל אנשיל, יקבל את ההכונה הטובה ביותר אל הרופאים המצוינים בתחום.

פעמים רבות הסיוע והעזרה אינם באמצעים כספיים, יש הזקוקים למתן עצה טובה בתחומים שונים, ישנם הנזקקים ליעוץ בשלום וכדו', או אפילו הטיית אוזן קשבת לאדם במצוקה כלשהי, כל אלה יודעים כי ר' שמואל אנשיל הוא הכתובת הנכונה, לבו רחב כאולם להעניק מטוב לבו לכל אחד ואחד כפי צרכיו ובקשותיו.

נחמיה, אחד מידידיו הקרובים של שמואל אנשיל שמע רבות על מעשיו הכבירים של חברו החליט להתרשם מקרובו. באחד הימים הגיע נחמיה לביקור לראות בעיניו את סדר יומו של שמואל אנשיל. נחמיה התפעל מאוד, אכן צדקו השמועות, המציאות היא אף יותר, שמואל אנשיל מתמסר בכל לבו נפשו ומאודו לכל נצרך ולכל נזקק.

בסופו של יום כשבא נחמיה להיפרד מידידו ורעו ביקש להבהיר נקודה מסוימת שלא היתה ברורה בעיניו. אני סומך עליך שבוודאי יודע הנך היטב מה אתה עושה, אך בכל זאת תמיהה עלתה בלבי לנוכח כמה מקרים שהבחנתי בהם במשך היום.

היו כמה שהגיעו פניהם מצדם בבקשת עזרה וסיוע, אולם אתה דחית אותם בטענות לא ברורות, הבנתי שהם נדחו בעבר כמה פעמים, לעומת זאת היו כאלה שהגיעו והם נכנסו במהירות, עניינם סודר וטופל חיש מהר ללא שום עיכוב. בתחילה חשבתי כי אולי זה תלוי ברמת החדיפות של הבקשות, אולם ממקרים שאני מכיר אישית הבנתי כי לא זו הסיבה, העובדה, כי היו בקשות יד דחופות שנדחו על ידיך ומאידך מקרים פחות דחופים זכו לקבל ממך יחס וטיפול אישי מהיר במאור פנים.

הטבת לראות נחמיה, אומר לך את האמת, אתה הרי יודע כי יש לי משפחה גדולה בלעה"ר, חלק מהילדים מוצלחים ביותר אולם חלקם פחות, מעוללים פה ושם מעשים כאלה ואחרים שלא אפרט כעת. הבחנת באלה שנדחו באמתלות שונות, אנשים אלה שבאו לכאן, מתאוננים ורוטנים השכם והערב על מעשה ילדיי, אכן מחובתי לטפל במעשיהם, אך המבקרים והמתלוננים לא באים מנקודה טובה, לדעתי גאוותם והתנשאותם היא שגרמה להם לראות שליילי בזולתם. כששיכנעו מעט מרומ לבם, אפנה לטפל בבקשתם בשמחה, לעומתם, אלה שקבלו יחס אוהד וטיפול מהיר, הם אנשים שתמיד מוצאים נקודות טובות גם בבני אלה, זה מוכיח את טוב לבם, מן הראוי שאשיב להם כגמולם.

התורה הרחיקה את המצורע יותר מכל הטמאים. על המצורע נאמר: 'בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי יִשָּׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֹוֹ - מִחוּץ לְשֵׁלֹשׁ מַחֲנוֹת. וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי יִבְרָךְ אֶת הָאֱלֹהִים וּבְיָוֵם הַשֵּׁנִי יִשָּׁב בְּיַסְדוֹ. וְהָיָה וְהָאֱלֹהִים הִבְדִּיל בְּלִשׁוֹן הָרַע בֵּין אִישׁ לְאִישׁ וּבֵין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, אֵף הוּא יִבְדֵּל. לֹא בְעוֹלָם הִשְׁכֵּם בְּבַד דַּחּוּי בְּעַל לִשׁוֹן הָרַע. דְּבַר נוֹרָא כְּתֹב הָאֱלֹהִים חַיִּים הָקֵן בְּפֶרַח מְצוּרֵי: אִין לָךְ דְּבַר שְׁמַרְחִיק אֲדָם מִן קוֹנֵו כְּלִשׁוֹן הָרַע, ע"כ. הֲלוֹא כֵךְ אֲמָרו חֲז"ל: אַרְבַּע כִּיתוֹת אֵין מִקְבֻלוֹת פְּנֵי שְׂכִינֵהוּ... וְכַתְּמוֹסְפִיר לִשׁוֹן הָרַע (סוֹטָה מ"ב).

לפעמים מתפלל האדם רבות ואינו יודע מדוע לא נענה. כתוב בזה"ק (ח"ג נ"ג): רבי יהודה אָמַר, זֹאת תְּהִי וְדַאי לְקַבְּלֵיהָ לְאַתְּפָרְעָה מִפִּיהָ. דְּהָהוּא מוֹצִיא שְׁם רַע. בְּיוֹם טְהָרָתוֹ הוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן, מֵאֵר קָא מְשַׁמַּע לֵךְ. מֵאֵר דְּאִית לֵיה לִישָׁא בִישָׁא צְלוּתֵיה לֹא יַעֲלֵת קַמִּי קוֹדֵשׁ אֶל בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא אֲתֵרַע עֲלֵיהָ רַחֵם אֱלֹהֵי מַסָּאָבָא. כִּין דְּאֵתְרָא בְּתַשְׁבּוּהָ וְקַבִּיל עֲלֵיהָ תְּשׁוּבָהּ, מַה כְּתִיב: בְּיוֹם טְהָרָתוֹ הוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן וְגו'. וְנֶאֱמַר הַכֹּהֵן וְגו'. וְרַבִּי יְהוֹדָה אָמַר, זֹאת תְּהִי וְדַאי כְּנָגְדוֹ לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ. שְׁל אֲוֹתוֹ מוֹצִיא שְׁם רַע. בְּיוֹם טְהָרָתוֹ הוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן, מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנָה? מִשְׁמַע, מִי שֵׁשׁ לֹא לָשׁוֹן הָרַע. תְּפִלְתוֹ אֵינָה נִכְסָת לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהָרֵי עוֹרֵר עֲלֵיו רַחֵם טְמָאָה. כִּין שְׁחָזַר בְּתַשְׁבּוּהָ וְקַבִּיל עֲלֵיהָ תְּשׁוּבָהּ, מַה כְּתוּב? בְּיוֹם טְהָרָתוֹ הוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן וְגו'. וְנֶאֱמַר הַכֹּהֵן וְגו'.

מאידך, מידה טובה מרובה, תקצר היריעה מלהאריך כמה הפליגו חז"ל במעלת סיפור שבחן של ישראל, מה גדלה מעלת המספרים בשבח ישראל בעיני הקב"ה.

נעתיק כמה שורות מספר 'שמירת הלשון' (ח"א שער התבונה פ"ז) מכלל זה נוכל לראות את גודל הזהירות, שצריך כל אדם להיזהר בנפשו מללמד חובה על כלל ישראל, ואדרבה ירגיל עצמו תמיד לעורר רחמים ולהזכיר זכותו, ועבור זה יהיה אהוב וחביב לפני הקדוש ברוך הוא כדמצינו בימוא (דף ע"ז) עין שם בגרסת הב"ח לענין גביראל, בעת שעמד חוץ לפרגוד ועורר זכות ישראל, השיב הקדוש ברוך הוא, מי הוא זה שמלמד זכות על בני ועילוהו לגוי (הכניסוהו לתוך הפרגוד) עבור זה, עיין שם.

וכינצא בזה מצינו בכמה מקומות ב'תנא דבי אליהו' ומהם בפרק י"ט בחלק א', שעורר הרבה מאד זכות על ישראל... ואיתא בתנחומא (פר' שופטים) על הפסוק, 'ושפטו את העם משפט צדק', אמר ר' יהודה בן רבי שלום, שיהיו מטיין ומלמדוין עליהם זכות לפני הקדוש ברוך הוא, ממי את למד? מגדעון בן יואש, שבימיו היו ישראל בצרה, והיה הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהן זכות ולא היה מוצא. שהיה הדור דל במצות ובמעשים, כיון שנמצא זכות בגדעון, שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר (שופטים ו' א'), 'ויבא מלאך ה' וגו', (שם י"ד), 'ויאמר לך בכתך זה', בכח זכות שלמדת על בני הוי, 'ושפטו את העם משפט צדק', שיהיו מלמדים זכות על הדור, מכלל זה נוכל להבין מעלת המלמד זכות לפני הקב"ה.

השי"ת יעזרונו להתחזק בזה הן ב'סוד מרע' והן ב'עשה טוב', ויתקבלו תפילותינו בתוך כל תפילות ישראל לרחמים ולרצון.

להשתחרר ולא הצליח, משניסה כמה פעמים הבין כי זהו זה, כאן אמור להישאר לעד, על אף שבגר וכוחותיו התגברו. הידיעה הקדומה טמונה במוחו ואינו מנסה שוב את כוחו...

קל ונוח לנו ללעוג ולבוז לאותם קבצנים מסכנים דלים בממון ועניים בדעת, באשר כל מהות מחשבתם לכשירווח הכנסתם מצטמצמת כיצד להרחיב את פעילות הקבצנות, כבולים הם במיצר נפשי עמוק כי מהותם להזדקק לטובת הזולת, גם במחשבות והרהורים הטובים ביותר אודות מצבם ובחלום הכי נפלא לא עולה כלל על דעתם כי ייתכן וכל מהותם תשתנה, הגבלת שכלם ודעתם אינו נותן להכיל במוחם כי אם יזכו בסכום כסף גדול, ביכולתם לפתוח עסק מניב רווחים להגדיל את רכושם ומעתה הם יפרנסו אחרים ולא להיפך. זאת למה, כי כך הורגלו משנים רבות, כך נקבע בדעתם ומודעותם.

בספרים הק' ביארו כי זו היא 'ציאת מצרים' - ציאה ממצרי וגבולות הנפש והדעת, היציאה לחירות עולם, פירושה לצאת לעולם רווחני רחב יותר, עולם עשיר יותר, להיות בהשגה רחבה ושכל רחב יותר ממה שהיה האדם עד כה. להשתחרר מגבולות והרגלים שהורגל בהם ברבות השנים מסיבות שונות.

דוגמאות והמחשות ישנם למכביר, נתפוס כאן את נושא התפילה, נושא קדוש שחז"ל כה הפליגו בשבחה באומרם שהיא מדברים העומדים ברומם של עולם, ועם כל זאת למרבה הצער בני אדם מזלזלים בה.

אדם הורגל משנותיו הצעירות, כשדעתו עדיין לוקה בחוסר שלימות, להתפלל במהירות, בחוסר מחשבה וכוונת התפילה, עד כי נראה שהעילה לתפילה היא שאם לא כך איך יאחז כבר לאחר התפילה... וכמאמר העגום 'ער איז שוין א נעדאונטער', כאחד המציין שסיים את התהליך הסדיר. סביר להניח כי במשך שנים רבות לא עמד על כך, אולי אפשר אחרת, שמא יתכן להתפלל במצב גבוה ועילאי יותר.

השני מונח במיצר וגבול שונה, הוא הורגל להופיע בקביעות בשעה מאוחרת, בעינינו נראה כי מפאת קוצר הזמן אינו מספיק בשום פנים להגיע לתחילת התפילה, פעמים רבות אותו אחד גם אינו מסוגל וכשיר להיות נוכח עד סיום התפילה, אמירת 'קוה ו'עלנו לשבח' הפכו למעין 'תפילת הדרך' בצאתו מבית המדרש, תמיד עסוק ועמו סיבות דחופות לקצר את התהליכים, וכבר נאמר על אלה, כי נכנסים ב'כי בא סוס' ונמלטים ב'ותישאני רוח'...

האחר נוהג באופן קבוע לקצץ מהסידור קטעים נרחבים, כאמירת קרבנות וכ' - אלה עשויים רק ל'עובדים' ובעלי מדרגה, לא לאנשים פשוטים כמוני, הגדילו לעשות אלה המקצצים בקביעות גם מפסקי דמרה, כמובן מפאת קוצר הזמן. גם לעניין הדיבור בשעת התפילה, אם לאדם מסוים, במשך עשרות שנים שעת התפילה היא זמן להעברת מידע, גם אם לא ממש בעת חזרת הש"ץ ואמירת קדיש אך בתחילתה ובסופה, בפרט בשבת קודש שהתפילה וקריאת התורה אורכת זמן, יתכן נעורר אותו על חומרת הדבר, נציג בפניו את הכתוב באמרות חז"ל ובספה"ק, יתכן מאוד שהוא גם מקבל את הדברים ובוודאי שאינו מתריס או מתקומם כנגדם, אך בנוגע למעשה, קשה בעינינו מאוד, זה נראה כבד מנשוא ובלתי אפשרי, אולי בקושי רב מוכן הוא לקבל על עצמו לתקופת זמן קצרה אך לא ליותר מזה ולבטח שלא הפסקה מוחלטת לעולם.

כל זאת כי עדיין שקוע הוא עמוק בגלות מצרים = מִצְרַיִם וגבולות, נזכור כי גם באותה שעה, רוב המוחץ (לכלל הפחות 80!!! אחוז) מבני ישראל לא היו חפצים לצאת, העדיפו את השהות במצרים על פני הגאולה לחרות עולם.

חג הפסח הקדוש הקרב ובא הוא הזמן הנכון והמסוגל לכך ביותר, יציאה מכל הגבולות והמצרים המקיפים אותנו בכל תחומי החיים ובפרט בחיינו המשמעותיים, חיינו הרוחניים, זה הזמן להשתחרר ממצרים אלה לחרות עולם, ואין לך בן חורין אלא המשועבד באמת ובתום לעול תורה ומצוות. זה הזמן לקבל מושגים נרחבים, מושגים של בעל בעמי ולא של קבצן ושונרר מסכן, מושגים של בן חורין, יהיה ה' בעזרנו ונזכה לחוג את חג המצות בדיצה ושמחה, נראה את עצמנו כאילו אנחנו יצאנו ממצרים, נצא מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה, ונאמר לפניו שִׁירָה חֲדָשָׁה. תפילותינו יהיו בבחינת שירה חדשה ומאירים באור חדש, וכימי צאתנו מארץ מצרים, נראה בקרוב נפלאות בגאולה העתידה השלימה במהרה בימינו.

גיליון זה נתרם ע"י ידידנו ומכובדנו בנש"ק

הרב **יוסף גולדמן** שליט"א

לכבוד חג הפסח

זכות הרבים תעמוד לו ובני משפחתו להצלחה מרובה בסייעתא דשמיא

יו"ל ע"מ מערכת **'שומרי משמרת הקודש'**

לחיזוק והתעוררות בעניין שמירת הדיבור בשעת התפילה

קט: 03-6180410 • דוא"ל: shmh5775@gmail.com

צידה לדרך

אשר שאל אותי בעניין החוטאים בנפשם בעניין שיחה בשעת תפילה בין במקום דמותה להפסיק בין במקום אסור להפסיק... ולעניין שעת תפילה כפול באיסורו כמבואר או"ח סי' קכ"ד ס"ז לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשא וגוערים בו, ועל ש"באלי רבא און י"ב מלשון הכל בו אוי להם למדברים בדברים בטלים או שחוק בשעת התפילה כי ראינו בעוונתו כמה בתי כנסיות שחנכו על שנתהו בהם קלות ראש, ובשם בעליו העמודים כ' האליהו רבה דמותר לבייש אנשים אלה ברבים, וכמובן אס מכין בזה רק לשם שמים וכבוד ה' המחולל.

שבט הלוי יומ"ד ט"ו ניסן א' דפסת' ח"ט ס"ל

פניני קדוש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפוראר מהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריעדמאן

א ווארט אויף די הגדה

טענת בן הרשע - על עבודת השם בפרהסיא

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו... ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו: 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל. מנהג ישראל עם קדושים לקחת עממה את בניהם לאפיית מצות ולשריפת חמץ וכו', כי עבודת השם צריכה להיות באתגליא, כדי שתיחקק בקרב הילדים למזכרת נצח, בבחינת "והנגלות - לנו ולבנינו עד עולם" (דברים כט, כח).

הבן הרשע מתרעם על כך ואומר: **"מה העבודה הזאת"**, מה פשר הפרסום הגדול שאתם עושים לעבודתכם?! ומתוך טענתו נשמעת הטענה של **"לכם ולא לו"**, דהיינו, שהוא מוכן שתעבדו אתם את קונכם כאוות נפשכם, אבל הוא אינו רוצה שתביאו גם אותו לחזות בעבודתכם.

על משקל האמירה של **"לכם - ולא לו"** אומרים לו: **"בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים - לי ולא לו"**, כי תכלית יציאת מצרים היתה כדי שישירשו אמונה ועבודת השם בקרב הדורות הבאים, **ובזכות זה יצאו** ("ולמען תספר באזני בנך שהניסים והנפלאות שהיו במצרים היו בזכות המצוות שיקיימו הדורות בסיפור יציאת מצרים", פנים יפות פר' בא), ואם הוא שולל עבודת-קודש זו, ניתן לומר לו בפה מלא: **"אילו היה שם לא היה נגאל"**.

(ליל הסדר תשלב)

מצה ומרור - הוראה על מדת ההסתפקות

יכול מראש חודש, תלמוד לומר 'ביום ההוא', אי 'ביום ההוא' יכול מבעוד יום, תלמוד לומר 'בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך.

איתא ברש"י על הפסוק (שמות יא, ב), **"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו'**, אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם 'ועבדום וענו אותם' - קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - לא קיים בהם".

וביאר **בעל הפלאה זי"ע** בספ"ק **"פנים יפות"** (שם), כי לכאורה לאור הכלל של **"יש לי מנה רוצה מאתיים"** איך תוכל להתקיים ההבטחה של **"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"**, הרי כמה שהרכוש יהיה 'גדול' לא יחשב בעיניהם כך מאחר שירצו עוד ועוד?!

אלא, שיעיק הברכה הוא **"שהקב"ה משנה את טבע האדם להיות שמח בחלקו"**, ואז הוא מסתובב שמח ומאושר עלי אדמות, וברכה זו ניתנה לישראל במצרים, שהטביע בהם הקב"ה את מדת **"שמח בחלקו"**, עד כדי שהוצרך משה לבקש מהם בתחנונים ("דבר נא") לשאול כלי כסף וזהב משכניהם, כי לא רצו בכך מחמת מדת ההסתפקות שהוטבעה בהם.

לאור ברכה זו, שפיר נתיקמה הבטחה **"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"**, כי היו מאושרים ושמחים ברכוש שהוציאו, ולא נתאוו תאוה ליותר מכך, כפי הטבע המוטבע במין האנושי.

זה גופא היה הכנה למתן תורה, כנודע, שמדת ההסתפקות בצרכי הגוף היא מפתח לקבלת התורה ולהשגתה, ועל דרך מאמר התוספות (כתובות קד, א), בשם המדרש: **"עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו"**, ומדה זו היא השער לתואר הנכסף של **"ממלכת כהנים וגוי קדוש"** האמור במתן תורה (כמבואר ביאגרא דכלה"פ פר' מסעי על הפסוק **"ויסעו ממחקה ויחנו בחשמונה"**).

הוא שאמר בעל ההגדה: **"בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך"**, כי מצה היא לחם עוני ומרור הוא הפחות שבירקות, ושניהם מסמלים על מדת ההסתפקות במועט, ורק לאחר קניית מדה זו ניתן לזכות לתכלית של יציאת מצרים שהיא התורה הקדושה.

(סעודה ב' פר' ויקהל-פקודי תשמו)

ערך וחשיבות עבודתנו - דייקא בגלל ש"מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו.

יבואר פירושו עפ"י המובא ב**"עבודת ישראל"** (פר' בלק) בשם הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, **"דהנה לפי ראות עינינו אם אחד מגזע טובה וישרה הולך בדרך תמים ועובד את יוצרו - אין זה דבר נפלא כי התורה מחזרת על אכסניא שלה... ואם אדם בזוי ממשפחה בזויה, יעשה הטוב בעיני ה', אז יתהלל יותר מבן משפחה הנכבדת בעזבו דרכי אבותיו ונטה אל הטוב"**.

"והנה ישראל קדושים הם, הגם שקבלו את התורה במעמד הר סיני ואמרו 'נעשה ונשמע', לא היה הדבר נפלא ומהולל, כי קדושת אבותיהם אשר הורישו לבניהם אחריהם היא הנותנת שיהיו עובדי ה', אבל כיון שעשו אחר כך את העגל והעיזו את פניהם נגד יוצרם, וניכר שהיה בם איזה שורש רע שלא נתקן עדיין עד שעשו תשובה אחר כך, אז גדלה ונפלאה בעיני ה' מעלתם בקבלם את התורה, כיון שהם עם קשי עורף בטבע ויכלו לעשות אחרי ארבעים יום הדבר הרע הזה, אם כן נראה שלא עשו גם הטוב מלפנים מושרש בטבע להם מקדושת אבותיהם, רק שהם בעצמם בגודל בחירתם בחרו בטוב". ע"כ.

זהו האמור: **"מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו"**, גוף הדבר שאבותינו נכשלו בחטא העגל רח"ל, זה גופא היה לתועלת לאחר מכן בעסקנו בתורה ובמצוות ובכל הענינים הנכללים בכלל **"קרבנו המקום לעבודתו"**, כי זה מוכיח על כך שעבודת השם שלנו אינה מצד ירושה גרידא, אלא מצד בחירתנו, וממילא יש לה ערך וחשיבות פי-כמה.

(ליל הסדר תשלב)

חסד הבורא - שאין אחדות בין האומות כנגד ישראל

והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכולותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכולותינו והקב"ה מצילנו מידם.

לכאורה היה יותר מדוייק הלשון "שלא באותו דור בלבד עמדו עלינו לכולותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכולותינו"?!

ונראה בהקדם מאמר רז"ל (פסחים פו, א): **"צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוזן לבין האומות"**, והביאור בזה הוא, כי אומות העולם אינם מאוחדים ביניהם, ולכן אין תמימות-דעים ביניהם למלחמה עם בני-ישראל, וגלל כן, תמיד יש ליהודי מקום מפלט, כי אם מלכות אחת תחליט לכולת את ישראל, יוכלו היהודים לנוס למלכויות אחרות.

לפי זה מבאר **בדרשות הר"ן** (דרוש א) גודל רעת דור הפלגה, כי מאחר שהיה כל הארץ שפה אחת היה בכך רעה גדולה לאברהם, כי במנוסתו מנמרוד מצא לו מקום מפלט אחר, אבל כשכולם התאחדו כנגד הקב"ה, לא יהיה לו להיכן לנוס.

"ואין ספק כי אותם הצדיקים אשר היו יחידיים בדורות ההם, היה להם חילוק האומות והממשלות לטוב ולתועלת, כי כאשר תצר להם האומה באיזה מלכות, ישוטטו אל ארץ אחרת שיוכלו שם לעבוד השי"ת כרצונם, כאשר קרה לנו בגלותנו היום, כי כאשר נתחדש שמד בארץ ישמעאל ינוסו פליטיהם אל ארץ אחרת".

זהו החסד האמור כאן: **"שלא אחד בלבד עמד עלינו לכולותינו"**, שאין אחדות בין האומות כנגדנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכולותינו" (בלשון רבים), פעם על ידי אומה זו ופעם על ידי אומה אחרת, אבל אינם ביחד "שפה אחת" כנגדנו, ובוזה גופא "הקב"ה מצילנו מידם".

(ליל הסדר תשלב)

מעלת הקריבה לפני הר סיני - מצד לימוד מדת ההכנעה

אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו.

ידועה קושיית **"הקדושת לוי"** מהי המעלה ב"קרבנו לפני הר סיני" ללא נתינת התורה?! ונראה עפ"י מה שאמרו רז"ל (מנחות קי, א): **"כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת"**, והיינו, שבאמצעות לימוד התורה זוכים למירוק וכפרה, כמו הכפרה שעל ידי הקרבנות. עוד אמרו רז"ל (סוטה ה, ב): **"אמר רבי יהושע בן לוי, בוא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכן עולה בידו, מנחה - שכן מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם"**.

והנה בקרבתם לפני הר סיני למדו בני-ישראל את מדת הענוה והשפלות, כאמרם ז"ל (סוטה ה, א): **"לעולם ילמד אדם מדעת קונו [לאהוב את הנמיכות], שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני"**.

מעתה מתוק מדבש המאמר: **"אילו קרבנו לפני הר סיני"**, שבה למדנו את מדת הענוה והשפלות, **"ולא נתן לנו את התורה, דיינו"**, כי אותה כפרה הנמשכת מכח עסק התורה, נמשכת ג"כ על ידי עצם מדת הנמיכות שהושרשה בהם בקרבתם לפני הר סיני.

(סעודה א' פר' ויקרא תלז)

סיפורי קודש

על חג הפסח

פעם הגיעו איש ואשה אל הרה"ק מאפסא זי"ע, והביעו את רצונם להתגרש. כשנשאלו לסיבת הדבר, ענה הבעל, שבפסח האכילה אותו אשתו "געבראקס" (מצה שרויה), והיות והכשילה אותו בדבר שהוא מקפיד עליו ביותרת ההקפדה, הוא רוצה לגרשה.

קרא הרה"ק מאפסא זי"ע להרבנית ע"ה, ואמר לה: "הגידי נא להם, אלו מצות אכלתי במשך החג". וסיפרה להם: "הרבי קנה 'מצות שמורות' עבורו ועבור המשפחה, ובערב פסח הגיע עני בפתח, ובכה שאין לו מצות לפסח, ובטעות נתתי לו 'מצות שמורות' במקום 'מצות פשוטות', ונשאר לנו בבית רק 'מצות פשוטות', ובלית ברירה אכל הרבי מצות אלו במשך החג".

נענה הרבי ואמר לבני-הזוג: "הביטו והתבוננו, הלא החומר של 'מצה שמורה' גדולה פי כמה מהחומר של 'געבראקס', ואף על פי כן ויתרתי על החומר, ולא אמרתי מאומה".

"כי גדול 'שלום בית' יותר מההקפדות והחומרות למיניהם"...

(סעודה ב' שבת חול המועד פסח תשל"ה)

אחד מחסידיו של הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע היה לו שותפות עם יהודי שלא נמנה על עדת החסידים. פעם הגיע השותף הלו לבקר בבית חברו החסיד באחרון של פסח, וכיון שכבר היה בביתו הלך עמו לבית-מדרשו של המגיד מטשערנאביל זי"ע.

בהכנסו הבחין בו המגיד וקרא לו ואמר לו: "כמדומה שיש לך חמץ בביתך". הלה נודעזע עד עמקי נשמתו, והלך לביתו במרוצה, ובדק כל זוית ופניה, ולא מצא חמץ. לאחר הבדיקה המעמיקה חזר אל המגיד ואמר לו בהתנצחות שאין לו חמץ בביתו.

שאלו המגיד: "האם בדקת גם את חבית המים שהכנת לצורך החג?!" ענה בלעג: "הרי מים אלו הכנתי בעצמי לצורך החג, ומנין יגיע שם חמץ?!" אמר לו המגיד: "אף על פי כן".

הלך ובדק, ולפליאתו הרבה ראה שם חתיכת חמץ. לבו נשבר מאד מכך, והלך להתרעם אצל המגיד: "איני מבין, אם הרבי ידע מזה, מדוע לא גילה לי עד עכשיו?!"

השיב לו המגיד: "וכי מנין לי לדעת מה נעשה אצלך? רק עכשיו כיון שבת אלי, נתהוה איזה חיבור ושייכות בינינו, ומתוך כך הראו לי מן השמים שדבר-מה אינו כשורה אצלך"...

(שיחת קודש - אדר תשנ"ט)

מובא בספר "אוצר י"ד החיים":

עובדא הוה בעשיר מופלג סוחר במי-דבש מהעיר יאנעווע שהגיע בחול המועד פסח לעיר לעמבערג כדי לנמור עיסקא גדולה עם אחד מנגידי העיר. באמצע העיסקה פרח מזכרונו שעכשיו פסח, ושמה כוס שכר.

בצאתו החוצה נזכר שפסח היום, ונשבר בקרבו על שנכשל בחמץ בפסח רח"ל, והלך תיכף לרב ואב"ד דמתא הגאון רבי יוסף שאול נאטנהאן זצ"ל, וביקש ממנו דרך תשובה. הרב שאלו: "האם אתה נוסע לפעמים לאיזה צדיק?!" והשיב, שהוא נוסע לפעמים אל כ"ק מרן מהר"י זי"ע, והרב הורה לו לנסוע לבעלזא לבקש דרך תשובה.

היהודי הגיע לבעלזא לשני הימים האחרונים של פסח, ותינה בפני כ"ק מרן זי"ע את צרתו, וכ"ק מרן זי"ע אמר לו שיענה לו לאחר החג. לאחר החג שלח כ"ק מרן זי"ע לקרוא לו ואמר לו, שתיקונו יהא על ידי שיעלה לגור בארץ ישראל.

הלה שב לביתו לארוז את מטלטליו, ולאחר מכן נסע ללעמבערג להפרד מהרב דמתא בדרכו לאר"י. כששמע רבי יוסף שאול על התיקון שהעניק לו כ"ק מרן מבעלזא זי"ע, עמד כמתמיה, ולאחר מכן נזכר דאיתא במדרש (איכ"ר א, כח) על הפסוק (איכה א, ג) "גלתה יהודה מעוני" - על שאכלו חמץ בפסח".

והראה הגור"א מוילנא זצ"ל רמז לזה, שבטעמי המקרא לא מצינו טעם של "גרשיים" על תיבת "ונכרתה" זולת על "ונכרתה" האמורה אצל "כל אוכל חמץ" (שמות יב, טו), ונרמז בזה, שבאכילת חמץ אפשר להמיר את עונש כרת ב"גרשיים".

הפטיר רבי יוסף שאול, שהגר"א עשה לדברי המדרש הנ"ל מטעמים כאשר אבה.

(קידוש ובה פר' בא תשס"ג)

מדר זה נובע ע"י ידינו דרה"ח ר' יצחק אייזיק פריעד שליט"א

לעילוי נשמת אביו החסיד המפורסם ר' אשכנז ב"ר אברהם צבי ד"ל פריעד

הארה מתוך המועד

על חג הפסח

שמירת הארת וקדושת הלילה - גם לימים הנמוכים ביותר

כתב הרמ"א (סימן תפ סעיף א'): "יש אומרים שיש לומר 'שפוך חמתך' וכו' קודם לא לנו, ולפתוח הפתח... וכן נוהגין".

נראה לבאר הענין בהקדם מה שכתב הרמ"א (סימן תעו סעיף ב'): "נוהגים בקצת מקומות לאכול בסעודה [בליל פסח] ביצים, זכר לאבלות, ונראה לי הטעם, משום שיליל תשעה באב נקבע בליל פסח".

וביאר ה"עבודת ישראל" (ליום ב' דפסח): "יש באדם מוחין דגדלות ושעות שיוכל לעבוד את בוראו ובהירות ובהתלהבות, ויש עתים זמן שמסתלק ממנו המוחין ונשאר בקטנות, והכלל, שצריך האדם לזכור בשעת מוחין דגדלות להכין עצמו ולעשות רושם בקרבו הגם שיסתלק ממנו ההתלהבות לא יפול לגמרי ח"ו"...

"אם כן, צריך האדם לקשר עצמו ביום א' דפסח היטב בבוראו עד שאפילו בתשעה באב - שהוא יום הירידה מכל המדרגות - יהיה גם כן מקושר בעבודת השי"ת". ע"כ.

וזה יש לומר הענין בפתיחת הפתח לאחר הסעודה, כי בוודאי פתיחה זו אינה רמז ללילה הזה גופא, כי בלילה הזה השערים פתוחים ממילא, אלא פתיחה זו עולה על זמני הקטנות, שבהם עומת ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים (ברכות לב, ב), ובכח עבודת הלילה הזה לפתוח פתח גם על זמנים אלו שבהם הפתחים סגורים "עד שאפילו בתשעה באב יהיה ג"כ מקושר בעבודת השי"ת".

(סעודה ג' פר' ויקרא תשמ"ח)

הארה נפלאה

על סעודת אסתר

אסתר הכניעה את המן - שלא יזיק לישראל לא בדרך ריחוק ולא בדרך קירוב

"יש לעשות ביום שני בסעודה איזה דבר לסעודת אסתר, שבוים ההוא נתלה המן" (מג"א א"ח תצ, א).

יש לפרש ענין "משתה היין" פעמיים שהכניעה אסתר להמן, כי הנה "יין" בגימטריא אלה"ם, ובוזה רצתה אסתר להמשיך מדת הדין על המן הרשע.

ואמנם אסתר המלכה חששה שכאשר יראה המן כי כלתה אליו הרעה, ישנה את עורו ויעמיד פני ידיו, כדי לשכך את כעסה, ואז יהא המצב ג"כ חמור מאד, כי כשהרשע נוהג עם בני-ישראל בידירות ובאחוזה, אזי הוא יכול להטיל בהם ארס רב, ולהזיק לנפשותיהם ביותרת ההיזק.

כפי שכבר התפלל יעקב אבינו על כך (בראשית לב, יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו", הן "מיד אחי" כשהוא נוהג עמי באחוה, והן "מיד עשיו" כשהוא נוהג עמי כעשיו, כי שניהם שוין לרעה.

לכן ערכה פעמיים משתה "יין", כי ב' פעמים "יין" עולה ב' פעמים אלה"ם, ועם האותיות הוא בגימטריא יעק"ב, ובכך פעלה להמשיך את תפלת יעקב אבינו "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו", כדי שמכח תפילה זו יצילו בני-ישראל מהמן הרשע, ויפטרו ממנו הן מהבחינה של "מיד אחי" והן מהבחינה של "מיד עשיו".

(אסתר ט"ז תשס"א)

כל חסיד בעלזא אומר מדי יום את קאפיטל התהלים הקבוע
02.313.7666
להצטרפות וקבלת קאפיטל תהלים יומי קבוע
חייג למערכת "על הצדיקים"

זכור יום ביומו

ילקוט סופר
רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמדו או יפרסם דבריו
אני אטיב עמוהם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם כל הימים

אבני נזר
רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקוד"גלוב עה"ת
עמוד רנ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

מלא העומר
רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית מוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

זרע שמשון היים
רבי שמשון היים
ב"ר נחמן מיכאל נהמני זצ"ל
הבטיח למי שילמדו בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
משמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתלילו זיתים סביב
לשולחנכם, חמנים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טבי.

הזון יהוקאל
רבי יהוקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטויתי מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמדו בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים ארח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפיו פרק מ"ב).

מלליצי יין עשיר

לב העברי
רבי עקיבא יוסף
ב"ר יהואל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבישו בי תומכיי.

בן לאשרי
רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעיין
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הולמד בספרי יזכה לירוש, ו
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא
סגולה גדולה בבית לכל הדברים

אתוון דאורייתא
רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגעשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
ישר בעולם העליון

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנימ?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

הירויזן

זייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

שערי זבול
רבי זבולון
ב"ר אברהם משה המבורגר זצ"ל
הבטיח כמה פעמים שיעשה
טובה וימליץ טוב למי שיעשה
טובה לנשמתו, וכך חרות על
מצבתו

צדקת הצדיק
רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ יושר

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב, און ר' יהוקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס ז"ע

ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ. קשה מדוע לא אמר 'ולמען תספר' בלשון נוכח לפרעה, וכפי שאמר בתחילת הפסוק 'בעבור זאת העמדתך', שדיבר אליו לנוכח. ו"ל שאכן בדוקא נקט כן, כי רק לענין הגבורה היה חפץ שיראה פרעה ויכיר את גבורת ה' ואמר לו 'בעבור הראותך את כוחי', אך לא רצה שפרעה ישבח אותו כי 'תהלתו בקהל חסידים', ואין הקב"ה חפץ בקילוסו של רשע, שהרי 'לרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי', ולכן לענין השבח שמשבת במכות דקדק ואמר 'ולמען ספר שמי בכל הארץ', והיינו שבני ישראל יספרו תהלתו וישבחו אותו, ולא פרעה. (זרע שמשון וארא אות י"ד).

ליל שמורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדורתם. כתב בשפתי כהן, שחצי לילה הראשונה נקרא 'ליל' שהוא דין. וחצי לילה השני הוא רחמים ונקרא 'לילה', בסוד 'נער' ו'נערה', ע"ש. ולפ"ז קשה הלשון 'ליל שמורים וגו' הוא הלילה, הלא אם הוא 'ליל' אינו 'לילה', שהרי אם הוא דין 'ליל', אז אינו רחמים 'לילה'. ונראה, שאכן זה הטעם שהקב"ה הכה את הבכורות דוקא בחצות הלילה, שקודם לכן לא היה אפשר להכותם, כי אם היה מכה אותם בשליש או ברביעי הלילה עדיין היה נשאר שהות בחצי הראשון של הלילה שהיא שעת הדין, וממילא היה מקום למדת הדין לקטרט על ישראל, ואפשר שהיה חל מדת הדין אך על ישראל שהרי זה עדיין עת דין. משום כן המתין הקב"ה עד לרגע האחרון של חצי הראשון של הלילה, ותיכף ומיד באותה רגע עשה דין במצרים, ומיד אחר כך התחיל חצי הלילה האחרונה שזה כבר עת הרחמים, ואז אין מקום למדת הדין לקטרט. ומשום כן הזכיר הכתוב גם 'ליל' וגם 'לילה', כי אכן עשה ה' דין במצרים בחצות הלילה בעת שעדיין 'ליל', ממש בסמוך ל'לילה' שהוא רחמים. (זרע שמשון בא אות י"א).

הופיע ויצא לאור

הגדרות אבני נזר - מהדורת לאנדא

על פרשיות התורה ומועדים עם ביאורים הארוות והעיות

"הגיד אדמו"ר זצוקללה"ה קודם פטירתו שאם ילטדו בספרים שלו, יהיה למנוח ולעור גם אחר פטירתו ממש כמו בחיים"

(אורן צבי עזרת עפר רמ"ב)

מחוקק מנחם גליונות "מליצי יושר" שיצא לאור עולם מודי שבוע בשבוע

אסמך לחיות הספר בחינת הספרים והספרות לחיות פרטים: זמן ללכת בלילה "מליצי יושר" ככל שכתוב: gilyonim@gmail.com

קודם הפסח, יצטרך לקנות חמץ כדי לשורפו ולקיים מצות עשה ד'תשבתו'. אלא ודאי הדבר פשוט דאין לך השבתה גדולה מזו, ומשום הכי אפקה רחמנא בלשון 'לא יראה ולא ימצא', ולא אפקה בלשון 'שריפה', עכ"ל.

אבל האבנ"ז הוכיח שלא כדברי המהרי"ק, וז"ל: נראה דלא מקיים עשה ד'תשבתו' אלא אם כן יש לו חמץ ומשבתו, ודלא כמהרי"ק שכתב שאין מצוות תשבתו אלא כדי שלא יראה. ומאחר שבידרנו דאינו מקיים העשה ד'תשבתו' אלא אם כן השבתו בידיים, א"כ הוא דומה לכל מצות עשה דמתעסק לא יצא, אפילו למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה. והראיה שהביא המהרי"ק מדאינו מחויב לקנות חמץ כדי להשבתו. ודאי אינו ראה, וכמו שהבאתי דמיון שאינו מחויב לשחוט עוף כדי לכסותו. ואינו דומה למצות ציצית, דעל כל פנים בעידן ריתחא ענשינן על שלא קיים מצות ציצית. דכיסוי

'רשות' נקרא כמו שחיה, [ולכן אינו נענש בעידן ריתחא אם לא הכניס עצמו לחיוב כיסוי]. וביאור הענין כתבתי במקום אחר בתשובה (אהע"ז סי' קכ"ב כ"ב) עכ"ל.

האבנ"ז (שם, ואו"ח סי' ת"ו אות י', וראה מליצי יושר בשלח תשפ"א) ביאר שם, דמצות כיסוי דם, אינו מצוה גרידא שמוטל על הגברא לקיימו כמו מצות ציצית, אלא זה דין על החפצא של הדם שלא יהיה מגולה.

ובזה ביאר מה שכתב הרמב"ם (פי"א ברכות ה"ו) בנוגע נוסח ברכת המצות, דמצות שהם חובה, מברכין ב"ל", כגון להניח תפילין, ומצות שהם רשות כמו שחיטה ונטילת ידים מברכין ב"על", ובכיסוי הדם כתב ג"כ שמברכין ב"על", משום שהוא רשות, דהרי אינו מחויב לשחוט. וקשה דמאי שנא מצייצית ומזוזה דג"כ אם אין לו בגד בת ד' כנפות פטור מצייצית, ואעפ"כ מברך ב"ל", משום דמ"מ כשלושב - שוב הצייצית חובה, וא"כ הכי נמי כששחט - שוב הכיסוי חובה. וכ"ש הוא, דבציצית עדיין בידו לפטור ממנה, דהרי יכול לפשוט הבגד, אבל לאחר ששחט אין עצה לפטור מכיסוי. ותירץ האבנ"ז לפי חילוק הנ"ל, דרק בציצית דהוא חובת גברא, מברכין ב"ל", דאחר שלושב בגד בת ד' כנפות, איכא חובת גברא לקשור ציצית. משא"כ מצות כיסוי אינו חובת גברא, רק חובת הדם, ולכן אינו חשיב חובה, ולהכי מברכין ב"על". וז"ל: יש לומר, דמצות כיסוי הוא לסלק החסרון [מה שהדם מגולה], וכשאינו שוחט ג"כ אין כאן חסרון, והוא רשות, דאין הפרש בין שאינו שוחט, ובין שוחט ומכסה, דבשניהם אין דם מגולה, ואין עליו חיוב יותר אף לאחר ששחט, שהרי אם כסהו הרוח ליכא [קיום] מצוה, ואעפ"כ נפטור. ואינו דומה לציצית, דכשעושה ציצית [מקיים] מצוה, [וזה קפידת התורה לקיים מצות ציצית], אבל כשאינו לובש אינו מתקן כלום, דלבישה אף בלא ציצית אין עבירה כלל.

מצה עשירה. ז"ל אבני נזר (או"ח סי' שע"ז): אמרו בפסחים (דף לו.), דר' יהושע בן לוי אמר 'לושי לי בדובשא' [דרק בליל פסח בעינין לחם עוני, אבל בשאר ימי החג אפשר לאכול מצה עשירה]. ונראה דבא ללמד, דהו"א דבכל הפסח אם בא לאכול דגן, צריך שיהיה לחם עוני, דבפרישת ראה כתיב 'שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני', ונהי דכל החג רשות. יש לומר דהיינו אם רצה שלא לאכול לחם כלל הרשות בידו, אבל אם רצה לאכול לחם, אז צריך שיהיה לחם עוני, כמו רשות

המפורסמים וידועים אצל אומות העולם, נבדלנו מזולתינו, כי ידיעתם אינה ידיעה אמיתות, והידועים אינם יודעים שאין יודעים, רק אני יודע יודע אמיתת הדברים לתכליתן. וזה 'שבעה מי יודע', בהיות שעם שהוא מפורסם אשר יום אחד בשבוע הוא שבת, אמר שלפי האמת גם ששת ימי המעשה נכלליו בקדושת שבת, כמו שכתב האר"י ז"ל בטעם שיר של יום, שאומרים 'היום יום ראשון בשבת', שכל הימים יש להם קיום מקדושת שבת, שבשבת נכללים נפש רוח ונשמה, ומסתלק ביום א' בחינת נשמה, ביום ב' בחינת רוח, ביום ג' בחינת נפש, וכן יום ד' נמשך נפש משבת הבאה, יום ה' רוח, יום ו' נשמה, ושוב חוזרת קדושת שבת. ונמצא שכל ששת ימי המעשה נכלל בקדושת שבת, נמצא שאני יודע 'שבעה' ימי שבתא, שכל השבעה ימים בחינת 'שארית שבת' ו'תוספת שבת'.

גם ירמוז למה שאמרו (ביצה טז.): כל מצות שנתן הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעה, ומסיק דמתן שכרה לא אודיענהו [לגוים], או נשמה יתירה לא אודיענהו [לגוים]. וא"כ אני יודע זאת ולא אחר.

'אמרות טהורות' להג"ר בנימין ב"ר לוי חדאד זצ"ל מג'רבה

כתב בהקדמת ספרו, וז"ל:

"והני מברך בברכה המשולשת בני חיי ומזוני לכל הלומד בספרי זה אפילו פעם אחת בשבוע, ברך ה' חילו להיות מוצלח בנסיו בזכות הרבנים הנזכרים פה, יאריך ימים ושנים בירתא ה', וכל ימיו יהיה דשן ורענן וינצל מכל צרה וצוקה, אמן כן יהי רצון".

ליל שמורים הוא לה'. וברש"י: שהיה הקב"ה שומר ומצפה לו לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים, עכ"ד. ואפשר לומר עוד, דלכך כתיב 'שמורים' בלשון רבים, לפי שהיה הקב"ה שומר ומצפה לב' דברים: (א) לקיים הבטחתו להוציאם. (ב) שיצאו ברכוש גדול.

ושחטו הפסח. כתבו חכמי המוסר, כי היות שימי ניסן המה קדושים ביותר, לכן היצו"ר מתגבר ביותר לעשות כל יכלתו להסית בני האדם ולקטרג עליהם. ותקנתו ע"י הצדקה וקריאת התורה, כמו שאמרו חז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד אם אבן הוא נימוח. וכן הצדקה מסוגלת לבטל תגבורת היצו"ר, וכדכתיב 'וצדקה תציל ממות' זה היצו"ר שהוא מלאך המות. ועוד, שהצדקה תליץ טוב עליו מקטרוג היצו"ר. וזה שאמר הכתוב 'ושחטו הפסח' הוא היצו"ר שמתמיד פ"יו ס"ח להסית ולקטרג, הרחמן הוא יצילנו מיצה"ר.

גדר מצות תשבתו. ז"ל אבנ"ז (או"ח סי' שי"ח): יש לבאר מה הוא המצות עשה ד'תשבתו', אם המצות עשה שיהיה החמץ מושבת אצלו בפסח, ואם מעולם לא היה לו חמץ ג"כ קיים המצוה. או דילמא דהמצוה הוא השבתה בפועל, ונהי דודאי שאינו מחויב להיות לו חמץ כדי להשבתו, כמו שאינו מחויב לשחוט עוף כדי לקיים מצוות כיסוי, מ"מ המצוה לא קיים אלא אם כן היה לו חמץ והשבתו, עכ"ל. (וכן נסתפק המנ"ח מצוה ט').

והנה המהרי"ק (שורש קע"ד) כתב כצד הראשון, וז"ל: כשמבערו קודם שבע, לכשיבוא שבע ואין לו חמץ, הוא מקיים עשה ד'תשבתו' לשעתו, כיון שהגיע שעה שביעי ואין לו חמץ, דאטו מי שאין לו חמץ כלל, ואפ"ל פסק חמצו שלשים יום

לע"נ בלימא יוכבד בת גיטל א"ח הרה"ק ר' יצחק אהרן פעדערווייס די"ע מסעודהעל יא"צ ט"ו ניסן

אילו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים דיינו. אפשר ההמשך לפי מה שאמרו בילקוט עה"פ 'יורא ישראל', שעוזא שר של מצרים המליץ בעד מצרים להצילם מטביעת ים סוף, שטען למה יתחייבו מיתה, אם בשביל השיעבוד, כבר נטלו כלי כסף וזהב של מצרים, ע"ש. הרי דבטענה זו של כסף ביקש להצילן, והנה תכלית קריעת ים סוף הוא להטביע את מצרים, א"כ 'אילו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים', דהיינו שהיתה מספקת טענה זו של עוזא להציל ממות נפשם של מצרים, ולכן 'לא קרע לנו את הים', ולא נטבעו המצרים בים, ג"כ 'דיינו'. ומה שקשה דא"כ שלא קרע לנו את הים, הרי היו בני ישראל טובעים בים. לאו קושיא היא, שהרי נאמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', ובתרגום יונתן 'ואטלית יתכון על עננין', הרי שבלא קריעת ים סוף, הרבה רווח והצלה לפניו יתברך, רק קריעת ים סוף היה לכבודן של ישראל שיתפרסם בכל העולם כי כל המימות נבקעו והאומות נפל עליהם אימתה ופחד, וא"כ זו טובה יתירה.

שבעה מי יודע שבעה אני יודע.

כוונת השיר הלזה להורות, כי אף בדברים המפורסמים וידועים אצל אומות העולם, נבדלנו מזולתינו, כי ידיעתם אינה ידיעה אמיתות, והידועים אינם יודעים שאין יודעים, רק אני יודע יודע אמיתת הדברים לתכליתן. וזה 'שבעה מי יודע', בהיות שעם שהוא מפורסם אשר יום אחד בשבוע הוא שבת, אמר שלפי האמת גם ששת ימי המעשה נכלליו בקדושת שבת, כמו שכתב האר"י ז"ל בטעם שיר של יום, שאומרים 'היום יום ראשון בשבת', שכל הימים יש להם קיום מקדושת שבת, שבשבת נכללים נפש רוח ונשמה, ומסתלק ביום א' בחינת נשמה, ביום ב' בחינת רוח, ביום ג' בחינת נפש, וכן יום ד' נמשך נפש משבת הבאה, יום ה' רוח, יום ו' נשמה, ושוב חוזרת קדושת שבת. ונמצא שכל ששת ימי המעשה נכלל בקדושת שבת, נמצא שאני יודע 'שבעה' ימי שבתא, שכל השבעה ימים בחינת 'שארית שבת' ו'תוספת שבת'.

גם ירמוז למה שאמרו (ביצה טז.): כל מצות שנתן הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעה, ומסיק דמתן שכרה לא אודיענהו [לגוים], או נשמה יתירה לא אודיענהו [לגוים]. וא"כ אני יודע זאת ולא אחר.

לע"נ הג"ר רפאל מנחם אלימלך ב"ר יודא לייב רבינוביץ זצ"ל יא"צ י"ד ניסן

גדר מצות תשבתו. ז"ל אבנ"ז (או"ח סי' שי"ח): יש לבאר מה הוא המצות עשה ד'תשבתו', אם המצות עשה שיהיה החמץ מושבת אצלו בפסח, ואם מעולם לא היה לו חמץ ג"כ קיים המצוה. או דילמא דהמצוה הוא השבתה בפועל, ונהי דודאי שאינו מחויב להיות לו חמץ כדי להשבתו, כמו שאינו מחויב לשחוט עוף כדי לקיים מצוות כיסוי, מ"מ המצוה לא קיים אלא אם כן היה לו חמץ והשבתו, עכ"ל. (וכן נסתפק המנ"ח מצוה ט').

והנה המהרי"ק (שורש קע"ד) כתב כצד הראשון, וז"ל: כשמבערו קודם שבע, לכשיבוא שבע ואין לו חמץ, הוא מקיים עשה ד'תשבתו' לשעתו, כיון שהגיע שעה שביעי ואין לו חמץ, דאטו מי שאין לו חמץ כלל, ואפ"ל פסק חמצו שלשים יום

מצוה נדירה שהמקיים אותה נוטל שכר כנגד כולם

כתב בשו"ע הרב (ת"ת פ"ב ס"א): 'מצות עשה של תלמוד תורה על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבועל פה כולה'. וכ"כ בסעיף י' וז"ל: ללמוד פעם אחת כסדר [תנ"ך] וכל התלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וסיפרא וסיפרי ותוספתות וכל המדרשים מתנאים ואמוראים כמו מדרש רבה ותנחומא ופסיקתות וכיוצא בהן ומדרשי רשב"י (-וזהו) כדי שיוכל לגמור כל התורה שבעל פה כולה פעם אחת בחייו, עכ"ל.

זה מצוה שרק יחיד סגולה מקיימים אותה, וקל מאוד לקיימה אם מקציבים לזה זמן מועט בכל יום, ובוה זוכים לקיים מצוה נדירה של מצות ת"ת שהוא שקול כנגד כל המצות, ואין לשער גודל השכר שזוכים עבור זה בפירות בעוה"ז והקרן לעוה"ב

נתפרסם לזכות י.ב.ת.ה. לנחת דקדושה מכל יו"ח

'מנחה חדשה' להרה"ק רבי ברוך פנחס מסקאליע זי"ע

שכתב בהקדמת הספר בזה"ל:

ואקוה לה, מי שיחזיק ספר זה בביתו ובפרט מי שילמוד בו, כי זכות של תיבת "בראשית ברא" יגן עליו שיהיה לו רפואה לכל אבריו, כי "ברא" לשון רפואה. וזכות אבותי הקדושים יגן עלינו ועל כל ישראל, שירפא לכל גופינו ויסלח לכל עוונינו, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו.

בראשית נראה לי בע"ה, כי בראשית בא"ת ב"ש [=שגתבמא] בגימט' אמת (שם) [ש"ה], נוטריקון הילל שמאי אמת, כי אלו ואלו דברי אלהים חיים, ודברי שניהם אמת (עי' עירובין יג ב), וד"ל.

בראשית נ"ל בעז"ה, כי הנה איתא בסוף עוקצין (פ"ג מ"ב) "עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות". והנה איתא בזה"ק פרשת חיי (דף קכד ב [מדרש הנעלם]) שהקב"ה מנחיל לצדיק בעוה"ב ת' עלמין דכסופין, והנה איתא שם וז"ל: "אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא, נוחל ארבע מאות עולמות לעוה"ב", עכ"ל. וז"ש הכתוב ברא שי פירוש ש"י עולמות, ות' עולמות, והבן.

דסוכה כל שבעה, דהיינו אם רוצה שלא לאכול דברים הצריכים סוכה, אבל אם אוכל דברים הצריכים סוכה, חייב לאכול בסוכה, הכי נמי בזה, על כן איתא הא דריב"ל דאמר 'לושי לי בדובשא', וחזינן דאין צריך לאכול לחם עוני כל שבעה.

לע"נ הג"ר יהודה ב"ר מרדכי עציץ זצ"ל י"א צ"ד ניסן

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, והיינו שצריך להיות דרך שאלה ותשובה, הבן שואל מ'ה נשתנה', ואביו משיבו, וכמו שאמר (פסחים קטז):

בנו שואלו וכו', אשתו שואלתו, ואם לאו הוא שואל לעצמו. וכן במאמר רבן גמליאל 'מצה שאנו אוכלין על שום מה' וכו', 'מרור על שום מה' וכו', ואין אומרים סתם 'מצה שאנו אוכלין על שום מה' וכו', רק דרך שאלה ותשובה. והיינו שבליה צריך האדם להרגיש בנפשו חדשות, שצריך האדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים וכו', והיינו שאז הרגיש אדם בנפשו הרגש חזק שיצא מן המיצר, וכן צריך כל אדם להרגיש בכל ליל פסח כאילו הוא יצא ממצרים, ולא יהיה הדבר אצלו כדבר הרגל לאכול מצה ומרור וכדומה, [ולכן אומרים בדרך שאלה ותשובה לעורר האדם, שלא יהיה הדבר אצלו כדבר הרגל].

וכן כל עיקר תקנת טיבול ראשון אמרו שהיא כי היכי דליהוי הכירא לתינוקות, והיינו שיתעורר האדם מ'ה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', שיש שינוי בזה ויצא מהרגל. ובא השאלה ראשונה על טיבול ירקות, שזה היה קללת אדם הראשון, שמקודם היה מאכל אדם רק פרי העץ, ואח"כ נתקלל אדם הראשון 'ואכלת את עשב השדה', וכיון שהזיעו פניו ואמר 'אני וחמורי נאכל באבוס אחד', אמר לו הקב"ה: 'הואיל והזיעו פניך, תאכל

לחם. (ע' ב"ר כ:). וכאן ביציאת מצרים אחר מכה עשירית שיצאו ישראל מכל עשר הקליפות ונכנסו לעשר מדות דקדושה, שכן היו עשר מכות גנוף למצרים ורפוא לישראל, התחיל התיקון לפגם אדם הראשון, וצריך להרגיש השינוי שיתוקן הכל, ולא יהיה שאור שבעיסה, וזה צריך האדם להרגיש בכל ליל פסח הרגש מחודש ושינוי שלילה זו משונה מכל הלילות, שבזה מרגיש כאילו הוא יצא ממצרים, ואף דאכתי עבדי אחשוורוש אנן, מ"מ 'הללו עבדי ה', ולא 'עבדי פרעה', שמזה כבר יצאנו שלא יהיה שיעבוד כזה כמו במצרים שהקיפה הקליפה מכל צד, כמו שנאמר 'גוי מקרב גוי' כעובר במעי אמו, ומזה כבר יצאנו, וצריך אדם להרגיש בכל שנה יציאה מחודשת כאילו הוא יצא ממצרים.

לע"נ הגה"צ ר' משה ב"ר יצחק אייזיק הנקרא ר' משה ניו יארק' זצ"ל י"א צ"ד ניסן

אכילת אפיקומן על השובע. במדרש פליאה עה"פ 'בא אחיך במרמה ויחב ברכתך', אמרו: בא אחיך במרמה בחכמת תורתו ויחב את ברכתך, הוציא אפיקומן והראה לו. ונראה כפי המבואר (פרקי דר' אליעזר פל"ב) דיעקב קיבל הברכות בליל פסח.

תולדות האבני נזר זי"ע

אף שהיה נוהג עם איש שיחו בכבוד ומאיר לו פנים, היתה אימה נופלת על האדם בנוכחותו, דמותו היתה כאילו קורנת יראת הכבוד, ולא דוקא בשעת התנהגותו כאדמו"ר, ולא דוקא בשעת 'עריכת השלחן' כשהיה אחוז בדביקות עילאית, שאז הקפיד וגער בנזיפה במי שהעיז לשאול אותו דבר הלכה באמצע 'עריכת השלחן', אלא אף כשהיה בשיחת יחיד עם חסיד, וגם בזמן החולין שלו, בשבתו ובקומו בסעודתו ובשיחו שיחת חולין, היתה אימתו מוטלת על סביבתו, יראת כבוד כזו היתה תוצאה מן ההרגשה וההכרה שהנך עומד לפני תופעה מופלאה, בפני אישיות שאין אתה יכול לרדת לעומקה, משתאה על החזיון הבלתי רגיל של איש אלקים המדבר אתך, ובה בשעה הוא משוטט אי שם בעולמות אחרים של תורה ושל דביקות עולמות עליונים, ומה שעומד לפניך הוא רק חלק מאישיותו זו המתגלמת בגופו הגשמי, וכל היתר היא למעלה מבינתך והשגתך. (מראה הדשא).

ויש להבין מה רצה יעקב להראות לעשו בזה שהוציא אפיקומן. ופירש אחי הרב המאור הגדול הצדיק מו"ה ישראל מרדכי אפרים אבדק"ק שארוואר ז"ל, דהנה כוונת יצחק היה שיעקב ישב באהל של תורה, ועשו יהיה כזבולון להחזיק תורה, ולכן גם עשו ראוי לברכה. אבל יעקב הבין שיהיה מחוסר לחם, לכן השתדל לקבל הברכות, ולא היה כוונתו כדי להרבות כבוד ביתו, רק שיוכל לישב באהלה של תורה ועבודה, ועשו חשד בו שכונתו להתענג בתענוגים, לכן רצה לקבל הברכות. והנה פסח נאכל על השובע ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן להורות על התרחקות ממותרות. וזה כונת המדרש 'הוציא אפיקומן והראה לו', שיעקב הראה לעשו כי אין כוונתו למען תענוגים, רק למען צורך הקיום, ולכן חפץ בברכות שיוכל לישב באהלה של תורה.

ליכות מ.ב. ה. פ. לעשרות והצלחה בכל מעש"י

טעם שקשרו הפסח בכרעי המטה. הדרישה (או"ח סימן ת"ל) הקשה, מה שמצינו בפסח מצרים שקשרו את הפסח בכרעי המיטה, דלמה דוקא במיטתם ולא בשולחנם וכיוצא. ואפשר לומר כי בא לרמז כדכתיב 'וישתחו ישראל על ראש המיטה', על שזכה למיטה שלימה, וה"נ ביוצאי מצרים העיד הכתוב דאחת היתה ופרסמה הכתוב (ויק"ר ל"ב), אבל שאר השבטים שבטי יק עדות לישראל, 'מצד זה וה' מצד זה, לעדות שהיה מיטתם שלימה, וזה הזכות כדאי להם לצאת. וכן יצאו בזכות נשים צדקניות, על כן בזה רמזו לקשור פסחם על כרעי מיטתם על מיטה שלימה שלהם, כמו שאמר חז"ל שלא שינו שמם ולשונם והיו גדורים בעריות, ע"כ בזכות זה נעשה פסח מצרים, וכן פסח לעתיד יהיה בזכות של 'צאי לך בעקבי הצאן', להתהלך בדרכי אבות בשם לבוש מלבוש, ונזכה לגאולה שלימה וכל הישועות ב"ב כיר"א

ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם. וצ"ע הלשון 'לחק לך ולבניך עד עולם', הא לעולם לא היה פסח דורות כפסח מצרים, דיש כמה חילוקים בדינים והלכות בין פסח מצרים ופסח דורות. ואפשר דרומז שלעולם לא תירא ממקרה הדין, רק אם תעסוק במצותיך, שום מקרה לא יקרה לך, כמו שהיה במצרים [שקשרו הפסח בכרעי המטה], וזה 'לחק לך ולבניך עד עולם'. אבל מכל מקום לא תכניס עצמך בסכנה, כמו שהיה בפסח מצרים דכתיב 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר'.

אפיית מצת מצוה בערב פסח. כתב ביסוד ושורש העבודה (שער ט' פ"ד), דיש לומר הלל בשעת אפיית המצת מצוה בערב פסח. וכן מובא בהורא השלם בשם כמה ספרים, מ"מ בשו"ע לא נזכר מזה. וכאשר שמעתי כי הרה"צ ר' מרדכי מטשארנאביל שליט"א (זצ"ל, אדמו"ר מראחמסטריווקא) בשעת אפייתו היה מברך ברכה על ההלל, והיה מן מילתא תמוה לרבים. ושאלו אותו, והשיב: כן נהגו אבי וזקיני הק' זצ"ל, וכן אני נוהג אחריהם. ונשאר הדבר בתמימה. אמנם מצאתי בספר שבט יהודא אשר היה ממגורשי ספרד שכתב סוף הספר דנהגו לברך על ההלל בשעת אפית המצה. (שו"ת ר' עקיבא יוסף או"ח ס"ב סי' ש"ו).

הבטחת בעל החזון יחזקאל זי"ע 'אמליץ טוב למי שילמוד בספרים שלי, וכן אמליץ טוב לכל מי שיפרסם את תורתו'

מתכוננים אנו להוציא לאור עולם ספר **'הגדרות חזון יחזקאל על התורה'** ליקוט מגליונות 'מליצי יושר' מי שרוצה להנציח שמו בהספר, או לזכות להבטחת בעל החזון יחזקאל זי"ע יתקשר למערכת

הגליון בארץ ישראל נתנדב ע"י הרב חיים מאיר בן עלקא שליט"א זכות הצדיקים מליצי יושר יעמוד לו ולמשפחתו ולכל יו"ח להתברך בכל מילי דמיטב

לע"נ הג"ר שמואל טרויבע ב"ר גד ז"ל יא"צ
י"ח ניסן

כרתי שיכרתו שונאינו. בתשובת מהרי"ו (סימן קל"ג) כתב, וז"ל: אם אינו יכול למצוא איפ"א (- מין מרור לפסח), יקח לוי"ך, משום דאיקרי "כרתי", כלומר נכרתו שונאינו, עכ"ל. וכתב הגר"י ענגיל (גליוני הש"ס הוריות יב), וז"ל: כתב מהרי"ו הלשון "נכרתו" בדיוק, והכוונה שנכרתו המצרים, דאין לומר דהרמז הוא שיכרתו בלשון עתיד, דזה שייך רק בראש השנה דמסמנין בו לעתיד, מפני היותו יום הדין של כל השנה העתידה לבוא.

אולם [באמת שייך גם בפסח הלשון "כרתו"], דבפסח נידונין על התבואה, וזהו ג"כ ר"ה, ושייך שפיר "יכרתו" שונאינו, שלא יהיה להם תבואה ויכרתו מן העולם בחסרון מזונות.

אכילת מצה הוא מצוה קיומית כל שבעה. אמרו בפסחים (דף לת): מצות של מעשר שני, לדברי ר' מאיר [דאמר מעשר שני ממון

גבוה], אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח, לדברי חכמים [דאמר מעשר שני ממון הדיוט], יוצא בה ידי חובתו בפסח. אתרוג של מעשר שני, לדברי ר' מאיר אין יוצא בו ידי חובתו ביו"ט, לדברי חכמים אדם יוצא בו ידי חובתו ביו"ט.

והנה הגר"י ענגיל שם, וז"ל: הא דנקט במצה 'בפסח', ובאתרוג נקט 'ביום טוב', אע"ג דאין סכות קרוי סתם 'יום טוב' יותר מפסח. מזה ראינו למה שכתבתי בחידושי, דמצות מצוה היא כל שבעה, דאם אוכל מקיים מצוה, אלא דחובה היא רק בלילה ראשונה. והא דאמרו 'כל שבעה רשות', הוא כמו 'תפלת ערבית רשות', וטובא דכוונה מצוה של רשות, והארכתי בחידושי בראיות רבות.

וזהו הכוונה דנקט 'בפסח', דבמצה יש נפקותא בכל הפסח, גם בחוה"מ למצוה עכ"פ, ואף דנקט 'ידי חובתו', זה אטו לילה הראשונה, אבל הנפקותא הרי היא בכל הפסח, דאם בא לקיים מצוה זאת לא יעשנה במצה של מעשר שני, ולכן לא אמר 'ביום טוב', רק 'בפסח' היינו כל הפסח ואפי' חוה"מ. משא"כ באתרוג הנפקותא רק ביום טוב, דאפי' בזה"ז דלולב ניטל כל שבעה, מ"מ 'לכם' הא לא בעינן רק בראשון, ולכן שפיר נקט באתרוג 'ביום טוב', ובמצה 'בפסח', עכ"ל.

והנה בעל המאמר (סוף פסחים) כתב וז"ל: ויש ששואלין באכילת מצה מה טעם אין אנו מברכים עליה כל שבעה, כמו שמברכים על הסוכה כל שבעה, דהא גמרין מהדדי, שלילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות בין במצה בין בסוכה. ויש להשיב, לפי שאדם יכול בשאר ימים

'דרכי האמונה' להרה"ק רבי יוסף דוד ב"ר אפרים זי"ע אבד"ק

זוואלוב

כתב בהקדמת הספר, וז"ל:

ועיני לשמיא נטלית וכפי פרישות בתפלה, ועיני בלבב נשבר ונדכה

נפשי בשאלתי נועם עליהם תבקשו בזה ובבא

די יתאמר מילי דשמיא מספרי אשר כתבתי.

מצה זו וכו' על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. וכאמרם ז"ל שאלמלא היו עוד רגע במצרים היו נשארים לעולם ח"ו. וידוע תפלת רבי אלכסנדר (ברכות ז): 'רביש"ע גלי יודוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיטה ושיעבוד מלכות, יהי רצונך שתכניעם מלפנינו ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם'. כי אדם הראשון חלתו של עולם היה (ב"ר יד, א), שנעשה מעפר ומים בלי שום תערובת דבר אחר, וע"י שאכל מעץ הדעת טוב ורע, נתערב בו כח השאור המחמץ, ואכילתו גרם לו כל זה, ונפל מאמונתו ע"י שאור שבעיטה, ומזה נשתרבו השיעבוד מלכותו.

וכשהגיע עת הגאולה והתיקון להשאור שבעיטה, נתגלה התיקון על הבצק, ולא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם וכו'. וכן הדבר נוהג עד עולם, שבכל שנה ושנה בעת יציאת מצרים, נשפע העזר לנפשות ישראל לחזק אמונתם הגם שהם בעומק הגלות, וכמו שאמר בעל הגדה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר 'הגדת לבנך ביום ההוא', וכדמסיים 'ביום ההוא' דיי"קא.

והנה השורש לכל זה, מחמת ש'בראשית' בשביל ישראל ובשביל התורה, והם שורש הויית העולם, והם חלק ה' ממש ודברים בו תמיד, שהכלל כולל כל הפרטים, וידוע דבהבורא ב"ה וב"ש לא שייך תנועה, כי כל המתנוענעים הם מהירים, ותנועתם להשלים מחסורם, והבורא ב"ה אינו חסר משלימותו, והוא עתה אחר הבריאה כמו שהיה קודם הבריאה, ד'אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם'.

וזהו ד'אה נתתי לפניך החיים והטוב' וכו', הגם שאתה בשפל המדרגות כמו שהיית במצרים, יש כחך לבחור בחיים, ע"י 'אתם הדברים בה' אלהיכם חיים כולכם היום', כדכתיב 'אנכי ה' אלהיך המעלה', שהוא תמיד, 'מארץ מצרים, הרחב פיך ואמלאהו, שלדברי תורה יכול לבקש הרבה מפני ערכו ומצבו שהוא עומד בו לעת עתה (ברכות ג).

לעמוד בלא אכילת מצה ויהיה ניזון באורז ודוחן וכל מיני פירות, משא"כ בסוכה שאין יכול לעמוד בלא שינה ג' ימים והוא חייב לישן בסוכה ולטייל בה, עכ"ל.

והנה הגר"י ענגיל וז"ל: מדברי הבעל המאמר שהקשה דלמה אין מברכין על אכילת מצוה כל שבעה, מוכח דאיכא מצוה כל שבעה, דאילו לא היה מצוה כלל, רק איסור לאכול חמץ לבד, אזי היו כל דבריו מיותרים ואינם כדאים להכתב. רק כוונתו, כיון דאינו חובה מוכרחת, רק מצוה, לכן אין טעון ברכה, אלא דאילו היה הכרח מפאת שאי אפשר להתענות, אזי גם ההכרח ע"י דבר אחר סוף סוף הרי מוכרח לקיים מצוה זאת, וראוי שיתעון ברכה, משא"כ עתה דאפשר לאכול דברים אחרים.

לע"נ הג"ר אברהם לופטביר ב"ר לייבל מוהל זצ"ל
יא"צ כ"ג ניסן

וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו. ידוע הדקדוק דהיה לו לומר 'וירעו לנו המצרים', ולא 'אותנו'. ונראה דידיע מה שכתבו בספה"ק,

דאין אומה שלא תהיה משוקעת באיזו תאוה ומדה רעה, ואינה יכולה לשלוט על בני ישראל אלא אם בני ישראל נכשלים ונהנים מאותה תאוה. וזהו שאמר הכתוב 'וירעו אותנו המצרים', שהכשילו אותנו לעבוד עבודה זרה שלהם, וכמו שאמרו חז"ל (פסיקתא רבתי דרב כהנא פט"ו): אמרו בני ישראל רבינו משה האיך אנו נגאלים וארץ מצרים מליאה מטינופת עבודה זרה שלנו, אמר להם הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מסתכל במעשיכם וגואל אתכם. וזה

שאמר הכתוב דע"י 'וירעו אותנו', עיד"ז 'ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה', שהיה להם שליטה עלינו. והעצה לזה הוא 'ונצעק', צעקה שהוא קול פשוט כעין תקיעה, כי בתפילה יש מלאכי השרת הממונים על שערי תפילה והם מדקדקים איזה תפלה לקבל, אבל הצעקה הפשוטה, הולכת ישר אל ה', כמו שכתוב 'צעק לבם אל ה', ואב הרחמן לא הביט במעשינו, אלא 'וישמע ה' את קולי וירא את ענינו'.

ובאופן אחר יש לפרש הפסוק 'וירעו אותנו המצרים', דמה שהמצריים וכל אומות העולם נעשים עמנו רעים וחברים, זה 'ויענונו', דזה נחשב עינוי, כי 'ויתערבו', כשנעשים נעימים וערבים בגוים, עיד"ז 'וילמדו ממעשיהם'. וממילא עיד"ז יש להם שליטה 'ויתנו עלינו עבודה קשה'.

אך ידוע אומנם ז"ל 'כיון שלקה הרי הוא כאחיק', ממילא ע"י זה נגרם להיפך, 'ונצעק אל ה' אלקינו' ששבים בתשובה וחוזרים ממעשיהם הרעים, ואז 'וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו', כי אומות העולם יצטרכו לשלם בעד הכל, כדכתיב (ישעיה ס"ז): 'תחת הנחשת אביא זהב'.

דאפשר לאכול שאר דברים, אבל סוכה על כרחו צריך לישון, דאי אפשר לעמוד בלא שינה. ומהר"ם תלוא"ה מסיים בה משמו וז"ל: שאיך יברך על אכילת מצה, דמשמע דלא סגי בלאו הכי, עכ"ל. מכל מקום למדנו שאם אוכל מצה בשאר ימים, הוא עושה מצוה, כמו שעושה מצוה האוכל בסוכה בכל החג, [ולכן הקשה מדוע אין מברכין על מצוה זו].

הרש"ש כתב באופן אחר, וז"ל: בוא וראך חכמת לשון חז"ל, ד'לכם' לא בעינן רק ביו"ט הראשון, ולכן אתרוג של מעשר שני אף לר' מאיר דלא מיקרי 'לכם', מ"מ כשר הוא לשאר הימים, לזאת אמר 'ביום טוב' למעטם - דשאר הימים אינם נקראים 'יום טוב'. ובמצה שאמר 'פסח' נראה לי, דבא לכלול בו אף פסח שני שאינו נקרא 'יום טוב', מ"מ דיניו שרים בזה לפסח ראשון.

ב וכ"כ האבני זנר (ארו"ח סי' שעה"ז), וז"ל: הנה בעל המאמר (בדפי הרי"ף דף כו): הקשה מאי טעמא לא מברכין על אכילת מצה' כל שבעה, כשם שמברכין כל שבעה [לישב בסוכה]. ותיקין דמצה אינו מחויב,

לזכות פ.ב.ע.י להצלתה בכ"ע

להאכיל חמץ לבהמת הפקר. רש"י (פסחים ה: ד"ה ש"מ) כתב, וז"ל: דאי השבתו בכל דבר, לוקמיה ביו"ט ויאכלנו לכלבים או ישליכם לים, עכ"ל. והקשה הרש"ש, דהא אמרו בירושלמי (פסחים פ"ה ה"א) ומובא בשו"ע (ס' תמ"ח ס"ו) שאסור להאכיל חמץ אפילו לבהמת הפקר. ובב"י שם כתב דאפילו במוצא חמץ שאינו שלו, אסור להאכיל לכלב. ויש לומר דרש"י מפרש האמור בירושלמי שאסור להאכיל חמץ אפילו לבהמת הפקר, היינו היכא שכוונתו להאכיל

פנים יפות' לבעל הפלא"

בעל הפלא"ה בהקדמה לספרו כתב, וז"ל:

'כל המעיין ועוסק בספרי, יתברך מקל עילאה, בברכת ה' הרחבה והמלאה, וינצל מכל עמל ותלאה'

מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו. והתרגום פירש מה תצעק אלי 'קבלית צלותך'. וענינו ע"ד שאמר 'והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע', כי כשמכין האדם את לבו להתפלל, כבר גלוי לפני הקב"ה ומחשב המחשבה למעשה, כמו שאמר הכתוב 'תכין לבם תקשיב אזניך'. אלא שאחז"ל שעיקר השבח הוא שיתפלל ואח"כ יושיע לו הקב"ה, כשאחז"ל (תענית כה): שאמרו 'משיב הרוח' ונשיב זיקא, והוא סימן שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והיינו דקאמר 'טרם יקראו ואני אענה', שכבר ענה אותם קודם הקריאה, אלא שרצון הקב"ה שידברו עוד ענין תפילתם, מפני שנהנה ומתאוה לשמוע תפילתם, והיינו דכתיב 'עוד הם מדברים ואני אשמע', שאע"פ שכבר עניתי אותם, מתאוה אני שיעודם מדברים, וכן אמר 'רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע', שמתחילת רצונם להתפלל כבר מוכן השי"ת לעשות רצונם, אלא שמתאוה לשמוע שועתם ואח"כ יושיעם. [וכן כאן] שהיו עומדים בצרה ביראתם מאוד, לכך אמר הקב"ה לשון להבא, דמה שאתה רוצה לצעוק, כבר בא אלי, והיינו שמפרש התרגום 'קבלית צלותך', דמה שחשבת לצעוק כבר קבלתי צלותך ובא אלי.

ג' הקדמות: א) יש חיובים ודינים שאע"ג דמחויב לעשותם, אבל אין בקיומם קיום מצוה כלל, דזה חיוב בעלמא. וזה מצינו בין בדיני תורה, דאין זה מצוה כלל, רק חיוב בעלמא. ובין בדיני דרבנן, דאין זה מצוה דרבנן, רק תקנה בעלמא. ב) ברכת המצות קיים רק על דבר שיש בקיומו קיום מצוה, אבל על חיוב בעלמא לא תקנו ברכה. ג) לפעמים תיקנו חכמים ברכת המצוה לא על 'קיום המצוה', אלא על החלות הנמשכת מכח מעשיו, כגון ברכת השחיטה וטבילת כלים, דהברכה לא קאי על קיום המצוה של הגברא, אלא על החלות והתיקון שנמשכת ממעשיו, והיינו על חלות ההיתר של שחיטה, ועל חלות של טהרה שבא ע"י הטבילה. והנה בבדיקת חמץ ליכא שום חלות הנמשך ממעשיו כגון שחיטה וטבילה, לכן הו"א דאין מברכין עליו, כיון דזה 'חיוב' בעלמא, ורק על 'מצוה' מברכין. ולזה אמר רב יהודה אמר רב, דחכמים תקנו 'בדיקת חמץ' בתורת 'מצוה', ולא בתורת 'חיוב', הלכך מברכין עליו. וז"ל חזון יחזקאל: סד"א כיון שאין בבדיקה שום מעשה תיקון, כמו שחיטה שמכשרת את הבהמה ומתרת אותה באכילה, או כמו טבילה שמתהרת בטבילתה האדם או הכלי, וכל עיקר הבדיקה הוא או שלא יעבור על בל יראה ובבל ימצא, או משום שלא יבוא לאכלו, לכן הו"א שאין צריך לברך, [כיון שזה 'חיוב' בעלמא], קמ"ל כיון שחיובו רבנן בבדיקה, צריך לברך כמו בכל מצות דרבנן, [דאין זה 'חיוב' גרידא, רק 'מצוה']!

לע"ג הג"ר ישראל אליהו ב"ר אלכסנדר ויסקינד ווינטרויב זצ"ל יא"צ י"א ניסן

אכילת מצה שלא בכוונה. יש לעיין אם יש בשולחן בליל הסדר, ולא מכיון למצות אכילת מצה, אם יצא, או לא יצא, וצריך לחזור לאכול בכוונה כזית מצה. ואמרתו לפלפל קצת בזה, דהנה בשו"ע (או"ח סימן תקפ"ט) כתב המחבר שאם נתכוון לתוקע להוציא ולא נתכוון השומע לצאת, לא יצא ידי חובתו עד שיתכוין שומע ומשמיע, ע"כ. ולכאורה גם בליל הסדר אם לא נתכוון לצאת ידי מצות אכילת מצה, לא יצא. אמנם בהלכות פסח (סימן תע"ה סעיף ד') לגבי אכילת מצה אם אכל בלי כוונה פסק המחבר שכן יצא, וצ"ב דלמה גבי שופר לא יצא בלי כוונה, ולגבי אכילת מצה יצא. ונראה, דלגבי תקיעת שופר, התוקע הוא עושה המעשה תקיעה, אבל השומע לא עושה שום מעשה, וא"כ יש בו ב' חסרונות אצל השומע, דאין לו מעשה, ואין לו

'שמן רוקח' להרה"ק רבי אלעזר לעוו זי"ע

כתב בצוואתו, וז"ל:

"כל מי שיזכה אותי וישים עין עיונו בחיבורים שלי יתברך מן השמים וכו', ואם ירצה אחד להדפיס ספרים שלי, הנני להחזיק לו כל ימי מלא חפנא טיבואתא ויבורך בברכת השמים ממעל, ויחולו עליו כל הברכות הכתובים בתורה."

כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה, דבר נא באזני העם וישאלו וגו'. הנה רז"ל דרשו אין 'נא' אלא לשון בקשה. אמנם לולי דרשת חז"ל יש לומר עפ"י הפשט דהאי 'נא' הוא מלשון עתה, כי אחרי שהקדים לאמר 'עוד נגע אחד' בלבד אביא על פרעה, 'וכשלחו כלה גרש יגרש אתכם', וא"כ לא יהיה לכם אח"כ שעת הכושר שישאלו איש מאת רעהו, כי בחפזן ילכו משם. ולכן אמר לו ה' דבר 'נא', כלומר עתה תיכף ומיד דבר באזניהם כדי שיהיה להם שהות על השאלה.

לארבעה עשר, ויקנה אח"כ חמץ בלילה, ומחמץ זה ימצא אחרי כן גלוסקא יפה ודעתיה עילויה, לא אהני ליה הביטול שבשעת בדיקה שלא יעבור עליו בבל יראה, לכן טוב יותר דליתקנו רבנן שיבטל בארבע או בחמש, ואז יהיה גם החמץ שקנה מן הבדיקה עד עתה בכלל הביטול.

אמר רב יהודה אמר רב הבדוק צריך שיברך. צ"ב מאי היה ההו"א דאין לברך על מצות בדיקת חמץ, דמאי שנא משאר מצות דרבנן. ותירץ החזון יחזקאל בהקדם

ג כגון 'מנהג', דאע"ג דמחויב מה"ת לעשותו מצד 'לא תסור', אבל אין זה 'מצוה', רק מנהג בעלמא. וראה בחידושי ר"י הלוי (ה' ברכות) שכתב, דאיכא ב' סוגי חיובי דרבנן: א) 'מצוה' דאיכא קיום בעצם עשייתו, דילפינן מ'לא תסור' דבכח חכמים לחדש מצות דרבנן, ויסוד החיוב לקיימם הוא משום דזה מצוה, כגון נר חנוכה עירובין ונטילת ידים. ב) 'מנהג' דליכא קיום מצוה בעצם עשייתו, רק דחייב לעשותו כדי שלא לעבור על דברי חכמים, כגון הלל בראשי חודשים ובחול המועד. וראה 'מורשת הגר"ח' (ח"ב ה' חמץ ומצה במילואים) עוד כמה דוגמאות לחיוב שאינו מצוה.

ד כגון שיבה בסוכה בשמיני עצרת, דאינו מקיים 'מצוה' כשיושב בסוכה בשמיני עצרת, אלא 'חיוב' בעלמא הוא מדרבנן, דליכא בשמיני עצרת קדושת היום של סוכות, לכן זה תקנה בעלמא לישב בסוכה אע"ג דאין בזה קיום מצוה, עקב זאת אין מברכין 'לישב בסוכה', דהברכה נתקנה רק על קיום המצוה. וראה מורשת הגר"ח שם.

ה. כגון מנהג. והנה הרמב"ם (פ"א ברכות ה"ד) כתב וז"ל: ולמה אין מברכין על נטילת ידים באחרונה, מפני שלא חייבו בדבר זה אלא מפני הסכנה ודברים שהם משום סכנה אין מברכין

אפשר למסור נדבות להוצאות הגליון בקנדה להרה"ג ר' יאיר כהן שליט"א 438-875-5478
אימעיל 2792034@gmail.com
גבאים ושמשים בקנדה, שרוצים לקנות זכותים בלי שיעור ע"י הפצת הגליון בבתי מדרשיהם, יתקשרו להרה"ג ר' יאיר כהן שליט"א

עליהם, הא למה זה דומה למי שסיגן את המים ואחר כך שתה בלילה מפני סכנת עלוקה שאינו מברך 'וצונו לסנו את המים', וכן כל כיוצא בזה, עכ"ל. ולכאורה משמע מלשון הרמב"ם דגם על 'חיוב' מברכין, ורק על חיוב שהוא משום סכנה אין מברכין, ולא כדברי הגר"ח הנ"ל. וצ"ל דכוונת הרמב"ם, דכיון דלא חייבו בדבר אלא מפני הסכנה, לכן לא תקנו חכמים דיש בדבר זה 'קיום מצוה', אלא חיוב בעלמא הוא, ועל חיוב אין מברכין. ו. לכן גם הטובל כלים ויש לו היפך כוונה דאינו רוצה לקיים 'המצוה', מ"מ מברך על טהרת הכלים, דס"ס הועיל טבילתו. וראה מ"א (ס"ח סק"ב) שכתב, דאע"ג דברכת המצות מברכים מעומד, אבל ברכת הפרשת חלה וברכת השחיטה, מברכים במיושב ג"כ, שאינם מצוה כל כך, כיון שאינו עושה אלא לתקן מאכלו, ע"ש. והיינו כ"ל, דברכת המצוה בהפרשת חלה ושחיטה לא נתקנה על 'קיום המצוה', דאין זה מצוה כל כך, רק נתקנה על החלות הנמשכת ממעשיו. ז. החזון יחזקאל קיצר הרבה, וביארנו ופגענו הדברים כפי השערתינו, וישמע חכם ויוסף לך.

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$250 פאר גליון מליצי יושר וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, צדקת הצדיק - לובלין, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר הזיתים, ר' יוסף ענגיל - ויען, בן לאשרי חזון יחזקאל שערי זבול - הר המנוחות אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

732-510-0560

gilyonmy@gmail.com

סגולה פאר ערליכע קינדער

סגולת אריה"ק כהדרכת הרה"צ מאראד זצ"ל

אריינברענגען דאט חטא אין אייערע קינד דורך א שטיין ביי קברי צדיקים.

וואס טוהט מכן דורות ישרים:

- ת"ח וירש וואס טוהט עס שוין אסאך יארן צו העלפן אידן, וועט עס טוהן פאר אייער ישיעה פרויאט, בנאמנות קאנדידענעלע.
- יעדע נאמען איז א באזונדערע שטיין. באזונדערע עבודה און תפלות פאר א לענגערע צייט, אלעס ווערט געטוהן מיט גודים איבערגעבענעקייט. מיט כוונה במתינות אזוי האט עס די ריכטיגע כח.
- משרייבט די נאמען נוסח אויפן שטיין סיי פאר מען באקט די תלות און סיי נאכדעם אזוי ווי אלע שיתות. די שטיין בלייבט און דעם אויפזאך 2 וואכען.
- מ'זאגט די תפילה 18 מאל אויפן שטיין, ביי די ריכטיגע צייטען.

דוקא אויך דעם מקובלדיגע אופן פון מכן דורות ישרים וועט מען עס ווי ווערט מקיים די ווערטער פון אריה"ק אויפן אהר יצור הלב (-אמנינו דין סאך צו אריינשטיין), שיתוף לב לשמים (טובה - שירשיש די נאנצע מנוחה), וזרע מלאים (-וועט זעהן וואונדער) מקטן עס געבען פון מעשה.

פאר מרטים רופט-טקסט מכן דורות ישרים

917-635-3883 dorosyesharim@gmail.com

צופרידענע עלטערען פון מכן דורות ישרים זאגן:

מיין קינד איז געווארען א אנדערע מענטש ער לערנט מיסר, ער וויל ענדיגען א מסכתא

מיין זון בעהט מיין יודעק מיין אויף 5 מינוט כאר טון זמן קריאת שמע

מיין יצחק האט אריינגעברענגט א פילטער

איר האב נישט געהאט קיין מנוחה פארדעם, נישט וויסענדיג וואס מיין בחור טוהט

כיהאב ינגערליכע זעהן תפילות מיט מייער קינדער נאכפון מנדב זיין פאר מיין חבר'ס קינד

מוסרי הג"ר אלחנן יוסף הרצמאן זצ"ל

'מבטיח אני להעושים לטובת נשמתו' אלחנן יוסף בן שמואל וצפוריה, להתפלל בעדם שיהיה נפקד בכל מה שצריך במהרה דיין'

כשעומדים להקים בנין לדורות, יש לנהוג כמו שנוהגים בהקמת בנין של חומר ולבנים, אין לובשים בגדי משי נאים כשנושאים על הגב חומר ולבנים, כי אם בגדים פשוטים שאין חוששים ללכלוכם. והיינו שהבעל והאשה ישליכו מעליהם את פינוקי הילדות שהורגלו בהם בבית הוריהם, שלא ילבשו יותר את בגדי המשי של בית ההורים, בדמות אותן מחמאות חנפניות על יפיו ופכחותו של הילד. מעתה עליהם להבין שרק ע"י סבלנות הדדית יצליחו לבנות את בנין הדורות, ולא ע"י התנשאות זה על זה, ורק ע"י עבודה של תקון המדות וויתור הדדי מתמיד, ויכלו לקיים את אושר ביתם. כי בשעה שבונים ונושאים על הגב חומר ולבנים, אין מסתכלים בראי בשביל להתיפות ולהתקסט, אלא כל הדעת נתונה איך להוסיף עוד נדבך על הבנין כדי שהבנין יושלם מהר, אל תקרי בנין אלא בונין, אל יתפנקו הבונים בבנין הדורות שלהם, בל יעמדו על כבודם זה כלפי זה, אלא יעסקו בתכלית חייהם.

דרוש מהרה"ק רבי עקיבא יוסף שלזינגר זי"ע שכתב על הלומד דרוש זה 'מסוגל להמשיך עליו זכות מטתו שלימה של יעקב אבינו זיע"א'

[אות י"א]: ושוב אמר 'ואני בבואי מפדן ארם מתה עלי רחל בדרך', כדכתב הרמב"ן פרשת תולדות, דרך בארץ שמר יעקב דיני תורה, ולא בחו"ל, ולכן מתה רחל מקודם שנכנס לארץ. 'וצ"ע שזה שכתב הרמב"ן בפרשת ויחי שלא הוליכה למערת המכפלה בשביל שתי אחיות, כדי שלא יקבור שם שתי אחיות, כי יבוש מאבותיו, כי סותר את עצמו ממה שכתב בפרשת תולדות שיעקב בחו"ל נשא האחיות, דרך בארץ שמר התורה' [ואקברה שם בדרך], למען ידעו דורות הבאים כי על כן 'בדרך' טרם שהגיע לישוב בא"י מתה, ולא נכנסה עמו גם לבית לחם, שלא יהיה פתחון פה למקטרג [ובפרט לדעת הרא"ש מובא בהדר זקנים דמקום קבורת רחל היא בחו"ל], וכמו שכתב הרמב"ן פ' אחרי, ומעתה 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון' ממש, בהיות עיקר קטרוג שלהם היה על יוסף משום דקדושי ביאה הם עיקר, [והיינו קידושי לאה], על כן בירר כשרותם בעדותו כן. ואמר עוד 'ומולדתך אשר הולדת אחיהם לך יהיו', וצ"ע שלא נמצא שהיה לו זרע חוץ מאפרים ומנשה, אך הנראה כי בגמ' (יבמות ע"ח) איתא: שאלו את ר' אלעזר ממזרת אחר עשרה דרי מהו, א"ל מי תן לי דור שלישי ואטהרנו. ופרש"י: כלומר דבר שאי אפשר הוא, כי אינו חי, שלא יטמאו כשרים בדורותיו עכ"ל. נמצא לפ"ז אם תראה מהם בני נשים, עדות הוא על כשרותם, וזה 'ומולדתך אשר הולדת אחיהם' אלו התולדות אשר ישנו מהם, [וזה כדעת המפרשים 'ומולדתך אשר הולדת אחיהם', זה בני אפרים ומנשה] לך יהיו לעדות כשרותם, 'ועל שם אחיהם יקראו בנחלתם' כאשר בני, וכדכתיב 'וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף', ואמר 'ראות פניך לא פללתי', וחשבתי אולי טעיתי בדן וממזר אינו חי, 'והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך', לקיים עדות ביהוסף. [ובדמשק אליעזר וישב מביא מדרש 'בשעה שנמכר יוסף היה יעקב בוכה ואומר אוי לי שנשאתי ב' אחיות' (מובא בישמח משה), ושוב נתקיים כדכתיב 'עדות ביהוסף שמו', דנתברר דלא היה בזה איסור כנ"ל דגר שנתגייר קטן שנולד דמי. ואשר צ"ע מהגמ' פסחים (דף קיט): עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק. לאחר שאוכלין ושותין נותנין ליעקב אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להם: איני מברך, שנשאתי שתי אחיות בחייהן, שעתידיה תורה לאוסרן עלי, ע"כ. וקשה דהרי באמת לא היה שום איסור, וצ"ל דיעקב אבינו חשש משום מראית עין אשר עתיד להיות נאסר]. [המשך בשבוע הבא].

עד שמכר את נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא אנוס עצמו בדעתו הרעה, לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מירשאל, רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצוני.

ח ז"ל שו"ת רבינו אברהם בן הרמב"ם (הלכות שופר פ"ב ה"ד): שאלה. למה נתיחדו שופר ומגלה לעשותם בכונה והלא אמרו (פסחים קיד): מצות אינן צריכות כוונה. תשובה: המצות שאמרו אינן צריכות כוונה, הן מצות שקיומן בעשיית מעשה, שגוף אותה העשייה היא המצוה, כגון אכילה וטבילה וקריאה וכיוצא בהן, אבל שופר ומגלה הואיל וגוף המצוה שמיעת הקול בעלמא היא, כי לא מכוין מאי קעבד מן המצוה. ט ז"ל הרמב"ם: מי שהדין נתון שכופין אותו לגרש ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכוין אותו עד שיאמר רוצה אני וכו', ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס וכו'. שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה

מאמר התחזקות

אוצר של הלכה, חיזוק, מעשיות, בעבודת שמירת העיניים

שנה ג | גליון מד | לשון-קודש | פסח תשפ"ד לפ"ק

'למשש' אותן, להרגיש ולראות אותן, רק אלו חשובות באמת. אך כשמדובר 'רק' על עמידה בנסיונות, על הימנעות מראיה אסורה או מחשבה רעה; אלו אינן המצוות הנחשבות, הגדולות. בדיעבד זה גם טוב, 'מהיכי תיתי', אך באמת אין כאן משהו שאפשר לבנות עליו...

אך טעות גדולה היא. פשוט וברור הדבר, שבכל פעם ופעם שאיש מישראל שומר על עיניו הוא קונה לעצמו קנין, ופועל שינוי לטובה בנשמתו לנצח נצחים. הוא נעשה מהות ו'חפצא' של מצוה; כל ישותו משתנה לטובה, והוא מעתה קודש ומעולה יותר - לנצח!

בעולם הנסיונות שאנו חיים בו, חובה קדושה עלינו לזכור זאת בכל שעה; להחשיב, לרומם להעריך כל שמירת עיניים בודדת. ובפרט כשהדבר לא מגיע בקלות וכרוך באי אלו מאמצים וחוסר נוחות. ההקרבה הזו שלנו למענו יתברך, היא הרכוש החשוב ביותר שלנו עלי אדמות!

זוהי איפוא המטרה של הסדרה החדשה "מי כעמך ישראל". היא תופיע מעת לעת, ותאיר באור יקרות

כשישב עם הגדול פנים אל פנים, שטח שוב את השאלה וחיידד: היות שאין לו צאצאים לכן נפשו בשאלתו להקים לו שם ושארית לדורות, ולהשקיע בדבר בר קיימא לשנים רבות. משהו קבוע ותמידי, לא מצות שייאכלו בלילה אחד, ומי יזכור זאת לאחריו?...

הגדול רק חייך קמעה, אחר השיב לו ברפות: "מדוע תחשבו שזכות נצחית היא רק באמצעות בנין של עץ ואבן? כשמזכים אלפי נשמות מישראל במצות עשה של 'בערב תאכלו מצות' הרי פועלים שינוי בנשמותיהם לנצח; זו זכות נצחית באותו אופן, ממש היינו הך!"

***

עובדה זו נושאת עמה מוסר השכל עצום המשליך על חיי היום יום שלנו.

היצר מטעה אותנו לעתים תכופות שרק מצוות שאפשר לבנות איתן דבר ממשי; מצוות שאפשר

פתיחה

לפני כמה עשרות שנים, היה עשיר גדול שלא זכה לדאבון הלב לזרע של קיימא. לעת זקנה, החליט העשיר לנדב חלק גדול מכספו למען מטרה קדושה, כדי שתהא הזכות הזו שמורה לו לעד, במקום צאצאים.

חכך היהודי בדעתו מה יהיה הדבר הטוב ביותר שייקרא על שמו; ישיבה בו ישקדו אלפי תלמידים על לימודיהם דבר ביום ביומו, כולל, תלמוד תורה, מקוה טהרה; ארגון חסד גדול. וכן על זו הדרך, כאשר הוא מעלה ופוסל כל מיני הצעות, ולכלל החלטה אינו מצליח להגיע.

משראה שאין בכוחו לבחור בטוב ביותר, הריץ איגרת לאחד מגדולי הדור, ופרס שם את שאלתו; באיזו דבר יש לו לבחור למען להעמיד לו יד ושם טוב מבנים ומבנות.

היה זה בתקופה בה הורם מסך הברזל ממדינת רוסיה הענקית, והתעורר צורך פתאומי לדאוג למצות כשרות לפסח לאלפי אחינו בני ישראל, שהיו פזורים ברחבי ברית המועצות לשעבר.

תשובת הגדול היתה: "שיפזר את ממונו כדי לקנות בו מצות מהודרות ליהדות רוסיה!"

מיותר לומר שבעיני העשיר הדבר כלל לא מצא חן. הוא רצה משמרת לדורות, וקיבל מצות. לא אל הדבר הזה פילל. באין ברירה אחרת קם וטס אל מעבר לים, אל מעונו של גדול הדור.

זכת הדפסת הגליון

נתנדב ע"י
שה"ר יואל
פאלקאוויטש הי"ו

זכותו הגדולה תעמוד לימין הנדבן להתברך משמי מעל בכל מילי דמיטב, בני בריכי, חיי אריכי, ומזוני רויחי, וסייעתא דשמיא, ויזכה להמשיך בעבודת הקודש והרצת התורה מתוך נחת והרחבת הדעת, אמן

תוכן הגליון

מי כעמך ישראל	עמוד א-1
דבר המערכת	עמוד ד
ואחרי כן יצאו ברכוש גדול	עמוד ה

מי צעמך ישראל

שהביא עד מהרה למצב בלתי נסבל בשמירת העיניים.

אותו צדיק שלא הסכין לכך, הלך ושכר לעצמו גוי שימש לו 'מורה דרך', בכל פעם שצריך לעבור ברחוב. ממש לא ייאמן כי יסופר; מני אז רואים אותו כשהוא צועד ברחוב בעיניים עצומות לגמרי, לבל תרענה במקום זה, והגוי אווז בידו ומובילו אחר כבוד לבית המדרש. רק שם נפתחות העיניים לרווחה!

מראה זה מחזק אותי מאוד בכל הנסיגות; אני מעלה כסדר מול עיני את התמונה היהודי 'מסמא את עיני' מרצונו הטוב, ועוד משלם מכספו כדי לעשות זאת. זהו שיעור חי בשמירת העיניים ובגאווה דקדושה!

תרופה בשעה ומחצה

מספר מזה"ר ק.ל.ל. הי"ו:

אמש בין מנחה למעריב ניגש אלי ידיד, וביקש לברר האם ידוע לי על בית מרקחת פתוח באזור. ידעתי על אחד כזה שנמצא במרחק נסיעה, והיות שידעתי שאין לו כרגע רכב, הצעתי לו את הרכב שברשותי. הלה הודה לי מקרב לב; אחר שאל לדעתי, כמה זמן הדבר אמור לקחת בסך הכל. נקבתי בזמן של רבע שעה לכל צד, ומתוך ידיעה שהוא אדם דייקן, שערתי לעצמי שתוך כארבעים דקות הרכב כבר אמור לחזור אלי.

למעשה קבלתי בחזרה את הרכב רק ככלות שעה וחצי. לא חשבתי לבקש הסברים, אך ידידי שכנראה חש שלא בנוח, התנדב מעצמו להסביר לי מה קרה. וכך הוא סיפר:

לפני כשלוש שעות חזר בני הבחור שיח' מביקור רופא, לאחר שאובחן כחיובי ל'סטרפ'. עקב חומרת המחלה, המליץ הרופא להתחיל מיד בלקיחת תרופה, ולכן היה לי חשוב לא לדחות את זה למחר. למעשה, עד שהספקתי לסיים את סידורי הדחופים, כבר הגיעה השעה שבתי המרקחת באזורנו סוגרים את שעריהם, ולכן בירתי אצלך על בית מרקחת שאמור להיות פתוח עדיין בשעה זו. אך עד שהצלחתי למצוא את המקום, גם הוא כבר הספיק לסגור את שעריו. כך שהייתי צריך להרחיק לעבר בית המרקחת הבא בתור, המרוחק כ-20 דקות נסיעה נוספות.

"כולי התנצלות על העיכוב" לא פסק הלה מלומר, "לא הייתה לי כל ברירה, התרופה נצרכת לי באופן דחוף להיום דווקא; גם כדי להקל על הסבל הרב של בני, וגם כדי שיוכל לחזור לישיבה כמה שיותר מוקדם".

חשתי שמן הנכון להשתתף בשיחה, ולכן שאלתי

שלו בסכנה, והביע את תמיהתו בקול; הלמאי סילקו את הפקידה הקבועה שעשתה את עבודתה נאמנה?

אך זו שמולו רק השיבה שאינה מבינה מה הוא שח; היא יושבת במקום הזה כבר כמה וכמה שנים ברציפות. היום היא פשוט קמה קצת צרודה בקולה...

בחור זה מחזיק ברכבו מכשיר מיוחד שאפשר לספור באמצעותו כל צמידה בנסיון מזכה בלחיצה על המכשיר, וכך יש לו את החשבון המדויק של כל התחזקויותיו.

זו הייתה מהות האיש, שנים שפעל למען אחרים וישב מול אישה כמה פעמים בשבוע, ולא היה לו מושג כיצד היא נראית!

זיכה רבים - וזכה!

סומא בכסף מלא

מספר מזה"ר צב"ש. מארגנטינה:

שלום וברכה.

אני גר בארגנטינה, ואני רוצה למסור לכם ממה שעניי ראו ולא זר, תהלוכות שמירת העיניים מיהודי בן זמננו באופן הנפלא ביותר שרק שייך.

מדובר על יהודי חשוב המתגורר בשכונתנו, שבזמן האחרון נפתחו ברחוב בו מתגורר חנויות רבות. הדבר גרם לכך שהמקום שהיה פעם שקט ושכוח, התחיל למשוך מבקרים רבים מכל הסוגים, מה

כל מיני סיפורים 'קטנים' ופרקי עובדות 'פשוטים' של עמך בית ישראל, שהתגברו והתחזקו בשמירת העיניים. הסדרה תפרסם סיפורים אלו ותציבם במזרח, תתן להם את המקום המגיע להם, כמביעים את יפיו והדרתו של ישראל עם קדושים, במיוחד בדורנו אנו.

***

דבר בעתו מה טוב, מה נאה ומתקבל יותר להתחיל סדרה חשובה זו דוקא בימים אלו של חג פסח, כשמוטלת עלינו המצוה להשריש בלב צאצאינו את האמונה הפשוטה בבורא כל עולמים, ביציאת מצרים ובתכלית שלמענה הוציאנו משם - קיום התורה. אין נאה מעת הזו, 'לספר באזני בנך' את גדלות העבודה הזאת של שמירת העיניים, יסוד היהדות, ולפאר את יקרת ערכם של אנשים מן השורה, ולספר את סיפורי החיים שלהם; חיים שיש בהם קדושה ושמירת העיניים, ושמחה של מצוה!

פקיד בנק בהתנדבות...

סיפר הרה"ג ר' חיים פניויל שנעבאלג שליט"א גאב"ד מאנטשסטור:

הכרתי יהודי שכבר אינו חי אתנו היום, שלעת זקנותו היה לו נוהג מיוחד. כל מי שהיה צריך משהו מהבנק, ובפרט אברכים צעירים, הוא היה מתלווה אליהם ועוזר להם שם. היה לו את הפקיד הקבוע 'שלו', דרכה היה מסדר הכל בזריזות וביעילות.

תמדי היה זאת לפלא בעיני; לעשות חסד דווקא בצורה הזאת. חסד משונה בחר לעצמו, חשבתי לעצמי... עד שאחד הבנים גילה את אוזני, לאחר פטירתו, מה הסתתר מאחורי מעשיו.

"אבי" כך סיפר לי הבן "הבחין שישנם אברכים הנכנסים לבנק, ופונים לפקידות בשמן הפרטי. חלק אפילו פורסים בשלומן בצורה ידידותית, הכל כמובן רק למען הנימוס, אך בניגוד לכללי ההלכה שבשו"ע אבן העזר סי' כא, אבי לא יכול היה לסבול זאת, וזו הייתה הסיבה להתחלת 'פרוייקט החסד' שלו בבנקים.

"במשך כמה שנים ברציפות ניגש תמיד לפקידה מסוימת, שכבר הכירה את האיש ושיגו ושיחו המיוחד. ההיא ידעה מה צריך לעשות, ובעיקר מה לא... וטיפלה היטב בכל בקשותיו, ללא גיגונים וְתַיִים. וכך מנע מהרבה אברכים לעבור על איסורים".

אך הסיפור עדיין לא תם כאן. הבן המשיך וסיפר, שלאחר כמה שנים 'מהסכם' זה, הרגיש פעם אחת שהפקידה הקבועה אינה נמצאת. הוא חשש שמא הוחלפה בפקידה אחרת, מה שאומר ש'הפרוייקט'

עלי רושם בל יימחה, ועורר אותי להתחזק בעבודה ה' ובפרט בשמירת העיניים.

תחזקנה ידיכם על חלקכם בחיזוק ישראל בענין הנשגב של שמירת העיניים. תהי משכורתכם שלימה מעם ה' אלקי ישראל!

יפה תפילת החילה

הסיפור הבא שהתפרסם לפני זמן מה, מביע באופן נורא-הוד 'מי כעמך ישראל', וגם מראה לנו נפלאות ש'הבא ליטהר מסייעין'. וכאשר בשמים רוצים לסייע לאדם, השמים הם הגבול...

*

יהודי יקר נצרך היה לעבור ניתוח מסוים. לקראת הניתוח הוא קיבל הדרכה מפורטת על משמעותו, על השלכותיו ועל כל מה שמסביב לניתוח, כשבין היתר נאמר לו שניתוח זה עורכים רק בבית חולים מסוים, להם יש מומחיות מיוחדת בתחום זה.

פרט זה העכיר מאוד את רוחו. הוא הכיר את המקום, וידע שמדובר בבית חולים אשר מעסיק הרבה מתמחים צעירים, בעיקר נשים, והמצב שם בשמירת עיניים קשה מאוד. קשה בהרבה מאשר 'סתם' בית חולים, שגם הוא כידוע אינו מקום מסוגל לשמירת עיניים.

הוא החליט לפעול כדי לקדם את פני הרעה. ראשית, ביקש כמה ממכריו שיזכירו את שמו בקברי צדיקים, במירון ועוד, כמו כן הזכיר עצמו לפני צדיקים ואנשי מעשה, שיעתירו בעדו שיוכל לעמוד בפני הנסיונות הצפויים, ולא ייכשל חלילה.

ביום המיועד השכים באשמורת והתפלל כותיקין, כשהוא שופך את לבו לפני רבוש"ע, שיום זה יעבור בשלום, ויהא לו לרפואה ולברכה ברוחניות ובגשמיות. אחר נסע לביה"ח, כשזמן הניתוח נקבע לשעות המוקדמות של לפני הצהריים.

זמן קצר לאחר הגעתו לביה"ח בישרו לו, שבעקבות מקרה חירום, הניתוח שלו נדחה לשעה 3 בצהריים. הבשורה טלטלה אותו כהוגן. עד השעה 3 ישנן מעל 6 שעות. בכל אותן שעות יהיה עליו להימצא בין כותלי אותו מקום ארוך מבחינתו. ושמירת העיניים מה תהא עליה?

הוא התקשר מיד אל חבריו, שיתף אותם בבשורה הקשה, וביקש מהם בכל לשון של בקשה לא להפסיק מלהתפלל עליו בעת הזו, וביתר שאת. הוא מצדו הוציא מתרמילו את הספה"ק מאור העיניים, שדאג להצטייד בו מבעוד מועד, פתחו בפרשת וישב, והתחיל להגות בו בלי הפסק, שוב ושוב. שעה רודפת שעה, הנסיונות מסביב אינם פוסקים, אך הוא הוגה במאור עינים ומתחזק! הספר מאיר את עיניו, בכל המובנים.

שלפי זה אפשר לפרש בדרך צחות את הפסוק "עין תחת עין". שאם רוצים לזכות ל"עין", עיניים קדושות ושמורות, יש להתבונן "תחת עין"; אל האותיות שתחת האות ע"ן, דהיינו לאחריה, כס"ף. ובמילים אחרות, חפש במבטיך את הכסף על הארץ, וכך תישאר עם עין קדושה שצריך...

סייעתי לו בהורדת חבילותיו, ותוך כדי שמתי לב שהיא נזהר מאוד לא להסתכל אנה ואנה; עבודתו בשמירת העיניים הייתה מורגשת. מאוד התרגשתי מהדבר, וחשתי שהיא מחייב אותי.

ועוד יש בכך גם משום רמז, שסגולה יש בשמירת העיניים שהיא מביאה אחריה שפע רב בפרנסה ועשירות גדולה.

להנחיתם הדרך...

מספר מזה"ר חיים ש. הי"ו:

לאחרונה היה עלי לנסוע לחו"ל. בהיותי בשדה התעופה, נגשו אלי שני אברכים צעירים - בתחילת שנות העשרים על פי מראיהם - ולאחר שביירו שמחו חפצנו הוא אותו יעד, שטחו בפני את בקשתם; היות שרצונם להשפיל את העיניים כל העת ולא להרימן כלל, אשר על כן הם שואלים את רשותי ללכת בעקבותיי כל הזמן...

התרגשתי מאוד לשמע בקשה קדושה ותמה כזו, היוצאת מפי אברכים מסולאים בפז. הדבר עשה

אותו כבדרך אגב "אם בנך כבר חזר הביתה לפני שלוש שעות, הרי יכולת לשלוח אותו מיד לבית המרקחת הסמוך לבייתך שלמיטב ידיעתי היה אמור להיות פתוח אז, וכך לחסוך מעצמו בזבז זמן מיותר!"

כבר הספקתי להתחרט על השאלה... אך לשמע התשובה שלו, ידעתי שמשמים גלגלו לי את המילים בפה, רק כדי שאשמע את התשובה המופלאה.

ידידי פתח את עיניו בתימהון; "שאלח את בני הבחור לבית מרקחת?! - בתי המרקחת במקום מגוריי שייכים כולם לגוים ומלאים בתמונות גרועות מאוד ה"י - גם אדם בוגר צריך לשמור על עיניו, אך בחור צעיר - הכיצד אני יכול לתת לו לשהות במקום כזה ולו לרגע קט?!"

מה אומר, חשתי התרוממות רוח של ממש נוכח הגערה, ובעיקר מהצורה בה הדברים נאמרו. הוא כלל לא חשב שהוא מספר לי סיפור של גדלות או מדרגה, היה לו פשוט לגמרי שכאשר שמירת העיניים מונחת על הכף, מאריכים את הדרך עד לשעה וחצי. ואולי באמת פשוט הדבר; כי מי כעמך ישראל!

כסף תחת עין

מספר המשפיע הרה"ג ר' מאיר צוויבל שליט"א:

לפני מספר שנים מסרתי שיעור לפני קבוצת אברכים בנושא שמירת העיניים. בין השאר אמרתי אז את הווארט הידוע על הפסוק "איה הקדשה - היא בעינים על הדרך" שאם רוצה אדם לזכות לקדושה, "בעינים על הדרך" יש לו להשפיל את העיניים - על הדרך. והרחבתי על הענין מכמה זוויות ראייה.

בערך שנתיים לאחר אותה שיחה, יצא לי לנסוע ברכב עם אברך אחד, שלא ממש היה מוכר לי. במהלך הדרך שמעתי אותו מדבר עם מישהו בטלפון, כאשר המונח "כסף-קטן" עלה שוב ושוב. התפלאתי, מה לאברך רגיל לדבר כל כך הרבה על כסף קטן שיש לו או אין לו. מה על כך מענין בנושא שיחה זה. שאלתי אותו על כך...

וכך היתה תשובתו:

"הרב אולי אינו זוכר, אך אני הייתי נוכח בדרשה של הרב לפני שנתיים, כאשר הרב עורר והלהיב את הציבור על התחזקות בשמירת העינים. לאחר הדרשה סיכמתי בעצה אחת עם חבר, על 'מבצע' משותף לשנינו בנושא שמירת העינים; שבכל שהותנו ברחוב, נחפש אחר מטבעות כסף קטן, וכל כמה זמן נערוך ספירת מלאי; כמה כסף הספיק כל אחד לאסוף..."

עד כאן הסיפור בפי הרה"ג ר' מאיר צוויבל, שהוסיף

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה!

נשלחים מקרי מסירות נפש של יהודים יקרים בני זמנינו, שאזרו עוז והוכיחו מסירות נפש בכל מיני תחומים ואופנים, באופן שלא היה מבייש חסידים ואנשי מעלה מהדורות הקודמים.

ודבר זה מאחד את כלל ישראל על כל שכבותיו, מתינוקות של בית רבן, בחורי חמד, אברכים בני תורה, ובעה"ב העמלים על פרנסתם, ואף זקנים באים בימים. אלו כמו אלו, מכריזים בגלוי שהם שייכים לצבא ה', ומוכנים להקריב מעצמם הרבה למענו יתברך, כי מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

במסגרת עבודת הקודש של 'טוהר עינים' אנו עומדים בקשר קבוע עם חשובי מורי ההוראה שליט"א, אשר לפני עיניהם מובאים לעתים כל מיני הודעות שאנשים השאירו במערכת. הדיינים שליט"א יוצאים מהתפעלות נוכח גילויי המסירות נפש שרואים מהודעות אלו, המביע את רוממות קדושת ישראל, כשיהודים מתארים בשפתם את התגברותם והקרבתם למען שמירת העיניים בכל מיני מצבים, בגבורת הנפש רק למענו יתברך ומאהבתו אליו. ממש לא ייאמן כי יסופר.

כשאנו נכנסים אל היום טוב הקדוש של פסח הבעל"ט, אנו פותחים בזאת את הסדרה החדשה 'מי כעמך ישראל', אשר בה נפרסם בעז"ה במדור קבוע מכתבים שנשלחו אל המערכת ושניכר מהם את ה'מי כעמך ישראל' כדי שגם הקוראים יוכלו להתפעם ולהתבשם ולשאוב מכך מלוא חפנים חיזוק, כי ב"ה לא אלמן ישראל, וכל אחד יכול ליטול את כתר הקדושה.

כשתקראו את אותם עובדות מרגשות (ואמיתיות!) ממכתבי 'מי כעמך ישראל', תעמדו נפעמים מאותם יהודים טהורי לב אשר נמצאים עמנו כיום הזה, אשר על אף נסיונות הזמן הקשים, וחרף העבודה שאין הם יכולים להימלך מלהימצא בכל מיני מצבי נסיונות, כרחוב או מקום העבודה וכדו', כאשר היצר וחיילותיו אינם שוקטים על שמריהם לרגע, כידוע, עם כל זה הם נאזרים גבורה 'ומטפסים על קירות חלקים' כדי להישאר נאמן לה' ולתורתו. וראה את עמך הגוי הגדול הזה!

יעזור השי"ת שסדרה יפה ומאירה זו אכן תשמש לנו כלימוד מוסר השכל, ושנוכל אכן כולנו להתחזק בדרכים אלו, כי שכקוראים ורואים עובדות כאלו על יהודים בני זמנינו, שנקראים יהודים פשוטים, יהודים של שנת תשפ"ד, זה באמת מחייב כל אחד וכל אחד מאתנו ללכת בדרכיהם. והתקדשתם והייתם קדושים.

ובזכות ההתחזקות בעבודת היסוד של שמירת העיניים, נזכה בקרוב ממש לראות בשמחתו האמיתית של כלל ישראל, יראו עינינו וישמח לבנו בישועתך באמת, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים בב"א.

בצאת ישראל ממצרים, היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.

היום טוב הקדוש של פסח ניתן לנו זכר ליציאת מצרים. באותו זמן בחר בנו הקב"ה מכל עם, לקח אותנו בזרועותיו "ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי". בזמן זה הובדלו עם ישראל מזוהמת העמים וייחדו להיות עם ה', העם הנבחר. הקב"ה בחר בנו, הוציא אותנו ממצרים וממ"ט שיערי טומאה "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי", "ולקחתי אתכם לי לעם", עם ישראל היה לגוי, עם ה'! מאז ועד היום כלל ישראל שומר אמונים להקב"ה, ואינם סרים מעמו לרעות בשדות זרים חלילה. הם מוכנים בכל דור, בכל עת ובכל זמן למסור נפש למענו יתברך.

במשך שנות הגלות עברו על כלל ישראל זמנים קשים ומרים; נסיונות, רדיפות וצרות, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכולתנו, אך עם ישראל נשאר נאמן לאלוקיו, ושמר על מעמדו במסירות נפש.

בדורנו אנו, דור העקבתא דמשיחא, השתנו סוג הנסיונות, רדיפות וצרות, גזירות שמד ושלטון נוגש ומתעמר; כיום הזה כמעט אינו נמצא. אך כלל ישראל אינו חף מניסיונות כלל וכלל כיום הזה... הנסיונות של דורנו הם מסוג אחר, נסיונות קשים של תאוות שפלות ומשיכות מגונות הבורעות כתנור באופן שלא היה דוגמתו מעולם.

כלל ישראל מצוי כיום בסערות דור המבול של טומאה ושחף. אך כמו בכל התקופות, גם כיום מוכיחים עם ישראל נאמנות וגבורה לאין שיעור, וגודרים על עצמם בשמירת עיניים לכל ייטמאו בזוהמת הרחוב, במסירות נפש של ממש.

נסיון זה הינו איפוא חלף נסיונות השמד וגזירות השלטון שהיו לנו בדורות הקודמים. זו העבודה שהקב"ה רוצה מעמנו בדור זה. רצונו דווקא בהתענגו והנחת רוח מעבודה זו, של עמידה בגבורה מול היצר וחיילותיו, להתגדר בקדושה ולהמליך את הקב"ה גם מתוך החושך והנסיונות המרים!

***

במשך השנים זכה טוהר עינים לשמש מען וכתובת אלפי הודעות ומכתבים מיהודי כל העולם, בו הם מתארים את אשר ראו או שמעו בעצמם, עובדות ופרקי חיים מאלפים על יהודים בני זמנינו שעמדו כחומה בצורה בפני הנסיונות, והקריבו מעצמם למען שמירת העיניים. דבר שמבטא את ה'מי כעמך ישראל' בצורתו היפה ביותר.

מובן מאליו שלא כל ההודעות ניתן לפרסם, אך זאת כן נוכל לומר, שאין מלים לתאר את ההתרגשות האוחזת לא אחת במי שנחשף להודעות המערכת. שוב ושוב

סוף כל סוף הגיעה השעה 3:00, הוא הוכנס לחדר הניתוחים, הורדם, ונותח. ב"ה בהצלחה.

מיד כשהתעורר, כשמוחו מעורפל עדיין וכוחותיו טרם שבו אליו כראוי, הבחין לחדרתו באחיות שבחשות סביבו, כשהן יוצאות ונכנסות ומנסות להשרות סביבו 'אווירה נעימה'. הוא ניסה שוב לגשת אל המקור החיזוק שלו; ניסה להושיט יד לקחת את המאור העינים, אך גופו לא נשמע לו. הוא היה חלש מדי.

כאן כבר לא הצליח לעצור בעצמו, ופרץ בבכי. "רבש"ע! המאור עינים אומר שאין אתה שולח לאדם נסיון הגדול מכוחותיו! אנה ממך, או הענק לי כוחות נוספים ומחודשים, או סלק ממני בזה הרגע את הנסיונות הקשים. הם למעלה מכוחותיי!"

רק סיים את תפילתו הנרגשת מעמקי הלב, ואל החדר נכנסת אשה מבוגרת, ופונה אליו בזה"ל: "לפני שנים רבות למדתי את תחום רפואת הלב, וזכור לי ששמעתי אז ממאן דהו שהחרדים לא מסתדרים עם נשים בסביבתם. האם זה נכון?"

"נכון מאוד" מאשר האברך.

"אז מדוע לא אמרת לנו?"

"למי בדיוק הייתי צריך לומר?... מהרהר האברך לעצמו 'הרי למי שמקשיב באמת - לו אכן אמרתי, ותשאלו את חבריי'. אך אליה רק השיב מנומסות שלא עלה בלבו שהדבר יעזור לו, 'הרי לא ראיתי בבית החולים אפילו גבר אחד בצוות'."

"אדרבה", השיבה לו הרופאה, "אנו נשתדל לעזור לך כמיטב יכולתנו. רק אמור לנו כיצד אפשר לעזור."

"אם זה שייך" הייתה תשובתו "אבקש שאף אחד לא יגע בי מרגע זה ואילך, אם זה לא ממש פיקוח נפש". היא ממש השתוממה.

"עד כדי כך?!...! תן לי כמה דקות, ואנסה לבדוק מה אני יכולה לעשות בשבילך". יוצאה מהחדר.

לאחר כמה דקות היא אכן חזרה... וכה אמרה לו: "בקומה זו אכן לא נמצא גבר כלל, אך הוריתי להביא במיוחד עבורך גבר, ממחלקה אחרת בבית החולים. מעתה רק הוא יהיה ממונה עליך, ויעמוד לשירותך עד צאתך מבית החולים. זאת ועוד, תליתי על דלת חדרך דף ובו הוראה ברורה ששום אחות רפואית לא תיגע בך כלל!" והלא ייאמן אכן קרה; עד שיצא

וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכְשֵׁי גְדוּלָה

מאמינים שכל אחד שמוסר נפשו עבור רצון ה', ראה יראה אף הוא בתשלום גמול טוב על מעשיו, שכרו רב מאוד לעולם הבא, ולפעמים גם בעולם הזה!

סגר את החניית נפתח הפתח

סיפור נפלא השמיע הרה"ג ר' יוסף משה שטויבער שליט"א, המעמיד אותנו על גדלותם של 'בעלי בתים' בישראל, המוכנים לשמוע בקול ההלכה גם במחיר הפסד ממון ניכר, וגם מראה לנו שמעשיית רצון ה' לא מפסידים:

לפני זמן לא רב, מתקשר אלי אברך בשעות שלפני הצהריים, ושאלתו בפיו: היות שהוא מנהל חנות בגדים מצליחה שרוב לקוחותיה נשים, והאשה שמשרתת דרך קבע את הלקוחות, הודיעה שלא תוכל להגיע באותו יום לפני השעה 1 בצהריים. לכן הוא רוצה לדעת האם מותר לו לפי ההלכה למלא את מקום האשה באופן זמני, ולשרת את הנשים שתבואנה לקנות באותו זמן.

רציתי להבין יותר לעומק את צדדי השאלה, ולכן אמרתי לו שמצד הדין; אם הוא יודע בעצמו שהוא מסוגל לא להיכשל בהסתכלות או בהרהור, אין איסור בדבר. אך הלה היה גלוי וכן, והודיע לי מיד שלפי שהוא מכיר את עצמו, זה בהחלט עלול להזיק לו בדברים הללו. אמרתי לו שאם כן אין לי כל היתר בשבילו, וציינתי בפניו את מה שנפסק על ידי הרמ"א (או"ח תרנ"ו) שאדם מחויב למסור את כל רכושו עבור מצוות לא תעשה.

הוא שאל: "אין לי אף אחד שיכול לבוא במקום אותה אשה, מה איפוא אעשה?" עניתי לו שוודאי אין זה קל, אך לאור מה שמעתי ממנו אין כאן צד להיתר. ואשר על כן יתלה מודעה על דלת החנות, שהיום החנות לא תיפתח לפני השעה 1 בצהריים, ועם כולם הסליחה וההתנצלות...

כאן נגמרה השיחה בינינו. לא הייתה לי שום ידיעה במי מדובר, וגם לא הייתה לי דרך לברר מה אכן נעשה בסוף.

למחרת, לאחר מסירת השיעור היומי, ניגש אלי אברך ושאל אותי אם אפשר לעכב אותי לכמה דקות. לשאלתי מיהו ומה שמו, הוא מודיע לי שהוא זה שהתקשר אלי ביום האתמול בנוגע לחנות הבגדים. "ואני חייב" הוא ממשיך כמעט בנשימה אחת "לספר לרב את המשך הסיפור":

"לאחר שמיעת פסק ההלכה הברור, החלטתי מיד שכך יקום וכך יהיה. היום החנות תהיה סגורה לפני הצהריים. לא היה מדובר בצעד קל כלל ועיקר, שכן עיקר התנועה בחנות היא בשעות אלו, בהן הילדים עדיין נמצאים בבתי החינוך וניתן לערוך את הקניות בשלוות הדעת. הבנתי היטב שמדובר כאן על הפסד ממון ברור, אך לשם מה צריך יהודי לכסף אם לא כדי למלא את רצון ה'? אם זה מה שהתורה הקדושה דורשת ממני, זה מה שאעשה. אין כאן שום ספק.

"לא התמהמהתי, ותליתי על דלת הכניסה מודעה קצרה אך מכובדת, שעקב סיבה טכנית החנות תיפתח היום רק מהשעה 1 בצהריים, והתנצלותנו מראש נתונה.

"1:10 בצהריים - עשר דקות לאחר פתיחת החנות - אני מקבל הודעה מאחת החברות, שמזה זמן אני מנסה ליצור עמם קשרי מסחר, אך בינתיים ללא הצלחה. כעת הם חזרו אלי ומבקשים לגמור את הסכם המסחר בינינו בכי טוב, ובהקדם האפשרי.

"הרווחים הצפויים לי מההתקשרות עם אותה חברה, גבוהים לאין ערוך מההפסד של הפתיחה המאוחרת של החנות באותו יום. זכיתי וקבלתי משמים 'תשלום במזומן', ועם ריבית גבוהה..."

לא לכל סיפור סוף כזה. והמטרה שלנו בשמירת התורה, גם אינה לשם כך. אך יש שמחה מיוחדת כשזוכים לראות בעיניים ש'רצה אלוקים את מעשיך', ואנו

בדיוק בחצות

לא תמיד זוכים לראות את יד ה' בגלוי כל כך, אך כשאדם מתכוון באמת ובתמים למען כבודו יתברך, הוא יכול לזכות לפעמים להארת פנים מיוחדת משמים. אני זכיתי לכך.

לפני תקופה פתחתי עסק בתחום מסוים תוך השקעה מרובה של כסף וזמן. קיויתי מאוד שהוא יעלה על דרך המלך במהרה, אך לא כן היה. העניינים לא התנהלו כמצופה, הלקוחות לא מיהרו להגיע, ואלה שכבר כן הגיעו לא סגרו עסקאות גדולות מדי, נוכחתי לצערי שההצלחה המיוחלת מתרחקת וחומקת לי. כבר התחלתי לחשוב על סגירת העסק מחוסר רווחיות.

היה זה ביום אחד, כשמשהו בפנים קרא לי להתחזק בתחום שמירת העניינים. הבנתי שזה הדבר הנכון לעשות בעת הזו, וגם ידעתי מה טעון תיקון אצלי, אך בו בזמן ידעתי שבפועל אתקשה לעשות זאת. כך המשיך המצב עוד זמן מה, שבמהלכו רק התחדדה בי ההבנה שלהשאיר את המצב כפי שהוא - זה לא עסק. החלטתי שאני מצדי אעשה כל מה שביכולתי, והקב"ה יעזור לי בשאר. בקבלה לשבועיים אוכל לעמוד? אעשה זאת איפוא.

הגדרתי ב'לוח' הטלפון תזכורת לעוד שבועיים בדיוק מהיום, בחצות היום, כך שאוכל לדעת בבידור האם אכן עמדתי בקבלתי. בפירוש לא אומר שזה היה קל, ממש לא, אך אמרתי לעצמי כל הזמן שמדובר בסך הכל בשבועיים. וכך מצאתי את עצמי פתאום לאחר שבועיים, כשב"ה עמדתי בקבלה במלואה.

ביום המיועד, בתאריך שנקבע מראש, השמיע הטלפון צלצול. הייתה זו ה'תזכורת' שהודיעה שהגיעה השעה, ובעצם בישר לי שב"ה עמדתי ביעד בהצלחה, וכבשתי את תחילתו של תהליך מבורך. אך מה מאוד התפלאתי שהטלפון לא הפסיק לצלצל גם לאחר כיבוי התזכורות. הצלצול היה שונה, משמע מישהו מתקשר אלי, בדיוק עכשיו, עם סיום צלצול התזכורת. הרמתי מיד, ובכן, היה זה לקוח חדש שביקש לשמוע מה יש לי להציע...

מה אומר, לאחר שיחה לא ארוכה כבר התברר לי שהוא עומד להיות הלקוח המשמעותי הראשון של העסק!

עמדתי נפעם. רעדתי מהתרגשות, היה צריך להיות עיוור כדי לא לראות את ההשגחה העליונה. באותו זמן ממש שבו סיימתי במאמץ אדיר את קבלתי, כשאני עושה את כל מה שביכולתי כדי להתקדם; באותה השעה ממש, זימנו לי משמים את הישועה הגדולה. לא דקה קודם, בדיוק בזמן! לא הייתי צריך ליותר כדי לראות שמשמים מרוצים ממה שעשיתי.

תיכף קבלתי על עצמי להמשיך עם אותה קבלה, והפעם לחודש שלם, וגם באופן מהודר יותר מאשר קודם. והתוצאות הברוכות לא אחרו מלהגיע. כשהתיישבתי על מאזן ההוצאות וההכנסות בסוף אותו החודש התברר שהסכום עומד על יותר מ20 אלף דולר רווח נקי!

זה לא סוף פסוק, מאז אותו יום התחילה ההצלחה להאיר לי פנים ב"ה, כשבמקביל אני מתחזק ועומד בקבלתי בעקביות. ויש גם תזכורות... כשיש התרשלות פה ושם, אני מגלה זאת שוב במאזן החודשי, עד שאני עולה שוב על המסלול הרצוי.

מי כעמך ישראל

מבית החולים לא עברה שום אשה את סף דלת חדרו!

אין זה סוד שהמצב כיום בעניינים מעין אלו אינו פשוט כלל ועיקר. זה נושא רגיש בעידן היום, המושגים המעוותים של 'הדרת נשים' וכדו' חלחלו ביותר במקומות כאלו, וכמעט בלתי אפשרי לקבל אוזניים קשובות או שיקול דעת ענייני בנושאים אלו.

גם כשמדובר ברבנים גדולים, זה סיפור שלם לסדר ענין זה על הצד היותר טוב מבלי לעורר דובים מרובים. וכאן לא היו קשרים ולא עסקנים, ומתוך בית החולים עצמו סידרו את הכל באופן הטוב ביותר שריק שייך.

ואולי באמת היו כאן קשרים?...

מיהו היכול לשער את כוחה של תפילה אחת מעומק לב יהודי טהור, אל מסבב כל הסיבות ומקשר כל הקשרים לבדו!

דבר שבמנין

מספר מוה"ר ש.א.ק. הי"ו:

יש לי היכרות עם בחור מבוגר יחסית שגם נהג ברכב; לכאורה, לא אחד שאפשר לצפות ממנו להרבה מדי, אך לבחור זה יש 'מונה':

בחור זה מחזיק ברכבו מכשיר מיוחד שאפשר לספור באמצעותו. כל עמידה בנסיון מזכה בלחיצה על המכשיר, וכך יש לו את החשבון המדוקדק של כל התחזיקותיו. לדבריו הוא נמצא בקבוצה של עוד כמה בחורים כמוהו, ודבר זה גורם להם להמשיך ולהתחזק ולא ליפול.

אין לתאר את הרושם שדבר זה וודאי עורר למעלה. בחור מבוגר, נמצא שעות ארוכות בכבישים; אין

לו חיים קלים בשמירת העיניים. ועם כל זה, מבלי שאנשים ידעו, מתחזק תדיר בשמירת העיניים במסירות נפש, יחד עם חבריו. וודאי שלמעלה הקב"ה סופר ספירות אלו ומניחן בין גזניו!

הייתם לי עם סגולה - כי עם קדוש אתה המשיכו והצליחו!

וצינף על העריות

מספר מוה"ר י.ש. הי"ו בשם נכד הרה"ג ר' יעקב פוזן זצ"ל:

זקיני הרה"ג ר' יעקב פוזן זצ"ל, דיין בב"ד של הרה"ג רבי ניסים קרליץ בבני ברק, ורב הקהילה בזכרון יעקב, נלב"ע זה עתה בג' אד"א ה'תשפ"ד:

פעם עשה את דרכו בנסיעה באוטובוס, והנה חלפה בקרבת מקום אשה לבושה בפריצות. הסבא הסתובב מיד, קם ממקומו והחל לברך בהתרגשות, בקול גדול ובאש קודש "בְּרוּךְ אַתָּה מְלֶךְ הַעוֹלָם אֱשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַעֲרִיּוֹת. וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוֹסוֹת וְהַתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂאוֹת". כך כיון בהתרחקותו גם לגופה של מצוה, ונתן הודאה למי שקידש את עמו ישראל, וציוה עליהם להתרחק מהכיעור והדומה לו.

בחר בשדה התעופה

מספר מוה"ר יושע קרנבלי הי"ו:

יצא לי לאחרונה להסיע בחור לשדה התעופה. מדובר בבחור חשוב שלא נתגדל בבית שמפקידים

שם על כל תג וקוץ, אך הוא בכוחות עצמו התחזק והתקרב מאוד.

סייעתי לו בהורדת חבילותיו, ותוך כדי שמתי לב שהוא נזהר מאוד לא להסתכל אנה ואנה; עבודתו בשמירת העיניים הייתה מורגשת. מאוד התרגשתי מהדבר, וחשתי שהוא מחייב אותי.

כל אלה ששומרים על עיניהם, הופכים עולמות! אף אחד אינו יודע, אף אחד לא רואה, אך בינם לבין קונם הם מקדשים שם שמים, וזורעים קדושה וטהרה בכל מקום. מי כעמך ישראל!

באיזה ללוד

רב נודע סיפר באחד משיעוריו, ששהה פעם במאפיית המצות של הרה"ח ר' יצחק אייזיק לעווי ז"ל, נכנס למשרדו לצורך איזה ענין, ושם ראה דף שתולה על הקיר ותוכנו הוא מספר מלים בלבד: "באיזו דרך נלך ללוד?"

כוונת הדף הייתה על הגמרא בעירובין (נג, ב) שהתנא הקדוש ר' יוסי הגלילי הלך בדרך, ופגש בברוריא (אשת ר' מאיר, בתו של ר' חנינא בן תרדיון) ושאל אותה: "באיזו דרך נלך ללוד?" השיבה לו ברוריא "גלילי שוטה, לא כך אמרו חכמים - אל תרבה שיחה עם האשה; היה לך לומר: באיזה ללוד". דהיינו שהיה עליו להקפיד ולומר רק את המלים שלולא אמירתם לא היה אפשר להבין את כוונתו, כל מה שמעבר, הרי הוא בכלל "אל תרבה".

היות שהיה עליו לדבר עם הנשים במסגרת עבודתו, תלה לו איפוא על הקיר ממולו דף עם מלים אלו, למען ישמש לו כתזכורת קבועה, שלא ליכשל בלשונו! ויהא דבר זה לזכרון ולעילוי נשמתו.

על הטוב יזכר

זכות עמוד בגליון
זכות ולטובת נשמת הרה"ק רבי לוי יצחק בן שרה סאשע זי"ע מבארדישוב

זכות 3000 גליונות
הרה"ר יואל גאטליעב שליט"א - זכות בריות השלמות והצלחה בכל העניינים ולראות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ולע"נ זקנינו מרת ח' רחל בת ר' אהרן ע"ה יארצייט יום ב' דפסח

זכות 1000 גליונות
מוה"ר משה סאמבור הי"ו - רוגל אירוסים בתו למר"ט / מוה"ר עדיאל ביום הי"ו - לזכות בחורי ישראל / לזכות הנדבן - לזכות הרב יחיאל שירד הי"ו להצלחה בכל העניינים / לזכות הנדבן - לבונה והצלחה בכל עניינים

שותפי טהור עינים
מוה"ר שלמה שזון מהרצליה הי"ו / לזכות הנדבן ומשפחתו - להצלחה בכל עניינים

24 שעה

תרומות

שולחן 077.401.6591 2

חלק בהפצת הגליון:	זכות עמוד בגליון:
זכות 5,000 גליונות ₪1200	זכות עמוד בגליון: ₪1500
זכות 4,000 גליונות ₪1000	שותפי טהור עינים
זכות 3,000 גליונות ₪750	₪180 לחודש (מספר עינים)
זכות 2,000 גליונות ₪500	₪100 לחודש
זכות 1,000 גליונות ₪250	₪50 לחודש
ללא עדותך לא נוכל להתקיים	זכות הפצת הגליון (נכנסת הענין בכל רחבי הארץ) ₪5,000
	זכות הדפסת הגליון (הוצאת הודעות) ₪5,000
	זכות הוצאת הגליון ₪16,000

עיתונות

הנהלנו את עיתון

077.401.6591

1. אחיזת בריית שפה
2. לשמיעת הודעות
3. נזירות
4. להשאת הודעות
5. לפוטוסם סיפור

עבודת ישראל 26, ירושלים 915528

המרכז באמנוניקא
7 Beer Sheva P31
Manor NY 1090
845.999.4114

לקבל גליונות במש"ק/איידיש יוכלין להשאיר הודעה על מספר המערכת שולחן 3

קחו חלק בהוצאת הפצת הגליונות באמצעות חתימת ה"ק בברית ישראל: בסלון המערכת, שולחן 2,6 אחרי בריית השפה. בן חובל לקנות שותפות-נצח בני עבודת קדוש של טהור עינים"

הבנינים והלמדה

אצורות דעת, נטפי וזיוק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגדול רבי שמעון שפיצער שלישי"א

מיוחד

לילה של סדר!

ביאור כל מהלך הסדר בשפה ברורה ונעימה על פי הפשט

בהתקרב ליל החג, לילה המקווה לעליונים ולתחתונים, ונעבור בקצרה על מהלך סימני הסדר, שיהיה לנו קצת תמונה בכל הבנין של הסדר.

קדש להוציא בפה

הסימן של 'קדש' הוא אמירת הקידוש על היין כמו בשבת וביום טוב, שהמצוה היא להזכיר בפה, וכמו שאמרו בגמרא (פסחים ק"א, א) "זכור את יום השבת לקדשו" - וזכרהו על היין בכניסתו. והרמב"ם (שבת פכ"ט ה"א) כתב: "כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום, וביציאתו בהבדלה". שגם הבדלה היא חלק מהמצוה להזכיר את השבת, שבסוף השבת יזכירו שוב את השבת, כפי שרואים בגמרא (ברכות כ"ז, ב) שאפשר לעשות הבדלה לפני סוף השבת, כי הנקודה היא להזכיר את השבת גם בצאתו.

ויסוד הדבר הוא, שעלידי הוצאת דיבורים בפיו מתחבר אל השבת, יש לשבת רושם עליו, והוא יכול להתקרב על ידה לרבש"ע. זה הדרך לקנות את השבת כשמוציאים את זה בפה, כי זה כמו קנין שמקשר את האדם לשבת וליום טוב. וכך גם בליל הסדר, החלק הראשון הוא הקידוש, הכוס הראשון מהד' כוסות, להוציא בפה שהיום הוא יום טוב, זמן חרותנו, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצוותיו, זה מקדש את האדם שיהיה ראוי להמשך הלילה!

ורחין החכנה אל ה'מגיד'

מבנה הסימנים הם כדלהלן, אחרי שהתחברנו אל היום טוב בקידוש, היסוד הראשון הוא מצות סיפור יציאת מצרים, ואחרי זה סדר אכילת מצה ומרור, אח"כ שמחים עם היי"ט ואוכלים סעודה, ואחרי

כך, כי כשמסתכלים בפרשת שמות רואים שגם הגאולה ממצרים היתה באופן כזה, תחילה משה רבינו בישר על הגאולה, ואח"כ ששה חדשים הוא נעלם, עד שחזר ונגלה עליהם וגאלם. ולמה זה היה כך, אלא כאן מונח רעיון עמוק, כי כשיהודים היו בשפל המצב, כמו שהפסוק אומר "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (וארא ג, ט), שלא יכלו לשמוע מה שמדברים אליהם, הלב לא היה יכול להתרגש ולהבין מה נקרא גאולה, אזי במצב כזה אי אפשר להיגאל, כי הגאולה האמיתית היא כשהלב מתרגש ומתלהב אל הקב"ה, וכיון שהם ובמוח להיות גאולים ולהידבק בהקב"ה. לכן תחילה התגלה אליהם הקב"ה מעט ע"י משה, התחילו בני ישראל לדבר מה זה גאולה ואין יגאלו, התחילו לחכות לזה, והגילוי הזה שהקב"ה הביא בתחילה הוא הכלי שהביא בהם את פתיחת הלב, ואח"כ חזר ונעלם כדי שיביא להשתוקקות, ואז כבר היו ראויים לגאולה האמיתית. 'קול דודי דופק פתחי לי' (שה"ש ה, ב), הפשט הוא שלפני כן היו תרעין דליבא סתימין, אח"כ כבר היה אל מי לדבר.

ה'שם משמואל' מזכיר שם ברמז, שיש כלל שמהיצר הרע אפשר להבין וללמוד את עניני הקדושה, 'כי ממנו נקח לעבוד את ה' (בא י"ב, ט), כל הסדר של ליל פסח עובד בצורה של גירוי. וכמו בעניני קדושה שצריך מאוד להיזהר בשמירת העינים והלב, כי כל עוד שלא ראה מראות אסורות אין היצר הרע שולט בו, אך כשמתחיל להימשך וטועם 'מים גנובים ימתקו' (משלי טו, יז), במרה יצר הרע בנפשו, ואז הוא כבר רץ אחרי זה כמי שאינו יכול להתאפק, ולכן צריך כל כך להישמר מראיות אסורות. והוא אומר פלא והפלא שזה רק משל לדבר האמיתי, הדבר האמיתי הוא גם כן כך וצריך להיות כך, שתחילה יש גירוי שנרצה לרוץ אל הקדושה, עד שלבסוף באה הגאולה. וכך יהיה לעתיד לבוא, שזהו

זה הלל הגדול והודאה כמו שהודו בקרבן פסח. וזה מחולק בסדר כזה, שאחרי 'קדש' מגיע 'ורחץ כרפס יחץ' שהם בעצם הכנה לסיפור יציאת מצרים. כרפס הוא טיבול שנעשה כדי שישאלו התינוקות, כדי לעורר הקושיות שנוכל לענות עליהם, נמצא שמיד אחרי קידוש הולכים בעצם למגיד, לסיפור יציאת מצרים, רק מקדימים לזה את החלק שישאלו התינוקות בכרפס. ולפני הכרפס צריך 'ורחץ', כי מקפידים בלילה זה על החומרא של נטילת ידיים לדבר שטיבולו במשקה, וי"א שה'ורחץ' עצמו הוא כדי שישאלו התינוקות, ואפילו לפי הדרכי משה שזה ענין של הכנה למגיד כמו הכנה לתפילה, הרי זה ג"כ הכנה לסיפור, מתכווננים למגיד ע"י שמעוררים בראש להבין מה קורה.

כרפס

הכרפס - תחילת גירוי

הבנה נוספת: יש רעיון עמוק מבעל ה'שם משמואל' זי"ע, שמבטא את הענין של ישאלו התינוקות גם על פי פשט. הוא מבאר שהמושג של אכילת ירק בטיבול מעורר התיאבון, וכמובאר ברמב"ם הלכות דעות (פ"ד ה"ז) שסדר האכילה הטובה לגוף היא לאכול תחילה דברים קלים לעיכול, זה פותח התיאבון, ואח"כ להתחיל הסעודה במאכלים כבדים. או על כל פנים אם לא מקדימים לפני הסעודה, אז אוכלים הירקות יחד עם הפת, וגם בלילה זה מוצאים את הענין של 'על מצות ומרורים יאכלוהו'. אבל בכרפס שאוכלים איזה חתיכה של ירק כל אחד לפי מנהגו, ורק חתיכה קטנה פחות מכזית, ומצוי שילד אומר אני רוצה לאכול עוד חתיכה כי יש עוד זמן עד שיאכלו הסעודה, זה משהו שבדרך כלל לא עושים כך, מגרים את התיאבון ואח"כ יש הרבה זמן עד שהולכים לאכול הסעודה. אומר ה'שם משמואל', הטעם שעושים

ליל הסדר
מה המשמעות של סימני הסדר? כיצד ננהל את ליל הסדר בהשקט וכבטחה?

פריקט חג: בני חורין!

זמן חירותינו
כמה אנחנו בני חורין? היתכן גוי - בן חורין?

והגדת לבניך
כיצד ננחיל לילדינו את סוד העוצמה היהודית? איך נגרום לילדינו להיות בני חורין כאמת?

ליל הסדר, מהות החג ומצוותיו בהכנה מחודשת!

סוד אתחלתא דגאולה, הקב"ה אינו רוצה שנבוא לבית המקדש ביאה ריקנית, אלא שתהיה מתוך דבקות, ולכן בהתחלה תהיה גאולה במקצת, וזה יעורר התשוקה, וכך תבוא הגאולה השלימה באופן אמיתי, ויבנה בית המקדש עם תשוקה אמיתית. וזה הפשט שחכמים תקנו לאכול הכרפס, שזהו רמז על סדר הגאולה, שמקודם יש טעימה מאור הגאולה שמעורר התשוקה, ואז נזכה לגאולה האמיתית!

טעימה מהתשובה

לענייננו נבין בנדרך אחד יותר, בהבנה אמיתית, כי מאחר שידוע מפי ספרים וגם סופרים שבליל הסדר האדם בעצמו נגאל מעבודתו לחרות, הקב"ה מכבס את נשמתו שיצא מהבעיות שלו, זה היסוד של הסדר שאדם זוכה לחרות ממש, לגאולה פרטית, אז צריך להרגיש זאת בצורה של הגאולה. והיסוד האמיתי לפני הגאולה הוא שנותנים טעימה קלה, שהיא מעין כל עניני האכילה של הלילה, שאוכלים מצה מרור ואפיקומן, שכן מכניסים את הקדושה לגוף, כך גם לפני הסיפור עושים טעימה באכילה שמגרה את התאבון להגיע לידי שביעה. וכמו לגבי שאר עניני רוחניות, שכשמתפללים פעם אחת תפילה טובה, זה מביא תשוקה להתפלל עוד פעם כן, הגם שאחר כך במשך כמה שבועות אינו מצליח להתפלל טוב, אבל יש לו השתוקקות לזה ומחפש עצות להגיע לזה.

וכענין המבואר בספרים, שבליל הסדר מתגלה אור גדול מלמעלה, ואחר כך הוא נעלם, ובימי ספירת העומר צריך לעבוד על זה לעלות שוב מדריגה אחר מדריגה. ומה הענין של הגילוי מתחילה אם אחר כך נעלם, רק הוא כדי שיהיה ראוי ויהיו לו כלים לגאולה, התשוקה לקדושה עושה שאדם יהיה מוכן להיות דבוק בגאולה. וכן הוא גם הכנת הכרפס למגיד, כי בדיוק כמו ששאלה מגרה לשמוע התשובה, כך גירוי של טעימת התשובה מגרה לשמוע התשובה. השישאלו התינוקות' וכן מה שהגוף מרגיש באכילת הכרפס, זה מגרה את האדם לקראת המגיד!

ידען

ג' החלקים שב'חץ'

'חץ' זה עוד אופן להתכונן למגיד, היות שהסדר בגמרא ושלחן ערוך הוא שצריך לראות בעינים מה שעושים, כדי להתחבר בכל החושים אל המצוות, לכן צריך לומר את המילים של ההגדה על המצה, כפי שדרשו חז"ל (פסחים טז, א.) 'לחם עוני' שענין עליו דברים הרבה, ולכן מגילוי המצות, כי צריך להיות בצורה של לחם עוני, שזה לא רק מה שזה נאפה כך אלא גם שיהיה פרוסה, כי מה דרכו של עני בפרוסה, וזה הענין ששוברים עתה את המצה.

ויש ביחץ שלושה חלקים, חלק אחד פשוט זה מה שנתבאר שעושים פרוסה בשביל ההגדה. והחלק השני, זה כי צריך לאכול כזית מצה על השובע בסוף הסעודה, אפיקומן, לכן עושים חשבון שחצי לעכשיו וחצי לאפיקומן, וכיון שנוהגים לאכול שתי כזיתים באפיקומן, לכן מניחים את החצי הגדול לאפיקומן. והחלק השלישי הוא מה שמטמינים את החצי של אפיקומן, ובפשטות הטעם כמובא בשלחן ערוך שזה להזכיר את הענין של 'משארותם צרותם בשמלותם', כמו שאבותינו ביציאת מצרים נשאו את בצקם צרות וטמונות בבגדיהם.

להצניע הקדושה

הבנה נוספת: אכן בספר מנחם ציון מהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב ז"ע כתוב יסוד נורא, שזה נקודה חשובה הן בדרכי העבודה והן להבין את הסדר עובד. שכידוע עבודת ה' צריכה להיות באופן צנוע, 'חמוקי ירכיך' בצנעה (סוכה מט, ב.) הגם שיש דברים שלא שייך להסתיר, אבל מה שאפשר צריך להיות מוצנע. וזה

הן מפני שצריך ענוה, והן מפני שדבר שהוא בפרסום שולטים בו החיצונים, וכל המחנות של 'פול מצדך אלה', יש להם יותר שליטה, כמו לגבי יין מגולה, לכן עבודת ה' צריכה להיות באופן צנוע, כל הדברים שבקדושה צריכים להיות בסתר, כי זה מאוד עדין וגבוה. ועל כן המצה שיש בה קדושה נוראה, שהיא מורה על דבקות גדולה בהקב"ה, צריכה להיות בסתר, דהיינו חצי המצה של האפיקומן שאין צריך עכשיו, צריך להיות מוחבא. היו צדיקים שהקפידו בכל ימי הפסח שתהיה המצה מוצנעת, כי דבר קדוש צריך להיות בסתר.

הוא מוסיף דבר נורא, ששליטת החיצונים היא דווקא בחלק הראשון של הלילה, יש דברים שלא עושים בלילה מפני החיצונים, אבל זה דווקא בחצי הראשון של הלילה ולא בחצי השני, כי בחצי השני זה כבר עת רצון, השכינה משתעשעת אז עם הנשמות בגן עדן. ולכן בחצי השני של הלילה אפשר להוציא את המצה הטמונה, לא רק בגלל שאוכלים את האפיקומן, אלא כי זה כל כך גבוה ולכן אפשר לגלותו. והגם שכל ענין החיצונים והמזיקים שייך רק בשאר הלילות ולא בליל שימורים, בכל אופן מרמזים כאן על הענין הזה. בדרך אגב נציין שלשון הש"ס משמאל הוא שהאפיקומן נאכל 'אחר חצות', ויש שנהגו כך, אולם גם אנו שמקפידים לאכול קודם חצות, על כל פנים זה סביב זמן חצות, שמתחיל כבר העת רצון. עד כאן אלו השלושה סימנים של היחץ שמטרתם להתכונן אל המגיד!

מגיד

לעורר אהבה

יש במגיד כמה חלקים, תחילה יש חלק שמדברים על חיוב הסיפור, הדרשה של 'כל ימי חיך', ואיך שהתנאים קיימו מצוה זו. אח"כ דרשות הפסוקים של מקרא ביכורים בפרשת כי תבוא, שזה עניני הגלות וקושי השיעבוד. ואח"כ סיפור ודרשת המכות שבאו על מצרים, וההודאה על היציאה לחרות.

ההבנה: והנה ידועים דברי הוזה"ק שהקב"ה וכל הפמליא של מעלה באים לשמוע איך היהודים אומרים ההגדה, רק נציין נקודה אחת, שרואים בזה את הלהט סביב ענין ההגדה, איך הקב"ה משתעשע בזה ויש לו נחת רוח מזה, ומשמע מהדברים שיש איזו הבנה שצריך להוציא מזה. והיא, גודל האהבה שהקב"ה אוהב את בני ישראל, שהוא בכבודו ובעצמו ולא על ידי מלאך הוציאנו ממצרים, והוא מלווה אותנו ועוזר לנו מביא אותנו למקום טוב יותר. זוהי נקודה חשובה שיש להוציא בלילה הזה, מלבד החלק שראו במכות איך שהקב"ה שליט על כל, ומחיה הכול. ואיתא מצדיקים, שתכלית כל הירידה למצרים היתה כדי לעשותנו אנשים יותר מרומים, ולהביא אותנו קרוב אליו, ואף שהיה זה על ידי שיעבוד נורא, מכל מקום הכול הוא ברוב אהבתו אותנו, וכן גם כל הקשיים שעברנו ושאלנו עוברים, זה הכול בבחינת 'כי את אשר יאהב ה' יוכיח' (משלי ג יב).

והאהבה אלינו זוהי הנקודה שמביאה אור גדול ושעשוע אצל הקב"ה, כי הקב"ה אוהב שמדברים על זה, משום שכך דרכם של אוהבים למנות זה את מעלות זה. הסיפור של ההגדה הוא לא דבר יבש, הוא דבר נעלה ופנימי מאוד, מדברים על האהבה עצמה. בכל מצוה יש ברכה שמזכירים בה 'אשר קדשנו במצוותיך', אבל אחר כך יש חלק העשייה שלא מודגש בה אהבת ה' אלינו. אולם בליל פסח מדברים גלוי על האהבה שיש לו אלינו, ואין זה דבר רגיל לדבר על כך, לא מתאים תמיד לדבר על זה בגלוי. ורק בלילה הזה שראינו עד כמה הוא אוהב אותנו, שהוא הוציא אותנו מכל הבעיות, והביא אותנו לקירבת אלוקים שמלווה אותנו לנצח, כאן עוסקים בכך.

לעורר אהבת ישראל

ההקדמה למגיד היא אמירת 'א לחמא עניא', בחלק הראשון מדברים שם על המצה, אבל זה רק בדרך

אגב, כי על זה מדברים בעיקר אח"כ במצה זו שאנו אוכלים, וכאן העיקר הוא ההמשך 'כל דכפין ייתי וייכול' וכו', שזהו ההקדמה לסדר, להזמין את מי שאין לו מה לאכול שיבוא לאכול, זהו הקמחא דפסחא שהיא הכנה ליום טוב.

וההקדמה בזה היא על פי מה שנתבאר שתכלית ההגדה היא לעורר את רגש האהבה שהקב"ה אוהב אותנו, וכמים הפנים לפנים את האהבה שצריך להיות לנו אל הקב"ה, וכדי שיהא לנו רגש של אהבה אל הקב"ה עלינו לעורר תחילה רגש של אהבה לכל אחד מישראל, כי כל יהודי הוא חלק א-ל-ל-ל ממעל, ומי שאין לו אהבת ישראל הוא רחוק מאהבת ה', פשוט באופן מציאותי אין לו קירבה לזה, כי אהבת ישראל פותחת את הרגש לאהבת ה'. כל המעשיות שמספרים על אהבת ישראל אצל צדיקים, איך התמסרו לכל יהודי בעת צרתו, או איך השתתפו עם רוב אהבה בשמחה של כל יהודי, או איך ויתרו על זמנם היקר בשביל לסייע ליהודי, זה בונה את אהבת ה'. כשאדם בונה את האהבה שלו לישראל, כשהוא דן לכף זכות, הרי הוא בונה את הרגש של התקרבות לרבש"ע.

הקב"ה מגלה עצמו בליל הסדר, ואז יש סייעתא דשמיא שאפשר לומר הלא ונשמת, ויש את הרגש האמיתי לכך. וההקדמה לזה היא מה שזוכר מהשני לפני הסדר, ואם לא נתן די קמחא דפסחא לפני פסח יכול לקבל על עצמו שיתן עוד אחרי החג. ובפרט אם באמת מסובין על שלחנו אורחים זה בוודאי הכנה והקדמה טובה, וביותר אם האורחים מפריעים לו את המחשבות, בוודאי שזה טוב שיוכל בזכות זה ליכות ב'סדר' לדרגות גבוהות של גילוי אהבת ה', כי אהבת ישראל זה הכלי לכך, ובטירדה שיש לו מהאורחים הוא רק מתקרב יותר, כי בזה הוא מפתח את האהבה לישראל.

כל ההגדה היא גילוי האהבה

זה מעט הקדמה ודרך העבודה שניעשה בלילה הזה, כי כל מילה של ההגדה זה אהבת ה', ואף מה שאומרים 'רבן גמליאל אומר כל שלא אמר' וכו' ועוד ענינים, זה הכול אהבה, שמזכירים שם מה שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל במצרים, שזה גילוי עצום של אהבה. וכן 'אשר גאלנו וגאל את אבותינו' וכו', זה מורה על האהבה שנתן לנו מתנה שנקראת חרות, וכמו שדיברנו בשיעורים הקודמים שהקב"ה נתן לנו את מתנת החרות. והיינו שיש גוף בהמי שרוצה להתחבר לגשמיות, וכשנמשך אחריו הוא באמת בבית סוהר, והקב"ה ברוב אהבתו נתן לנו בלילה הזה כוח להתאפק שלא נהיה משועבדים לגוף הגשמי. כל אדם יכול לראות זאת קצת בעצמו והרבה אצל אחרים, שהמשיכה לגשמיות היא שיעבוד. ועד כמה שנבקש ב'ונצעק' ובמשך כל ההגדה לצאת ממאסר הגוף, כך הקב"ה יעזור לנו לצאת לחרות עוד ועוד, עד שנהיה בני חורין אמיתיים, כי הדיבורים של ההגדה מביאים חרות ודבקות בהקב"ה, ומכניסים קדושה בבית!

מצה

הדיוק שבנאמלה

אחר סיום אמירת ההגדה שותים כוס שני ומכניסים את כל הדיבורים לגוף ע"י היין, ועכשיו נוטלים ידים ובאים לאכול מצה.

ההבנה: ויש להתבונן במהות המצה, כפי שאומרים בהגדה ש'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ' וכו'. והיינו שהמצה מורה על הגאולה מתוך חיפזון, והנקודה בזה היא שהקב"ה התמסר אלינו עם 'דיוק' רב. משל למה הדבר דומה, לרופא מנתח, שאיזה רופא נקרא 'רופא טוב ומומחה', זה שפוקח אחריות לנתח בדיוק רב, כי יש מקומות עדינים ורגישים שקשה לנתח שם, כי יש חשש שיפגע באיזה עצב או במוח וכדו', וסתם רופא

לא רוצה לקחת אחריות, אבל רופא גדול שיש לו כוח משמים, הוא לוקח אחריות לא לגעת במה שלא צריך, ועל ידו החולה מבריא ומאריך ימים.

ולענייננו, היציאה ממצרים היתה בדיוק רב, לא רגע מידי מוקדם ולא רגע מידי מאוחר. כי באמת יש להבין אם הוצרך הקב"ה להוציאם בחיפזון כדי שלא ישתקעו בשער הנו"ן, אז למה חיכה עד הרגע האחרון, רק כי כל רגע שהיו במצרים הוציאו וזיכנו עוד ניצוץ קדוש, וזה עזר להם אח"כ לקבל התורה, אבל כשהגיע הרגע שלא יכלו להתממה' הוציאם בחיפזון. ועל שם זה אוכלים מצה, להראות עם איזה דיוק הקב"ה טיפל בנו, וברגע הנכון הוציאנו, גוי מקרב גוי, שנהיה בדיוק במצב הראוי להיות יהודים, שנגיע לכל המדרגות. וזה מורה על אהבה גדולה, כמה הקב"ה אוהב כל יהודי.

גודל קדושת המצה

הבנה נוספת: ידוע לשון הזוה"ק (ח"ב קפ"ב ב) שמצה זה מיכלא דאסוותא, ונבאר הפשט בזה בשפה שגם ילד יבין, שאם הקב"ה מזוהר אותנו בפרשת שמני (א) (ג) שמאכלות אסורות מטמטם הלב, "אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם", ודרשו חז"ל (וימא לט, א) אל תקרי 'ונטמתם' אלא ונטמתם' שזה מטמטם את הלב, זה הורג את פנימיות הנפש, שלא יוכל להשיג השגות בתורה. והרי יש לנו כלל שמדה טובה מרובה ממדה רעה, והכוונה בזה שכל מה שעובד לצד הרע אז לטובה זה כפול שמונה והרבה יותר, כי האמת שבבריאה הוא החלק הטוב, והחלק הרע הוא רק משל.

ומעתה נאמר שאם מאכל אסור יכול למשוך את האדם לרע, בוודאי מאכל של קדושה מושך את האדם לטוב. והרי האוכל הכי קדוש שיש לנו בזמננו זה הכזית מצה לביל פסח, שזה אכילה דאורייתא ממש, וזה נעשה לשמה, אין לנו עוד דבר כזה. המהרש"א בפסחים (קטו, ב ד"ה מצה זו) כותב שטעם אכילת מצה לביל פסח הוא כדמיון המנחה לגבי כהן, כמו מנחה שהיא קדשי קדשים כך מצה היא בבחינה זו, אי אפשר להשיג כמה זה קדוש. וכשהמצה נכנסת לתוך הגוף ונהפכת לדם, אין ספק עד כמה זה פועל ומרומם את האדם. המאור ושמש' כותב ומחשב (הפטרית יום א' דפסח), שקדושת המצה היא למעלה מקדושת המן. כל זה יש לחשוב לפני האכילה כשאוהבים 'אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצה', עד כמה הקב"ה ברוב אהבתו מרומם אותנו באכילת המצה.

הבני יששכר' כותב (חדש ניסן מאמר ד): "הנה עוד קראו בזוהר למצה נהמא דאסוותא וכו', הוא סימן והוראה לביטול כח הס"מ אשר בא ורכב על הנחש ופיתה לאכול עץ הדעת ואז נתהווה הרע, ובמהרה בימינו בגאולה האחרונה האלילים כליל יחלפו, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ונתבטל הס"מ!" כלומר, הבעיה של האדם היא שמעורב בו טוב ורע מחטא אדם הראשון, וכאשר לוקח לחם שלא תפח ונעשה לשמה שאין בו עירוב טוב ברע, לביל פסח שהקב"ה מצוה אותנו לאכול את זה, אזי זה מוציא את התערובת טוב ברע שיש בו מחטא עץ הדעת!

ידוע גם מהגה"ק הדברי חיים' מצאנו ז"ע ועוד צדיקים, שהיו רוקדים אחרי הסדר ואומרים 'שישו מעי', על שגוף כזה פשוט יכול להכניס בתוכו כזיתים של מצה!

מרור

תכלית הקושי

ההבנה: הבני יששכר' מביא (מאמר ט' בחתילות) בשם הרב חיד"א, שאחד מעיקר טעמים בגלות מצרים היה כדי להכניס שיהיו מוכשרים לקבלת התורה, כי תורה זה דבר רוחני וקדוש, ואם אדם דבוק בחומר אינו יכול להידבק בתורה, הקב"ה הכניסנו למצרים כדי שנזדכך, שניכנע,

הוא לקח מאיתנו את הגאווה, שנגיע להכרה שרק הקב"ה יכול להושיענו, שרק על ידי 'ויצעקו' ניגאל. ייסורי הגוף זה דבר שמכניע את האדם מאוד, וזה מביא את האדם להתהפך לאדם אחר לגמרי. וזה הטעם שניצונו לאכול מרור זכר לשיעבוד, כדי להודות לרבש"ע על כך ש'ומררו את חיינו', על הקשיים שעברנו.

ואותו יסוד כותב השל"ה הק' (מס' פסחים מצה עשרה ד"ה דרך פרט), שהמרור נקרא 'חסה' על שם 'דחס רחמנא עילוון' (פסחים לט, א), והיינו שזה שהקב"ה נתן לאדם קשיים הוא כדי שיהיו טובים יותר, הוא כותב בפירוש שהכוונה בזה שאדם ילמד להודות על הייסורים, כי הם מזככים את האדם. כל הקשיים הם לטובה, וגם אם עכשיו אני לא מבין איך, צריך להאמין שזה כמו במצרים. זה צריך להיות המחשבות בעת אכילת המרור, כי הרי לא מדברים אז. ואם המרור הוא חריף ומשתעלים, זה טוב וזה מצוין, שהרי בלע מרור לא יצא (שם קטו, ב), צריך שהמרור ישאיר רושם על האדם באופן חזק, שצריך להודות על כל הקשיים והמרירות.

נוך

שילוב הכוחות

'זכר למקדש כהלל שהיה כורך פסח מצה ומרור', ובזמננו שאין פסח כורכים מצה ומרור. האור החיים הק' (ב"ב י"ח) מבאר את ענין הכורך, שעל האדם להבין שכל שלושת החלקים הנרמזים בהם הולכים יחד. המרור הוא העינוי, ובלי זה לא יכלו לברר את ניצוצי הקדושה, לכן מודים על העינוי שמתוך זה הוא בחר בנו לעם.

ואוכלים את המרור יחד עם הפסח והמצה, כי העינוי בא יחד עם החיפזון, שזה העינוי שהקב"ה עשה שלא נשתקע ברגע האחרון, ויחד עם 'אשר פסח הקב"ה על בתי בני ישראל', זה הנס. אנו היים לא זכינו לפסח, אבל עכ"פ מצה ומרור שאוכלים ביחד מרמז על הקשיים שעוברים, מוך דיוק ומתוך גודל אהבה, וזה מביא לנו את החרות.

שולחן ערוך

שיקלט הקדושה בתוכינו

אחרי שקיימנו את עיקרי המצוות של הלילה, סיפור

יציאת מצרים, ואכילת כל הכזיתים של מצה ומרור, עכשיו הוא הזמן של שמחת יום טוב, בכל יו"ט יש מצות 'ושמחת בחגך' על ידי אכילת סעודה, זה מכניס לתוכנו את קדושת היום טוב. וכמו בכל דבר של שמחה, בלי סעודה זה לא עושה רושם. כך סעודת המצוה והשמחה והזמירות מביא את עניני הסדר לתוך האדם, אדם מחוייב לאכול ולשמוח, וזה חלק מה'סדר' שיקלט הקדושה בתוכו.

אפיקומן

שלימות ונעילת ה'סדר'

אוכלים את הכזית האחרון של המצה, כמו הפסח שהיה נאכל על השובע. בפוסקים מבואר הענין של 'על השובע', שזה מביא לשלימות, אכילה גסה הפשט הוא שאין לו כלום מזה, הוא קץ בה, אבל התיאבון של אכילה על השובע הכוונה שזה מביא את שלמות הדעת. וכמו למשל, מי שלמד סוגיא ונשארה רק קושיא אחת שמפריעה לו, אז כשמישהו מיישב לו את הקושיא אז יש לו את כל הסוגיא, או להבדיל מישהו שאכל סעודה שלימה ורק חסר לו כוס שתייה בסוף הסעודה. כך קדושת האפיקומן נותנת לאדם שלמות, שובע זה ישוב הדעת ושלמות.

יש לזה באמת שייכות לגאולה וביעור הרע, שהרי הזוהר הקדוש אומר שהקרבת קרבן פסח היה בזה ענין לבזות את העבודה זרה שלהם, לקחו צאן שזה העבודה זרה שלהם והקריבו זאת, צלו את זה בחוץ בבזיון, להראות שזה כלום, שהכל בטל ומבוטל. וזהו החלק האחרון של הסדר, זה נועל את כל הקליפות החוצה, הקרבן פסח שזה ביטול עבודה זרה הוא השלמות שיוצאת מכל ה'סדר', אחרי זה כבר אסור לאכול. כמו בתפילה שהחלק האחרון זה 'ועל כן נקווה', ששם אומרים מה יהיה בתיקון השלם, 'לתקן עולם במלכות שד"י' 'והיה ה' למלך על כל הארץ', ומבואר במקובלים שזה נועל ומביא את שלימות התפילה.

וכתוב בזרע קודש להרה"ק מראפשיץ ז"ע, שהראיה שכזית מצת אפיקומן היא בדיוק כמו כזית קרבן פסח, היא מהדין שאין מפטירין אחרי, שלאאורה אין לזה פשט, בשלמא בשר יש ענין שלא יעבור הטעם מהפה,

המשך בעמוד ה'

סימני הסדר סדורים לנו מהראשונים, 'קדש ורחין' וכו', ומקובל מצדיקים שיש לאומנם נפה. ואף בקהילות שנתנו להקפיד שלא לזכר בתוך הסדר מאומה מלבד מילות התננה, אומרים את כל הסימנים קודם תחילת הסדר, וכפי המקובל לומר זאת עם הילדים בהרחבה ובפרשור.

מעשה

ידוע המעשה שהיה בעריכת הסדר אצל הסבא קדישא משפאלע ז"ע, שהכריז בנו הקטן 'קדש' וביאר בלשון אידיש 'ווען דער טאטע קומט אהיים פון שוהל מאכט ער באלד קידוש', ויותר לא אמר. שאל אותו אביו מדוע אינו אומר את ההמשך, והשיב הילד שהמלמד לא אמר לו יותר. לימד אותו אביו הקדוש שצריך לסיים גם הטעם 'כדי די קליינע קינדער זאלן נישט איינשלאפן און קענען פרעגן די מה נשתנה'.

למחרת בסעודת היום היה גם המלמד בין המסובין על שלחן הסבא משפאלע, ושאל אותו הסבא מדוע אינך מלמד את התינוקות גם הטעם של קדש כנהוג מקדמת דנא. השיב המלמד "חשבתי שאין זה נחוץ להאריך כל כך עם התינוקות, ובפרט שאין זה טעם חשוב, שהרי הדין הזה נהוג בכל אדם מישראל אפילו אם אין לו ילדים קטנים בביתו". כשמוע זאת הסבא קדישא התכעס עד מאוד וצעק עליו בקול: 'איך מלאך לבך לומר שאין זה טעם חשוב, האם אתה חכם יותר מכל המלמדים? אין אתה מבין כלל למה הנהיגו אבותינו ללמד את התינוקות, ואל תרהיב יותר להקל ראש לשנות לפי שכלך ממנהג הקדמונים!'

הבנה למעשה

ופירש שהאמירה 'כשאבא בא לביל פסח מבית הכנסת לביתו' מרמזת על אבינו שבשמים, ועל כך אנו מוסיפים ואומרים כדי שבני ישראל לא יירדמו באורך הגלות ויוכלו לשאול את אביהם שבשמים 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', למה נתארך הגלות הזה יותר מכל הגלויות שעברו.

על כל פנים פשטות הענין באמירת הסימנים הוא שאנו מסבירים מה אנו עושים בכל פרט מהסדר, ולכן חשוב מאוד שיובנו הדברים כראוי, שלא תהא זו אמירה בעלמא. לדוגמא, כשאומרים 'כרפס' שצריך לכוון בברכת 'בורא פרי האדמה' לפטור את המרור, צריך להסביר לילדים כפשוטו מה זה לפטור, דהיינו שלא אומרים ברכה על המרור, וכן בשאר סימני הסדר.

מהו 'בן חורין'?

כיצד נסביר לילדינו (ולנו..) במה אנו בן חורין?

עומק המשמעות של 'בן חורין' להבנה ולמעשה!

לו שליטה, קורה לפעמים שהוא מרגיש במיצר, וזו בדיוק הנקודה של שיעבוד, שאדם רוצה משהו מאוד חזק ולא מרשים לו, אדם נתפס ויושב בבית הסוהר והשומר לא נתן לו לצאת.

כל הדוגמאות האלו שרוצים משהו ולא מצליחים להשיגו, זה עצמו צריך לשמש דוגמה של שיעבוד.

המצליח בגשמיות אינו שולט

כשאנו מסתכלים ונראה לנו שפלוגי מצליח בגשמיות, המציאות היא שהוא אינו שולט, מידי יום רואים שאף הגביר הגדול אם שינו איזה חוק במדינה הוא יכול פתאום לאבד המון כסף, או אם מצאו אצלו ל"ע שהוא לא בריא אז הכול נגמר, הרי שאף שהוא רוצה להתעשר הוא משועבד למשהו שיותר חזק ממנו. כל אחד מבין שיש כוח יותר חזק ממנו, אפילו האפיקורס מבין שיש כוח יותר חזק ממנו, הוא רוצה מה שהוא רוצה אבל הוא מבין שחוקי הטבע חזקים ממנו, וזה אומר שאתה משועבד, כי אתה רוצה ויש משהו שאינו נתון לך!

בכל המהלך עד כה עוד לא תירצנו למה יהודים נקראים 'בני חורין', אלא הוכחנו שגם המצליחים בגשמיות וענייני העולם משועבדים למשהו, וזה קושיא על הקושיא, וזו מציאות, שכל אדם משועבד תחת חוקי הטבע, ואי אפשר להתווכח עם מציאות!

מהו בן חורין?

עתה ננסה למצוא מהלך של תירוץ לקושיא למה יהודים הם הבני חורין האמיתיים, כל אחד יכול למצוא ולהביע זאת בנוסח שלו, אנו ננקוט כאן בדרך מסוימת.

ניקח לדוגמא, אדם שבמשך תקופה ארוכה מתעורר כל בוקר בשעה מוקדמת, הוא מצליח בכך גם אחרי חתונה ובימים של ערב פסח שהיה ער עד מאוחר בלילה, ולמעשה הצלחתו לקום כל יום זה סוג של שיעבוד, הוא משועבד לרצון שלו לקום גם כשהוא עייף. אך אם נתבונן נראה שאנשים בסתר לבם מעריכים אותו, ויש שאף מקנאים בו. ולכאורה יש לשאול למה זה כך, מה ההסבר שמקנאים בו? והתשובה היא, שהאדם שרואה את הצלחתו אומר אני מקנא כי אני גם רוצה אך איני מצליח, גם לי יש רצונות אבל איני מצליח להגיע אליהם, ואילו אותו פלוגי רוצה ומגיע לאן שהוא רוצה. וזה מפתח ההבנה מה נקרא באמת 'בני חורין', בשפה פשוטה, 'בן חורין' הוא מי שרצונותיו הפנימיים באים על סיפוקם.

הרצון הפנימי

נקודת הדברים היא, שיש שתי כוחות באדם, יש את הכוח הפנימי שזה כוח הנשמה, ויש את הכוח החיצוני שזה כוח הגוף. גם לנשמה וגם לגוף יש רצונות, אך הרצון האמיתי ומהות האדם הוא הפנימי, ואפשר להוכיח זאת אף בלא אמונה, כי רואים שהרצון הפנימי הוא חזק יותר, זה דוחף אדם להתאמץ הרבה יותר, וזה מביא לאדם סיפוק

לשחוט את הצאן להראות לנו שאין לה חשיבות אצלנו, וכשיגיע הזמן שנצטרך לתת דין וחשבון "לא יועיל הון ביום עברה" (משלי יא, ד), הכל יהא בטל ממילא, אדם יידע שכל העשירות והכבוד זה כלום. והמצוה לשחוט את הפסח ניתנה לנו דווקא בימי צאתנו ממצרים שיצאנו מעבדות לחרות, להראות שהיציאה היא כדי שנהיה בני חורין באמת ולא משועבדים לעבודה זרה של כסף, להראות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (אבות פ"ו מ"ב). כי מי שמבלה כוחו בהשתדלות להשיג ממון, וכן בכל התאוות ודברים גשמיים, הוא מקריב את עצמו ואת כל מהותו בשביל לקבל תאוות, והרי הוא בכך עבד משועבד הרדוף אחריהם ואין לו כלום, כל כולו להוט ומשועבד לכסף וזהב ואינו יכול אף ליהנות מהעולם, הוא משתגע ומאבד את כוחותיו. ומה יש לו מזה שהוא יצא ממצרים, הרי הוא הכניס את עצמו תחת שעבודים אחרים, בלילה לא יישן וביום לא ינוח, הוא החליף שיעבוד זה בשיעבוד אחר!

שלב ב'

וכי מי שאינו ירא שמים אינו מוגבל?

ובדברי ה'בני יששכר' הללו עדיין לא מונח התירוץ על הקושיא, אלא מזה נקח להקשות קושיא על הקושיא. כי יש לשאול האם רק יהודי ירא שמים הוא המוגבל היחיד, וכי מי שאינו ירא שמים אינו צריך לקום בבוקר לעבודה, וכי הוא לא משועבד לסדר יום מסוים, וכן לצרכי הכבוד והתאוה שהוא מרגיש מוכרח שיהיו לו ואין לו דרך להירגע בלי לקבל את זה. הרי בשביל מעט כבוד הוא מוכן לעשות הכל, וכפי שהעולם אומר 'כמה בזיונות אדם מוכן לקבל בשביל קצת כבוד', וזה מפני שהוא חש שאין לו ברירה. אדם שאוהב כבוד ומפרסם את מעלותיו ברבים, זה מראה כמה בתוך תוכו לא טוב לו, הוא דורש את הכבוד כדי לחוש איזה סיפוק מדומה. בקנאה תאוה כבוד אפשר לראות כמה אין לאדם שליטה לעצור בעצמו, אדם שמשתוקק לקבל כבוד ופתאום נודע לו שפלוגי קיבל כבוד יותר ממנו, הוא מרגיש חסר אונים ונעשה ממש משוגע ומופרע. או אדם שמוכר ומרויח, ופתאום קונה ותיק עוזב אותו והולך לקנות אצל המתחרה שלו, הרי אין לו דרך לעזור לעצמו, הוא אינו בן חורין אלא משועבד לכוח שאין לו שליטה עליו. נמצא שבכל ענייני העולם יש דברים שאין לו שליטה עליהם, ואף אם ירוץ בכל כוחו וינסה לתפוס זאת, ואולי יעלה בידו פעם או פעמיים, הרי בכל זאת הוא משועבד לקבל את זה ולא תמיד הוא מצליח.

הילד משועבד

כשמדברים לילדים בשפה שלהם, אפשר להמשיל זאת לילד שרוצה משחק מסוים, הוא בא ואומר לאביו שלכולם יש את זה, ואביו אומר לו: 'אנחנו לא קונים את זה, כי אצלינו בבית לא מכניסים דבר כזה, או כי זה יקר מידי', או שהאבא אומר לו כבר קניתי לך אתמול משחק ולא קונים כל יום, או שמתווכח עם הילד שלא לכולם יש את זה. בכל אופן, האבא שולט על הילד, ולכן גם אם הילד רוצה הוא לא תמיד מצליח, ובאמת כיון שילד משועבד להוריו ואין

אנו אומרים כל יום בברכת אמת ואמונה בערבית 'ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם' - הקב"ה עשה אותנו ביציאת מצרים בני חורין לעולם, 'אילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים', ועתה נהיינו בני חורין! ויסוד זה - יסוד גדול הוא לעבודתנו, ננסה להעמיק בזה, ולבאר איך אפשר להנחיל זאת לבנים כראוי בדרך של שאלה ותשובה. וכפי שכבר נתבאר שהענין של שאלה ותשובה הוא להתבונן מה היה הבן שואל אם היה לו כוח הסברא, מה הדבר שאני מכיר שנוגע ומכאיב לו, אלו הן הנקודות המפריעות לו ורק אין לו המילים לאומרם, 'את פתח לו'.

ומתחילה יש לנו לברר היטב אצל עצמנו ולהסביר זאת לכל אחד מהמסובין, למה באמת אנו נקראים 'בני חורין', הרי לכאורה אנו מאוד מוגבלים, כל אחד בחלקים שמתקשה בו, אם זה בקביעות עתים לתורה, אם זה במה שאסור לאכול, או במה שצריך להיזהר בשמירת העינים ולפרוש מטכנולוגיה, כל זה נראה ממש שיעבוד. ויש מי שבתוך תוכו שואל את עצמו למה להיות כל כך קשור ומוגבל, למה לא לחיות יותר רגוע ומשוחחר.

וכדי לענות נכון על שאלות אלו ולהניח את הדעת באמת, אין די באמירה בעלמא, להסביר שזהו הבן חורין האמיתי, כי הוא אינו מרגיש שזה כך. ולכן ציוו אותנו לעשות בלילה הזה פעולות של חרות, כגון החיוב לאכול בהסיבה, וגם מה שנהגו שבעל הבית לובש קיטל ומתנהג בגינוני מלכות, כי ככה התשובה באה עם רגש ובאופן מוחשי, אבל זה עדיין לא התשובה.

שלב א'

להקשות על הקושיא

ולעצם התשובה מה נקרא חרות, צריכים אנו למצוא את המילים הכי פשוטות ומובנות, כי אם נאמר מילים עמוקות מידי, או מילים שכבר מוכרות לכולם, לא יהא בהם כדי להניח את דעת השואל ונמצא שעדיין לא קיימנו את מצות הסיפור, לכן צריך סייענת דשמיא לומר את המילים הנכונות, ותן לחכם ויחכם עוד. אך לפני שניישב את השאלה כדאי לנו קודם כל לערער אותה, וכפי הפתגם השגור בפי הבריות שיהודי מתרץ קושיא עם קושיא, אין זו בריחה מהקושיא וגם לא תירוץ אמיתי לקושיא, אלא הרעיון בזה הוא שכאשר יש לאדם קושיא, הוא מרגיש צודק וקשה לו לקבל תירוץ הסותר את קושייתו, רק אחרי שהוא נכנע ומבין שהוא צריך לחפש תירוץ אז יש מה לנסות לתרץ לו, זה גורם שהמוח שלו יפתח ויבין שהענין אינו פשוט וברור כפי שסבר תחילה.

צאת מן השיעבוד

כי הנה איתא בבני יששכר (חודש ניסן ד, ד פסחים פח, ב), שקרבן פסח בא מן הצאן שזה ענין המזורה על עשירות, ככתוב (עקב ו, יג) "עשירות צאנן" ואמרו חז"ל (תולין פד, ב) שנקראו כן על שם שמעשירות את בעליהן, והקב"ה צוה אותנו

הרעיונות

יש היום תוכנית שנקראת 'שתיים עשרה צעדים' לצאת מהרגלים רעים, וזו הדרך היחידה להיגמל מכך. והעיקרון בזה הוא להבין שיש כוח חזק ממך שיכול להוציא אותך מזה, ולדידם זהו כוח חזק עלום, אך לדידן אנו הרי יודעים שזו האמונה, להאמין שיש רבש"ע שמצווה אחרת, ולהתפלל אליו! זה הראיה הכי גדולה שאנו בני חורין!

אדם שמצליח לקום כל יום מוקדם, הרי הוא מצליח להגיע למלא את הרצון הפנימי שלו, הגוף שלו סובל מזה, הוא קם ממיטתו גם כשהגוף דורש שינה, כי הוא מבין שהגוף הוא רק חיצוני. כשאדם מגיע למילוי הרצון הפנימי מביטים עליו בהערכה ומוקנאים בו, כי רואים אדם שפנימיותו רצתה להגיע למשהו והוא הגיע, ואף שהיה לו גדר סביב הוא שבר את הגדר, הוא ביקש מהקב"ה שיעזור לו, והקב"ה אמר לו בחרתי בך ונתתי לך את הכוח של תפילה 'בכל קראנו אליו', לכן אני עוזר לך. דבר כזה נקרא 'בן חורין', כי הוא הגיע למה שהוא באמת רצה להגיע. מה שאין כן אדם שרוצה להיות גביר העיר, שיהיה לו הרבה כבוד, זה אינו הרצון הפנימי שלו, וכיון שהנשמה אינה רוצה את זה, אז רק מי ששכלו מאוד נמוך יכול לקנא בו, כי באמת גם אם הוא נראה מאושר הרי שבלבו הוא מרגיש מרירות. הוא רצה כסף או כבוד והשיג את זה, אבל היות שאי אפשר להדחיק את הרצון הפנימי, הוא נשאר תמיד במלחמה, יש לו טענות על כל העולם, והוא אינו קולט שזה הוא עצמו שחסר לו סיפוק אמיתי!

נקודת הדברים היא, שכאשר מגיע אדם למילוי הרצון הפנימי שלו אז הוא שבר את החומה ומרגיש שלימות עם עצמו, הנפש שלו מרגישה בת חורין, יש לו סיפוק אמיתי, ועניני הגוף החיצוני לא מפריעים לו. מה שאין כן במילוי רצון כל ההבלים של הגוף, הוא אף פעם לא יהיה מרוצה, כי אי אפשר לכבות את הרצון הפנימי, ויש לו יסורי נפש!

דבר זה הוא כלל מוסכם וברור ואין בזה שום יוצא מן הכלל, שכל מי שנופל ברוחניות ומתרחק מהקדושה אינו שמוח, אין לו סיפוק אמיתי, זה תמיד הולך יחד, וזו מציאות ברורה שאין החי מכחיש את החי, אין אפילו אדם אחד שיש לו סיפוק אמיתי בעשיית דבר האסור. וזה מפני שהכוח הפנימי שלו שהוא עיקר האדם, לא בא על סיפוקו, ולכן הוא נשאר כל הזמן במלחמה.

כח הנשמה

ולכן בבואנו להסביר את ענין החרות, חשוב מאוד שנבין שיש לכל אדם שתי סוגי רצונות, הבן חורין שולט על הגוף, והמשועבד אין לו שליטה על הגוף. וזה הענין שרואים לדאבוננו שכל אלו שהם מכורים לכל דבר שלילי, אין להם שום שליטה לעצור את עצמם, כל המומחים אומרים שהתמכרות זה הדבר הכי גורא, אפשר לבחון זאת במציאות ולהסכים עם האמת, שמי שאין לו כוח הנשמה אינו שולט על הגוף. יש ל"ע אנשים המכורים לדברים מכוערים ונתפסים על כך לבית סוהר, וכשיוציאים חוזרים תיכף לסוהר, ואם נשאל אותם: 'וכי לא הבנתם שזה לא כדאי, שיהיה לכם בזיונות', אין להם מה לענות, כי הם פשוט אינם שולטים בעצמם. אדם שהחליט מאה פעמים להתאפק ואינו מצליח, זה מפני שהוא אינו עובד על עצמו לחזק את כוח הנשמה ולהיגמל מהרגלי הרעים, וממילא הוא אינו שולט על עצמו, ולא יעזור לו כלום.

יהודי יש לו כוח להתגבר

יש כח הגוף ויש כח הנשמה, ובכל דבר צריך להבחין מי רוצה את זה, הגוף או הנשמה, אם הוא אינו מצליח להתאפק הרי הוא משועבד לגוף, וצריך לשבור את החומה. הקב"ה נתן לנו ביציאת מצרים כוחות הנשמה מיוחדים להתגבר על הגוף, גם על פי סוד קיבלנו ביציאת מצרים הרבה ניצוצות הקדושה שזה חיזוק לנשמה, וזה הביא לנו שכוחות החרות התחזקו. יהודי יש לו כוח להתגבר ולהתאפק, ובשעה שהוא מתגבר יש לו אמנם צער, אבל הוא מצליח להגיע להיות בן חורין אמיתי. גם מי שיש לו בעיות בחיים, לא הכל עולה בידו כמו שהוא רוצה, בכל הענינים הגשמיים, בבריאות בפרנסה ובנחת, בכל זאת יסוד גדול ביהדות הוא שאפשר עם כוח הנשמה להמשיך לעבוד את הקב"ה עם אותם כוחות, ובאופן זה הוא בן חורין אמיתי.

שלב ב'

על הנפש לא נגור!

ובזה ראוי לפרסם גילוי שיכול לעזור להרבה

יהודים שדרכי חייהם אינם עולים בידם כפי שהיו רוצים.

מעשה

אברך חסידי בשם הר"ח רבי שמשון קוט ז"ל (נלב"ע בשבת הגדול תשפ"ב) התבשר בבשורה הנוראה שמקנת בו המחלה הנוראה ל"ע. קרא לידידיו ואמר להם: "הנה סדר העולם הוא שאדם שמתייסר בייסורי הגוף אזי גם נפשו מתייסרת, כי הייסורים של הטיפולים נוטלים גם הרבה כוחות הנפש, וכמו שרואים שאדם שתלה והבריא אינו חוזר לכוחות הנפש שהיו לו מוקדם, מרוב שנחשל בהם. אמנם האמת היא שהקב"ה גזר רק על הגוף להתייסר ולא על הנפש, ואם הנפש תתייסר או לא זה בחירת האדם!" ואמר להם על עצמו: "איני מסכים להתייסר בייסורי הנפש, הנפש שלי אינה חולה והיא יכולה להמשיך הלאה בחיות מלאה! ואכן חברי מעידים שבכל התקופה היה מלא שמחת חיים, הוא המשיך לחיות ולעבוד את ה' על אף הטיפולים המרים.

הבנה למעשה

ובאמת עצם זה שיהודי חולה מסוגל לומר דבר כזה, אין לך בן חורין גדול מזה, הנפש שלו היתה בחרות.

ואם נביט סביבנו נראה הרבה יהודים יראים ושלמים שגם אם לא הכל חלק אצלם, הם עוברים מצבים קשים, בכל זאת הם ממשיכים לחיות בשמחה ואמונה. זהו בן חורין אמיתי, שהוא מסוגל להצליח להוציא את הרצונות הפנימיים שלו בכל מצב. וגם אם הוא אינו מצליח במאה אחוז, זה אולי מפני שהיה חסר לו תפילה על כך, או מפני שכמוכן היצר הרע עובד בכל הכוח להחליש, אך בכל זאת כמה שהוא מתחזק להמשיך, הרי הוא מגיע בזה למה שהרצון שלו שואף, והוא בן חורין. גוי לא קיבל בכלל נשמה כזו, אין לו בכלל את הכוח שיכול להרגיש את נשמתו ולהחזיק מעמד במצב קשה, הוא מרגיש רק את הגוף, וזה לא מביא לו שום חיות פנימית. והראיה הכי גדולה היא כשבאה ל"ע עת צרה, שיהודי יכול להישאר שמוח, אבל גוי אינו מסוגל לזה!

מעשה

לפני תקופה הקראנו מכתב מהרה"ח ר' אברהם דוד [בן שרה בלומא לרפ"ט] ווייס שליט"א, שהוא יהודי שכבר למעלה משבע עשרה שנה משותק בכל חלקי גופו מלבד בעיניו, ובכוח מבט עיניו הוא כתב מכתב לאיזו אשה של"ע מצאו אצלה גם כן מחלה כזו של ניוון שרירים, והיא התנגדה לכך שיכניסו לגופה צינור לנשימה כדי שתוכל לשרוד בחיים, באומרה איזה סוג חיים הוא זה, ור' אברהם דוד עורר אותה להכיר בערך האמיתי של החיים גם בצורה נוראה כזו. הוא ביאר לה, שאצל גוי החיים שלו אינם חיים אם הוא לא יכול לעשות מה שהוא חפץ, לראות להסתובב ולהינות מהחיים, ולכן הוא בוחר במיתה, אם הוא מוגבל הוא מעדיף למות, אבל יהודי יודע ששעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, שעה שהוא יכול להגיע בה לרצון הפנימי, לעבוד את הקב"ה, לנצח את היצר הרע, יפה יותר מכל חיי העולם הבא!

הבנה למעשה

זהו בן חורין אמיתי, מי שיודע מה תכליתו, מה רצונו הפנימי, ומה כוח הנשמה שלו!

שלב ב'

בן חורין – הדרך להיגמל מהרגלים רעים

הנה הדרך להוציא ולגמול אדם מהרגל רע, כמו כל אלו שמכורים ל"ע להרגלים רעים, כגון עישון וכדו', יש היום תוכנית שנקראת 'שנים עשרה צעדים' לצאת מזה, וזו הדרך היחידה להיגמל מכך. והעיקרון בזה הוא להבין שיש כוח חזק ממך שיכול להוציא אותך מזה, ולדיים זהו כוח חזק עולם, אך לדין אנו הרי יודעים שזו האמונה, להאמין

שיש רבש"ע שמצווה אחרת, ולהתפלל אליו! זה הראיה הכי גדולה שאנו בני חורין, הכאב הכי גדול לאדם זה שהוא משועבד להרגלים ואינו שולט בעצמו. היה מעשה באדם שהיו צריכים לנתחו כמה פעמים בגלל מאכלים שהזיקו לבריאותו, ואחרי שנרפא לא שלט בעצמו ולקח מונית ונסע שעתיים לקנות את המאכל שהזיק לו, כי הוא היה כל כך משועבד וקשור בחבלי עולם הזה. לעומת זאת יש הרבה יהודים סביבנו שלקחו הרגל רע ונגמלו ממנו, יש אדם שעד לפני כמה שנים היה איש פשוט ולקח את עצמו באיזה עת רצון לטוב, וכבר כמה שנים אוחז בדרך הטובה, הוא שינה הרגל והשתחרר ממנו.

אדם שהיה לו הרגל לעשן, או שהיה מכור לכלי מכלים שונים, אם יום אחד הוא הצליח להיגמל ולזרוק את זה, הוא מצליח להסתדר בלי זה, אז הוא נעשה בן חורין, הוא נעשה בן אדם חדש. האמת היא שאין דרך אמיתית לצאת מהרגלים רעים, אבל יהודים מצליחים כל אחד לפי דרגתו, וזאת משום שהקב"ה נתן לנו כוח מיוחד לצאת מעבדות לחרות. אדם שלא היה לו קביעות עיתים לתורה, או שלא היה מסוגל לקום מוקדם, ושינה את עצמו לטובה, זה הפירוש בן חורין!

שלב ב'

כיצד מסבירים לילד?

כשמדברים לילד צריך לדבר אליו בשפתו, בדרך פשוטה לפי דרגתו, להסביר לו שהרגלים רעים באים מרצון הגוף והקב"ה נתן לנו כוח להתגבר על זה. להביא משלים מאנשים שאנו מכירים, ולהוכיח עד כמה הם באמת בני חורין, הם אינם משועבדים למה שהגוף דורש מהם. להסביר שגוי בכלל לא מסוגל להבין ולהאמין בכוח המעצור שיש ליהודי, בשמחת החיים שיש ליהודי. כשהם רואים כל מיני הנהגות אצל יהודים הם שואלים וכי דורשים ממכם עד כדי כך, משהו מכריח אתכם ועוקב אחריכם, הם לא מבינים שזה הרצון האמיתי שלנו.

רק דבר אחד מעכב את שמחת החיים, אם אדם לא מוציא את הרצון הפנימי שלו או שאינו יודע מה הוא רוצה, אז הוא מתבלבל. או אם משהו חיצוני אוסר עליו והוא אינו מבין שזה טובתו ורצון נשמתו הפנימית, אז הוא מרגיש משועבד, ההורים אינם מרשים לו או המשיגים מונע בעדו, הוא משועבד כי לא הוציא וגילה את הרצון הפנימי שבו. אך בו ברגע שישאל את עצמו ויבין מה הוא רוצה, אז אף אם לא יצליח מאה אחוז ויש לו כאב לב, הוא ישתמש בכללי הביטחון והתפילה, והקב"ה יעזור לו להיכנס למשפחת המנצחים, הבני חורין.

אין די בכך שצוחקים על המצליח בגשמיות, ומוכיחים שהוא לא בן חורין, כי כאמור זה רק קושיא על הקושיא. אלא צריך גם לתת לילד להבין שכל יהודי הוא בן חורין, שיבין מדוע הוא מוגבל במי שמצליח ברוחניות, כי הוא בן חורין, ולהסביר לו שגם לאותו פלוני היו נסיונות וקשיים. ואצין לדוגמא את הגאון הגדול ר' חיים קנייבסקי זצ"ל, שהוא היה בן חורין אמיתי, כי הוא הצליח להגיע להשגות גבוהות בתורה. וכך גם כל יהודי אפילו פשוט ביותר, אם היתה לו איזו מידה רעה, כגון שלא היה יכול לראות בטובת חבירו או לדנון לכף זכות, והוא התגבר על זה, הרי הוא בן חורין, גוי אינו יכול לעשות את זה. צריך להסתכל על יהודים כאלו בעין טובה, וגם אדם אצל עצמו יש לו לראות מה שהצליח, מה שהוא התקדם וקרע מעצמו עבור רוחניות והוא כבר לא אותו דבר, כי הנה הוא בן חורין בענין זה.

לדאבוננו העולם אומר בדרך צחות שיש אנשים שמתים בגיל עשרים וחמש וקוברים אותם בגיל תשעים, זאת משום שבגיל עשרים וחמש כבר התייאושו משאיפותיהם. לפעמים האדם הוא כל כך מובולבל, וצריך פשוט להחיות אותו, זה המפתח שנוכל להכניס כוחות רוחניים בגוף, שמשחררים אותו מהבלי העולם!

וה' יעזור שנצליח בכך, להיות בני חורין אמיתיים, לעבוד את ה' יתברך בלבב שלם!

פסח - המפתח לעשות שינויים בעולם!

מאמר כללי בענין הווייתנו כהג הפסח, ובענין ההינדך הנרצה לכנינו כימונו אנו

קריעת ים סוף.

קראנו אליו, כלומר, שכאשר יהודי עומד ומתחנן לבורא, ומבקש ממנו בקשותיו, הרי הוא מתחבר להש"ת ומוריד למטה לעולם את קדושת הבורא. בכוח קדושה זו מסתדרים כל עניינינו ומשתנים לטובה.

סוד כל מעשה. כמו כן בכל מעשה מצוה ובכל עת שהוא מתחבר לבורא, וכפי שהספרים מאריכים הרבה, שזה סוד עבודת האמונה והבטחון שהאדם יחיה עם התקרבות לבורא ואז יידע שכל הצלחתו תלויה בזה. כל עובד ה' מכיר את עצמו, שכאשר הוא משכים בבוקר בזמן ועושה הכנה ראויה לתפילה בהתבוננות היטב, ומתפלל בהשתפכות הנפש ובכוונה טובה, ושומר על קביעות העיתים ללימוד, אזי רואה הוא בעצמו שה' עמו בכל אשר יפנה, ובכל אשר יעשה ישכיל ויצליח - לעומת כן, לפעמים כאשר הוא נרפה ומתעצל בעבודת הבורא, רואה הוא שהעניינים מסתבכים ואין לו הצלחה בכל אשר יפנה.

ולפעמים הקב"ה בעצמו מעורר את האדם לכך. כאשר הוא סמוך ובטוח בעצמו ומתכנן את מהלכי חייו ללא שימת לב לבורא המלווה אותו על כל צעד ושעל, אזי משמים מסובבים שתהיה לו תקלה קטנה ומביכה, כדי שיתפוס את עצמו לפתע ויזכר מהבורא שיש לבקש ממנו ולהתחנן על כל דבר.

סוד החירות. זהו סוד החירות של ישראל. הם בני חורין, כי יש להם את המפתח לכל הבעיות שבחיים. יש להם את האפשרות למצוא פתרון לכל בעיה ולהביא מזור וישועה בכל ענין.

הגוי דומה לאותו אסיר הנעול מאחורי מסגר ובריה, חסר אונים וחסר ישע. אין לו כלום בעולמו אלא מה שמשלשלים לו מארובות תקרת בית הסוהר.

לעומת כן, היהודי הוא כאותו אסיר שקיבל את מפתחות בית מעצרו. הלה יכול לצאת ולדאוג לעצמו למאכלים משובחים, ולפעול עבור שחרורו ולכל מה שיחסר לו. כי יש לו את המפתחות.

כך אנו בני ישראל קיבלנו לביל חג הפסח את המתנה הטובה הזו. העניקו לנו את המפתחות שעשויות לפתוח לנו כל דלת ושער נעולים ומסוגרים.

יש לנו את מפתח הרוחניות - ההתקרבות לה', שזה ע"י קיום מצוות, תפילה, אמונה ובטחון.

אך זאת למודעי כי לא כל תפילה מועילה. אם חלילה האדם אינו עושה את רצון קונו כראוי, הרי התפילה אינה מחברת אותו מיד לאביו שבשמים. כפי שבלמוד התורה, אם התורה אינה נקיה כראוי, במחשבות

כוח הרוחניות. ניתן לקרוא לזה בשם 'אמונה' או 'בטחון' ואף 'תפילה', אך השם הכולל הוא 'רוחניות'. כאשר מערבים את הרוחניות לתוך ענייני וקשיי הגשמיות, אזי הרוחניות גוברת על הכל. מאז קריעת ים סוף נעשה הדבר למציאות שכאשר יהודי משתף את הקב"ה במשעולי חייו מיד נהפך הטבע כולו לטובה.

סודות של יהודי

זהו דבר מיוחד שיש רק לבני ישראל, ולא אצל אומות העולם. ויש להתבונן בכך.

הכוח שיש ליהודי. ראשית, צריך לדעת שאומות העולם כל מטרת היותם בעולם הוא למען בני ישראל, כדי לסייע להם בעבודת הבורא, ולחילופין כדי להביא להם נסיונות. מעבר לכך אין להם שום מעמד ותפקיד אחר בעולם.

אם יהודי יכול לחולל שינויים בהנהגת העולם, בכוח התפילה ועבודת הבורא, אצל גוי אין כלל מציאות כזו. הגוי יכול לחולל חידושים בתוך הטבע ולשדד מערכות בתוך מסגרות העולם, וכפי שחונן אותם הבורא, כדוגמת חכמת הטכנולוגיה, שכידוע מובא כבר בזוהר הקדוש (וירא קי. א) שבאחרית הימים תרד חכמה גדולה בעולם, וכפי שראינו שלפני כמה מאות שנים החל העולם לשגשג ולהתפתח באופן מבהיל, ולאחרונה הכביד מאוד עם התפתחות הטכנולוגיה, שכל זה נעשה על ידי גוים במטרה לשרת את כלל ישראל.

אולם, אין כוח לגוי לחולל שינוי שישבור את כללי הבריאה. כי אין לו את החלק הרוחני שיכול לגבור על הגשמיות. זה יש רק בכוחו של יהודי המגיע עם שמו של הקב"ה, ועם כוח הרוחניות שמסוגלת לשבור ולרתום את כל כוחות הטבע הגשמי למען מטרת הבריאה - עם ישראל.

שכן כפי שאדם יודע שכדי לשבור שולחן עליו להביא חפץ חזק יותר וחד יותר מהשולחן, רק כך יוכל לשבור אותו. כמו כן אי אפשר לשבור את הגשמיות אלא ע"י דבר חזק יותר שזהו הרוחניות.

כוח זה קבלו ישראל מאז שנעשו בני חורין, ומאז ועד היום יש להם את הכוח הלז להביא את הרוחניות לעולם ולחולל בו שינויים.

סוד התפילה. זהו סוד כוח התפילה. הקב"ה נתן לנו מתנה שהוא שומע את תפילתם של ישראל בכל

כאשר אנו עומדים בימי חג הפסח - ימי יציאת מצרים בעבר ובהווה, עלינו להתבונן ולמצוא את הדרך לקבל חיזוק מימים נשגבים אלו.

הנסיין הראשון

החירות נשלמה. ביום הראשון של פסח קיבלנו מתנה - להיות בני חורין. כל אחד מאתנו נהפך לבריה חדשה. בן חורין. זו מציאות חדשה שהאדם משתנה הודות למציאות זו על כל צעד ושעל בחייו.

מציאות זו יצאה מן הכוח אל הפועל ביום שביעי של פסח. כפי שכתבו הפוסקים כי קריעת ים סוף הוא חלק בלתי נפרד מסיפור יציאת מצרים. כאן נשלמה היציאה לחירות.

טרם הגיעו לים סוף עדיין לא היתה המציאות של "הים ראה ויגוס", דהיינו, שהטבע כולו כפוף ומשועבד לכלל ישראל. אף שבמצרים כבר ידעו היהודים מסוד התפילה והזעקה לד', ושהקב"ה עונה להם בכל קראם אליו - אולם המציאות הזו שהים נס מפניהם והירדן ייטוב לאחור, זה עדיין לא היה ידוע להם. אמנם המצרים ספגו עשר מכות, אך היה זה יכול להיראות כנקמת ד' בגוים ולא יותר. בעת קריעת ים סוף נודעה המציאות החדשה.

למה הדבר דומה, למי שהתמנה ביום בהיר לתפקיד רם ונישא, וכאשר הוא שואל ומתמיה במה יזכר הדבר שהוא עלה לגדולה, יאמרו לו עמוד והמתן זמן מה עד שתראה בעצמך לפתע איך כל הדברים משתנים. איך מכבדים אותך ומעמידים אותך ככותל המזרח וכהנה.

כך גם כשיצאו ישראל ממצרים ונעשו בני חורין, עדיין לא ידעו בעצמם במה מתבטאת חירות זו, והיה להם להמתין עד צומת הדרכים הראשונה שנקלעה לפניהם, קושי גדול של מערכות הטבע העומדות נגדם. או אז ראו את גודל הענין הנשגב של חירות. אז ראו את המציאות החדשה שהטבע משועבד להם לגמרי.

אמנם חז"ל (מכילתא טו. ב) אמרו "ראתה שפחה על הים", הכל ראו את גדולתו של הבורא ואמרו: "זה א-ל ואתה", אבל באמת ראו במעמד זה גם את שגב גדלם של בני ישראל עצמם לאחר שיצאו ממצרים.

וכמובא באור החיים הקדוש (בשלח יד. כו) שמאז קריעת ים סוף, בכל הדורות, הטבע משועבד לגמרי לעמלי תורה, וכמסופר על רבי פנחס בן יאיר, ועוד. אף אצל אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש ותלמידיו זיע"א ראו את הפלא הזה שהיו יכולים לעבור את הנהר בנתינת הגארטל שלהם על המים. מציאות זו החלה מעת

הרבוניות

כל עובד ה' מכיר את עצמו, שכאשר הוא משכים בבוקר בזמן ועושה הכנה ראויה לתפילה בהתבוננות היטב, ומתפלל בהשתפכות הנפש ובכוונה טובה, ושומר על קביעות העיתים ללימוד, אזי רואה הוא בעצמו שה' עמו בכל אשר יפנה, ובכל אשר יעשה ישכיל ויצליח - לעומת כן, לפעמים כאשר הוא נרפה ומתעצל בעבודת הבורא, רואה הוא שהעניינים מסתבכים ואין לו הצלחה בכל אשר יפנה.

ולפעמים הקב"ה בעצמו מעורר את האדם לכך. כאשר הוא סמוך ובטוח בעצמו ומתכנן את מהלכי חייו ללא שימת לב לבורא המלווה אותו על כל צעד ושעל, אזי משמים מסובבים שתהיה לו תקלה קטנה ומביכה, כדי שיתפוס את עצמו לפתע ויזכר מהבורא שיש לבקש ממנו ולהתחנן על כל דבר.

סוד החירות. זהו סוד החירות של ישראל. הם בני חורין, כי יש להם את המפתח לכל הבעיות שבחיים. יש להם את האפשרות למצוא פתרון לכל בעיה ולהביא מזור וישועה בכל ענין.

הגוי דומה לאותו אסיר הנעול מאחורי מסגר ובריה, חסר אונים וחסר ישע. אין לו כלום בעולמו אלא מה שמשלשלים לו מארובות תקרת בית הסוהר. לעומת כן, היהודי הוא כאותו אסיר שקיבל את מפתחות בית מעצרו. הלה יכול לצאת ולדאוג לעצמו למאכלים משובחים, ולפעול עבור שחרורו ולכל מה שיחסר לו. כי יש לו את המפתחות.

האמונה והתפילה

יש כאן גם סוד גדול בדרכי החינוך.

שם שמים שגור. לדוגמא: אברך כולל פונה

לאביו חצי שנה אחרי החתונה ואומר שרוצה לעזוב את הכולל, כי נפשו קצה מעמל התורה רח"ל, האב אינו יודע את נפשו ומנסה בכל כוחו לשכנעו שימתין עם החלטתו וימשיך ללמוד בכולל עוד תקופה.

והיה אם האב יש לו מוח בקדקודו ופועל עם המפתח הנכון, אזי הוא נוטל את ספר התהילים ושופך ליבו כמים שהקב"ה ישלח סייעתא דשמיא לבנו וישנה את דעתו.

וכאשר הבן מגיע ומבשר לאביו שלאחר 'שנועץ עם מאן דהו' הוא החליט להמשיך לעת עתה את חוק לימודיו בכולל, על האב להיזהר מאוד שלא להגיב באופן של "טוב מאוד, זה מה שאמרת לך לעשות וכדומה", אלא עליו להשיב בשפה של אמונה וחיבור לה: "דע לך בני היקר שהצעד שרצית לעשות הכאיב לי מאוד וגעגעי בנפשי עד שהחלטתי לפנות לאביו שבשמים, התפללתי וביקשתי שתזכה להמשיך ולחבש את ספסלי הכולל בהצלחה גדולה".

דברים יקרים כאלו יורדים ומחלחלים עד עמקי הנפש, וחורשים תלמים של אמונה איתנה. הבן ילמד לדעת את הקוד. להכיר את המפתח להצלחה בחיים על כל צעד ושעל.

תמיד ראוי לדבר על הילדים הרכים בשפה עדינה של אמונה ולא בנימה של שתלטנות, מה שעלול לתת הרגשה שהאב פועל מתוך מניעים גשמיים של תאוות ניצחון וזה מסוכן מאוד לנפש הבנים.

היסוד והסוד. בכלל, צריך לדעת שכל מי

שמסתובב בעולם עם הרגשה שכל דבר אפשר להשיג עם כוח ועצם ידי, בתחבולות והתחכמויות, ואיש את רעהו חיים בלעו - סימן הוא שאין לו שום שייכות עם הענין של יציאת מצרים. הוא כלל אינו בן חורין. איננו חי עם הידיעה שיש לנו אב גדול שמנהיג את כל העולם ומבלעדי לא תיפול שערה ארצה. אך מי שהשיכל להכיר את בוראו הוא הבן חורין האמיתי שיוודע שהכל ניתן להשיג בבקשה מהבורא. בכל עת שהוא נתקל קושי ומחסום הוא 'מאיים' מיד שידבר עם אביו... והכל מסתדר ובה על מקומו בשלום.

זה גם היסוד לחינוך הטהור שיצליח לכל נסיונות החיים. הרי לפני עשרים וחמש שנים לא חינוכו שום ילד ובחור כיצד להתמודד עם נסיונות הטכנולוגיה, כיצד יכול היום אברך מבוגר להתחזק בנסיונות אלו? - התשובה היא, שהעניקו לו את המפתח כיצד להתגבר על כל דבר. לימדו אותו שיש לפנות אל הבורא ולהביא את אביו שבשמים לכל צומת של ניסיון, ואין הבדל כלל איזה סוג של ניסיון.

כמו כן כל קושי וכל ניסיון, הכל משתנה אצל כל אדם, ובכל זמן וכל מצב. אין לנו אלא ללמד את עצמנו, את בנינו וצאצאינו, וכל סביבותינו את המפתח להצלחה בכל הדברים.

זה הסוד שקיבלנו בלייל החג. נעשינו בני חורין. יש לנו אב גדול בשמים, ויש לנו את המפתח שעמו אנו פונים אליו ומבקשים ממנו על כל בקשה וכל בעיה שלא תבוא.

למדנו לבקש ולהתפלל על כל דבר. תפילה שקודם התפילה, ותפילה לפני כל מצוה ולפני כל מעשה. שהדבר יצליח ושיהיה לנו סייעתא דשמיא בכל אשר נפנה תמיד.

יהי רצון שנזכה להביא את השראת השכינה בתחנונים, ונזכה להנחיל את האמונה הזאת והחירות מיצר הרע לנו ולבנינו ודורותינו עד עולם!

הנכון, לבצע את השינוי - הוא לעולם לא יצליח. ואנו נעשה חטא בנפשנו בכך שאנו דורשים ממנו ותובעים ממנו מציאות שהוא לא מסוגל לכך בעצמו.

רק בעזר ה'.

כאמור, הרי אי אפשר לבצע שינויים בעולם ללא כוח עליון. אין מציאות שאדם יוכל לשנות את עצמו ואת הרגליו אלא ע"י תפילה ובקשה מהבורא לסייעתא דשמיא, ולא פעם אחת, אלא בכל יום ויום. כפי שאמרו חז"ל כי בכל יום ויום יצרו של האדם מתגבר עליו ורוצה להמיתו, כך על משקל זה צריך בכל יום מחדש להתפלל ולהתחנן לבורא לסייעתא דשמיא.

את היסוד הזה עלינו לומר 'ברחל בתך הקטנה' לילדינו היקרים. עלינו לשנן באוזני הילד חזור ושנן, שצריך סייעתא דשמיא כדי להתקרב לבורא וכדי להצליח בכל פרט ופרט.

עלינו להפוך את השפה שלנו לשפה של הזכרת שם שמים בכל עידן ועידן. כאשר מדברים למשל על הצלחת פלוני ואלמוני, או על כישלון שאירע למאן דהו [באופן שאינו גובל באיסורי לשון הרע] עלינו להדגיש בכל פעם כי הצלחת פלוני היתה בסייעתא דשמיא, ואילו אלמוני נכשל כי לא היתה לו סייעתא דשמיא.

אף אנו, בעת שהצלחנו במשהו אין זה כי אנו מוכשרים ומוצלחים אלא כי הבורא היה בעזרנו. וכאשר נכשלנו במשהו אין זה מפני שפלוגי אשם בכך וכדומה,

בכל עת שהוא נתקל בקושי ומחסום הוא 'מאיים' מיד שידבר עם אביו...

אלא מפני שכך היה רצון השם ולא זכינו לסייעתא דשמיא כי עלינו להתפלל יותר, וכן הלאה.

אם לא נעניק לצאצאים היקרים את המהלך של תפילה ובקשה לבורא, ורק נבוא אליהם בדרישות שישתנו ושישפרו את דרכיהם, הרי אנו דומים לאותו שוטה שהטיל על ראש בנו ארגז שלם מלא ספרים, כדי להחזיר למוחו את התורה הקדושה. הרי חוץ מהעובדה שהבן יזכה לבית החולים עם חבלת ראש, לא יועיל אותו אוויל מאומה כי לא כך מחזירים את התורה בראש.

הוא הדבר, כאשר אנו דורשים שינוי מהבן יקיר עלינו לתת לו את הסוד להצלחה. ואם אנו לא יודעים את הסוד, מה לנו כי נלין עליו?!

וכאשר אנו כועסים וגוערים על הבן שנכשל במשהו ואינו הולך על דרך המלך, הרי זה צער בעלי חיים דאורייתא, שכן מה יעשה הבן ולא יחטא. הרי אין לו שום מציאות להתגבר על נסיונות החיים, שעל כך אמרו חז"ל: "אלמלא הקב"ה עוזר לו אין יכול לו", והרי אכן הקב"ה אינו עוזר לו אם הוא לא ילמד את הסוד שיש לבקש ולהתחנן בכל יום מעומקא דליבא לסייעתא דשמיא.

מדוע אנו באים אליו בקושיא, למה עשית כך ולמה לא הצלחת בכך? - הרי אין כאן שום קושיא. באמת אין לו שום כוחות וכלים להתמודד אם לא יידע את הסוד כיצד אפשר לבצע שינוי בעולם, שזה רק בכך הרחוני של הבורא, ע"י שמעריבים את הבורא בתפילה ובקשה.

חינוך נכון בשימוש בשפת

טהורות ולשמה, אינה פועלת היא את פעולתה כפי שהיא פועלת אצל יהודי נקי וזך הלומד את התורה הקדושה במחשבות טהורות של תשוקה להתקרב לבורא ולעבודתו.

הרי הדבר דומה לחומרי ניקיון (cleaning agents), שלפעמים הם מכילים ליטר ויותר, אך על תג הכלי מופיע כמה אחוזים של 'חומר פעיל' (active ingredients) ישנם בתוכו. כי מה שמנקה ומקורץ באמת הוא האחוז הקטן של החומר החריף והפעיל, לא המים הרגילים שנמהלו עמו.

כך גם התורה והתפילה של בר ישראל פועלים פועלתם לפי טיב החומר הפעיל שבהן, לפי המחשבות הטהורות, ולפי טיב איכות קרבתו של הלומד והמתפלל לרצון הבורא.

סוד האידישקייט: בשם הרה"ק הדברי חיים'

מצאנו זיע"א מובא שהאור הגדול שגילה מרן האריז"ל הקדוש זיע"א בעולם, חידש לנו שליהודי יש כוחות גדולים להפעיל לשמי רום ולהשיג את גדלות הבורא במדרגות עד אין קץ בכח פנימיות סודי התורה.

אך אורו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זיע"א גילה דבר חידוש יותר, כי האדם יכול להוריד את קדושת הבורא למטה אל תוך חומריות ועובדות העולם הזה, ע"י המחשבות הטהורות של יהודי שעושה את כל פעולותיו אף בדברים גשמיים בכוונה טובה בבחינת 'בכל דרכיך דעה'.

זה הסוד שזכינו לקבל בשעת יציאת מצרים. הסוד שאנו בני חורין, ויש לנו את הכוחות ואת מפתח האפשרויות להוריד את הבורא אל תוך כל חלק זעיר של עולם הזה שאנו נמצאים בו.

מי שחי ומתהלך עם ידיעה זו, חש היטב כי אין לו לקבל עצות ותחבולות מאחרים בכל ענין שבעולם, כי הרי מה לו ולעצותיהם אם יש לו את המהלך להגיע אל הבורא יתברך בעצמו, שהוא מנהל את הכל ואינו צריך לעזרתם ולעצותיהם של הבריות החכמים בעיניהם.

אף בעת קריעת ים סוף היו כאלו שניסו להציע עצות שונות, כמובא במפרשים, כמו פעולות לייבש את הים ולשאוב מימיו וכדומה. אך ישראל שעלו למדרגה גדולה של אמונה התחזקו באמונת אומן וידעו כי אם יש להם את המפתח לזעוק אל הבורא בעצמו ולהביאו לכאן לחולל שינוי, אין להם לשמוע לשום עצת מלחשים חובר חברים מחוכם.

כלל ישראל נענו למסירות נפשו של נחשון בן עמינדב שקפץ לים עד חוטמו בגדול אמונה והתבטלות לבורא, ומכאן צמחה הישועה. זהו סוד האידישקייט - התבטלות והתמסרות גמורה לרצון השם ללא שום התחכמויות אחרות.

והגדת לבנך - להעניק את המפתח לשינויים

כל אחר משפיע.

אחרי הודיע לנו אלוקים יסוד זה, נחזור למצוה הגדולה שנצטוונו לקיים בלייל החג. מצוות והגדת לבנך.

מצוה זו מוטלת עלינו כל השנה, ועלינו לעסוק בה בכל עת. כל אחד הוא 'משפיע' בזעיר אנפין, אם זה על בניו או על תלמידיו. ואף על חבריו. לכל יהודי יש השפעה על מעגל הסובבים אותו. אך עיקר המצוה היא 'והגדת לבנך' אב לבנו.

איך גורמים שינויים?

יש לנו ילדים ב"ה ואנו רוצים מאוד לראות בהם שינוי לטובה. רואים ילד שאין לו כ"כ התמדת התורה, או אין לו חשק בתפילה. הוא בוהה סביבו בעת התפילה. יש שעליו לשפר את ההנהגה בין הבריות שלא יפגע בחבריו וכהנה רבות.

אנו מצפים ומשוערים לשינוי. השאלה שלנו, איך אנו גורמים לילד השפעה בנפשו לבצע את השינוי המיוחל. אם לא נביא לו את הכלי האמיתי, את המפתח

אבל מצה הרי לא משאירה טעם מיוחד בפה, רק כי זה ממש כמו כזית פסח. וידוע שהיו צדיקים שבעת אכילת הכזית מצת אפיקומן ראו ממש איך שנוטף שומן מפיהם, ואפילו אצל כל יהודי זה השלמות כמו הפסח.

ברך

להוריד השפע

ברכת המזון זה מצוה מדאורייתא. יש לזכור כמה שזה גדול, בספר החינוך פרשת עקב מבאר את שורש המצוה בברכת המזון, שהקב"ה רוצה להשפיע טוב, ולכן רוצה שנדבר על הטוב וכך על ידי הדיבורים יוכל לתת הטוב. נמצא שברכת המזון הוא זמן ירידת השפע, ובפרט בלילה הזה שיש בו המון כוחות רוחניים, יש בוודאי כוח הגדול בברכת המזון להוריד את כל השפע. וכמו שאחרי תפילת שמונה עשרה, אומרים אשרי ובא לציון שיר של יום וקוה שזה הורדת השפע, כך כאן אחרי שאדם עשה תיקונים ויחודים בכל עניני הלילה, הברכה המזון מוריד אליו את כל השפע.

כל ברכת המזון מוריד שפע לפי מה ששייך להוריד אז, כמו שאין לשאול מה ההבדל בין המחאה להמחאה, כי תלוי מה כתוב בהמחאה, אם כתוב בו סכום גדול אפשר להוציא על ידו יותר, כך כל פעם יורד בברכת המזון שפע לפי מה שהיה בסעודה. ודי לנו ללמוד מה'הרחמן' המיוחד שאומרים בלילה זה בברכת המזון, 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה', איזה אור גדול יש עכשיו, זה מיוחד לליל פסח שאז משיגים בחינה כזאת, זה נותן לנו מבט איזה ברכת המזון זה.

ביטול כוחות הרע

וענין אמירת 'שפוך חמתך', מובא בראשונים בשם הירושלמי שהד' כוסות הם כנגד הד' אומות, שמשקין אותן כוס התרעלה. הכוס הרביעי הוא ביטול כח הקליפה לגמרי, וזה מה שאומרים ב'שפוך חמתך'. צריך להאמין בזה, שיש לנו עתה כוח לבטל את כל כוחות הרע שמביאים לנו צרות צרורות, להאמין שאחרי שערכנו את ה'סדר' ויש השראת השכינה יש לנו כוח לבטלם!

הלל

הודאה על עיקר המתנה

ההבנה: הלל זה הודאה, וצריך להודות בעיקר על המתנות הרחוקות, לזכור שכמה טוב שהקב"ה משפיע לנו בגשמיות הרי זה רק מסביב, ואין לשכוח להודות לו על העיקר. משל למה הדבר דומה, למי שקיבל מתנה יקרה, כלי כסף נפלא, והנותן עטף את זה בעטיפה יפה, ועיטר את זה בציצים ופרחים, אם המקבל בא ומודה על העטיפה היפה, ועל הקופסת הנפלאה, ולא על המתנה עצמה, אזי הנותן יצעק עליו, שוטה שבעולם, וכי זה הדבר שנתתי לך, זה רק מפני שרציני שתראה שזה מכל הלב, אבל העיקר זה המתנה עצמה. לכן צריך בעיקר להודות על החרות שזכינו לה ביציאת מצרים, החרות בעצמה עוזרת לאדם מכל הכיבוים.

אדם שהוא ל"ע חולה, יכול לחשוב איך אני יכול לומר 'ומחליים רבים ורעים ונאמנים דליתנו', אבל התשובה לכך שבהלל מודים על הרחוקות, על שהוציאנו ממצרים לחרות עולם, כל מה שאומרים בהלל הגדול ובנשמת העיקר הוא הודאה על החירות, וחירות הכוונה שלא יהא עלינו השפעה

מהדברים החיצוניים, 'דליתנו' הכוונה שהוא רומם אותנו מהחליים לא ישפיעו על הנפש, יש לנו כוח שנוכל להתגבר ולהיות בן חורין בכל מצב, שום דבר לא מעכב את ההודאה על שנתנו לנו עכשיו חירות חדשה.

וכעין שאומרים בליל שבת 'מודה אני ... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמך', להודות גם על העתיד, כי כשמבינים שקיבלנו מתנה של חרות בפנימיות נפשנו, ודאי שאפשר להודות, מבינים שזה ילווה אותנו הלאה. זה החלק של הלל, ואז שותים את הכוס הרביעי, שבכך מכניסים את כל הדיבורים לגוף.

נרצה

לשבת מתוך הקירוב

הרמב"ם בהלכות תפילה מבאר שבתפילה יש שלושה חלקים, יש שבח ויש הודאה ויש בקשה. המון העם רגילים לבקש, וסבורים שזה עיקר התפילה, לאחרונה נהיה גם התעוררות להתחזק בהודאה, אבל יש חלק נוסף שזה שירות ותשבחות להקב"ה, על זה בנוי כל ההלל-ה' שבפסוקי דמורה, זה לא הודאה על מה שקיבלתי אלא לשבח את הקב"ה.

ההבנה: וחלק זה של שבח, כל כמה שאדם יותר קרוב יותר מתאים שידבר שבח. את 'שיר השירים' שמדבר בשבחו של הקב"ה אומרים בפסח, כי בפסח מבינים את הענין של חושק ונחשק שיש בינינו להקב"ה, משיגים מעט כמה חזק הקב"ה אוהב אותנו וכמה אנו אוהבים אותו, ולכן רוצים לשיר ולשבח, לדבר על האהבה שלו אלינו ועל האהבה שלנו אליו. מרגישים כל כך קרוב ולכן מונים את המעלות של הקב"ה, וגם תוך כדי זה את המעלות של בני ישראל.

אדם שלקח חתן כליל המעלות, אז בזמן טוב הוא מונה בדיבורו או במחשבתו את שבחיו. הה' צ' ר' אביגדור מיללער זצ"ל בלילה לפני שנפטר, שכב בבית החולים וחשב שלא שומעים אותו, ומי שהיה איתו שמע איך הוא מונה את שמות בני משפחתו עם מעלותיהם, והודה לרבש"ע על כך. זה לא רק ההודאה אלא זה שעשוע ותענוג, אדם שרוצה ליהנות מאיזה כלי חדש או דירה חדשה, הוא מונה את המעלות של זה, הוא אומר לחבירו אתה חייב לבוא לראות את זה, זה מפני שהוא עצמו רוצה ליהנות לכן הוא מונה את המעלות. אדם שרוצה ליהנות מהקשר שלו לרבש"ע, מההרגשה שהוא קרוב, אז הוא מונה כמה טובות ומעלות למקום עליו, וכמה הוא גדול, וכן בפיוט 'אחד מי יודע', הוא שר ומשבח את הקב"ה, כי הוא רוצה ונהנה להיות במצב הזה!

קשה להיפרד...

לסיום אזכיר את מה שסיפר לי הרה"ח ר' יוחנן פילטשיק נ"י, איך כשהוא היה נער צעיר והיסב בליל הסדר אצל סבו הרה"ח רבי ניסן פילטשיק זצ"ל, אזי בשעה ארבע לפנות בוקר כשהעניים שלו נעצמו כבר, הוא הוריד את הראש לנום מעט, ושמע איך סבא שלו בשנות השמונים מדבר לעצמו ואומר, איך אפשר ללכת לישון, איך אפשר להיפרד מכוזה לילה קדוש. לבסוף אמר: 'נו, צריך כוח להתפלל מחר, שנוכל גם מחר להודות ולומר הלל!' עם כזה הרגש מתהלך יהודי בליל שימורים!

יעזור ה' ש'כן נזכה לעשותו' כאשר תחזינה עינינו בבנין בית המקדש בתפארתו במהרה בימינו.

היציאה לחרות נעשית בכל שנה!

איתא בתורת משה למרגא ה'חתם סופר' זצוק"ל (הגש"פ ד"ה עבדים היינו):

הבינני: "מה שמקשיין הראשונים למה לא תיקנו ברכה ש'ציונו לספר ביציאת מצרים? ויש מתרצין שנוכל בברכת ד'אשר גאלנו'. ואינו מובן לכאורה, דלמה לא מברכין עובר לעשייתו קודם שמתחילין לספר ההגדה?"

ואלמדה: ויש לומר, דאיתא בפרק ערבי פסחים (פסחים קטז, א.) מתחיל בגנות ומסיים בשבח, 'עבדים היינו, מ'מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו' וכו'. והנה כמו שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כמו כן חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא היה עובד עבודה זרה ועכשיו קרבו המקום לעבודתו, והיום ובלילה הזה ש'צאנו ממצרים התחיל לעבוד את השם בתחילה בהמצות הנהוגות אותו הלילה. והנה מציונו בטבילת גרים שמברכין לאחר טבילה, מפני שקודם טבילה אינו יכול לומר 'צונו' (פסחים ז, ב.) הכא נמי קודם סיפור יציאת מצרים אינו יכול לומר 'צונו', מפני שעדיין אנו בבחינה כאילו היינו מעובדי עבודה זרה, ולאחר הסיפור שיוכל לומר 'צונו' אז הוא נכלל בברכת 'אשר גאלנו'.

כלומר, שבאמת אומרים ברכה על סיפור יציאת מצרים, אלא שאומרים זאת בסוף ההגדה בברכת 'אשר גאלנו', והגם שאין זה עובר לעשייתו, מכל מקום מאחר שבתחילת ההגדה עומדים אנו עדיין לפני הגאולה, הרי אנו כמו גר שמברך על קבלת עול מצוות אחרי הטבילה ולא לפני, כי לפני הוא עדיין גוי ולא יכול לומר 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו', וכן בליל הסדר לפני ההגדה אנו עדיין בכלל 'עבדים היינו', ולכן אנו צריכים לומר את ה'צונו' אחרי הגאולה, בסוף אמירת ההגדה.

הכל תהליך של יציאה לחרות

הבינני ואלמדה: ומדבריו אלו יוצא יסוד נורא שצריך להוביל אותנו בכל מהלך ליל הסדר, ולא רק בחלק של סיפור יציאת מצרים. והוא, שכל מה שנעשה בלילה הזה הוא תהליך של יציאה מעבודת לחרות בפועל ממש. הדיבורים של הלילה הזה וכל פרט ופרט מהנעשה בו שוטף ומזכר את האדם ומוציא אותו מעבודת לחרות, וכמבואר בספרים הק' שהלילה הזה מסוגל לגאול את האדם מכל הקשיים שיש לו סביב, הלילה הזה מוציא אותו לחרות ממש.

זהו מדויק בגמרא (פסחים קח, א.) לגבי דין הסיבה בארבע כוסות שמבואר שיש חילוק בין שתי הכוסות הראשונות לאחרונות בזה, לצד אחד בגמרא בשתי הראשונות צריך הסיבה כי אז מתחילה החרות, ובשתי האחרונות לא צריך כי מאי דהוה הוה, ולצד אחר בגמרא בשתי האחרונות צריך הסיבה כי באותה ענה יש כבר חרות, ובשתי הראשונות לא צריך הסיבה כי עדיין אנו אומרים 'עבדים היינו'. הרי מוכח מהגמרא שהיציאה מעבודת לחרות נעשית בכל שנה ושנה בפועל ממש!

את חג המצות תשמור...

בימי היסוד והאמונה, העברת שרשרת הדורות מדור לדור, וקיום שאר מצוות הפסח במעשה ובמחשבה,

מבחר שיעורים ומוזיקים יסייעו בערך להתקרב אל ה' ואמונתו בו!

טלפון ישיר שע"י 'קול הלשון': 0732.951.337

718.686.8300
03.300.0223

ארה"ב
בלגיה

072.2577726
0204.586.2115

קול הבינני א"מ
בריטניה

לקבלת תגלית בביטויים וכן להודות והארת בכל שיעור תגלית
ניתן לפנות למספר ימינו הישיר 0732.951.337
660263@gmail.com

לתרומות והנצחת שיעור, וכן לקבלת השיעור דברי יום בימום ניתן לפנות
שיחות למכון 'הבינני' בודא"ל info@machonhavineini.com

זאת למודעי:

גליון זה מתמקד
בליל הסדר
ובמהות 'בן החורין',
בשל דרישת הציבור
יצא לאור
גליון נפרד לרגל
שבת חוה'מ' פסח
ושבועי של פסח.

ניתן לקבלו
ע"י שליחת בקשה
לדוא"ל המערכת.

טעם בפרשה

חג פסח

אם כן: וודאי ש'כזית מצה ומרור' שווים התארגנות של חודש אחד בלבד!!!

ודאי שבשביל מצוה אחת או שתיים שווה לקרוע ולהיקרע במשך חודש או חודשים!!!

לכן חשוב לדעת שבכל מצוה שאנחנו מקיימים אנחנו נהיים מיליאדרים!!! ונכון שבפועל מאוד קשה להשים לב לזה, ולהרגיש את זה, כי כל זמן שאתה לא רואה משהו, אתה מתקשה מאוד להרגיש אותו. אך אולי ננסה טיפה להשים לב לזה ולהבין כמה שווה כל מצווה!! כמה זה עצום להתייחס פעם אחת לשכן חדש!!! כמה זה עצום לומר 'אמן' אחת (בלי כוונה...!) כמה זה חשוב פרק תהילים אחד!

וכן כן, גם אם אין לי זמן להתפלל על פלוני או על אלמוני, כמה זה נפלא אם אמרתי עליו פרק אחד בתהילים וזהו! כי אפילו אם אין לי כוח לומר עליו פרק תהילים אחד, כמה זה נפלא אם תגיד רק "רבנו של עולם אנא תרפא את יענק'ל בן שרה" כמה שזה שווה, וכמה שזה נפלא!! ונכון שזה רק כמה מילים פשוטות, אך חשוב לזכור שכמו שאנחנו עבדנו חודש שלם בלי הפסקה בשביל כזית מצה וכזית מרור... אז ודאי ששווה לעשות מצוה אחת קטנה, בשביל שנזכה לעולם שכולו עונג!!!

אני לא יודע אם יש חג שאנחנו צריכים להתארגן אליו כל כך הרבה.

בכל חג אנחנו מקדימים להתארגן שבוע או שבועיים קודם לכל היותר.

אך בחג הפסח אנחנו מתחילים כבר חודש לפני, ובלי עין הרע כולם משפשפים, מקרצפים, חותכים, נחתכים, ומה לא עושים, בשביל לקיים את מצוות הפסח כהלכתו!!!

נו, מה קורה בסוף כל הקירצופים והחיתוכים האלו???

אז התשובה פשוטה, אנחנו חוגגים את חג החירות!!!

אבל בא נראה מה קרה פה!!!

עבדנו חודש בכל הכוח, ניקינו וניקינו, קנינו הכול 'כשר לפסח'.. צבענו את הבית (מי שהספיק), רוקנו חלק מהמדפים, ציפינו חלק מהמדפים, ובסוף כמה מצוות הרווחנו???

שתי מצוות!!!

זהו זה, שתי מצוות!!! מצוה אחת: מצוה, ומצוה שנייה: ומרור!!!

זה נשמע הגיוני??!

לעבוד חודש בכל הכוח, להפסיד שיעור דף היומי (של הבוקר כמובן...) לחתוך את הניר אלומניום לשמונה, לקבל גערות על הכנסת חמץ 'לאזורים מסוכנים' וכל זה בשביל שני מצוות בודדות!!?

אך יש כאן תשובה שכדאי להשים לב אליה.

מצוה אחת היא אוצר עצום ונשגב!!!

מצוה אחת שווה את כל בריאת העולם לששת אלפים שנה!!!

מצוה אחת שווה את כל חיי האנושות כולם למשך כל הדורות, והיה שווה לקב"ה לברוא את כל העולם בשביל 'אמן' יהא שמה רבה' אחד!!

חג כלל ולאח!

כל הזכויות שמורות למכון 'טעם בפרשה'

להערות, הארות והגובות וכן להרשמה לקבלת ה'טעם' במייל מידי שבוע פנו למייל: GTB100200@gmail.com

להנצחות ולתרומות ניתן לפנות לטל' 0672-917-250 או במייל הנ"ל

שימו לב! בשלב זה העלון מופץ בתפוצת מייל בלבד + לזיכוי הרבים ברצוננו להדפיס ולהפיץ את ה'טעם' בבתי הכנסיות ובתי המדרשות! לתרומות ניתן ליצור קשר עם המכון! זכות זיכוי הרבים יגן על התורם ועל כל בני משפחתו

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד ושרה הי"ו

ומשגיה

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור, ולכל דורש ברבים

גליון מס' 136

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

חג הפסח תשפ"ד

פְּנִינִים מִשְׁלַח מַלְכִים

עניין של חינוך

טיפים מעשיים ל'סיפור' ההגדה בצורה שגם המבוגרים יקשיבו בריכוז:

והגדת לבניך!!! כמה צריך השקעה כדי לקיים מצוה זו בהידור, והנה נודמן לנו להביא טיפים מעשיים ליישום הלכה זו בלשמות, כמובן שכדי להגיע לכך יש לקרוא ולהכין כדבעי את מדרשי חז"ל וליישם את הכללים המובאים להלן ובזה נזכה לקיום מצוה זו בכל תנאיה ודקדוקיה:

מדבר. דבר בלשון "מדבר", ודבר גם לעצמך.. 'אני נמצא עכשיו כאן במצרים, ואני רואה את המצרי מכה מישוהו, הוא מזיע, מתכופף ואומר משהו, ופתאום "צעקה", אני מסתובב אחורה ומגלה קבוצה של 55 יהודים סוחבים קרשים ארוכים, וכמה מצרים עומדים מלמעלה ורוקדים: "אוי, אוי, אוי..."

חושים. הכנס את כל החושים, למשל במכת ערוב, קול - אנו שומעים קולות רבים של בעלי חיים, איזה רעש.. אריות צורחים, נמרים, פילים משפריצים מים... איזה ריח של גן החיות... ריח של הכלוב של הקופים... מראה. הפיל הירוק הענק הזה, וואו, והגירפה עם הכתמים החומים, משפחות שלמות של גורילות, הנה הקוף תינוק קופץ על ילד מצרי..

מישוש. איזה פרווה רכה יש לאריה הזה, אוי הקיפוד דוקר..

צבע.!! צבע את הדברים שמסביב, תאר את מה שאתה רואה.. הנעלים שלו בצבע בורדו שחור, עם כתמים, מלוכלך קרעים בפינות, המצח מלא בקמטים, והידיים שרוטות, ופתאום המצרי מגיע, שיער שחור גבוה, כמו הר של קוצים, עיניים שחורות משנאה, ידיים מלאות בגועל, ופיו מלא בקצף של רוע, הבגדים שלו אדומים, והפנים שלו במבט מאיים, והוא צועק: "זייד!!! לא גמרת את העבודה!! לך עכשיו לסדר את השורות בקומה השישית, ראיתי שהסתרת אותם עם כמה קרשים..."

דרמה. הכנס קטעים דרמטיים לתוך הסיפור, שנה טון, תגביה, תוריד טון, תשנה מהירות דבר לאט מהר והכל לפי הסיפור, כשהיהודי בלחץ הוא מדבר בלחץ, זכור שהקדושה של הלילה מקבלים מעשיית המצות המעשיות בהידור.

שבת שלום - מערכת שיעורי לב ארי

הגאון רבי יוסף חיים מבבל, בעל "בן איש חי", ביאר בדרך זו את הפיוט "חד גדיא": אם נתבונן בסיפור המעשה של "חג גדיא", תתעורר מאליה תמיהה גדולה: אמנם החתול נהג שלא כשורה כאשר אכל את הגדי, אך לעומתו הכלב בהחלט עשה כדן כאשר נשך את החתול הרשע. והמקל שהכהו בן הבליעל הוא, שהרי פגע בכלב שומר החוק והסדר, שרק נקם את נקמת הגדי האומלל, ומעתה האש ששרפה את המקל - יפה עשתה, כך נאה וכך יאה. והמים שכיובה שלא כדן עשו, ועל כן עלינו לכאורה לומר "יישר כח" לשור ששתה את מי המריבה הללו, ומאיךד עלינו להתקומם נגד השוחט, שהניף את המאכלת על צוואר השור הצדיק ושחטו עד שפרחה נשמתו, ובהכרח נגיע לאור כל זאת למסקנה שמלאך המוות, שהמית את השוחט - כדן עשה, ומעתה תתעורר השאלה: מדוע העניש הקב"ה את מלאך המוות? או, אם לנסח זאת ביתר חריפות, לפי הגיון הפיוט, הרי שכביכול יצא מלפניו דבר 'שלא' כהוגן חלילה... אך התירוץ לזה הוא פשוט וברור: אכן פשוט וברור: אכן, לא כהוגן נהג החתול כאשר אכל את הגדי, אולם אין זה מעניינו של הכלב להתעבר על ריב לא לו, איש לא מינהו לגואל הדם של הגדי, ועל כן צדק המקל שהיכהו, ולא צדקה הא ששרפה את המקל, וצדקו המים כשכיובו את האש, ולא צדק השור כששתה את המים, והשוחט צדק בשחיתת השור ומלאך המוות לא כדן עשה, ונמצא שהקב"ה הענישו כדן, א-ל אמונה ואין עוול! וכל זה אינו אלא משל על עניין יציאת מצרים, שהרי גם עליה ניתן להקשות מדוע נענשו המצרים, הרי הקב"ה גזר שעבוד על עם ישראל! אלא, כאשר גזר הקב"ה את השעבוד באמרו לאברהם אבינו "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" לא אמר מי יהיה העם המשעבד, והמצרים הם שבחרו למלא תפקיד אכזרי זה, ועל כן אנו משיבים להם מעין התשובה ב"חד גדיא": השעבוד אמנם נגזר על ישראל, אבל אתם מה לכם שנכנסתם ומיניתם עצמכם לתפקיד המשעבדים? על כך נענשתם! ואמר האדמו"ר מהר"ש (מורנו הרב שלום רוקח זצ"ל) מבעלזא: **"עניא"** לשון שעונין לתפילתנו, כמו שכתו ב **"תְּפִלָּה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף"** - ודרשו בזוהר שתפילת העני מקדים כל התפילות, וזהו הלילה מה שנבקש נענה!!

סגולות לליל הסדר!!!

"והגדת לבנך" - סגולה לבנים!!!

לימוד קטע הבא בליל הסדר סגולה לבן זכר ידוע בשער בת רבים, שכל הלומד את דברי רבינו ה"אור חיים" הקדוש כדלהלן בליל הסדר, יזכה לבן זכר, ורבים נושעו בזכות סגולה זו.

"הגדת לבנך ביום ההוא לאמר". כתב רבנו האור חיים הקדוש: י"ל: "והגדת לבנך" בשלמא אם יש לו בן, יכול אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר "לאמר" שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו. ואם תאמר כיון שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו א"כ למה אמר "לבנך"? וי"ל שרומז באומרו "והגדת לבנך" שאם יגיד הגדה האמורה בעניין יזכהו ה' שיגיד לבנו".

מואמרי רבנו האור החיים הק'

ליל פסח - לילה כיום יאיר!

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות יג, ח), וזה לשונו: ואמר 'ביום ההוא', הודיע במתק לשון צדיק, כי הלילה ההוא יום יקרא לא לילה, והוא אומרו (תהלים קל"ט) ולילה כיום יאיר וכו'.

סיפור ההגדה - סגולה לבנים!

עוד כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שם), וזה לשונו: ואפשר עוד שירמוז באומרו 'והגדת לבנך' - שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכהו ה' שיגיד לבנו וכו'. עכ"ל.

על ידי העינוי והצרות - מתבררים ניצוצי הקדושה!

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות א, יב), וזה לשונו: "כי באמצעות העינוי והצרות - תתברר בחינת הטוב מהרע ותסמך אל חלק הטוב, ותתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותסמך אל בחינת הרע וכו', והוא עצמו שאמר הכתוב 'וכאשר יענו אותו' - כן כשיעור העינוי היו מוציאים ומבררים חלק הטוב ומתרבה חלק הטוב 'וכן יפרוץ'. או ירמוז 'וכן יפרוץ' - שהיה נפרץ ממנו חלק הרע שהיה דבוק בו, והוא הצירוף אשר צרף ה' אותם בכור הברזל במצרים" וכו'. עכ"ל.

יקר הגלות הוא לברר ניצוצי הקדושה!

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות ג, ח), וזה לשונו: "הנה למה שקדם לנו כי עיקר הגלות הוא לברר הניצוצות שנטמעו בני' שערי טומאה, וכמו שצינתי דבר זה כמה פעמים, בזה ינוח דעת בב' השאלות, כי אם היה מוציאים קודם זה היו מפיסדים בירור החלק ההוא, ותדע, שעם ה' השיגו בבחינת כללותם הכלול במשה שנתייחס בשם עמו השגת מ"ט שערי בינה, וטעם שלא השיגו שער החמישים הוא לצד שאין המושג אלא בהשתדלות המשיג, ולצד שישראל לא נכנסו בני' שערי טומאה לברר אותו - לא השיגו בבחינת הקודש שכנגדו. והובטחנו כי לעתיד לבוא ישפיע בנו אל עליון תורת חיים שבשער החמישים, והשגתו הוא באמצעות הגלויות, ובפרט גלות האחרון - אנו שיגים הדבר. וטעם שנסתכנו ישראל במצרים בבירור שער הני', לצד שלא היו בני תורה, מה שאין כן דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו ליכנס לשער הני' ולהוציא בולעו מפיו, ואז ספו תמו בבחינת הטומאה וכו'. עכ"ל.

בכל שנה ושנה בליל פסח - הקב"ה מוציא את האדם מעמקי הקליפות!

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (במדבר כג, כב), וזה לשונו: אמרו יודעי פנימיות התורה, כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו 'אל מוציאים', כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאים כנזכר וכו'. עכ"ל.

בכל יום צריך האדם להתפלל לה' שיצילהו מיצר הרע! כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (דברים כו, ה), וזה לשונו: "ואומרו ונצחק אל ה', כאן רמז שצריך האדם להתפלל לה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע, והוא אומרו ונצחק אל ה' וגו', ואומרו וישמע ה' את קולנו וגו', פירוש, הגם שה' הוא שברא יצר הרע לבחון האדם בעבודת בוראו, אף על פי כן כשצועקים אליו שומע קולם, מטעם שראה את הרשום, שהוא ענינו ועמלנו ולחצנו, העוני - הוא אפיסת כח הלוחם, שאין כח בנו המספיק להלחם בו לגרשו ממנו, העמל - הוא שאנו צריכים לעמול במלחמתו, הלחץ - הוא הדחק שדוחק היצר את האדם לחטוא בעל כרחו, ולג' סיבות שמע ה' את קולנו" וכו'. עכ"ל.

גודל סגולת אמירת שיר השירים בליל הסדר:

הוא כבר היה בחור מבוגר. הוא המתין זמן רב לזיווגו - אבל עדיין לא נושע. הוא נחל אכזבות רבות בחייו. הזמן חולף, עובר והישועה לא נראית באופק. חג פסח הגיע. לאחר סיום אמירת ההגדה בליל הסדר, אימו הציעה לו שיאמר 'שיר השירים'. האמא הסבירה כי אמירת 'שיר השירים' בליל פסח היא סגולה נפלאה. הבחור טען כי אשמורות עיניו נעצמות. הוא מתקשה להמשיך לשמור על ערנות. האמא לא ויתרה. היא עודדה אותו וגם אמרה לו שתשב ותאמר יחד איתו את 'שיר השירים' כדי שיוזכה לישועה. הבחור לא רצה להמרות את פיה ולכן עשה כמצווה עליו. חלפו מספר חודשים, והנה בדרך פלא, הבחור בא בברית האירוסין. חלפו כמה חודשים, ואחיו הצעיר גם בא בברית האירוסין, באופן מפתיע למדי... רק אז התברר כי האם אמרה גם לבן הצעיר את אותה סגולה. כך זכתה ששני בניה יקימו את ביתם בתוך חודשים ספורים! סיפור זה שמובא בספר 'אוצרות הזמן', חושף לנגד העיניים שלנו את הסגולה הנפלאה של שיר השירים, היהלום האהוב שממתין לאחר ליל הסדר. מרן החיד"א זיע"א גילה כי לאחר עריכת הסדר זה הרגע שבו כל העולמות מאירים ומזהירים. כדאי מאוד לנצל את עת הרצון ולהשתתף ב'שיר השירים' נרגש מכל הלב.

לא לשכוח להתפלל לה' שישמרהו ממהו חמץ בפסח!

כתב בספר ליקוטי מהרי"ח (ח"ב סדר תפילת שחרית לשבת ד"ה גם עבדך), וזה לשונו: שמעתי מעשה רב, שפעם אחת עלה בלב תלמידי רבינו הבעל שם טוב דברי רבינו האר"י ז"ל דמי שנהר במשהו חמץ בפסח - בטוח שלא יחטא כל השנה, ועשו כל ההשתדלות, ובליל א' דפסח - מצאו איזה משהו חמץ, ויחרדו מאד חרדה גדולה. וכאשר באו לרבים הבעל שם טוב סיפרו לו המעשה, והשיב להם, שהם היו חושבין שמצד השתדלותן הרב אין צריכים עוד להתפלל לה', ובאמת 'אם ה' לא ישמור שווא שקד שומרי'. עכ"ל.

התעוררות גדולה לקיים מצות ההגדה בחשק ובשמחה עצומה!

כתב רביה"ק הפלא יועץ זצ"ל (ערך הגדה) וזה לשונו: "ובפרט בקריאת ההגדה בליל פסח שהיא מצוה דאורייתא, דכתיב 'והגדת לבנך', וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. ועיקר המצוה לספר לבניו ואשתו מעשי ה' בפרטי פרטות, ולהרבות להגיד שבחו של מקום, ועוצם יכולתו, והשגחתו הפרטית, וגודל אהבתו וחיבתו וחמלתו, וכמה מעלות טובות למקום עלינו, ושעל כן חובה מוטלת עלינו ליראה ולאהבה את השם ולעבודו עבודה שלימה. זה כל פרי ההגדה. ומאחר שכל דברי רבותינו ז"ל באו במספר במשקל, וטמון בהם צפוני סודות, לכן ראוי לכל אדם לקרות כל בבא תחלה בלשון הקודש, ואחר כך יפרשנה לבני ביתו, ויכוין שכל תיבה תעלה למעלה ויתוקנו הדברים בשורשן במקום עליון. והפליגו בזוהר הקדוש בשבח המגיע למספר ביציאת מצרים וחדו בההוא סיפורא, כמה נחת רוח עושה לפני אבינו שבשמים, וגמולו ישלם לו. וכבר נדפס זה המאמר של הזוהר הקדוש פרי' בא בסדורים. וראוי ליתן לב להתעורר בשמחה, לחשוב מעומק מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, שכל כך אהבה וחיבה יתירה נודעת לנו מאבינו רוענו מלך רם ונישא אשר לגדולתו אין חקר, ובמאי דקמן חיבה יתירה נודעת לנו, אשר קדשנו במצוותיו וציונו לספר בנסים שעשה עמנו, וזכר עשה נפלאותיו, וציונו לאכול מצה ומרור וכו', וכל דבר ודבר וכל דבור ודבור ובפרט השמחה שלנו - עושה פרי למעלה ועושה נחת רוח ליוצרנו, ובונה בשמים עליותיו על ידינו, מה שאין יד שכלנו מגעת, רק אנחנו יודעים שמעשה ידינו כוננה עלינו, והקב"ה קובע לנו שכר טוב על כל זה, היש חיד מתוק מזה, אשרינו מה טוב חלקנו, אי אפשר שלא לשמוח. ונהי שהכל לפי מעשיו של אדם, ולפי זכות נשמתו כך תתעורר נשמתו לאהבה ולשמחה, אבל חיובא רמיא עלן לטרוח במחשבות ובהתעוררות חיצון לעורר את האהבה ואת השמחה בין רב למעט, כאשר תשיג ידינו, ה' יהיה עזר לנו, כי הבא ליטהר מסייעין אותו מן השמים וכו'. ולא טוב עושים רבים מהמון העם שמקצרים הרבה בקריאת ההגדה בליל ראשון של פסח הרצים יצאו דחופים וכו', לכן צריך להתחזק ולעשות עיקר להאריך ביותר בליל א' החלש יאמר גבור אני לקיים דבר בעתו מה טוב וה' יתן הטוב. עכ"ל.

ליל שימורים!

אמר הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע "ליל שימורים" - הלילה הזאת יש בה כח לתת שמירה על כל לילות השנה, וזה לשון רבים "שימורים", קאי על כל הלילות. וכך הוא הבטחה לעולם, שבכל ליל פסח, כבואם לאכול המצה והמרור, וכל הסדר, יזכו לעורר כל למעלה, להמשיך עליהם בחינת גילוי שכינה וקדושה של מעלה!...

גודל מעלת שביעי של פסח

כתב ה'בית אהרון' (צג): "אבל האמת הוא כי השישה ימים של פסח הם הכנה ליום השביעי, כי העיקר הוא שביעי של פסח, כי הוא השלימות בו אמרו שירה". וכן ה'בית אברהם' זצ"ל היה מורה לכל הבאים לבקש ממנו ישועה, שיאמרו את כל התהילים שביעי של פסח, והוא יום גדול מאד להושיע את ישראל בכל ענייני הגוף והנפש!.

שיירי הכוס של שפוך חמתך מסוגל לפרנסה

בספר הלכה של פסח (ח"ב ע"ח שכי"ב) הביא מספר הגדה שלימה שהובא שם מהגש"פ כתי"י שכל מי ששותה מכוס ששופכין ממנו לעשר מכות ומה שנשאר ממנו שותתו בתוך הסעודה מובטח לו שלא יהיו מזונותיו של אותה שנה מצומצמים אלא מרווחים בעזה"י.

חג האמונה – החדרת האמונה והביטחון!

כתב רבנו שר התורה מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל: (בספרו אורחות יושר, ערך פחד ודאגה): "יש אנשים שמפחדים תמיד ומתייראים מכל מיני פורענויות, כגון ממחלות, ממלחמות ומאנשים רעים וכדו', וכל ימיהם הם בפחדים, רעדות ודאגות מכל מיני דברים שמא יהא כך, ושמא יארע כך. ויש שמרוב פחדם מתייראים לנסוע למקום אחר או לצאת מביתם – וזו הנהגה מאד לא טובה... וכל זה בא ממיעוט אמונה, שאם היה מאמין באמונה שלימה שהכל בא מהקב"ה, ויבין אדם נוקף אצבעו מלמטה – אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אם כן מה לו לפחד? הרי אם ח"ו נגזר עליו – אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר – אין לו מה להתיירא. כי אנו תמיד בכל רגע ביד ה', בין בזמן מלחמה ובין בזמן שלום... ואין לפחד אלא רק מהקב"ה שמא עשה עבירות, וחוף מזה אין לפחד כלל". אמר הגה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א: "רבנו האר"י כותב כי על כל אדם נגזר בכל יום אפילו כמה צעדים ופסיעות יפסע באותו יום. ומי שלא מאמין בהשגחה פרטית זו – הרי שברכת 'המכין מצעדי גברי' שמברך כל יום – הינה ברכה לבטלה". מסופר על ר' אלימלך מליז'ענסק כי יום אחד אמר לתלמידיו: "ישנה השגחה פרטית על כל פרט קטן בעולם, ואפילו היכן תטיל הפרה את גלליה – ישנה השגחה והכרזה מהשמיים היכן הדבר יארע". אחד התלמידים שהיה נוכח בשיחה, שמע את הדברים אך לא קיבל את הדברים. "וכי אפילו על גללים של בהמה ישנה השגחה?", תמה לעצמו, "אין זה נשמע לי הגיוני". והנה, לאחר כמה ימים, בעת שהלך בלילה, החליק הוא על מדרון של שלג במהירות בדרך ליפול לתהום. מיד זעק 'שמע ישראל' והתכוון לגרוע מכל. לפתע, נתקל גופו בדבר קשיח שעצר את נפילתו, ובאורח נס נעצר במקום וניצל. כשהתקרב לראות מה הדבר שנתקע בו והציל את חייו, הוא ראה כי מדובר... בגללי בהמה שהתקשו מרוב השלג ובזכותם הוא ניצל. מיד הבין התלמיד שהראו לו מהשמיים שדברי רבי אלימלך הם קודש קודשים – אפילו היכן תטיל הבהמה את גלליה הנו בהשגחה פרטית עם כוונה אלוהית, וקל וחומר על כל פרט בחיינו: מתי יארע, היכן יארע וכיצד נקבע ונגזר מהשמיים. למחרת, כשנכנס אל רבי אלימלך, עוד טרם פתח את פיו, פנה אליו הצדיק ואמר: "נו, אז יש השגחה על גללים?!". אומר האדמו"ר הזקן (אגרת טו): "לכן נדמה לאדם שעובר רע או ייסורים, אך באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב... וזהו יקר האמונה שבשבילה נברא האדם". סיפר הגאון הצדיק רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל: "בתוככי גטו קובנא בשנות מלחמת העולם השנייה, היה שרוי איש קדוש וטהור, הגאון רבי מרדכי פוגרומנסקי זצ"ל. סיפר אחד מהניצולים שהיה איתו ביחד בגטו קובנא: 'הנאצים ימ"ש הוציאו להורג מדי יום עשרות אנשים, וגם מי שנשאר בחיים – היה משועבד לעבודת פרך נוראה. בתוך הגטו היו גם בחורי ישיבת 'סלבודקא', וביניהם גם רבי מרדכי. רבי מרדכי הבחין שהם שבורים ומדוכדכים, ופנה אליהם בדברי חיזוק: 'בחורי ישיבה היקרים, שאלה לי אליכם: האם אתם יודעים מה הקב"ה רוצה מאתנו בשעה הזאת?'. הבחורים הביטו על הרב בתימהון גדול. בעת קשה כזו שחיים ומוות משמשים יחד, למי יש ישוב הדעת והבנה מה רוצה ה' מאיתנו?! רבי מרדכי לא חיכה לתשובתם והמשיך: 'הביטו אל פינת הרחוב, רואים הינכם את החייל שעומד שם ובידו רובה טעון', אמר בעודו מצביע לעבר החייל החמוש. 'יודעים אתם היטב שהוא יכול לירות בנו בכל רגע, הרי דם ישראל בעת הזאת הוא הפקר, ואף אחד לא יבקש מן החייל להעניק דין וחשבון על מעשיו'. 'אכן כן', הסכימו הבחורים בליבם. 'אם כן', פנה אליהם רבי מרדכי ואמר, 'אמרנו לי בבקשה, מדוע הנאצי הרשע הזה, שונא ישראל למהדרין, לא יורה בנו כעת? מה מעכב אותו מכך?'. שוב נאלמו הבחורים דום, והמתינו למוצא פיו של רבי מרדכי. ענה רבי מרדכי ואמר: 'התשובה לשאלה היא בשתי מילים: השגחה פרטית!. כעת בורא עולם החליט שאנו נחיה ולכן הנאצי החמוש לא נוגע בנו לרעה. זה מה שה' רוצה מאיתנו בעת קשה שכזו שחיים ומוות משמשים בערבוביא – שנאמין בו יתברך שהכל בהשגחה פרטית בכל רגע ובכל שניה!'. אין רגע בעולם שה' לא עושה לאדם פעולות וחסדים להיטיב עמו!.

מילי דבדיחותא:

- רק בשבוע שלפני פסח זוכה סט התלמוד בבלי שקיבלת בבר מצווה להיפתח למספר שניות, וגם זה רק לצורך ניעור בלבד.....
- אישה דופקת אצל השכנה בערב פסח ושואלת: "אם אפשר את הסמרטוט לחמש דקות" אומרת לה השכנה: "הוא הלך כרגע להתפלל הוא יחזור בעוד רבע שעה..."
- שנה שניה ברציפות הרבנות החליטה גם השנה אין צורך להחביא את האפיקומן אין להורים כסף למתנות.....
- ההתעמלות של ערב פסח גמרה אותי, תרים ת'רגליים.. תוריד ת'רגליים.. תרים ת'רגליים.. תוריד ת'רגליים.. תרים ת'רגליים.. תפסיקו לנקות!
- פגשתי רבאיי רפורמי שאמר לי לקנות לאשתי מתנה לפסח גרביים אמרתי לו 'מה הקשר?!' אמר לי 'חייב אדם לשמח את אשתו ברגלי בתגובה הרמתי לו בעיטה מסובבת לפנים!!! ההוא המום! 'מה זה?!!' אמרתי לו 'מה מה? חייב אדם להקביל פני רבו ברגל.....'
- ערב פסח נשברה לי האסלה הלכתי לקנות חדשה ובאמצע הדרך האסלה על כתפי כולי מזיע אומר לי ברסקיער: 'הווי פשש איזה חומר'ה איזה חומר'ה על זה עדיין לא חשבתי.....'
- אדם חזר מדרשה בבית הכנסת והתחזק בעניין של עזרה בבית, ניגש לאשה ושאלה מה ניתן לעזור לכבוד 'פסח'. האשה השיבה שהעזרה הכי גדולה שיקח את הילדים לבחוף לגינה ובזמן זה היא תנקה ליפסח', הסכים האיש אך לאחר חצי שעה חזר... לשאלת האשה מדוע חזר כה מהר? השיב: יש גבול כמה שאני יכול לעבוד 'לפסח'....."
- איש אחד היה בבית סוהר של גוים בערב פסח והתירו להעביר לו רק דבר אחד או מצה לאכול או יין לשתות 4 כוסות שאל את הרב מה לעשות? ענה לו הרב תקח מצות!!! שאל את הרב למה? ענה הרב: כי אם תשתה יין אתה תודה ברצח.....
- אמא ביקשה מבנה שיעזור לה בניקיונות לפסח. השיב בנה: "מה אני קרבן פסח?" אמרה לו אמו "יומה אני קרבן תמיד?....."

ושזוכה לאכול מן הפסחים ומן הזבחים השתא הכא בניית בית המקדש – אמן!

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד ושרה הי"ו

זמשיח

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור, ולכל דורש ברבים

גליון מס' 137

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

שבת דחווה"מ פסח תשפ"ד

עניין של חינוך

שיחה מרתקת ומיוחדת מאת הכהן הגדול, מרן ראש הישיבה הגאון הגדול חכם שלום כהן זצוק"ל, לקראת החג הגדול והנורא: (מתוך שיעור שמסר בהיכל ישיבת 'פורת יוסף') 'אנחנו נמצאים בחודש ניסן, החודש שבו הוקם המשכן, ואז ירדה שכינה לתוך עם ישראל, וכמ"ש: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כ"ח, ט). את הקורבנות הראשונים במשכן זכר הנשיאים להקריב, כל יום הקריב נשיא אחר. למה זכו הנשיאים למה שזכו? אומר המדרש (סדר השירים רבה) על הפסוק "יפה את רעייתי כתרצה" (שיר השירים ג, ד), 'יפה את רעייתי, אומר לנו הקב"ה, את רעייתי את יפה - מתי? 'כתרצה' - כשאת רוצה, כשאת רוצה אז את יפה. פירושו של דבר, אם כל דבר שאתה עושה זה מתוך צוואה מתוך כפייה, מתוך פחד - נכון עשית, אבל התוצאה היא לא משהו. אבל כשאתה רוצה, אפילו לא צריך להגיד לך מה לעשות, אתה כבר יודע לבד מה לעשות. מביא המדרש, עם ישראל בנו את המשכן, והם ידעו שיש להם עוד ארבעים שנה ללכת במדבר עד שמגיעים לארץ ישראל. אמרו הנשיאים, מי ירים את כל המשכן הגדול? איך המשכן יסע מכאן לשם? מי ירים אותו על הכתפיים? יש לנו הצעה - נעשה עגלות ונביא בקר, 'ויביאו את... שש עגלות צב ושני עשר בקר' (מסכת ברכות ג, ט). לכל עגלה הם הביאו שני שוורים ונשיא אחר. באו ואמרו למשה רבנו, תראה, הנשיאים נותנים עגלות מתנה למשכן. משה רבנו לא ידע מי אמר להם להביא, ולא רצה לקבל מהם, ונתיירא משה שמא נסתלקה רוח הקודש ממנו ושרתה על הנשיאים, או אולי יש עוד משה רבנו, והוא זה שאמר להם. עד שאמר לו הקב"ה: 'קח מאיתם, אני לא אמרתי להם להביא, הם הביאו את זה מרצונם, ואילו אני הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אמר לו משה, אני אקח, אבל כמה זמן העגלות האלו יחזיקו? כמה זמן הבקר הזה ישאר בחיים? אמר לו הקב"ה "והיו לעבוד", והיו - מהיום ועד הסוף. יש מחלוקת במדרש, עד מתי חיים הבקר הזה. יש אומרים, עד שהגיעו לארץ ישראל. יש אומרים, עד שנבנה בית המקדש. רבי מאיר אומר, עד היום הם חיים, לא הזקינו ולא הטריפו, אלא הם חיות וקיימות, ולך תחפש אותם באיזה מקום ותראה שהם עוד חיים. אין גן עדן של בקר, אבל נתן להם את החיים בארץ, כיוון שהנשיאים עשו זאת לשם שמיים. כי כשאתה רוצה, אתה רואה לבד מה חסר, ואתה יודע מה לעשות, וזה הכוונה 'יפה את רעייתי כתרצה' - כשאת רוצה, ואין דבר שחשוב לקב"ה כמו הדבר הזה.

פנינים משלחן מלכים

כתב הגה"צ רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל: 'מחיובי ליל הפסח, הוא סיפור ניסים ונפלאות שנעשו עמנו במצרים. וחיובו אינו אמירה בעלמא, אלא הכרה מה נעשה עמנו על ידיהם. נס - מלשון הרמה, כמש"כ הרמב"ן בסוף יתרו, היינו התרוממות האדם ממבטו השפל השטחי כאילו החומריות היא מטרת היצור, וכאילו הנהגת הבריאה נמסרה לידי הכוחות של הבריאה, והם הבעלים על כל הנעשה תחת השמש אך בפסח אנו רואים שאתה ה' מושל בכלי. ע"כ. אלא שלא רק בניסים ששייכים לעבר רואים את יד השי"ת, אלא גם בנסי ה' שעושה עימנו בכל עת ובכל שעה, וכפי שאמר מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל שהדבר שצריך להתחזק בו בימי הפסח הוא 'לחזק ההתבוננות בהשגחה פרטית, דהיינו שכ"א ידבר ויספר מה שיכול לראות אצלו בימי חייו - היאך ההשגחה העליונה מכוונת את דרכו, והכל מסודר לו בשמים בתכלית בין לטוב בין ח"ו... ואין לו לאדם אלא להתפלל אליו יתברך, ולקוות ממנו לטוב'. וכך היה מתאר נכדו של הגרמיי"ל לפקוביץ זצ"ל את 'ליל הסדר' במחיצת סבו הגדול זצ"ל: 'רבינו זלה"ה היה לבוש בקיטל ומגבעת על ראשו, ותואר פניו כפני מלאך, פניו היו לפידים כלפיד אש, והוא מתרפק על אהבת השי"ת לבנו יחידו, וכולו שקוע בהתרוממות הרוח ומתוך שמחה של מצוה, עד שאפילו הפחותים שהיו סביבו, הרגישו הרגשות נעלות מאד של קדושת הלילה שקשה לתארם. וכדרכו שינן בהתרגשות גדולה שעלינו להכיר בגודל אהבת השי"ת את בניו כלל ישראל, ובחר בנו מכל העמים להיות לעם סגולה - ממלכת כהנים וגוי קדוש, ועל חסדיו עמנו בכל עת באופן כללי ופרטי, עד שהדביק אותנו אליו ממש כאשר ידבק האזור אל מתני איש ללא שום מחיצה (כמאמר הנביא ירמיה פי"ג) "והביאנו אל חדריו" - חדרי התורה. והאריך בהרגשת האושר של כל יהודי, בנו של מקום - עד שקולו היה נשנק מבכי של כיסופים וגעגועים לדביקות בו יתברך. (בנתיבות ההלכה חל"ט עמ' 413)

נשאל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל אודות דברי הפלא יועץ' (ערך פסח) שכתב בשם המקובלים, שמלבד החומר של איסור חמץ בימי הפסח, כל דבר פשע חמור מאד ועושה רושם בפסח - יותר ויותר משאר ימות השנה [וכע"ז מובא בשם ר' חיים ויטאל, דעבירה בליל הסדר ח"ו - חמורה ומסוכנת מאד], וצ"ב מה הטעם לכך? והשיב: 'במקום שיש יותר גילוי שכינה, החטא פוגם יותר. ומאחר שקדושת הפסח גדולה יותר מקדושת שאר המועדים, וההשפעות גדולות יותר, לפיכך מי שאינו מנצל את ההשפעות האלה - נענש יותר [אכן מאידך היצר הרע שיודע זאת חזק יותר בזמנים המיוחדים הללו, וכדמצינו כמה פעמים בש"ס, כגון המעשה במי שבא הוא ובנו על נערה המאורסה ביום הכיפורים שחל להיות בשבת רח"ל, ומוכח שבזמנים קדושים היצר משתדל ביותר להכשיל]. וכן כיוצא בזה, מי שנמצא בא"י ובירושלים ליד ביהמ"ק ועושה שם דברים שאינם ראויים, הרי זה חמור יותר ממי שיעבור על אותו חטא במקום אחר, משום שהוא נמצא בפלטרין של המלך. וכך כתב החיד"א בספר דבש לפני מערכת ל': "...ולפי"ז העובר עבירה בליל פסח, גדול עוונו מנשוא, וכן בכל ימי הפסח, כי השם ברחמיו הפליא חסדיו לנקות ולטהר נפשו, והוא אזיל בתר איפכא", ע"כ. (מדברי הרב ברוך חורש מחבר הספר עולם הישיבה) יעזור ה' שנזכה לנצל ימים מקודשים אלו ולהשמר מן החטא אמן.

שבת שלום - מערכת שיעורי לב ארי

מעשה שהיה...

זהירות מונעת \ ספור על מרן הרב שמואל הלוי וואזנר זיע"א

הילולא דצדיקייא

הילולת מרן
רבנו שמואל
הלוי וואזנר
זצ"ל בעל
שבט הלוי
זיע"א
(טו' ניסן)

מרן הרב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל- נולד ב-ב' אלול ה'תרע"ג בווינה (אוסטריה-הונגריה). לאביו: ר' יוסף צבי זצ"ל. ולאימו: מרת רחל שיף ע"ה. בצעירותו התבלט בשקדנותו כתלמיד בישיבת חכמי לובלין, בפולין. לפני השואה התחתן ולאחר הולדת בנם הבכור בשנת ה'תרצ"ט עלו לארץ ישראל והתגוררו בירושלים. למד בבית המדרש 'אוהל תורה' בירושלים והתמנה כרב בשכונת גבעת שאול. בשנת ה'תש"ז עבר לבני ברק, על פי הצעתו של החזון אי"ש, שם התמנה לכהן כאב"ד ומרא דאתרא בשכונת זיכרון מאיר. הקים את 'ישיבת חכמי לובלין', על שם הישיבה, שבה למד בצעירותו ועמד בראשה כראש הישיבה. במשך שנות קיום הישיבה, התאגדו תלמידיו וחסידיו במסגרת קהילות 'שבט הלוי' ברחבי הארץ והעולם, העומדות תחת מנהיגותו והזרכתו. רבנו שימש כנשיא ועד הישיבות, ויו"ר וועדת הרבנים של המרכז הרפואי 'מעייני הישועה' וכן שימש כנשיא ומייסד קופות הצדקה קופת העיר ועד הרבנים לענייני צדקה, ונשיא ארגון הצלה גוש דן, כולל שומרי החומות ומכון אחיה. מחשובי פוסקי ההלכה. גאון. נודע בגאונותו המופלגת בכל מכמני התורה. בעל רוח-הקודש. העיד שכל מעשיו היו לשם שמים. רבים פנו אליו ונושעו. כל חייו פעל ועסק בתורה ולא דיבר מעולם על יהודי מילה רעה. מעולם לא נכנס למחלוקת. רבנו נלב"ע ב-ט"ו בניסן ה'תשע"ה חי כ-102 שנים. ציונו בבני-ברק. ת.נ.צ.ב.ה. זזיע"א

בימי בחרותו של רבנו, בעת ש'למד בישיבת חכמי לובלין, היה נהוג שם, שבשעה קבועה נכבים כל האורות בבית המדרש, כדי שהבחורים ילכו לנוח בזמן. אמנם רבנו, שנפשו חשקה וכמהה ללמוד התורה, לא אבה להשלים עם 'גזרה' זו, ולכן חפש וחפש עד שמצא חלון ליד המדרגות בבנין הישיבה, שמשם בקעה קרו אור, ועל המדרגות היה עומד במשך שעות בכל לילה וליילה ולמד בהתמדה מפלגת! כש'למד בישיבת חכמי לובלין, רבנו לא יצא מבנין הישיבה במשך זמן של יותר משנה ומחצה! פעם שאל מאן דהוא את רבנו, אם נכונים הדברים, ובאמת היה כך? חיד רבנו ואמר ברב ענותנותו: "כך מספרים..."

רבנו היה יושב ולומד כל יום מספר שעות לפני התפלה. בנו הגאון רבי חיים מאיר אמר, שאביו למד והרגיל אותם, שאחרי השעה חמש בבקר אין מה לחפש במטה!

ספר נכדו, האדמו"ר שרגא פייבוש הגר (האדמו"ר)

מקוסוב בארצות הברית. נשא לנכדתו של רבנו, בתו של הרב חיים וואזנר, כי פעם אחת שעה אצל זקנו הגדול בעל "שבט הלוי". באותו הזמן רבנו היה בן יותר מתשעים שנה. במהלך השיחה אמר הנכד: "אולי נלך ביחד להתפלל במקומות הקדושים..." השיב רבנו: "אין לי זמן!". הרהיב נכדו עוז, ושאל בתמהון: "מה הפרוש?". הביט עליו רבנו בעיניו הטהורות ולא התנפח אתו... ואז אמר לו דבר נורא, ובדבריו אלו ראו באמת, מה שעל לבו, וכה אמר לו: "לא טוב ולא פדאי לצאת החוצה אל הרחוב כשאין צרך גדול בכך, כי ראיה אחת שאינה טובה יכולה לקלקל את כל עבודת ימי חייו של האדם!". יהודי גדול ב'ישראל בן למעלה מתשעים שנה והוא מפחד לצאת החוצה לרחוב מחשש לראיה אסורה! (נלקט מתוך העלון פניני הצדיקים)

גיליון פס' 41 חודש ניסן תשפ"ד

שנה שפתותנו

יו"ל ע"ו "אגודת השופרים לטיפוח הלשון" ע"ש מרן החפץ חיים זי"ע א פיטודו של הרד"צ רבי יוסף רצאבי זצ"ל

תליית המצוות שהיו אדם לחיורו ה"ציאת מצרים"

מאת הרד"ג משה לוי שליט"א

א. **הנה כשיאר רבנו הח"ח** (כלל ח' ס"ד) את ההלכה שאסור לספר לשון הרע אפילו על עם הארץ, הסביר שטעם הדבר הוא "כי גם הוא בכלל עם ה' וצבאותיו שהוציאם ממצרים".

ונקט בזה כדרכו של הרמב"ם, שכתב (פכ"ה מהלכות סנהדרין ה"ב) ש"אסור לדין לנהוג קלות ראש במי שבאים לדון לפניו אע"פ שהן עמי הארץ ולא יפסיע על ראשי עם הקדש", ביאר ש"אע"פ שהן הדיוטות ושפלים, בני אברהם יצחק ויעקב הם וצבאות השם שהוציא מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה".

ושמעתי מהרה"ג ר' דוד חפץ שליט"א שהראה פעם למרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל את לשון הרמב"ם הזו, ושאל אותו מהו המקור לכך שתלה את הדין שלא לזלזל בעמי הארץ בכך שה' הוציאם ממצרים באותות ובמופתים. וסיפר שמרן זצוק"ל הסתכל בהנאה בדברי הרמב"ם, והשיב לו: "ומה איכפת לך שזו רק סברא"? אך לא אמר לו שום מקור לטעמו זה של הרמב"ם.

לאחר מכן, המשיך וסיפר הגר"ח הנ"ל, מצא פעם בספר המפתח של הרמב"ם במהדורת פרנקל שכתבו שיש מקור להנ"ל מהזוהר הקדוש (פרשת וארא כ"ו, א'), וכשסיפר זאת להגאון הגדול רבי שרגא שטיינמן שליט"א חתנו של מרן הגר"ח זצוק"ל, אמר לו שאולי מרן זצוק"ל בענותנותו לא רצה להראות שהוא בקיא בזוהר ולכן לא ציין לו את המקור לך מדברי זוהר.

ב. **אכן באמת עצם הדבר נראה תמוה במקצת**, שלכאורה בפשטות היה לו לרמב"ם, וכן גם לח"ח, לבאר שהטעם שאסור לזלזל ולספר לשה"ר על עם הארץ הוא פשוט מפני שגם הוא בכלל ישראל ומחוייבים כלפיו בכל חיובי בין אדם לחבירו,

וכפי שהביא הח"ח (שם) מדברי האדר"ן (פ"ט"ז) "שלא יכוין אדם לומר אהוב את החכמים ושנא את התלמידים, אהוב את התלמידים ושנא את עמי הארץ, אלא אהוב את כולם ושנא את המינין ואת המשומדים ואת המסורות וכו'", אבל מהו סלסול הלשון הזה ותליית כל הענין ב"ציאת עם ה' וצבאותיו ממצרים בכח גדול וביד חזקה". וביותר שהרי הספר "משנה תורה" להרמב"ם וכן הספר "חפץ חיים" כידוע אינם ספרי אגדה ומוסר אלא ספרי הלכה. וצ"ב.

ג. **ונראה לבאר בע"ה**, דהנה לפני שיצאו ממצרים אמר השי"ת למשה רבנו (שמות כ"ג, י"ב): "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". והיינו, שגדר החירות שביציאת מצרים אינה כפי המקובל בפי המון העם שיוצאים ומשתחררים כדי להיות "חופשיים", אלא כפי שדרשו חז"ל (מגילה י"ד, עה"פ (תהילים ק"ג, א') "הללו עבדי ה' - ולא עבדי פרעה. כלומר, שיצאו מלהיות עבדים של פרעה שהיא עבודת קשה של ה'רַבְבָּת, אנוש לראשינו" (תהילים ס"ו, י"ב), הכובלת את נפש האדם, ותחת זה נכנסו להיות עבדים של מלכו של עולם, שלמעשה היא "חירות עולם" האמיתית, וכדברי רבי יהודה הלוי ז"ל בפיוטו הנודע: "עבדי זמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חפשי, על כן בבקש כל אנוש חלקו - חלקי ה' אמרה נפשי". והיינו, כי באמת חירות אמיתית איננה לשכב בנוחות

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק המרוחם
יהוה פאל בן זמנא **רפאל** ז"ל
 רוח ה' תניחו בנז ערז, אמר.

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק המרוחם
מושה בן זמנא **מזרחי** ז"ל
 רוח ה' תניחו בנז ערז, אמר.

הרב **עזרא** בן זמנא **קצין** ז"ל
אכילה בת לוליא **קצין** ז"ל

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק
 מופלא בחסדים וצניעות
עובדיה עבדי בן זמנא **טואש** ז"ל

יצאה. המסלול שלה עד יום מותה היה מחדרה הקטן, למכבסה ובחזרה. אמא סיפרה לי שפעם בשנה בימים הנוראים סבתא נסעה לכותל בירושלים, ואולי ביקרה גם קרוב משפחה שלא הכרנו... מדי יום שישי אהה"צ, היא הדליקה שני נרות על פמוטים גבוהים וניצבה מולם שעה ארוכה. "כחודשיים לפני מותה היא שכבה על מיטתה בקיבוץ מחוברת למכשירים ובקושי נשמה. אמא שלי טיפלה בה במסירות. גם אני עזרתי ככל יכולתי. סבתא לא רצתה למות בבית חולים... האחות של הקיבוץ פקדה את חדרה כמה פעמים ביום. "בערב חג הפסח, נכנסתי לבקרה, ולתדהמתי היא חייכה. מעולם לא ראיתי את סבתא מחייכת. היא סימנה לי באצבעה לגשת אליה ושמתי לב ששפתיה דובבות. התרגשתי וקרבתי אוזני לפיה. "רונית מתוקה שלי, סבתא השתקנית שלך, תלך עוד מעט לעולם הבא. אין לי הרבה כוח לדבר, אבל כשתהיי בת 18 נדבר...". "סבתא איבדה אחרי כמה שעות הכרתה, ושבוועיים אח"כ נפטרה. ומאז החדר של "פינינה המשוגעת" נותר יתום, סגור ועגמומי. אף קיבוצניק לא רוצה עד היום להיכנס לבית של "המשוגעת".

"חלפו שש שנים מאז, והשבוע סבתא פינינה באה אלי בחלום. זקופה ויפה ולראשה כתר זהב, עם שמלה ארוכה רקומה בחוטי כסף נוצצים. בידה היא החזיקה מספר דפים ואמרה לי, אני רוצה שתקראי רונית מתוקה, מה כתבתי לך... כשתקומי לפי לארון שלי... ודעי לך שבזכות השתיקה שלי, איפשרו לי לדבר איתך". "עוד לפנות בוקר, רצתי לחדר של סבתא. היה לי מפתח. ניגשתי לארון הבגדים שלה והתחלתי לחטט. גיליתי צרור דפים בכתב יד צפוף. סבתא סיפרה לי שם את כל סיפור חייה הנורא. בפרטי פרטים. סביה והוריה היו ממשפחה חסידית, שלא נותר מהם שריד ושארית. את "חוויתיה" במחנה הריכוז היא לא חששה לתאר. נורא ואיום. ובסיום מכתבה היא כתבת לי: "רונית מתוקה שלי, גזרתי על עצמי שתיקה במשך כל שנות חיי כי חששתי שמא אטמא את פי אי פעם בלשון הרע... או שמא תקרוס נפשי משיחזור הזוועות. גידלתי את אמא שלך בכוחות-נפש עצומים, שלא היו לי, מתוך תהומות של שכול וסיוטים. בשארית כוחותי, כאן בקיבוץ, שמרתי על מצוות היהדות, שאשה מחוייבת בהם. מעולם לא חיללתי כאן שבת!!! מעולם לא טעמתי מזון לא כשר! שמרתי על טהרת הבית היהודי, ועל לבוש צנוע כמו בעיירה שלנו בפולין. רונית יקרה האהובה שלי אני מקווה ומתפללת שמכתב זה יגיע לידך ואם כן, אנא קבלי על עצמך להיות יהודיה כשרה, והנני תפילה, שיהיו בך את כוחות הנפש לקום ולצאת מן הקיבוץ, ולפתוח לך שער חדש לעולם התורה והמצוות. עשי זאת מהר בתי. אפילו עכשיו, שמא תפול עליך קרירות ושכחה... סעי לך לירושלים וחפשי סמינר יהדות לבנות ישראל. אוהבת – סבתא".

הרב הלל זוסמן מחה דמעה ופתח אחת ממגירות שולחנו, והוציא משם מעטפה חומה גדולה, חתומה וסגורה היטב מכל צדדיה. זה בשבילך, אמר. הוא הגיש את המעטפה לרונית וביקש שתפתח. רונית שלפה משם דף שורות אחד עליו התנוסס התאריך כ"ח סיוון תשנ"ט, ובו המילים הבאות: "רונית שלי, אני מאד מאושרת שהגעתי לכאן, לסמינר הנפלא של הרב הלל זוסמן. הרב זוסמן הוא בן אחיו של בעלי הראשון הי"ד שנרצח בשואה. הרב הלל עושה חיל גדול בעולם התורה והתשובה בירושלים. מעכשיו יש לך גם סמינר ליהדות להכיר את שורשיך, וגם בית יהודי חם שישמח לארח אותך. ממני סבתא פינינה-השותקת". "סבתא פינינה", אמר הרב זוסמן נרעש ונרגש, "הפכה את השתיקה שלה לדברי אלוקים חיים. האמיני לי, פעם בשנה היא הגיעה לביקור בביתנו בירושלים והמשיכה בשתיקה שלה. לפני שמונה שנים היא הפקידה מכתב זה בידך, וביקשה שרק את, רונית נכדתה לכשתגיעי לכאן תפתחי אותו ותקראי...". "ברוכה הבאה לסמינר רונית ברק, קראה לה הגברת רוט.

הרב הלל זוסמן היה מומחה גדול בקירוב רחוקים, בעיקר קירוב רחוקות. לסמינר שלו "נווה עולם" היו מגיעות נערות ונשים כמעט מכל סקטור ישראלי. כולן היו צמאות לדעת יהדות, לשאוב מים טהורים מבארה של מרים הנביאה, ולהזות על עצמן מי-אפר פרה אדומה כדי להיכנס בבלת הקדמית – מוכנות – אל הבית היהודי.

נסיונו העצום של הרב זוסמן, היה מפתח מיומן להכשיר את הלבבות, לסלול נתיבים ולהורות דרכים לאותן צעירות תוהות-טועות, שחיפשו את הדרך בחזרה לאוהל שרה רבקה רחל ולאה. אבל רונית ברק היא אחד הסיפורים היותר מרגשים שנקלעו לפיתחו של הרב זוסמן. אולי המרגש מכולם. סיפור ששורשיו נוגעים בשואה האיומה, עת עלה הכורת הנאצי ושיסף שלישי מן העם היהודי, בשנאתו הלא-כבושה.

"שלום. שמי רונית ברק, שמעתי שכאן בסמינר מחזירים בתשובה, אולי תוכלי לעזור לי... אני רוצה לחזור בתשובה".

לאה רוט, מזכירתו של הרב זוסמן, הפנתה אליה את מבטה וחייכה. היא הבחינה בנערה כבת 18 לבושה בפשטות, ועיניה סקרניות להפליא. כן, השיבה גב' רוט, כאן מקרבים בנות ליהדות. מי שרוצה חוזרת בתשובה. אנחנו לא כופים כאן על אף אחת מצוות. יש לך אפשרות לשמוע וללמוד הכל על תורתנו הקדושה, ההסטוריה שלנו כיהודים ועל אבותינו... "

"כן כן, אבל אני רוצה מעכשיו, הרגע, מה עושים?". הדחיפות והתכיפות של הנערה, רונית ברק, נראתה משונה ומוזרה בעיניה של הגב' רוט. היא לחצה על הזמזם, והרימה את האפרכסת. "הרב זוסמן, הגיעה למשרדי הגב' רונית ברק, דומני שכדאי מאד שתשוחח עמה... אפילו עכשיו". "ברוכה הבאה, כיצד הגעת אלינו, ומדוע כל כך דחוף לך, כבר מהרגע להרגע ללמוד יהדות. קחי לך קצת זמן למחשבה"... במילים חמות אלו ניסה הרב זוסמן לעדן את התלהבותה של רונית ברק.

"הגעתי לכאן כי סבתא שלי שלחה אותי לכאן...". סבתא שלך? מאין אתם? "אני ילידת קיבוץ "רמות החלוצים" בצפון. וסבתא שלי מותיקות הקיבוץ נפטרה לפני שש שנים... כשהייתי בת 12, עכשיו אני מבקשת לקיים את הצוואה שלה...".

ומכאן ואילך פרשה רונית ברק הקיבוצניקית את סיפור השתלשלות הדברים, עד הבוקר בו הגיעה לסמינר לבנות "נווה עולם".

"סבתא שלי, פינינה גרוס, אמה של אמי, היתה ניצולת שואה והיא נפטרה יומיים לפני יום השואה. אמא שלי – נעמי – לא הרשתה לי ללוותה לבית העלמין של הקיבוץ הנמצא הרחק מאחורי שדות הכותנה. את קטנה מדי, היא אמרה לי. האמת היא שהיה לי קשר די רופף עם סבתא פינינה. בקיבוץ קראו לה "פינינה המשוגעת", ואני די התביישתי בסבתא הזו, שהיתה פשוט אילמת, שתקנית כרונית... חוץ מלנענע את ראשה כאומרת "הן, הן" היא לא הוציאה מילה מן הפה. לא טוב, לא רע. אמי נעמי, היא בת יחידה לסבתא, והיא נולדה לה בגיל מאוחר מנישואין שניים של סבתא לסבא דב-יעקב ז"ל ממייסדי הקיבוץ. סבא דב-יעקב איבד את אשתו ושלוש בניו בשואה, ונישא לסבתא פינינה שאיבדה שם אף היא, את בעלה ושתי בנותיה התאומות. את סבא לא הכרתי מעולם, אבל אמא סיפרה לי שהוא היה שתקן כרוני כמו סבתא, והיא גדלה בבית שבו הקירות דיברו יותר מאשר בני אדם. "השתיקה של סבתא היתה מסתורית בעבורי, ומהר מאד הבנתי שהקיבוצניקים מכנים אותה "המשוגעת" כי היא פשוט היתה מנותקת מכל קשר חברתי. שמלותיה היו תמיד ארוכות ואפורות, ועל ראשה היה מונח כובע מצחיה, דהוי ומרוט שהסתיר את שערותיה. היא עבדה במכבסה של הקיבוץ, כפופה, זריזה, מנהצת בקפדנות וממיינת בקצב שיא את הבגדים. פעם שאלתי אותה, סבתא, למה כולם קוראים לך בקיבוץ "פינינה המשוגעת", והבחנתי בחיוך מריר שהשתרבה משפתותיה. לא ראו אותה מעולם בחדר-אוכל, לא פגשו אותה במועדון החברים, לאף טיול היא לא

דין המספר לשה"ר כשלא יבוא נזק לאדם שמדברים עליו

כתב הח"ח בכלל ג' הל' ו' "אפילו אם הוא משער לתחילה שלא יבוא להנידון שום רעה על ידי דיבורו אעפ"י אסור לו לספר בגנותו". ובס"ק ד' בהגהה כ' דיש להוכיח כן מהגמ' בערכין ט"ז ע"א א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן על שבעה דברים נגעים באים על לשון הרע וכו', איני והאמר ר' ענני בר ששון וכו' מעיל מכפר על לשון הרע וכו' לא קשיא הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו או אהנו מעשיו אתו נגעים עליה אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר ופי' רש"י אהנו מעשיו שנתקוטטו על ידו [ופ' הח"ח (שם סק"ו)] דגם בלשה"ר שייך אהנו מעשיו כגון שנתבזה ע"י זה בעיני השומעים אלא דרש"י מיירי ברכילות עיי"ש] הרי דגם היכא דלא אהנו מעשיו צריך כפרה, ואין לדחות דדילמא שאני התם דהיה באפשר בעת הסיפור שיועילו מעשיו אך לבסוף לא עלה הדבר כן וע"כ בעי כפרה משא"כ היכא דמשער מתחילה שלא יועילו מעשיו אפשר דלא בעי כפרה, זה אינו, דהלא בשאר איסורים שבין אדם לחבירו כמו גדל ועושק וכיו"ב אם ירצה לגזול ולעשוק את חבירו ולא יעלה בידו בודאי אין בידו עון גדל ועושק משא"כ בזה אף אם לא אהנו מעשיו אינו יוצא מכלל עון לשה"ר כדאמרין בגמ' הנ"ל דע"ז היה בא המעיל לכפר וע"כ משום דעצמיות הדיבור של גנות על חבירו הוא עון בפני עצמו לבד מה שפעמים מסובב ע"י זיק לחבירו עכ"ד.

ולכאורה יל"ע מה הוכחה מייתי מהרצאה לגזול את חבירו ולא עלה בידו למספר לשה"ר ולא אהנו מעשיו (ובודאי כוונת הח"ח דעשה מעשה גדילה אלא דנמצא שאינו גזילה דומיא דמספר לשה"ר) דכשם שאין בידו עון גדל כן במספר לשה"ר ולא אהנו מעשיו מדוע צריך כפרה, והרי אמרין בנזיר כ"ג ע"א נתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דצריך כפרה וה"נ דכוותיה משא"כ כשידוע שלא יתקבלו דבריו בפני השומעים אימא דשרי והיה אפ"ש דס"ל לח"ח כהסוברים לחלק בין עבירות שבי"א למקום לעבירות שבי"א לחבירו דבעבירות שבי"א לחבירו ל"א דצריך כפרה אם לא עלתה בידו לצער או להזיק את חבירו כיון שכל עיקר האיסור בעבירות שבי"א לחבירו היא התוצאה דהיינו החיסרון שעושה לחבירו, ולא עצם המעשה וכמבואר בדברי האוה"ח הק' בראשית פ"ג פס' כ' גבי מה שאמר יוסף לאחיו אתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה, דהרי זה דומה למתכון להשקות לחבירו כוס מות והשקה כוס יין שאינו מתחייב כלום והרי הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים וביאר בכלי חמדה דס"ל לאוה"ח הק' דשאני עבירות שבי"א לחבירו מעבירות שבי"א למקום כהיא דנזיר וכו"ל ולפ"ז שפיר הוכיח הח"ח דבעצם הסיפור איכא איסורא וממילא אף בידוע שלא יתקבלו הדברים אצל השומעים, אסור לספר.

אמנם א"א לומר כן בדת הח"ח, דלהדיא כ' לקמן בכלל ד' סקמ"ו לדמות שואל לתועלת ועושה עצמו כמתנכר ולא מודיע סיבת דרישתו כדי שיוודע לו בטוב מהותו של אותו האיש דעובר בזה על לפני עור כיון שעל ידו יעשה חבירו איסור אם יספר עליו דברים של דופי ואף שע"י ספורו נסבב טובה לאחר מ"מ כיון דהמספר לגנותו נתכוון, דמי לנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דצריך כפרה [וגם שייך בזה לפני עור כדמשמע בקידושין ל"ב ע"א בתוספות ד"ה דמחיל עיי"ש] הרי דלא ס"ל לח"ח כסברת האוה"ח הקדוש וא"כ הדקל"ד מאי ראיא מייתי מההיא דערכין.

ונראה דטובי הח"ח דהא דבעי כפרה בנתכוין לאכול בשר חזיר וכו' אינו משום לתא דמעשה העבירה שחשב לעשות דהא סו"ס לא אכל בשר חזיר אלא בעי כפרה על שחשב לעשות נגד רצון ה' ובה אין נפ"מ מהו מעשה העבירה והשתא א"ש הוכחת הח"ח דכיון דמבואר בגמ' שם דעל לשה"ר דלא אהנו מעשיו מכפר המעיל ומשום דיבוא דבר שבקול ויכפר ע"ד שבקול הרי מבואר דהכפרה בלא אהנו מעשיו הוא משום לתא דעבירת לשה"ר וא"כ א"א לומר דהוא כפרה על שחשב לספר לשה"ר דהגם דבעי כפרה על מחשבתו א"צ שתהא הכפרה שייכת לאותו עון ועל כרחק דיש איסור במה שדיבר בגנות חבירו אע"פ שאין הדברים מתקבלים אצל השומע.

והנה כ' הרמב"ם פ"ז מה' דעות ה"ה ואם נאמרו דברים אלו בפני שלושה כבר נשמע הדבר ונודע ואם סיפר הדבר אחד מן השלושה פעם אחרת אין בו משום לשה"ר והוא שלא יתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר, ובכ"ס מ"ש פ' דמש"כ הרמב"ם והוא שלא יתכוין כלו' דמה שהתרו היינו שאם יבוא במקרה לדבר בענין זה אין אסור לאומרו אבל לא שיתכוין לגלות הדבר יותר ועי' בח"ח כלל ב' סק"ג שהאר"ן למצוא מקור למה שהתנה הרמב"ם והוא שלא יתכוין וכו', ויש להעיר הא כיון שכ' הח"ח דכל שמתכוין לגנות חבירו ולא נתקבלו דבריו אצל השומעים ואפילו ידע מתחילה שלא יתקבלו איסורא קעביד בעצם דיבורו בגנות חבירו והוכיח כן מהגמ' בערכין הנ"ל א"כ הרי לנו מקור נאמן לתנאו של הרמב"ם בדינא דאפ"ת דאע"פ שנשמע הדבר ונודע ולא נגרם ע"י סיפורו לחבירו נזק וכד' מ"מ היכא דמתכוין בסיפורו להעביר את הקול ולגלותו יותר אסור משום כונתו [ולא נראה כלל לומר שלשה"ר באפ"ת דאינו דרך רכילות גרע מלשה"ר הנאמר באופן שיודע שלא יתקבלו דבריו והו"א דאין על המספר איסור וכמו במדבר שלא בפני אחרים השומעים דבריו דאינו צורת סיפור לשה"ר]

והנה נראה לומר דהנה בכלל ג' סק"ז כ' הח"ח להוכיח דאיכא איסורא בסיפור גרידא ממש"כ הרמב"ם פ"ז מה' דעות ה"ב ויש עון גדול מזה עד מאוד והוא בכלל לאו זה והוא המספר בגנות חבירו אע"פ שאומר אמת, ולא הזכיר שם רמז תנאי לזה, מזה משמע דטעמם משום זה גופא דהתורה אינה רוצה שישאל אחד יגנה את חבירו עכ"ד ונראה דעיקר ההוכחה מדכתב כאן בהלכה ב' יש עון וכו' בלא שום תנאי מצד השומע ואילו להלן בהלכה ה' כתב, והמספר דברים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חבירו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו ה"ז לשה"ר, הרי שבהלכה ה' כ' הרמב"ם דבעינן שישגוע לחבירו היזק וכו', ומדלא כ' כן במספר בגנות חבירו בהלכה ב' ש"מ דבמספר בגנות אסור אע"פ שאין מתגנה בפני חבירו, ורק בהלכה ה' דלא מיירי באומר דברי גנות על חבירו אלא שע"י דבריו נסבב נזק וכו' וכמש"כ הכסף משנה ראייה לדין זה ממעשה דיהודה בן גרים ושם לא נתכוין לגנות לרשב"י אלא סיפור בביתו וכפרש"י שם וכמש"כ שם הח"ח, בזה דווקא בעינן שיגרום נזק לחבירו ובדיבור גרידא ליכא איסור ולפ"ז היה נראה לומר דמש"כ הרמב"ם שם בהלכה ה' ואם נאמרו דברים אלו קאי רק אותם דברים הגורמים הפסד וכד' ומיירי באופן דאין מגנהו ע"י דיבורו אלא שע"י דבריו נגרם נזק לחבירו ונאמר דעד כאן לא נאסר סיפור לשה"ר אע"פ שלא נתקבלו הדברים אצל השומעים רק בסיפור גנות על חבירו אבל בסיפור דברים הגורמים נזק אין איסור על הדיבור מצד עצמו אלא מחמת הנזק הנגרם מחמת דיבורו ומשום"ה היכא דסיפר באפ"ת דלא נעשה הנזק הנגרם מחמת דיבורו ומשום"ה היכא דסיפר באפ"ת דלא נעשה ע"י דיבורו נזק וכד' ליכא איסור על המספר ומעתה מש"כ הרמב"ם ובלבד שלא יתכוין להעביר את הקול ולגנותו טעמא בעי הא כה"ג שאינו מגנהו אין לתופסו משום עצם דיבורו אלא משום הנזק הנגרם מסיפורו וכיון דסיפר באפ"ת מדוע יש לאסור במתכוין להעביר הקול, ומהגמ' בערכין ליכא ראייה לדין זה דדילמא שאני התם דגינהו ע"י סיפור, ולכך הוצרך הח"ח להוכיח דגם כה"ג היכא דמתכוין בדיבורו להפסיד לחבירו אע"ג דאינו מגנהו אסור [וצ"ל דהראיה מסנהדרין (ל"א ע"א)] מההוא תלמידא מפרש לה דבר שאין בו גנאי מדקאמר דין גלי ריאי וכן הראיה מהירושלמי צ"ל דכלפי דוד ליכא גנות לאדוניהו במה שעשה ויתכן דאף אדוניהו עצמו טועה היה דבר וכמבואר בקרא ולא עצבו אביו ע"י במפרשים דמשום"ה חשב שאכן המלוכה שייכת לו וגם משום שהיה גדול ויפ"ת משלמה, והאי דקראם בעלי מחלוקת היינו כלפי נתן שידע ע"פ נבואה ששלמה ימלוך אחר דוד או כלפי יואב ואביתר שהיו עימו וכן מה שרצה להוכיח מעובדא דיהודה בן גרים התם נמי אינו גנות אלא גרימת הפסד].

נמצא דבין במגנה את חבירו ובין מספר עליו דברים שיגרום לו נזק אם מתכוין בסיפורו לגנותו ויגרום נזק לחבירו אסור משום סיפורו וזהו טעמו של הרמב"ם במה שהתנה בהיתרא דאפ"ת ובלבד שלא יתכוין להעביר את הקול ולגלותו יותר וכ"כ להדיא בבמ"ח כלל ב' סק"ג וז"ל וס"ל לרמב"ם דחד דינא הוא בין לגלות לאותו האיש שנידבר מתחילה עליו כההיא מעשה דדוד שהענין היה אודותיו (רכילות) ובין לספר גנותו של אחד שהוא לשה"ר לאיש אחר מכיון דנתכוין לגלותו יותר וטעמו פשוט כיון דסו"ס יוודע אליו ואפ"ה משמע מירושלמי זה דאסור לגלות וע"כ האיסור משום הכונה לבד ולא משום הפעולה וא"כ גם לאיש אחר אם נתכוין לגלותו יותר גנותו של אחד אסור עכ"ל, והא דלא הוכיח הח"ח יסודו מדברי הרמב"ם הללו בכלל ג' אפשר משום ד"ל טעם אחר במה שהצריך הרמב"ם שלא יתכוין להעביר את הקול וכמו שמביא הח"ח דברי היד הקטנה בכלל ב' סק"ז וז"ל ונראה כוונת הרמב"ם במה שכ' והוא שלא יתכוין וכו' שכל ההיתר הוא שאם יבוא במקרה לדבר בענין בתוך סיפור דברים אדי אין בו איסור לשה"ר אבל לספר כיוון להודיע ולגלות הדבר ה"ז אסור שהרי זה דרך לשה"ר ממש ועוד שהרי כל ההיתר הוא משום דחברך חברא אית ליה והרי ע"י חברך חברך יוכל להתמשך הדבר זמן רב אבל זה המתכוין יתגלה הדבר על ידו מהר יותר ממה שע"י חברך חבא עכ"ד ונראה כוונת היד הקטנה בטעם הראשון משום עצם כוונתו לגנותו ולהזיק לחבירו וכמש"כ הח"ח הנ"ל וטעם ה"ב הוא משום שנוסף ע"י סיפורו יותר מהנגרם ע"י חברך חבא ולפי טעם זה ליכא ראייה לאסור משום כוונה לגנותו ולהרע היכא דלא נתקבלו דבריו.

עובדות והנהגות

➤ **מן הגושז אויערבאן צוק"ל** השיב לשואלים אודות ההנהגה הרצויה בניקיון הבית לקראת הפסח, שאם כי על פי ההלכה נמסרו לנו כללים ברורים, ואין חיוב כלל להוסיף עליהם, מ"מ כבר נהגו אמותינו מעולם להרבות יותר בעסק זה כמו שהזכירו כבר ראשונים, אך יחד עם הרגישות הגדולה של מן הגושז צוק"ל לריבוי העסק בניקיון הפסח, כשמנהג ישראל תורה, קרא פעם אליו תלמיד שהיה יתום מאב, טרם שובו הביתה לקראת חג הפסח, והדריכו שבשעת בדיקת חמץ ישתדל שלא להאריך כלל יותר מן הנחוץ לקיום החובה כדון, כי מעמד זה של הבדיקה הריהו קשה וכואב ללבה של אלמנה, בהזכרה על כל צעד ושעל באופן הבדיקה של בעלה, ויש, אפוא, לשקול היטב במאזני שכל טוב ויראת שמים, ולתווך בין הזהירות היתרה מלצער אלמנה ובין חובת היום.

➤ **אבן עלה לרבי מרדכי מנדבורנא צ"ל** להיפרד ממנו לפני נסיעתו לליסקא, להיות סמוך לבילי הסדר על שולחן רבו, ה'פרי תבואה' צ"ל. אמר לו: "כשתבוא לפנינו, תאמר לו דבר תורה בשמי", שמע האבן את דבר התורה וקיבל ברכת הדרך. כשהגיע לרבו, מצאו יושב לפני ערימת ספרים, מכין את דרשת שבת הגדול, מסר את דבר התורה: המחבר כתב בשולחן ערוך: "שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום" (או"ח סי' קכ"ט) והוסיף הרמ"א: "והמנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצרכי פסח". יש להבין, שאל רבי מרדכ"ל מנדבורנא צ"ל, מדוע כתב זאת הרמ"א בוא"ו החיבור, מה הקשר בין הדרשה לקמחא דפסחא, אלא, רצה הרמ"א לומר לרבנים: לא די לי בדרשה שלכם, העיקר שתראו לספק לעניים את צרכי החג, כשמעו, סגר הרב מליסקא את הספרים שלפניו, ופנה לאסוף כספים עבור עניי העיר... (לקראת שבת דרשו)

הלכה לעשייה

כתב החפץ חיים בהל' לשה"ר כלל ו' סעי' ה' אָבְּל אָם וְשָׁב בְּחַבְרַת אֲנָשִׁים, שְׁנֵי מִקְבָּצֵי לַעֲנֵן מָה, וְהַתְחִילֵהוּ לְדַבֵּר דְּבָרִים אֲסוּרִים, וְהוּא מְשַׁעַר, שְׂדֵדְרֵי תַתְּקַתְהוּ לֹא יוֹעִילֵהוּ לָהֶם מְאוּמָה, תְּלוּי בְּזָה אָם אֲפָשֶׁר לוֹ לִילָף מִמֶּסְבֵּתָם, אוֹ לְהַגִּיחַ אֲפָשֶׁעוּ בְּאֲזָנָיו, מִצְנֶה רְבָה הוּא עוֹשֶׂה בְּזָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַז"ל בְּקַתְּבוֹת, {דף ה' } אָבְּל אָם אִי אֲפָשֶׁר לוֹ לְהִשְׁמֵט מִמֶּסְבֵּתָם, וּמְשַׁעַר בְּעַצְמוֹ, שְׂעָעָה זֶה דְּקַתְּסֵת אֲפָשֶׁעוּ בְּאֲזָנָיו, אִם כֵּן קָשָׁה לוֹ מְאֹד מִפְּנֵי שְׂיִלְעָגוּ עָלָיו, וּבְנִדְאֵי לֹא יַעֲשֶׂה עֲצָה זֶה, עַל כֵּן פָּנִים יִרְאֶה אִז לְנָרוֹ אֵת עַצְמוֹ וְלִהְיֵמִיד עַל נִפְשׁוֹ בְּעַת צָרָה כְּזוֹ וְלָלָחֵם מִלְּקַמַּת ה' עִם יָצְרוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְשַׁל עַל כֵּן פָּנִים בְּאֲסוּר דְּאוֹרְיָתָא שֶׁל שְׂמִיעַת וְקַבְּלַת לְשׁוֹן הָרַע. וְלִזְנֶה צְרִיד ג' פְּרָשִׁים, שְׂיִנְזַהֵר בְּהֵן מְאֹד וְיִנְצַל עַל דֵּי זֶה עַל כֵּן פָּנִים מִהָאֲסוּר תּוֹרָה, שְׂנִישׁ בְּהֵעוֹן הַנ"ל:

א. תְּחִילֵת בְּנִפְשׁוֹ בְּהֶסְפֵּם גְּמוּר, שֶׁלֹּא לְהִסְמִיךְ לְהַדְרֵי גְבוּת, שְׂמִסְפְּרִין עַל מְבָרִיָּהֶם.
ב. לֹא יִהְיֶה יִתְקָא לֵה בְּשְׂמִיעַת סְפוּרִיָּהֶם הָאֲסוּרִים הָאֵלֶּה.
ג. אִם יַעֲמִיד עַל עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא לְהִרְאוֹת לְפָנֵי הַמִּסְפְּרִין שׁוֹם תְּנוּעָה, שְׂנִירְאֶה מְמַנְה, שֶׁהוּא מְסַפֵּים לְדְבָרֵיהֶם, אִף נִשְׁבַּח בְּאֶבֶן דּוּמָם. וְאִם יוֹכַל לְהִרְאוֹת לְפָנֵיהֶם פָּנִים נְדָמִים, שְׂנִיבִינוּ מְמַנְה, שֶׁהוּא אֵינוֹ מְסַפֵּים לְדְבָרֵיהֶם הַהֶבְלִים, בּוֹדְאֵי הוּא טוֹב יוֹתֵר.

➤ **חברת אנשים** שהתקבצו לדיבורי ליצנות ולשה"ר אף שבתחילה הם עוסקים באכילה ושתייה, אם יודע שאח"כ לא יוכל להישמט מחברתם, אסור לו להיכנס לחברתם, ואם יודע שיוכל לקום ולהישמט מחברתם כשיתחילו לדבר דברים אסורים, מותר לו לשבת עמם בתחילה כל עוד שאינם מדברים לשה"ר.

➤ **אנשים שהתחילו לדבר דברים אסורים**, והוא חושש שאם ילך ממסיבתם יהיה הדבר נראה כיוהרא וגאווה או שמי מהיושבים יגרם לו בושה בזה שהוא עוזב את המקום, הדין הוא שאין להתחשב בזה כלל, ומחוייב לעזוב את החבורה, ואין להקל בזה בטענה של דרכי שלום, ומעשה היה עם הח"ח שהזדמן לו לנסוע בעגלה אחת עם סוחרים בהמות, ובכל הדרך שוחחו הסוחרים על דבר השוורים והבהמות, עד שהתחיל אחד מהסוחרים לדבר סרה על סוחרים אחרים, הח"ח העיר להם בנחת שעד עתה דיברו שיחה נאה בעניני הבהמות, ומה להם לדבר סרה באחרים שבוה עוברים על איסורי לשה"ר ורכילות, הסוחרים שחשבוהו למשולח, התחילו להקניטו על כך שהוא מתערב בשיחתם, והח"ח לא השיב להם, ונהנה שלפחות הפסיקו לדבר רע על חבריהם, אבל לאחר שגמרו להקניטו, המשיכו בדיבורי הגנאי על חבריהם, וכשהעיר להם הח"ח שוב לא הועילו דיבוריו, ביקש מהעגלון לעצור את העגלה, ולרדת, אף שהיה באמצע הדרך, והיה קושי למצוא עגלה אחרת.

לעילוי נשמות

האיש הכשר והעניו הולך תמים ופועל צדק

כה"ר **יוסף רחמים** בן רבקה **טראב** זצ"ל

רוח ה' תנחמוני בגן עדן אמן
ת.נ.צ.ב.ה.

האיש הכשר והעניו הולך תמים ופועל צדק

כה"ר **וילקטור** בן לטיפה **אשכנזי** ז"ל

רוח ה' תנחמוני בגן עדן אמן
ת.נ.צ.ב.ה.

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק

כה"ר **יונה** בן סליה **דבחי** ז"ל

רוח ה' תנחמוני בגן עדן אמן
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות

האיש הכשר שזנפטר בשם טוב, הולך תמים ופועל צדק שייך עייל שייך נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, רחים רבנן ותלמידיהון, מופלא בחסדים בצניעות ובפנייה מיוחדת, קבע עליהם לתורה.

המרזחם הנכבד ר' **לדיקליה** (דני) בן רות

טואשיל זצ"ל

רוח ה' תנחמוני בגן עדן אמן
ת.נ.צ.ב.ה.

הארות, הערות, הצעות, תרומות לזכוי הרבים ניתן לפנות למערכת "אגודת השומרים לשמירת הלשון"

בריונים 19, בני ברק. טלפון: 03-5741744 פקס: 03-6771017 דוא"ל: a.h.shmirat.halashon@gmail.com

חשמניות

בס"ד
גליון 32
פסח תשפ"ד

דבר האירה

ליל סדר מרומם

נצבים אנו לקראת ליל הסדר הגדול והנשגב, שבו זוכה כל אב בישראל לקיים מצות 'הגדת לבנך' - מצוה עליו לדבר עם הילדים ולספר להם את הניסים והנפלאות שהפלאות בלילה זה. לקראת ליל הסדר, ישנם כמה נקודות יעילות שמומלץ מאוד לדעת אותן מראש, מה שיסייע בעדנו לנהל את ליל הסדר בצורה מיטבית ומועילה.

ליל הפסח וסדר ההגדה מיועד לילדים - יש להקפיד לדבר אל כל ילד וילד לפי הבנתו ושכלו, כך אנו רואים מלשון הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ב-ג): **"מצוה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר 'הגדת לבנך', לפי דעתו של בן אביו מלמדו, כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות, ואם היה הבן גדול וחכם, מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבינו הכל לפי דעתו של בן. וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', עד שישגיב להם כן וכך אירע וכך וכך היה"**.

חישובו על הילדים - בתכנון מוקדם של ליל הסדר, חשוב כיצד לתת יחס מועדף לילדים, תנו להם גביעים, יחדו מקום מכובד עבור כל ילד, בכדי שהילדים יהיו חלק בלתי נפרד מהסדר, והרי הילד הוא הסיבה וה'הפצא של מצוה' שעל ידו הנכם זוכים לקיים מצות 'הגדת לבנך' בשלמות.

העיקר הוא הסיפור - עיקר המצוה הוא לספר ולהעביר לילדים את סיפור יציאת מצרים. ולכן חשוב מאוד להתמקד בעיקר, למהר ולהודרו בכל ההכנות, כדי להגיע אל העיקר והוא השלב של הסיפור בזמן שהילדים עוד ערניים. סדר אמירת ההגדה חשוב מאוד, אולם עיקר מצות עשה הוא סיפור יציאת מצרים. לכן באופן שמוזנים שאם יספר כל הסיפור יותר מאוחר, הילד שוב כבר לא יהיה בעניינים, עדיף לספר את סיפור ההגדה תיכף בהתחלה עוד לפני הכל, ורק אח"כ לומר את כל נוסח וסדר ההגדה.

מכירים את הסיפור - רוב הילדים מכירים כבר את בסיס הסיפור ממה ששמעו מאת המחנך בחיידר. לכן חשוב מאוד להוסיף תיאורים נוספים, לעיין במדרשים ולהביא עבורם זווית ראייה אחרת שיעניין אותם. אפשר גם לשאול ולבקש מכל ילד שיתאר מכה אחת, לשאול אותם שאלות ושהם יתחילו לספר, והעיקר בהמשך ירחיב האב עוד. יש גם לציין שחלק העיקרי הוא שהאב יספר, ולא האם.

אם לא שואלים - יש עניין לעשות שינויים בכדי שהילדים ישאלו, אולם לפעמים מחמת שהילדים כבר מכירים את המנהגים הם כבר לא שואלים, ולכן אפשר לעורר שאלות. העיקר הוא שאלת מה נשתנה, שיש לראות שכל הילדים ישאלו את מה נשתנה.

אכילת מצה - מצות עשה מדאורייתא לאכול מצה בליל פסח. לכן תדאגו ותודאו שהילדים יאכלו כזית מצה. ובעיקר יש להחמיר בכך על ילדים שכבר הגיעו לגיל חינוך וכבר מבינים ענין אכילת המצות.

רוגע ושלווה - לפעמים מרוב הליטות אחר קיום המצוה, מתעורר כעס ולחץ בזמן הסדר, ויש להיזהר מכך מאוד מאוד, מכיון שבזה מאבדים את כל השלמות של מצות סיפור יציאת מצרים, מאחר שהדברים צריכים להיות נכנסים ללב, ובזמן של כעס ורוגזה קשה מאוד להכניס ולהחזיר יסודות האמונה.

מתנת אפיקומן - בכדי שהילדים ישתפו פעולה והיו ערניים יש לפעמים צורך למתנה, לכן יש מקומות שנותנים מתנת אפיקומן, עדיף לקנות את המתנה עוד לפני החג, ולתת לילד אחרי שיושב שואל ומשתתף יפה, שזה בודאי ירבה אותו יותר.

לגנוב את האפיקומן - יש עניין להתחרות עם הילדים, לנסות להחביא את האפיקומן, כדי שהילדים ינסו לחטוף ולגנוב את האפיקומן, דבר זה הוא אחד מהגורמים שהילדים לא ישנו וירדמו, כי הם כ"כ מצפים לכך. וזה גם כן מאותם הדברים שעושים בליל הסדר שלא ישנו הפרחים, והיינו שהתניקות לא ישנו וישאלו את הקושיות. צריך לגרום לכך שיהיה זה שעשוע לילדים כל ענין החטיפה והגניבה. יש להורים להראות סמכות ועוצמה, ולהראות שאינם חייבים לתת מתנה בכדי שיהיו יורשי האפיקומן. אלא צריכים להנכיח כי כאשר האב מבקש מהבן, מיד נותנים לו. ולכן יש לשים לב שלא להתנות עם הילד אם אתה מחזיר אתה מקבל מתנה, רק שהמתנה הוא כאות על התנהגות טובה ויפה, אמנם את האפיקומן הוא מחזיר משום שהאבא מבקש ממנו.

פסח כשר ושמן
הרב אלחנן רייזמן

הנפש והחינוך

הלב בוער בליל פסח

מתפרץ ואי אפשר לו להתאפק עד הסדר ומוכרח תיכף במעריב לומר הלל, וכמה חוק הוא הגוף שעומד על עמדו בשעה שהלב והגשמה כל כך מוקדים ומפוזים, הומים ורועשים בשירה לה', וכשמסיים את ההלל ואומר 'כי לך טוב להודות ולשמך נאה לומר' כמעט נמס ליבו בקרבן, רבונו של עולם זהו באמת הטוב האמתי, להודות לך ולומר לשמך, ואח"כ ממשיך את הסדר, מקדש ואומר את ההגדה ועורך השולחן הסעודה אשר מעין סעודת עולם הבא, גם אברי הגוף עוזבים כבר את גופניותיהם, והחושים את חושיותיהם, וכולם משתחוים ומתבטלים לה' שכל כך התקרב אלינו עתה".

בשעה שמתעוררים הרגשות ומדברים בשפת הרגש, כאשר הלב הומה ורוגש, וגם הגוף שותף לאותם הרגשים נפלאים של חירות, ומתמלא ברגשי הודאה לה' על שהוציאנו מעבדות לחירות ומשעבד לגאולה, או אז נכון לומר שכולם שוים - 'אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים', כי אכן כאמור, כאשר מעוררים את הרגשות, שוב אין הבדל בין חכמים נבונים, לאלו שאינם כאלו, כי כולם מתרגשים באותה מידה.

ולכן הדרך להכניס את ערכה של יציאת מצרים הוא ע"י התעוררות הרגשות על ידי הסיפור, כי יפה כוחה של סיפור לעורר רגשות.

אולם עדיין ישנם אנשים שאין להם שום התעוררות ושום התרגשות, ואינם מרגישים כלום. ברם, חלילה להם לומר לעצמם, שאם בין כה וכה לא מתרגשים ומתעוררים, יערכו את הסדר בחפזון רק בכדי לצאת ידי חובה אבל לא ישקיע בזה הרבה, כפי שמדרכינו בענין ה'שפת אמת' (תרל"א) וז"ל:

"והוא ע"י שמאמין ועושה החוק באמת אף בלי הרגשת הטעם, על ידי זה זוכה לידע הטעם גם כן".

כלומר, מוטל על האדם לעשות את כל הפעולות והדברים אף בלי הרגשת הלב ומבלי להרגיש חיות וטעם, ומובטח לו שאם יעשה וינהוג כן, יזכה ממילא בהמשך לידע ולהרגיש את הטעם.

'ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים' הייתכן שכולם יהיו כך?

כל אדם משוכנע בעצמו, שהינו חכם ונבון ביותר, וכנגוד מכך גם מעשיו ופעולותיו נכונים ורצויים. אילו ינסה אחד מן הצד להעמידו על טעותו, ידחה אותו לבטח בשתי ידיים, שהרי אין חכם כמותו, עכ"פ לפי דעתו. ואכן יוקשה מאוד לנהל שיחה או נסות לשכנע אנשים שבטוחים שחכמתם עומדת להם, מאחר שבטוחים בעצמם שהם החכמים הגדולים ביותר.

אל מול אנשים כאלו, אין טעם לדבר בהגיגין עם לוגיקה וסברא, כי מראש הם אוטמים את דלתי השכל שלהם, ולא מוכנים להקשיב, מאחר שתמיד יחשבו שאף הם חכמים, וגם להם יש מה למכור, וביכולתם להפריך כל טיעון מוצדק ככל שיהיה.

ברם, ישנה עצה מועילה, לדבר עליהם בשפת הרגש, שלדיבור בצורה כזה אין מענה לחכם ואין לו התנגדות לשמוע, מאחר שהרגשות פועלות ממקום אחר לגמרי, והם משדרים בשפה אחרת לגמרי, הרגשות מפעילות את הלב ומתגברות על השכל שבראש.

הנה בחג הפסח בכלל ובליל הסדר, מתעורר אצל האדם כוח חדש של התעוררות רגשית בלב, שפה חדשה שהיה מוסתר במשך כל השנה ובליל הפסח היא מתפרצת, כמו שמבאר באריכות בעל החובת התלמידים במתק לשונו (מאמר שני) וז"ל בקיצורי לשון:

"כיוון שרוצים אנו לדבר עתה מעט בעניני התעוררות הרוח והנפש, לא בשכל, לא נוכל לבאר את דברינו בשכל וסברא כ"כ, רק לקחת דברים מן העובדות..."

יש שהאיש ישראל מתעורר לומר שירה בלי שום סיבה וטעם, רק מפני שנלהבה נפשו עתה, כמו שמתלהבת גם לשאר עניני העבודות..."

ואף חג הפסח שבו עיקר השירה בליל פסח שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, בהתקרב ימי הפסח... בהתקרב ימים של אורה, של שמחה ושירת גן עדן... לא די לו הלל אחד, כולו נהפך לאיש אחר, ליל הפסח כבר בא והוא נעשה להר בוער, האש

כוח הסיפור

"למען תספר באזני בך ובן בך"

כהן מדין והניח עושרו ורוב בניו ונפרד מן היישוב והלך אל המדבר להיכנס תחת כנפי השכינה תיכף ששמע ענין יציאת מצרים".

ה'רבינו בחיי' מקפל בשורות אלו את כל השיטות והדרכים והרעיון המרכזי של כוח הדיבור והקשר, ותורת רפואת הנפש ע"י הדיבור, הכל מתומצת בלשונו הזהב.

היוצא לנו מכך:

א. **הדיבור** - מרפא לכל חולי הנפש, הרבה יותר מכל מיני הרפואות.

ב. **מוסיף חיים** - לדיבור יש כוח להוסיף חיים על חיי האדם. וזו תרופה ודאית.

ג. **נוקדי הדיבור** - הנוק הגדול ביותר נובע מדיבור כמו לעג, ליצנות או בזיון שגורם לנזק גדול.

ד. **קשר נוצר ע"י דיבור** - ע"י כך שמדברים יחד נוצר קשר טוב ומועיל.

מחסומים בקשר

לימוד נוסף ניתן לקחת מפסוק זה, שמדייק בלשונו "למען תספר באזני בך", הדיבורים צריכים להיכנס 'באזני בך', והשיחה תיפול על אוזניים קשובות. כדי ליצור קשר נכון ובריא, חייבים לדבר עם הילד בצורה נכונה, ולבדוק האם אין מחסומים המפריעים לתקשורת.

לא אחת מורגש, שהאב מדבר ומשוחח, אך הבן אינו איתן, לא קשוב או לא נמצא כאן בכלל. יתכן מאוד, שהחסרון הוא מפני שלא מדברים איתו בצורה נכונה.

כמה כללים

ולכן יש ללמוד קצת על כללי הדיבור כדי לדעת כיצד לדבר. ולתועלת העניין, נציג כמה טיפים שיכולים לעזור כיצד להשיג קשר טוב על ידי דיבור נכון.

א- לדבר ברוגע ובשלווה. דיבור נעים ומשובח, בצורה שמושכת את הלב, באופן כזה שהשני רוצה להקשיב.

ב- 'דברים היוצאים מן הלב' בהתלהבות וברגש, ביכולתם להשפיע ולהיכנס ללב השומע.

ג- הדיבורים חייבים להיות דברים אמיתיים וכנים שמשפיעים גם עלינו! א"א למכור לילד אמרות ומוסר שאנו בעצמנו לא מאמינים בהם, ואנו עצמנו לא מתלהבים ומתרגשים מהם.

לפעמים הבן תקוע באיזו בעיה רגשית, או אז ניתן לומר כי ממש חבל על הזמן ועל ההשקעה. אדם שנתן בבקשה או קושי רגשי האופפת אותו ולא נותנת לו מנוח, חבל יהיה להשחית או דיבורים לריק, כי הוא לא איתך כעת, ואין אל מי לדבר. במצב כזה, יש לנסות תחילה לעזור לו ליצאת מן הבעיה, או לשחרר אותו לרגע, ואז ניתן יהיה לנסות לדבר איתו.

גם בתחום הלימודי רואים לפעמים, שהאב לומד עם בנו, ואף שהדברים פשוטים וקלים להבנה, הבן אינו קולט את הנלמד. הבעיה איננה הבנה שכלית כלל. אלא יש כאן חסימה רגשית מסוימת שלא נותן לו להבין. בסיטואציה כזו, אין טעם להתעקש ולהכריח אותו ללמוד ביחד, רק יש לסייע לו תחילה להתמודד עם הבעיה שלו, ולאחר מכן ללמוד איתו.

כפי שאנו אומרים בתפילה "הוא יפתח לבנו בתורתו", מבקשים על פתיחת הלב תחילה, ולא על פתיחת הראש, כי הבעיה איננה בראש, המוח והשכל עובדים מצוין ומבינים היטב, הקושי הוא בלב, רגשות הלב מונעים ממנו כרגע לקלוט את הנלמד, ועל כך יש לבקש דווקא על הסרת הדאגה ופתיחת הלב, כי בזמן שהלב סתום אי אפשר ללמוד ולהבין.

הסדר' שבתוך הבלאגן

המתבונן ופוקח עין בפלאי הבריאה, וכן מי שעוקב וחוקר על ההיסטוריה של שנות ימות עולם, וחושב לרגע קט, יראה שישנו סדר מסוים בעולם. ולא רק בצבאות השמים והארץ, אשר יום יום לא ייבשו ועומדים על משמרתם בסדר מופתי. אלא אף גם במאורעות השונות הקורות בעולם - כאשר גם בעצם הימים אלו או נמצאים בתוך מאורע וזוכים אנו לראות עין בעין ניסים ונפלאות שמפליא הקב"ה לעשות עמנו - ניסים ונפלאות מאז ועד היום במשך כל הדורות, הכל מסודר על הסדר הטוב ביותר.

מטעם זה נקרא ליל פסח בשם ליל הסדר, להראות על כך שישנו סדר בעולם, וכפי שביארו השפת אמת' (תרנ"ד) וז"ל:

"ושמעתי מפי מו"ז ז"ל על שקורין ליל פסח 'סדר' וכן אומרים חסל סידור פסח. לרמוז למ"ש המהר"ל ז"ל כמו שיש סדר לטבע כן יש סדר מיוחד לנסים ונפלאות".

יש סדר בבלאגן

טבעם של אנשים שאוהבים 'סדר': בית מסודר; עבודה מסודרת; הילדים מסודרים; הכסף מסודר; והכל מסודר. אך רצונות לחוד ומציאות לחוד. ולרוב, ישנם הרבה דברים שאינם מסודרים. ולא אחת רואים דברים שחשבו שצריך להיות באופן מסוים, ובפועל הם נראים אחרת. ונפש האדם אכן בנוי כך, שה'סדר' משרה עליו רוגע ושלווה, ואילו חוסר סדר ובלגן מעורר מתח כעס ועצבון.

אמנם לא כל מה שנראה לעומד מבחוץ כחוסר סדר, הוא באמת כך למי שנמצא בתוך המצב. וכלומר, שלפעמים יתכן מצב שנראה כמו חוסר סדר, ולאמתו של דבר יש בזה סדר מסוים.

דוגמה לדבר. אדם מבחוץ שינס לבית מבולגן או לבית מלאכה מלא בחפצים שונים, עד שלא ימצא את עצמו ובודאי לא את מה שמחפש. ואילו זה שגר בבית ועובד בבית מלאכה זו, ידע מיד להצביע היכן מונח כל דבר ודבר. הוא אומר, אף שנראה אכן שיש כאן בלגן גדול, הרי למי שנמצא בפנים הכל ברור ומסודר.

וזה גם לימוד עברונו על מה שנכתב לעיל, שכל ימי העולם ומאורעות הרבות שבו, הכל נבנה בצורה מסודרת, ואם כי לנו אין נראה הדבר כן, עלינו להאמין ולדעת שאת הכל עשה הקב"ה בסדר מסוים שכך צריך להיות.

ליל סדר - הקב"ה מסדר סדרים

וכך ממשיך שם השפת אמת' וז"ל:

"וניל עוד פי' סדר לרמוז שגם כל תהלוכות הגלות הי' הכל סדר מיוחד שלא נאמר כי קרה סיבה ששלט פרעה על בני"ק רק על הי' בכוונה מכוונת כמ"ש לאברהם בברית בין הבתרים. ואפי' כל פרטי העניינים וקושי העבודה הי' הכל בסדר מיוחד. והלא כל סיפורי הגדה הם מתהלוכות ענינם וצעקתם. והוא בכלל סיפור יציאת מצרים שהכל היה בהשגחת השי"ת לטובת בני ישראל. לכן המצוה על מצות ומרורים שיש לשבח על הגלות כמו על הגאולה.

אך יש דורות. שסדר הנכון להם הוא הגלות. ויש שמיחדין אל החירות והגאולה כפי דעת היודע תעלומות. וע"ז אמרו חז"ל 'בכל מידה שמועד לך היו מודה לו במאוד מאוד' כמ"ש 'בכל מאוודך', שהקב"ה הוא היודע לסדר לכל דור סדר הטוב לו יותר מכל הסדרים. והכל בחסד כמ"ש 'הנוהג בחסדו כל דור'".

בתהפוכות שעברו על עם ישראל במצרים, נראה היה להם שיש כאן בלגן גדול, שעבוד, מכות, פיתום רעמסס, עבודות אנשים על הנשים ועבודת הנשים על האנשים, עינויים, אולם אצל הקב"ה היה הכל עם סדר מופתי.

ליל הסדר וחג הפסח מוזכר לכל אחד ואחד, שיש סדר בעולם. הכל מסודר וברור, רק אנחנו משולים לאורח לרגע, שאינו מוצא את ידיו ורגליו. אולם כאשר יהיה תושב המקום יתחיל לראות את הסדר.

נצבים אנו לקראת ליל הסדר הגדול והנשגב, שבו זוכה כל אב בישראל לקיים מצות 'הגדת לבנך' - מצוה עלינו לדבר עם הילדים ולספר להם את הניסים והנפלאות שהפלאות כבילה זה.

וידועים הם דברי הרה"ק בעל 'האוהב ישראל' מאפסא זי"ע שישנו כוח מיוחד לאב להחדיר אמונה בלב הבנים דווקא בליל פסח וז"ל:

"הנה באמת, אף אם התינוק שואל את האב שאלה זו בשאר ימות השנה, אז יכול האב ג"כ להשיב להבן כפי הכתוב בתורה. אך התורה הקדושה מורה לנו, דכל ימות השנה אף אם יאמר להבן הסיפור יציאת מצרים, לא יהיו אז הדברים מתיישים בלבו ולא ייכנסו באוזניו, כי זה תלוי באמונת הלב, ולאו כל מוחא סביל דא. וזה שאמרה לנו התורה: 'בעבור זה, ודרש בעל ההגדה: לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך', רצה לומר, בליל פסח בזו הלילה מתגלה אור השכל האמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל זרע ישראל, ואז כשתשיב לבך תשובה זו ותגיד לפניו את כל הסיפור הלז, אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הבן ויאמין באמת ביציאת מצרים".

לדבר ולספר

בתורה הק' כתיב "למען תספר באזני בך ובן בך את אשר התעללתי במצרים" - הקב"ה ציווה למשה שסיפר וידבר עם בניו, וכך יבנה ויתחזק הקשר ביניהם. כי כאמור, הקשר בין האב והבן הוא בדרך של דיבור בצוותא.

תקשורת נכונה פועלת על ידי שיח והקשבה זה לזה. ערוץ פתוח נוצר כאשר שניהם משוחחים זה עם זה, ולא כאשר צד אחד פעיל והשני לא. ומטבע הדברים כאשר האב פתוח לדבר עם הבן ומספר לו קורותיו, נפתח גם הבן לאבי ומספר לו קורותיו.

עצם הדיבור כוחו יפה לשחרר ולהוציא את המועקות מן הלב. ואולי ניתן לומר שלכך נצטוו ישראל כשיצאו ממצרים לספר 'סיפור יציאת מצרים', כי בני ישראל חיו תחת שעבוד מתמשך מול נוגשים רעים שהכו אותם ועברו במצרים דברים אימים ונוראים צרות ועינויים, המאורעות הקשות מנשאו שעברו עליהם גרם להם לחרדות פחדים וטראומות. וכדי להשתחרר מפשט מגלות מצרים אמר להם הקב"ה: ראשית-כל תדברו, תספרו, אל תשאירו כלום בלב, וזוהי עצה מועילה כי הדיבור והסיפור משחררים.

בענין זה הרחיב רבינו בחיי' בהקדמה לפרשת יתרו, וז"ל: "כתוב במשלי (טו, ד) 'מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח': שלמה המלך ע"ה הודיענו בכתוב הזה גודל התועלת הנמצא בלשון, כי הלשון מרפא חולי הנפש, ורפואתה עלינה על כל יתר הרפואות, כי יתר רפואות הסמים והמסעדים או העשבים הנה הם רפואה מסופקת, אם יתרפא בהם החולה אם לא, ואף אם יתרפא בהם אין כל כוח רפואתם ותועלתם כי אם בהסרת החולי, אין בהם כוח להוסיף על החיים, אבל מרפא הלשון אינה רפואה מסופקת כי אם רפואה ודאית ויש בה כוח להוסיף על חיי האדם, היא עץ החיים והחיים דבקים עמה.

וסלף בה שבר ברוח, כשם שרפואת הלשון על כל יתר הרפואות כן החולי המגיע מן הלשון והוא הביון והלעג והליצנות שאדם מבוה את חברו ומלעיג ומתלוצץ עליו או מלבין פניו, ומפורש אמרו רז"ל (בבא מציעא נט, א) 'המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא.

רפואת לשון של משה רבינו ע"ה שסיפר ליתרו כל האותות והמופתים ההם, שנאמר 'ויספר משה לחותנו', היה סיבה שנתגייר יתרו שהיה נכבד וגדול משפחתו והיה

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה"

"את פתח לו" - "את" לשון נקבה. לילד שאינו יודע לשאול צריכים לדבר אליו בשפת אם, שפה עדינה עם הרבה רגש ואהבה. אם נתייחס אליו בכבוד, עם הרבה סבלנות והקשבה, ניתן לו את ההזדמנות, נוכל לדובב ולפתוח אותו, ולאט לאט יתחיל להתפתח.

ילד מסוג זה, צריך להרגיש בטוח עם עצמו. כשמרגיש שהוא נמצא במקום בטוח עם 'קירבה רגשית' ללא ביקורות וללא דרישות מעל יכולותיו, ומקבלים אותו כמו שהוא, אז הוא מתפתח בצורה טובה ויפה מאוד. אסור להתייאש או להישבר מילד כזה, כי אדרבה אחרי שמשיקעים בו את הכוחות רוויים ממנו הרבה נחת. ובדרך"כ ילד כזה, הוא שקט מבחוץ אולם עשיר מבפנים, עם הרבה חן פנימי ועדינות מיוחדת, שנשארים לנצח.

ישנם ילדים שמרגישים שאין לאף אחד סבלנות אליהם באשר הם צורכים הרבה יחס, שואלים הרבה שאלות, וצריכים להסביר להם כל דבר כמה פעמים, וכשמרגישים שאין סבלנות אליהם הם נסגרים ונשארים מופנמים וסגורים, כי הם מרגישים שכל מה שהם מדברים חוזר להם כבומרנג בגלל חוסר הסבלנות או היחס השלילי... אשר על כן חייבים הרבה סבלנות ואורך רוח, וכך יזכה לגדול לתפארת בעו"ה.

ארבעה בנים שבתוכנו

רצונו של כל אב הוא לזכות לזרע קודש בנים תלמידי חכמים חסידים ואהובים למעלה, וכל אחד מאחל לעצמו לראות בנים חכמים ונבונים. ברם, מחובתנו לדעת שאצל כל אדם לחוד ישנם כמה מדרגות בהתאם לגילו, וכל אחד הוא לפעמים גם שאינו יודע לשאול גם וגם חכם, וכפי שמסביר הענין כ"ק מרן האדמו"ר הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע וז"ל:

"נהג בנן החכם והבן התם והשאינו יודע לשאול נאמר בלשון יחיד, ואילו בנן הרשע נאמר בלשון רבים.

והענין הוא, כי **שלושה הבנים שאינו יודע לשאול והתם והחכם שייכים אצל כל אחד ואחד מבני ישראל, והיינו שתחילה כשהבן הוא עדיין קטן הוא בגדר שאינו יודע לשאול, וכאשר הוא גדל קצת ובא לכלל דעת הוא בגדר תם, ובהמשך הומון כאשר הקב"ה משפיע לו חכמה ודעת יותר ויותר, הוא נתעלה להיות חכם.**

ולכן כתבה התורה בכלום לשון יחיד, לפי שכולם שייכים בכל אחד מישראל בפרטות."

אין בן רשע

אמנם בישר הקב"ה לעם ישראל שהבן הרביעי לא יהיה אצלם, שלא יהיה בקרבם בנים רשעים, כפי שרואים שת"ל כמעט ואין בנים רשעים, ומכל בני הדור נמצא רק אחד או שניים שאפשר להגדיר אותם כרשעים, וכפי שממשיך שם:

"מה שאין בן אצל הבן הרשע לא כתבה התורה לשון יחיד אלא בלשון רבים, כיוון שזה לא יהיה שכח ח"ו אצל כל אחד ואחד מבני ישראל, אבל בין הרבים יכול להיות שימצא רשע אחד או שניים בדור.

ולכן כאשר שמעו בני ישראל בשורה טובה זו, שבאופן פרטי כל אחד מישראל יהיו לו רק בנים טובים והגונים מיד "ויקוד העם וישתחוו" גם על בשורת הבנים והיינו שיהיו להם בנים טובים והגונים."

פניו לחשוב ולהתעמק שעות נוספות, ויכול לשאול שאלות באמונה או שאלות בפילוסופיה, והרבה פעמים אין להורים מה לענות לו. אך כשלא עונים לו, חמור יותר, כי הילד רואה שאין תירוץ והוא נשאר עם הקושיה...

לפעמים גם קורה שההורים זועפים עליו "למה אתה שואל כאלו שאלות מוזרות?", או ח"ו מולולים בו באופן שהוא נפגע כמו "עוד פעם עם השאלות הפילוסופיות שלך". אך ההתייחסות הזו אינה עוזרת אלא רק מזיקה, כי שכלו של הילד ממשיך לפעול!

אי אפשר לפטור את הילד ע"י דחייה, או ע"י בריחה, ובוודאי לא ע"י צעקה, כי התוצאות של התנהגות כזו אינן טובות, כי הילד לומד את דפוסי ההורים שאין להם סבלנות אליו, או שרואה שיש קושיה כאלו ההורים אין מענה. והתוצאה מכך הוא, שהילד יתמודד עם ניסיון או קושי, מבלי שיהיה לו האמונה הברורה, כי נשאר מלא עם קושיה, ולא יוכל לעמוד מול הפיתויים והקשיים, ועלול לרדת מרמתו הרוחנית, חלילה.

לכן מתפקידם של הורים לילדים מחוננים וחכמים:

- להתאזר עם הרבה סבלנות.
- לגרום שהקשר יהיה קשר פתוח, שלא יתבייש לשאול.
- להקשיב בהתעניינות עד הסוף, ואף להתפעל ממנו.
- נושאים ושאלות שאפשר לענות, ושיש על כך תשובה ברורה שאינה גובלת בדברים שהצנעה יפה להם, או בדברים ששייכים למבוגרים, יש לענות באופן ברור וחד, ללא התחמקות.

ד. דברים שהם מעל הגיל או מעל השכל הפשוט, צריכים להקשיב לו עד הסוף, ולאחר מכן אפשר לענות לו "שאלת שאלה קשה מאוד שאני צריך עדיין ללמוד ולשאול"... בדרך"כ מספיקה לו ההרגשה שהוא שואל שאלות שחייבים לשאול וללמוד. אם הילד מתעקש לקבל תשובה, אפשר לומר לו שבל"כ בעתיד אענה לך על כך תשובה" כי זה נושא שקשור לאנשים מבוגרים. אך מומלץ מאוד, לא לענות על כל דבר 'לכשתגדל תבין', כי אז יקלוט שזו סתם בריחה והתחמקות.

אחד תם

התם עומד באמצע, אפשר לעשות ממנו חכם, ואפשר לגרום לו שיהיה שאינו יודע לשאול. הכל תלוי כיצד מתייחסים אליו. אם נתייחס אליו בסבלנות מירבית, נתחשב בו כחכם ונפתח את הבנתו וכישרונותיו, הוא יכול לגדול "חכם", כמאמר הכתוב (משלי ט, ט) "תן לחכם ויחכם", היינו שאם תתייחס אליו כחכם, עי"ז יחכם עוד. אך אם חלילה נוהגים בחוסר סבלנות, ולא משקיעים בו מספיק, הוא יכול לגדול ח"ו "שאינו יודע לשאול".

רכות ורגש

בפסוק המיוחס לתם נאמר (שמות יג, יד) **"ואמרת אליו" אמירה היא לשון רכה, כמו שכתוב "כה תאמר לבית יעקב" (שמות יט, ג), ואמרו חז"ל והובא ברש"י שם "אלו הנשים שצריכים לדבר אליהם באמירה רכה".** ישנם ילדים רגישים ושקטים שצריכים לדבר אליהם בשפה שמדברים לנשים, היא שפת הרגש מתוך אהבה וחיבה, וכדברי ה'אור החיים' הק' שם: **"כה תאמר לבית יעקב - פירוש, יש בו אמירה רכה שהיא דרך אהבה וחיבה".**

שאינו יודע לשאול

שאינו יודע לשאול, הינו ילד שלא ניחן בהרבה חכמה וביכולות גבוהות. גם ילד זה יש לו תקווה ועתיד, ואסור להורים לחשוב שיישאר כך ח"ו. אלא התורה נתנה עצה בשבילו - **"את פתח לו" לפתח ולקדם אותו כמיטב יכולתו עד שיגדל ויצמח.**

תהילה לקל יתברך, המשפחות כיום הינם משפחה גדולות וברוכות ילדים כ"י בליעה"ר. בכל בית ישנם סוגי ילדים שונים ומגוונים, וכשם שאין פרצופיהם דומות, כך דעותיהם שונות.

במושכל ראשון נדמה לאב, שכמי שעומד בראש המשפחה היהוה בעל הבית הקובע מחליט ושולט, והילדים כשחן צריכים להתאים עצמם אליו להתרגל לסגנונו ולאופיו ולהגות כפי רצונו.

אך בעל ההגדה מלמדנו אחרת. **"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה"**, דהיינו לדבר עם כל ארבעת הבנים כל אחד לפי דרכו ולפי רמתו.

'אחד' חכם 'אחד' רשע 'אחד' תם 'אחד' שאינו יודע לשאול". אינו אומר אחד חכם, שני רשע, והשלישי תם, אלא כל אחד בנפרד הוא 'אחד' ומיוחד. כל אחד יש לו חשיבות וייחודיות מיוחדת כשלעצמו, וצריכים להתייחס ולדבר עם כל אחד ולכל אחד בשפה ובסגנון הייחודי שלו, וכאמור, על האב להתאים עצמו אל כל אחד לפי כוחו וסגנונו, ולא להיפך.

אין לאב להתייחס רק לבן החכם בלבד, ולתת לאחרים את ההרגשה שהם רק מספר מסוים בבית. בעל ההגדה מלמדנו שגם כשישנם כמה ילדים עם סגנונות שונים ואפילו עם הבדלים קוטביים ביניהם, כמו זה שהאחד חכם והאחד רשע, אעפ"כ צריכים לדבר לכל אחד בדרך שלו, ולהתנהג לכל אחד כ'בן יחיד' כ'אחד'.

ועל כך כבר מפורש בכתוב (משלי כב, ו) "חנוך לנער על פי דרכו" המיוחד שלו. כל אחד וייחודיותו.

ענין זה מפרש הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל מה שנאמר אצל בניו של משה רבינו (שמות יח, ג-ד): "שם האחד גרשום .. ושם האחד אליעזר". אמר הלשון ושם האחד אליעזר ולא שם השני. כי מילת "השני" כתובה בתורה על כבשים (במדבר כט לט) "ואת הכבש השני תעשה בין הערביים", שנכון להתבטא בן על כבשים, ולא על בני אדם, שכל אחד יש בו ייחודיות בפני עצמו, ואינו נחשב כשני, רק כ'אחד' לפי כוחו ומעלתו.

להכיר כל אחד ואחד

יסוד זה איתא גם בספר 'בית יעקב' וז"ל:

"כנגד ארבעה בנים, לכל בן יש לענות כטיבו והבנתו, שכן מצינו שאמר הקב"ה למשה רבינו לפני מתן תורה (שמות יט, ג) 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל' ופירש"י שיאמר לנשים בדרך רכה ולאנשים בדברים הקשים כגידים. ומכאן למד הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע שהמחנך צריך להכיר תכונת נפשו של כל תלמיד ולהתאים אליו דבריו, ואם מהפך הסדר ולא יכלכל דברו במשפט הזה, זהו זה לא יעלה בידו, ועוד יקלקל".

המורם מדבריו: א. חובה להכיר את תכונת הנפש של כל אחד ואחד. ב. מהרואי שהמחנך יתאים עצמו לחנך ולא שהחנך יתאים עצמו למחנך.

עתה נתמקד ונבאר בכל אחד מהארבעה בנים,

כיצד לדבר עם כל אחד בסגנונו הוא על דרך שאמרו ז"ל (פסחים פ"י מ"ד) "לפי דעתו של בן אביו מלמדו"

אחד חכם

בן חכם בא עם שאלות רבות, לפעמים הוא שואל שאלות כאלה שקשה להורים לענות עליהן, ואינם יודעים כיצד להתמודד עם השאלות כאלו, ואז נשאר החכם עם ספקותיו. ילד חכם הוא ילד שמקשה על ההורים כי הוא

פעילות 'הרימותי בחור' בזמן החורף

בחורי שיעור ג' בישיבות רבות בארץ ובחוץ לארץ זכו להתקדם ולהתעלות עם התכנית המרשימה 'הרימותי בחור', כאשר המשפיעים הדגולים ישבו והקשיבו לבחורים ונתנו להם דרכים ועצות בעניינים רבים שבוער בנפשם של הבחורים.

להלן ציטוט חלקי מתוך מכתבי תודה שנשלחו ל'הרימותי':

...אני מודה מעומק לבי על המסירות נפש הגדול בחבורות של הרימותי זה באמת עוזר לי, ואני מרגיש בו תועלת גדול לנפשי ונשמת, הן בהשקפה והן בהדרכה, אני כבר רואה עכשיו תוצאות הלכה למעשה, וק"ו וכן בנו של ק"ו שיעזור לי בישיבה גדולה - שזהו כל מטרת החברה...

*

...בפרטות היה לי טובת הנאה, שעד לאחרונה הייתי מתבייש מאוד לדבר בפני בחורים ומעת שהתחיל החבורות אני מרגיש שינוי מהותי שאיני מתבייש לדבר...

*

...אני מרגיש בעצמי הרבה יותר בטוח בעצמי אחרי שלמדנו על הכוחות האדם...

*

...באמת קניתי יסודות חשובות בבהירות רבה, להבין את עצמי בפרט ואת כוחות האדם בכלל, ואיך להיות יותר בריא ולקנות יסודות יהדות...

*

...הכרתי ע"י החבורות שיש בכל אדם כוחות נפלאים ונסתרים, חשיבות האדם, דברים אשר מעולם לא התבוננתי בהם...

*

...אני מרגיש תועלת גדול מהמפגשים הרימותי לתכלית החיים שלי...

*

...אני מרגיש שעזר לי מאוד להכיר את כוחותי, וגם עזר לי להוריד הביישנות לדבר בפני רבים...

*

... ייש"כ לכל הדברים החשובים שלמדנו לדוגמא החשיבות של יהודי והכוחות הנסתרים, ועל החשיבות להגיד לאחרים על המעלות שלהם (חת"ס), ורואים בחוש איך שהבחורים הורגלו ליתן מחמאות אחד לשני בזכות הקבוצות, ואני נהנה מאוד מכל זה...

*

...החבורות הוא דבר נפלא מאוד, שפעל אצלי לחשוב ולהבין הכוחות שלי...

*

...התועלת שיש לי עצום, לא חלמתי בחלום שלי שאוכל פעם להביע את הכוחות הנפש שלי...

*

...רציתי להביע בכתב איזה שינויים שאני מרגיש בזכות הקבוצות, 1. הכרתי בכוחות הנפש שלי 2. קיבלתי ההבנה שהסיפוק הנכון אקבל רק מכוחות שלי ולא ע"י נסיון לדמות לאחרים 3. אני חי בהרגשה שכל דבר שאני עושה לטוב אני משפיע לכל העולם וכל דבר קטן שאני עושה הוא חשוב עד למאוד...

פרויקט הרימותי בחור הינו מיזם מיוחד בשיתוף ארגון כרם וארגון האירה.

בין הזמנים על שום מה?

ברצוני לשאול את מע"כ אנו נמצאים בחודש שאין בו סדרי לימוד בישיבות, ברצוני לשאול מה הנני יכול לרכוש בימים בימים אלו ובמה אוכל להשתנות ולהתעלות, מה המיוחדות בימים אלו?

לכבוד הבחור הנכבד, בהיות ששאלת שאלה מרכזית, אענה בעז"ה תשובה כללית המיועדת לכל בן ישיבה באשר הוא.

אקדים עם תובנה חשובה ונחוצה, שמומלץ לכל בחור לדעת ולהפנים זאת.

הנה כאשר נתבונן מהו ההבדל בין ילד לבוגר, בין ילד כת"ת לבחור בישיבה, נבין היטב את תפקידינו בימים האלו ובכל השנה.

ילד צעיר, תלוי כל הזמן בהוריו, על כל דבר הוא שואל מה לעשות עכשיו, האם ללכת? לבוא? הילד עושה רק מה שאומרים לו. הסיבה לכך היא, מפני שהילד אינו אחראי על מעשיו, וכמו למשל כאשר נכשל הוא אומר מיד 'זה לא אני, זה החבר'.

לילד אין את היכולת להחליט בעצמו. וכששואלים אותו מה אתה רוצה ללמוד הוא עונה 'אני לא יודע'. שואלים אותו האם כדאי ללכת עכשיו, או אח"כ? אני לא יודע.

טבעו של ילד הוא ג"כ תלותי, הוא עושה מה שהחברים רוצים, נסחף אחר כולם, ללא הבדל מה הוא חושב, או מה הוא רוצה בעצמו.

זאת ועוד, ילד אין לו תכניות, אין לו חזון, וגם אין לו שום מטרה. ולכן גם אינו יודע מה עליו לעשות בשבוע הבא ובחודש שלאחריו, הוא אינו יודע כלל האם יש לו תפקיד ומה תפקידו.

בגיל בר מצוה, נקרא כבר האדם גדול על פי ההלכה. ובכן, מה עושה אותו כגדול. התשובה לכך היא, היכולת להבחין בין טוב לרע, ולבחור בטוב. לקיחת אחריות על המעשים וקבלת עול.

ה'גדול' מתעצם וגדל מיום ליום.

אולם מי שנעשה גדול, ולמרות זאת ממשיך בהתנהגותו כבהיותו צעיר לימים, ישאר תקוע עד שבאמת יפסיק לגדול. ישנם הרבה בחורים שגדלו כשנעשו בר מצוה, אך אח"כ נשארו תקועים בגידולם, וכשלא גדלים נהיים קטנים. וכל אחד מאיתנו מכיר אנשים גדולים בגילם, שעדיין נשארו ילדים, בהתנהגותם.

שעת מבחן - בין הזמנים.

ימי בין הזמנים הם זמנים כאלו שאין לו לאדם מי שיעוררו ויחזקו וידרבונו. זהו שעת המבחן הגורלי שעליו לבחון את עצמו האם גדול הוא, או שמא נשאר קטן!?

הבה ונבחן את עצמנו.

א. מגיע בין הזמנים וצריכים לעשות תוכנית, לבחון ולחשוב מה החזון שלי בבין הזמנים, מה הקניינים שהנני רוצה לקנות וכיצד אני צריך להתנהג.

ב. לקחת אחריות על סדר יום מסודר, לדעת מתי לקום ובעיקר מתי הולכים לישון. ישנה מחשבה פסולה, כאילו שבבין הזמנים מותר לכל אחד לעשות ולנהוג כחפצו, אין צורך ללמוד, לא צריך להתפלל במניין, וזמן תפילה הוא בכלל משהו מיותר. מחשבות אלו הם ילדותיים, כי אדם בוגר, אחראי על סדר יומו בכל זמן ובכל עת ללא הבדל האם זה ימי טבת או ימי ניסן.

ג. מה אנחנו קונים בימים אלו, אלו קניינים, איזו מסכתא נלמד, אלו קניינים נוספים בתחומי המוסר, ההשקפה. לדעת מה להחליט היכן ללכת והיכן לא ללכת לדעת מה שעושים ולא להגיד.

ד. לא לעשות מה ש'כולם' עושים וללכת אחר העדר בלי מחשבה והתבוננות, אלא להיות עצמאי ואחראי. בבין הזמנים נשרכים לפעמים אחרי חברים לא טובים, והסכנה גדולה מאוד. הברירה בידיך לבחור את הדרך ולא להיות תלותי באחרים.

לסיכום בין הזמנים הינו הזמן לבחון ולדעת האם אני קטן שיש לו תירוצים שונים ומשונים כדי לא לקחת אחריות, או שאני כבר בוגר שלוקח אחריות על מעשיי.

לשליחת שאלות והתלבטויות לפרסום במדור זה m025667066@gmail.com

דרכי רבי הירצקא - לזכר הרה"ק רבי נפתלי הירצקא זילברמאן מראצפערט

רבינו רבי נפתלי הירצקא מפורסם היה כבעל צדקה גדול שהרבה לעשות צדקה וחסד. את כל כספו עד הפרוטה האחרונה שלו, חילק לעניים, כאשר לעצמו חי חיי עוני בצניעות ובפשטות. גם בזמנים שהרויח כסף רב, לא השאיר לעצמו מאומה, ואף מן ה'פדיונות' שנתנו לו החסידים סירב ליהנות, וחילק הכל לצדקה. רבינו אף נימק מפני מה אינו רוצה ליהנות מן הפדיונות, כי בענוותנותו היתירה לא האמין שבכוחו לפעול ישועות, והחזיק הכל למעשי ניסים שאסור ליהנות מהם. ופעם אחרת כאשר הגה"צ רבי שלום וידער זצ"ל אב"ד נירעדהאז בן אחותו התווכח עמו על שמפזר מעותיו לאביזנים, ולבניו משאיר רק ג' זהובים לשבוע, השיב רבינו: דע לך שאין המעות האלו שלי כלל, הנני רק משמש כמו גבאי צדקה הממונה על המעות, וכבר מבואר בשו"ע שאין לגבאי להקדים לתת לקרוביו, וגם הוסיף שחושש ליהנות מהם מפני שאסור ליהנות ממועשי ניסים.

ארגון דרכי רבי הירצקא, זכה לחלק בערב פסח תשפ"ד ערכות קמחא דפסחא למשפחות חשובות שזכו לחזור בתשובה ולחסות בצל א-ל בשיתוף עם אנשי חיל נדיבים חשובים ואנשי חסד דגולים.

"כל ימי חיידך להביא לימות המשיח"

כל ימי החיים שלנו אנו צריכים לפעול ולצפות לימות המשיח "אחכה לו בכל יום שיבוא".

דברות גרשון

א נקודל'ה

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו

הוא יצא ממצרים"

יש להבין לשם מה חייבים אנו לראות את עצמנו כאלו אנחנו יצאנו, ומדוע לא די שנוכר חסדי ה' שגאל את אבותינו ממצרים וממילא גם אנחנו בכלל. אלא מעלת ישראל ניכרת מגודל בטחונם בה', שכשיצאו ממצרים - לא דאגו דאגת המחר מה יאכלו, כמו שהפסוק מפליג בשבחם "זכרתי לך חסד נעורידך וגו' לכתך אחרי במדבר", ומזה נלמד תוכחת מוסר כמה עלינו להשליך יהבינו על ה', ועל כל אחד ואחד להתבונן בעצמו אם גם הוא היה מוכן ללכת למדבר שומם אחרי רצון קונו ית"ש. זהו שאומר בעל ההגדה, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על האדם לבדוק את עצמו אם הבטחון שלו חזק כמו של אבותינו, שבזכות זה זכו לכל הנסים והנפלאות. וזהו עיקר הטעם של אכילת מצה, לזכר שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ ובכל זאת יצאו, ואת זה עלינו לזכור כל ימי חייו לשים בטחוננו בו ית'. וזה מה שנאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים", צאתך דווקא, מעצמך..

הגדה של פסח חסדי דוד

"כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח"

"כל" ר"ת כהנים לויים, שאפילו שהם לא היו בשעבוד מצריים - הם גם חייבים לספר ביציאת מצרים, והמעשה מסייע, שרבי אליעזר ורבי יהושע היו לויים, ורבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה היו כהנים, רבי עקיבא בא מגרים, שאפילו אלו שלא היו בשעבוד גם חייבים לספר.

דברות גרשון

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"

רק לאחר שיצאו משם נתנו להם את הרכוש הגדול, לו היו נותנים להם אותו מוקדם יותר, לא היה להם עוד חשק לצאת ממצרים.

אמרי חן

"חכם מה הוא אומר... ואף אתה אמור לו כהלכות פסח

אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן"

למה כתוב "בהלכות הפסח" היה צריך להיות כתוב הלכות פסח ועוד מדוע בחר בעל ההגדה דווקא את ההלכה הזאת של אין מפטירין וכו'. אלא כתוב שבלילה הזו נותן ה' כח לבן שיוכל לשאול ולאב שיוכל להשיב, ועל כן צריך האב להשתדל להשיב לבן תשובה נכונה כדי שיקבע תשובה זאת בלב הבן תמיד. וזהו הכוונה 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' הכוונה היא שאין לאכול אחר אכילת פסח שום מזון - כדי שיישאר טעמו של אכילת פסח בפיו, וכך צריך האב להשיב לבנו תשובה נכונה שתיקבע בלבו לעולם שיישאר טעמו כשם שהטעם של הפסח צריך להישאר בפה.

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע

"רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם; לכם ולא לו"

לכאורה הרי גם החכם אומר "אתכם" - מה העדות... אשר ציווה ה' אלוקינו אתכם" ומדוע רק על הרשע נאמרת הביקורת "שהוציא עצמו מן הכלל"? מה ההבדל בין הרשע שאומר "לכם" לבין החכם שאומר "אתכם"? אלא שהתשובה פשוטה: החכם מתייחס לפעולת הציווי - "אשר ציווה ה' אלוקינו אתכם", ולכן לא שייך שיאמר "ציווה אותנו", שהרי הציווי באמת לא נאמר אליו באופן ישיר, אלא לאבותיו (לאלה שהוא פונה אליהם בשאלה), וזו היא שאלתו - מהו הציווי ששמעתם, על מנת שאדע גם אני לקיימו. לעומת זאת - הרשע אינו מתייחס לציווי אלא לתוצאה, לעבודה (עבודת הלילה - הקרבת הפסח, אכילת מצה ומרור וכו'); ובעבודה, כולם אמורים להיות שווים, וכשהוא אומר "מה העבודה הזאת לכם", ואינו כולל את עצמו, בכך הוציא את עצמו מן הכלל.

שאל אותו הרב איך יתכן?! ספר לי מה עשית? סיפר לו החסיד: "כיוונתי בשניהם ושום דבר לא קרה!"... השיב הרב בחיוך ואמר לו התכוונתי שתכוון ב"אנא ה' כי אני עבדך"... אדם שמרגיש שהוא עבד ה' יש לו ישועה!... דוד המלך אומר בהלל: "אנא ה' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פיתחת למוסריי" מבאר החסיד יעב"ץ: ישנם שני סוגי עבדים: אחד שנשבה כעת – הוא יחפש כל הזמן איך לברוח. לעומתו אחד שאביו היה עבד וכן אבי אביו הוא לא ינסה לברוח – טוב לו... אומר דוד לה' 'אני עבדך בן אמתך' אני עבד ואימא שלי גם, אין לי לאן לברוח לכן תפתח את המוסרות שלי- את הדברים שמייסרים אותי... מי שמרגיש שהוא עבד והקב"ה הוא אדון שלו, הרי שהאדון ידאג לו, לכל מה שהוא צריך...

צדיקים

אזיס ווארט

"רם הודע כי לך היום אף לך הלילה"

כה ביאר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע כי הנה מבקשים אנו מהבורא, 'רם' – הקב"ה הרם על כל רמים, אנא ממך הודע אותנו, שנכיר הטיב שכאשר אנו מהלכים במחשבה 'כי לך' – שהכל מידך ה', וכל המפעל שלך הוא, אזי אנו במצב של 'יום' - שאנו רואים את האמת לאשורו, כאור יום המאיר, אבל אם ח"ו נהלך במחשבה שאף לך' – כלומר שאנו עושים והקב"ה גם עושה – והוא עוזר ומסייע אותנו, אז אנחנו במצב של 'לילה'...

הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע

"מצות"

כתוב בפרשת צו "מצות תאכל במקום קדוש", זהו רמז למצות שאוכלים בליל פסח, שיהיה במקום קדוש, והכוונה היא לפה שיקדש את הפה, שהוא מקום אכילת המצות. וזה גם מרומזו בתיבת "פרעה", מלשון פה-רע, והתיקון לזה "פסח" פה-סח, לדבר רק דברים טובים וקדושים, שכל המרבה לספר בהם הרי זה משובח, וההיפך מי שאינו מדבר בדברים טובים ח"ו, אינו משובח.

דברות גרשון

"אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו"

כבר תמהו המפרשים מה התועלת של הקירבה אל ההר בלי נתינת התורה. אלא נראה על פי מה שכתוב במדרש שכל חנייתם ונסיעתם של בני ישראל במדבר היה במחלוקת עד שבאו אל הר סיני, ואז נעשו כולם חניה אחת, כמו שנאמר "ויחן שם ישראל" - כאיש אחד בלב אחד, אמר הקב"ה כיון שנעשה שלום ביניהם הגיעה השעה שאתן להם התורה, שנאמר "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" וזה מה שאומר בעל ההגדה, 'אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה', אלא רק נעשה שלום בישראל, דיינו, וכמו שחז"ל אומרים ש"לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום".

תולדות חיים

"מצה זו שאנו אוכלים"

צורתה העגולה של המצות נלמדת מן הפסוק: "עגת מצות" (שמות יב, ט). עוגות – מלשון עגול, לכן אופים מצות עגולות. ומה הטעם לצווי זה? הגויים אשר עבדו עבודה זרה, נהגו לאפות לחם על פי אמונתם, – מי שהאמין בשני אלילים – אפה לחם בעל שני קצוות, מי שהאמין בששה אלילים – אפה לחם בעל ששה קצוות, וכדומה. כדי להרחיק את עם ישראל מהעבודה הזרה של המצרים, צווה ד' על היהודים בטרם יצאו ממצרים, לאפות מצות עגולות, בלא קצוות כלל, ובכך לסמן שהם מאמינים בקל אחד. כמו שהעגול אין לו התחלה ואין לו סוף, כך מאמינים אנו בבורא עולם אשר חי וקיים מעולם ועד עולם.

רבי יהודא אסאד

"רשע שואל מה העבודה הזאת לכם? ואומרים לו אילו

היית שם לא היית נגאל"

מדוע? כי מי ששואל מה העבודה? מעיד שאינו עבד וממילא לא יכול להיגאל? כדי להבין את המשמעות שאומרים בהגדה של פסח: "עבדים היינו לפרעה במצרים" נביא מעשה נפלא שהיה עם האדמו"ר מגור – ה"שפת אמת": אחד נכנס לשפת אמת בערב פסח ושטח את צורתו והרב אמר לו תכוון באנא ה'. הוא כיוון ב"אנא ה' הושיעה נא" – ולא עזר, כיוון ב"אנא ה' הצליחה נא" וגם לא עזר, חזר לרב ואמר לו כל מה שעשיתי וכיוונתי לא עוזר! מה לעשות!?

בדיקת חמץ**"מאויבי תחכימיני מצוותיך"**

"מאויבי תחכימיני מצוותיך" - פרעה קיבל מכות שוב ושוב ונפל ועדיין הוא קם ורדף אחרי בני ישראל עד הים - אנחנו צריכים ללמוד מזה שכשהיצר הרע מפיל את האדם שוב ושוב - צריך לקום ולא להתייאש.

צדיקים**"קדש ורחץ כרפס יחץ"**

קדש ורחץ - אתה רוצה להתקדש ולהיטהר? "כרפס יחץ" - תחצה את ה"כר-פת" ותתחלק עם העני, וכך תוכל להיטהר.

צדיקים**א נקודל'ה**

למה ב"כורך" אוכלים גם מרור? ואם אוכלים מרור - אז למה בחסיבה? אלא שמצה מרמוז על אמונה, וכששמים את המרור בתוך האמונה - זה כבר לא מרור.

צדיקים**"קדש ורחץ כרפס יחץ מגיד"**

קדש ורחץ - אתה רוצה להתקדש ולהיטהר? "כרפס" - ר"ת כילל ר'אשון פיה ס'גור, "יחץ" - דבר רק חצי ממה שאתה רוצה לדבר, ורק אח"כ "מגיד" - תתחיל לדבר.

צדיקים**"כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשות אותו"**

לכאורה ההשוואה קצת לא מובנת - כמו שזכינו לעשות את זה בגלות - כך נעשה את זה כשיהיה בית המקדש? איפה ההשוואה? הרי בבית המקדש היו עולים לרגל, היו מקריבים קרבן פסח וכו'? עונה אחד מהבעלזא רעבעס כי בגלות אנחנו עושים את ליל הסדר בלב נשבר, והחלק הזה של הלב נשבר - אנו מבקשים שתמיד נוכל לעשות גם כשהמשיח יבוא ויהיה לנו בית המקדש.

אחד מאדמו"רי בעלזא

את הנר של בדיקת חמץ אנו שורפים ביחד עם הפתיתים של החמץ, ולכאורה למה שורפים אותו? הרי לא היה לו מגע עם החמץ? אלא אומר ר' יהושע מבעלזא, שחמץ מרמוז על עבירות ונר שמחפש עבירות אצל יהודים - דינו להישרף.

ר' יהושע מבעלזא**"לא על ידי שליח"**

בזוהר הקדוש שאומרים בתחילת ההגדה כתוב שהקב"ה אוסף את כל המלאכים ומראה להם את בניו עושים סדר פסח, ולכאורה למה זה נדרש? וכן כתוב שהקב"ה בעצמו הוציא את בניו "לא על ידי שליח" - למה בסדום זה היה מלאכים ובמצריים לא? אלא כתוב שבשל גודל הטומאה שהיה במצרים - אם מלאך היה יורד לשם הוא היה "מתגשם" - לכן בא הקב"ה וקורא למלאכים בליל הסדר ומצביע על בניו ומראה להם שאותם אלו שהיו שם במקום שהמלאכים לא יכלו לרדת - אלו עושים עכשיו סדר פסח.

צדיקים**"מ"ט שערי טומאה"**

כתוב שכשבני ישראל יצאו ממצריים הם היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ונשאלת השאלה למה היה צריך להוציא את בני ישראל בכזה דיוטא תחתונה? אלא אומר אחד הצדיקים שהקב"ה רצה להראות לנו שלא משנה לאן נידרדר ואיזה עבירות נעשה - תמיד תמיד אפילו מהמקום הכי גרוע ומהטומאה הכי גדולה - אפשר לקום.

צדיקים**"רשע אומר: מה העבודה הזאת לכם"**

הרשע שואל מה העבודה הזאת לכם? אתם צריכים לצום! מה זה כל הסדר והאוכל? והתשובה היא "אף אתה הקהה את שיניו" - בשביל מה יש לך שיניים? בשביל לצום!?

צדיקים

הגיליון לזכות ולהצלחת רבקה בת אביגיל חוה

4 בניים, 4 כוסות, 4 שאלות וכו'

למה בליל הסדר הכל עושים ב4? 4 בניים, 4 כוסות, 4 שאלות וכו'? אלא כתוב ש"ארבעה צריכין להודות - יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, ארבעת אלו קרו לישראל מיציאת מצרים ועד מתן תורה, יורדי הים - קריעת ים סוף, חבוש בבית אסורים - בניי היו עבדים ואסורים בארץ מצרים, הולכי מדבריות - בניי הלכו 40 שנה במדבר, חולה שנתרפא - כתוב שכל מי שהיה חולה - נרפא לפני מתן תורה.

צדיקים**"ארמי עובד אבי ונרד מצרימה"**

לכאורה מה הקשר בין זה שלבן רימה את יעקב לירידה למצרים? אלא כל ענין ירידת מצרים הייתה בגלל מכירת יוסף - שאחים שלו קינאו בו בגלל הכתונת פסים שקיבל מיעקב, אך כל זה היה בגלל שהיה בן זקונים, אך אם היה הבכור - אף אחד לא היה מקנא וזה היה מובן מאליו, והנה אם לבן לא היה מרמה את יעקב - היה יוסף הבכור ואז לא היו מקנאים בו אחיו, וזהו ההקשר בין "ארמי עובד אבי" לבין "ונרד מצרימה".

מהר"י בירב**"קדש ורחץ כרפס וכו'"**

כל ענין ליל הסדר הוא לספר ביציאת מצרים, אז איך אין סימן אחד על יציאת מצרים? אלא עונה אחד הצדיקים שזה מרומז בסימן "כרפס" - שכרפס ר"ת כ"ל סיוס ר"כב פ"רעה, וטובלים אותו במי מלח - רמז לים שכל המצרים כולל הסוסים טבעו בים.

צדיקים**"ועתה אל תעצבו כי למחיה שלחני אליכם"**

יוסף אומר לאחים כי סוף סוף מכל הגלות והגאולה - יצא ליל הסדר, "כי למחיה שלחני" - מען וועט זיך נאך מחייה זיין מיט "שלחני" - השולחן בליל הסדר"

אמרי חיים**"הללו את השם כל גויים שבחוהו כל העמים כי גבר עלינו חסדו"**

הגויים משבחים את הקב"ה על הניסים שנעשה ליהודים? היתכן? אלא אומר אחד הצדיקים שהגויים הם באמת יודעים כמה "גבר עלינו חסדו" כמה פעמים ניסו להזיק ליהודים ולא הצליחו.

צדיקים**ביעור חמץ, אכילת מצה**

קודם עושים ביעור חמץ ולאחריו אנו אוכלים מצה, ביעור חמץ ומצה - מרמזים על אפרים ומנשה, ביעור חמץ - אפרים, אפרים זה מילים "אפר" ו"ים" את החמץ שורפים עד שנהיה אפר או לחילופין - זורה ומפזר לים, מצה - מנשה - אותיות "מן" "ושה" וזהו הסיבה גם למה הקדים יעקב את ברכתו קודם לאפרים לפני מנשה - כי הביעור חמץ בא לפני אכילת מצה.

צדיקים**"דזבין אבא בתרי זוזי"**

"סור מרע ועשה טוב" זה 2 צעדים שצריך לעשות בשביל להתקרב להקב"ה - וזה הפירוש "דזבין אבי בתרי זוזי" - לקנות את אבא שבשמיים - "בתרי זוזי" - 2 צעדים (זוזי - מלשון הזזה).

צדיקים**"ואמרתם זבח פסח הוא לה"**

"ואמרתם זבח פסח הוא לה" - אומר ר' שלמה מקוברין - "ואמרתם זבח" - כשתרצו לזבוח את היצר הרע, הדרך הוא - "פסח" - לפסוח ולדלג על ענייני העולם הזה, "הוא לה" - ולהקדישם להקב"ה.

ר' שלמה מקרלין**"מזכירין יציאת מצרים בלילות"**

גם "בלילות" - בזמן ששרויים בגלות ובשפל המדרגה - "מזכירין יציאת מצרים" - אסור להתייאש אלא לקוות ולהאמין שאפשר להתרומם מן החופש.

אמרי יעקב

מצה ומרור

הפתח" - הקב"ה דילג על ה"פיתחו לי פתח" וישר גאל אותם.

בעניין זה - לכאורה היה אמור להיות כתוב "פיתחו לי פתח כחודו של מחט **וארחיב** לך וגוי, מה זה "ואפתח לך"? אלא אתה תעשה את ההשתדלות שלך ותפתח כגודל מחט - והקב"ה כבר יפתח לך מלא פתחים גדולים.

צדיקים**בדרך צחות**

"ר' יהודה היה נותן בהם סימנים" - למה צריך סימנים?
אלא מכות בלי סימנים - זה לא מכות.
הפסח אינו נאכל אלא... ואינו נאכל וכו' - למה זה כתוב
בלשון שלילה? אלא שבפסח לא אוכלים - פסח עסט מען
נישט.
צדיקים

"מכת חושך"

למה המצרים קיבלו דווקא את מכת חושך? אלא אומר החיד"א שבזמן שהיה רעב בכל העולם - היהודים הרימו ועזרו למצרים, והם שכחו את זה ולכן קיבלו את מכת חושך - אותיות "שכחו", וכן אותיות "כחש" - התכחשו לזה.

חיד"א

"כל דיכפין ייתי וייכול כל דצריך ייתי ויפסח"

מפרש "אהבת שלום" - "כל דיכפין" - מי שכבר ניצח את היצר הרע והתגבר על כל תאוותיו והפכו ליצר טוב - ייתי וייכול - הוא יכול לשבת ולאכול - ללא סיגופים ותעניות, אבל "כל דצריך" - מי שעדיין לא התגבר על היצר הרע ואוכל בגלל התאוה הבעורת בו - "ייתי ויפסח" - עליו עדיין לדלג על תאוותיו ולשברם.

אהבת שלום**"קדש ורחץ"**

ככל שזוכה אדם לקדושה - כך הוא מבחין יותר בשפלות עצמו - על ידי "קדש" האדם רואה כי הוא צריך "ורחץ" - לרחוץ את עצמו מכל המידות וההרגלים הרעים.

צדיקים

בליל הסדר אנו אוכלים קודם מצה ורק אח"כ מרור - לכאורה זה היה אמור להיות ההפך, הרי קודם היה השעבוד - מיררו חיינו ורק לאחריו היה את הגאולה - מצה על שום מה וכו'? אלא מתרץ בעל התיבות משפט כך: בני" במצרים נגאלו 2 גאולות - האחת גאולה פיזית - מקושי השעבוד והשנייה, גאולה רוחנית - שהקב"ה לקח אותנו לו לעם, ולגאולה הרוחנית אין קשר לקושי השעבוד (גם אם היינו יושבים בנחת - עדיין זאת הייתה גאולה רוחנית) לכן אם היה קודם כתוב מרור ולאחריו מצה - היה משתמע מכך שאנו חוגגים רק את הגאולה של קושי השעבוד לכן אנו מקדימים את מצה למרור כדי להראות שלגאולה הרוחנית יש ערך עצמי ללא קשר למרירות - והגאולה הרוחנית היא דבר יקר בעיני עצמו.

בעל ה"נתיבות משפט"**"דצ"ך עד"ש באח"ב"**

אומר הקדושת לוי שזה נגד 3 סוגים של כופרים, דצ"ך - כאלו שלא מאמינים בכלל - בשבילם המכות הראשונות הראו שיש אלוקים, עד"ש - כאלו שמאמינים שברא אך שלא מנהיג יותר - להם היה למשל את השחין - שהיה 24 סוגים והגיע במדויק לכל מצרי לפי רשותו, באח"ב - כאלו שמאמינים שברא ומנהיג את העולם אך לא יכול לשנות חוקי טבע וכן לחזור בו אחרי שענש - ברד ארבה וחושך - היו כולם נגד הטבע, ומכת בכורות - פרעה לא מת בסוף.

קדושת לוי**"ולא יכלו להתמהמה"**

מה היה החפזון? הרי המצרים קיבלו כבר את המכות - למה אי אפשר היה לחכות כמה ימים ולהתארגן כמו שצריך? אלא אומר אחד הצדיקים ש"די לצרה בשעתה" וברגע שנגמרה הצרה - באותו רגע הקב"ה מוציא אותנו.

צדיקים**"פסח על שום שפסח"**

כתוב "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם וגוי במצרים לא היה זמן לפתוח פתח כחודו של מחט - הם עוד שניה היו בשער הני של טומאה, לכן הקב"ה "פסח על

"ליל הסדר"

יפרוץ" - ככל שמרבים לענותו באש ובמים - יותר הוא מתקשה ומתחשל באמונתו.

חתם סופר**"שפוך חמתך על הגויים"**

בליל הסדר המנהג לפתוח את הדלת בקריאת שפוך חמתך, ופתיחת הדלת באה לרמז כי לעתיד לבוא - הגאולה תהייה גלויה, במצרים כתוב "לא תצאו איש מפתח ביתו עד הבוקר" - בני" לא היו רשאים לראות בפורענותם של הרשעים, אך בגאולה העתידה - תהא לנו רשות לראות את מפלת הרשעים באופן גלוי וזהו ענין פתיחת הדלת.

שפת אמת**"עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם"**

"עצביהם" - עצבות נובעת מהסברא כי "כסף וזהב" - הם "מעשי ידי אדם", אילו אדם יודע, שהכל מן השמים - אזי לא יהיה בעצבות.

צמח צדיק**"אחד מי יודע, אחד אני יודע, אחד אלוקינו שבשמים ובארץ"**

למה אנו אומרים דווקא בליל הסדר אחד מי יודע? למה לא אומרים את זה כל יום? אלא עונה ר' ישכר דוב מבעלזא שעשיר אינו מגלה לעולם כמה ממון ורכוש יש לו אך לאחר ששתה כמה כוסות יין - נכנס יין יוצא סוד - כך כלל ישראל - לאחר ששתו ארבע כוסות של יין - הרי הם מגלים את סוד נכסיהם ואוצרותיהם הגדולים והם : אחד אלוקינו וכו'.

ר' ישכר דוב מבעלזא זצוק"ל**"אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי"**

עבד בן שפחה רגיל מילדותו לעבדות - כי נולד במקום הזה ולכן עובד את אדונו בשמחה - אבל עבד שנמכר לעבדותו - עובד את אדונו בעל כורחו ותמיד רוצה לברוח מהעבודה, וזה מה שאנו אומרים להקב"ה קו"אני עבדך בן אמתך" - אזי אין צורך לענות אותי שלא אברח, כי ברצון אני עובד את השם, ולכן "פתחת למוסרי".

יעב"ץ

שואל המהר"ל למה הלילה הראשון של חג הפסח נקרא "סדר" ומתרחץ המהר"ל שזה בא לרמז שכל מה שקרה לעם ישראל מאז יציאת מצרים ועד הים - הוא לא מקרי אלא הכל מתרחש לפי "סדר" מסוים ובהשגחה פרטית.

מהר"ל**"והגדת לבנך"**

את סיפור יציאת מצרים, צריך לספר לילדים מתוך התרוממות רוח ואמונה שלימה - כי רק כך סיפר יציאת מצרים באמת ישפיע, וזה גם מה שכתוב בספר שמות "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...וידעתם כי אני ה' - כדי לספר לילדים ולקבוע את האמונה בליבם - קודם כל וידעתם כי אני ה'" - אתם צריכים לדעת בעצמכם - כי אני ה'.

ר' יהושע מבעלזא**"רבבה כצמח השדה..ותרבי ותגדלי..את ערום ועריה"**

אומר ר' משה מקוברין - "רבבה" - אם נתרבית במצוות - אזי "כצמח השדה" - תהיה כצמח הזה שכלל שהוא מתמלא בגרעינים כך הוא מכופף ראשו - אבל אם "ותרבי ותגדלי" - אם תתרברב בלבך, דע כי "את ערום ועריה" מהמצוות.

ר' משה מקוברין**"המשפילי לראות"**

אמר פעם המגיד מקוזניץ - "המשפילי" - יהודי שמשפיל את עצמו בהכנעה, "לראות" - הרי הוא זוכה לראות דברים גדולים.

המגיד מקוזניץ**"כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ"**

נוהגים לאכול ביצה קשה בליל הסדר, הביצה מטבעה היא שונה מכלל המאכלים המתרככים בבישול - ביצה ככל שמבשלים אותה יותר - כך היא מתקשה יותר - בכך היא מסמלת את העם היהודי ש"כאשר יענו אותו כן ירבה וכן

זמני החג בגב העלון

העלון טעון גניזה

ערכים

הפריצה אל החופש

גם אחרי שחוק העבדות בוטל, מעטים ניצלו את ההזדמנות כדי לצאת לחופשי. למה חומות הכלא ההרסניות ביותר הן אלה הנמצאות בתוך האדם, ומה צריך לעשות כדי לשבור אותן?

לתנאים נאותים, מה רע בחיי עבד? הן אפילו בני ישראל - שתנאי עבדותם בוודאי לא היו מן המשופרים-יכולים היו להשלוח את עצמם בזיכרונות נוסטלגיים אודות סיר הבשר המצרי הזכור לטוב...

והתשובה לכך היא: חירות לעולם איננה ערך בפני עצמו, אלא היא תלויה הקשר. אם מחוץ לחומות הכלא יעשה האדם בדיוק את מה שממילא היה עושה בתוכם, אין משמעות לחירותו. חירות היא הפוטנציאל לממש מטרה בעלת ערך. אם קיימת מטרה ראויה-אזי יש משמעות לחירות. אך באין מטרה-מה לי כאן ומה לי שם?

חירות אמת מצריכה הרבה יותר מאשר סילוק חומות והסרת מחסומים חיצוניים. היא בעיקרה תהליך נפשי המצריך עוגן של ערכים רוחניים למענם שווה להתאמץ. ללא חירות פנימית, גם החירות החיצונית לא תאריך ימים, שכן מצב העבדות הוא אזור נוחות מוכר וקורץ, ובהעדר עמוד שדרה רוחני לא יעמדו לו כוחותיו של האדם להתמודד לאורך זמן מול כוח המשיכה של השעבוד.

במוקדם או במאוחר הוא ימצא לעצמו רודן חדש להשתעבד לו, במקום הרודן הקודם ממנו השתחרר. השעבוד החדש אף עשוי להיות מסוכן מקודמו, שכן בעוד אזיקי הכלא המקוריים היו מוחשיים וגלויים לעין, אלה שיבואו במקומם יכולים להיות סמויים ומתוחכמים הרבה יותר.

מסתבר שלא קל להיות בן חורין אמיתי. השומים והבצלים תמיד קורצים.

***

שני תנאים מוכרחים להתמלא כדי שיזכה האדם לחירות אמת. ראשית, צריך את הסרת המחסומים המונעים את חירותו של האדם. אלה כוללים לא רק סורגים ובריחים חיצוניים, אלא גם אמונות שקר פנימיות; הגורמות לאדם להאמין שכוחות חזקים ממנו שולטים בו וחורצים את מעשיו. ואם כן-למה לו להתאמץ...?

שנית, צריך שתהיה לאדם מפת דרכים, בה ברור לו לאיזו מטרה שואף הוא לממש את חירותו. אחרת, משול הוא לאותו אומלל שמטוסו נחת בלב יער האמזונס. כאשר מצאו אותו אחרי חיפושים ממושכים, התברר שלמרות שהלה צעד ימים כלילות הוא לא הצליח להתרחק יותר מכמה מאות מטרים מהמטוס, שכן הוא הלך במעגלים...

היציאה מעבדות לחירות היא אפוא תהליך מרובה שלבים. תחילה צריך לעורר את הרצון הפנימי של בני ישראל למאוס במציאות העבדות ולשאוף להיות בני חורין. אחרת, במקום לצאת ממצרים היו בני ישראל עלולים להסתפק במאבק לשיפור אספקת הקס והגדלת קצבת הקישואים. בשלב שהבא יש לשבור את המחסומים הפיזיים המונעים את היציאה. אבל השלב השלישי והמכריע, הוא בהעמדת יעד רוחני שעבורו שווה להיות בני חורין.

מאוריטניה היא מדינה יוצאת דופן, בהיותה אחד המקומות האחרונים בעולם בהם עדיין נוהגת העבדות. רשמית בוטל חוק העבדות לפני שנים אחדות, אך השמועה על כך כנראה לא הגיעה לאזוני כולם; שכן מאות אלפים מתושבי מדינה אפריקנית זו עודם מוחזקים כתנאים של עבדות גמורה.

לא מכבר התראיין לתקשורת עבד מאוריטני שהצליח לברוח מעבדותו והגיע לחופי אמריקה. "איך ברחת?" נשאל האיש.

"פשוט מאוד", באה התשובה, "בוקר אחד בהיר חשבתי עד כמה אבסורדי המצב שאני צריך למלא אחר דרישותיו של האדון במקום ההפך. ניצלתי את העובדה שהאיש לא היה בבית כדי לפתוח את שער החצר ולגשת לתחנת האוטובוס הסמוכה. משם קצרה הייתה הדרך לנמל. שם עליתי על אונייה, והפלגתי אל החופש".

תמיהתו של העיתונאי הייתה ברורה. הלה ציפה לדרמה מסעירה הכוללת חיתוך גרי תיל, בריחה מכלבי צייד אימתניים, ושחייה בנהרות שורצי תנינים. הקלות הרבה בה התרחשה הבריחה הפתיעה אותו. "אם זה כל כך פשוט, למה אלפים אחרים לא עושים את מה שעשית?" שאל.

הבעת חמלה הופיעה על פניו של העבד-לשעבר. "שאלתך מסגירה את העובדה שאינך מבין שום דבר בעבדות. שווה בנפשך שנולדת אל תוך עבדות: מהרגע שאתה זוכר את עצמך אתה עבד. ולא רק אתה. גם הוריי וגם סבך. בעצם, כל משפחתך המורחבת הינם עבדים, ותמיד היו כאלה.

"האדון שלך מסביר לך שזהו מצב העניינים הטבעי והנכון ביותר. תפקידו להיות אדון-ותפקידך להיות העבד. בנסיבות שכאלה, למה שתמצא לשנות את מצבך? הרי אתה כבר נמצא במקום הטבעי והנכון ביותר עבורך, המקום המוכר לך ביותר. למה שתחליף אותו לטובת הבלתי נודע?"

סיים אותו העבד: "טועה מי שחושב שעבדות היא שרשראות וחומות ברזל. העבדות האמיתית נמצאת, בתוך הראש".

***

אם נתעלם לרגע מהפוטנציאל לפגיעה וניצול הטמון במציאת קיומו של העבד-ראשית נברר: מהו בעצם החיסרון באובדן החירות?

אדרבא, אפשר לטעון כי חייו של האדם החופשי מסובכים הרבה יותר מחייב של עבד או של אסיר. האדם החופשי צריך לקבל החלטות. הוא נושא באחריות. עליו להתאמץ ולהתגבר על בעיות שונות. אם לא ידאג לעצמו-אף אחד לא יעשה זאת במקומו.

לעומת זאת, העבד לא צריך לייגע את מוחו בשום עניין. מזונו וקיומו מוטלים על האדון. הוא לא נושא באחריות על מאומה, ולא צריך להחליט שום דבר רק למלא אחר הוראות אדונו. בהנחה שהאדון אינו אכזרי, והוא אכן דואג לו

טועה מי שחושב שעבדות היא שרשראות וחומות ברזל. העבדות האמיתית נמצאת, בתוך הראש

ערכים לילדים
והגדת

מרצי ערכים
לשנות של גאולה

ערכים מאחורי הקלעים
את פתח לו

הניצוץ היהודי
ארוכה הדרך לחירות

אַקטואַליַה בְּפֶרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ

הרב אהרון לוי

את הסיפור הבא סיפר לי יוסי, אחד משומעי ההרצאות בחוגי הבית של ערכים הפרוסים ברחבי הארץ.

משה ברנשטיין ורעייתו נישאו בערב מלחמת העולם השנייה. הם התגוררו בעיר סיגעט שברומניה, שם שרדו יחד עד שנת 1944 למניינם, עת הובלו בקרונות

בקר למחנה אושוויץ-בירקנאו, שם הופרדו. משה נשלח למחנה ההסגר באזור הגברים, מימין לשער הכניסה לבריקנאו, ורעייתו למחנה הנשים, משמאלו. עם שחר, הייתה יוצאת עם אסירות נוספות לעבודות כפייה במפעל נשק שהוקם ליד מחנה ההשמדה, ושבה עימם לפנות ערב. את 'ארוחת הבוקר' שלהן היו מקבלות האסירות בשעה 10:00. מידי בוקר היה מופיע אסיר יהודי כשעל עגלתו הרתומה לסוס ניצב דוד, ממנו היה יוצק 'מרק' לפינכות שבידיהן, ותוך כדי, גם מעדכן אותן על שלום בעליהן שבמחנה הגברים.

באחד הבקרים, בעת חלוקת האוכל, כשהתקרבה אחת הנשים ובקשה להתעדכן בשלומן של אחיה, החל הסוס להשתולל. הוא נשך את האישה בזרועה בחוזקה, ולאחר מכן הטיל אותה למרחק של כמה מטרים, כשחלק מבשר ידה נותר בפיו. כשהבחין השומר הגרמני במתרחש, הוא ניגש אל האישה ואמד את מצבה. היא שכבה על הקרקע מטושטשת ושותתת דם, והשומר שהחליט שאין בה עוד תועלת, שלף את אקדחו כדי לירות בה.

באותו רגע זינקה לעברו רעייתו של משה ברנשטיין, חצצה בינו ובין האישה וביקשה ממנו שיתיר לה לטפל בה. "זו רק חבלה קטנה", אמרה לו, "היא יכולה עוד לחיות, תן לי בבקשה לטפל בה". השומר צחק והשיב את האקדח לנתיקו. "את צודקת", אמר. "חבל לבזבז כדור על יהודייה. מה זה משנה אם תמות כאן או במחנה". היא קרעה רצועת בד משולי חולצתה, חסמה את הפצע המדמם, ונשאה אותה למרפאה. מאז, היא לא פגשה בה שוב.

כשהסתיימה המלחמה, מצא משה ברנשטיין את רעייתו, ויחד הם שבו לביתם, בסיגעט שברומניה. כשגילו ששכניהם השתלטו על ביתם, הבינו שאין ליהודים עתיד ברומניה. הם עלו לארץ ישראל והתגוררו ברחובות. 17 שנה לאחר מכן נפטרה גב' ברנשטיין, מותירה אחריה בעל ושלוש בנות. משה, שעבד קשה לפרנסתו, ניסה לגדלן לבדו, אך כשהבין שהדבר בלתי אפשרי, התחתן בשנית.

בדמיך חיי

מהי הסיבה לכך שהעם היהודי שורד למרות הכל? מה עושים כשכלום לא מסתדר, ומהי ההוכחה לכך שגם בתוך החושך מאיר אור גדול?

הוא נשא לאישה ניצולת שואה, והיא הייתה אמא לילדיו. באחד הימים הבחין משה ברנשטיין שלרעייתו השניה צלקת גדולה על זרועה הימנית. לשאלתו, סיפרה שזו מזכרת ממחנה העבודה. "באחד הימים, בזמן חלוקת האוכל", סיפרה, "התנפל עלי סוס וקרע חתיכת בשר מידי. כששכבתי על הקרקע, הבחנתי במעורפל בגרמני שמכוון אלי את אקדחו, אלא

את ההגדה קראו יהודים, לא רק באור, אלא בעיקר בחושך

שאז חצצה בינינו מישהי שאינני מכירה, והצילה אותי. אני חבה לה את חיי. בלעדיה, לא הייתי היום בין החיים".

משה, שזכר במעומעם את הסיפור אותו סיפרה לו רעייתו הראשונה, ניגש לארון, והוציא משם את תמונתה של אשתו הראשונה.

"זו היא שהצילה אותך?"

היא הביטה בתמונה בפה פעור ו... התעלפה.

כאן פנה אלי יוסי ואמר: "הבנת הרב? היו לי שתי סבתות. הסבתא הראשונה שלי הצילה ממוות את מי שעתידה לגדל את בנותיה, ולהיות הסבתא השנייה שלי. בשואה היה חושך גדול, אך במבט לאחור, כל ניצול יוכל לספר לך על קרן האור הפרטית שלו, שבלעדיה לא היה זוכה להינצל. ושתי הסבתות שלי הן הוכחה ניצחת

לכך". "אתה צודק", הסכמתי. והאמת, שאנו גם מזכירים זאת בהגדה של פסח.

"ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי". פסוק זה, על אף פשטותו, מעורר כמה שאלות. מי זאת שמתבוססת בדמיה? מהו שעובר עליה ומבחין במצבה? ומה שהכי לא ברור, כיצד זה שדם הניגר מן הגוף ומסמל את אובדן החיים, דווקא בזכותו תחיה-דווקא "בדמיך חיי"?

על כך משיב רבי מנחם בן שמעון ע"ה (פרשן מקרא שהתגורר בצרפת לפני כ-800 שנה. תלמידו של הרב יוסף קמחי), שאת פסוק זה אמר הקב"ה לבני ישראל בעת שהיו משועבדים במצרים. וכך הוא כותב: "הפירושו: בעת שהיית מושלכת על פני השדה בגועל, ולא היה לך חומל שיחמול עליך, בלתי שעברתי עליך לדעת ענייניך, וראיתי אותך בסכנה ובחרפה, והבטחתיך שם, שתחיי ולא תמותי. וטעם הזכיר פעמים ואמר לך בדמיך חיי-שכן יבטיח אותה השם תמיד".

בפסוק הזה מבשר הקב"ה לעם ישראל, שאף שמשועבדים הם ומוטלים על פני השדה, מושפלים ונעזבים, חסרי אונים ונטולי תקווה, אין הדבר כך. גם שם "ואעבור עליך". אפילו שם, נמצאת עימם ההשגחה. גם אם לא תמיד ניתן להבחין בה בזמן אמת. באומרו "בדמיך חיי", מבשר הקב"ה לבניו, שהגם שבדרך כלל דם הניגר מן הגוף מבשר על קץ החיים, אין הדבר כך. דווקא "בדמיך חיי". אף ש"בדמיך" את מתגוללת, אף על פי כן "חיי". אפילו בחושך הנורא תסוכך עליכם ההשגחה.

לכן מובא פסוק זה בהגדה; משום שאת ההגדה קראו יהודים לא רק באור, אלא בעיקר בחושך. יהודים קראו אותה במסעי הצלב, ובספרד של האינקוויזיציה. בימים בהם הכריחו אותם שכניהם להתאסלם, ובימים בהם חייהם היו תלויים על בלימה בשל עלילות דם. בגזירות ת"ח ות"ט, ובמחנות הריכוז שביקשו לקיים בהם "ולא ייזכר שם ישראל עוד". מה נתן להם את הכח להמשיך למרות הכל? בדמיך חיי. הידיעה שלמרות ה"בדמיך"-עם ישראל חי.

לכן אנו ממשיכים לקוראה גם היום. משום שלמרות ששבנו לארץ אבותינו, טרם זכינו לגאולה, ועדיין ישנם בינינו יהודים השרויים בצער, ומבקשים גאולה פרטית. אנחנו קוראים זאת כדי לזכור, שגם אם נראה לכאורה כי תפילותינו אינן נענות, גם אז הקב"ה אתנו. כדי שנזכור שאפילו בחושך הפרטי, יש אור. שאפילו שהכל נראה "בדמיך", אף על פי כן יש בו "חיי". ולכן נאמר פעמיים "בדמיך חיי", כדי ללמד שלא רק בעבר נהגה כך ההשגחה, אלא "שכן יבטיח אותה השם תמיד". שהנהגה זו לא התרחשה רק ביציאת מצרים, אלא גם בימינו. ולא רק לכלל האומה, אלא אפילו ליחיד.

והסבתות ברנשטיין יוכיחו.

לקביעת חברותא עם מתחזק, הצטרפו עכשיו
050-4119468 הרב ארנון אלנובוגן

אברך יקר!
האגרי ארכים אחכים אק

לתגובות, הנצחות והערות-מערכת: 072-3303580 alon@arachim.org

© כל הזכויות שמורות // העלון הופק ע"י מחלקת דיגיטל ערכים בשיתוף מחלקת בוגרים

עורך ראשי: הרב משה לנדאו // עורך משנה: יהודה פרידמן // עיצוב גרפי: ג. רובינשטיין

נקדת מבט

הרב משה לנדא

שירת החיים

מתי השירה נכתבת, ומתי היא פורצת?

לחיים'. כיצד משמרים את אותה רוממות, את אותו קשר בינינו לבורא?

מתחושת הריחוף הניסית, המדבר מטיח אותנו אל קרקע המציאות. הים הסוגר על בני ישראל, 'זורק' אותם אל העולם ה'אכזר'- ללא ניסים'. בחיי היום יום יש פחד, יש דאגה, יש מבוי סתום. לא יודעים להיכן לפנות... מה נעשה אז, כשהקסם יפוג ויתמוסס?

אבל דווקא אז, כשהמדבר והים סוגרים עלינו, מתרחש הנס הגדול. הקב"ה מראה לנו שגם בשעות הקשות של הימים התובעני, תמיד הוא איתנו, וקורע לנו את הים.

שני התהליכים חשובים בחינוך לאמונה. ראשית, הניסים-חיבור חזק בהרעפת אהבה, ממש כמו בניית קשר חדש בין שני אנשים. זהו תהליך הגאולה והיציאה ממצרים. בשלב השני, אחרי שהקשר מבוסס, כדי שהוא לא יפרם, הקושי-צריך להראות שגם ביומים, כשהקשר כבר הפך קצת ל'ועד בית' כשיש קשיים, אני כאן. קריעת הים מחזקת את האמונה והבטחון שלנו בהקב"ה. כשבתוך הקושי והלוא נודע, מגיעה הישועה.

זהו גם סוד השירה שפרצה דווקא אחרי קריעת הים. האם לא היה מתאים יותר שהשירה תפרוץ עת יצאו בני ישראל את שערי הברזל של מצרים? מדוע אז השירה לא פרצה?

יש משהו בשירה, שהוא דבר והיפוכו. מצד אחד, בדרך כלל השירה נכתבת בזמנים קשים. כשכותב השיר נמצא במצוקה, היצירתיות שלו פורחת. מאידך, השירה פורצת מתוך שמחה. יציאת מצרים הייתה תהליך ארוך של ניסים ואהבה, וכשאתה נמצא בתוך הטוב, גם אם פעם היה רע, גם אם עדיין יש קושי מסוים... השירה לא נכתבת. כי הטוב נמצא, או לפחות נראה לעיניי. אבל כשאתה נמצא במצוקה, באי ודאות-אז השירה נכתבת. וכשהנס מגיע בהפתעה, השירה פורצת.

בכ"ח באלול, הדליף דיפלומט גרמני, גאורג פרדיננד דוקוויץ, את התוכנית לגירוש יהודי דנמרק לידי הנס הדטופט, יו"ר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הדנית. הלה העביר את הידיעה למחותרת הדנית ולראשי הקהילה היהודית. היהודים ירדו למחתרת, והתחבאו אצל השכנים הדנים.

תחת ארגונה של המחותרת הדנית הוברחו היהודים מתחת לאפם של הגרמנים, אל החוף המזרחי של המדינה, ובתוך מספר ימים נמלטו כ- 7,200 מיהודי דנמרק, שהיו 90% מהקהילה, בסירות דיג אל שוודיה הניטרלית.

לפעמים הגאולה איננה תהליך, לפעמים היא באה פתאום. ללמדנו, שגם בזמנים הרגילים וגם בשעות הקשות; הקב"ה איתנו. "פתאום יבוא אל היכלו..." (מלאכי ג, א)

החילה האמונה:

כאשר ימר לב המשורר ימתק שירו.

(ספר הפרס לרבי ידעיה בדרשי)

אף על פי שדנמרק הכריזה על עצמה כמדינה ניטרלית במלחמת העולם השנייה, בראש חודש ניסן של שנת ת"ש הכוחות של גרמניה הנאצית פלשו אליה. בתוך שעות ספורות של קרבות, דנמרק נכנעה. בהסכם הכניעה איפשרו הנאצים לדנים לשמור על מוסדות השלטון-המלך כריסטיאן העשירי נותר בראש המדינה, והפרלמנט והממשלה הדנית תפקדו לכאורה כרגיל. דנמרק אמנם ניתקה את יחסיה הדיפלומטיים עם בעלות הברית, אבל גם לא השתתפה בלחימה לצד מדינות הציר לצד גרמניה הנאצית.

מצבה המיוחד של דנמרק איפשר לה, בין היתר, גם להתנגד ליישום המדיניות הגזענית הנאצית כלפי היהודים. הקהילה היהודית בדנמרק הרגישה כמו על אי בטוח בים של דם אירופאי.

אבל לאחר כשלוש שנים, משהתגברו גילויי ההתנגדות של הדנים נגד הגרמנים, סבלנותם של הנאצים פקעה. בכ"ח באב תש"ג, הגרמנים פיזרו את הממשלה הדנית והכריזו על ממשל צבאי. כעת פנו הגרמנים לביצוע 'הפתרון הסופי' גם ביהודי דנמרק.

יהודי דנמרק, שעד אותו הרגע היו בטוחים בשלוותם, עמדו חסרי אונים, בפחד נוראי מפני הבאות. כארבע שנים של שקט ושלווה עמדו להתנפץ בפניהם של היהודים הדנים. התחושה הייתה כי אמנם ניצלנו עד כה, אבל כעת פנינו לאבדון.

ממש כמו ביציאת מצרים. עם ישראל יוצא ממצרים. לכאורה ניצל מאבדון, אבל כעת הוא עומד בפני ים סוף, המצרים מאחוריהם, וחיות רעות מהצדדים. האמנם נס ההצלה שלהם היה לשווא? עכשיו כולם ילכו לאבדון? היום אנחנו יודעים שלא.

אבל אז, נס ההצלה ממצרים היה כל כך מרשים. מדוע 'לקלקל' את הנס? למה שוב ליצור אי-ודאות? למה הפחד הנורא הזה עכשיו?

תהליך הגאולה ממצרים היה ארוך. אט אט בני ישראל משתחררים מהגלות. התהליך הארוך והנסים הגלויים מחברים אותנו אל אבינו שבשמיים. בשעה שאנחנו חשים את הנס, הוא מחבר אותנו בעבותות של אהבה למי שעושה לנו את הנס. זה מקסים אותנו כמו ימי הזוהר של תקופת אירוסין, כשהכול קסום, כשהחתן והכלה מרחפים כמה טפחים מעל הקרקע.

הבעיה מתחילה כשיוצאים מאותו קסם אל חיי היום יום הפשוטים, המאתגרים. הרוממות מתפוגגת, ממש כמו זוג שנישא ו'יצא

3

מתוך הפרשה

הרב ישי וליס

1 מדוע ראתה התורה צורך להנציח באכילת מצה עניין שהוא לכאורה צדדי-שלא הספיק להחמיץ בצקם של אבותינו?

שאלה זו היא שאלה מהותית, וסוד טמון בה. כי האמת היא, שההבדל בין חמץ למצה איננו בחומר הגלם, אלא בתהליך העיבוד. החמץ נוצר מאותו חומר גלם של המצה, אלא שהזמן שחלף נתן את אותותיו בחומר. ביציאת מצרים, עם ישראל קיבל מהקב"ה את חירותו. ומהו מהותו של 'בן חורין'? עיקר ההבדל בין בן חורין לזה המשועבד הוא כאשר אדם שולט בעצמו על הזמן שברשותו, הוא אדון למעשיו ולהחלטות שביצע, ולא שהזמן שלו משועבד בידי אחרים. "שלא הספיק בצקם להחמיץ" אין זה פרט צדדי ביציאה מעבדות לחירות, כי אם מהותו של האדם בן החורין, השולט על החומר ועל הזמן (על פי מהר"ל, גבורות ה' פרק לו).

2 לחג הפסח יש שמות נוספים: 'חג האביב', 'חג החירות' ו'חג המצות'. מדוע, מכל השמות, אנחנו משתמשים דווקא בשם 'חג הפסח'?

בספרו קדושת לוי, אומר רבי לוי יצחק מברדיטשב רעיון נפלא: מדוע בתורה בדרך כלל מכונה חג המצות, ואילו בלשון בני אדם הוא מכונה 'חג הפסח'? ותשובתו לכך היא: הקב"ה משתבח בישראל, ועם ישראל משתבחים בקב"ה. הקב"ה משתבח בנו, על שקיימנו את מצוותיו בזריזות, ולכן בתורה נקרא חג המצות, על שום שמיהרו ישראל לצאת ממצרים, ולא הספיק בצקם לתפוח. ואילו אנו משתבחים בקב"ה, שבמכת בכורות פָּסַח על בתי ישראל וגילה חיבתו אלינו, ולכן בלשון העם נקרא חג המצות 'חג הפסח'.

3 "ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (יד, ל).

שאלה: האם תחילה באה הישועה ואז מאמינים בהקב"ה, או שתחילה מאמינים, ובזכות האמונה הקב"ה מושיע את ישראל?

תשובה: אישה אחת באה לפני ה'שר שלום' מבעלזא, ובפיה בקשת ישועה. אמר לה הצדיק: "העיקר זה האמונה בה". השיבה האישה: "רבי, תחילה כתוב 'ויושע' ורק אז כתוב 'ויאמינו בה'". אם תהיה לי ישועה, אין לי ספק כי תהיה לי אמונה". נענה הצדיק ואמר: "ניצחה אותי אישה זו", וברך אותה בישועה.

ועדיין, צריך לזכור, שהאמונה איננה תלויה בהיענות של הבורא לבקשותינו. האמונה ביכולתו האין סופית של הבורא, וברצותו להיטיב לנו-היא ברורה וקבועה. ומאידך, הקב"ה הרי לא חייב לנו מאומה, ולאבא מותר להגיד גם 'לא'.

(מתוך התוכנית 3 מתוך הפרשה עם הרב ישי וליס)

תורת החנוך

הרב צביאלי בן צור

אימון לאמונה

"תודה, אבל כבר הסתדרתי לבד!"

אחרי ההכנות הרבות, אנו כבר מצויים בשיאה של תקופת האמונה- חג הפסח בכבודו ובעצמו. מכיוון שכולנו יודעים שבימים אלו יורד לעולם שפע של אמונה, כדאי שנצל את ימי החג הנפלאים הללו להעמקה בסוגייה שניתן לכנותה- 'אימון לאמונה'.

אימון ניתן על ידי מאמן. בכל תחומי האימון לא יכול המאמן לאמן, כשהוא עצמו אינו מומחה בתחום. מאמן לאמונה חייב להיות מאומן באמונה.

מעת לעת טוענים באוזני אנשים שונים, שבחורים צעירים בדור הזה אינם יודעים מספיק אמונה מהי. אינני יודע אם הם צודקים, אבל ברור שלעבודת האמונה אין תחנת סיום.

סיפר לי פעם בנו של הגאון רבי נח ויינברג זצ"ל, שאביהם היה משקה אותם בכמויות אין סופיות לאמונה. הוא היה אוהב ילד בידו, ושואל אותו בקול גבוה, "מי אוהב אותך הכי הרבה?" הילד היה צריך להכריז בקול צלול- "ה'".

אל האוטו, עולה על מדרכות ומפיל רמזורים. לחניון הוא הגיע ב-7.57. החנייה הייתה מלאה, וחנייה אחרת באזור הצפוף בו היה המשרד-אין.

להיות כופר ניתן כשהכול בסדר. להיות כופר ניתן כשאתה יושב במשרד בקומה השביעית בבורסה, וסופר את המיליונים. כשמהו מסתבך, זהו הרגע בו מתה הכפירה. זה גם היה הרגע בו מיודעינו, שאתם חייבים להודות שהתחלנו להתחבר אליו רגשית, עמד נבוכ. זה גם היה הרגע בו הוא צעק לד', 'אם אתה מסדר לי חנייה עכשיו, אני איתך לנצח'.

הוא לא גומר לומר את המשפט, ומול עיניו מתפנה חנייה. מדובר היה בעובד שסיים משמרת לילה. 'אלוקים, תודה-הוא מכריז-אבל בסוף הסתדרתי לבד'.

אין מי שלא מכיר את הסיפור. אבל האם יכול להיות שהכופר הטיפש הזה, הוא לפעמים... אנחנו? אנחנו שמדברים עם ד' באופן קבוע, 3 פעמים ביום, אבל ביומיום מסתדרים בדרך כלל לבד...?

אנו חייבים לחוש אמונה, לשדר אמונה, לחיות אמונה, ותוך כדי-לדבר אמונה ככל שניתן. זו תהיה העבודה שלנו בימים גדולים אלו. להעצים בתוכנו, בהבנתנו וממילא בהתנהלותנו, שאנחנו ממש לא מסתדרים לבד. או אז יבואו הסיפורים וההסברים, ויתיישבו על ליבם של הילדים.

תפקידנו לאמן אותם לאמונה, בלי 'לשגע' אותם ובלי להכביר במילים. אנו נעשה זאת באלגנטיות, דרך הרבה סיפורים, לצד תובנות קטנות ופשוטות.

ומקובלנו ש"גירסא דינקותא לא משתכחא", ומה שילד קולט בגיל צעיר, הוא לא יוכל לקלוט בשום גיל אחר.

אך מכיוון שיסוד החינוך כפי שכתבנו רבות, הוא הדוגמא האישית, נעצור ונשאל את עצמינו, לפני שאנחנו מדברים, מספרים ושרים אמונה, כמה דוגמא אישית של אמונה אנחנו נותנים?

ישנו סיפור עממי ידוע, ננסה למצוא את עצמינו בתוכו... כופר אחד חיפש עבודה שנים רבות. כשהוא מצא לבסוף, הוא התקבל לניסיון של חודש. תנאי הסף היה: הגעה בזמן וסיום בזמן. הוא, שרצה מאד את העבודה, התאמץ והגיע בכל יום לפני הזמן. התהליך היה, שהוא קם ב-6, ב-7.15 הוא עולה על הרכב, ב-7.45 הוא בחניה הסמוכה למקום העבודה, וב-7.55 הוא נכנס אחר כבוד לעבודה, 5 דקות לפני הזמן.

בבוקר האחרון לפני המינוי הקבוע, הוא קם מאוחר. [בעולם זה נקרא 'חוק מרפי', אנו נעדכן את הילדים שעל פי כל החשבונות, מרפי מת מזמן, ורק ד' אלוקיני קיים לעולם]. כשהוא מגלה שהשעה 7, הוא מזנק מהמיטה, משתחל אל תוך הבגדים, גוער באשתו, צועק על הילדים, מרחף

חירות ולא חופש

על המהפכה היהודית הגדולה בהסטוריה

בשנת תש"א, 1941 למנינם, יצא לאור ספרו המפורסם של הפסיכואנליטיקאי פרופ' אריך פרום, 'מנוס מחופש'. פרום הצביע על כך שהמאה ה-20 מאופיינת בהתרחבות החופש האישי והתנתקות ממבנים סמכותיים כמוסדות דת ומשטרים היררכיים- מה שגרם לנזק עצום לאדם.

לדבריו, האדם, מוצא עצמו אחראי לגורלו באופן מוחלט, ותחושת החופש הבלתי מוגבל מעוררת חרדה ועומס נפשי. פרום טען: "אם בעבר החברה כפתה על האדם מה לעשות, היום החברה כופה על האדם מה לרצות". אותו שרצון פנימי אישי מאבד את מושבו, ונווד למחוזות הקונפורמיות (הליכה בתלם) והסחף המתירני.

לימים טען אבי תורת האינטליגנציה הרגשית, ד"ר דניאל גולמן, כי המרכיב היסודי והבסיסי בחיי האדם הוא השליטה העצמית, אבל האדם המודרני סובל מחוסר חוזקות, ונידון לסחף. לא די שהחברה לא עוזרת לאדם לשלוט על עצמו, היא עושה הכל כדי שהאדם יאבד את השליטה.

לענייננו נטען, שנטישת המסורת בשם 'החופש', היא תהליך הרסני ביותר לנפש האדם.

ההתערטלות מערכי היהדות כמוה כהתאבדות רוחנית. האדם הופך למכונה נטולת ייעוד, החי בעולם דלוח, ריקני וחסר משמעות. מיהודי המאמין וחי לפי "בשבילי נברא העולם", הוא משתכנע בתפיסה השקרית של "חיי מקרה".

הטיב לחדד רעיון זה הרש"ר הירש, וכה דבריו: "כשעוקרים מלב האדם את מושג האלוקות, עוקרים ממנו את חירותו. הוא ישתעבד בתוך לבו לרודן העריץ ביותר. הוא יהיה עבד נרצע ליצריו ותאוותיו. כל אדם וכל חברה שלא זכו בחירותם מידי ה', סופם לשקוע שוב ושוב ביוון העבדות. רק השי"ת לבדו הוא למעלה מכל הכפייה, ולכן רק הוא יכול להעניק לאדם חירות של אמת" (במעגלי שנה, הרש"ר הירש, מאמר ליל סדר, א).

מדוע חג הפסח נקרא 'חג החירות', ולא 'חג החופש'? הרי אחרי הכל, יצאנו מעבדות לחופש מדוע אנו אומרים בתפילת ערבית "יוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם"? וכי זוהי חירות עולם, הרי היו אחר כך עוד הרבה גלויות, גלות בבל, גלות פרס ומדי, וכעת אנו בגלות האחרונה, גלות אדום, היכן יש כאן "חירות עולם"?

התשובה גלומה בהבדל המשמעותי בין חופש לחירות. 'חופש' משמעו לעשות מה שהגוף

תורת הנפש פסיכולוגיה יהודית

הרב דניאל נשיאי

התאווני רוצה, אובדן מעצורים והיסחפות חסרת ערכים. 'חירות' הינה ההפך מהחופש; חירות משמעה לחיות עם שליטה עצמית, עם יעוד ומנוע צמיחה ערכי, מצויד בבלמים חזקים.

נמשיל זאת לרב חובל הניצב בספינתו בלב ים. זורק הוא את המצפן ואת המפה לים, ומתרווח על הסיפון במאוזן. כיצד נגדירו, חופשי או בן חורין? הוא חופשי להטות את המצפן, להגה לכל כיוון שיחפוץ, אולם הוא איננו בן חורין, ובוודאי לא יגיע לחוף מבטחים.

'חירות' משמעה חירות הנפש, כמאמר רבותינו (אבות ו, ב) "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה", אף על פי שהיו עוד גלויות ושעבודים, הם נטלו מאיתנו את החופש, את הגוף, אבל הנשמה נשארה בת חורין, חבויה באצילותה.

במצרים היינו שקועים במ"ט שערי טומאה, והקב"ה הוציאנו "לחירות עולם". עיקר מטרת היציאה ממצרים איננה השחרור והחופש מהקלגסים המצריים, אלא האפשרות הרוחנית להיות ראויים לקבלת התורה: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה".

חג חירות שמח.

ערכים לחיים

הרב דוד ברוורמן

החוויה המשפחתית מקימים את הסיפור לתחייה

החוויה, שאלות המבטאות רצון וקשר לעניין המדובר. כמו אבא המשוחח עם בנו על תחושותיו והרגשותיו באירועי שבער. עצם השיחה המתעניינת, מעידה שבא אהב את בנו, הוא מגלה בשאלותיו אכפתיות ושייכות.

את אחת ההרצאות בפני קהל סטודנטים החלטתי לפתוח בנושא שאין מתווכחים עליו. "הריח". שאלתי אותם מה דעתם על הריח המתפשט בטבע בתקופת פריחת עצי ההדר. התשובות כמובן היו חיוביות. "ומה בדבר ניחוח הרִפְתָּ?"

כאלה הן השאלות בליל הסדר. הרוצה לחוש את שמחת ההודיה בגאולה ממצרים, עליו להיות חלק מתהליך הגלות והסבל. עליו ללבוש את בגדי האסיר במצרים, לחוש את הסבל הפיזי והנפשי שחשו אבותינו, ואז לצאת משם. כדי לחוש זאת יש להתעורר בהבנת ההגדה, לשאול וליישב כל העת, עלינו להרגיש שהדברים נוגעים אלינו. זוהי גם כוונת רבן גמליאל: "עשה ה' לי".

שאלתי: כאן התשובות נחלקו. רובם עיוו את פניהם, אך היו שטענו שהם דווקא מחבבים את הריח. התברר שיש להם עבר כפרי מתוק. שוב שאלתי: "יש כאן מישהו שניחוח פריחת ההדרים דוחה אותו?" אחד מהסטודנטים אמר שבילדותו הוא סבל בתקופת הפריחה מתגובות אלרגיות, ומאז הוא אינו אוהב את ריח הפריחה.

כשאנו באים לערוך את ליל הסדר, עלינו לעשות כל שביכולתנו לחבר את הסובבים לתכנים העמוקים שהם ביסוד האמונה. קיום המצווה צריך להיות בצורה סיפורית, ציורית, חווייתית. וכשנקיים זאת, ליל הסדר ייחקק לנצח בזיכרון ילדינו כחוויה חיובית מעוררת השראה ונגועים.

לתופעה זו קוראים 'אֶסוֹפִיאָצְיָה', ובעברית 'תסמין'. בכוחה של אסוציאציה שלילית להרוס את ההנאה הטבעית, ומנגד, כוחה החיובי יכול להפוך את הסלידה הטבעית מריח רפתות להנאה מיוחדת, וזאת מפני שריחות אלו מציפים את תאי הזיכרון מהעבר, ולאור זיכרון זה תיקבע החוויה לטוב או למוטב.

מזן המשגיח הגר"ש וולבה זצוק"ל מצביע על מילה אחת שיש בה שתי אותיות בלבד, שהיא הנקודה המרכזית של ההגדה בליל הסדר: "לי". "רבן גמליאל אומר, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים". זוהי הנקודה המרכזית בהגדה. ההבנה והרגשת ההודיה שהנס נעשה עבורי, אישית, ולא רק עבור אבותיי.

כיצד חשים תחושה זו? התשובה נעוצה ביסוד מבנה ההגדה: "שאלה ותשובה", וכמו שאומרת הגמרא "תנו רבנן: חכם בנו שואלו, ואם אינו חכם אשתו שואלתו, ואם לאו הוא שואל לעצמו, ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה". מה ההיגיון לשאול את עצמו שאלה שהוא יודע מראש מהי התשובה?

ישנם שני סוגי שאלות. יש שאלה שהיא בתחום המידע, השואל זקוק לידע ולכן הוא שואל, כדי לקבל את המידע החסר לו. וישנן שאלות מתחום

ערכים לבית היהודי

הרב מיכאל לורי

חג הפה-סח

למה כדאי לך לשתוק?

ידוע שלחג הנוכחי יש כמה שמות, והכיניו שהתורה נוקטת בו הוא 'חג המצות'. אך יש עוד שם מרכזי, והוא השגור בפי כולם. בתורה הוא מוזכר בדרך רמו, כמו שכתוב (שמות יב, כז) "ואמרתם זבח פסח הוא לה", אשר פסח על בתי בני ישראל".

זהו קורבן פסח, וטעמו בצידו. קורבן פסח הינו חלק מרכזי בחג. וכשם שהמצה והמרור תופסים נתח לא מבוטל במסריהם, כן הוא הפסח וקורבנו.

השם 'חג הפסח' בולט ויוצא דופן בצירוף אותיותיו, ובשמו הייחודי מצביע לנו על התובנה הנלמדת מחילוק המילה 'פה-סח', כלומר, פה מדבר.

ניתן להבחין בעוד עניין יוצא דופן בחג הפסח, המתייחד מכל מועדי ישראל; והוא, שבחג זה, כל המצוות בלי יוצא מן הכלל הן דרך הפה. החל מביטול החמץ הנאמר בפה, שבלא ביטול זה, אין באפשרותם של הבדיקה והביעור למלט אותנו מאיסור בל יראה ובל ימצא, וכן הלאה; כל מהלך ליל הסדר הוא עם הפה, אכילת הכזיתות מצה ומרור, שתיית ארבעה כוסות, וכן ה'מגיד', שכל מהותו הוא באמירת הפה, וכך גם אמירת ה'הלל' וה'נרצה'.

בכל אחד מן החגים והמועדים יש את מצוות החג המיוחדות, כשופר שמצוותו היא לשמוע קול שופר, ונענוע ארבעת המינים, הישיבה בסוכה, וכדומה. בכל חג עלינו להעמיק בטעמי ופרטי המצווה. ואף כאן, עלינו לתת את הדעת בעניין ולהבין, מה חג ה'פה-סח' דורש ותובע מאיתנו.

לפי תורתנו הקדושה והטהורה, ללשון יש משקל כבד מאוד, והיא חלק עיקרי בחיינו. הפסוקים ומקורות חז"ל סביב נושא זה הם לאין מספר, אך נתמקד בנקודה אחת, ונסביר בקצרה את משמעותה של הלשון וכח הדיבור.

שהנה ידוע הוא (מהר"ל נצח ישראל, פי"ד) שההיררכיה בבריאה היא כזאת: דומם, צומח, חי, מדבר, ישראל. גם הגויים מבינים שמעלת המדבר, קרי האדם, היא יותר מהחי. אך רבים מהם לא הבינו לעומק מהי משמעות ה'מדבר', ולכן גם הם הצטרפו ל'ג'ונגל המפואר', בלי לשים לב.

אך מעלת איש ישראל היהודי, שהבין מדוע נמצא הוא בראש הפירמידה, הוא כאשר השכיל לדעת שהדיבור שלו הוא כעין סכין. אפשר לערוך בעזרתה ניתוח מציל חיים, לשחוט את קרבן הפסח, מצוות ברית מילה, וגם לחתוך ירקות לסלט, אך אפשר גם להרוג באמצעותה. זהו הדיבור: כלי נשק לכל דבר.

מאידך, השתיקה שווה יותר מכסף; משום שהנזקים של תוצאות הדיבור עלולים לעלות הון. מילה שיוצאת מהפה-אין להשיבה, ודרוש עמל עצום כדי להשיב את השלום על כנו, לפייס, ולהחזיר את המצב לקדמותו.

גם בשלום הבית, ניתן לראות זאת במוחש. כל עוד הצלחת לשמור על המילים הדוקרות אצלך בפנים, השטרות שכבו אצלך בארנק, פרס השתיקה. אבל לאחר שברחו המילים מפיק, אתה נאלץ לשלם ולהשקיע כדי להשיב את האווירה הטובה. השטרות התחילו לעוף מכיסך; בעבור פרחים, שעון, בושם, שוקולדים, והרשימה עוד ארוכה... ויש מילים כאלו, שכדי למחוק אותן, תצטרך לקנות גם טבעת יהלום...

כדי לחיות את החוויה, עלינו להתבונן בפרטי הסיפור של העם שלנו, נתאר את קשיי סבל השעבוד, נכנס לליבו של 'יהודי אחד' מאבותינו ונתבונן באשר עבר עליו, ולאחר מכן נדמיין את העבודת הנוראה שעברה משפחתו והעם כולו בגלות מצרים.

חז"ל מבארים את טעם חציית המצה לשניים- "מפני שדרכו של עני לחצות את פתו לשניים". נדמיין ונתאר לבני הבית שבמשך מאתיים ועשר שנים לא שבעו אבותינו ולא אכלו ארוחה לשובע, כי לא ידעו מה יהיה מחר; הם אכלו רק כדי לשרוד. נצביע על המצה החצויה הנקראת 'לחם עוני', ונסה להבין את תחושת הפחד והדאגה שליוותה אותם. נמשיך לתאר את ההתעללות שחווה עם ישראל, ואז כשנדרש עמל למעמקי השאלו שהנחיל להם, פרעה הרשע, נעלה עמם לשלב הגאולה. וכפי שכאבנו את כאב הגלות, כך נשמח ונעלוז בשמחת השחרור.

התיאור החווייתי של ליל הסדר נכון גם לסעודות השבת שבכל שבוע, ולכל החגים. כשבני הבית חשים ומתחברים רגשית לסיפור הפרשה, נצליח להטמיע בהם את האמונה.

כי רק מי שחש הזדהות והתרגשות עם כאב השעבוד-ידע להתחבר לעומק שמחת השחרור. זוהי מצוות ליל הסדר-לילה שכולו חוויה של שמחת והודיה ביציאתנו מעבדות לחירות.

מזמינים להאזין

לקו התוכן של ערכים

02-50-90-000

הניצוץ היהודי

חויית התלישות ליוותה את ר' אלעזר בוגסלבסקי כמעט מהרגע הראשון לחייו. הדבר איננו מפתיע בהתחשב בכך שהוא בא לעולם בעיר ששינתה זה מכבר את שמה, במדינה שהיום בכלל אינה קיימת על המפה, וקיבל שם שנועד לטשטש את זהותו. "בגלות הקומוניסטית, שמות הם דבר מסוכן", הוא מפתיר.

המדינה המדוברת היא ברית המועצות, והעיר היא סנט פטרסבורג, שבאותם ימים נקראה לנינגרד. כאשר נולד בה ר' אלעזר בוגסלבסקי, ביקשו הוריו להעניק לו את השם 'לזר', על שם סבו המנוח. במחשבה נוספת החליטו לקרוא לו 'ליאוניד', בתקווה שהדבר יסתיר את מוצאו היהודי ויחסוך ממנו את היחס האנטישמי.

היה זה אירוני, שכן סבא לזר המנוח היה לוחם בצבא האדום שנהרג במלחמה הפטריוטית הגדולה למען הגנתה של אמא רוסיה. הסבתא, הייתה עד סוף ימיה חברה במפלגה הקומוניסטית, והאמינה באמת ובתמים כי הדגל האדום יביא גאולה לעולם.

אבל אפילו ייחוס מפואר שכזה לא היה בו כדי להתגבר על איבתם של הגויים הרוסים כלפי היהודים, לפיכך החליטו ההורים כי למען הצלחת בנם, מוטב כי יהדותו תהפוך לזיכרון מודחק שלא יקבל ביטוי, אפילו לא בשמו. "בגלות מצרים כתוב שבני ישראל לא שינו את שמם-אבל ברוסיה, אפילו השמות לא נשאר", מספר ר' אלעזר.

לימים ייסגר המעגל הזה בהפי אנד' יהודי, שכן לאחר חזרתו בתשובה יאמץ ליאוניד את השם אלעזר-כשמו היהודי של הסבא-ואילו רעייתו תאמץ את השם רבקה, כשמה היהודי של הסבתא. "הסתרת השמות הייתה השלב האחרון במחיקת הזהות היהודית של משפחתנו; ועם החזרת השמות החזרנו עטרה ליושנה", הוא אומר.

אלא שעד שהדבר יקרה, עתידים היו לזרום הרבה מים בנהר הנייבה. הוריו של ליאוניד היו אנשים משכילים ורחבי אופקים, עובדי צ'ווארון לבן-עובדה שלא הייתה לה משמעות כלכלית תחת משטר שבו משכורתם של כלל העובדים נקבעה על מאה רובל לחודש. אבל לפחות הם זכו לגור בחלק נוח יחסית של העיר, והיה להם מקום בבית עבור 3,000 ספרים: כרכים של ספרות, פילוסופיה, מדע ואומנות, שאת רובם הספיק ליאוניד הקטן לקרוא בילדותו.

היהדות הייתה 'נוכחת-נפקדת' בחייהם. הם לא קיימו שום מצווה, לא הדליקו נרות שבת, ולא דיברו מילה בידיש. אפילו ברית מילה לא ערכו. הסבתא, כאמור, הייתה קומוניסטית אדוקה, ובהיותה טרודה בהקמת עולם חדש, לא נותר לה פנאי או סבלנות לשרידי של העולם המיושן. הוא זוכר שפעם בילדותו דוד מצד האבא הביא הביתה מצה בפסח-וזה הכל.

מאידך, באותה תקופה יהודים עדיין התחננו בדרך כלל בינם לבין עצמם, והמעגל החברתי של ההורים היה ברובו יהודי, גם אם איש מהם לא נקב בפירוש במילה הזאת. היהדות המשותפת יצרה קשר סמוי בין החברים, משהו שתמיד ריחף ברקע. "מגיל צעיר נמשכתי להתיעץ

ארוכה הדרך לחירות

כבר בהיותו ילד ברוסיה הסובייטית הרגיש ר' אלעזר (ליאוניד) בוגסלבסקי כי יש משהו יוצא דופן המבדיל אותו מחבריו לכיתה.

אבל יידרשו לו חמישים שנה-וביקור ביותר מחמישים מדינות-כדי לעמוד על סוד הייחוד היהודי שלו

"בגלות מצרים כתוב שבני ישראל לא שינו את שמם-אבל ברוסיה אפילו השמות לא נשאר"

עם אנשים מבוגרים וחכמים ממני", מספר ר' אלעזר. "היום אני חושב שרוב האנשים הללו היו יהודים. הקב"ה שלח לי שליחים טובים, ואלה כיוונו אותי בדרכי. הרגשתי שאנחנו שונים מאוד מכולם-גם אם לא ידעתי לשים את האצבע על הנקודה המדויקת".

הוא הבחין, למשל, שבבתייהם של חבריו הגויים היחס לילדים קר ועוין, שונה מאוד מהאוירה ששררה אצלם בבית. חלק גדול מהקרדיט לאווירה בבית נזקף לזכות אביו, יהודי בעל נוכחות מרשימה, שהקרין על סובביו אופטימיות ושמחת חיים. "הוא תמיד אמר שאדם חייב להיאחז במשהו שייתן לו שמחה בחיים", מספר ר' אלעזר. "הוא בא מאוקראינה, ולפי אישיותו יש לי הרגשה שהוא בא מרקע חסידי..."

ליאוניד לא נתקל באנטישמיות גלויה, אבל בגלל היותו יהודי הוא היה עדין נפש ובעל מידות טובות, ולכן הפך לשק החבטות של בריוני הכיתה. אך למרות הקשיים הללו הילדות עברה עליו בנעימים, פחות או יותר. הוא היה חבר ממושמע ב'קומסומול', תנועת הנוער הקומוניסטי, וכבר סיים לימודים גבוהים.

ואז בא מיכאיל גורבצ'וב, וערער את כל עולמו.

נוסעים הביתה

גורבצ'וב הכריז: "מה שלא נאסר במפורש בחוק-מותר". ברית המועצות הודעה כזאת הייתה בבחינת מהפיכה מרעישה. תחושת אופוריה עמדה בחלל האוויר. מחסומים בני-דור נפלו, והאופק נצבע בגוונים אופטימיים.

אבל דווקא הפתיחות עזרה לליאוניד להבין שמשוהו מעוות בחברה הסובבת אותו. פתיחת ארכיוני המדינה חשפה את עשרות מיליוני השלדים שנטבחו בשם השקר הקומוניסטי.

היו תובנות נוספות שהבהירו לו את התהום הפעורה בינו לבין האנשים איתם גדל. "הייתי בטוח שתוך כמה שנים נהפוך את רוסיה לגן עדן עלי אדמות. בפועל נוכחתי לראות שרק אחוז קטן מהאנשים ניצלו את ההזדמנויות שנפתחו-רבים מהם יהודים. האחרים התמלאו שנאה וקנאה כלפי מי שמסוגלים לשנות את חייהם. הבנתי שהם אינם מסוגלים לשנות את עצמם".

ליאוניד עמד בפני פרשת דרכים-הראשונה מני רבות בחייו. באותה עת כבר היה שותף בבית הוצאה לאור מצליח. הוא נישא והיה לו ילד. כאשר חיפש עבורו גן ילדים, הבחין שהילדים שראה שם הם העתק מדויק של הוריהם. אלו היו אותם בריונים שירדו לחייו של ליאוניד בצעירותו, רק בגרסה צעירה יותר. האם זהו 'העתיד המזהיר' המזומן לילדו?

כשהתעמק בהבדל שבינו לבין סובביו הגיעה למסקנה הבאה: הרוסים הם עם של עבדים, שגם כאשר פותחים להם את שערי הכלא, הם יתמסרו לרודן הבא בתור. ואילו בקרבם של ליאוניד פיעמה שאיפת החירות היהודית.

"באותו שלב זה עדיין לא הייתה כמיהה לחירות רוחנית שנובעת מקשר לקב"ה, אלא התבטא בתשוקה להיות בן חורין ברמה האישית", הוא מספר. "לאחר שעם ישראל יצא ממצרים לחירות עולם יהודי תמיד ימאס בעבדות".

באותה תקופה נפתחו שערי ההגירה מברית המועצות, וליאוניד החליט שבנו לא יגדל מאחורי מסך הברזל. לאן ילך? לישראל. זו הייתה החלטה מפתיעה.

לא היה לו שום קשר למצוות והוא לא דיבר מילה בעברית. אבל במקום להגר לארצות הברית, כפי שעשו חלק מחבריו, הוא בחר דווקא לעלות לישראל. בישראל לא ציפתה לו קדירה של זהב, אבל היה בה משהו משמעותי יותר עבורו: שייכות.

"ידעתי שאני יהודי וישראל היא מדינה של יהודים", הוא אומר בפשטות. "חשבתי לעצמי שהגיע הזמן לחיות בין בני עמי ולהיות שייך". העלייה לארץ לא הייתה פשוטה. אשתו סירבה לעזוב את רוסיה, והוא נפרד ממנה ועלה בגפו עם הילד. הוריו עלו לישראל יחד איתו, ועזרו לו לטפל בו. המשפחה השתקעה ברמת גן. ליאוניד התערה בארץ, למד עברית ועד מהרה חש כישראלי לכל דבר. הוא הגיע הביתה.

מבט חדש

הדרך לתשובה מורכבת מהרבה שלבים קטנים. ר' אלעזר מביא דוגמה לשלב כזה. "יום אחד, תוך כדי לימוד אני מגיע לפרשת יתרו, ופתאום נתקלתי בפרט שעד אותו יום לא הכרתי: שמעמד הר סיני התרחש לנגד עיני העם כולו. זה היה חידוש. ידעתי שמשנה רבינו הוריד את לוחות הברית, אבל תמיד חשבתי שזה היה מאורע פרטי. פתאום תפסתי שזה היה אירוע פומבי, שכל העם שלי היו עדי ראה להתרחשות הזאת. זו טענה מטלטלת שאין כדוגמתה בשום דת'. זה הופך את האמונה ממשוה ערטילאי ומעורפל, לעובדה קונקרטית וריאלית ששניתה עבורי את כל התמונה. לו הייתי יודע על כך עשרים שנה קודם לכן, הייתי חוזר בתשובה כבר אז".

הוא השתתף בכמה סמינרים לדוברי רוסית של 'ערכים', בהם הכיר את יסודות האמונה בצורה מתודית ומחושבת. "לראשונה בחיי קבלתי השקפה שלמה על המציאות", הוא אומר. רגע התפנית המשמעותי הגיע דווקא בסמינר בעברית בו השתתף בבית וגן. "בסוף הסמינר יצאתי למרפסת שמשקיפה על הנוף המרהיב של יער ירושלים, ופתאום הרגשתי שכל חלקי הפאזל מתחברים אצלי, ואני רואה את המציאות במבט חדש".

כיום הוא מתגורר בירושלים עם רעייתו ושתי בנותיהם הקטנות. בזמנו החופשי, כשהוא לא לומד תורה, הוא מצטרף כפעיל מן המניין לסמינרים של 'ערכים' לדוברי רוסית. "הסמינרים הללו הם אבן דרך קריטית בתהליך התשובה". הוא אומר. "הם הדרך המדויקת והיעילה ביותר להציג בפני האדם את היהדות כמשנת-חיים מגובשת, הנטועה ביסודות מוצקים של היגיון ולוגיקה".

ארוכה הדרך לחירות. אחרי המסע הממושך שהוביל אותו ראשית לחירות הגוף, ובהמשך לחירות הרוח, כעת ר' אלעזר בגוסולבסקי עוזר ליהודים נוספים לעשות את אותה הדרך בה צעד, ולמצוא מחדש את החיבור שלהם לעולמה של תורה ויהדות. המסר שלו פשוט: "אוצר בלום ממתין ממש מתחת לרגליים, אין צורך לנדוד ולחפש אותו במרחקים. יהודים יקרים, באו הביתה!"

אלעזר כיום, מרצה בסמינר לדוברי רוסית

החיים לא יכולים להיות רק כסף ותחביבים להעברת הזמן.

רגע של התעוררות רוחנית באה לו בחג החירות. אף שלא שמר מצוות, היה ליאוניד מקפיד תמיד להימצא בארץ בחג הפסח, איכשהו זה הרגיש לו יותר נכון. יום אחד התקשר אליו חבר מן העבר.

"מה דעתך שאנחנו, אני ורעייתי נקפוץ אליך לביקור לכמה ימים בחג הפסח?" שאל אותו. "תבואו בשמחה", השיב ליאוניד. גם כך היה לו בית גדול וריק. "יש עוד עניין שחשוב שתדע", המשיך החבר. "שנינו חזרנו בתשובה ואנחנו מקפידים על כשרות. יש לך התנגדות שנתאים את המטבח שלך לצרכינו?"

"תעשו מה שתרצו", ענה להם. הללו הגיעו, וליאוניד עקב אחריהם בעודם מקרצפים את המטבח וממלאים אותו בכלים ובמוצרי המזון הכשרים לפסח שהביאו איתם. סקרנותו ניעורה.

"אני מכיר אותך הרבה שנים", אמר לחבר. "כל הקטע הזה של שמירת מצוות-אתה באמת נהנה ממנו?" "החבר חייך. "לא סתם נהנה. זה משנה לך את כל החיים".

"באותו רגע עמדתי שוב על פרשת דרכים", מספר לי ר' אלעזר. "הייתי יכול להסתפק במשיכת כתף ולהתחמק מכל הנושא באלגנטיות. זה מה שעשו רבים מהחברים שלי כשאני חזרתי בתשובה. הם התרחקו ממני משום שהבינו שזה דבר מסוכן. הם הרי מכירים אותי כאדם רציני ואם אני מתעניין ביהדות, סימן שהיא משהו רציני, שעשוי לחייב גם אותם. אבל הייתה לי גם אופציה שניה: לנסות להבין מה הביא את החבר שלי-אדם רצינולי ומיושב בדעתו-להתחיל לשמור מצוות. בחרתי באפשרות השנייה".

החבר המליץ לליאוניד להקשיב להרצאה מעניינת בשפה הרוסית, וכך הוא מצא את עצמו בשיעורו של הרב לויטן, מנהל מחלקת דוברי רוסית ב'ערכים'. ליאוניד הופתע. הוא פגש לא מעט אנשים אינטליגנטים בחייו, אבל הרב החרדי היה בליגה אחרת.

היה לו ידע אנציקלופדי נרחב וחכמת חיים, אבל מה שהרשים אותו במיוחד, היה הכבוד והידידות בה נהג כלפי כולם. ביותר התפעל ליאוניד מתכונה יסודית בה נפגש אצל רבים מהאנשים שלימדו אותו יהדות: מידת הענווה. הוא הרגיש שהוא עומד בפני תופעה רוחנית בלתי מוכרת לו, ונדהם לגלות שהרב לויטן מבוגר ממנו בסך הכל בשנתיים. מה הספיק הרב לעשות בחייו שהעניק לו עומק רוחני כזה?

הוא היה נחוש למצוא את התשובות לכך. בתוך כך הכיר את רעייתו שהחלה להתקרב ליהדות יחד איתו. יחדיו השתתפו בסמינרים של ערכים לדוברי רוסית. בגיל חמישים בא ליאוניד בבריתו של אברהם אבינו, ויקרא שמו בישראל 'אלעזר', כשמו של הסבא, ואילו רעייתו הייתה ל'רבקה' על שם הסבתא.

אלעזר (הראשון משמאל) בסמינר עם הרב בן שלמה

מסע חובק עולם

תחילה עבד כסוכן ביטוח, ובהמשך נכנס לתחום המחשבים. התזמון היה מעולה. בתחילת שנות האלפיים גל ההייטק הישראלי התחיל להתרומם, וליאוניד זכה בהצלחה מקצועית. הוא ביקש ממעסיקו תפקיד שיהיה כרוך בנסיעות לחו"ל. אחרי שנים של חיים כלואים מעבר למסך הברזל, רצה לראות עולם.

במרוצת השנים הבאות ביקר במסגרת עבודתו בלא פחות מחמישים מדינות. הוא היה נוסע למשך חודש, חוזר לישראל להפוגה של שבוע, וחוזר חלילה. בכל מדינה בה ביקר היה משווה את התנאים השוררים למצב בישראל. מסקנתו הייתה ברורה: אם ירצה, יוכל לחיות כמעט בכל מדינה-אבל בשום מקום לא ירגיש בבית כמו בישראל.

כשבנו היה בן 17, הציעו לו מטעם העבודה להשתקע באמריקה לתקופה ממושכת. שוב מצא את עצמו ליאוניד על פרשת דרכים. האם לקחת את ההצעה ולהתבסס בארץ המזון והשפע, או לשוב הביתה, לישראל?

מי שהכריע עבורו את הדילמה, היה בנו. "אמריקה היא מקום של שפע, והחיים בה נוחים", אמר לו, "אבל מלבד כסף ומעמד לצעירים כאן אין מושג עבור מה הם חיים. אני רוצה לחזור הביתה". "זאת הפעם השנייה שהילד הזה גרם לי להגיע לארץ ישראל", מצטחק ר' אלעזר.

גן עדן בגליל

עם שובו לארץ, חש ליאוניד תחושת שובע מכל נסיעותיו. לעולם הגדול כבר לא היה מה לחדש לו. גם בתחום העבודה הגיע למיצוי. פתאום חש במשיכה לחופש אחר-חופש כלכלי. להיות אדון לעצמו ולא למשכורת החודשית. להיות מסוגל לעשות עם זמנו ככל אשר יחפוץ.

הניסיון המקצועי שצבר אפשר לו להסתפק בחצי יום עבודה, והשאיר לו זמן פנוי למחשבות והרהורים. הוא הרחיק עד לצפון, ובנה לעצמו את בית חלומותיו בכליל, כפר אקולוגי השוכן בגליל המערבי. כל בית בישוב מתפרש על שטח של 10-15 דונם, וטובל בחורש פסטורלי. הרעיון הוא לחיות בהרמוניה מירבית עם הטבע. אפילו את החשמל מייצרים התושבים בעצמם, באופן סולארי. אין רחובות מסודרים ואין תאורה בלילה. חיים בשקט ובשלווה מול נוף עוצר נשימה. אפשר לומר שזה סוג של גן עדן, הגשמת חלום. אבל מה עושים עם כל הזמן הפנוי?

ובכן, אנשים מוצאים פתרונות. אחד עוסק באורגימי והאחר מפתח תחביב בתחום הבישול הטבעוני. ליאוניד מצא לעצמו תחביבים שונים, אבל אלה לא הרגיעו את התחושה הגוברת שמוכרח להיות משהו מעבר לכך בעולם הזה.

ערכים מאחורי הקלעים

את פתח לו

להפוך את השיעור לחוויה, להעביר את המסר בדרך עקיפה, למצוא נושאים רלוונטיים, ובעיקר לתת דוגמא אישית. לקראת חג הפסח, שלושה מרבני 'ערכים' מסבירים כיצד הם פונים אל זה ש"אינו יודע לשאול"

"זה לא הוא שמעשן",
תיקן אותו הרבי.
"זה היטלר שמעשן"

האמיתית בחיים היא לממש ערכים רוחניים. כאשר הדברים נאמרים תוך כדי סעודה דשנה ונגינה ערבה, המסר נקלט בצורה מדהימה, והציבור פשוט צמא ללמוד ולשמוע עוד ועוד."

דבר אל הנשמה

את הצורך ב'טריגר' שיעור את סקרנות הקהל ויפתח את ליבו, מכיר מקרוב גם הרב שלמה שבקס. "אם אני אצהיר מראש שיש בכוונתי להוכיח את מעמד הר סיני או את ערך טעמי המצוות, אני מסתכן בכך שהדבר יעורר אנטגוניזם אצל השומע, שיבין שאני מנסה לשנות אותו. הוא עלול לאטום את אוזניו מלשמוע. במקום זאת, אני לוקח אותו למסע אחר לגמרי. אני מנסח את הדברים באמצעות משל או סיפור, המאפשרים לו לקבל אותם בצורה עניינית, בלי שירגיש שמדובר בהתקפה על עקרונות היסוד שלו. המסר נכנס דרך 'הדלת האחורית', ועוקף את מערכת ההתנגדות האוטומטית."

"נקודה נוספת חשובה להבהיר, היא שביסודו של דבר, נשמה של כל יהודי כמהה להדבק בבורא עולם. לא חשוב מהי חזונו החיצונית של היהודי וכמה קליפות עוטפות אותו, במהותו הוא מ ש ת ו ק לדברים

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, אך מכל אלה, הבן הנפוץ ביותר בימינו הוא זה שאינו יודע לשאול. הבן הזה הוא לא תם, ובוודאי שאיננו רשע. פשוט אין לו מושג ביהדות-והוא אפילו לא מבין מה הוא מחמיץ. נוח לו באורח חייו, וגם אם הוא חש לעיתים שמשוהו אצלו טעון שיפור, אין לו סיבה מיוחדת לחשוב שאת הפתרון לכך ימצא דווקא ביהדות.

איך מעוררים עניין יהודי אצל אדם כזה? בליל הסדר אנחנו מתמיהים את התינוקות באמצעות קליות ואגוזים, אבל איך גורמים לאדם מבוגר לשאול, בשאר ימות השנה, את השאלה הגורלית לחייו: "מה נשתנה העם היהודי מכל העמים?"

את השאלות הללו הצגנו בפני שלושה מרבני 'ערכים' הרגילים לענות על קושיות-ולא רק בליל הסדר: הרב ישי וליס, הרב שלמה שבקס, והרב יעקב זייר העוסק בפעילות ערכים בקרב דוברי אנגלית.

מצא את החוויה

"את יסודות השיטה הקלאסית של קירוב רחוקים הניח כבר אברהם אבינו", אומר הרב וליס. "תחילה מארחים את האדם ודואגים לצרכיו הגשמיים-ואז הוא פתוח לשמוע ולקבל מסרים של אמונה. בימינו, יש לאדם דרכים רבות לקבל תוכן בלי שיצא מפתח ביתו.

אם אני רוצה להביא אותו למפגש חי אני צריך לתת לו ערך מוסף שיהפוך את השיעור או ההרצאה לאירוע חווייתי. הדבר מחייב אותנו לחשיבה יצירתית. לעיתים זה יכול להיות אפילו באמצעות כיבוד טעים-ממש כמו הקליות והאגוזים של ליל הסדר, רק בגרסה יותר מושקעת. חז"ל אמרו שלגימה מקרבת. 'כיבוד' אולי נשמע כמו דבר שולי, אבל גם לדברים הללו יש חשיבות."

לא מכבר ערך הרב ישי 'ליל שבת לדוגמא' בהשתתפות כמאה איש. המטרה לא הייתה רק ללמד אותם מהי השבת, אלא להדגים זאת באופן חווייתי. המשתתפים ישבו סביב שולחנות ערוכים במטעמי שבת, כאשר ההסברים ודברי התורה משולבים בנגינה מוסיקלית של זמירות שבת.

"במקום הרצאה רגילה באורך שעה ורבע על ערך השבת, יצרנו עבורם חוויית שבת שבה מעורבים כל החושים: שמיעה, טעם ומראה". אומר הרב ישי. "אנשים הרגישו בחוש איך השבת יוצרת פסק זמן במרוץ החיים וחוויה משפחתית משותפת. על הבסיס הזה אפשר לבנות קומה נוספת, של הבנת קדושת השבת ומשמעותה הרוחנית."

"דיברנו על כך שהשבת מבהירה לאדם מהו הערך המרכזי של חייו. לדוגמא, כאשר סגל האוניברסיטה שובת, אנחנו מבינים שהמטרה המרכזית שלו איננה ללמד; אלא לקבל משכורת. בדומה לכך, כאשר יהודי מניח בצד את עיסוקי החולין ושובת ממלאכתו, הוא מוכיח בכך שהעבודה היא עבורו רק אמצעי, ואילו התכלית

שבקדושה, ומסיבה זו לבד כבר יש מכנה משותף לשיחה עמו."

הרב שבקס מספר על האדמו"ר מבאבוב, רבי שלמה הלברשטאם זיע"א, שאחרי השואה פגש בניו יורק יהודי שישב בשבת בפארק הסמוך לשיטיבעל שלו.

"איך זיהית שאני יהודי?" התפלא אותו אדם. הרבי חיך. "רואים על הפנים שלך שאתה יהודי". התברר שהיהודי הזה היה לפני השואה חזן ידוע, עד שבגלל תלאות המלחמה ירד מדרך התורה הרבי התעקש שהלה יעבור אצלו לפני התיבה בקבלת שבת.

בשבת הבאה, כאשר החזן לא הופיע, שלח הרבי את בנו שיחפש אותו בפארק. הבן חזר כשהוא נסער. "טאטע, האיש מעשן סיגריה בשבת!"

"זה לא הוא שמעשן", תיקן אותו הרבי. "זה היטלר שמעשן".

סופו של מעשה, שמאמצי הקירוב הועילו, ובזכות עינו הטובה של הרבי חזר אותו יהודי לצור מחצבתו, זכה לבנות בית יהודי, ולהעמיד צאצאים שומרי תורה ומצוות.

"תמיד יש לזכור שכאשר פונים אל יהודי, איננו מדברים אל החיצוניות שלו, אלא אל הנשמה שלו", מסכם הרב שבקס.

כאשר מדובר ביהודים שאינם שומרי מצוות, הבאים להשתתף בליל הסדר, מהי הדרך הנכונה לפתוח בדברים?

"הייתי מציע שלפני שמתחילים בסיפור ההגדה, לתת כמה דקות של הקדמה לכל המשפחה מה מהות הערב הזה. נכון לעשות זאת גם כאשר כל המשתתפים הם שומרי מצוות. צריך לשאול שאלות בסיסיות: 'בשביל מה התכנסנו? מה משמעות הערב הזה? אין שום חג ביהדות שבו מקדישים ערב שלם לספר את סיפור החג, אז למה דווקא בחג הפסח כן?' הקדמה כזאת מכינה את הבסיס לכל מה שיבוא בהמשך, וכך הציבור יהיה הרבה יותר מחובר להמשך הערב."

הרב ישי וליס

הרב שלמה שבקס

הרב יעקב זייר

יו"ר ערכים הרב יוסף וליס:
"למרות האתגרים
והקשיים, רואים
צימאון גובר ליהדות"

אחי ורעי, ידידי 'ערכים'.

"רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום".
בערב ראש השנה תשפ"ד, כאשר נערכנו ב'ערכים' לשנה
הבאה, ציפינו לחורף ארוך של עשייה מבורכת בתנועת
התשובה. אולם פרוץ המלחמה בשמחת תורה, הגבילה את
כל התוכניות. חרדה ודאגה מילאו את הלבבות. השבועות
הראשונים למלחמה התאפיינו בחוסר וודאות.

לא יכולנו לקיים סמינרים בקצב שאנו מורגלים אליו, כי רבים
מבתי המלון איתם אנו עובדים היו תפוסים לצורך אירוח
המפונים. עובדה זו הציבה בפנינו אתגר: איך מתמודדים עם
המציאות הזאת, וכיצד ממנפים אותה לצורך הגברת תנועת
התשובה, כאשר המצב ישתפר בעז"ה?

הוחלט לנצל את מעט המלונות שעדיין פנויים בימים אלה,
על מנת לקיים לפחות סמינר אחד מכל סוג, זאת כדי לשמור
על הקשר בין צוות 'ערכים' לבין הציבור שאנחנו פועלים עימו.
במקביל, פתחנו במתכונת חדשה של 'סמינרים מקומיים':
סדרות של הרצאות בתדירות גבוהה מהרגיל, בהם אנו
מעבירים תכנים מהסוג שבימים כתיקונם נמסרים בסמינרים
הרגילים.

פעילות מיוחדת נערכה גם בקרב ציבור המפונים השוהים
בבתי מלון. למרות מורכבות המצב וחוסר הוודאות, הצלחנו
לקיים הרצאות; במהלכן נוצר קשר אישי עם משפחות רבות,
ובעז"ה כאשר השערים יפתחו ובתי המלון ישובו לפעילות
סדירה, נוכל להזמין גם אותם לסמינרים.

בתקופה זו המשכנו לקיים שבתות ערכים לתורמים, אך
צמצמנו את תדירותם, והמשתתפים נאלצים להסתפק
בתנאים מעט פשוטים יותר ממה שהורגלו בעבר. לשבחם של
התורמים ייאמר, שהם הבינו את אילוץ המצב, ושמחנו לראות
אותם מגיעים לאירועים ללא תלונות. בכמה מקרים ניצלנו
את קיום הסמינרים ושבבתות התורמים כדי להביא לבתי המלון
צוות מרצים מורחב, שיצא לגיחות בבתי המלון הנמצאים
ברדיוס הסמוך, בהם שוהים מפונים; כדי לקיים גם בהם
פעילות והרצאות.

למרות המגבלות והאתגרים, מורגש בתקופה זו צימאון
עצום ליהדות. ראינו זאת בתחילת המלחמה, ואנחנו רואים
זאת גם בימים אלה, כאשר נרשמת עליה דרמטית במספר
המשתתפים בהרצאות, עד כדי הכפלת כמות הנוכחים בחוגי
בית. עם ישראל מחפש בשעות הקשות אחר עוגן רוחני,
ויש לנצל את שעת הרצון הזאת כדי לקרב יהודים לאביהם
שבשמיים.

לקראת חג הפסח-חג האמונה העומד על פתחנו-כולנו
תפילה לבוא עולם שיחוס ברחמיו על עם מקדשי שמו, יוציא
את השבויים מאפילה לאור גדול, ישלח רפואה ונחמה לכל
הפצועים והנפגעים, יערה ממרום רוח טהרה, ויחיש מהרה את
הגאולה השלמה.

הרב יוסף וליס
יו"ר אירגון ערכים

הרב יעקב זייר רגיל לפנות לציבור דוברי אנגלית בארץ ובחו"ל.
מטבע הדברים, לכל ציבור יש את המנטליות והניואנסים שלו.
ההמלצה שלו היא לפתוח את השיחה בנושא אקטואלי כלשהו, כזה
שהשומעים יתחברו אליו, אך מאידך לא יעורר מחלוקת.

"אני מגיע מהתחום הטכנולוגי, תחום שמעורר הרבה סקרנות בציבור,
ולכן אני בוחר לא פעם בנושא מהתחום הזה. אני מוצא דרכים לחבר
מושג או רעיון טכנולוגי חדשני למסר או לרעיון תורני. בצורה כזאת
אני מראה להם איך התורה מתמודדת ומתייחסת לחידושי המאה
ה-21. הרבה פעמים אנשים מופתעים לגלות עד כמה המסרים
והרעיונות של התורה רלוונטים בעידן המודרני, ואף יותר מאשר
בכל עידן אחר."

הרב זייר מציין שלא תמיד צריך לחפש נושא לשיחה. לעיתים עצם
המפגש עם אורחות חייו של יהודי שומר מצוות עשוי לעורר את
סקרנותם של יהודים רחוקים ולגרום להם להתעניין ולשאול שאלות.

"יש לי חברים מתקופת התיכון שאינם שומרי מצוות", הוא מספר.
"מבחינתם הדת היא דבר המיועד לאנשים שזקוקים לעוגן רוחני
בשביל להסתדר בחיים. לפני שנים, כשהיינו נפגשים אחרי
שהתחזקתי במצוות, הם היו מתפללים עלי, למה אדם מוצלח ויציב
כמוני בחר בהגבלות הכרוכות, לכאורה, בחיי תורה ומצוות? הם היו
שואלים אותי-לא הייתה מרתקת? לא היתה הרבה כסף? לא הייתה רוצה
לטייל בעולם וליהנות מכל מה שהחיים יכולים להציע לך? בשביל
מה כבלת עצמך בכל הכללים הללו?"

"היום, בגיל מבוגר יותר, כשהם רואים את נועם השבת, כשכל
המשפחה מתכנסת סביב שולחן אחד, או כשהם רואים אותנו מחתנים
ילדים בגיל צעיר, בעוד שלהם יש ילדים מבוגרים שאפילו לא מעלים
בדעתם להתחתן, הם אומרים לי-כמה חבל שבשעתו העדפנו את
המרדף אחרי חומרות קצרת-רוח, על פני ערכים רוחניים. בטווח
הארוך אנחנו רואים שצדקת! עם המפגש של אדם חילוני עם
משפחה שומרת מצוות יכול להיות פתיח לשאלות רבות, העשויות
להוביל למפנה בכל חייו. מבחינה זו חשוב שנזכור שכל אחד מאיתנו
הוא בעצם שגריר של תורה. בין שנרצה בכך או לא-אנשים מתבוננים
בנו ובהתנהגותנו."

"עוד נקודה שכדאי לדעת, היא שלא תמיד אנחנו מוכרחים להיות אלה
שיוזמים את השיחה. לעיתים עדיף לתת להם להיות אלה שפותחים
בשיחה ושואלים את מה שמעניין אותם. הרבה פעמים כשאני עורך
סעודות שבת או ליל הסדר עם אנשים שאינם שומרי תורה, אני מאזין
בסבלנות למה שיש להם לומר, ואז ממשיך את אותו הנושא תוך
הבאת דברי חז"ל או ציטוט של אמירה בנושא מפי רבותינו.

"יש תועלת רבה בכך שהשואל פונה אליך ביוזמתו, כי אז אתה יודע
מה מעניין אותו באמת, ולא צריך למצוא דרכים שונות לעורר את
סקרנותו. עם זאת, אני נוהר שלא להפוך כל מפגש איתם לשיחת
מוסר, כי הדבר רק ירתיע אותם, ובעתיד יגרום להם לחשוב פעמיים
לפני שיבואו אלי. לכן אני מניח להם להתבטא בחופשיות, ורק אז
מגיב בדברים תורניים."

אחת התופעות המעניינות בחברה הישראלית היא; שאחוז גבוה
מהציבור, אפילו זה שאינו מגדיר את עצמו כשומר מצוות, מקיים
צורה כלשהי של סדר ליל פסח, גם כאשר הדברים נעשים מתוך
בורות. הרב ישי וליס מספר כי בליל סדר לדוגמא' שערך לפני כמה
שנים, אחד המשתתפים הביא 'הגדה קיבוצית' מלאה בשיבושים
ועיוותים, שאותה היו קוראים אצלם בבית.

אחרי השיעור, כשהבין את המשמעות האמיתית של ליל הסדר, הוא
הודיע כי השנה, כשיערוך ליל הסדר עם בני משפחתו המורחבת
יקפיד על אמירת ההגדה אמיתית, כדת וכדין. "היסוד של ליל הסדר
הוא להעביר לדור הבא את סיפור יציאת מצרים", הסביר אותו אדם.
"בקיבוץ שינו את ההגדה כדי להחזיר בנו את עקירת המסורת. אם
כן, גם אני למדתי מכך שמותר לעקור את המסורת הקיבוצית ולחזור
למסורת המקורית של עם ישראל..."

עם זאת, עצם ההקפדה על ליל סדר ואכילת מצות, מלמד כי בעומק
הנשמה חש היהודי כי חג הפסח מציין את תשתית קיומו של עם
ישראל, הדבר הבסיסי שאי אפשר לוותר עליו. אם נדע לעורר את
הנקודה הרוחנית הזאת באמצעות 'את פתח לו', הרי שנזכה להפוך
את הנקודה היהודית לשלבת עולה, כזו שתפדה את האדם מגלות
הנפש לחירות רוחנית.

לשונות של גאולה

והוצאתי

מדוע אנחנו מסבים סביב שולחן הסדר?

ליל הסדר, הלילה הקדוש והנשגב מורכב מהלכות שונות ופרטים רבים. גם בנוגע להסיבה, ישנם דינים מדויקים. על ההסיבה בליל הסדר אומר רש"י (סוכה, ו) שמי שמסב "אינו טרוד בדברים אחרים". למה הכוונה?

היציאה של בני ישראל ממצרים לא הייתה רק יציאה גיאוגרפית, אלא גם יציאה מגבולות נפשיים, ממערכת חשיבה. יציאה מהתלות בעולם הטבע, ומהמחשבה שהוא מקור הכוח והישועה.

אדם שיצא לעבודה, יודע שהוא צריך לעשות מלאכתו נאמנה, לעבוד בצורה יעילה ולהיות נאמן למעסיק. אבל האם הדברים האלה מטרידים אותו? מדירים שינה מעיניו? גורמים לו לעבוד כשהוא מודאג וטרוד כל העת?

אצל אדם בעל הסתכלות נכונה, התשובה היא 'לא'. להפך, הוא אוהב את עבודתו, ועושה אותה בשמחה ובנאמנות. הוא בן חורין!

כיצד? כאשר הוא שם דגש על הייעוד שלו, על התפקיד שלו. הוא רואה בכל העולם אמצעי לחיים, ולא מטרה. העבודה, הפרנסה וגם שאר הדברים החומריים שיש לאדם-הם דברים נפלאים, אבל ההגדרה שלהם היא 'אמצעי לחיים', לא החיים עצמם. החיים של האדם הם הייעוד שלו, התפקיד שלו כאן בעולם.

במצרים, במיצרים של עולם החומר, התפיסה השלטת היא "אני פועל, עושה, יוזם, מחליט, קובע ומייצר תוצאה". זה מה שמחזיר באדם את האשליה שהוא בעל השליטה, ואם הוא לא שולט-אזי הוא סובל מכעסים, חרדות, מתחים, דכאון, ועוד מצבים רעים. שהרי הוא היה יכול, והוא לא הצליח!

לעומת זאת, בתורת האמת, בדרך היהדות, מושרשת בנו ההבנה שההצלחה איננה תלויה בתוצאה. ההצלחה היא עצם העשייה. "לא עליך המלאכה לגמור". ההצלחה היא צמיחה, היא התקדמות. הדגש הוא לא על התוצאות, אלא על עבודת המידות של האדם.

גם הממון ואמצעי הפרנסה הינם אמצעי-מקום של 'אימון' לעבודת ה', לחיזוק האמונה והביטחון בה', לשיפור המידות, ולתיקון האישיות של האדם.

ה'הסיבה' בליל הסדר איננה רק משהו נחמד שמזכיר את החירות. טמון כאן עניין מהותי. הקב"ה הוציא אותנו ממצרים למדבר שממה-כדי שנשנה את כללי החיים שלנו, שנצליח להוכיח לעצמנו שאנחנו לא מוגבלים לקיבעונות שאומרים "אם יש לך-אז אתה מאושר". "והוצאתי-אין הכוונה רק ליציאה ממצרים, אלא ליציאה מאמונה בדרכי הטבע.

ההסיבה היא סמל לחוסר שעבוד וחוסר טרדה, ולכן גם עני שבישראל-צריך להסב בפסח. למה? כי הוא יודע שגם המצב העגום והכואב שלו, הוא לא מטרת החיים. הוא לא 'סתם' כאב, אלא התפקיד שלו, הייעוד שלו.

זוהי הגאולה-גאולה מתלות בעולם החומר, ומיקוד בייעוד ובתפקיד של האדם. ההסיבה היא לא מצב גופני, אלא מצב נפשי. צורת החשיבה של "אם-אז" היא הגבלה של האדם. השחרור של האדם הוא לא עוד חומריות, אלא שמחה, סיפוק, אנרגיה ומוטיבציה, גם כאשר החומריות אינה בנמצא.

אנשי המדע מחפשים תמיד מה עוד יש בעולם. הם לא מאמינים שמה שהם רואים זה חזות הכל, אלא מבקשים תמיד למצוא היכן יש קולות שנוכל לשמוע רק עם כלי שמיעה חדים יותר, או מראות שנוכל לראות עם כלי תצפית משוכללים יותר.

הם מבינים שמה שהם רואים-הוא לא חזות הכל. יש מעבר, עוד יסודות, עוד חוקים בטבע.

עוד יגיע היום בו נראה באופן חושי שחוקי הטבע-גם הם לא חזות הכל. יש לחוקי הטבע עוד חוקים מעליהם. חוקי הטבע הם רק תוצאה של חוקים רוחניים.

ונחתום בברכת "והוצאתי אתכם"-שנזכה לצאת ממערכות חשיבה מגבילות; למערכות חשיבה מצמיחות!

הרב אייל אונגר

והצלתי

הרכבת שיצאה לדרך

בסיומו של כל סמינר ערכים, מתקיים 'סימפוזיון', סיכום לסמינר בו עולים המשתתפים, מחווים את דעתם ומביעים את רגשותיהם לטוב ולמוטב.

בסיומו של הסמינר הראשון שנערך להורים לנוער מתמודד, עלו כמה הורים, וסיפרו בהתרגשות על הקשיים שהם עוברים, על החששות להיחשף בסמינר, ועל התפנית שחלה בהם בעקבות מה שלמדו וחוו בסמינר.

ואז קם אחד האבות והצהיר בזעם: "אני מאד כועס עליכם!" למען האמת, 'לבוש' כזה בפרצוף, לא ציפינו. לא התכווננו למשפט כזה, לעיני כל הקהל, וזאת אחרי מאמץ אדיר של שלושה ימי סמינר, בהם המרצים כמעט ולא פסקו מלהקשיב ולכאוב את צרותיהם של המשתתפים.

בעודי מנסה להתאושש מהמבוכה, ממשיך האבא וזועק מקירות ליבו: "יש לי שבעה בנים, בלי עין הרע, הקטן לומד כיום בכיתה ז'. אם הייתי שומע את הדברים ששמענו כאן כשהבן הגדול היה בכיתה ז', הוא לא היה יושב שנה וחצי בכלא באר שבע!... איפה הייתם עד היום?!"

בזווית עיני אני רואה בקצה האולם אברך יקר ונמרץ, מחייך חיוך דקיק של ניצחון ורק אני הבנתי למה.

חודשיים קודם לכן היינו אמורים לקיים סמינר לקהל יעד שונה לגמרי, במלון בדרום הארץ, והתברר שהרישום איננו כמצופה. פנינו ליו"ר הארגון, הרב יוסף וליס, כדת מה לעשות. והרב וליס השיב: "נכון, 'ערכים' הוקם על מנת לקרב חילונים שהתרחקו מדרכי ה' כבר כמה דורות, אבל אני מקבל עשרות פניות כל חודש מהורים אובדי עצות מתוך המחנה שלנו, שזועקים מקירות ליבם: 'הצילו את הילדים שלנו שהתרחקו מד' בדור הזה!... יש לכם מרצים שעוסקים בחינוך שנים רבות, שיודעים לגעת בלבבות, תעשו משהו!'"

"ומי אמר שנצליח למלא רישום?" תהיתי. הרי ההורים לא ירצו להיחשף. לבסוף הוחלט לעשות סמינר בנושא 'חינוך'.

בסוף הסמינר ניגש אלי אותו אברך, שיושב כעת בקצה האולם ומחייך, ואומר לי: "אני עוסק עם נוער מתמודד, ואני אומר לך-תעשו סמינר להורים מתמודדים. תנו להם הדרכה, זו הצלה! כפשוטו". אמרתי לו: "אתה יודע מה המשמעות להתחייב למלונות על סמינר? מי מבטיח לנו שהורים ירשמו ויגיעו?"

והאברך עונה בביטחון: "אל דאגה! אני אמלא את הסמינר במשתתפים". לתומי, האמנתי לו. הרב וליס אומר "קופצים ליס וד' יעזור". הגיע מועד הרישום, והיחיד שנרשם הוא... אותו אברך. כולם מתחמקים בטיעונים שונים. מה יהיה?

הגמרא (פסחים קיא) אומרת "קשים מזונותיו וכן זיווגו של אדם כקריעת ים סוף". מובא בשם הרבי רבי בונים מפשיסחא לבאר את דברי חז"ל אלו עפ"י המכילתא דרשב"י (יד) על הפסוק "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". "בארבע כתות עמדו ישראל על הים, אחת אומרת נפול לי, ואחת אומרת נחזור למצרים, ואחת אומרת נעשה מלחמה, ואחת אומרת נצווה כנגדך".

אומר הרבי רבי בונים: כאשר עם ישראל היה במלכוד ולא ידע כיצד להיחלץ ממנו, עלו הרבה רעיונות מפי העם, מה כדאי לעשות כדי להינצל; אבל אף אחד לא העלה בדעתו שהישועה תבוא דווקא מקריעת ים סוף. הוא הדין לגבי מזונותיו וזיווגו של אדם-האדם יכול לתכנן ולהציע רעיונות מהיכן תבוא ישועתו, אבל הקב"ה יראה לו את הישועה ממקום בלתי צפוי.

גם כאן, מסובב הסיבות מילא את הרישום לסמינר בדרכים אחרות ממה שחשבנו, והסמינר היה מלא עד אפס מקום. עתה, כאשר האבא עולה וזועק "איפה הייתם?!" הבנו שהרכבת יצאה לדרכה. מאז ועד היום, כשלושת אלפים זוגות הורים השתתפו בסמינר, שם קיבלו את הכלים לבניית קשר נכון בין ההורים לילדים, מה שסייע לקרב את ילדיהם לקרבת ד'. הורים אלו קיימו בחסדי ד' "ההצלת" לילדיהם, המתמודדים במיצרם הפרטי...

הרב שמואל רוטנברג

וגאלתי

גאולת עולם לעם עולם

גאולת מצרים מתוארת בתורה בארבע לשונות: "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי". ומדוע השמיע הקב"ה לעם את ארבע לשונות הגאולה, הלא מדובר במילים נרדפות! וכי לא די היה בלשון אחת? ומה מבטאות ארבעת הלשונות?

עומק העניין הוא, שכל אחת מן הלשונות היא ביטוי לדרגה גבוהה יותר של חירות. הכוס השנייה הוא ביטוי ליציאה ממעמד העבדים, הכוס השלישית נמזגת לכבודה של הגאולה.

לגאול' בלשון הקודש פירושו: לקנות. עם ישראל הופך להיות "עם זן קנית". עם עבדים הופך לעם הנצח, שגם אם יעבור מה שיעבור, תמיד יישאר עם הנצח. עם הנצח, אבל שונה משאר עמי העולם. הוא לעולם עומד מנגד, לעולם מעל הטבע.

כאשר עם ישראל נגאל מגלות מצרים, הוא הפך להיות עם שאיננו שייך למשפחת העמים. עומד הוא בפני עצמו מול עולם של שקר, טומאה, שנאה. אבל הוא תמיד יעמוד שם בשלווה וחיוך. הוא ישנה את העולם ויביא לעולם את הבשורה של אור התורה-המוסר האלוקי הבלתי משתנה, ערכי משפחה, משפט וצדק. וכך הפכה גאולת מצרים; למהלך של תיקון העולם.

וכפי שכתב ההיסטוריון האנגלי פול ג'ונסון (ההיסטוריה של היהודים): "לליהודים] אנו חייבים את הרעיון של קדושת החיים... של המצפון האינדיבידואלי... ומושגים רבים נוספים המהווים את הריהוט המוסרי הבסיסי של הנפש האנושית. ללא היהודים [העולם] עלול היה להיות מקום ריק בהרבה".

ותומס קהיל בספרו 'מתת היהודים', כותב: "היהודים נתנו לנו את החוץ ואת הפנים ואת תפיסת עולמנו ואת חיינו... למעשה רוב המושגים החיוביים שלנו: חדש, הרפתקה, הפתעה, מיוחד, אישי, אדם, ייעוד, זמן, היסטוריה, עתיד, חופש, קידמה, רוח, אמונה, תקווה, צדק-הם מתת היהודים".

וכל זאת, כאשר אנחנו היינו מעטים מכל העמים. שוכנים בפנינה נידחת של העולם. בעוד מצרים, אשור, בבל, פרס, יוון, רומא ועמים אחרים הקימו אימפריות רחבות ידיים. ובעקבות חורבן הבית אף גלינו מארצנו, פזורים על כל העולם, נתונים תדיר לרדיפות, גזירות, מעשי טבח, גירוש, אפליה ושנאה. ולמרות זאת, לא רק ששמרנו על ייחודנו, אלא גם שגשגנו והשפענו על העולם.

השפעת גאולתן של ישראל, בלי שום ספק הביאו בשורות רבות לעולם. אפשר לסכם אותן במילה אחת-גאולה... לעולם כולו.

ולקחתי

כשאין ספק

הגאון הרב יצחק אריה וורמסר זצ"ל, מי שהיה ידוע בכינויו 'הבעל שם ממילכשטאדט', נודע כבר בילדותו ביכולות חשיבה וניתוח מרשימות ביותר, והיה משיב למלמדיו בפיקחות וחריפות מדהימה. שמו יצא למרחוק, והגיע אף לחכמי האומות.

כששמע הדוכס שבעירו על "ילד הפלא היהודי", ביקש לפגשו, והדגיש שלאחר שיביאוהו אל חצר הארמון-יניחוהו לבדו.

הרב וורמסר הגיע אל חצר הארמון, והוא בן תשע שנים בלבד. הוא סקר במבטו את החצר והארמון. איש לא היה שם. אט אט צעד לעבר הדלת, נקש עליה, ומשלא נענה, נכנס פנימה. בתוך הארמון היו חדרים רבים, אך הוא לא נכנס אליהם, ומייד עלה לקומה השניה ונקש על אחת הדלתות. הדלת נפתחה, ומעברה השני עמד הדוכס בכבודו ובעצמו, כשהבעת התפעלות נסוכה על פניו.

"כיצד מצאת אותי כל כך מהר?" שאל.

"פשוט מאוד. הבטתי על הארמון מבחוץ, והבחנתי בכך שכל החלונות מוגפים, למעט חלון אחד. מכך הנחתי שאתה צופה בי מאותו חלון, כדי לראות כיצד אפעל".

"ומה בדבר המשרתים החסרים, האם לא הופתעת להגיע אל ארמוני ולא לראות בו נפש חיה?"

"גם בביתי אין משרתים, לכן אין בכך שום הפתעה עבורי".

"אכן כך... לפעמים משרתים הם רק כאב ראש. הרי אם היו כאן משרתים, בטח היית שואלם היכן אני, ויתכן שהיית מקבל תשובות מגוונות. למי מהם היית מקשיב?"

"לרוב!" השיב הילד נחרצות. "הולכים אחר דעת הרוב".

"אם כך, מדוע אינך הולך אחר דעת הרוב בעולם, וממיר את דתך!?"

חייך לעומתו הילד; "אם בעת בואי אל הארמון היו כאן משרתים, והייתי שואלם למקומך, אזי הייתי הולך בעקבות תשובת הרוב. אבל עתה-שאתה עומד לנגד עיני, ויודע אני בוודאות שכאן מקומך-גם אם כל משרתיך כולם יאמרו לי שאתה במקום אחר-לא אשמע להם. שהרי אין לי ספק שכאן מקומך. כך גם אנו במעמד הר סיני פגשנו וראינו את האלוקים בעינינו. אין לנו ספק בקיומו ובתורתו, ובמקום שאין ספק-אין כלל משמעות לדעת הרוב!"

***

הלשון הרביעית של הגאולה היא "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים"-בזמן ששלושת הלשונות הראשונות עוסקות ב"גאולה מ...". לשון זו עוסקת ב"גאולה אל...". הקב"ה לא רק הוציא אותנו ממצרים, אלא גם לקח אותנו להיות לו לעם.

הרב ברוך ברק שליך

הרב ישעיהו הורוויץ

והבאתי

רק תצעק!

בבני חיי ומזוני, ולכן אם תבקש ותתפלל בעת הזאת-בוודאי ישמע הקב"ה לתפילתך, וימלא כל משאלות ליבך לטובה ולברכה.

"כימי צאתך מארץ מצרים הראנו נפלאות...". כך אם נצעק בקול גדול, "אבא, תגאל אותנו!" יהיה בכוח הצעקה הזו לגאול אותנו!

בפרשת פקודי מופיע הפסוק: "אלה פקודי המשכן, משכן העדות...". מפרשים רבים עומדים על כפילות המשכן בפסוק. הגאון רבי חיים פלאגי זי"ע מבאר זאת כך: המילה 'משכן' מופיעה פעמיים, כי היא מרמזת על כך שהקב"ה נטל מאיתנו את שני בתי המקדש כמשכון על עוונותיהם של ישראל.

בדיני משכון נאמר בפרשת משפטים, שאם ניתן למשכון כסות לילה, על המלווה להחזיר ללווה את הכסות בלילה, שהרי ישן? "והיה כי יצעק אלי...".

ואם בית המקדש הוא בגדר משכון, עלינו לצעוק אל ד' אלוקינו, ולבקש שישב לנו את המשכון. ונזכה ויתקיים בנו המשך הפסוק "ושמעתי כי חנון אני...", וכך ישיב לנו הקב"ה את המשכון, יבנה לנו את בית המקדש השלישי, ויראנו בבנינו, וישמחנו בתיקונו, וישב שכנינו לתוכו במהרה בימינו אמן.

הרב מאיר אוזוב

הדלקת-נרות יו"ט

י-ס-----6:38
ב"ב-----6:53

מוצאי שבת

י-ס-----7:52
ב"ב-----7:55
ר"ת-----8:30

הדלקת-נרות**יו"ט שש"פ**

י-ס-----6:42
ב"ב-----6:57

יציאת יו"ט

י-ס-----7:57
ב"ב-----7:59
ר"ת-----8:34

— פניני משה —

דברי תורה לפסח

א {והיא שעבדה" והיא מרמז לששה סדרי משנה ה' מרמז לחמישה חומשי תורה י' מרמז לעשרת הדיברות א' מרמז לאחד אלוקינו בשמים ובארץ שהדברים הללו עמדו לאבותינו ולנו ובזכות זה הקב"ה מצילנו מידם. {הרה"ק ר' שלום מבלעזא זי"ע}

ב {אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" לכאורה מה מספיק בזה שקרבנו רק לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה אלא ידוע המאמר חז"ל על הפסוק "ויחן שם ישראל" למה כתוב בלשון יחיד לרמז שכלל ישראל שהם היו באחדות וזה כוונת הפייט עצם זה שקרבנו לפני הר סיני ושהיינו שם באחדות נפלאה היה מספיק לנו. {הרה"ק יצחק מוורקא זי"ע יו"ד כב' ניסן – אחרון של פסח}

ג {ידוע ההלכה שמי שיוצא בימי ניסן צריך לברך ברכת האילנות וצריך שיהיו פרחים וי"ל שבמילה "פרחים" נוטריקון כל שמות החג פ' פסח ר' רגל ח' חרות י' יציאת מצרים מ' מצות. {אבי מורי שליט"א}

ד {ש"מור את זודש האביב" ידוע המאמר חז"ל "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" והנה כולנו מחכים שאליהו הנביא יבוא לבשר על הגאולה, חדש האביב = 332 בגמטריא "אליהו זכור לטוב" = 332 וה' יעזור שיבוא אליהו לבשר על ביאת גואל צדק ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים אבי"ר. {אבי מורי שליט"א}

ה {פסוזה בוצה ומרור" 735 בגמטריא "איש וביתו" 735 לרמז שכולם חייבים במצוות ליל הסדר. {אבי מורי שליט"א}

ו {זוה"ג המצות 552 בגמטריא "הוציאך ממצרים" וגם בגמטריא להודות ולהלל. {אבי מורי שליט"א}

גֹּוֹט יו"ט, גֹּוֹט שֶׁבֶת

ידידכם

משה יוסף סטרן

לקיי
שמו קייז!

הדלקת נרות: 18:59
יציאת השבת: 19:50
רבינו תם: 20:40
ע"פ אופק תל אביב
י"ט' בניסן התשפ"ד

טוב לחסות בה'

890

מלחמת איראן

שבת חול המועד התשפ"ד

במוצאי שבת פרשת 'תזריע' עבר עם ישראל אירוע היסטורי שלא היה כמותו מעת היווסדו לעם. לראשונה, תקפה הממלכה הפרסית - איראן, באופן ישיר את עם ישראל היושב בארץ הקודש, במתקפה חסרת תקדים שלא נראתה כמותה בעולם. הדבר אירע אחר איומי איראן לנקמה על חיסול 7 בכירים על אדמת סוריה. אנשים רבים התכוננו לגרוע מכל, ובתי החולים נכנסו למוכנות חירום.

ואז, במוצאי שבת הגיעה הבשורה: עשרות רבות של כלי טיס בלתי מאוישים המריאו מאיראן - בדרכם לישראל. שלושה גלי תקיפות שכללו כ- 190 כטב"מים מתאבדים, מדגמי "שאהד 136", בעלי ראש נפץ של עשרות ק"ג, וטווח ארוך במיוחד. כ- 36 טילי שיוט שנעים בגובה נמוך במיוחד ונכנסו לפעילות

רק בשנה האחרונה עם יכולות מתקדמות, צמוד לפני הקרקע, דבר שהופך את היירוט שלהם ע"י 'כיפת ברזל' לכמעט בלתי אפשרי. ובגל השלישי, שוגר מטח כבד ביותר, חסר תקדים, של מעל 120 טילים בליסטיים, בגודל של 10 מטר כל אחד, לעבר בסיסים צבאיים חשאיים. כמות בלתי נתפסת שנועדה לגרום לקריסה למערכת ההגנה הישראלית.

סך הכל, כ- 350 שיגורים לעבר ישראל, ו-60 טון חומר נפץ! בורא עולם, המנהל את העולם כולו צפה בצאן קודשו, אשר סיימו זה עתה את השבת הקדושה, והראה את גודלו ונפלאותיו: ע"פ דובר צה"ל - מעל 50% מהטילים והכטבמ"ם התרסקו בשטחה של איראן. עשרות טילי השיוט המסוכנים יורטו בס"ד עוד לפני כניסתם ארצה, ואחד אפילו התפוצץ בשטח סוריה.

99% אחוזי יירוט, הראו הנתונים. רק טילים בודדים נפלו בלא שיורטו, כשרק טיל אחד גרם לנזקים קלים ביותר בבסיס 'נבטים', שפעילותו הצבאית לא נפגעה כלל.

כ-730 אזעקות הופעלו ברחבי הארץ, ולמרות עשרות כטבמ"ם שהצליחו להיכנס לארץ - הנס הגדול עומד מול העיניים: אף יהודי לא ניזוק ואף מבנה לא נפגע. ואם ינסה אדם לתלות בטבע, הרי שכולנו ראינו מה קרה לילדה בדואית בת ה-7, מהיישוב 'אלפרועה' שבנגב, שנפצעה בראשה לאחר שרק רסיס של ירוט פגע בביתה ביישוב ופתע אותה באופן קשה.

איזה נס עצום: לא רק ש-99% מהטילים יורטו, אלא גם אלה שלא יורטו נפלו 'בשטח פתוח', ואף רסיס לא פגע והזיק ליהודי או לממון שלו. ממש כמו המכות במצרים - המצרי נפגע וליהודי לא קרה כלום! מי לא רואה בחוש שיש אלוקים בארץ? "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו, פה' אלקינו פכל קראנו אליו"? כמה צריך להודות לה' יתברך על החסדים והניסים שעשה איתנו, שהרי יכלנו להיות עם מאות ואלפי הרוגים, כפי שהתכוננו במשרדי הממשלה לאירוע רב נפגעים, וכל בתי החולים היו במוכנות גבוהה לכמויות גדולות של נפגעים, והנה לא נפגע יהודי אחד, ישתבח שמו לעד.

כותב המדרש (לקח טוב' על שיר השירים): "כל הנוגע בישראל - כנוגע בבבת עינו של ה'". ה' ית' אוהב את בניו! תקופת אחרית הימים, שעליהם אמר רבי אליעזר (ירושלמי תענית) כי אין ישראל נגאלין אלא ע"י תשובה, ואם לא עושים תשובה - ה' מעמיד להם מלך שגזרותיו קשות כהמן ועושים תשובה ונגאלים. "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מכילתא דרשב"א, אומר הזוהר הקדוש (שמות ט) כי בגאולה האחרונה יהיו ניסים גלויים כפי שהיו ביציאת מצרים, והעיקר להודות לה' ולזכור שהכל הוא עשה לבדו).

לרפואה, פרנסה והצלחה: מ"א מיכאל וציפורה אחיאל. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. ליאורה. אורטל חנה בת הדסה ובי"ב. פנינה בת שושנה ובי"ב. אושרית בת פנינה ובי"ב. משה שמואל בן ולדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. טליה מרים בת דינה וחיים. רות בת מרים הי"י. ינון בן רחל.

זשבי"ק: שולמית בת איריס. יסכה בת מו"ל. אלס בת פרידה. בנם זכרים: הדר בת נחמה.

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הרב שמעון בן בחריה. ישראל בן מרים וגרשון. מ"ס יצחק בן נור ומרים בת גליה. יחזקאל בן גורג'יה. גבריאל בן סמינה. יוסף בן נגייה. פרתה בת טובה. פנחס בן דינה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. יוסף בן תמן. טובה בת מרים. יצחק בן טובה. אסתר בת מו"ל. יעקב בן שמחה. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. לירן בן מו"ל. משה מושיקו לוי בן מריקה מרים לוי בת שרה מריקה מרים לוי בן משה ויעקב. עזרא לוי בן משה ושמחה. אבלין עדינה

העלון מוקדש להצלחת התורם בעילום שם שיראה ברכה ונחת בחייו

לע"נ פרידה בת שמשי ולטופולה ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ האשה הכשרה קלרה חתון בת סלחה ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ אהרון בן מורוזארי רבקה דיין ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ ולרי בן אירנה ת.נ.צ.ב.ה

סעודה או כדי שביעה (חזו"ע ברכות ע"מ סו).
וכל זה בתנאי שטיגן בשמן עמוק (כמו שמן שמטגנים 'שניצל'), אבל אם מטגן עם שמן מועט כדי שלא ידבק למחבת או לא ישרף (כמו שמן שמטגנים 'חביתה') לעולם אף בפחות משיעור כזית - יברך 'המוציא'.

***

האם מותר לי לכתוב בחול המועד בדף רשימת קניות לחג? הרוצה לערוך קניות וחושש שמא ישכח דברים - מותר לו לכתוב בדף את הרשימה (שו"ע תקמ"ה ס"ד ובמש"ב שם), ואין חיוב לכתוב בשינוי (שם ס"ז).
ואמנם, אם אפשר טוב יותר לכתוב זאת בטלפון מאשר לכתוב על דף.

***

אם התלכלכו לו בגדי שבת וחול המועד ואין לו עוד בגדים אלא רק בגדי חול - מותר לכבס הצריך לו ליום טוב או לחול המועד.

מתוך 'תתקבל' - הגדה של פסח (03-5707894)
(1) כתב ה'בני יששכר': "יום שביעי של פסח בו נקרע הים, הוא יום המסוגל לפרנסה בזכות בית הים שזכו ישראל בשביעי של פסח, על כן האומר את שירת הים בשירה ובזמרה כהודאה על הניסים שעשה לנו ה' מסוגל לפרנסה."
(2) כתב ה'מנוחת ישראל': "כל המתקשה

שביעי של פסח

במציאת זיוגו, יאמר את שירת הים בחצות לילה של שביעי של פסח בכוונה גדולה, וכשם שקרע ה' את הים בעת הזאת, כך יקרע את כל קשיי זיווגו."
(3) כתב הצדיק בעל ה'מנחם ציון': "כל אשר תבקשו ביום שביעי של פסח ינתן לכם ויתמלאו כל משאלותיכם בבריאות הגוף, חיים טובים וארוכים, פרנסה בהרחבה וכל שתזדקקו."
(4) כותב קונטרס היחיאי: "סגולה וסוד גדול לשמירה ממחלה ועין הרע: לקחת מלח בספירת העומר ויאמר הפרקים: קכב, קלא, ובספר ויקרא לקרוא בפרק כג את פסוקים ט'-יא"

חומרות מסוכנות

שינוי תפיסה בחיים

אלוה ורזע בכות

והשניה היא: 'האם שמרת את עיניך כהוגן?'. וודאי ובוודאי שהצדיק לא זילזל באף מנהג או חומרה, אך הוא האיר את עיניו כי הקפדה בבן אדם לחברו גדולה עשרת מונים בשמיים מהקפדה בחומרה אחרת. כמה צריך לדאוג לאווירה טובה בבית ולא להפוך את החג וההקפדות שבו לעול ולזעם על החג ומצוותיו. הגאון הגדול, רבי משה פיינשטיין זצ"ל השתתף פעם בחתונה. לאחר החופה, התאספו עשרות אנשים סביבו לקבל ברכה. הרב התייחס לכולם ונכנס אל הרכב בדרך לחתונה אחרת של תלמיד שחיכה לרב. לאחר שהחלו בנסיעה, פנה רבי משה לנהג, ואמר: "סלח לי, אך אני מוכרח לחזור לאולם בדחיפות!". הנהג לא הביין מה קרה, אך רבי משה היה בהול לשוב במהירות אל האולם.

רבי משה חזר לאולם, עבר בין השולחנות, עד שנעצר ליד אדם אחד ואמר לו: "שלום עליכם! מה שלומכם? איך אתה מרגיש? איך קוראים לך?" ולאחר מכן חזר לרכב. שאל הנהג את הרב: "מה זכה אותו אדם שהרב חזר במיוחד בשביל לשאול בשלומי?". רבותו! הקשיבו: "כשנכנסתי למעלית, ראיתי שהוא לא הספיק לגשת לדבר איתי, ואני בטוח כי נגרמה לו חלישות הדעת. לכן, אני חייב לחזור!". גדל ישראל שכל דקה חשובה לו, דאגו ושידדו לא צעורה

עם ישראל כולו נזהר כל ימי הפסח מחמץ ודומיו בתכלית הזהירות, אך עלינו לזכור שמעל כל חומרה, ומעל כל הנהגה והקפדה - חובה לראות שאין אדם מסביבנו שנפגע או מופלה לרעה בעקבות כך, כי לא בזאת בחר ה'. אם אדם מגיע לכעס בגלל שהוא רוצה שבשולחן השבת יהיה שקט ויקשיבו לדברי תורה, הרי שהוא חמץ את המטרה, ולבורא עולם היה עדיף שהיה אומר משפט קצר של דבר תורה ולא כועס, מאשר שישא דרשה ארוכה ויכעס על בני הבית (שכנראה גם לא תשפיע ולא תיכנס בלב השומעים). בורא עולם מנסה את האדם בכל עת, אך העיקר הוא לדאוג שלא לפגוע באף אחד בדרך. רבי ישראל מסלנט זצ"ל אמר בזה כי הגשמיות של החבר שלי - היא הרוחניות שלי. הדאגה לגשמיות של השני, מרוממת את האדם ומביאה אותו לדרגות והשגות ברוחניות, כי בזה בוחר ה', באחוזה. אל הרה"ק רבי שלמה מזויעה זצ"ל נכנס חתן נכדתו לאחר נישואיו בפרוס חג הפסח, ושאלו: "בבית הוריי לא הקפידו על חומרות מסוימות שנוהגים החסידים להקפיד עליהן - אשר על כן, חפץ אני לדעת כיצד עלי לנהוג בהן מעתה?". השיבו הצדיק ואמר: "ודאי סבור הינך, שבבואך לשמים ישאלוך האם הקפדת על חומרה זו או נהגת במנהג זה, אך לא כן! בשמים שואלים את האדם שתי שאלות: האחת היא 'האם נזהרת לא לפגוע באף יהודי בכל עת?

המצה הקדושה נקראת בלשון הזוהר הקדוש (ח"ב קפג) 'מיכלא דמהימנותא' – מאכל האמונה.

מסביר רבנו ה'בני יששכר' (מאמר ד', הרוש) כי בהגיע האופה להכין לחם, הוא לוקח קמח ומים ולש אותם, אלא שהחמץ מתנפח ומגביה את עצמו יותר מכפי שעשאו האופה, בעוד שהמצה נשארת בגודל הטבעי שעשה אותה האופה.

ולזה ציוונו ה' יתברך לאכול המצה, ללמדנו שהכל נעשה בהשגחת האומן הגדול – ה' יתברך לבדו, וכל מעשי האדם ופעולותיו נדמים לנו בעולם הזה כדבר ממשי ואמיתי, אך באמת הוא אוויר בלבד, וכי ה' יתברך לבדו מנהל את הכל. לפנינו מעשה מיוחד: 'היה זה בימי חופשת הקיץ של 'בין הזמנים'. אבא אחד יצא עם בנו לנמל על מנת לראות את הים והספינות שבו.

הם ראו את האוניות הרבות שמגיעות מחוץ לארץ ופורקות סחורה רבה בארץ. הן מגיעות לחוף, וע"י מנוף מיוחד מעבירים את כל הסחורה בקונטיינרים מהאוניה אל החוף. הבן התפעל לראות את המחזה המדהים, עד שלפתע ראה מחזה מוזר שעורר את תמיהתו: לאחר שהאוניה רוקנה את הסחורה ועמדה לחזור להפלגה בים חזרה לארצה, שוב מגיע המנוף הגדול ומכניס אל בטן האוניה סלעים ענקיים וכבדים.

הילד לא יכל לעצור את פליאתו ושאל את אביו: "אבא מדוע האוניות לוקחות מכאן סלעים ענקיים? וכי אין להם בארצם סלעים גדולים, שהם צריכים לקחת מארצנו?"

חיך האב והשיבו: "דע לך בני היקר, האוניות מפליגות בים הגדול הגדוש בגלים גדולים וחזקים, ויש חשש גדול שיתהפכו עקב חוסר שיווי משקל, מפני שאין להן בסיס לעמוד על

על המים. לכן, מכניסים אבנים כבדות טרם ההפלגה, וכך יכולה האוניה לעבור את הים הגדול בלי להתהפך ולטבוע". עצר רגע האב ואמר לבנו: "דע לך בני יקרי, שכך בדיוק הוא בחיי האדם. האדם מפליג בחיים ועובר הרבה מצבים, אתגרים וניסיונות. לעיתים הוא מתמודד עם ניסיונות לא קלים והספינה יכולה להתהפך ולשקוע, לפעמים הוא מרגיש שהוא נשבר וקשה לו להתמודד עם אתגרי החיים. אבל אם הוא ממלא את עצמו בלימוד אמונה יום יומי ובקביעת עיתים לתורה בכל יום, יש לו מטען רוחני יום יומי

בו הוא ממלא את עצמו באור רוחני ואלוקי, ורק כך – עם תורת ה' והאמונה בה' יתברך, הוא יוכל לשרוד את ים החיים בשלווה ובשמחה. "אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו" – לקחת על עצמו כל יום 'עמל תורה' וחיוזוק באמונה כדי שספינת החיים לא תטבעו.

אני רוצה לספר לכם על יהודי מהעיר 'מעלות' בצפון. היו לו כמה ילדים וכשהם הגיעו לגיל של 'ישיבה קטנה', הם רצו להיכנס לישיבה כמו שאר חבריהם. האב שאינו שומר תורה ומצוות, לא הבין מספיק את מעלת התורה והשפעתה הרבה, והתנגד בכל תוקף: "אם תלמדו כל היום בישיבה, מהיכן תתפרנסו? וכי אתם חושבים שאתמוך בכס כל החיים? ארשום אתכם למקום שלומדים בו מקצוע". בצר להם, הלכו הבנים אל רב העיר הגאון רבי יצחק ועקנין שליט"א וביקשו ממנו שישכנע את אביהם לרשום אותם לישיבה קדושה, לה חיכו כבר זמן רב.

הרב יצחק ועקנין ניסה לדבר עם האב להשפיע עליו, אך האב היה עקשן ואמר לרב שהם ילכו ללמוד מקצוע, ואם ירצו, יקבעו עיתים לתורה בהמשך החיים.

וכך היה, כולם נרשמו לבתי ספר של לימודי חול וגדלו באורח חיים שונה מזה של הישיבות הקדושות. לאחר כמה שנים, הגיע הבן האחרון לגיל של ישיבה קטנה, והתחנן לאביו שירשום אותו לישיבה קטנה. האב, כדרכו סירב בכל תוקף, אך לאחר שכנועים ותחנונים רבים של הבן, הסכים האב לרשום רק את בנו הקטן לישיבה קטנה, וגם זאת בתנאי שבהמשך יצא ללמוד מקצוע ולהתפרנס בכבוד.

רבותיי, הסכיתו ושמעו – חלפו עשרות שנים, כל בנו של היהודי עובדי כפיים, עמלים ביושר להביא טרף לביתם, ורק הבן הקטן, שהצליח ללכת לישיבה, גדל ונעשה לרב העיר 'מעלות'.

הוא היחיד במשפחה שמצליח להתפרנס בכבוד ובריווח, והוא היחיד השולח מידי חודש לאביו סכום גדול של כסף ומפרנס אותו.

היום, לאחר עשרות שנים, האב יודע את מה שכתב החכם באדם, שלמה המלך, לפני אלפי שנים: "שְׁבִתִי וְרָאָה תַחַת הַשָּׁמַשׁ, כִּי לֹא לַקְלִים הַמְרוֹזֵן, וְלֹא לַגְבוּרִים הַמְלַחֵמָה, וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לַחֵם, וְגַם לֹא לַנְּבִנִים עֶשֶׂר".

הפרנסה והלחם לא תלויים בחוכמת האדם וכישוריו, והעושר לא תלוי בתבונה ובגאונות שלו – הדברים הללו נגזרו על כל אדם טרם ביאתו לעולם האם יהיה עשיר וכמה ירוויח, ועליו לעשות השתדלות. אך הדבר שתלוי באדם, והוא זה השומר עליו כאן בעולם הזה, הוא לימוד התורה והתחזקות באמונה בה' יתברך.

אדם המגדל את ילדיו באמונה ושולחם ללמוד במקומות של תורה, רואה את השפעת התורה והברכה... – המשך בעמוד 4

"כי הוא קל-זן ומפרנס לכל ושלחנו ערוך לכל, והתקין מחיה ומזון לכל בריותיו" – הקב"ה זן ומפרנס את כל העולם כולו, "ואתה נותן להם את אוכלם בעיתו" – כל אחד מקבל את המגיע לו בגשמיות, ובזמן הנצרך לו. כשאדם יודע זאת, הוא רגוע, מפני שהוא יודע שיש לו זישהו למעלה שמבין יותר טוב ממנו ודואג לו.

אתה קובע את החוב!

אמונה בעולם הזה

– המשך מעמוד 3 –

מפני שאם האדם חושב שהוא המפרנס והוא הקובע את מצבו הכלכלי, הוא יחיה כל חייו בדאגה ופחד מה ילד יום, אך אם האדם משליך עצמו על רצון ה' ועושה השתדלות מתוך הידיעה שה' מנהל את הכל – הוא רגוע ושלו. יש לי ידיד מהעיר 'ביתר עלית' שמצבו הכלכלי היה דחוק, והוא נכנס פנימה אל הקודש אל מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל על מנת לקבל עצה ותושיה: "כבוד הרב", תינה את צערו, "זכיתי להיות אברך הלומד בכולל כל היום עם מלגה צנועה ובנוסף את העבודה של אשתי. אלא, שיש לי חובות כבר זמן רב, ולכן חשבתי לצאת לעבוד חצי יום על מנת לכסות את החובות, לכל הפחות".

רבי חיים הרים את עיניו הקדושות, ואמר לו: "אל תעזוב את הכולל, אלא, קבל על עצמך חובות בלימוד – וחובות הלימוד יורידו לך את חובות הממוץ". הרב הסביר לו את דברי המשנה: "רבי נחוניא בן הקנה אומר: כל המקבל עליו עול תורה – מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וכל הפורק ממנו עול תורה – נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ". על כל אדם נגזר כמה עול וקושי יהיו לו, אך אם הוא יקח זאת לתורה, יעבירו ממנו את הקושי והעול הגשמי שנגזר עליו בחיים. האברך הקשיב למרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, והפלא אכן התרחש למול עיניו. הוא עשה לעצמו 'חובות' בלימוד, והתחייב ללימודים מסויימים שלא נהג עד כה, ותוך זמן קצר ראה ישועות מעל הטבע והחזיר את כל

חובותיו. אדם חושב שאם יזניח את הלימוד לטובת הפרנסה, הוא יסתדר יותר, אך האמת הפוכה לחלוטין – העמל של הלימוד, מסיר מעליו טרדות ועול אחר שהיה צריך לבוא עליו. אסיים במעשה שאני מכיר אישית – ישנו יהודי בן תורה המתגורר בבני ברק, ולמרבה הצער, יש לו חובות בסך של 22,000 ש. יום אחד, הוא הרגיש שבאו מים עד נפש. ניגשה אליו אשתו ואמרה

לו: "אולי תקצץ קצת מהכולל בערב, תיקח עבודה צדדית, תשים בצד, וככה לאט לאט נוכל לשלם את החובות". האברך חשב ואמר לה: "את צודקת, אני הולך ללמוד עוד חצי שעה בשביל החזרת החובות!". "לא, לא הבנת אותי", ניסתה להסביר את עצמה, "התכוונתי להיפך, שתוריד חצי שעה, ותעבוד בדבר צדדי שיכניס כמה שקלים נוספים". האברך עשה בדיוק להיפך, הוא הוסיף חצי שעה, אותה למד בהתמדה. חלפו כמה ימים, והטלפון בבית האברך מצלצל. על הקו יהודי שהוא לא מכיר, הטוען שהוא חייב לו כסף. הוא לא זוכר שהוא הלווה פעם ליהודי הזה, אבל אם הוא טוען שהוא חייב לו כסף 'מי הוא שיחלוק'. הוא הגיע לקחת את הכסף, ולהפתעתו

הוא מגלה בתוך המעטפה ש'החוב' של אותו אדם הינו לא פחות ולא יותר – 22,000 ש במזומן. "לפני כמה חודשים", הסביר לו אותו יהודי, "עברתי ברחוב ושאלתי אותך אם הינך מכיר דירה פנויה העומדת למכירה, ואתה כיוונת אותי לדירה מסוימת שעמדה למכירה. הלכתי לברר באותה דירה ונכנסתי למשא ומתן, ולפני כמה ימים רכשתי את הדירה, ואני מרגיש שכהכרת הטוב עליי להביא לך סכום קטן של תיווך".

האברך נדהם לראות כי תוך כמה ימים שקיבל את החיזוק של החצי שעה, זכה לראות כיצד ה' מסיר ממנו את עול הדרך ארץ. "הרה"ג רב יהודה צבי ברנדווין שליט"א כתב הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל (משנת רבי אהרון ח"ד מאמר הבטחה): "ישנו כלל גדול ועיקרי הנהגת הבורא את עולמו והוא – הצינור להורדת כל שפע שמגיע לאדם מהבורא הינו האמונה בהשגחה פרטית על כל צעד."

ככל שהאדם יחדיר לעצמו וישנן שכל צרכיו בעולם הזה קצובים לו מאת הבורא יתברך – כך יגדל וירבה השפע בכל ענייניו הגשמיים והרוחניים. לכן, מצה היא לחם האמונה והרפואה, כדברי הזוהר, לפי שהאדם המבין שלא הלחם המנופח המסמל את מעשה ידיו הוא הנותן לו ברכה, אלא הכל זה רצון ה' וגזרתו בלבד – מיד הוא מתמלא באמונה ושלוה, וזוכה לרפואה לכל הבעיות: הוא לא כועס ולא מתעצב, מפני שהוא יודע שהכל זה ה' לבדו. וכשהוא יודע זאת, הוא פחות משקיע ורץ אחר העולם הזה, אלא עמל בתורה ובמצוות אשר הם השכר הנצחי הגורמים לקירבת ה' הגדולה בעולם הזה, וזוכה להיות בן חורין כל השנה!.

לתגובות: 052-7151858
 רחוב משה בריל 9, ת"א, מספ' אחיאל
 DANIEL777ACHIEL@GMAIL.COM

המוהל הרב ריאל צדקיהו
 הזמנת בריתות בארץ ובחו"ל,
 יחס אישי וליווי מקצועי לפני
 הברית ואחריה, יעוץ הלכתי ורפואי,
 מענה טלפוני 24 שעות: 050-4151127

ההקדשה המרכזית
 העלון מוקדש לרפואה והצלחה: סוסו יוסף בן לאה,
 עדנה בת פרח, אבשלום בן ויולט, יונה בדחיי בת
 טורקיה, שלמה בן אלה, אלונה בת פלינה, עידו בן אורנה,
 ששון בן זכה. מול בת רינה. לזיווג והצלחה: בן בן נאווה,
 הדויה בת רבקה, ד.ד.ב.ס.ש.

העלון מוקדש לעילוי הנשמות:
יפת אשוואל, צדוק אחוואל וסעדיה פדל
 רוח ה' תניחם בגן עדן!

מערכת העלון מברכת את כל הקוראים,
המפיצים וכל בית ישראל בחג פסח כשר ושמח!
 צבעים אמיתיים

כל השנה כולה - ראוי להימנע,
מדיה אך לבילוי פסח - מצוה! באיזו הלכה מדובר?
 מדיה: 050-4151127
 050-4151127

שבת פסח

המאור שבתורה

מעט מן האור דומה הרבה מן החושך

שבת יט ניסן התשפ"ד

הדלקת נרות	צאת השבת	ר"ת
19:00	19:52	י-ם
18:59	19:50	ת"א
19:01	19:53	חיפה
18:59	19:51	ב"ש

כל הזכויות שמורות

יצא לאור להעמקת התורה ועמלה
עורך: יעל דהאן נ"י 050-4194600

לע"נ: מר"א עטר חיים בן שמחה ז"ל לרפואת והצלחת: שמחה בת נעימה תחי'

חברותא טובה מוסיפה חמישים אחוז לחינוך טוב.

פעם אחת הגיע תלמיד ישיבה לרבנו הרב **בן ציון אבא שאול** זצ"ל בבקשה **שיבחנו** ויעניק לו 'סמיכה'. לאחר מספר דקות התברר שידיעותיו של האברך לוקות בחסר, והיה זקוק לתלמיד חכם למדן שילמדו את ההלכות. רבנו **התנדב** בעצמו ללמדו, ואכן, לאחר זמן מה נבחן אותו תלמיד והיה ראוי לקבל 'סמיכה'.

זה שמוכן תמיד לכל הפתעה, הוא אף פעם לא יופתע.

אסור לחשוב גם על מה שאסור לחשוב דורנו דור עבודת **שמירת העיניים** הוא צורך נחלת הכלל, ואשר על כן חדשים לבקרים ימצא עוד ספר ועוד ספר שעוסק בנושא חזוק שמירת העיניים. אברך בר אוריין פנה לרבנו **בן ציון אבא שאול** זצ"ל בשאלה האם כדאי הלימוד בספר "קדושת העיניים".

ביקש רבנו את הספר, הלה הביא את הספר המבוקש, ורבנו עיין בספר, אחר דקות מספר פנה אליו חכם בן ציון, וענה לו בזה הלשון: אסור להרהר גם במה שאסור להרהר. ע"כ.

משפט מדהים ובהתבוננות הוא בפותח בפתח להבין את מנהגם של רבותינו המשגיחים שלא הרבו לדבר בנושא קדושת היסוד, ומדברים בנושא זה אחת לשנה בימי השובבי"ם או בזמן אלול, אם בכלל.

וכדברי רבנו זיע"א ש"אסור לחשוב גם על מה שאסור לחשוב".

לפגוע במישהו זה קל כמו לזרוק אבן לים, אבל אתם אף פעם לא תדעו כמה עמוק האבן תגיע...

מילדותו אהב רבי **שלמה אליעזר** זצ"ל להתבודד בינו לבין עצמו במקומות מוצנעים בכדי שיוכל לשקוד על התורה באין מפריע, והיה יושב ועוסק בתורה בהתמדה רבה. הוא הצטיין **בשכל חריף ובוזרון נפלא**.

כל מה שראה או למד בתוך ספר כלשהו, שוב לא הוסח מדעתו עד סוף ימיו. נוהג היה לעיתים להסתופף בצילם של חכמי קושטא ולקנות חכמה מפייהם, אך עיקר חכמתו נרכשה, בסיעתא דשמיא, בכוחות עצמיים בשקידה, **בעמל ויגיעה**, וכך עלה וגדל לאילנה רברבא, והיה בקי בחדרי תורה ובחריפות ובקיאיות. עודנו בצעירותו כבר היה נושא ונותן בהלכה עם גדולי רבני דורו, כהרבנים הגאונים: רבי **חיים חזקיה מדיני** זצוק"ל בעל "שדי חמד", רבי **יצחק אבולעפיה** זצוק"ל בעל שו"ת "פני יצחק", והראשון לציון רבי **יעקב שאול אלישר** זצוק"ל, ועוד. כשהגיע לפרקו, נשא אישה והוליד ממנה בן. אך לא ארכו הימים ונפטר בנו זה, והם נשארו חשוכי בנים כל ימיהם. רבי שלמה הצדיק עליו את הדין, ומכיוון שראה את **יעודו בחיים** להרביץ תורה ברבים, התמסר לכך בכל כוחותיו.

לע"נ רחל (רשל) אלבו בת קלרה

תורה מתוך הדחק
בצפת התמנה רבי **יוסף לדין** זצ"ל. חי בעניות נוראה ובדוחק ועם כל זה לא זז מאהלה של תורה והיה עמל בה בהתמדה רבה. חפצי הגוף לא היו תופסים אצלו מקום **הסתפק במעט שבמעט**.

מסופר, כי באחד הלילות נכנס גנב לביתו בחשבו שיוכל למצוא דבר חשוב לגנוב, אך לא מצא כי אם התיכת לחם וגבינה, לקחם והלך לו. כך היו **עוסקים בתורה** מתוך עוני, ועל כן התקיימה התורה בידם.

פקידה לפנה"ש

כבר שבועיים הוא צועד כאן, פוסע בתוך הררי חול הבלתי נגמרים, מטפס על סלעים משוננים ומעפיל ככל יכולתו כדי למצוא את העיר הגדולה שבלב המדבר. "אין כבישים!" **הזהירו אותו מכריז**, "תצטרך לנווט לבד בכוחות עצמך, תהיה חייב להצטייד היטב, הדרך קשה ארוכה ומסוכנת. הוא ניווט בעזרת מפות וכוכבים, זווית השמש ומהלך הירח, אפילו הרוחות העזות שנשבו באופן קבוע מכיוון דרום עזרו לו להבין שהוא בכיוון הנכון. אבל שבועיים זה קצת יותר מדי זמן גם בשביל מי שהיה מצויד היטב בתחילת הדרך. משטר המים שהנהיג לעצמו עזר לו לשרוד עד עכשיו, הוא השתדל ללכת בשעות הפחות חמות ובשעות הערב והלילה בשעות הלהטות של המדבר הוא תפס מחסה והסתתר מקרניה הקופחות של השמש אבל זה לא עזר לו הרבה, **גופו התייבש**, פניו נצרכו, וברגליו כבר הופיעה לה בצקת מכאיבה הוא פסע לאיטו, מבין היטב שהוא לא יוכל להחזיק כאן מעמד הרבה זמן. אם לא ימצא את העיר היום, או מקסימום מחר, רוחות המדבר ידאגו לקבורתו המהירה תחת החול. ופתאום, כמו משום מקום, צץ לו איש עטוי גלימה מזורה ועליה תלויות עשרות עניבות. "עניבות! עניבות!" הכריז האיש בקול גדול, "מי רוצה לקנות עניבות?" "עניבות?" "שאל האיש בפה יבש, "עניבות באמצע המדבר?!", הוא היה בטוח שלא שמע טוב. כן, עניבות, טובות, משובחות, צבעוניות, עניבות!" המשיך להכריז לחלל המדבר.

"מיסו אני צריך מיסו התחנן האיש. "עניבות! עניבות!" הוא המשיך לצעוד. רגליו הבצקתיות בקושי נשאו אותו, אבל הוא המשיך בכל כוחו, וידע שאם ירפה, שאם ייתן לעייפות הגוף להכריע אותו הוא יישאר כאן במדבר לנצח, והוא צעד וצעד וצעד. ולבסוף הגיע. עיר גדולה ומוקפת חומה נגלתה לעיניו במלוא הדרה, עיר יפה וזוהרת, חומותיה הגבוהות עטפו אותה באצילות, וצריחיה הנישאים של העיר נדמו בעיניו כעמודי הצלה וישועה. **"ניצלתי סוף סוף"** לחש האיש לעצמו ונעמד בפתח החומה. שוטר במדים עצר את כניסתו והצביע על שלט גדול ומאיר עיניים: "אין כניסה בלי עניבה!" הוא נפל תחתיו מתעלף.

את ההזדמנות שלו הוא פספס, הוא לא ידע שצריך עניבות במדבר. והוא לא קנה. אבל אנחנו יכולים **עדיין לפקוח עיניים** ולנצל את ההזדמנויות שהקדוש ברוך הוא מקרה לפנינו. **ולנצל אותם** לפני שנגמרים לנו המים... (העורך)

העלון לעילוי נשמת: הרב **האי גאון** זצ"ל הרב **משה מטראני** זצ"ל הרב **יעקב מאגד** זצ"ל זכותם תגן עלינו

רבינו שמשון קרליץ זצ"ל ניגש אל כל פסק ואל כל הוראה – ביראה ופחד מהקב"ה, שמא יכשל בדבר הלכה ויגרום **מכשול לולותו**. ומשום כך, בכל פסק שהוציא מתחת ידו, היה שוקל ודן מה הקב"ה פוסק בזה, ולא מה אני פוסק בזה. וכך התבטא פעם באזני ת"ח אחד, שביקש לקבל "סמיכה" לדיינות: "אם אתה מרגיש בעצמך כשאתה פוסק, שזהו **הפסק שהקב"ה** מסכים עמו, אתה יכול לפסוק ואם לאו – אסור לך לפסוק!" כך היתה דרכה של הלכה במשנתו של רבינו. הוא גרס כי **אמיתות ההלכה** יוצאת לאור, רק אם הפוסק מתיישב ושואל את עצמו "מה רצונו יתברך שיעשו כאן?"

בהרגשה שכזו, שכל פסק צריך שיהא תואם למה שפוסקים בשמים, "חיי" רבינו בעצמו, ולכן הפחד שלו היה נורא, והאחריות והזהירות היו מדהימים, כי הלא צריך עתה להחליט מה הקב"ה פוסק ואומר, ולא מה אני פוסק, ומיהו שלא יירא ויפחד, אם זו היא תחושתו.

דיעות רעות היינו השקפות שאינם לפי דרכי התורה,בל הספיקות בדברים שאינם דרכי תורה אף הם מכלל דיעות רעות.

קשה להרגיע את האחר, יותר קשה להרגיע את עצמו.

סיפר הג"ר **זליג אפשטיין** ראש ישיבת "שער התורה": "ארע פעם, שבערב שבת **נעלם העוף** שקנו לכבוד שבת בביתו של רבינו **שמעון שקאב** זצ"ל, אחר כמה שעות נמצא העוף, שאלה הרבנית את רבינו, מדוע נראה היה **שהוא רגוע** כל כך?"

והסביר, שכאשר נעלם העוף לא הרגיש שזה מפריע וכואב לו. והבין שאין זה יסורים, וימצאו את זה. שהרי אם היו אלה יסורים, היה **עליו להרגיש**, שהרי הקב"ה נותן יסורים לאדם בכדי שישים אל ליבו, וכאן לא נגע הדבר בלבו, לכן הבנתי שהעוף ימצא."

כאשר גוף האדם חולה **גם הנשמה** נחלשת ואינו יכול להתפלל כראוי אף שהוא נקי מעבירות. ולכן צריך האדם **לשמור** בריאות גופו מאוד.

פעם הלך רבי **חיים מצאנז** זצ"ל עם בנו, שהיה עדין נער, להקביל פני הרב דמתא. והביט וראה שם הרבה כלי כסף. ובחזירתו אמר לבנו: אתה **נודאי מקנא** למה אין לאביך כלי כסף. אמר בנו: כן. אמר לו: אלו היה לאביך מעות על כלי כסף, טוב היה **לפרנס עניים** והמותר לתן לצדקה.

מהירות האור גדולה ממהירות הקול. זו הסיבה מדוע יש אנשים הנראים פיקחים **עד שהם פותחים את הפה**

משולחן גבוה

דברי תורה מפי ראש מוסדות "אור החיים" הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

איתא בזוה"ק (בא דף מ"ב) **כל אדם המספר ביציאת מצרים ובאותו סיפור שמוח בשמחה, עתיד הוא לשמוח עם השכינה בעולם הבא. באותה שעה מכנס הקב"ה את כל הפמליא שלו, ואומר להם: לבו ותשמעו את סיפור השבח שלי שמספרים הבנים שלי ושמהים בגאולתי. ונאמר (שמות י, ב) ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים, וביארו המפרשים שדקדקה התורה לומר "באזני בנך" להורות שיש לספר לילדים לפי אוזנם השימעת, כמידת הבנתם ושכלם.**

ה' יתברך הכה את מצרים בעשר מכות והשתמש לשם כך בכל סוגי שמשיו ומשרתיו עושה רצונו – במים, באש, ברוח בחיות ובבהמות. ונשאלת השאלה מדוע היה צורך להפליא להגדיל ולהעצים כל כך את מכות מצרים, והלא יכול היה ה' יתברך להכניע את מצרים במכה אחת, אם היה משאיר את מכת דם בכל גבול מצרים במשך חודש ימים, ודאי שהמצרים לא היו מסוגלים לסבול זאת והיו מסכימים לשלח את בני ישראל.

אלא, ישנם בני אדם סוגים מסוגים שונים, יש שמתפעלים כשרואים דבר מסוים ויש שלא מתפעלים מכך כלל ועיקר, וכדי לחזק, לחסן ולהשריש את אמונת ה' בליבם של ישראל היה צורך להכות את המצריים בעשר מכות ולהראות שלבורא יתברך יש שליטה מוחלטת בטבע, ומלכותו בכל משלה.

הטבע בגימטריא אלקים, ללמדך שהטבע בידו יתברך כחמר ביד היוצר (מושאל מירמיה יח, ז), והוא בורא ומנהיג לכל הבוראים, והוא לבדו עושה ועושה ועושה ויעשה לכל המעשים (מתוך י"ג עיקרי האמונה). ה' יתברך הנחית עשרה סוגים של מכות במצרים והשתמש לשם כך בכל משרתיו ושמשיו עושה רצונו, כדי שלא ישאר שום פתח לאדם לחשוב שאולי חלילה וחס יש עוד כוחות אחרים בעולם שפועלים, לא, בלתי לה' לבדו, פעבור תדע כי אין פמני בכל הארץ.

בכל מכה ומכה עוד קבוצה ועוד קבוצה בעם ישראל חיזקו את אמונתם ובטחונם בבורא יתברך והכשירו את עצמם בכך ליציאתם ממצרים והפיכתם לעם סגולה מכל העמים (מושאל מדברים יד, ב).

שבת שלום אל בית ישראל

אנשי שבט אינדיאני ניגשו לצ'יף ושאלו אותו אם כדאי לאסוף הרבה עצים, האם יהיה חורף קשה אמר להם הצ'יף "כן" וליתר בטחון התקשר אחרי יומיים לשירות המטאורולוגי, התעניין האם יהיה חורף קשה, וכשנענה בחיוב נרגע, ואמר לאנשיו להתאמן. אחרי חודש שלא ירד גשם, התקשר שוב לוודא, ואמרו לו שבטוח יהיה חורף קשה מאד, ולכן האיץ באנשיו עוד יותר. אחרי שבועיים שוב התקשר: אתם בטוחים שהולך להיות חורף קשה? מה זה קשה, חבל על הזמן איך אתם כל-כך בטוחים? בינתיים לא ירדה טיפה אבל **האינדיאנים אוספים עצים כמו משוגעים...**

בוא והצטרפו לרשימת תפוצה
hamaor.net@gmail.com

אדם אחד חיפש עץ מתאים כדי להתקין ידי **לגרנו**, במקום זו שנשברה חיפש עצים שונים, עד שמצא עץ מתאים למטרתו.

כרת ענף והתקין ידית לגרנו, כשראה את גרנו היפה רצה לנסותו,

חשב על איזה עץ מעצי היער ינסה את הגרנו, החליט כי ינסה את ענפי העץ **שממנו עשה** את הידית לגרנו עמד וכתת את כל ענפי האילן... **כמה קשה היא כפיות הטובה...**

התחשבות בזולת עד הקצה האחרון עולה גם מתוך הסיפור דלהלן, שנמסר על ידי הג"ר **אביעזר שפירא** זצ"ל. רבנו **שלמה זלמן** זצ"ל היה רגיל לבקר קרובת משפחה, שהיתה חולה והתגררה **בקומה החמישית**. השכנים ביקשו להקל עליו והניחו כסא בכל קומה כדי שיוכל לפוש.

רבנו אמר למלוויו, שבעצם **משה לו** להתיישב ולקום בכל פעם, והדבר אינו מביא לו תועלת, אולם בכל זאת הקפיד להתיישב בכל קומה. הוא חשב, שאם יודע לשכנים שאינו **משתמש בכסאות** שהכינו, הם עלולים להפגע, ולכן הטריח את עצמו ארבע פעמים להתיישב ולקום – והכל משום כבוד הבריות.

לפני שחילקו את התמיכות לאברכים, והיה צריך לבדוק כמה להוריד למאחרים, ישבו ראש הישיבה רבי **עזרא עטיה** זצ"ל, והגאון רבי **יהודה צדקה** זצ"ל, שהיה אז ר"מ ומשגיח בישיבה, שניהם דנו בכובד ראש גדול, כמה להוריד, ולפי אופיו סכום כזה יספיק, ויש לו משפחה **שזקוקה מאוד**, ואי אפשר להוריד הרבה, והיה זה מפליא לראות איך גדולי הדור בעצמם נזקקים לעניין דיני ממונות שכרוך בו **דיני נפשות** יחד.

לעילוי נשמת: ניסים בן רימה, שרה בת חורשד, דינה בת רוב, יוסף דהאן בן שמחה, ליאור בן אילנה, ששון בן טיפחה, שמחה בת לולו, יחיא בן לוליה, פנחס חיים אותנה בן חנינה, נימה בת עזיזה, כרמלה בת סעידה, סעידה מול בת יעקב, מלכה בת שרה. פנחס בן פנחס, יגאל בן מלכה, דוד בן איוה, מרים בת זוהרה, הרב אלעזר בן שמחה, הרב יהודה יאיר, יחזקאל ושמואל בני שמחה, רפאל ואלברט בני קלרה, הרב יעקב יוסף בן מרגלית, אלעזר בן רגינה, שלום בן אורה מורי, הרב יורם אברגיל, ישראל בן שמחה סג, שמואל בן רבקה, אסתר בת שרה, רחל רשל בת קלרה, חכם יהודה בן חנה פתיא, שלמה בן דונה, חנה בת אסתר דמני יפה בת לאה, יעקב בן שרה ברסקה, החסיד מנשה בן רחמה **מן הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה**

כשכואב

מתפללים
גם עבור אחרים
שכואב להם

רק אחד שבאמת כואב לו, מבין ויודע

כמה חשוב להתפלל בכדי לזכות לרפואה

וזה בעצם כל הרעיון מאחורי המיזם המיוחד

קו התפילות

ולא לחינם כבר אמרו חז"ל

כל המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה

הרעיון פשוט מאוד:

אתם תתפללו עבור חולה אחר והוא יתפלל עבורכם

נא האשיכו
להתפלל עבור
השם אותו הנכבד
אקבלים לפחות
30 יוק!

מאוחדים
יחד למען עם ישראל

לפני החיוב הכינו את השם לתפילה

חייגו עכשיו ל'קו התפילות' ופעלו לפי ההוראות:

02-6325070

לפניות בנוגע לפעילות מאוחדים חייגו: 054-845-8815

שירות
מהיר
ואיכותי

משלוחים
לכל חלקי
העיר

עבודתכם

הדפסת חוברות עם הידוק רגיל, הידוק מרובע, הדבקה בחום, ספירלה. • הדפסות צבע, שחור"ל, קאפות, שמשוניות, מודעות מאורסים גדולות, רולאפים, והדפסות לפי מטר. • הזמנות לאירועים, הזמנות בר מצוה וחתונה. • כרטיסי ביקור, פנקסי קבלה, מדבקות + הכנה למיזוג דואר. • עיצוב גרפי

שעות פתיחה: ימים א'-ה לפנה"צ 10-14 אחה"צ 15-19, יום ו' 10:00-12:00

המוטו שלנו: שירות + איכות + מחיר << תבדקו אותנו, לא תתחרטו!

נצל את האחריות המקצועית של משרדנו המהפכנית ומסירת דפוס בס"ד!

02-500-4569

מרכז מסחרי רח' פנים מאירות 8 ירושלים

דוא"ל S025004569@Gmail.com

<< קווי תחבורה למקום: 3, 9, 16, 51, 52, 57, 59 >>

שפיד

דפוס מהיר ומתקדם